This Volume is presented *by the Lords Commissioners of Her Majesty's Treasury to* _____ *and will, in the event of this Library being broken up, be returned to the Controller of Her Majesty's Stationery Office, Westminster.*

CROYDON PUBLIC LIBRARIES
CENTRAL

W., 10,000—20/9/98.

Croydon Public Libraries.

Central Reference Library.

Accession No. 5445 Class No. 942

Besides the class topic, other topics treated of in this book are as follows:—

Topic No.	Pages.	Topic No.	Pages.

BROMLEY LIBRARIES
3 0128 01867 6323

RERUM BRITANNICARUM MEDII ÆVI SCRIPTORES,

OR

CHRONICLES AND MEMORIALS OF GREAT BRITAIN AND IRELAND

DURING

THE MIDDLE AGES.

H 423. Wt. 4731.

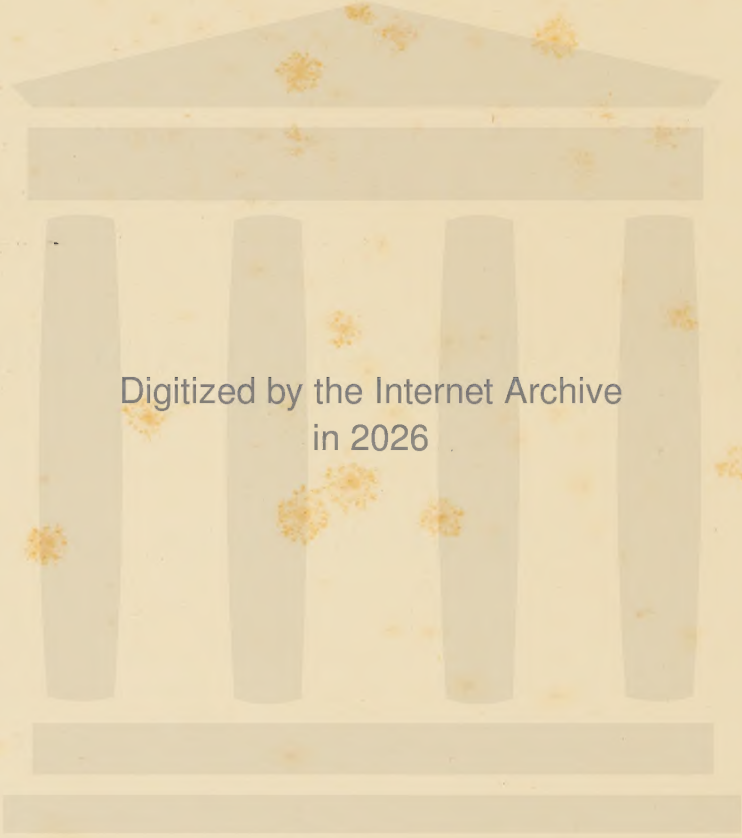

Digitized by the Internet Archive
in 2026

https://archive.org/details/matthaeiparisien0005henr

THE CHRONICLES AND MEMORIALS

OF

GREAT BRITAIN AND IRELAND

DURING THE MIDDLE AGES.

PUBLISHED BY THE AUTHORITY OF HER MAJESTY'S TREASURY, UNDER THE DIRECTION OF THE MASTER OF THE ROLLS.

On the 26th of January 1857, the Master of the Rolls submitted to the Treasury a proposal for the publication of materials for the History of this Country from the Invasion of the Romans to the reign of Henry VIII.

The Master of the Rolls suggested that these materials should be selected for publication under competent editors without reference to periodical or chronological arrangement, without mutilation or abridgment, preference being given, in the first instance, to such materials as were most scarce and valuable.

He proposed that each chronicle or historical document to be edited should be treated in the same way as if the editor were engaged on an Editio Princeps; and for this purpose the most correct text should be formed from an accurate collation of the best MSS.

To render the work more generally useful, the Master of the Rolls suggested that the editor should give an account of the MSS. employed by him, of their age and their peculiarities; that he should add to the work a brief account of the life and times of the author, and any remarks necessary to explain the chronology; but no other note or comment was to be allowed, except what might be necessary to establish the correctness of the text.

The works to be published in octavo, separately, as they were finished; the whole responsibility of the task resting upon the editors, who were to be chosen by the Master of the Rolls with the sanction of the Treasury.

The Lords of Her Majesty's Treasury, after a careful consideration of the subject, expressed their opinion in a Treasury Minute, dated February 9, 1857, that the plan recommended by the Master of the Rolls "was well calculated for the accomplishment of this important national object, in an effectual and satisfactory manner, within a reasonable time, and provided proper attention be paid to economy, in making the detailed arrangements, without unnecessary expense."

They expressed their approbation of the proposal that each Chronicle and historical document should be edited in such a manner as to represent with all possible correctness the text of each writer, derived from a collation of the best MSS., and that no notes should be added, except such as were illustrative of the various readings. They suggested, however, that the preface to each work should contain, in addition to the particulars proposed by the Master of the Rolls, a biographical account of the author, so far as authentic materials existed for that purpose, and an estimate of his historical credibility and value.

Rolls House,
December 1857.

MATTHÆI PARISIENSIS,

MONACHI SANCTI ALBANI,

CHRONICA MAJORA.

templarii / et hospitalarii

nenses. Hospitalarii etiam sunt contrarii Templariis, necnon et alii velut Januenses et Pisani in Terra Sancta dissidentes, quos habere consuevit legitimos ecclesiae defensores, parcas tunc et suos destructores, immo crudelissimos eius extitere exterminatores. Hospitalarii namque dissensione quadam inter eos letaliter suscitata, unanimiter in Templarios insurgentes, quasi maxima sui parte prostrata, eosdem ut dicitur funditus peremerunt; ita ut vix uno ex parte Templariorum, quamplurimis vero ex Hospitalariis ut dicitur superstitibus. Nunquam inter Christianos maxime religiosos talis aut tanta miserabilis fuisse dicebatur interemptio. Unde omnes citra mare manentes Templarii coadunato urgenti consilio, universis fratribus sui ordinis per domos suas ubique diffusas commorantibus significaverunt, ut ut dicebatur festinanter quam omni dilatione et excusatione remota, custodibus uniuscuiusque domus necessariis deputatis, omnes in unum ibidem convenirent, tum propter domorum suarum in partibus transmarinis vacuatarum destructis fratribus numerum aliquantulum restaurandum, tum propter ultionem horribilem hostiliter in Hospitalarios retribuendam. Unde vehementer per gyrum formidabatur, quod nisi omnipotens mitigationem immitteret, Christianorum pax et stabilitas magna ex parte ob eorundem furorem intollerabilem depelleret.

Qualiter ipse procuravit ipsum regem Alemanniae in Angliam

Interim dum rex Alemanniae in pace in Anglia moraretur, paratum est iter eidem ad ipsum libere recipiendum. Dominus autem papa hoc licet sub silentio callide procuravit, ne manifeste videretur fuisse regi Hispaniae adversari. Rex autem Alemanniae cum se thesauris promitteret abundare, adhuc in Anglia quasi latitando expectabat quietius. Magnates enim Angliae statutis quae inceperant salubriter intendebant, parum aut nihil de praedicti regis mora vel motione solliciti; sed ad malas consuetudines, iniurias et corruptelas amovendas delendasque omnino assidue et confederati.

De mortalitate hominum et obitu Fulconis episcopi Londoniensis.

Eodem tempore ascendente sole Cancrum, facta est hominum pestilentia et mortalitas inopinata, maxime Londoniis, quod ubique morientibus quamplurimis, longe aliis omnibus, tantummodo prius plus quam ... milia hominum sepulchris commendabantur. Oleum etenim, vinum et annona carius valebant. Et quia mors tamquam pythonissa nulli pepercit, nunc hunc nunc illum consumit, egenum et divitem rapiendo, obiit in illa peste mortifera dominus Fulco Londoniensis episcopus, vir quidem nobilis et magnae generositatis, et nisi paulo ante in communi eorum provisione titubasset, totius regni anchora et clipeus stabilitatis et defensionis. Qui tamen ut pastor eximius et pater egregius, die sancti Urbani in ecclesia sancti Pauli Londoniensis solempniter est tumulatus.

De depredatione Walteri de Scotenni.

Septimana vero eadem Walterus de Scotenni, quondam senescallus comitis Gloucestriae, de propinatione potionis mortiferae ut praedictum est diffamatus, captus et carceri diro mancipatus, in comitatibus tribus praecipue Wintoniae se posuit discutiendum. Sed quod lacrimosum est et dictu et auditu, a quo maiorem liberationis sperabat fiduciam, ab eo celeriorem passus est iudicium damnationis. Requisiti vero a iudicibus qualiter hi veritatem iudicialiter proferendo cognoscerent, responderunt: "Cum nunquam satis audivimus dominum W. de Valencia aut aliquem fratrum suorum eidem Waltero in aliquo debitorem fuisse, sed bene et veraciter novimus eundem Walterum a praedicto W. maximam nuper suscepisse pecuniae quantitatem. Hoc melius arbitramur remunerari eidem ob potionem domino suo comiti et W. de Clare fratri eius militi, aliisque per eum ut praedictum est porrectam, ad eorundem exulantium ultionem refundendo, quam ob aliquod aliud debitum inter eos praehabitum aut excogitatum." Et ob hoc universi quod praedictus W. de Clare sentiens se intoxicatum et morti proximum dixit in periculo, quod sciret omnis sine dubio se per Walterum de Scotenni mortis toxicum potatum. Quibus auditis, de proditione huiusmodi reus convictus iudicialiter est Wintoniae tractus et in patibulo horribiliter suspensus.

Sciendum est quod huc usque perscripsit venerabilis vir frater Mattheus Parisiensis. Et licet manus in stilo variet, modo tamen compositionis eodem servato eidem totum ascribitur. Quod autem amodo appositum est et plenius, cuidam alii fratri sit ascribendum. Qui tanti praedecessoris opera praesumens aggredi indigne praesumat, cum non sit eidem dignus corrigiam solvere calciamenti, paginae non meruit nomine tenus annotari.

Hic obiit Mattheus Parisiensis

In manus tuas commendo spiritum meum.
Redemisti me domine deus veritatis.

MATTHÆI PARISIENSIS,

MONACHI SANCTI ALBANI,

CHRONICA MAJORA.

EDITED

BY

HENRY RICHARDS LUARD, D.D.,

FELLOW OF TRINITY COLLEGE; REGISTRARY OF THE UNIVERSITY; AND VICAR OF GREAT ST. MARY'S, CAMBRIDGE.

VOL. V.

A.D. 1248 TO A.D. 1259.

PUBLISHED BY THE AUTHORITY OF THE LORDS COMMISSIONERS OF HER MAJESTY'S TREASURY, UNDER THE DIRECTION OF THE MASTER OF THE ROLLS.

LONDON:
LONGMAN & Co., PATERNOSTER ROW; TRÜBNER & Co., LUDGATE HILL:
ALSO BY
PARKER & Co., OXFORD; AND MACMILLAN & Co., CAMBRIDGE;
A. & C. BLACK, AND DOUGLAS & FOULIS, EDINBURGH;
AND A. THOM & Co., DUBLIN.

1880.

6 R 54445

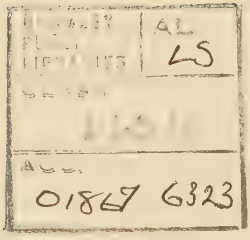

Printed by
EYRE and SPOTTISWOODE, Her Majesty's Printers,
For Her Majesty's Stationery Office.

PREFACE.

PREFACE.

THE present volume contains the history of the years 1248 to 1259, and completes the CHRONICA MAJORA of Matthew Paris. It consists of two portions, the former giving the history of the years 1248 to 1253, where the Corpus Christi MS. and its abridgement, the Historia Anglorum, end, the latter that of the years 1254 to 1259, which is preserved in the Royal MS. in the British Museum, Reg. 14, C. 7, and which was certainly written quite at the close of the author's life, and contains many evidences of his failing powers.

Completion of the Chronica Majora of Matthew Paris.

Of these two portions, the former again divides itself into two, the first part ending with the year 1250, after which it concludes with the curious summary of the chief events of the first fifty years of the thirteenth century (pp. 191–197), with which the author ended what may be called the first edition of his great work. His own words "Terminantur hic Mathæi Cronica" (p. 197), and the couplet which forms the last words of the year (p. 198)

End of the first edition in 1250.

Siste tui metas studii, Mathæe, quietas,
Nec ventura petas quæ postera proferet ætas,

clearly prove that he at first proposed to close his labours here. And with this ends the copy of the history in the Cotton Collection (Nero, D. 5) which he himself superintended,[1] and which fortunately remained unaltered when

[1] There are a few additions peculiar to this MS. in these last years, *e.g.*, the addition of "Rigaldus no-" mine" to the mention of the Archbishop of Rouen (p. 72). See also the notes [2] in p. 24 and [7] in p. 92.

he introduced the corrections and made the erasures in his work which have been discussed in the preface to the fourth volume.

The history then carried on to the end of 1253.

The second part gives the history of the years 1251 to 1253, written probably at some time later than the end of the year 1253. This portion he probably revised at the same time that he went over all the previous parts of his work, as he has in these years, as in those before, occasionally softened down and even erased passages (see pp. 374, 380, 419) which appeared to his later or more kindly judgment to reflect too strongly on the king or the Archbishop of Canterbury, or Bishop Grosseteste, or the Benedictines. No copy was made of this portion before the alterations, and thus the original expressions are lost altogether. As the Historia Anglorum concludes also with this year, 1253, we may probably suppose that that abridgement was made about this time, and before Paris decided upon continuing his work.

Character of this portion of the Chronicle.

The whole of this portion of the chronicle is of exactly the same character as the history of the previous years. There is the same vividness of description,[1] the same occasional minuteness of detail, the same attention to the affairs of other countries than England, both when closely connected with those of England, as in the cases of the Papal dominions, Gascony, or France, and when comparatively independent, as in those of the empire or the cities of Italy. The accounts of the campaigns of

Foreign affairs.

the Emperor Frederick II. in Italy, as, for instance, the siege of Parma, his defeat there (p. 13) and subsequent success (p. 145); the details of the death of Peter de Vineis (pp. 68, 69); the abstract of the emperor's will, one clause of which is peculiar to our author (p. 217); the elaborate description of St. Louis's crusade; the de-

[1] See the description of the young Edward's tears and sobs on parting with his father at Portsmouth before the king sailed to Gascony in 1253, and his refusal to leave the shore as long as the vessel remained in sight (p. 383).

tails of the rising and outrages of the Pastoureaux in France in 1251 (pp. 246, 248);—must have been obtained from eye-witnesses, or from sources quite independent of any that we know. Of Norway, in consequence of the author's expedition thither, we should expect to hear something (see pp. 36, 42). There is much preserved to us of the affairs of Scotland (the details of the death of Alexander II. are peculiar to our author, p. 88), Denmark (an account is given of the war between Abel and Eric, the sons of Waldemar II., in 1251, p. 221), Italy (see especially the proceedings of Innocent IV., p. 255, the account of the election of the senator Brancaleone at Rome, p. 358, the destruction of Tivoli by the Romans, p. 363, and the quieting of the Roman mob by Brancaleone in 1253, p. 418), and Spain. The rich collection of documents preserved at St. Alban's yielded its full fruit to the historian; many (which are found nowhere else) he has inserted in full; others, which are given in the Additamenta, have clearly afforded the matter for his own words. In his descriptions of foreign matters errors may be occasionally observed, as *e.g.*, the name of Alfonso X. constantly given for that of Ferdinand III. (pp. 170, 231, 311), the confusion of Hugh de Chatillon with his father Guy (p. 92), and such instances as where incorrect rumours are given as facts, as the mention of Frederick's marriage in 1248 (pp. 16, 17), which never took place, or (p. 158) the death of the Count [here called Hugh by an error] of Flanders in Egypt, who did not die till 1260. But they are not such as would weaken the general character for truth and accuracy to which Matthew Paris is entitled.

Affairs of St. Alban's.

The account of matters at home during these years is written in a similar style to what has gone before. Of course the affairs of St. Alban's are mentioned in considerable detail. We hear of the miserable poverty of the Bishop of Bangor, who found a home in the great abbey after the destruction of his diocese by the Welsh (p. 2); of

the quarrel of the abbey with the Bishop of Durham, respecting the privileges of its most important northern cell, Tynemouth (p. 8), of injuries done to its right of warren (p. 27), of the attempts of Archbishop Boniface to visit it (p. 125), of the king's visits and his offerings (pp. 233, 257), of the arrival of certain Armenians and their strange stories of the ark and of the wandering Jew (p. 340), and of various suits with neighbours or others respecting the abbey property. Local circumstances are occasionally detailed, as the account of the death of the neighbouring prior of Bentley from an accident (p. 33.) There is a vivid description of a scene in the convent garden or orchard, where a chaplain of the king's half brother Geoffrey of Lusignan is described as pelting the king and his brother with stones and green apples, and squirting the juice of unripe grapes into their eyes (p. 329), which Paris speaks of witnessing to his great disgust.

English history.

But the historian's pages are chiefly occupied with more important matters. It must not be forgotten that for this part of the reign of Henry III. Matthew Paris is almost the only authority; much that he tells us is to be found nowhere else. Of the grievances and sufferings of the country he speaks in no doubtful terms. Though in some of the earlier chapters he in after times softened some of the expressions he has used of the king, they are no light charges that are brought against him. His greed, deceit (p. 293), falsity, ingratitude (p. 294), needy condition, exactions, and misgovernment seem to increase as the years pass on; "regulus mendicans" (p. 52), "Crassus a mortuis novus resuscitatus" (p. 274), are specimens of the titles given to him by the historian.

Our wonder must be rather that the barons and people bore so long with him, than that the crash of 1258 was of so violent a character when it did come. It is probable enough that Paris wrote the history of the later years in 1258, with the results of what he was describing manifest before his eyes. All classes seem to have been great

sufferers,—of the clergy, the Londoners, the Jews (pp. 49, 136, 333, &c.), we have continual mention. Twice Paris, who was evidently on intimate terms with the king, on the occasion of his visits to St. Alban's, ventured to remonstrate with him. On the first occasion the king received his remonstrances kindly, but there was no result (p. 129). The second time was later, in 1257, on behalf of the University of Oxford, and his interference seems to have been more successful (p. 618).

The grievances of the country from the oppressions of the Roman curia are not passed over (p. 38, &c.); and the evil deeds of individuals, whether ecclesiastics or laymen, have full justice done to them. On one occasion the author does not spare his own abbat, John of Hertford, who was living at the time the words were written (p. 259), and indeed survived Paris himself. He introduces his own reflections more frequently than in the earlier portion of his work, as in his account of the election of Æthelmar de Valence to the see of Winchester (p. 184), preceded by the curious description of the king's "sermo" to the monks in the cathedral (p. 180); and his own additions (p. 406) to the words which he puts into the mouth of the dying Grosseteste, have caused the whole discourse to be considered apocryphal.

Natural phenomena.

Of natural phenomena there is frequent mention in this volume; accounts of earthquakes (with their effect on birds, in 1250, in the Chilterns, p. 187), eclipses (not always correctly dated, p. 20), floods, inundations of the sea, heavy rains, storms, &c. occur continually. The price of corn, plentiful harvests or the reverse, consequent famines and mortality, are sometimes mentioned. The curious account (p. 254) of the arrival in England of flocks of crossbills in 1251 is worthy of remark.

Quotations.

Quotations occur from (mostly) the same authors as before; many from Ovid, a few from Horace, Juvenal, Statius, Lucan, Claudian, Bernard Sylvester of Chartres, Geoffrey de Vinsauf, the writer known as Dionysius Cato,

always cited as *Ethicus*, and the Apocryphal Acts of the Apostles (p. 324). One passage quoted as from St. Gregory (p. 31) I have found in Valerius Maximus.[1]

His mention of Offa (pp. 562, 563), and the provinces over which he reigned, is clearly taken from the Vita Offæ secundi (p. 30, ed. Wats), but in such a way as to give an additional proof that Matthew Paris cannot have been the author of this production.[2]

Alterations made by the author in revising his work.

The alterations made by the author in revising his work do not vary in character from those made in previous years; they are usually a softening down or omission altogether of passages that would be likely to give offence, especially in cases relating to the Pope, the king, or the Archbishop of Canterbury. Thus "enormiter fatigare," of the Bishop of Durham's conduct to Tynemouth in 1248 (p. 8), is altered to "pro viribus fatigare"; "suæ oblitus ecclesiæ," of Archbishop Boniface, to "minus sollicitus ecclesiæ" (p. 36); a strong passage against the king and archbishop (p. 37) is struck out altogether, as also the mention of the king's injuries to St. Edmundsbury (p. 40); "regulo mendicánti" of the king (p. 52) is erased; so also the words "ad libitum" of the Pope's despoiling kings and prelates (p. 100); "fastigiose nimis," in the account of the archbishop's enthronement, is altered to "cum magno honore" (p. 80). Sometimes the rubrical headings of the chapters when considered too strong have been erased (v. pp. 50, 73, 217), or a word that seemed unsuitable struck out, as "elegantem" applied to Matilda de Lacy (p. 91). The most important instance of all is the account of the archbishop's outrageous behaviour in his visit to St. Bartholomew's priory in London, the leaf containing which

[1] Val. Max. I. 1. Ex. Ext. 3. The citation given as St. Gregory's in Grosseteste's dying speech (p. 401) I cannot identify.

[2] See what has been said on this point in the preface to Vol. i. p. lxxx., and compare the use Paris has made of the life here with that of the compiler of the early portion of the history, vol. i. p. 360.

(pp. 119–127) has been torn[1] out of the MS., and the subsequent mention of the complaint of the monks in p. 188 erased (though it is left in p. 178). Fortunately all these passages are preserved in MS. C. in their original form; one erased respecting Bishop Grosseteste in a later year (p. 419) is, of course, lost for ever.

Authorities.

As to the persons from whom Paris derived his information, besides those mentioned in the previous volumes,[2] as the king and Richard of Cornwall (see pp. 262, 347), we find the names of William Button, bishop of Bath (p. 46), Aaron the Jew (p. 136), Hacon IV., king of Norway (p. 201), Ranulph Besace, King Richard's physician (p. 221), the messenger of Ferdinand III. of Castile (p. 232), Walter de S. Martino (p. 236), a Caursin (p. 246), Thomas, monk of Sherborne (p. 254), John of Basingstoke[3] (p. 286), Roger de Thurkeby (p. 317), Richard de la Wyche, bishop of Chichester (p. 369), Robert Bacun (p. 369), John of Lexinton (p. 384). He must also have had access to many other important personages besides these; for instance, the story told with such detail of the application of the Countess of Arundel to Henry III. (p. 336) must have come from herself.

Third volume of the History.

With the close of the year 1253 ends the Corpus Christi MS. and the second volume of the Chronica Majora. The third volume, as it is styled in the MS. (pp. 483 *n.*[3], 544 *n.*[1], 604 *n.*[1], 675 *n.*[2]), which contains the

---

[1] This was done before the present paging was written, and therefore probably by Paris himself.

[2] I ought to have mentioned Waleran, bishop of Beyrout, in the preface to vol. iv. p. ix. (see vol. iv. p. 345), and in vol. iii., John of Gatesdene and Richard de Clare, earl of Gloucester (iii. pp. 335, 368).

[3] This was Grosseteste's friend, the Archdeacon of Leicester, who brought to England the "Testamenta xii. Patriarcharum." From him come the curious accounts of the Greek numerals and of the wonderful Athenian girl (pp. 284–287).

history of the years 1254 to 1259, is preserved solely in the Royal MS. in the British Museum, Reg. 14, C. 7,[1] where it occupies ff. 157–218 of the volume, following immediately the Minor History or Historia Anglorum of Matthew Paris. A full description of the MS. will be found in Sir Frederick Madden's Preface to that work, and therefore need not be repeated here. There are transcripts of the MS. in the MS. Cotton Vitellius, D. 2, and in MS. Corpus Christi (Cambridge) 56. The first is abridged, and is in the handwriting of William Lambarde, Laurence Nowell, and another; the second was made for Archbishop Parker.[2]

Authorship and style.

It is this which forms the second portion of the present volume. Of the authorship, namely, that it is wholly by Matthew Paris, I think there can be no doubt. The last page[3] contains a drawing of Matthew Paris on his deathbed, with a rubrick, in which are the words,

"Sciendum est, quod hucusque perscripsit venera-
" bilis frater Matheus Parisiensis, et licet manus in
" stilo varietur, modo tamen compositionis eodem ser-
" vato, eidem totum ascribitur."

But had we not this external testimony, there is ample internal evidence that no one else than the author of the Chronica Majora could have been the writer of this portion. The style is the same as that employed in the previous years; the manner of introducing documents, and speaking of facts is the same; the authors quoted the same (Horace, Lucan, Juvenal, Claudian, &c., even Geoffrey de Vinsauf, p. 581); the kind of information given and the tendency of whatever remarks are made are precisely similar to what has gone before. The Additamenta are referred to in the same way. There is

[1] This is the MS. known as the Arundel MS., from its having been acquired by Henry Fitzalan, Earl of Arundel, in 1563. Madden, *Preface to the Historia Anglorum*, i. p. xliv.

[2] See Madden, *Ib.*, pp. lxix, lxx.

[3] A facsimile of this page is prefixed to the present volume.

the same freedom of speech respecting the Pope [1] and the king that characterises the previous portion of the history. That it was written by Paris in his old age, and when his powers were failing, is clear enough; there is less care shown in the construction of his sentences, a frequent forgetfulness at the end of a clause as to how it began (*e.g.*, p. 423, 474), many important words omitted, frequent and tedious repetitions, as if the author had forgotten what he had already written. Thus the remarks on the treachery of a certain marquis (probably Berthold, margrave of Hohenburg) in Italy are twice given (pp. 474, 498); the mention of the new order of "Fratres de Sacco" twice (pp. 612, 621), the reflections of the French to comfort themselves under present troubles by the history of the past, three times (pp. 605, 626, 636), the remonstrances of Alfonso X. with Henry III. on his support of his brother Richard, twice [2] (pp. 649, 658), &c.

It did not receive the author's last revision.

The MS. certainly did not receive the author's final revision; it contains in the margins many words and even sentences, written in pencil with a style or plummet, in correction of words in the text, or to supply such as may be wanting. These are in many cases so nearly effaced as to be difficult to be read, and sometimes are illegible. In some cases the directions in the margin have been followed and the text corrected; oftener than not they have been entirely neglected. I believe them to be in the hand of Matthew Paris himself. Occasionally they contain additional information, see *e.g.*, pp. 550, 551, 552, 560.

The MS. itself, though for the most part (till p. 695)

[1] See, for instance, the story of the appearance of Grosseteste after his death to Pope Innocent IV. (p. 429), and the vision by Pope Alexander IV. of the judgment of Innocent IV. (p. 491).

[2] Occasional repetitions will be found also in the earlier portions of the present volume, *e.g.*, pp. 135, 136, 254, from pp. 103, 114, 246.

of a distinctly St. Alban's character, I cannot believe to be the author's autograph,[1] as the errors that occur in spelling and in the frequent omission of necessary words I cannot think could have been committed by the author himself.

Character of this portion of the History.

Throughout there is the same picturesqueness of narration,[2] the same independence of judgment, the same interest in foreign matters that characterise the earlier portion of the history. I would especially call attention to the notice of events in Rome in the years 1258 and 1259, where the career of the Senator Brancaleone, the vigour of his rule, his destruction of the towers of the nobles, the threats of the Romans against Anagni, the anxiety of Pope Alexander IV. for the place of his birth, and his interceding for it with the senator who with difficulty restrained the populace (pp. 665, 699), the attacks of the Romans on Ostia and Porto, and their demands on the Pope, the subsequent appointment of Castellano di Andalò, uncle of Brancaleone, and the death and funeral of Brancaleone, are told with details that are nowhere else to be found. Errors sometimes occur from what were evidently unfounded rumours, as the mention

Blunders of the scribe of the Royal MS.

[1] As this opinion is contrary to that of Sir Frederick Madden, I give some specimens which seem to me to be convincing. The scribe has made the blunders of writing *nuntiis* for *nundinis* (p. 453), *ominus* for *omnibus* (p. 514), *quanta* for *quasi* (p. 538), *indigisti* for *indigenti* (p. 555), *claruit* for *clarius* (p. 567), *varie* for *variatus est* (p. 568, see the note), *elapsit* for *elapsis* (p. 572), *Cambĭg.* for *Hohenburg* (p. 581, an error also made in the Additamenta), *quibus* for *quidam* (p. 624), *Angl'e* for *ancilla* (p. 640), *dedit* for *Deus* (p. 646), *profusit* for *profusis* (p. 648), *mameriun* for *meremium* (p. 670), *precite* for *precise* (p. 685), *res* for *rex* (p. 735). In p. 527 the word *procurare*, which is part of the heading of the chapter, is written as the first word of the text. As specimens of spelling, the following may be remarked:—*rufugium* (p. 529), *ducuntes* (p. 564), *perturritus* (p. 585), *fraudelenti* (p. 586), *certificatu de volunte* (p. 603), *sibito* (p. 631), *tanto tribulatio* (p. 636), *rubur* (p. 637), *exinnationem* (p. 680), *pegine* (p. 687). It appears to me *impossible* that Matthew Paris could have been guilty of such blunders as these.

[2] See especially the interesting description of the visit of Henry III. to Paris, and his way of living there (pp. 478–483).

of the deaths of William Fiesco (in p. 430), of Guy de Dampierre, instead of his captivity at the battle of Walcheren (p. 436), and of Boleslas V. of Poland (p. 439), and the second imprisonment of Brancaleone (p. 662); and there are occasional slips, as when the sons of Griffith are called the sons instead of the grandsons of Llewellyn (p. 718).

There is much of interest relating to Flanders, the quarrel between the children of the Countess Margaret II. being told at great length (p. 434). Paris is never tired of denouncing her wickedness and the misery she produced (see pp. 433, 436, 437, 439, 453, 537, 561, besides p. 382 in the earlier portion).

Reason why there has been any doubt as to the author.

The only reason why there could ever have been any doubt as to the authorship has arisen from the audacious introduction by Parker or his editor into the text of two sentences relating to events of the year 1260, which, of course, could not have been written by any one who died in 1259.[1]

End of the Chronicle.

Authorities for this portion.

The history ends abruptly with the account of the execution of William de Scottinny for poisoning in 1259, the year of Paris's death. The only person whom in this portion of the history he mentions besides the king (to whom is due the curious, but not very correct, list of the electors to the empire, &c., p. 604, v. p. 617) as his informant, is Richard bishop of Bangor, the bishop who lived so long at St. Alban's, to whom is due our knowledge of the speech of Richard of Cornwall in accepting his election to the empire (p. 602). Paris evidently saw a great

---

[1] See Wats's edition (1640), p. 982. "Sub eisdem diebus anni sequentis, Philippus Regis Francorum filius, accepit uxorem Arragoniæ Regis filiam. Hoc tempore anno proximo sequente Papa Vrbanus, beatum Richardum Cicestrensem Episcopum catalogo adscripsit." This is a pure invention of Parker or his editor, and has nothing whatever corresponding to it in the original. Its spuriousness would be perfectly clear, even if we had not the MS.; as no chronicler in his senses would insert the events of one year knowingly among those of another in this way.

deal of the king at his visit to St. Alban's in 1257, as he tells us he was continually with him "in mensa, in palatio, "et in thalamo," and it was after this probably that he entertained somewhat different ideas of Henry III. to those which the first edition of his history expresses, and that he was induced to tone down or erase so many of his strongest remarks on his conduct and policy. The curious details of the condition in which the queen of Scotland was found by her father's messengers, and of her interview with her physician (pp. 502, 505) probably came from the king himself.[1]

Papal Regesta in the Archivium of the Vatican.

Through the kind permission[2] of Cardinal Nina, Secretary of State to the Holy See, and Cardinal Hergenröther, Archivist, I have been permitted to examine carefully the MS. Registers of the Popes whose letters are given by Matthew Paris, with the hope of finding copies of these entered in the successive volumes of the magnificent series of the Papal Regesta preserved in the Archivium of the Vatican. With the addition of some letters of John VIII. and Gregory VII., these commence with Innocent III., and continue in an almost unbroken sequence to the present time. I have gone through the registers of Innocent IV. and Alexander IV., but have been disappointed in finding there very few of the letters preserved by Paris. Thus of Innocent IV., excluding the sixth year (which is at Paris), and the seventh (which is lost altogether), Paris gives 55 letters. Of these I have found only 12; while of the 13 letters he gives of Alexander IV., the Vatican Regesta do not contain one. It is difficult to see what principle of selection, as to what they inserted

[1] Or perhaps John Mansel.

[2] My best thanks are due to Cardinals Manning and Howard, through whose influence this privilege (I believe not often or easily granted) has been allowed to me, and to Professor Barlan, the sub-archivist, for the readiness with which he has assisted my researches in a period so well known to himself.

or what omitted, was followed by the Vatican scribes; many of the most important are omitted, while innumerable letters of very little interest are preserved. There is, however, a vast number of letters relating to England, of various degrees of importance, of which Paris makes no mention. *On the whole*, of the letters which are to be found in the Regesta, the copies in those volumes are more correct than those given by Paris. For instance, in the sentence of deprivation of the Emperor at the council of Lyons (vol. iv. p. 445), the words "Sacro "præsente concilio, ad rei memoriam sempiternam" form the heading; Paris has taken them for part of the Bull, and introduced *et* to join them on to the real commencement "Ad apostolicæ dignitatis apicem." On the other hand there are sometimes obvious blunders in the Vatican copies, which are not in Paris, and even sentences omitted which Paris has preserved; or even more important errors. Thus in a letter which is preserved in the Additamenta,[1] f. 93 *b*., but which has yet never seen the light, sent by Pope Innocent IV. to Archbishop Boniface, and by his official to Bishop Grosseteste, ordering him to provide for Robert son of John de Salins, who styled himself Count of Burgundy (see p. 224 of the present volume), with one benefice or more of the value of 300 marks, the copy preserved in the Vatican speaks of only one benefice and this of the value of 200 marks, which would seem as if the Archbishop had tampered with the letter in the interest of the postulant, who was a relation of his own. But there are in the Regesta of Innocent IV. two other similar letters, one (ii. f. 19 dated 2 non. Oct. a. 8) to Robert himself, the other (ii. f. 89, 4 non. Oct. a. 8), a second to the Archbishop, both of which speak of one or more benefices and 300 marks, showing that the Vatican copy of the first is incorrect. I hope to give the principal variations of the Vatican copies of

[1] British Museum, Cotton, Nero, D. 1.

such letters as are preserved there in an Appendix to the Additamenta.

I still postpone the remarks I have to make on the general credibility and historical value of the author, and the circumstances under which the history was compiled. The Additamenta, many of which, though of great value, have never seen the light, will form the next volume with an account of the heraldry given in the four MSS. (Cotton, Nero, D. 1 ; Reg. 14. C. 7 ; and C.C.C. 16 and 26). The index will probably require a volume to itself.

Rome, 10 Jan. 1880.

ERRATA AND ADDENDA.

Page 5, note [8], *for* "Wendover" *read* "de Wendene."

,, 31, line 7. This quotation is not from S. Gregory, but from Valerius Maximus, I. i. Ex. Exter. 3.

,, 57, line 4. "Ars ut arte decipiatur." Compare Dionysius Cato, Distich. i. 26 (p. 104, ed. Arntzen).

,, 97, 214. The line "Judicis auxilium sub iniqua lege rogato" is from Cato, iii. 17 (p. 226, ed. Arntzen).

,, 158, line 32. "Hugo comes Flandriæ." This is probably an error for William de Dampierre, Count of Flanders, who was captured in Egypt. He did not die till 1260.

,, 177, line 21. "Yporiensis," *i.e.*, of Ivrea, in Piedmont, between Turin and Aosta. There is a letter in the Registrum Innocentii IV. in the Vatican Archivium (i. f. 82), dated Lateran. 6 non. Mart. a. 1, allowing him to hold benefices in Canterbury and Ely dioceses.

,, 217, line 27, *for* "[4]" *read* "[15]."

,, 220. This story has been already given in vol. ii. p. 391.

,, 312, line 18, *for* "inpuiri" *read* "inquiri."

,, 422, penult., *for* "mirabili" *read* "mirabilis."

,, 524, line 17. Insert in brackets "[quæ]" *after* "per."
This letter is given in the Additamenta, f. 72 *b*, whence the missing word is obtained. In l. 1 this copy gives *indulgentiæ* for *indulgentiis*, and in l. 9 *in* termino for *a* termino.

,, 553, note [2], *for* "asserans" *read* "asserens."

,, 581, l. ult. "fratres." These were Odo, Count of Theate, and Louis, Count of Cotrone. In several letters in the Vatican Regesta of Pope Alexander IV., they are all styled "Marchiones "de Hohemburch." (sic.) Berthold was Count of Monte-cavo.

,, 642, note [1]. Against the suggestion in the note must be set the distinct statement by Paris that there were two sisters of St. Edmund at Catesby; *see* vol. iv. p. 103.

,, 649, margin, *for* "empire" *read* "kingdom of Germany."

ADDITIONAL ERRATA AND ADDENDA IN PREVIOUS VOLUMES.

Vol. II.

Page 111, margin, *for* "A. S. Chron. a. 1098" read "Hen. Hunt. "f. 216 *b*."

,, 112, margin, read 1100 for 1099, and in line 12, dele [2].

,, 113, line 18, *for* "insula" *read* "insulam."

,, 190, note [1], *i.e.*, of David.

Page 459, note [1], line 3, *insert* "hoc" *after* "ad."
,, 530, line 28, *for* "May" *read* "Man."
,, 546, note [2], line 4, *for* "in" *read* "scilicet."
,, 662, margin, *for* "f. 38" *read* "f. 48."

Vol. III.

Page 62, note [4]. Instead of this read, "The date of this letter is iv. non. "Junii. Regesta P. Honorii III. t. ii. f. clxxxvii *b*. (Vat. "Archiv)."
,, 120, line 28. "Non dimittitur peccatum nisi restituatur ablatum." This is from S. August. Epist. 153, § 20.
,, 222, note [1]. "ip" in "ipso" has dropped out.
,, 371, line 25, *for* "*Idem*" *read* "*Item*."
,, 398, line 21, *for* "servant" *read* "conservant."
,, 400, line 26, *for* "errorum" *read* "error."
,, 449, note [1]. This is more probably the Pope. He is on a chair with dogs' heads and feet.
,, 473. The date of this letter is "Laterani v. kal. Martii, anno ii. "[1238]." Regesta Gregorii IX. t. v. f. cccIx *b*.
,, 504, note [1]. Instead of this read, "The date of this letter is v. id. "Feb. anno 8 [1224]. It is addressed Episcopi Venetensi [of "Vannes]. Regesta Honorii III. t. iv. f. cliii *b*."
,, 520, line 4, *insert* "1" *after* "Robertus."
,, 589, note [8], lines 1, 2, *read* "representations of Frederick's seal and "golden bulla."

Vol. IV.

Page 30, line 6. "unus Senator Romæ." This was Giovanni del Giudice, elected sole senator in the place of Giovanni Conte di Poli (the Pope's senator), and Oddo di Colonna (the emperor's). *See* Olivieri, *Il Senato Romano*, p. 214, Ric. de S. Germano, p. 1038.
,, 82. The date of this letter is, "Laterani, ii. id. Aprilis anno 12 "[1238]." Regesta Gregorii IX. t. vi. f. iv *b*.
,, 242. The line, "Cum labor in dampno est, crescit mortalis egestas," is from Cato, Distich. i. 39 (p. 134, ed. Arntzen).
,, 415, note [3], line 4, "is" has dropped out.
,, 625, line 17. "Quod tibi non vis fieri, ne feceris alteri." This is given as a maxim of Alexander Severus, "quod a Christianis "audierat," in the Apophthegmata of Paulus Manutius, Ven. 1577, p. 471. *See also* Arntzen's Cato, p. 82.

MATTHÆI PARISIENSIS

CHRONICA MAJORA.

MATTHÆI PARISIENSIS

CHRONICA MAJORA.

Quomodo dominus rex fuit Wintoniæ. A.D. 1248.

Anno Domini MCCXLVIII., qui est annus regni domini regis H[enrici] tertii tricesimus secundus, fuit idem rex ad Natale Domini Wintoniæ, ubi dies Natalitios comitantibus multis magnatibus celebravit. In crastino autem, videlicet die Sancti Stephani, prandebat cum episcopo ipsius civitatis W[illelmo]. f. 217. Henry III. keeps Christmas at Winchester.

Comes Legrecestriæ et multi alii nobiles cruce signantur.

Eodemque tempore, comes Legrecestriæ S[imon] cruce signatus est, ut peccatis absolutus ad cælos avolare mereretur. Aliquando enim ad cor reversus, de matrimonio contracto inter ipsum et uxorem suam, quæ in præsentia Sancti Ædmundi Cantuariensis archiepiscopi castitatem antea voverat, vehementer forsitan formidavit. Comitissa autem, eodem, ut creditur, tacta spiritu, postquam vidit virum signari cruce, ad ipsam accipiendam ocius avolavit. Milites quoque et multi alii de familia eorum, pro præmio æternæ retributionis, crucis signum susceperunt; et præter eos multi nobiles, proponentes iter arripere Jerosolimitanum cum Christianissimo rege Francorum, quem miraculose a portis mortis, vel potius ab ipsa morte, Dominus dignatus est feliciter revocare; quod Simon de Montfort takes the cross. Many prepare to join St. Louis's crusade.

A.D. 1248. non frustra fieri credebatur; dicebatur namque quasi pronostico, vel spiritu prophetico passim pro certo asserebatur, quod Dominus, ut hæreditatem suam de manibus inimicorum crucis potenter eriperet, eundem regem revivificavit.

Episcopus de Bangor venit ad Sanctum Albanum ut ibi moraretur.

Richard, bishop of Bangor, at St. Alban's. His poverty.

Eodemque tempore venit ad Sanctum Albanum dominus episcopus de Bangor Ricardus, ut eidem depauperato sinus patere[t] misericordiæ; et ibidem cum domino abbate, donec episcopatus ejus, qui per guerram destructus erat, aliquantulum restauraretur, [habitaret]; et ipse cum clericis suis a pressuris quæ circumdederant eos, sicut quondam Hertfertensis[1] episcopus qui et ibidem per circiter viginti annos commorans honorifice sustentabatur, respiraret.

Ricardus Suard infirmatus est ad mortem.

Last illness of Richard Siward.

Ipsis quoque diebus, Ricardus Suard,[2] miles eximius de quo multa in hoc libello præscribuntur, morbo paralitico irremediabiliter sauciatus, lecto desperationis decubuit; ut beneficio Dei per protractæ mortis dispendia a peccatis pristinis purgatus, ad vitam indeficientem expeditius avolaret.

Venit in Angliam Beatrix relicta comitis Provinciæ.

Beatrice, widow of Raymond Berenger, comes to England.

Annoque sub eodem, Beatrix relicta Reimundi quondam comitis Provinciæ, concomitante Thoma de Sabaudia, quandoque comite Flandriæ, venit in Angliam, quasi amicos et consanguineos suos visitatura; sed ut

[1] *i.e.* John, bishop of Ardfert. See above, vol. iii., 243, 394; vol. iv., 324, 501, 502. C. has *Herefordensis.*

[2] His shield, inverted, is in the margin. [Sable, a cross fleury argent between four plates.]

verius causa scire volentibus explicetur, ut eadem comitissa et Thomas memoratus ad notum fontem recurrerent sitientes, et ex domini regis abundantia et prodigalitate hiantes clitellas suas et vacuatas replerent in recessu. A.D. 1248.

Obiit Rogerus[1] *episcopus Bathoniæ.*

Death of Roger, bishop of Bath.

Tempore quoque sub eodem, videlicet circa festum Sancti Hylarii, episcopo Bathoniensi Rogero[2] viam universæ carnis ingresso, dominus rex secundum consuetudinem suam avidas manus bonis episcopatus injecit, ut quicquid abradere posset festinanter asportaret.

Rex Francorum resumit crucem.

Attempt of queen Blanche and the bishop of Paris to induce Louis IX. to give up his crusade.

Et diebus sub eisdem, dominus rex Francorum, qui, ut notorium fuit, cruce signabatur, a suis magnatibus et specialibus correptus est et graviter redargutus et fere circumventus, eo quod votum suum per consilium et admonitionem suorum optimatum quomodolibet noluit redimere vel commutare. Inter quos mater ejus Blanchia et episcopus Parisiensis,[3] scientes ejusdem regis imbecillitatem, instabant protervius et sermocinabantur diligentius, dicente episcopo, " Domine mi rex, " recordare quoniam [cum] crucem accepisti, tam arduum " votum faciendo inconsulte et subito, infirmus fuisti, " et ut verum fateamur, mentis alienæ; rapta quoque " ad cerebrum materia, compos tui non fuisti, unde " verba tunc prolata pondere caruerunt veritatis et " cujuslibet auctoritatis. Benigne dispensabit nobiscum " dominus Papa, sciens regni necessitatem et corporis " tui debilitatem. Ecce hinc Fretherici jam scismati[ci] " robur formidandum; inde insidiæ nummosi regis An-

[1] *Rogerus*] Robertus, B.

[2] *Rogero*] Roberto, B. A mitre and pastoral staff, inverted, are drawn in the margin.

[3] William of Auvergne.

A.D. 1248. " glorum.[1] Ecce hinc Pictavensium proditiosa, quamvis
" nuper edomitorum,[2] dolositas ; inde Albigensium sus-
" pecta cavillatio. Inquietatur Alemannia, Ytalia non
" quiescit ; ad Terram Sanctam vix patet accessus, vix
" in ea receptatio ; post tergum Papæ et Fretherici
" odium inexorabile, inimicitiæ implacabiles, quibus
" nos desolatos relinquis." Mater autem efficacius ad
hæc instinctus suos exaggerans, ait ; " Fili carissime,
" audi et exaudi amicorum tuorum consilia discretorum,
" prudentiæ propriæ non innitens. Memento quanta
" virtus sit, quantumque Deo placeat, matri obedire
" matrique obsecundare. Remane, nullumque inde
f. 217 *b*. " Terra Sancta patietur detrimentum. Mittetur illuc
" militaris expeditionis multitudo copiosior, quam si in
" propria persona illuc pergeretis. Non enim Deus
" calumpniosus vel cavillosus. Excusat te, fili mi,
" sufficienter, quæ tibi evenit in infirmitate tua, ra-
" tionis privatio, sensuum omnium hebetatio, immo
" etiam vel ipsa mors, vel mentis alienatio." Quibus
He resigns the cross, and takes it again. rex non mediocriter commotus, respondit ; " Protenditis
" sensus mei immutationem causam fuisse assump-
" tionis crucis meæ ; ecce prout desideratis et persua-
" detis, crucem depono, crucem vobis resigno ;" et
mittens manum suam ad humerum, discerpendo eam
avulsit, dicens ; " Domine episcope, ecce crux qua sig-
" nabar, vobis eam ultro resigno." Quo facto, ineffabili
gaudio cuncti circumsedentes congratulabantur. Et
ecce dominus[3] rex mutato vultu et sententia, ait ;
" Amici mei, profecto nunc non sum expers rationis
" aut sensus, non mei impos aut infirmus. Reposco
" nunc mihi reddi crucem meam. Novit autem Qui
" nihil ignorat, non intrabit in os meum quicquam
" mandibile, donec ea reconsigner." Quod cum vide-
Exod. viii. 19. rent circumstantes, affirmarunt *digitum Dei hoc fuisse,*

[1] B. (not C.) repeats *insidiæ*.
[2] B. repeats *proditiosa*. The first is expuncted in C.
[3] *dominus*] om. C.

et divinam virtutem hæc cælitus procurasse. Nec au- A.D. 1248.
debat quispiam super prædictis amplius movere quæstionem. Hæc iccirco plene ac expresse diximus, ut pateat cuilibet in Christianissimo Francorum rege de famulatu Christi continuando constantia.

De generali parlamento habito Londoniis in octavis Purificationis beatæ Mariæ.

Sub illius anni initiali curriculo, in octavis videlicet Purificationis, edicto regio convocata totius regni Angliæ nobilitas convenit Londoniis, ut de regni negotiis nimis perturbati et depauperati, et temporibus nostris enormiter mutilati, diligenter et efficaciter simul cum domino rege contrectaret. Advenerunt igitur illuc, excepta baronum et militum, nobilium, necnon et abbatum, priorum, et clericorum multitudine copiosa, novem episcopi cum totidem comitibus, videlicet archiepiscopus Eboracensis,[1] Wintoniensis,[2] Lincolniensis,[3] Norwicensis,[4] Wigorniensis,[5] Cicestrensis,[6] Elyensis,[7] Rofensis,[8] Karleolensis;[9] comes Ricardus, comes Gloverniæ,[10] comes Legrecestriæ,[11] comes Wintoniæ,[12] comes Herefordiæ,[13] comes Rogerus Bigod Marescallus, comes Oxoniæ;[14] et præter hos, comes Lincolniensis,[15] comes de Ferrariis,[16] comes de Warennia,[17] comes de Richemundia, P[etrus] videlicet de Sabaudia. Huic autem magnæ congregationi non fuerunt præsentes archiepiscopus Cantuariensis B[onefacius], qui in transmarinis partibus domino Papæ militabat, et Dunelmensis,[18] qui remotus

Parliament in London, Feb. 9.

---

1 Walter Gray.
2 William de Raleigh.
3 Robert Grosseteste.
4 Walter Suffield.
5 Walter de Cantilupe.
6 Richard de Wych.
7 Hugh Northwold.
8 Richard Wendover.
9 Silvester Everdon.
10 Richard de Clare.
11 Simon de Montfort.
12 Roger de Quincy.
13 Humphry de Bohun.
14 Hugh de Vere.
15 Edmund de Laci.
16 William de Ferrers.
17 John de Warrenne.
18 Nicholas of Farnham.

A.D. 1248. fuit et valitudinarius; Bathoniensis[1] autem paulo ante obierat.

On the king's demanding a subsidy, he is severely taken to task for his exactions and misgovernment.

Et cum proposuisset dominus rex (non enim propositum suum latuit universitatem) pecuniare auxilium postulare, redargutus est graviter super hoc quod non erubescebat tunc tale juvamen exigere; præsertim, quia quando in ultima tali exactione, cui nobiles Angliæ vix consenserunt, confecit cartàm suam, quod amplius talem non faceret magnatibus suis injuriam et gravamen. Reprehensus est insuper gravissime (nec mirum) super indiscreta vocatione alienigenarum; quibus omnia bona regni indiscrete, prodigialiter, et prodigaliter distribuit et dispersit, et nobiles regni ignobilibus extraneis maritavit, indigenas et naturales homines suos spernendo et postponendo, irrequisito[2] assensu mutuo, qui est matrimonii completivus. Culpatus est insuper, nec immerito, quod quicquid in escis, potibus, et etiam robis expendit, præcipue in vinis, rapit violenter contra voluntatem eorum, qui ea sunt venditurі et veri possessores; unde se subtrahunt institores indigenæ et occultantur,[3] et alienigenæ, qui allaturi sunt bona venalia in istam regionem; et ita cessant commercia, quibus alternatim diversæ gentes foventur et ditantur; et sic diffamamur et depauperamur, quia de rege nihil nisi dicas et nugas reportant; unde incurrit dominus rex ab innumerabilibus formidabiles maledictiones, in ejusdem et totius regni periculum et infamiam. Ab ipsis insuper mercatoribus, ut elemosinas indiscretas et luminaria immoderata faciat, ceram, pannos sericos, et alia rapit violenter, sine pacationis retributione; in scandalum sui, et regni, et omnium illud inhabitantium; non sine Dei gravi offensa, *odio habentis rapinam in holocausto.* In his omnibus adeo tirannizat et studet desævire, ut

Isa. lxi. 8.

[1] Roger. See above, p. 3.

[2] *irrequisito . . completivus*] In the margin.

[3] *occultantur*] occultant, C.

etiam in litore maris pauperum piscatorum alecia vel alios pisces non permittit ad arbitrium illorum negotiando pertractari, nec audent in maris confinio vel civitatibus comparere spoliandi, tutius sese arbitrantes fluctibus committere procellosis, ulteriora litora repetendo. Coguntur etiam miserabiles negotiatores et truculenter a regiis exactoribus angariantur, ut pœna adiciatur jacturæ et injuriæ injuriis cumulentur, in propriis corporibus, bigis et equis fatigatis, ea quæ ab eis auferuntur, ad loca remota in aeris inclementia et viarum difficultate transportare. Reprehensus est insuper dominus rex, quod episcopatus et abbatias, sicut et gardas vacantes, a sanctis et magnificis patribus nostris fundatos, quos in manu sua diu tenet, et teneretur tutor esse et defensor, et proinde dicuntur[1] in manu ejus[2] esse, hoc est, sub protectione, contra juramentum quod fecit in coronatione sua primum et præcipuum, usque ad destructionem depauperat. Calumpniatur itaque dominus rex graviter a singulis et universis non mediocriter conquerentibus, eo quod, sicut magnifici reges prædecessores sui habuerunt, justitiarium nec cancellarium habet, nec thesaurarium, per commune consilium regni, prout deceret et expediret; sed tales qui suam qualemcunque, dummodo sibi quæstuosam, sequuntur voluntatem; nec qui rei publicæ, sed singularem quærunt promotionem, pecuniam colligendo, custodias et redditus sibi primitus procurando. A.D. 1248.

Promissio domini regis umbratilis.[3]

Hæc cum audisset dominus rex, confusus in semetipso erubuit, sciens hæc omnia esse verissima. Promisit igitur verissime ac certissime se hæc omnia gra- The king makes promises,

[1] B. ins. *esse*. It is not in C.

[2] *ejus*] Interlined. It is in the text in C.

[3] *umbratilis*] From C. It has been erased in B.

A.D. 1248. tanter emendaturum, sperans per talem humilitatem, licet fictam, omnium corda postulationi suæ promtius
f. 218. incurvare. Cui inito consilio crebrius in talibus promissis universitas irretita, respondit; "Hoc videbitur, "et infra breve tempus apparebit manifeste. Expec- "tabimus adhuc patienter; et prout se geret dominus "rex et se habebit versus nos, et nos ei in omnibus
and obtains a delay till July 8. "obtemperabimus."[1] Dilata sunt igitur omnia et in respectum posita, usque ad quindenam nativitatis Sancti Johannis Baptistæ. Sed dominus rex interim vel suo spiritu vel aulicorum suorum, qui nollent suam enervari potestatem, induratus, et contra suos homines magis exasperatus, minimum emendationis in prædictis excessibus, fidelibus suis secundum quod promisit, curavit impendere.

Qualiter episcopus Dunelmensis ecclesiam de Thinemue injuste vexaverit.

Troubles inflicted on the church of Tynemouth by Nicholas of Farnham, bishop of Durham. Eodem quoque tempore, cum dominus Dunelmensis episcopus N[icolaus], secus quam deceret aut expediret honoris sui et fœderis ac fraternitatis habitæ inter ipsum et domum Sancti Albani, post pacis compositionem super visitatione ecclesiæ de Thinemue, cœpit eandem etiam in temporalibus pro[2] viribus fatigare, et ipsam in libertatibus, regum cartis magnificorum concessis et confirmatis et multorum annorum præscriptione usitatis, non sine utriusque partis dampnis et expensis, infestare, destinatus est igitur[3] quidam[4] fratrum ecclesiæ Sancti Albani,[5] ut a tali quiesceret molestatione. Sed ille tam monita et preces ejusdem fratris, quam literas,

[1] *obtemperabimus*] So C.; obtemperabimur, B., altered from *obtemperabimus*.

[2] *pro viribus*] Written over an erasure; enormiter, C., which was no doubt the original reading of B.

[3] *ad illum* is interlined in C.

[4] See the Liber Additamentorum (Cotton. Nero D. 1.), ff. 73 *b*, 74, 77, where several documents relative to this matter are given.

[5] *eum deprecans* is interlined in C.

quas super hoc ex parte domini abbatis et conventus Sancti Albani detulit, contempnens, asserebat se justam habere causam in illa sua mota quæstione; quod tamen constat esse falsum, licet illud per suos duodecim milites, non ex parte utriusque plano assensu electos, fuisse determinatum, affirmaret. Quod liquere potest diligenter libertates ecclesiæ Sancti Albani intuenti; quas in parte tam in spiritualibus quas impugnaverat,[1] quam in temporalibus quas impugnat, duximus huic paginæ breviter tangendo annotare. A.D. 1248.

Tanguntur breviter quædam libertates quas dictus episcopus impugnare præsumpsit.

Privileges of St. Alban's and its cells. *Adrianus*[2] *et Clemens.*[3]

" Ecclesia Sancti Albani et cellæ ejus et omnia ad
" eas pertinentia libera sint ab omni tributo, sive
" regis, sive episcopi, sive comitis, ducis, vel judicis aut
" exactoris, ab omnibus operibus, quæ indici solent.
" Nolumus etiam, ut alicui, nisi tantum Romano Pon-
" tifici, debeant in aliquo respondere. Item prohi-
" bemus, ne aliquis archiepiscopus, sive episcopus, in
" cellis vestris exactiones aliquas audeat facere, sive
" aliquod jus sive episcopale officium exercere præ-
" sumat. Item, in quibus jura pontificalia non habetis,
" sive capellæ vestræ et cimiteria, libera sint et ab omni
" exactione immunia, in quibus videlicet ecclesiis vel
" capellis liceat vobis sive fratribus vestris presby-
" teros eligere, ita tamen, quod ab episcopis vel epi-
" scoporum vicariis animarum curam sine venalitate
" suscipiant; quibus nimirum presbyteris cum tantum
" assignaveritis unde victus et vestitus necessaria
" possint honeste percipere, quicquid residuum fuerit,
" liceat vobis in usus proprios convertere.

---

[1] *quas impugnaverat*] om. C.

[2] Adrian IV. See the Gesta Abbatum, i., p. 128.

[3] Clement III. See the Gesta Abbatum, i., p. 217.

A.D. 1248. *Clemens.* " Cum[1] vobis et aliis prælatis per Apostolica scripta " miserimus, ut ad subventionem terræ Jerosolimitanæ " auxilium præberetis, vos, sicut accepimus, commoni- " tionibus nostri[s] inducti, decimam partem reddituum " ecclesiæ vestræ, ac cellarum, et hominum vestrorum " tam pio operi deputastis, de quo caritatem vestram " in Domino commendantes, tam ratum quam gratum " habemus laudabile propositum vestrum, auctoritate " præsentium sub interminatione anathematis distric- " tius inhibentes, ne aliqua ecclesiastica sæcularisve " persona vos vel ecclesiam vestram, hujus tam piæ " et necessariæ actionis prætextu, ad id vel simile " compellere in posterum audeat; nec vos, aut ecclesiam " vestram, vel cellas quomodolibet infestare; ne, quod " absit, aliquando inviti subire cogamini, quod mera " liberalitate et pietatis intuitu noscimini inchoasse.*

Cœlestinus.[3] " Omnibus prælatis per Angliam constitutis, etc. " Quia ecclesia beati Albani ad jus et proprietatem " beati Petri, etc., si personæ vel presbyteri in ec- " clesiis constituti pro temporalibus prædicto abbati et " fratribus respondere noluerint et debitam persolvere " pensionem, nos eidem abbati et fratribus plenam " concedimus facultatem, ut quicquid habent in ecclesiis " et capellis, quod[2] a se detinent, eis sine alicujus " contradictione et appellatione possint auferre, donec

[1] This is also given in the Additamenta, MS. Cott. Nero D. 1, f. 159 *b*. It is headed, "De decimis " Jerosolimitanis ad libitum abbatis " distribuendis," and is addressed " Garino abbati et fratribus Sancti " Albani." Its date is, Laterani, vi. id. Maii.

[2] *quod*] quos, B.

[3] Celestine III.

* Tamen[4] coegit dictus episcopus ecclesiam de Thinemue contribuere ad fabricam ecclesiæ Dunelmensis, sicut omnes viros ecclesiasticos, id est, per episcopatum suum.

[4] This note is written by Paris in the margin. It is not in C.

" illis de temporalibus respondere et debitam reddere A.D. 1248.
" pensionem saltem cogantur inviti.*

" Vestris justis postulationibus grato concurrentes *Innocentius*[1] *priori de Thinemue et monachis ejusdem loci.*
" assensu, possessiones vobis pia fidelium liberalitate col-
" latas,[2] libertates etiam et alia bona, a claræ memoriæ
" rege Ricardo et carissimo in Christo filio nostro
" Johanne rege Angliæ illustri ecclesiæ vestræ concessa,
" sicut ea juste et pacifice possidetis, et in eorundem
" autenticis plenius continetur, necnon ecclesias et
" pensiones earum, per metropolitanum et diocesanum
" episcopum literis confirmatas, libertates quoque ac
" immunitates monasterio Sancti Albani pro suis cellis
" concessas, vobis et per vos ecclesiæ vestræ, cum sit
" cella monasterii memorati, auctoritate Apostolica con-
" firmamus et præsentis scripti patrocinio communimus.
" Nulli ergo, etc. Si quis autem, etc."

Postquam autem inter memoratum episcopum, temere prædicta privilegia enervantem, et priorem[3] et conventum de Thinemue, multipliciter fatigatum, pax est per compositionem præscriptam reformata, apposuit et dictus episcopus ipsum priorem et ejus conventum in temporalibus impetere et dampnificare, libertates eximias a piis regibus eisdem indultas enervando. Quæ temeraria præsumptio, quam injuriosa fuit, expresse per has domini regis, ad quem ascenderat clamor querulus, patere poterit universis. Peace made, but the bishop still attacks the privileges of Tynemouth.

---

[1] Innocent III., Regest. xi. 210. Opp. (Migne), ii. 1526. The date is, "Laterani, iii. non. Jan. a. 11." See Potthast, 3591 (p. 310). C. has the marginal rubrick *Literæ Papales*, instead of the above.

[2] *collatas*] collatis, B.

[3] Richard of Winchelcombe.

---

* Dictus[4] tamen episcopus quibusdam vicariis prohibuit debitam reddere pensionem ecclesiæ de Thinemue.

[4] This note is written by Paris in the margin. It is not in C.

A.D. 1248. *Literæ*[1] *domini regis episcopo Dunelmensi directæ.*

Letter of the king to the bishop of Durham in favour of the monastery of Tynemouth.

" H[enricus] Dei gratia, etc. Dunelmensi episcopo
" salutem. Non possumus non mirari super eo quod
" cum semel et secundo vos affectione plena rogaverimus,
" ut a vexatione dilecti nobis in Christo prioris de
" Thinemue, qui, sicut nostis, sub protectione et defensione
" nostra militat speciali, [desistatis],[2] precibus nostris
" pro ipso porrectis condescendere minime curavistis;
" nolentes ad animum revocare, quod pro honore vestro
" vobis detulimus in hac parte, credentes firmiter et
" sperantes, quod vestræ discretionis benignitas vos ad
" hoc gratis faciendum induceret, quod per legem regni
" nostri et regiam potestatem vos facere oportebit. Ut
f. 218 *b*. " autem vobis liqueat manifeste, quod vobis hucusque
" in facto isto volumus[3] deferre, tertio paternitatis
" vestræ dilectionem duximus attentius implorandam,
" quatinus intuitu precum nostrarum, et ob reverentiam
" quam principi vestro debetis impendere, averia dicti
" prioris, quæ contra legem terræ cepistis et detinetis[4]
" injuste, quod per libertates suas, quas habet per
" cartas prædecessorum nostrorum regum Angliæ, et
" maxime per cartam Ricardi regis avunculi nostri,
" aperte poterit comprobari, et quibus temporibus
" prædecessorum nostrorum libere usi fuerunt, deliberari
" absque moræ dispendio faciatis; scituri pro certo,
" quod nisi infra octavas Sancti Hyllarii proximo
" futuras has preces nostras pleno effectui duxeritis
" mancipandas, quantumcunque vobis detulerimus et
" de jure deferre vellemus, nos ex tunc, non obstante
" libertate vestra cujus prætextu injurias vestras aliis[5]
" illatas sine correctione regiæ dignitatis non debemus nec possumus sustinere, prædicta averia deli-

[1] This letter is also given in the Additamenta, MS. Cott. Nero D. 1, f. 93. (N.)

[2] This word is omitted also in N.

[3] *volumus*] voluimus, N.

[4] *detinetis*] retinetis, N.

[5] *aliis*] alias, N.

" berari et dampna eidem priori restitui, quæ injuriæ A.D. 1248.
" vestræ occasione sustinuit; et de vobis plenam faci-
" emus justitiam exhiberi.[1] Teste, etc."

Patet igitur per prædicta, quod injuriatum est enormiter dicto priori et conventui suo, qui gaudet eisdem privilegiis et libertatibus quibus et ecclesia beati Albani, cui collatum est quicquid fas est conferri alicui abbati in spiritualibus a summo pontifice, et a piissimis fundatore ejus Offa et aliis regibus Angliæ in temporalibus, quicquid regia potestas potuit exhibere.[2]

De confusione Fretherici et liberatione Parmæ civitatis.

Defeat of Frederick's army by the Parmesans.

Fortuna igitur mundanis eventibus dum taliter prodigio multiplici luderet, et potius illudente, Parmenses in communi causa concione facta humiliaverunt [se] Deo et beato Rogero episcopo Lundoniensi, quem Deus miraculis jam gloriose choruscantibus insignivit, qui quandoque,[3] cum Romanam curiam peteret, ibidem omni pecunia sua, procurantibus Parmensibus, latrocinaliter noctu spoliatus est, unde postmodum exiens, de civitate reversus, maledixit eam in amaritudine cordis sui[4]; inquirentes diligenter de quanta pecunia se conquestus est memoratus episcopus fuisse spoliatum, et inventum est summa fuisse [ ][5] marcarum. Cives igitur votum fecerunt, se in tanta pecunia Deo et sancto Ejus cum omni humilitate satisfacturum, videlicet in fabrica ecclesiæ Londoniensis, vel in elemosinarum exhibitione, vel alio honore ipsum sanctum contingente. Hæc iccirco dixerim, quia audierant, quia[6] Frethericus, qui civitatem eorum nimis proterve obsederat, ad horam, relicto tamen fere toto ibidem

---

[1] *exhiberi*] exhibere, N.

[2] *exhibere*] exhiberi, B.

[3] See above, vol. iv., p. 638. Dunstable Annals, Annal. Monast., iii. 134.

[4] B. repeats *humiliaverunt se.*

[5] Sic, without any number in B. C. has a blank space before *marcarum.*

[6] *quia*] quid, C.

A.D. 1248. exercitu, ad aliquid agendum recesserat. Unde mutilato exercitu et ejus absente capite, consultum videbatur civibus impetum facere in hostes repentinum. Una igitur dierum cives, invocato de supernis auxilio et præcordialiter voto facto prælibato, ordinatis suis prudenter aciebus, omnes ad bella expediti ad certamen martium pro liberatione civitatis suæ, uxorum, et liberorum suorum animati, unanimiter patefactis januis in hostes inexpectato ac repentino ad instar fulguris irruerunt, malentes armis mori trucidati, quam fame contabescere diuturniore. Quod cum comperisset Thadæus Fretherici familiaris, cui idem F[rethericus] custodiam exercitus, necnon et thesauri, confidenter commiserat, ait in superbia et in abusione, "Ausi sunt "mures exire de cavernis suis." Verumptamen cives, vehementissimo facto insultu, hora brevissima totum exercitum Frethericalem potenter dissiparunt; multisque milibus vel trucidatis vel terga turpiter dantibus, gloriose ad votum de hostibus triumpharunt. Quo peracto, omnem illorum castrorum constructionem, quam in circuitu civitatis ad continuationem obsidionis composuerat, diruerunt, dissiparunt, et combusserunt; et Thadæum, imperialis palatii judicem, in proferendis causis arduis facundissimum et decidendis circumspectum, ceperunt cum ipso thesauro, cujus custos fuerat, inæstimabili. Et nolentes ad mellitos et *super oleum mollitos sermones ejus* attendere, ne forte aliquibus ambagibus circumvenirentur, ipsum in frusta conciderunt. Et Cremonenses, qui ibidem ex parte F[retherici] in obsidione fuerant, in fugam compulerunt, et in Cremonæ confusionem et obprobrium carrochium eorum ceperunt. Dispersoque et confuso toto Fretherici exercitu, arma, thesaurum, victualia, tentoria, utensilia, captivos reducentes et reportantes, victores in civitatem suam exultantes remearunt. Et si de aliorum spoliorum sileamus multitudine, cives in illo conflictu triumphantes circiter quindecim milia jumentorum,

Destruction of Victoria.

Death of Thaddæus of Sessa.

Ps. liv. 22.

computatis equis pretiosis, mannis, et clitellariis, mulis, et bobus, secum traxerunt, ita ut civitas eorum omnibus bonis supra opinionem redundaret. Hæc autem cum ad notitiam Papalis curiæ pervenissent, exultavit dominus Papa gaudio magno valde, dicens, A.D. 1248. Joy of the Pope.

" Ad laudem Christi, Victoria, victa fuisti."

Sic enim ipse Frethericus ipsam castrorum suorum constructionem appellavit. Hoc autem postquam ipsi F[retherico] innotuisset, quasi alto sauciatus vulnere, in ore[1] et corde ingemuit, suspiria cruentata geminando. Mors enim Thadæi et insultatio Papalis, plus quam tota alia jactura, cor Fretherici usque ad spiritus amaritudinem sauciavit. Non enim qui annales historias revolventes legimus unquam invenimus aliquorum tam intensum odium vel tam inexorabile, sicuti inter dominum Papam et Frethericum. Revocatis igitur F[retherici] undecunque viribus, cœpit adhuc multiplicatis turgidis comminationibus ipsos cives solito acrius infestare. Hujus autem eventus series expressius in libro Additamentorum scribitur ad[2] hoc signum ⊥⊙⊥. Intensity of the hatred between Frederick II. and the Pope.

De reformatione monetæ quæ per tonsores nimis fuit corrupta.

Ipsis quoque diebus, moneta Angliæ per detestabiles tonsores et falsarios adeo intolerabiliter est corrupta, quod non indigenæ vel etiam alienigenæ eam oculo recto vel illæso corde poterant intueri. Circumcidebatur enim fere usque ad interiorem circulum, limbo literato totaliter vel deleto vel enormiter deturpato. Præceptum est igitur voce præconia in civitatibus, burgis, nundinis, et foris, ex parte domini regis, ne Corruption of the coinage in England, f. 219.

---

[1] *ore*] corde, B.

[2] *ad, &c.*] sed nescio ubi est ille liber, C. The reference is to MS. Cott. Nero D. 1, f. 92 *b*. "Literæ " super liberatione obsidionis civi- " tatis Parmæ," but the "signum" there given is not that given above.

A.D. 1248. quis denarius nisi legitimi ponderis et circularis formæ acciperetur, nec quoque modo a vendente vel emente vel commutante acceptaretur, punirenturque hujusmodi præcepti transgressores. Adhibita est etiam diligentia, ut memorati falsarii invenirentur, ut de tanto scelere convicti condigna pœna judicialiter punirentur. Facta igitur diligentissima inquisitione, inventi sunt in hoc facinore culpabiles Judæi, Caursini infames, et quidam mercatores lanarum Flandrenses. Jussit etiam dominus rex Francorum omnes tales in regno suo compertos patibulis laqueatos vento [1] præsentari.

by the Jews, Caursins, and Flemish wool merchants.

De morte Walteri Mauclerc episcopi quondam Karleolensis et quorundam aliorum fratrum de ordine Prædicatorum.

Deaths of Walter, bishop of Carlisle, 28 Oct., Robert Bacon, and Richard de Fishakele.

Anno quoque sub eodem, circa festum Apostolorum Simonis et Judæ, Walterus cognomento Mauclerc, episcopus quondam Karleolensis, cum laudabiliter finales vitæ [2] suæ dies, deposito gibbo mundanarum sollicitudinum et divitiarum, terminasset, viam universæ carnis est ingressus. Et eodem anno duo fratres de eodem ordine,[3] quibus non erant majores, immo nec pares, ut creditur, viventes in theologia et aliis scientiis, videlicet frater Robertus Bacun et frater Ricardus de Fishakele,[4] qui egregie plurimis annis in eadem facultate legerunt et populis gloriose prædicaverunt verbum Domini, ab hoc sæculo ad Deum migraverunt.

Frethericus et ejus filius Conradus uxores duxerunt.

Marriage of Frederick II. and of his

Eodem quoque anno, Frethericus ut partem suam in concepto contra Papam certamine roboraret et roboratam magis solidaret, quibusdam principibus confœdera-

[1] *vento*] ventoque, B.

[2] *vitæ*] om. C.

[3] *i.e.*, the Dominican. See above, vol. iv., p. 564.

[4] *Fishakele*] Fixacle, C.

tus, in uxorem duxit quandam mulierem[1] thesauris opulentam, specie placentem, genere præclaram. Filius etiam ejus, simili tractus intentione, filiam[2] ducis Baiwariæ sibi matrimonio copulavit. Quod cum comperisset archiepiscopus Coloniensis[3] et qui partem novi electi in regem Alemanniæ [tenebant], instabant solito diligentius, ut idem electus W[illelmus] apud Aquisgrani in regem plene et solempniter coronaretur. Sed opponente repagula contradictionis Fretherico cum filio suo Conrado, obturatus et penitus præclusus est illi aditus civitatis. Archiepiscopus igitur Coloniensis et legatus,[4] additis sibi innumerabilibus prælatis et nobilibus, qui ecclesiæ favebant, quorum maxima pars per Prædicatorum et Minorum [ministerium] cruce signata est, civitatem Aquisgrani cum instantia maxima obsederunt, ubi crebro inter hos et illos conserto conflictu vario, multi in ore gladii ceciderunt. Et continuata est obsidio cruenta nimis et dampnosa utrobique; augebatur tamen cotidie numerus obsidentium, ad instar fluminis quod ex torrentibus suscipit incrementum. Confortabat interim obsessos frequenter missa epistola Fretherici et filii ejus Conradi, ne deficerent fatigati; futura enim erat in proximo, ut asserebant, magnifica eorum liberationis consolatio.

A.D. 1248. son Conrad.

Attempt to crown William of Holland.

Siege of Aachen.

De quodam torneamento bene consummato.

Die vero Cinerum, captum est torneamentum magnum apud Neubiriam inter milites Angliæ, ut experirentur militiæ peritiam cum strenuitate; cui cum dominus rex favorem præbuisset, optime[5] et initiatum est et terminatum. Ibique profecto Willelmus frater domini

Tournament at Newbury, March 4.

[1] This proposed marriage was with a daughter of Albert, duke of Saxony. See below, p. 26. It never took place.

[2] Elizabeth, daughter of Otho II., duke of Bavaria.

[3] Conrad of Hochenstadt.

[4] Peter Capoccio, card. d. S. Giorgio in Velabro.

[5] *optime*] optimum, C.

A.D. 1248. William of Valence tries his skill, but is worsted.

regis uterinus, cognomento de Valentia, tiro novellus, ut titulos militiæ sibi famosos adquireret, se animosa præsumptione ingessit, sed ætate tener et viribus imperfectus, impetus militum durorum et martiorum sustinere non prævalens, multa amisit prostratus et egregie, ut introductiones militiæ initiales addisceret, baculatus.

Angustia et dolor pro mutatione monetæ.

Distress in consequence of the change in the coinage.

Ipsius quoque temporis curriculo, domini regis diversa præcepta, voce præconia per civitates Angliæ præcise promulgata, super receptione monetæ adeo populum angeba[n]t, quod mallet ut summa frumenti pretium viginti solidorum superaret. Eschambium enim paucis civitatibus exercebatur. Et cum illuc perventum fuerat, pondus veteris monetæ pro pondere novæ dabatur trutinatum, et præterea pro opere aurifabrili, id est, monetationis, quam vulgariter dealbationem vocabant, pro qualibet libra tredecim denarii solvebantur. Cujus inquam monetæ forma a veteri diversificabatur in tantum, quod crux duplicata limbum literatum pertransibat; in reliquis autem, videlicet pondere, capitali impressione, cum literato titulo, permanente[1] hoc modo[2] . Arctabatur igitur populus, non mediocriter dampnificatus, dum, exceptis plurium dierum laboribus et expensis et expectatione sumptuosa et tædiosa, de mensa nummulariorum pro triginta vix viginti solidi reportarentur.

Accrescente igitur inæstimabiliter lucro super hoc domini regis, accessit ad ipsum comes Ricardus frater ejus, alter Jacob et subtilis supplantator, in cujus de-

[1] *permanente*] So C.; permanento, B.

[2] C. omits the figure.

bito magno rex tenebatur obligatus, et ait illi, "Domine "mi rex et frater, solvatis mihi debita quibus mihi "tenemini." Et cum instaret pulsans instantissime, respondit rex, "Vides, frater mihi utroque parente "unice, meam undique indigentiam. Ecce illud paulu- "lum terræ meæ ultramarinæ quod remanet, imminet "discrimini et jacturæ. Solius Burdegalis scuto Was- "conia defenditur, ad quam liberandam necesse habeo "thesaurum effundere non modicum." Cumque comes memoratus, voce protervius elevata, exegisset ab eo emolumentum cunei monetalis, ut sic eidem de debito satisfieret postulato, nec cessaret importune oportune rogitare, tandem impetravit ut ipsius cunei perciperet emolumentum, cujus usus et proventuum exercitium cotidianum, secundum æstimationem certam trapezitarum,[1] per septennium fuerat duraturus, et lucrum ad viginti milia librarum, tertia tantummodo parte proventuum domino regi reservata, ut sic a laqueis debitorum, quibus contra comitem dominus rex tenebatur irretitus,[2] liberaretur. Comes igitur hoc optento impetravit literas præceptorias domini regis, ut in regno Angliæ nullus denarius retonsus acceptaretur, immo omnis mutilata moneta perforaretur, et si quis escambiator inveniretur alicubi, dans duos denarios pro uno vel tres pro duobus, caperetur, et quasi reus et regii præcepti [transgressor] in catallis et corpore graviter puniretur. Forma autem in libro Additamentorum ipsius brevis ad vicecomites transmissi poterit plenius inveniri, ad[3] hoc signum.

A.D. 1248. Richard of Cornwall obtains payment of the king's debts to him by this means. f. 219 *b*.

[1] *trapezitarum*] trapazetarum, B.

[2] *irretitus*] So C.; irretus, B.

[3] *ad hoc, &c.*] Not in C. The reference is to MS. Cott. Nero D. 1, f. 92. "Literæ domini regis ur- "gentes de reprobatione retonsæ "monetæ."

A.D. 1248.

De eclipsi lunæ.

Lunar eclipse, 1 June.

Eodemque anno, kalendis[1] Junii, luna statim post occasum solis passa est eclipsim fere generalem.

Iteratio magni parlamenti in quindena Nativitatis Sancti Johannis Baptistæ.

The parliament in London, 8 July, to hear the king's answer to their demands.

Adveniente autem quindena Sancti Johannis Baptistæ, mense Junii, convenit Londoniis totius Angliæ nobilitas, credens firmiter ex certa domini regis promissione, ut mutatis erroribus se consiliis sanioribus, collata sibi gratia divinitus, inclinaret. Convenientibus igitur in unum omnibus regni primatibus,[2] talis a domino rege profluit responsio illepida; "Voluistis vos omnes Angliæ "primates ad arbitrium vestrum parum civile dominum "vestrum regem incurvare, eidemque servilem nimis "imponere conditionem, dum quod licet unicuique "vestrum illi frontose denegaretur. Porro licet cui- "libet cujus et quolibet uti consilio. Cæterum licet "cuilibet patrifamilias quemcunque de domo sua illi "vel illi officio præponere vel postponere vel etiam "deponere, quod utique domino vestro regi temere "præsumitis denegare, præsertim cum dominum servi, "principem suum vassalli, minime debeant judicare "vel suis arctare conditionibus, quin immo domini "arbitrio potius habent dirigi et voluntate ordinari, "quicunque censentur inferiores. *Non enim est servus* S. Matt. x. 24. "*supra dominum, sicut nec discipulus supra magis-* His refusal as to the appointment of certain officers. "*trum;* non foret utique rex vester, sed quasi servus, "si ad voluntatem vestram sic inclinaretur. Qua- "propter nec cancellarium nec justitiarium nec thesau- "rarium, prout disponere proposuistis, nec amovebit "nec alios substituet." Similiter[3] ad alios articulos,

[1] This is an error; the total eclipse of the moon was on June 7, at 9 o'clock p.m. (Art de Vérifier les Dates.)

[2] *primatibus*] magnatibus, C.

[3] *Similiter . . responsum*] In the margin.

regi satis salubres, cavillatorie[1] fuit responsum, "Pos- A.D. 1248.
" tulat autem[2] a vobis auxilium pecuniare, ad jura sua,
" quæ etiam vos contingunt, adquirenda in partibus
" transmarinis."

Hæc autem cum audissent magnates, luce clarius perpenderunt hæc a consilio tunc suo emanasse, videlicet eorum, quorum, si universitatis barnagium exaudiretur, dominium enervatum penitus exufflaretur. Veruntamen videntes sibi versute responderi et opponi, responderunt omnes quasi uno spiritu præcise, nullo modo se amplius inutiliter depauperare, ut de bonis eorum alieni superbirent, et inimici tam regis quam regni roborarentur, sicut nuper evenit in Pictavia, similiter in Wasconia, quo ipse præcipitanter et indiscrete et contra eorum consilium et voluntatem properavit, unde adversi casus sibi evenerunt. Et bene credimus, quia hoc apparet ex regis aviditate et egestate, quod clanculo captus fuit et retentus fuit, et tacito facto fine, interpositis fide et juramentis et cartis, caute dimissus, et sic honore, thesauro, et terris privatus dimissus est et inglorius cum omni obprobrio abire permissus. Soluto igitur cum omni indignatione concilio, unusquisque spe fraudatus a parlamento frustra diu expectato, nihil nisi sannas cum frivolis, amissis laboribus cum expensis, ut solent sæpius, reportarunt.

Refusal of the parliament to grant pecuniary aid.

The parliament dissolved.

Quomodo rex vendi jussit thesaurum suum præ inedia denariorum.

Quod cum vidisset dominus rex, in iram conversus vehementem, consiliariis suis dixit; "Ecce per vos " aversa sunt corda magnatum meorum a me. Ecce, " amissurus sum Wasconiam, Pictavia spoliatus; et " thesauro destitutus, quid faciam?" Inito igitur consilio pusillanimi sine providentia provisum est, ut

The king sells his plate,

[1] *cavillatorie*] Altered to *negative* in the Hist. Angl., iii., p. 37.

[2] *autem*] om. C.

A.D. 1248. vasa et utensilia et jocalia thesauri sui regii pro pondere venderentur, non habito respectu ad aurum, quo fulgebant argentea, vel ad opus artificiosum et laboriosum, et licet

Ovid. Met. ii. 5. " Materiam superaret opus,"

ut saltem sic denarii adquirerentur. Addentes insuper consiliarii regii probrosam consolationem, regem demulcendo, insibilabant eidem ; " Sicut omnia flumina in mare " refluunt, sic omnia, quæ nunc venduntur, ad vos pro- " fecto donis relativis quandoque revertentur; iccirco which is bought by the Londoners. " non moveatur dominus noster rex." Et post venditionem inquisivit rex, ubinam venderentur et quibus utensilia memorata. Et responsum est, " Londoniis." Et rex ; " Scio, scio, quod si thesaurus Octoviani[1] venalis " esset, civitas Londoniarum illum totaliter absorberet " emendo, abundant enim illi rustici Londonienses, qui " se barones appellant, usque ad nauseam ; urbs illa His designs against the Londoners. " puteus est inexhaustus." Et statim concepit in animo suo, nacta tam levi occasione, ipsos cives bonis suis spoliare, prout subsequens eventus expressius comprobavit, et sermo continuatus plenius declarabit.

Rex Francorum transfretat peregrinaturus.[2]

Louis IX. starts on his crusade. f. 220. Tempore autem æquinoctiali temperiem gratam ostendente et frugum abundantiam cum mustis Autumpno ministrante, dominus rex Francorum, accepta sollenniter apud Sanctum Dionisium et alia sacra loca in regno suo licentia et facto voto, iter arripuit Jerosolimitanum. Et per Lugdunum, ubi Papa morabatur, transitum faciens, ipsum humiliter ac devote salutans, obnoxius deprecabatur ut, salvo in omnibus honore ecclesiastico, Fretherico condescenderet humiliato, et veniam postulanti gratiam concederet reconciliationis, et paternæ pietatis sinum panderet pœnitenti, " saltem " ut tutior mihi pateat via peregrinanti." Ad quod

At Lyons he endeavours to make peace between the Pope and Frederick II.

[1] See above, vol. iv., p. 624. | [2] *peregrinaturus*] So C. ; peregrinus, B.

cum inveniret Papam vultum contradictionis protendentem, recessit rex tristis, dicens; "Timeo ne cum "recessero, parentur regno Franciæ propter inexora- "bilem tui duritiam insidiæ hostiles in proximo. "Tibi imputetur, si negotium Terræ Sanctæ impediatur. "Veruntamen [custodi] Franciam, Franciam,[1] ut pu- "pillam oculi; quia a statu ipsius et[2] tui et totius "Christianitatis dependet prosperitas." Cui Papa; "Ego "quoad vixero stabo cum Francia contra scismaticum "Frethericum, quem dampnavit ecclesia et a culmine "imperii generale concilium præcipitavit, immo etiam "contra regem Angliæ vassallum nostrum, si præsumat "contra regnum Francorum vel ejus pertinentia re- "calcitrare, et omnes dicti regni adversarios." Et respondit rex, his verbis aliquantulum mitigatus; "Tibi "igitur hæc promittenti commendo habenas regni mei "Franciæ gubernandas." Ex tunc igitur provisum est, ut mitteretur specialis nuntius ad regem Angliæ, prohibens eum, ne aliquid de pertinentiis regno Francorum quomodolibet impeteret hostiliter vel infestaret; ad quod destinati sunt specialiter magistri Albertus et Paulus, qui ad dominum regem Angliæ venerunt apud Windeleshores in festo Exaltationis sanctæ Crucis, ad hoc ei nuntiandum. Sed hoc secretum occultatum fuit, ut liberius dominus rex pecuniam exigeret ad reposcendum et requirendum jura sua in manu militari. Rex igitur Francorum, valedicto [Papa] et accepta ab eo remissione peccatorum, post factam cum morosa deliberatione confessionem, cum Papali benedictione recedens a Lugduno, versus Marsiliam[3] lora direxit et vexilla. Et cum Avinioni appropinquaret, cives non sustinentes superborum Francorum obprobia, qui jam eos Albigenses appellabant, proditores, et potionatores, impetum facientes in eos in angustis viis

A.D. 1248.

He induces the Pope to send nuncios to England, 14 Sept.

He departs with the Papal blessing.

Illtreatment of the crusaders at Avignon,

[1] *Franciam, Franciam*] Franciam Franciam Franciam, C.

[2] *et tui*] om. C.

[3] *Marsiliam*] Egemort, C., but it is expuncted, and *Marsiliam* interlined above.

A.D. 1248. sibi notis, antiquis inimicitiis odium et iram suscitantibus, quosdam de exercitu Francorum spoliabant, quosdam autem trucidabant resistentes. Unde quidam magnates de regno Francorum suggesserunt domino regi Francorum, ut obsidione civitatem ipsam vallaret, ut saltem mortem patris sui ibidem potionati juste ac potenter vindicaret, aut progrediens ipsos id facere cum favore suo permitteret. Quorum furorem vix compescens rex ait; "Nec patris, nec matris, nec meam [1] " [injuriam] vindicatum progredior a Francia, sed potius " ipsius Domini mei Jesu Christi." Progrediensque Christianissimus rex Francorum multa majora apud Marsiliam [2] toleravit detrimenta, ita ut Francorum primates provocati, nisi discreta ac sancta regis modestia retardarentur, ipsam civitatem [3] cum magna instantia et indignatione obsedissent.[4] Dicebat namque dominus rex; "Instat tempus passagii, absit ut præ- " valeat Sathanas, qui propterea dolet, alicujus inter- " ponat quoque repagula contradictionis vel impedi- " menti." Rex igitur sedato vix tumultu, in crastino Sancti Bartholomæi, assumptis secum electis et præelectis bellatoribus, et relinquens post se plus quam mille arcubalistarios et multo plures milites et servientes,—qui cum magna verecundia et indignatione redeuntes vix se cohibuerunt, quin adhærentes regi Anglorum ultro prælia contra regem Francorum excitassent; sed futura pericula rationis ac providentiæ

and at Marseilles. Moderation and wisdom of the king.

August 25.

[1] *meam*] meum, C.

[2] Here C. ins. in the text, "portum quendam quem ipse construxerat, ut evitaret insidias Fretherici, distantem a Sancto Egidio per sex leucas, a Monte Pessulano per tria miliaria, ubi est nimis corruptus aer et turbulentus, propter cujus corruptionem multa milia hominum ibidem debita naturæ vel in conterminis miserabiliter periendo persolverunt." *Vacat* is written at the beginning and end. *Marsiliam* is written over an erasure in C., and no doubt *Egemort* was originally the word, as above (p. 23, note [3]), which explains the addition. When the word was altered, the description of the port of Aigues-Mortes was directed to be struck out.

[3] C. ins. "Marsiliæ exercitus ibidem commorans."

[4] *obsedissent*] obsedisset, C.

libra trutinantes, pacifice per dominum Papam redierunt, offerentes se illius obsequio, ut ad ipsius imperium contra quemlibet pro ipso militarent; sed circumventi Papalibus sermocinationibus et eorum in curia ejusdem domini Papæ, qui noverant eos denariis abundare, crucis signaculis depositis et viaticis suis domino Papæ pro venia suæ peregrinationis optinenda resignatis, ac loculis, ut levius irent, excussis, vix remanente ipsis minima portiuncula unde possent obiter sustentari, ad propria remearunt; — dominus autem rex Francorum, Neptuno se committens, sinuosis velis versus Cyprum insulam omnibus bonis redundantem, ut ibidem pacifice respiraret hiemando, vento prospero navigabat. A.D. 1248. The troops left behind return home. He sails to Cyprus.

Eodem [1] anno, in æstate capta est, ut dicebatur, nobilis civitas Hispaniæ Sibilla a victoriosissimo rege Castellæ. Hæc [2] per unumquemque diem in septimana domino suo valet novem milia talentorum; feria autem sexta, undecim milia. Capture of Seville by Ferdinand III. Its value.

Capitur civitas Aquisgrani, et coronatur in regem Alemanniæ W[illelmus] comes Holandiæ.

Et dum brumalis frigiditas algenti mundo durius immineret, arctabantur obsessi in civitate Aquisgrani vehementer. Denegabatur enim illis undique exitus et introitus, auxilium omnimodum et consilium, et collatio victualium. Tritico deficiente, panis eorum opirus et muscidus, caro rancida, arma confracta rubigineque consumpta, vestes attritæ. Immutata est species mulierum, parvuli escam petierunt, nec erant qui frangerent et porrigerent. Partes igitur suas diligenter interponentibus obsessoribus, videlicet Alemanniæ magnatibus, simul cum legato,[3] archiepiscopo Co- Capture of Aachen.

[1] *Eodem . . . Castellæ*] In the margin.

[2] *Hæc . . milia*] In the margin below the former entry, and written later by Paris. It is not in C.

[3] Peter Capoccio.

A.D. 1248. loniæ,[1] episcopo[2] Leodiensi, infinitam turbam secum trahentibus, et aliis populis cruce signatis ministerio fratrum Prædicatorum de diversis mundi partibus diatim advenientibus, totam patriam exercitus prælatorum numerosus ad instar locustarum cooperuit. Unde hæc pars de nocte, illa de die, vicissim et incessanter
f. 220 *b.* muros et castra civitatis mangonellis, petrariis, et præcipitatoriis undique erectis flagellarunt, homines in-
Coronation of William of Holland. defensos et detectos in frusta conterebant, telis transfigebant,[3] et omnibus quibus poterant modis obsessos coangustabant. Cogebatur igitur necessario civitas, omni spe liberationis destituta, se hostibus mancipare et eorum arbitrio pertractari. Civitate igitur tam violenter quam viriliter capta, comes Willelmus de Holandia, electus in regem Alemanniæ, per manum Conradi archiepiscopi Coloniensis ibidem, ubi scilicet solent de jure antiquissimo reges Alemanniæ coronari,
Nov. 1. die Omnium Sanctorum sollempniter[4] ilico coronatur. Fugerunt autem interim multi de civitate capta, diruta, et depauperata, tam indigenæ quam alieni stipendiarii, quos ibidem ad munimen constituerant Frethericus et ejus filius Conradus, per occultos exitus, macerati et præ multiplici inedia semivivi. Quæ[5] tamen coronatio a multis nulla reputabatur, quia omnes electores non erant ibi præsentes nec etiam consentientes, utpote dux[6] Saxonum, cui confœderabatur Frethericus per filiam ducis, quam ducturus est in uxorem, si reconciliari poterit. Nec dux[7] Bavariæ, cujus filiam[8] Conradus filius Fretherici duxit, consensit, sic nec multi alii.

---

[1] Conrad of Hochenstadt. C. om. *Coloniæ, episcopo.*

[2] Henry of Gueldres, bishop of Liège.

[3] *transfigebant*] transfigunt, B.

[4] *sollempniter*] om. C.

[5] *Quæ . . alii*] In the margin It is not in C.

[6] Albert I. See above, p. 17.

[7] Otho II.

[8] Elizabeth.

Conrado properanti ad succursum obsessorum resistitur potenter. A.D. 1248.

Voto igitur suo potitis archiepiscopis, episcopis, prælatis, et magnatibus aliis, qui favebant ecclesiæ, ecce Conradus Fretherici filius, rex jam cassatus et supplantatus, dum ad liberationem civitatis potenter festinaret, potentius occurrit venienti alius exercitus Alemannorum, per legatum procuratus, copiosus et fortis valde, eidem C[onrado] in ore gladii resistens truculenter; cui exercitui præfuerunt Maguntinus,[1] de Mescia [2] in Lotharingia, et de Stratheburg [3] archiepiscopi, cum innumerabilibus suorum aciebus, et infinitis legionibus de Frisia, de Gotia, de Ruscia, de Dacia, et de partibus Germaniæ et Germaniæ conterminis, cruce signatis, qui omnes uno animo succensi,[4] immo quasi unus homo, ipsum Conradum impetuose repellentes cum universo exercitu Frethericali et suo, fugam triumphaliter inire coegerunt. Et sic confusus recedens filius ad patrem sine Spiritus Sancti consolatione, equinis non parcens lateribus, ocius convolavit.

Defeat of Conrad's attempt to recover Aachen.

De warenna terræ Sancti Albani multipliciter infestata, tandem tamen liberata.

Eodem anno passa est ecclesia Sancti Albani a militibus, quos confidenter habere credebat fideles ac familiares, persecutionem et dampnum cum injuria. Cum enim quibusdam eorum specialiter fuga judicialiter sub pœna decem librarum denegaretur, videbatur aliis non nominatis plena debere gaudere licentia lepores fugandi in warenna memorata. Dicebant enim, non debere redundare in eorum præjudicium hoc, quod

Injuries done to St. Alban's as to the right of warren.

[1] Siegfrid III., archbishop of Mentz.

[2] James of Lorraine, bishop of Metz.

[3] Henry of Stahleck, bishop of Strasbourg.

[4] *succensi*] successi, B.

A.D. 1248. erat in detrimentum vel commodum aliorum. Electi sunt igitur ex consensu partium viginti milites cincti gladio, ut super hoc verum dicentes controversiam motam terminarent. Quinque autem ex eis, qui fatui erant et veritatis ignari et fluctuantes, jurati, dixerunt se nescire pro certo rei veritatem. Veruntamen credebant, quod adversarii abbatis jus habebant super hoc quod exigebant, nisi abbas aliam, quod tamen adhuc penitus ignorabant, inde cartam optinuisset. Et cum certificarentur de carta, quam super hoc habebat abbas, et præter antiquas de rege tunc vivente, adversarii confusi omnes obmutuerunt. Et nisi cautela Henrici de Bathonia, tunc justitiarii, eos misericorditer protexisset, cum [ ][1] judicium exhæredationis subituri forent; sententiam de voluntate abbatis sub dilatione suspendit. Et hæc erant reliquiæ persecutionis, quam passa est memorata ecclesia Sancti Albani anno Domini MCCXL., ubi[2] illa plenius legere volentibus declaratur.

The adversaries of St. Alban's silenced.

De novis nundinis constitutis apud Westmonasterium.

Anno[3] quoque sub eodem, dominus rex cum Londoniam properaret ad festum sancti Ædwardi, quod est de translatione ejusdem sancti, in quindena scilicet Sancti Michaelis, tertio idus Octobris, quamplurimis prælatis magnatibusque sub optentu amicitiæ et devotionis significavit, ut præsentialiter cum ipso apud Westmonasterium beati Ædwardi festum solempniter ac devote concelebrarent. Venerunt igitur illuc vocati

The king establishes a new fair at Westminster, 13 Oct.

[1] A word seems to be omitted, unless the construction is faulty.

[2] See above, vol. iv., pp. 50–54.

[3] In the margin of B. is, "Hoc "deberet scribi in tertio folio se- "quente, scilicet in principio anni "sequentis." C. had begun it here, but stops at *properaret*, and inserts it afterwards after the *Annalis Conclusio* with the rubrick, *Dominus rex Londoniis fuit ad Natale Domini, et ibidem constituit novas nundinas apud Westmonasterium.* It is, however, placed in the middle of the present year in the Historia Anglorum, iii., p. 35. Parker has written it over again at the beginning of the year 1249 in B.

comes Ricardus, comes Rogerus Bigod marescallus, comes Herefordiæ, et barones præelecti cum militibus nonnullis, episcopi autem Wintoniensis, Londoniensis, Elyensis, Wigornensis, Karleolensis, abbates autem et priores quamplurimi. Jussit autem dominus rex denuntiari, et voce præconia fecit per totam civitatem Londoniarum et alibi acclamari, quod constituit nundinas novas exerceri, plene apud Westmonasterium[1] per quindenam duraturas. Omnes quoque nundinas quæ solent per tantum tempus per Angliam exerceri, utpote[2] nundinas Elyenses et alias, et omnem mercaturam quæ solet Londoniis haberi et extra tectum vel sub tecto exerceri, sub pœna magnæ forisfacturæ et jacturæ præcise interdixit, ut sic nundinæ Westmonasteriales populis et mercibus copiosius abundarent. Unde factum est, ut ibidem[3] illuc innumerabilis populus, velut ad celeberrimas nundinas, confluueret, ibidemque translatio beati Ædwardi et sanguis Christi a populo illuc tracto et ibi congregato inopinabiliter veneraretur. Verum omnes illic mercimonia sua emptui exponentes, cum non haberent tecta nisi de panniculis tentoria, magnis incommodis premebantur, quia variis procellis aereis, ut tunc temporis solet, ingruentibus, algebant, madebant, esuriebant, sitiebant mercatores, pedes luto sordebant, mercimonia eorum imbribus contabuerunt. Ubi namque ad mensam pransuri sedebant, qui ad caminos refici consueverunt prandentes in medio familiæ suæ, penitus sic egere nescierunt. Episcopus autem Elyensis, pro jactura nundinarum suarum Elyensium edicto regio suspensarum, graviter conquestus est domino regi super hoc, qui tales adinvenit in gravamen subditorum novitates. Sed nihil nisi inania verba mulcentis promissionis et futuræ consolationis reportavit.

A.D. 1248.

Other fairs stopped under a penalty.

Consequent complaint of the bishop of Ely.

[1] *Westmonasterium*] So C.; monasterium, B.

[2] *utpote . . exerceri*] om. C.

[3] B. repeats *ut* after *ibidem*.

A.D. 1248. *Quoddam mirabile de ascensu maris.*

Inundation of the sea, 24 Nov. f. 221.

Eodem quoque anno, octavo[1] kalendas Decembris, mare solitos per magnum excedens spatium terminos sibi finitimis dampna intulit irrestaurabilia. Luna enim secundum computationem kalendarii existente quarta, ter ascendit mare cum incremento turgido, sine decremento notabili vel refluxu. Creditur tamen hoc per impetum venti tunc fortissimi, qui de mari flavit, evenisse; sed quia sæpe evenit, quod ab marina parte ventus desævit, nec tamen sic pontus vehementer ascendit, de hac novitate inaudita senes etiam obstupuerunt.

De quodam horribili casu in terra comitis de Sabaudia.

Earthquake in Maurienne.

Eodemque tempore, in partibus Sabaudiæ, in vallibus videlicet Moriani, quædam[2] villæ, scilicet quinque, cum suis bostaribus, caulis, et molendinis adjacentibus, obrutæ sunt et absorptæ, montibus et scopulis, qui vicini erant, de loco creationis suæ, facto horribili terræ motu per quasdam sui cavernas, avulsis et revolutis. Multi[3] dicunt tres domos religiosorum ibi oppressas fuisse, sed unum presbyterum ibi fuisse liberatum. Nescitur tamen si miraculose vel naturaliter illa montium ruina facta in pagos memoratos adeo horribiliter desævit. Sed quia hominum circiter novem milia oppressit, et animalia, quorum non est numerus æstimabilis, videtur quod potius miraculose quam casualiter evenisset. Dicebatur enim, quod in eorundem incolarum mansiones merito desævit divinæ ultionis severitas, eo quod jam impudenter usurarum turpia commercia exercuerunt indifferenter, polluti libidinis ignominia, seque, ut[4] vitium virtutis species operiret, mercatores denariorum sophistice non erubue-

Character of the inhabitants.

[1] *octavo*] quinto, C. The Hist. Anglor. has *octavo*.

[2] *quædam . . quinque*] quinque villæ, C.

[3] *Multi . . . liberatum*] In the margin. Not in C.

[4] B. (not C.) repeats *ut*.

runt appellare. Simonias non abhorruerunt, furta et prædas sine misericordia aggredi non formidabant. Transientes per eos et cum eis hospitantes peregre proficiscentes, Romanamque curiam adire compulsos, scolares, institores, vel jugulare vel potionare non omittebant; ignorantes quod quanto ultio divina tardior, tanto gravius legitur desævire, teste beato Gregorio, dicente, "Lento gradu procedit ad ultionem " divina severitas, sed tarditatem compensat postea ' gravitate." A.D. 1248.

Oritur scandalum per mortem prioris de Thefordia Provincialis.

Ut autem compleatur quod in Evangelio legitur, *Necesse*[1] *est*, hoc est, inevitabile, *ut veniant scandala, væ mundo a scandalis*, eodem anno mense Decembri, prior de Thefordia, natione Sabaudialis, monachus Cluniacensis, qui se consanguineum, vel affinem, vel saltem compatriotam reginæ[2] fecerat, et inde sibi cornua assumpserat, fratres suos, Bernardum militem et Guiscardum clericum monstruosum, ad domum suam de Thefordia advocavit. Et ibidem immoderatis commessationibus et potationibus cum eisdem pernox, matutinalium oblitus, usque ad gallicinium de more[3] morabatur indulgens. Raro Missis licet demissis, raro horis curavit interesse canonicis, mane crapulatus, nocturnos potus ructando exhalavit. Si pauperum esurientium clamor insonuit, S. Matt. xviii. 7. Bad character of the prior of Thetford [Stephen].

"Hæc[4] fuit illius pectore cura minor," Ovid. Epist. ex Ponto, i. 2, 76.

et si quandoque unus fratrum suorum jam dictorum, scilicet Bernardus, recessisset, alter, scilicet Guiscardus, cujus venter quasi uter in pruina, cujus quoque cadaver

[1] *Necesse . . scandala*] Written over an erasure.
[2] B. ins. *se*.
[3] B. repeats *more*.
[4] "Hæc est cælesti" in Ovid.

A.D. 1248. plaustrum oneraret, diutius morabatur, et in Caribdin uteri omnia monachorum victualia immersit, et postea ingurgitatus ipsos sprevit et convitiis lacessivit. Dum igitur prior memoratus, fratres qui *pondera dierum portaverunt et æstus* secus quam deceret vel expediret tractando, substantiam ecclesiolæ suæ turpiter dilapidaret, et, ut dicebatur, metas pudicitiæ crapulatus transgrederetur, orta est lis et contentio inter ipsum et quendam monachorum suorum natione Walensem. Nitebatur prior ipsum monachum, quem paulo ante a Cluniaco vocaverat, non caritative sed odiose remittere, invitum et renitentem et rationibus probabilibus sese[1] excusantem. Cumque prior reboando nimis horribiliter juraret quod vellet nollet peregrinaret manticatus, ille monachus demoniacus, ira vehementi vel potius furore succensus, ipsum priorem cultello extracto evisceravit, nec formidavit illud scelus infra septa ecclesiæ perpetrare. Qui cum taliter saucius oregmon a gutture emitteret, volens fratres clamando[2] advocare vel saltem excitare, sed jam præclusis arteriis non valebat, dictus monachus iterum insurgens et in ipsum irruens ictus non nugatorios ter vel quater iteravit, cultellum usque ad manubrium in exanime corpus immergendo, et sic miser miserum non sine ordinis monastici enormi læsione et obprobrio, Deo utrobique irato et ultore, ad Tartara destinavit. Hæc iccirco plenius enarravi, ut legentes muniti et castigati a talibus castigentur, ne in consimilem confusionem Deo provocato præcipitentur. Apprehenditur a supervenientibus auctor sceleris, et ligatus arctissimæ custodiæ deputatur. Quod cum domino regi innotuisset, reginæ pulsatus querelis, jussit ipsum flagitiosum in turri Norwicensis oppidi vinculis mancipatum, profundissimo carcere expertem luminis præcipitari, non obstante causa beati Thomæ martiris, qui pro quodam sacerdote homicida constanter allegans

S. Matt. xx. 12.

His murder by a Welsh monk.

The monk imprisoned at Norwich.

[1] *sese*] se, C. | [2] *clamando*] acclamando, C.

et stans usque ad sanguinis et cerebri effusionem, ne judicio laicæ curiæ clericus et præcipue sacerdos dampnaretur et ne deordinatus suspenderetur, martirium toleravit, cum non puniat Dominus bis idipsum, pœnas laxans peccatorum, et supra merita[1] remunerans, et cum sufficienter una culpa per unicam pœnam prævia debeat dilui ratione. Hæc cum a quodam monachorum æmulo in religiosorum obprobrium recitarentur, respondit quidam religiosorum amicus et religionis amator et specialis advocatus; "In angelis invenit Dominus præ-
" varicatorem, inter septem diaconos deviatorem, et
" inter Apostolos proditorem. Absit ut unius vel pau-
" corum peccatum in numerosam redundet universita- f. 221 *b*.
" tem. Hanc etiam curialitatem docet poeta ethnicus
" et gentilis, dicens,

" 'Parcite paucorum diffundere crimen in omnes.'" Ovid. Art. Am. iii. 9.

Eodemque[2] anno, dum inter monachos de Selebi et J[ohannem] Franciscum domini regis clericum contentio oriretur in fœnis et bladis colligendis, occisus est unus monachus, et plures vulnerati et baculati. Et ne scandala veniant incomitata, eodem tempore apud Cantuariam in prioratu unus monachus alium letaliter vulneravit. Quarrels among the monks at Selby and Canterbury.

Item de miserabili morte prioris de Benethleia.[3]

Eodemque mense malefortunato, quidam canonicorum prior de quadam ecclesiola non procul ab cœnobio Sancti Albani, dum quendam frumenti consertum aggerem, quem vulgariter tassum appellamus, venalem æstimans consideraret, agger ille nutans et inordinate compositus subito corruit super eum. Et antequam Accidental death of the prior of Bentley.

[1] *merita*] meritum, C.

[2] *Eodemque . . . vulneravit*] In the margin of f. 221. It is inserted in C. before the sentence beginning "Hæc cum a quodam . . . .," above.

[3] Bentley, near Harrow, in Middlesex.

A.D. 1248. garbæ glomeratæ super ipsum dissipari possent, memoratus prior, homo quidem simplex et substantiæ tenuis, miserabiliter suffocatus expiravit. Evaserunt autem alii, quos minor moles presserat nec oppresserat, ejusdem prioris famuli et consortes.

De quodam quorundam militum casu lugubri et probroso.

Crime and punishment of Godfrey de Millers.

Nec censeo prætereundum, licet ridiculosum videatur, mense quoque sub eodem infaustissimo, ne solis religiosis evenisse scandala flebilia describantur, militibus quibusdam obprobia cum dampnis irrestaurabilibus evenerunt. Miles enim quidam genere præclarus et militia præstantissimus de Northfolkia, nomine Godefridus de Millers, dum nequiter seductus in Johannis Britonis militis thalamum, ut cum filia concumberet, clanculo noctu subintraret, insidiis absconditorum præventus, consentiente meretricula quæ pellex fieri formidavit, comprehensus est, et truculenter solo prostratus cæditur et graviter vulneratur. Et tandem per pedes hinc inde distantes a trabibus suspenditur. Et cum hostium penitus arbitrio exponeretur, abscisis membris genitalibus turpiter mutilatur, malens decollari, et sic castratus et vulneratus ejectus est semivivus. Ascendit clamor querulus ad regem, comprehenduntur tantæ tirannidis auctores. Et tandem dictus J[ohannes] Brito convictus, irremediabiliter exhæredatus et irremeabiliter exul adjudicatur. Mœcha vero, ne inveniri possit imperscrutabilibus latebris abscondita, laqueos mortis vix evasit. Omnes quoque qui huic enormi facto interfuerunt dispersi sunt exules, extorres, et fugitivi, et sic peccatum illud inhumanum et omnimode expers misericordiæ multos nobiles miserabili involvit calamitate.

Similar treatment of a clerk.

Eisdemque diebus quendam clericum elegantissimum, rectorem cujusdam opimæ ecclesiæ, qui omnes milites circumdegentes dapsilitatis et hospitalitatis multiplicatis honoribus superaverat, consimile infortu-

nium illaqueavit. Verumptamen dominus rex compatiens, et usque ad suspiria et lacrimas contristatus, voce præconia jussit pro lege acclamari, ne præsumat quis, nisi pro conjuge, adulterum membris mutilare genitalibus. A.D. 1248.

De quibusdam incendiis fortuitis.

Hoc quoque anno quoddam evenit notabile, quia mirabile, quod huic operi duximus annectendum; non énim hoc meminimus prævidisse. Porro in multis regionibus, irato Deo, sæviebant incendia admodum dampnosa, urbes et villas in favillas redigentia, non tamen æstu vel ariditate provocante. In Alemannia enim præter alia dampna quæ vorago ignis consumptivi suscitavit, cathedralis ecclesia beati Petri in Colonia, quæ est omnium ecclesiarum quæ sunt in Alemannia quasi mater et matrona, usque ad muros incendio est consumpta. In Francia quoque urbes et oppida, et in Normannia irrestaurabilia dampna ignis indomabilis generavit. In Anglia vero, etsi de aliis sileamus, maxima pars burgi, qui Novum Castrum super Thinam appellatur, cum ponte igne quasi furioso[1] consumpta est. In Norwegia autem ita desævit ignis dampnosus in tribus principalibus civitatibus, quod admirationem et stuporem in cordibus omnium generaret. Quarum una, scilicet Berge, totaliter, exceptis quatuor religiosorum domibus et domini regis palatiis, capella, et thalamis, in cineres[2] est redacta. Combustæ namque sunt de memorata civitate undecim parrochiæ cum quibusdam domibus episcopi ipsius civitatis, volavitque flamma ultrix peccatorum usque ad castrum regis, quod tunc fuit in ipsa civitate, quantum potest arcus quinquies jacere sagittam, ad instar draconis ignivomi mappam post se trahentis. Unde incolis nihil certius constitit aut manifestius quam divinæ

Destructive fires at
Cologne,
in France,
Normandy.
Newcastle-on-Tyne,
Bergen in Norway.

[1] *furioso*] furiose, C. | [2] *cineres*] cinerem, C.

A.D. 1248. ultionis hoc fuisse severitatem. Castrum enim, quod erat maximis et durissimis constructum molaribus, pro majori parte redactum est in favillas. Dieque proximo sequenti, intonuit Dominus super locum civitatis tam terribiliter quam horribiliter, missoque fulgure repentino, maximam, quæ de Anglia venerat et eadem nocte applicuerat, navem concussit, et quendam hominem in ea contrivit ad mortem, et omnes alios in navi existentes vel vulneravit vel læsit enormiter, malumque in fragmenta minutissima quassatum in mare misit, et omnes quæ in ipso portu erant naves, videlicet ducentas vel plures, commovit. Ipse qui et hæc scripsit in navi extiterat [cujus] malus confractus erat; sed eadem hora in quadam ecclesia, quæ juxta litus erat, Missam celebravit, quasi proceleuma nauticum canendo, Deo gratias post pericula pontica redditurus. Hæc cum domino regi[1] innotuissent, pro amore ipsius qui in ipsa navi fuerat malum præstantiorem jussit restitui et majorem.

An English ship at Bergen injured by lightning.

Matthew Paris had been in the ship, but was on shore at the time.

Episcopus Norwicensis transfretavit.

The bishop of Norwich crosses.

Post festum autem Sancti Michaelis, episcopus Norwicensis, pro quibusdam causis secretis,[2] transfretavit.

De[3] *quodam mandato archiepiscopi Cantuariensis abusivo nimis.*

Extortions of archbishop Boniface, in accord- f. 222.

Diebus quoque sub eisdem, archiepiscopus Cantuariensis B[onefacius], qui in partibus Lugdunensibus, suæ oblitus,[4] | minus sollicitus, quantum ad animarum custodiam, ecclesiæ, domino

[1] Hacon IV.

[2] "Curiam Romanam, nescio pro "qua causa, aditurus." Hist. Angl. iii., p. 36.

[3] This heading is from C. It has been erased in B., and written over the erasure in a modern hand.

[4] This is the reading of C., and probably was that of B. originally. The reading on the right hand has been substituted for it in B.

Papæ militavit, ab ecclesiis in sua provincia vacantibus, quas per annum retinuit, auctoritate fultus Apostolica, thesaurum non minimum [a[1] miserrima Anglia, quæ facta est *vinea ab apris exterminanda, quam vindemiant omnes prætereuntes*, extorsit; et ut magis corda spoliatorum cruentaret,] per decanum Beluacensem,[2] suum in hac procuratorem, fecit denuntiari, omnes fuisse excommunicatos, qui clam vel palam obloquentes vel detrahentes gratiam, quam dominus Papa concesserat et contulerat eidem archiepiscopo, quomodolibet impedirent, vel de proventibus aliquam subtractionem vel fraudem facerent supradictis, exceptis tantummodo domino rege et regina et eorum liberis et nobili viro comite Ricardo. Et hoc mandatum præceptum per totam Angliam in singulis ecclesiis divulgatum in multorum cordibus indignationem, tum propter ipsam injuriosam et inauditam avidamque pecuniæ extorsionem, tum propter annexam adulationem, generavit, [dominumque[3] regem talia tolerantem et talibus consentientem præcordialiter maledixerunt.]

A.D. 1248. ance with the Papal privilege. Ps. lxxix. 13, 14.

Duo nuntii Tartarorum venerunt ad Papam.

Eadem æstate vènerunt duo nuntii Tartarorum, a principe eorum ad dominum[4] Papam destinati. Causa autem nuntii[5] eorum adeo cunctos latuit in curia, ut nec clericis, notariis, nec aliis, licet familiaribus, claruit patefactum. Carta autem eorum quam Papæ detulerunt ter fuit de idiomate ignoto ad notius translata, prout nuntii partibus occidentalibus appropinquaverunt. Suspicabatur autem a multis per quædam argumentorum indicia, quod in carta continebatur, propositum

Two messengers from the Tartars come to the Pope.

[1] *a . . cruentaret*] From C. It has been erased in B., and written over the erasure in a modern hand.

[2] Possibly Adam de Annolio. (Gallia Christiana, ix., col. 771.)

[3] *dominumque . . maledixerunt*] From C. It has been erased in B., and written over the erasure in a modern hand.

[4] *dominum*] om. C.

[5] *nuntii*] The Hist. Angl. has *adventus*, iii., p. 39.

A.D. 1248. et consilium Tartarorum[1] fuisse, movere guerram in proximo contra Battacium[2] generum Fretherici Græcum, scismaticum,[3] et Romanæ curiæ inobedientem. Quod domino Papæ non credebatur displicuisse; dedit enim eis vestes pretiosissimas, quas robas vulgariter appellamus, de eskarleto præelecto, cum penulis et fururiis de pellibus variis cisimorum,[4] et libenter confabulabatur ac favorabiliter et crebro per interpretes cum eisdem, et munera contulit in auro et argento clanculo pretiosa.

Their reception by the Pope.

De gravaminibus a Romana curia Angliæ[5] *diatim illatis et cum aucmento multiplicatis.*

Grievances caused in England by the court of Rome.

Eodem anno, multiplicata sunt cum aucmento gravamina multipliciter excogitata, quæ a Romana curia in regnum diatim Angliæ miseræ profluxerunt. Præter angustiam et servitutem insolitam, eo quod suspendebantur prælati a collatione beneficiorum donec Romanæ avaritiæ satisfactum esset, nec contra hoc reclamavit reguli pusillanimitas, pullularunt cotidie novarum oppressionum genimina detestanda. Et si non omnia gravamina (quia difficile esset, immo impossibile, describere), aliqua tamen, ut doleant inspectores et dolentes Deo conquerantur et Eo quandoque propitio liberentur, huic opusculo duximus inserenda, ut omnibus pateat Angliæ miseranda miseria, quæ bonis rectoribus et tutoribus, proh dolor, viduatur. Abbas Abenduniæ[6] a domino Papa mandatum acceperat de provisione cuidam Romano sine moræ dispendio facienda; Romanus autem ille, non quamcunque volens ecclesiam accipere, sed opimam, expectavit sub silentio dissimulans, donec quædam vacabat ecclesia nobilis et opulenta,

Affair of S. Helen's, Abingdon.

---

[1] *Tartarorum*] om. C.

[2] John Vatatzes, who had married Anne, natural daughter of Frederick II.

[3] *scismaticum*] scismatum, B. (not C.).

[4] *cisimorum*] cifimorum, C.

[5] *Angliæ*] om. C.

[6] John de Blomevil.

scilicet ecclesia beatæ Helenæ in villa Abendunensi, A.D. 1248.
quæ ad centum marcas æstimatur, omni referta commodo, utpote in burgo qui cœnobio subjacet memorato. Confestim igitur istam exegit ille Romanus, qui diu siluerat, et instanter postulavit sibi auctoritate conferri Apostolica. Eadem autem die qua vacaverat ecclesia, urgentissimum accepit abbas a domino rege mandatum, minis, conjunctis precibus cum promissis, contextum, ut et ipsam ecclesiam conferret fratri suo uterino Æthelmaro, licet idem Æ[thelmarus] jam tot abundaret ecclesiis et redditibus, quod nec miramur si numerum ignoret et valorem. Abbas circumplexus, et quasi inter duas molas circumvolventes[1] contritus, consuluit super hoc conventum et amicos fideles et discretos, qui responderunt; "Durum patet utrobique; veruntamen si " dominus rex velit vos ab impetu Papali protegere, " tolerabilius arbitramur illam ecclesiam conferre ipsi " fratri regis domini, principis, ac patroni vestri, quam " illi Romano, qui vobis semper vicinus fieret insidiator " vigil ac persecutor indefessus, et quasi semper spina " in oculo." Significatum est igitur istud domino regi tempestive, cui dominus[2] rex indubitatam promisit cum[3] omnimoda protectione et indempnitate protectionem. His igitur dictis confidens fallacibus abbas, dicto Æthelmaro ad regis contulit supplicationem. Romanus igitur iratus valde, confestim Papam adiit, et eidem rei seriem cum aucmento provocationis plenius enarravit graviter conquerendo. Citavit igitur dominus Papa ipsum abbatem, ut personaliter coram eo appareret, de inobedientiæ offensa responsurus. Abbas igitur domini regis omni destitutus consolationis auxilio, super hoc crebrius requisiti, Romanam senex et valitudinarius curiam adiit, in multa mentis tristitia, pavore, et amaritudine. Ubi tandem post multas angustias et expensas non modicas dicto Romano ad

[1] *circumvolventes*] So C. (corrected); circumvolventibus, B.

[2] *dominus*] om. C.

[3] *cum*] cui, B.; om. C.

A.D. 1248. arbitrium Papæ satisfecit, annuas quinquaginta marcas de camera sua in magnam suæ ecclesiæ læsionem conferendo.

De alio enormi gravamine.

Affair of the election to S. Edmundsbury.

Anno quoque sub eodem, abbate[1] Sancti Ædmundi sublato de medio, rex postposito Dei et sancti martiris timore ac reverentia, quem specialiter teneretur causa multiplici venerari,[2] a domo illa vacante tantam recepit[3] pecuniam, quod videretur viscera misericordiæ penitus amisisse, nam absque[4] ballivorum regiorum [stipendio] mille et ducentas [marcas] inde extorsit truculenter Cum igitur alium[5] fratres in loco abbatis substituendum elegissent jam defuncti, quosdam de fratribus
f. 222 *b*. propter confirmationem ejusdem ad curiam Romanam destinarunt. Facta igitur super hoc examinatione cavillatoria, reprobata est electio et electus, ut in retiacula immisericordis misericordiæ sic incideret reprobatus. Et cum monachi tristes recessissent et verecundi, revocavit eos dominus Papa, dicens; "Cum "miseri misericordia indigeant, ex mera gratia nostra "vobis ad præsens, ne confundamini, ipsum electum "concedimus, illi ipsum cœnobium beati Ædmundi "libere ac liberaliter conferendo. Veruntamen respi-"ciat in octingentis marcis, et respondeat illi merca-"tori, quem illi assignabimus, cui in tantum obliga-"mur." Et sic monachi recesserunt illaqueati. Qui tot lacessiti injuriis et gravaminibus inconsolabiliter doluerunt, et unus eorum ante recessum a curia apud Lugdunum mortuus est; alter apud Doveram rediens a curia illa non curiali viam universæ carnis, non sine mentis amaritudine, est ingressus.

---

[1] Henry.

[2] *venerari*] om. C. It is in the margin in B.

[3] *recepit*] Written over an erasure; emuncsit, C.

[4] *absque . . . truculenter*] From C. It is erased in B., and written over the erasure in a hand of Parker's time.

[5] Edmund de Walpole.

Obiit abbas de Waltham. A.D. 1248.

Et dum illorum temporum dies profluxerunt, obiit piissimæ recordationis abbas de Waltham, de ordine canonicorum Sancti Augustini, vir eximiæ sanctitatis. Death of [Richard] abbat of Waltham.

Obiit magister Simon de Langetona.

Sub eodem quoque annali curriculo, obiit magister Simon de Langetuna, frater præclaræ memoriæ Stephani Cantuariensis archiepiscopi, ecclesiæ Cantuariensis archidiaconus. Qui si ecclesiæ suæ, videlicet Cantuariensis, persecutor et perturbator fuisset, non est mirandum. Quin immo regnum Francorum, regnum[1] et Anglorum, quandoque cum ex multiplici guerra vexarentur,[2] sicut sufficienter in loco suo[3] prædictum est, movit, commovit, et perturbavit. Obiit[4] quoque anno sub eodem magister Johannes Blundus, cancellarius ecclesiæ Eboracensis, theologus præelectus et electus aliquando in archiepiscopatum Cantuariensem, sed per memoratum S[imonem] cassatus. Perturbator igitur et perturbatus ad turbas simul perrexerunt defunctorum. Obiit insuper comes Patricius, qui inter magnates Scotiæ potentissimus habebatur. Obiit autem cruce signatus, in comitatu domini regis Francorum peregrinans, qui creditur crucem assumpsisse, ut Deo et beato Oswino reconciliaretur. Injuste enim vexaverat et dampnificaverat domum de Thinemue, beati Albani cellam, et ejusdem beati regis et martiris Oswini speciale domicilium, ubi et ejusdem corpus jacere dinoscitur.

Deaths of Simon Langton,

John Blund,

and Patrick earl of Dunbar.

His injuries to Tynemouth.

---

[1] *regnum*] om. C.

[2] *vexarentur*] vexarent, B.

[3] See above, vol. ii., pp. 628, 654, 655; iii., p. 31.

[4] *Obiit . . . dinoscitur*] In the margin.

A.D. 1248.

Quomodo frater Mathæus missus fuerat in Norwegiam.

Troubles in the abbey of S. Benet Holm, in Norway.

Eodemque anno, cum pateret discrimini quoddam cœnobium in Norwegia nobile quidem, quod dicitur cœnobium Sancti Benedicti de Holm, de fundatione regis nobilissimi Cnutonis, qui et in Anglia unum cœnobium[1] ejusdem tituli et ordinis fundaverat, depauperatum enormiter, et conventus dispersus, et totum fere destructum est ipsum cum suis pertinentiis monasterium, recessit abbas[2] relicto ordine, et furtive sublato sigillo capituli sub specie fidelitatis omnes ipsius monasterii fere possessiones vel vendidit vel inde confectis cartis fraudulenter impignoravit, habens unum de fratribus, videlicet sacristam, qui sigilli custos fuerat, hujus rei conscium et suo facinori consentientem, qui etiam cum abbate apostata fuerat et fugitivus. Archiepiscopus[3] igitur Nithdrosiæ, in cujus diocesi fuerat dictum monasterium, ipsum cum omnibus pertinentiis cepit in manu, imponens monachis quod non erant nisi solo habitu monachi, ordinis monastici et regulæ Sancti Benedicti penitus ignari, monasticorum statutorum transgressores manifesti, quorum etiam aliqui fures fuerant et fugitivi. Ipsi autem monachi, qui, quamvis abbate carerent, sub prioris[4] regimine Deo quoquomodo militabant, ad asilum appellationis, ad pontificem summum convolarunt. Indignum enim et rationi dissonum, ut unius vel duorum vel paucorum [culpa] in totam universitatem redundat. Pendente igitur appellatione, non est ausus archiepiscopus amplius eos impetere vel aliquid innovare. Revocatis igitur aliquibus prudenter possessionibus, necnon et collecta pecunia, prior Romanam curiam adiit; et ecce abbas apostata cum suo complice ibidem paulo ante fuerat, et confectis cartis et signatis furtivo sigillo,

[1] *i.e.* S. Benet Holme in Norfolk.

[2] Rita-Biorn, who succeeded as abbat in 1232. Madden, Hist. Angl. iii., p. xvi.

[3] Sigurd, archbishop of Nidaros, *i.e.* Drontheim or Trondjem.

[4] Clement.

domum memoratam quingentis circiter marcis obligarat. A.D. 1248.
Rediit ergo domum prior tristis et confusus; et antequam domum veniret, nuntiatum est ei quod ille miser abbas obierat in cœnobio videlicet Sancti Albani in Selio,[1] quod est in Norwegia. Et cum certificarentur super his prior et conventus, elegerunt sibi abbatem. Et adhuc remisso ipso priore cum uno monacho comite et cum pecunia trecentarum marcarum et cum literis domini regis[2] fratri Mathæo [de] Parisius, ut ipse liberationi eorum diligenter intenderet, directis, feliciter procuratum est quod pro sorte tantum liberaretur domus memorata. Et cum jam optentis omnibus scriptis et instrumentis quibus obligabatur conventus de Holm, contra Caursinos Londoniis tunc existentes, penitus infra annum rediit cum omni prosperitate liberatus. Veruntamen licet in temporalibus respirassent, in spiritualibus tamen adhuc languebant mutilati, vix latitantes, obtentis induciis et pro muneribus multiplicatis brevi dilatione, ne archiepiscopus totam insulam, quæ dicti monasterii fuerat possessio, et ipsum monasterium, quod quidem in ipsa situm fuerat, cum omnibus suis pertinentiis in sua susciperet, affugatis monachis, qui quidem, ut ait, solo nomine monachi extiterant. Contigit autem ut tunc temporis, sicut prædictum est, venit episcopus Sabinensis, Romanæ sedis cardinalis, legatus in Norwegiam, ad quem statim dicti monachi nimis oppressi a suo archiepiscopo, ut de tribulatione susciperent consolationem, convolarunt. Cui ipse, "Filii, monachorum statuta et observantias " et regulam Sancti Benedicti penitus ignoro; consulo " autem vobis in bona fide, ut Romanam curiam ade- " atis, supplicetisque domino Papæ ut vobis provideat " ordinis vestri reformatorem et idoneum instructorem; " et ego pro vobis scribam eidem affectuose, ut super

Advice of William bishop of Sabina, the legate, to the monks.

[1] Seljoe, near Stadtland, in the district of Nordfiord. Madden, Hist. Angl., iii., p. xvi. See the Hist. Anglor. iii., p. 41.

[2] Hacon IV.

A.D. 1248. "hoc vos exaudiat[1] benigne. Nec capit hoc negotium "dilationem, instat enim protervius archiepiscopus "vester, ut vos propter vestram expellat ignorantiam." Adiit igitur abbas pro hac causa curiam suo comitante priore, et cum suum domino Papæ desiderium plenius intimassent, ostendentes literas domini regis et legati super hoc petitorias, respondit eis dominus Papa; "Filii, si ignari estis eorum quæ scire tene-"mini, eligite cum deliberatione vobis informatorem, "de quacunque regione et domo et persona mavultis, "et fiet vobis quod petitis. Et erudimini, ne vester "prævaleat in vos adversarius." Ipsi igitur in crastino habita diligenti [consideratione] simul cum aliis discretis viris, domino Papæ responderunt; "Domine, "experientia novimus edocti, quod non sunt adeo "compositi monachi nostri ordinis per totam, ut[2] cre-"dimus, mundi latitudinem, sicut in Anglia; nec est, ut "fama referente novimus, tam ordinata domus in regno "Angliæ sicuti[3] domus Sancti Albani Anglorum pro-"thomartiris. Petimus igitur de domo illa quendam "monachum Mathæum nomine, nobis reformatorem et "instructorem, cujus prudentiam experti sumus et "fidelitatem. Præterea familiarissimus regi nostro et "amicissimus, poteritque per ipsum rebelles si quos "justificando, si necesse viderit, edomare." Cumque responsio domino Papæ satis placuisset, meruerunt monachi tale autenticum ad dominum abbatem Sancti Albani præsentandum reportare.

They ask for Matthew Paris to be sent out to them.

Autenticum[4] *domini Papæ ad abbatem Sancti Albani.*

Letter of Innocent IV. to the

"Innocentius, etc. dilecto filio abbati Sancti Albani "in Anglia ordinis Sancti Benedicti, etc. Cum, sicut ex

[1] *exaudiat*] audiat, C.
[2] *ut credimus*] om. C.
[3] *sicuti*] sucuti, B.
[4] This will be found also among the Additamenta, MS. Cott. Nero D. 1, f. 92 *b*, preceded by the words,

" parte dilecti filii abbatis monasterii de Holm, ordinis
" Sancti Benedicti Nistorsiensis[1] diocesis, fuit propo-
" situm coram nobis, idem monasterium propter præ-
" decessorum suorum negligentias sit in his quæ ad
" monasticum ordinem pertinent deformatum, nec in-
" veniatur in illis partibus aliquis qui statuta et obser-
" vantias ejusdem ordinis bene sciat, nos ad supplica-
" tionem ejusdem[2] abbatis discretionem tuam rogamus
" attentius et hortamur, per Apostolica tibi scripta
" mandantes, quatinus dilectum filium fratrem[3] Ma-
" thæum monachum tuum, qui dicitur probatæ vitæ ac
" religionis expertæ, ad idem monasterium, ut dictum
" abbatem et monachos suos in regularibus disciplinis
" et statutis, quæ ad eundem ordinem pertinent, in-
" formet et instruat, transmittere pro divina et Apo-
" stolicæ sedis ac nostra reverentia non postponas."
Datum Lugduni, etc.

A.D. 1248. abbat of S. Alban's, desiring him to send Matthew Paris to S. Benet Holm, Norway.

Prosecutio.

Abbate igitur Sancti Albani domino Papæ,[4] ut justum erat, optemperante, et memorato monacho abbati suo obediente, factum est negotium prosperatum et consummatum, ita ut abbas de Holm in Norwegia in pace ac prosperitate perseveraret, et ordo monasticus per Dei gratiam, qui discrimini patebat,[5] cum aliis ibidem cœnobiis in illa regione feliciter respiraret.[6]

Matthew Paris goes and accomplishes his mission.

" Auctenticum papale, quo domi-
" nus Mathæus Parisiensis, qui et
" scripsit hæc, destinatus est et
" constitutus, licet invitus, refor-
" mator ordinis Sancti Benedicti
" et visitator nigrorum abbatum et
" monachorum eorundem in regno
" Norwagiæ." Its date is 27 Nov. 1247. Hist. Anglor., iii. 41.

[1] *Nistorsiensis*] Nidrosiensis, Hist. Anglor.

[2] *ejusdem*] ipsius, Nero D. 1, as also the Hist. Anglor., iii. 41.

[3] *fratrem*] om. Nero D. 1.

[4] *Papæ*] From C.; om. B.

[5] *patebat . . . ibidem*] Written over an erasure.

[6] In the margin of C. is inserted here in a later hand, " Eodem anno
" capta est civitas nobilis Hyspan-
" niæ Sibilla, die Sancti Georgi,
" a victoriosissimo [rege] Castellæ,

A.D. 1248.

Item terræ motus in Anglia.

Earthquake in England, Dec. 21.

Eodemque[1] anno in Adventu Domini, scilicet quarto die ante Natale Domini, factus [est] terræmotus in Anglia, ita ut,[2] prout hæc scribenti enarravit episcopus[3] Bathoniensis, quia in ejus diocesi evenit, dissipatæ sunt maceriæ ædificiorum, et lapides de locis suis avulsi in[4] muris hiatus fecerunt patulos et rimas cum ruinis.

Wells cathedral injured.

Tholus quoque lapideus magnæ quantitatis et ponderis, qui per diligentiam cæmentariorum in summitate ecclesiæ de Velles ponebatur, raptus de loco suo, non sine dampno super ecclesiam cecidit; et cum ab alto rueret, tumultum reddens horribilem, audientibus timorem incussit non minimum. In quo etiam terræ motu hoc accidit mirabile; caminorum, propugnaculorum, et columpnarum capitella et summitates motæ sunt, bases vero et fundamenta nequaquam, cum contrarium naturaliter debuit evenire. Et ille terræmotus tertius fuit, qui in triennio citra Alpes evenit; unus in partibus Sabaudiæ, et duo in Anglia, quod ab initio mundi est inauditum, et ideo terribilius.

Annalis conclusio.

Summary of the year.

Transiit igitur annus ille aere temperatus et serenus, horrea frugum replens abundantia, et torcularia vinis reddens redundantia, ita ut summa frumenti ad duorum descenderet pretium solidorum, et vini præelecti dolium duabus marcis ultro venderetur; fructibus[5] pomeriorum per loca uberrimus et per loca sterilis,

---

" et Christianitatis titulo ad hono-
" rem Domini nostri Jesu Christi
" insignita."

See above, p. 25. It has been copied in the margin of B. by a hand of Parker's time. It is taken from the Historia Anglorum, iii., p. 38.

[1] This paragraph is in the margin. It is placed at the end of the year in C.

[2] *ut*] om. C.

[3] William Button.

[4] *in muris*] So the Hist. Anglor.; et muri, B.

[5] *fructibus . . uberrimus . . steriles*] fructus . . uberrimos . . steriles, C.

vermibus cucurbitinis omnia virentia, ubi pestis se ingessit in arbustis, penitus demolientibus. Veruntamen Terræ Sanctæ nimis hostilis, Ytaliæ inimicus, Alemanniæ letifer, Angliæ adversarius, Franciæ exitialis. Et ut brevibus concludam, in omni fere regione Christianorum thesaurorum consumptivus. Mundi finis multiplicibus argumentis indicativus, ut sunt, *surget gens contra gentem, et terræ motus erunt per loca*, et consimilia. Præcipue autem Romanæ curiæ infamis, pestifer, et perniciosus, iræque divinæ manifeste comminatorius. Totaque hiems in vernam versa est temperiem, ita ut nec nix vel gelu terræ superficiem cooperiret, vel per moram constringeret biduanam; videres arbores in Februario germinare, et aviculas quasi in Aprili canentes lascivire. A.D. 1248. S. Luc. xxi. 10, 11.

Dominus rex Londoniis fuit ad Natale Domini.

Anno Domini MCCXLIX., qui est annus regni regis H[enrici] III. tricesimus tertius, fuit idem dominus rex ad Natale Domini Londoniis. In qua sollempnitate comes Ricardus frater ejus fuit apud Walingeford cum copiosa magnatum multitudine convivantium, dies Natalicios celebrando. Comes etiam Gloverniæ in partibus Walliæ conterminis juxta Gloverniam non minoris gloriæ sæcularis curiam suam eisdem diebus solempniis serenavit. Rex autem regalis magnificentiæ terminos impudenter transgrediens, a civibus Londoniarum, quos novit ditiores, die Circumcisionis donativa a quolibet exegit singillatim primitiva, quæ vulgares nova dona novi anni superstitiose solent appellare. Henry III. keeps Christmas at London. His exactions from the Londoners.

De magno festo Sancti Ædwardi.

Veruntamen festo beati[1] Ædwardi, quod est in vigilia Epiphaniæ, appropinquante, vocavit dominus rex The feast of S. Edward,

[1] *beati*] sancti, C.

A.D. 1249. 5 Jan., kept magnificently.

per literas suas copiosam magnatum multitudinem; ut simul cum eo, qui in vigilia sancti, videlicet die Lunæ, in pane et aqua et in vestibus laneis jejunaverat, prout de more solet, ipsum festum magnifice celebrarent in ecclesia Sancti Petri apud Westmonasterium. Congregati sunt igitur ibidem qui antea dispersi fuerunt magnates quamplurimi, tum pro devotione et amore sancti, tum pro veneratione sancti sanguinis Christi nuper adepti et venia concessa ibidem optinenda, tum pro domini regis ipsos vocantis reverentia. Erant autem ibidem jam præsentes cum rege, regina, comites Ricardus et[1] Marescallus R[ogerus] cum quatuor aliis comitibus, et episcopi totidem congregati.

Comes Legrecestriæ S[imon] redit de Waṣconia.

Return of Simon de Montfort from Gascony.

Et dum apud Westmonasterium in hoc festo moraretur dominus rex, diebus videlicet Natalitiis, rediit comes S[imon] Legrecestriæ a partibus Wasconiæ cum quibusdam aliis magnatibus, militibus, et servientibus, qui illuc destinati domino regi fideliter militaverant. Quorum adventus ipsum regem et totam curiam ejus non mediocriter exhilaravit. Coegerat enim dictus

f. 223 *b.*

Gaston de Bearn compelled to submit.

comes quendam proditorem, videlicet Guastonem, filium comitissæ Biarde,[2] qui in illis partibus multa nocumenta dampnosa nimis domino regi machinando, ipsam terram fere totam destruxerat, corruperat, et a fidelitate regis fraudulenter et proditiose averterat, treugas invitum accipere. Abundavit enim idem Guasto pecunia, quam per fallacia promissa a domino rege, in partibus Wasconiæ existente, receperat. Consenserat autem mater filio, fraudulenta fraudulento, quæ similiter infinitum thesaurum eodem tempore nequiter receperat, exhaustum ab Anglia, in subversionem et de-

[1] *et Marescallus*] Written over an erasure.

[2] Martha de Bigorre.

pauperationem Angliæ et nobilium atque prælatorum regni, a rege fascinnato. Præterea comes memoratus, fidelium domini regis auxilio roboratus, quendam publicum prædonem, ipsius regis proditorem et inimicum cruentissimum, qui similiter in partibus Wasconiæ et confinibus multa mala fecerat, videlicet Willelmum Bertram de Acri Monte,[1] ceperat, et in turri Regulæ[2] vinculis mancipatum tradiderat custodiendum, donec, si consilium domini regis ad hoc se inclinaret, dictus comes rediens in Wasconiam ipsum et omnes domini regis contereret inimicos.

A.D. 1249.

William Bertram of Egremont imprisoned.

Extorquetur imperiosa prece pecunia a civibus Londoniarum.

Rex autem non, ut decuit, Deo, exercituum Domino,[3] dans gloriam pro victoria sibi ad votum concessa, cœpit tunc demum vigilanter excogitare qualiter inexhaustum Angliæ puteum posset penitus desiccare. Sustinens enim, ut prædictum est,[4] justam ab universitate magnatum Angliæ repulsam, ne amplius bona sua in regni confusionem effunderent, studuit subtiliter per alia argumenta avaritiæ suæ situlam inebriare. Statim igitur post memoratæ gaudia sollempnitatis, inito studuit consilio cives Londoniarum gravare, hoc modo. Suspendit exercitium mercaturæ civitatis, ut prætactum est,[5] per quindenam, novis nundinis apud Westmonasterium in multorum dampnum et præjudicium constitutis, et protinus post hoc missis per satellites suos literis suis, argumentosas et imperiosas preces continentibus, ut ipsum juvarent efficaciter auxilio pecuniari. Quo audito, cives præcordialiter ingemuerunt, dicentes; " Heu nobis, heu, ubi est Londoni-
" arum, totiens empta, totiens concessa, totiens scripta,

Injuries done by the king to the London citizens.

[1] See Shirley's *Royal and Historical Letters* (in the present series), vol. ii., p. 74.

[2] La Réole.

[3] B. ins. *non.*

[4] Above, p. 21.

[5] Above, p. 29.

A.D. 1249. " totiens jurata, libertas? Quolibet enim fere anno, " quasi viles ultimæ servi conditionis, per varias tallias " depauperamur et causis vulpinis injuriose exagitamur. " Nec sciri potest, in quam voraginem bona, quibus " spoliamur, absorbentur submersa." Quid plura? licet inæstimabilia exigerentur, tandem cives non sine cruenta cordium amaritudine ad contributionem duarum milium librarum, in brevi termino domino regi conferendarum, licet inviti, descenderunt. Gravamen insuper solitum adhuc sine aliquo moderamine sæviebat. Omnia enim venalia, si non quasi furtiva absconderentur, præcipue in esculentis et poculentis, ad opus regis rapiebantur; nec tamen hospitium ejus dapsilitatis alicujus inde[1] suscepit incrementum. Immo potius diatim,[2] exulante verecundia, reprehensibili nimis arctabatur parcitate, et jam eliminata antiqua domini regis Angliæ dapsilitate, jam Romanæ mensæ consuetudo subintrans regiæ serenitatis famam et honorem non mediocriter denigravit.

Item[3] *de cavillatione argumentosa domini regis ad extorquendam pecuniam.*

His endeavours to obtain money from the nobles.

Eodemque tempore, dominus rex ad jam solitas cavillationes Romanas recurrens, cum non posset omnes congregatos regni nobiles ad consensum flectere, singulos ad se vocans vel unicuique scribens, affatus est eos, impudenter supplicando, dicens; " Pauper sum, " omni destitutus thesauro. Necesse habeo, ut qui- " libet vestrum juvet me efficaciter; obligor enim per " cartam meam debito triginta milium marcarum. " Nec tamen aliquid exigo, nisi per gratiam. Qui " mihi gratiam facturus est, reddam ei, nacta tem- " poris oportunitate, talionem. Et qui mihi gratiam

[1] B. ins. *non.*

[2] *diatim*] om. C.

[3] This argument is from C.; it has been erased in B., and written over the erasure in a modern hand.

" denegaverit, et ei gratiam denegabo." Et protendens causam fictam, quasi esset moturus guerram contra regem Francorum, reposcendo in manu forti jura sua, treugis jam expirantibus, nihil exinde a circumspectis nisi derisum et sibilum suscitavit. Nuper enim prohibitum fuit ei ex parte domini Papæ per magistrum Albertum, ne aliquam terram a domino Francorum rege quocunque titulo possessam quomodolibet infestaret, qui in Terra Sancta Deo et universali [ecclesiæ] cruce signatus militavit. Et si non prohibuisset, bene creditur, quod minime sufficeret ei militaris peritia vel fortitudo vel etiam undecunque extortus thesaurus ad privandum regem Francorum aliqua saltem possessiuncula. Non enim penitus vacuata creditur Francia thesauro vel militia. Sed ut dicti magistri nuntium omnes lateret, non permisit rex illud aliquatenus publicari. Dictum est etiam, quod potestatem receperat idem magister A[lbertus] terram Angliæ, si rebellis esset rex[1] mandato Papali, interdicendi; sed hæc omnia, quasi magno misterio celata, tegebantur, ut ignaros rex caute circumveniret.

A.D. 1249. His pretence of a war with France.

Circumventus est jam abbas Ramesiæ.

Et dum sic patulo hiatu rex adquisitioni pecuniari avidius inhiaret, contigit ut iter faceret versus Huntendonam, circa[2] festum Sancti Hilarii; misit pro abbate[3] Rameseiæ, quem secretius alloquens, ait; " Amice, obnoxius supplico, quatinus juves me, mihi " centum libras conferendo vel saltem commodando. " Egeo enim, et necesse habeo ipsas habere sine moræ " dispendio." Et cum non posset abbas honeste aliter respondere, ait; " Dator aliquando fui,[4] nunquam

His endeavous to obtain a loan from various abbats; Ramsey,

[1] *rex*] ex, C.
[2] *circa . . Hilarii*] Written over an erasure.
[3] Ranulf.
[4] *fui*] fuit, B. (not C.).

A.D. 1249. f. 224. " tamen vobis accommodator fui, vel ero." Et statim tantam pecuniam cum gravibus usuris a Caursinis mutuo accepit, ut eidem regulo[1] mendicanti sic satisfaceret. Eodemque tempore consimilibus precibus dominus rex abbatem[2] de Burgo pulsavit, juvamen pecuniare postulando, asserens majorem elemosinam fore sibi juvamen conferre pecuniare quam alicui ostiatim mendicanti. Abbas autem, cum se excusando non se precibus suis inclinavit, convitiis lacessitus a domo regis clanculo exivit. Ab abbate vero Sancti Albani simili sermocinatione sexaginta[3] marcas eodem tempore extorsit, licet eodem anno et similiter proximo præterito non minima sophistice emunxisset. Videns igitur dominus rex, nullum nec posse nec velle contradicere, spem certam concepit, quod nullus ei resisteret abbatum vel priorum. Et cum ei repagula contradictionis opponerent magnates, prælatis qui *in arcum pravum conversi sunt*, sed inviti, scripsit in hunc modum:

Peterborough, St.Alban's.

Ps. lxxvii. 57.

Literæ[4] *domini regis.*

Letter of the king demanding a contribution from the abbats and priors of the counties of Essex and Hertford, 18 Dec. 1248.

" H[enricus] Dei gratia, etc., universis abbatibus et " prioribus constitutis in comitatu Esexiæ et Hert- " fordiæ salutem. Si regiæ majestatis dignatio pro " juribus regni tuendis devotorum ac fidelium suorum " amicitiam experiri voluerit, vel si ipsi suum princi- " pem, sub cujus alis protecti respirant, obsequio cor- " porali et munerum oblatione frequenter honorent " temporibus congruis, non est mirum. Cum igitur " jam deficientibus [treugis] inter dominum regem " Francorum et nos, pro recuperatione et defensione " jurium nostrorum tam in cismarinis quam in trans-

[1] *regulo mendicanti*] From C.; erased in B., and written over the erasure in a modern hand.

[2] William.

[3] *sexaginta*] xl., C.

[4] This letter is also given in the Additamenta, MS. Cotton. Nero D. 1, f. 93. The words in brackets, which are omitted in B., are taken thence, as also the date.

" marinis partibus, ad quas nuper misimus comitivam, A.D. 1249
" oporteat nos [facere] magnos sumptus et ob causas
" diversas liberalitatis manum[1] pluribus aperire ; dilec-
" tum et fidelem nostrum Simonem Passelewe una cum
" singulis vicecomitibus dictorum comitatuum ad vos
" transmittimus, rogantes attente quatinus ipsos in ne-
" gotio nostro, quod vobis exponent, immo nos in eis
" favorabiliter audientes, ad allevationem sumptuum
" prædictorum nos de pecunia vestra tam abundanter
" juvetis, quod id vobis debeamus retributione [valida]
" compensare.

["Teste meipso apud Windeleshores, decima octava
" die Decembris, anno regni nostri xxxiii."]

This money required to pay his debts in Poitou and Gascony.

Hæc cum ad audientiam discretorum pervenerunt, luce clarius perpenderunt, quod quando in Pictavia et Wasconia fuerat, illi, quibus seipsum solis nummis oneratum sine tutela suorum fidelium Anglicorum inconsulte commiserat, ipsum quasi captum et illaqueatum enormiter depauperarunt, quæ habuit vel habiturus erat nequiter extorquentes; videlicet, [ut] quæ quandoque ab Anglia erasurus erat, fidei juramenti ac cartæ consignatæ obligatione indissolubiliter astrictus, eis transmitteret; et sic gemitus et suspiria Anglorum diatim multiplicabantur.

Episcopus Dunelmensis episcopatum suum resignavit.

Resignation of Nicholas of Farnham, bishop of Durham.

Purificatione beatæ Mariæ imminente, episcopus Dunelmensis, Nicholaus, sentiens se annosum, valetudinarium, et infirmum, malens relinquere divitias quam a divitiis derelinqui, episcopatum suum Dunelmensem, optenta tali a domino Papa licentia, resignavit. Et datis ad hoc provisoribus, archiepiscopo Eboracensi et Londoniensi et Wigorniensi episcopis, assignata sunt ei tria maneria, videlicet de Hoveden cum pertinentiis,

Manors assigned to him.

[1] *manum*] magnum, C.

A.D. 1249. Stoctone, et Easingtone.[1] Recedens igitur a Dunelmo, accepta ibidem a fratribus licentia, ad alterutrum dictorum maneriorum mansurus perrexit, ut in pace ibidem sine querelarum vel causarum strepitu, exutus a sollicitudinibus mundanis, sibi jam expectanti, donec ejus veniret immutatio, liberius vacaret, orationi et contemplationi penitus intendendo. Super hoc dominus rex certificatus, omnia residua non segniter haud invitus in suam cepit custodiam et potestatem, ut ibidem uberrimos pecuniarum fructus, semper tamen jejunus et avidus, deglutiret. Ad quæ sibi amplexanda et congerenda, ilico misit unum de clericis suis, Thomam videlicet de Neuwerca.

The king seizes on the possessions of the see.

Torneamentum captum apud Northamtunam impeditur.

A tournament, arranged for Feb. 19, prevented by the king and the weather.

Tempore quoque sub eodem, captum fuit quoddam generale torneamentum, apud Norhamtonam die Cinerum feriendum, [sed] regia prohibitione cum minis et temporis inclementia remansit impeditum. Super quo dolentibus militibus, præcipue tironibus, qui sitienter initialia certamina disciplinæ militaris cupiebant exercendo experiri, significavit tiro novellus Willelmus de Valentiis, regis frater uterinus, ut propter prohibitionem regiam et suspicionem frivolam, si temporis arrideret serenitas, torneare non omitterent. Ipse enim interponeret se pro obside inter dominum et fratrem suum regem et ipsos, ne sæviret in eosdem. Quod mandatum ipsi W[illelmo] ad militiæ titulum et honoris cumulum fuit ascriptum non mediocrem. Veruntamen eadem die, scilicet die Cinerum, tanta nivis ingruebat abundantia, ut per biduum durans, totam terræ cooperiens superficiem spissitudine monopedali, frondes arborum confregit oneratas, et ilico in aqua

[1] *Easingtone*] E'sīgt' B. Easington, near Ferry Hill, Durham.

[2] *haud*] haut, B.; aut, C.

resoluta agrorum sulcos ad instar antrorum dilatatos rivulis diffluentibus fecit redundare. Et sic incommodo torneamentum memoratum periit duplicato. A.D. 1249.

Rex instanter petit ut frater ejus Æthelmarus in episcopum Dunelmensem eligatur et promoveatur.

Rex interea vigil et indefessus lucri speculator et perscrutator, timore[1] Dei, secus quam deceret, postposito, conventui Dunelmensi, ad quem jus electionis pertinere dinoscitur, preces precibus transmittit accumulatas, per nuntios ad circumveniendum etiam prudentes et circumspectos satis eruditos, consulens, implorans, et minis interpositis præcipiens, ut frater ejus uterinus Æthelmarus ab ipso conventu unanimiter et favorabiliter in episcopum Dunelmensem et suarum pastorem animarum eligatur, et ut hoc feliciter fieret, secundum illud poeticum, Attempt of the king to obtain the see of Durham for Æthelmar de Valence. f. 224 *b*.

" Imperium, promissa, preces, confudit in unum." Ovid. Met. iv. 471.

Cui conventus humiliter respondit; " Domine rex, " regum Christianissime, memento, si placet, juramenti, " quod jurasti coronandus, primi videlicet et præcipui; " permitte sanctam ecclesiam sua saltem aliquando " gaudere libertate, ut secundum Deum nobis patrem " et pastorem animarum nostrarum idoneum eligamus. " Nosti, et novit mundus, quod et scientia et ætate " insufficiens est frater vester memoratus, ut tam arduo " officio colla supponat spirituali." Cui rex respondisse perhibetur; " Et ego potens sum, et bene mihi com- " placet, ut ipsum episcopatum in manu mea teneam " octo vel novem annis vel amplius, ut saltem tunc " maturus ætate vobis acceptetur."

---

[1] *timore . . postposito*] om. C.

A.D. 1249. *De maxima confusione quæ contigit Wintoniæ et ejus patriæ, nec immerito.*

Complaints to the king by Brabant merchants of having been robbed.

Imminente autem tempore Quadragesimali, cum dominus rex apud Wintoniam feliciter advenisset, accesserunt duo mercatores de Braibantia ad ipsum queruli et dolentes. Dixeruntque domino regi lacrimando et ejulando; "Domine rex pacifice et juste, nos mercatores "de Braibantia existentes, cum per fines vestros negotiaturi, quos credebamus pacificos, transiremus, irruerunt in nos immunitos quidam prædones et latrones, "quos adhuc facie tenus cognoscentes in curia vestra "invenimus, qui violenter a nobis ducentas marcas "obiter abstulerunt, nequiter ac latrocinaliter. Quod "si renuentes præsumant infitiari, paramur judicialiter "duello super eos veritatem, Deo judice, discutere et "disrationare." Capiuntur suspecti. Et cum determinaretur ut a fama patriæ eorum purgatio dependeret, liberavit eos patriæ juramentum. Quid mirum? erat patria illis conformis, infecta tota latrocinio. Instantibus autem adhuc prædictis mercatoribus et de manu regis pecuniam suam importune oportune postulantibus, cœpit rex commoveri, et convocatis consiliariis suis, ait; "Quid agendum? Commoventur viscera mea "super istorum tribulatione." Cui illi; "Domine, "audivimus et novimus quod super omnes provincias "Angliæ habetur ista suspectior. Creberrime enim "hic transeuntes spoliantur, vulnerantur, vinciuntur, "jugulantur; unde miramur quod justitiarii vestri itinerantes, quorum est hoc officium speciale, patriam "istam tam infamem non mundaverunt. Credimus "igitur quod inter hujus patriæ latrones, qui supra "modum hic abundant, conspirationis fœdus astute "nimis initum est, ut nullus alium quomodolibet accuset, et sic tam vos quam justitiarios vestros et "alios ballivos vestros eorum latuit conspiratio et "versutia. Henricus de Mara justitiarius vester cum

" sociis suis hic fuit, nec profuit. Illi enim, quos ele- A.D. 1249.
" gerat inquisitores, latronum fuerunt consortes et
" fautores. Caute igitur agendum est, multiformis
" proditorum ars ut arte decipiatur. Per has enim
" partes meant et remeant, tum propter portum pro-
" pinquum, tum propter regiam istam civitatem, tum
" propter nundinas, institores quamplurimi, præcipue
" ultramarini. Asserunt quoque isti jam spoliati, quod
" si non eis pecunia eorum, pro qua parantur duello
" veritatem discutere, restituatur, a vestri regni merca-
" toribus in suis partibus omnia violenter reposcent,
" et in eorum dampnum et vestri dedecus extorque-
" bunt,[1] duce[2] Braibantiæ, cujus amicitiam desidera-
" mus, non immerito dedignante." Fecit igitur domi- The bailiffs and freemen of the county of Southampton summoned to answer the complaint.
nus rex convocare ballivos et liberos ipsius comitatus, scilicet Suhamtoniæ. Et ait illis, torvo respiciens intuitu; " Quid est quod de vobis audio? clamor spo- Speech of the king
" liatorum ascendit ad me. Necesse habeo descendere.
" Non est adeo infamis comitatus vel patria in totius
" Angliæ latitudine, vel tot facinoribus maculata. Ubi
" enim præsens sum, in ipsa civitate vel suburbio vel
" in locis conterminis fiunt deprædationes et homicidia.
" Nec hæc mala sufficiunt. Quin immo ab ipsis male-
" factoribus, exinde cachinnantibus et inebriatis, vina
" mea propria a bigis captis diripiuntur, et prædæ
" patent ac rapinæ. Quid ulterius tolerantur talia?
" Ad hæc et similia eradicanda constitui sapientes, ut
" simul mecum regnum meum regant et custodiant.
" Ego non sum nisi unus homo; non volo, nec valeo
" totius regni sine coadjutorum solatio onera suppor-
" tare. Pudet et tædet de fœtore hujus civitatis et
" partium adjacentium. Natus fui in hac civitate, et
" nunquam tantum dedecoris mihi irrogatum est ut
" hic. Probabile est autem et credibile, immo jam
" bene constat, vos cives et compatriotas infames

[1] *extorquebunt*] extorquebant, B. It is corrected in C.

[2] Henry III.

A.D. 1249. " complices esse confœderatos. Convocabo omnes An-
" gliæ comitatus, ut, vos tanquam meos proditores
" judicantes, vestra detegant facinora, nec vobis pro-
" derunt amplius astutiæ argumenta." Hoc autem
in the hall of Winchester castle. erat in aula castri Wintoniensis, præsente episcopo ipsius civitatis W[illelmo], et exclamavit rex subito et horribiliter; " Claudite fores castri, claudite continuo." Tunc autem surrexit episcopus et ait; " Parcatis, do-
" mine, parcatis paululum, me, si placet, audientes
" patienter. Sunt in hoc castro aliqui extranei, et
" viri boni, et famæ integræ, immo et amici vestri,
" quos non vos decet includere. Solos impetitis Win-
" tonienses cum eorum consentaneis." Et continuans episcopus sermonem, versa facie ad multitudinem, ait;
The bishop of Winchester excommunicates the guilty parties. " Ego sum pastor et pater vester spiritualis, potesta-
" tem habens in vestris animabus in spiritualibus, et
" pro parte magna in temporalibus. Excommunico
" omnes in hac infamia et reatu conspiratores, et qui
" de hujus rei tenore pro favore, timore, vel præmio,
f. 225. " aliquomodo veritatem requisiti palliabunt." Electi sunt igitur ex ipsis Wintoniensibus et de comitatu Suhamtoniæ duodecim, ut jurati de furibus, quos
Nota miram regis cautelam. noverant, nomina exprimerent. Et semoti super hoc longum habuerunt tractatum. Erant autem bene custoditi, et cum post diuturnam deliberationem vocati, nullam prorsus de furibus voluerunt facere mentionem;
The jury in league with the robbers. quod multum regi displicuit, sciebat enim quod aliquid de consilio latronum sciebant. Et ait rex, quasi in furore iræ conceptæ; " Arripite hos subdolos proditores,
" præcipitateque ipsos in carcerem inferiorem, ligatos
" arctissime. Reticent enim et celant quæ deberent
" referre, ab episcopo suo procul dubio excommunicati;
" ecce favor et consensus. Eligite mihi alios duo-
" decim de civibus Wintoniæ et de comitatu Suham-
" toniæ, qui nullatenus veritati rebelles super requi-
A fresh jury sworn. " rendis mihi demonstrent veritatem." Advocati igitur alii duodecim, postquam perceperunt quod primi duo-

decim. quia veritatem supprimebant, incarcerabantur suspendendi, cœperunt vehementer formidare, dicentes ad invicem, "Et nos simile judicium subiemus, si de " veritate requisiti quippiam supprimamus." Et post longum et secretum quod[1] simul habuerant [consilium],[2] processerunt in medium, et resolutis linguarum vinculis[3] multorum furta et facinora detexerunt, quorum quamplures erant de confinibus partibus, præcipue de Autona,[4] et de libertate episcopi de Tantona.[5] Quod audientes aliqui de civibus et multi de compatriotis, qui etiam legales et boni viri reputabantur, abundantes bonis opimis, et quos rex custodes et ballivos deputaverat custodiæ illius patriæ ut latrones comprehenderent vel abigerent, qui equis et vestibus pretiosis, domibus et familiis et terris quinquaginta vel quater viginti libratarum gaudebant, quidam quoque de hospitio domini regis æditui et arcubalistarii, convicti, capti, et patibulis sunt suspensi. Nonnulli tamen sese in ecclesiis receperunt, aliqui etiam subito et clam aufugerunt, nec amplius apparuerunt. Quidam vero de ipsa civitate tunc præsentes, dum regii virgatores populum, ibidem propter rei novitatem congregatum et compressum, retroire cogerent, caute se populo immiscuerunt, et subito exeuntes de castro vel non comparuerunt vel ad ecclesias proximas convolarunt. Ubi requisiti arctius, facinora inaudita in furtis et cædibus se perpetrasse cum consensu aliorum, auxilio, et consilio sunt confessi. Veruntamen capti sunt ex accusatis et manifeste convictis circiter triginta,[6] et suspensi, et[7] totidem vel plures incarcerati, simile judicium expectantes. Ipsi vero qui de familia regis

A.D. 1249.

Capture and execution of the guilty persons,

[1] *quod*] quem, B. It is altered in C.

[2] *consilium*] From C., where it is interlined.

[3] B. ins. *et.* It is erased in C.

[4] Alton, Hants.

[5] Taunton. See the Winchester Annals, Annal. Monast., ii., pp. 6, 8.

[6] *triginta*] centum, Hist. Anglor.

[7] *et . . expectantes*] In the margin.

A.D. 1249. fuerant suspendendi dixerunt apparitoribus; "Dicatis "domino nostro regi, quod ipse nostra mors est et "causa mortis præcipua, qui nobis stipendia debita per "longum tempus retinuit indigentibus; oportuit igitur "nos furari vel prædari vel equos, arma, vel vestes, "quibus carere nequaquam poteramus." Unde rex hæc[1] audiens, confusus doluit, et ab imo longa traxit suspiria. Captus est autem inter cæteros fures detestabiles quidam, qui factus est appellator, Willelmus cognomento Papa, in rebus familiaribus abundans et omnibus bonis in domo sua communitus, ita quod dolia plena vino in cellario suo postquam captus fuit inquisito invenirentur[2] circiter quindecim; appellavit; qui convicti statim suspensi sunt. Unus autem pugnando fecit profectum regis, et de sex furibus patriam liberavit. Sic igitur a finibus illis exturbati sunt facinorosi, qui patriam illam nequiter maculaverant; Deo ultionum Domino misericorditer[3] sic volente. Verum Wintonia, Suhamtonia, et totus ille comitatus indelebilem infamiæ notam et obprobrium inde contraxerunt. Hæc iccirco plenius et diffusius prosecutus sum, ut liqueat universis, quam infirmum sit fœdus, et quam dissipabilis sit malefactorum conspiratio, qui in circuitu ambulantes in articulo necessitatis mutuam suscitant confusionem, ut durior in fine conclusio sequatur ultionis.

especially one William Pope.

Rumor horribilis.

Evil fame of Frederick II. through the world.

Diebus quoque sub eisdem, Fretherici fama non mediocriter cœpit per diversa mundi climata adeo sordere, ut jam pejor Herode, Juda, vel Nerone censeretur. Talis enim epistolæ fœtor exitialis ex factis suis exhalans fidelium audientium aures et corda non sine stupore et gemitu quamplurimum exasperavit.

---

[1] *hæc*] om. C.
[2] *invenirentur*] inveniretur, B.
[3] *misericorditer*] om. C.

Hic est tenor literarum quas misit domino Papæ cardinalis Reinerius de Biterbio de suspendio Arathini episcopi et de nequitia Fretherici multiformi. A.D. 1249.

Letter of cardinal Regnier Capocci of Viterbo to the Pope on the execution of the bishop of Arezzo by Frederick II. *Nota epistolam horribilem.*

" Grande piaculum, nephanda præsumptio, ferina " crudelitas, inauditum scelus, execrabile flagitium, " horrendum spectaculum his diebus coram Deo, " angelis, et hominibus est perpetratum, super quo " deberet cælum pallescere, solis radius nube palliari, " sidera obduci caligine, et quasi claudi signaculo, " terra tremere, mare intumescere, tinnire aures audi- " entium, corda fidelium concuti, et renes Christiano- " rum contremiscere, ac ad ultionis pœnam omnium " regum, principum, et militum, ac universorum " fidelium, qui Christianitatis professione censentur, " [corda excitari]. Ecce qualiter insanivit præco zabuli, " Sathanæ vicarius, prænuntius antichristi, et omnium " crudelitatum artifex et minister, et grassatus est in " christos Domini, magnosque pontifices sancto crismate " delibutos. Siquidem recolendæ [1] memoriæ dominus " Marcellinus Arethinus episcopus, cernens in sua " civitate persecutionis *ollam a facie Aquilonis* vehe- Jerem. i. " menter *succensam* contra se nimium ebullire, cessit [2] 13. " currenti furori, et apud Anchonam, sedis Apostolicæ " filiam devotissimam, annis pluribus in penuria " exulavit. Suscepto igitur tandem præcepto Aposto- " lico, plurimum laboravit, ut marchiones de faucibus " virulenti draconis, de laqueis venantium demonum, " et tyrannica servitute erueret, in quo videbatur per " Dei gratiam aliquantulum profecisse. Contigit autem, " Domino permittente, ut in manus incideret hostium, " et duriter in carcere ac vinculis premeretur per tres " menses et amplius a satellitibus Pharaonis. Deni- " que vir sanguinum Frethericus, qui tanquam draco

[1] Par. has in the margin *vel redo, i.e.* redolendæ. C. has *redolende.*

[2] Ovid. Rem. Amor. 119.

A.D. 1249. " sæviens, ac *leo rugiens circuit, quærens quem devo-*
1 S. Pet. v. 8. " *ret*, madidus sanguine innocentum et cruore *sanc-*
Apoc. xvii. 6. " *torum ebrius*, hoc audito plurimum est lætatus, et
f. 225 *b*. " ad extinguendum Dei præsulem ferino animo aspi-
" ravit. Nimirum hic impius dux prophanus, *habens*,
" sicut pater suus diabolus, contra Dei ecclesiam *iram*
Apoc. xii. 12. " *magnam, sciens quod modicum tempus habet*, proti-
" nus in furorem erumpens, ore rapido suspensionis et
" juguli contra christum Domini sententiam fulminavit,
" apud Victoriam ab eo fundatam, sed titulis fidelium
" ascribendam. Hoc autem actum est non sine stu-
" pendo miraculo, tertio videlicet die ante suum et
" illius loci exterminium triumphale. Ipsa namque
" Victoria felici auspicio contra votum furentis, qui ei
" nomen indidit, victoriosi trophæi tripudium de se
" ipsa parti cessurum ecclesiæ suo vocabulo præsig-
" navit. Cæterum, cum Averni Ciclopes et Vulcani
" satellites hoc mandatum a suo principe recepissent,
" urgebant episcopum, ut ipse dominum Papam, cardi-
" nales, et alios prælatos ecclesiæ, tunc excommuni-
" caret publice coram plebe, et fidelitatem juraret
" perfido Fretherico, impunitate sibi super hoc et
" multis divitiis repromissis. Ipse vero Domini Spiritu
" roboratus fidenter asseruit, quod ipsum Frethericum
" Sathanæ progenitum et alumpnum frequenter excom-
" municaverat atque suos, et tunc etiam eandem in
" ipsum anathematis sententiam iteravit. Cumque
" duceretur ad martirium pontifex, se primum muni-
" vit tam lamentis pœnitentiæ quam omnibus eccle-
" siasticis sacramentis. Verum, cum se in abissum de-
" mergi æstimans, a circumstantibus intellexit, quod
" tractus per villam debebat suspendio interire, can-
" tare cœpit *Te Deum laudamus* et hymnum ange-
Details of the bishop's execution. " lorum, alta voce. Deinde ad patibulum trahi voluit
" velut Christus ad crucem, sed flentibus mulieribus
" et parvulis circa ipsum, non est permissus ex toto
" nudari. Porro Sarraceni ligaverunt sacras manus et

" pedes, velaverunt oculos, caput vero juxta caudam A.D. 1249.
" animalis est positum, ut alvi profluvium si erumpe- *Nota scelus et impietatem inhumanam.*
" ret, sacram verticem inquinaret. Cæterum vero
" illud brutum animal, licet stimularetur calcaribus,
" moveri non poterat, donec psalmum et orationem
" incœptam athleta[1] Domini terminaret, et ab ipso gra-
" diendi ulterius data foret licentia. Sicque per castrum
" Sancti Plamiani[2] Sarraceni traxerunt eum ad furcas,
" ac si esset vir ignobilis et plebeius, seu omnium
" abjectorum peripsima, vel perfidus parricida, seu
" sicarius, aut plagearius, seu nocturnus depopulator
" agrorum. Sane Christo Domino et fratribus Minori-
" bus hinc inde assistentibus inter alia est confessus,
" quod sensualitas murmurans suadebat, ut martirium,
" quod ipse dum esset liber cupierat, refugeret si
" valeret. Sed ipse tam hæc quam quæque minima
" quæ occurrebant memoriæ non cessabat publice con-
" fiteri, omnibus sibi nocentibus offensas ex corde
" dimittens, et quæ inferebant sustinens patienter.
" Fuit autem suspensus in patibulo in prima Domi- 21 Feb.
" nica instantis Quadragesimæ, pæne hora eadem qua
" Redemptor noster crucem ascendit. Positis vero *Nota sævitiam in adhuc defunctum factam.*
" custodibus, ac triduo pendens in furcis, Minores tan-
" dem furati sunt corpus ejus; sed illud carnifices de
" tumulo extrahentes ac trahentes per lutum, iterum
" suspenderunt, non deponendum absque novi Pilati
" licentia speciali, ad majus Christianitatis obprobrium,
" cleri contumeliam, perpetuam ignominiam sacerdota-
" lis ordinis, et honoris confusionem pontificalis. Sane
" martiris corpus pœnarum prius ludibrio[3] tabefactum
" nunc miraculis illustratur, ut testantur fratres reli-
" giosi qui exinde advenerunt, firmiter asserentes,
" quod jam elapso decendio, id[4] est diebus decem, non *Nota miraculum.*
" fœtebat. Idem vero asseritur a viris prudentibus

---

[1] *athleta*] adleta, B.

[2] Probably Castel Planio, 26 miles from Ancona.

[3] *ludibrio*] ludibria, B.

[4] *id . . decem*] In the margin. It is interlined in C.

A.D. 1249. " de illustri viro domino Hugelino Rainocii, plurima
" laude digno, qui nuper equo impingente ruens in
" prælio captus et nudatus ab impiis fuit, et crude-
Thren. i. 12. " liter infectus. *Attendite,* populi Christiani, *et videte*
" *si est dolor sicut dolor* ecclesiæ, immo vester. Quis
" enim audivit unquam tale, aut quis vidit huic
" simile? Quis fidelis Christi famulus hæc advertens
" potest lacrimas continere, gemitus compescere aut
" singultus? Nunquid erunt usque adeo aliqui duri-
" cordes, ut tantæ crudelitatis percussi malleo non
" doleant, non tristentur? Nunquid non conterentur
" quorumque Christianorum corda lapidea, et ad com-
" passionis affectum adamantina pectora non scindentur?
" ubi est zelus Christianæ fidei? ubi flammeus amor
" Christi, qui nunc est denuo in suo suspensus ponti-
" fice ac ministro? Quemadmodum dixit Petro, 'Vado
Act. ix. 4. " 'Romam iterum crucifigi;' et Saulo; *Saule, Saule,*
" *quid me persequeris?* et in Evangelio de discipulis
S. Luc. x. 16. " attestatur, dicens, *Qui vos spernit, me spernit*; et
" qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei. Igitur hic
Nota aliud flagitium consimile. " scelestus ad suæ dampnationis cumulum, et ad increpandam duritiam cordis nostri, quæ ad tam horrenda
" facinora vix movetur, similia sæpius iterare flagitia
" non expavit, autumans apud Christianos, eo quod
S. Matt. xxiv. 12. " sua sine talione *abundavit iniquitas, refriguisse*
" penitus *caritatem,* aruisse in omnes pietatis viscera,
" omnemque zelum fidei defecisse. Nam circa bien-
" nium episcopum Geracensem[1] de Calabria fecit in
Nota aliud facinus non minus prioribus. " aquis vehementibus præfocari. Hoc vero anno, in Urbe
" apud Lateranum recolendæ memoriæ Cephaludensem
" episcopum[2] de Sicilia,[3] jam annis quindecim per dic-
" tum impium a propria sede pulsum, per quendam
" lictorem Siculum gladio fecit necari. Cujus vene-
" randa canities ad senium jam procliva, diu in camino
" paupertatis excocta, et longævi exilii pruina con-

[1] Basil III., bishop of Gerace.
[2] Harduin, bishop of Cefalu.
[3] *Sicilia*] Cecilia, B.

" tracta, per se ipsum ad exitum properabat. Sed A.D. 1249.
" gladiator prædictus non ad hoc tantum missus fuerat,
" sed ut in aliquem de magnis columpnis manus ex-
" tenderet, si valeret, cruentatas. Nec mirum si minus *Nota aliud majus prioribus.*
" famosos prælatos perimit, cum olim sicarios et assi-
" sinos conduxerit ad necandum supremum Christi
" vicarium et aliquos fratres ejus, et in quosdam
" principes jampridem similia attemptaverit. Heu,
" qualiter obdormivit in principibus Christianis timor
" Dei, et omnino fere tepuit amor Salvatoris! Nempe
" dudum tempore gentilium, si unus dæmon, dans in
" terris idolatris responsa, coli ab aliquo spernebatur,
" multis distractus suppliciis crudeliter necabatur; et
" modo fides contempnitur, invalescunt hæretici et ab
" impio defenduntur. Prædicantur in hujus scelesti f. 226.
" potentatu hæreses, increscunt apostatæ, defenduntur
" hostes Domini, contempnuntur sacramenta et claves
" ecclesiæ, conculcatur libertas ecclesiastica nec curatur.
" Sane cum dudum exercitus Christianus, qui capere *Præfertur Soldanus Babiloniæ F[rethe-rico].*
" Babiloniam intendebat, fuit ab aquis Nili excrescen-
" tibus interceptus, nonne Soldani mansuetudine refec-
" tus est pabulo, et incolumis est servatus remissusque
" ad propria sine dampno ubi erat bonæ memoriæ
" dominus Albanensis [1] [et] Achonensis [2] episcopi, et
" quidam alii præsules et prælati, et claræ memoriæ
" rex Jerusalem Johannes de Bresnes? Nonne inclitæ
" recordationis dominus Johannes de Columpna, pres-
" byter cardinalis, qui cum imperatore Constantinopo-
" litano [3] ad Græciam recuperandam intraverat, captus a *Præfertur et Cumanus.*
" Theodoro [4] Cumano, reverenter tractatus est et dimis-
" sus? Ecce sævissimi hostis insania, non contenta his
" malis, per Sarracenos prophanari fecit ecclesias, subrui *Abhominationes.*
" altaria, spargi reliquias, et in locis sacris constuprari [5]

[1] Payo Gayam (Pelagius), the legate at Damietta.
[2] James of Vitri.
[3] Peter of Courtenay.
[4] *i.e.* Theodore Angelus Comnenus, despot of Epirus. This was in 1217. John of Colonna, who was legate, was released in 1218.
[5] *constuprari*] constupari, B.

A.D. 1249. " Christianas virgines, viduas, cum maritatis. Quinetiam
" de suo mandato fratres Minores aliique viri religiosi,
" qui ad dandum pœnitentias et sepeliendum corpora
" occisorum inter Christianas acies discurrebant, gladiis
" impiorum perimuntur. Insuper, ut furor Domini
" contra malignum amplius incandescat, nuper apud
Detestabilia. " Narniam Sarraceni, multis cernentibus, ad caudam
" subjugalis traxerunt imaginem Crucifixi et beatæ
" Mariæ et aliorum sanctorum; deinde succisis Cruci-
" fixi cruribus et brachiis, ipsum sibi et alias imagi-
" nes in clipeos adaptabant, ut in bello Christiani eas
" appetere cogerentur jaculis et sagittis. Ut quid igi-
" tur cruce signati has insanias negligentes inten-
" dunt sulcare lacerto vel brachiis flumina, vel maria
" transmeare ad expugnandos Sarracenos vel Tartaros
" longe furentes, quorum crudelitas his inferior longe
" censetur? Exterminetur itaque prius talis spurcitia
" Sarracenica, cum suis ducibus et fautoribus, ac deinde
" ad alia procedatur, cum causa intus habeatur quæ
" foris quæritur, et jam sit paganorum persecutio inter
" viscera ecclesiæ in claustro fidelium et in ambitum
" Christianitatis introducta. Expedire videtur, ut pri-
" mum propellantur de Ytaliæ finibus tantorum scele-
" rum patratores, ne serpens in sinu, mus in pera,
" ignis in gremio nutriantur, et ad ulteriora postmo-
" dum procedatur. Quia non propter locum gentem
" elegit Dominus, sed potius e converso, ut patet in
" beato Petro et aliis Apostolis ad gentes, Jerosolima
" derelicta, transeuntibus.[1] Considerate denique, quia
Ps. xiii. 2. " *de cœlo prospicit Dominus et videt filios hominum,*
" *si est intelligens*, si est qui doleat necem ejus, si
" est qui requirat suorum injurias ministrorum. Re-
" cogitet igitur quilibet Christianus, quid in extremo
" examine Domino respondeat, si tam dissimulet faci-
" norosa. Prosequimini igitur, filii Altissimi, causam
" Dei, ut in bonum causam vestram. Tueamini sponsam

[1] *transeuntibus*] transeuntes, B.

" Ejus potentiæ vestræ dextra, ut ad dexteram Suam A.D. 1249.
" vos collocet justus Judex in judicio, ad æternam
" gloriam introducendos."

Quomodo hæc epistola multos contra Frethericum commoveret, si non essent vitia Romanæ curiæ.

The effect of this letter weakened by the avarice and vices of the Papal party.

Hæc igitur pagina auditu horribilis, cum ad multos pervenisset, medullas auditorum penetrando contra Frethericum erexisset, nisi Papales ejusdem Fretherici adversarios avaritiæ, simoniæ, et usuræ, aliorumque vitiorum maculæ coinquinassent. Qui inter cætera deliramenta cruce signatos impudenter exagitant, nunc sub pœna excommunicationis ad Terram Sanctam, nunc ad imperium Romaniæ, nunc innuendo ut super Frethericum insurgant et transmittantur, elaborant. Et quod detestabilius judicatur, Prædicatores et Minores facientes suos telonearios, viatica cruce signatorum quovis extorquent argumento. Unde etsi ignominiosa ipse tyrannus Frethericus operetur, adhuc tamen infinitos manifestos et quamplures occultos in odium Romanorum, proh dolor, invenit fautores et in facinoribus adjutores.

De discordia orta apud Cantebrugiam inter scolares et burgenses.

Disturbances at Cambridge between the townsmen and scholars.

Per idem quoque tempus, videlicet in Quadragesima, ex levi sumpta occasione orta est discordia apud Cantebrugiam inter burgenses et scolares. Ex qua lites et pugnæ, spoliationes, et domorum effractiones, vulnerationes, et homicidia sunt secuta. Ascendit clamor usque ad regias aures cum gravi querimonia, unde utrobique dampnum et scandalum ventilatum jacturam non minimam suscitavit. Hoc quoque dignum arbitror recitatione ac memoria, quod, instigante humani generis inimico de more, in Quadragesima inter scolares et laicos, tam in transmarinis quam cis-

A.D. 1249. marinis partibus, sicut in hoc volumine sæpe præscribitur, cruenta discordia suscitatur, ut[1] simul cum sacro tempore personæ violentur.

Frethericus letiferam potionem evadit a Petro de Vinea paratam.

Conspiracy of Peter de Vinea against Frederick II.

Eodemque anno, Frethericus diversis arduis causis undique exagitatus, qui citra montes venerat ut dominum Papam invaderet, rediit in Apuliam, ut dicitur potionatus. Qui cum graviter infirma[re]tur, consilium habuit a suis phisicis [ut][2] purgationem medicinalem et postea quoddam balneum ad hoc specialiter acciperet præparatum. Habuit autem magister Petrus de Vinea, qui ipsius Fretherici familiarissimus consiliarius et singularis animæ illius custos fuerat, quendam phisicum secum, qui ex præcepto tam Fretherici quam ipsius Petri ad purgationem dictam necessaria præparaturus, subdolus accessit; de consilio enim ipsius Petri, venenum letiferum et efficax valde potioni immiscuit et balneo, ut dominum suum in ipsis perimerent confidentem. Ecclesiæ autem inimici dixerunt, quod dominus Papa ad hoc facinus cor Petri enervando muneribus et pollicitis magnis, immo maximis inclinarat. Frethericus vero super hoc scelere per aliquem amicorum suorum in ipsa hora qua sumendus fuit potus ille prætaxatus, secretius præmunitus et plenius edoctus, phisico potionem ostendenti et Petro [ait]; "Amici, confidit in vo-

The Pope said to be the author of this.

f. 226 *b*. "bis anima mea. Caveatis, supplico, ne mihi in vobis "confidenti virus pro medicina porrigatis." Cui Petrus; "O domine mi, pluries dedit iste meus phisicus salu-"tarem vobis potionem, quare modo formidatis?" Frethericus autem ostendenti ciphum phisico dixit, torvo tamen aspectu et posita a tergo custodia ne evadere possent proditores, "Propina mihi potum dimidiando."

[1] B. ins. *cum*.

[2] *ut*] From C., where it is interlined.

Phisicus igitur obstupefactus, et sibi conscius de scelere, A.D. 1249.
simulans offendiculum pedibus lapsum fecisse, corruit in faciem suam, et venenum effudit pro majori parte. Minimam autem quæ supererat partem dampnatis quibus[dam] jussit extractis de carcere [dari], et statim miseras animas exhalarunt. Certificatus igitur de proditione letifera sibi præparata, jussit phisicum suspendi, et merito Petrum exoculatum per multas Ytaliæ et Apuliæ civitates fecit adduci, ut in propatulo coram omnibus conceptum facinus confiteretur. Tandem jussit idem Frethericus ut Pisanis, qui ipsum Petrum inexorabiliter oderant, præsentaretur perimendus. Quod cum audiret Petrus, ne arbitrio hostium moreretur, quia, ut dicit Seneca,[1] "Arbitrio hostis mori, est bis mori," ad columpnam, ad quam alligatus fuerat, caput fortiter allidens, seipsum excerebravit. Death of Peter de Vinea.

Lamentatio Fretherici.

Frethericus igitur ad se reversus, cœpit inconsolabiliter dolere et uberrime atque amarissime lacrimari, et *exitus aquarum deducebant oculi* ejus. Quod erat miserabile videre in homine tantæ auctoritatis et ætatis, et lamentando contorquens digitos, ait; "Væ mihi, "contra quem propria pugnant viscera; Petrus, quem "petram crediderat et dimidium animæ meæ, mihi "mortis insidias præparavit. Ecce dominus Papa, quem "imperium sub magnificis antecessoribus meis de nullo "creavit et ditavit, illud molitur exterminare, et in "me ipsius imperii titubantis rectorem interitum ma"chinatur. In quem confidam? ubi tutus, ubi lætus "esse possum de cætero?" Et condoluerunt circumsedentes amici ejus usque ad suspiria et lacrimarum effusionem. Et obsorduit domini Papæ fama per hoc non mediocriter. Veritatem tamen novit Deus, secretorum perscrutator infallibilis. Grief of Frederick II. Ps. cxviii. 136.

[1] On this quotation, see above, vol. iii., p. 27, note [5].

A.D. 1249. *Hiemantibus in Cypro Francis et egentibus deferuntur victualia.*

Louis IX. at Cyprus sends to Venice for provisions.

Per idem tempus, cum rex Francorum, qui in Cypro hiemando commorabatur, magnam cibariorum pateretur inopiam, misit comitem de Bar,[1] virum discretum et eloquentem, et dominum de Beugiu,[2] militem strenuissimum, ad Venetos et alios vicinarum insularum ac urbium incolas, postulans obnoxius, ut sibi, qui pro ecclesia universali militavit, in cibariis saltem venalibus misericorditer subvenirent. Cui Veneti favorabiles sex magnas naves frumento et vino et aliis victualium generibus onustas, nec non et militare præsidium et multos cruce signatos, liberaliter transmiserunt. Similiter et aliquæ aliæ urbes et insulæ, a quibus auxilium postularat, diversa suffragia præstiterunt; hoc Fretherico non tantum permittente, sed propitius persuadente.

Frederick II. also sends provisions.

Similiter et ipse Frethericus, ne aliis inferior videretur, maximum eidem victualium diversorum transmisit adminiculum. Unde rex affluenter abundans, et grates ei referens, scripsit domino Papæ, ut reciperet ipsum Frethericum in gratiam suam, nec amplius tantum ecclesiæ amicum ac benefactorem impugnaret vel diffamaret, per quem ipse et totus exercitus Christianus ab imminenti famis discrimine respiravit.

Fruitless attempt of Louis and Blanche to reconcile Frederick and the Pope.

Quod cum audisset Blanchia mater regis magnifica, ipsi Fretherico cum muneribus impretiabilibus grates persolvit multiplices, asserens ipsum F[rethericum] filii sui et totius exercitus Christiani vitam et honorem conservasse. Scripsit etiam[3] efficaciter domino Papæ, ut rancorem contra Frethericum conceptum mitigaret. Sed dominus Papa, omnes tales preces spernens, magis ac magis diatim ipsum F[rethericum] impugnavit, sed ubique deteriorem calculum reportavit.

---

[1] Theobald II.

[2] Imbert, lord of Beaujeu.

[3] *etiam*] om. C.

Rex Francorum multos sibi discordes concordat. A.D. 1249.

Many reconciled by Louis IX.

Rex interim Francorum, sano[1] et sancto fretus consilio, multos magnates tam in Cipro, quam in aliis Christianorum climatibus, discordes, et Templarios et Hospitalarios plenius pacificavit, ut securius, nullis[2] post terga relictis offendiculis, iter arriperet inchoatum.

Fretherici filius Henricus scribit pro rege Angliæ.

Request of Henry, son of Frederick II., to Louis IX. on behalf of Henry III.

Tempore quoque sub èodem, domino rege Angliæ, ut[3] creditur, procurante, Henricus filius Fretherici et imperatricis Ysabellæ, nepos scilicet dicti regis, dominum regem Francorum multis precibus ac muneribus, intermeantibus nuntiis sollempnibus, sollicitavit, quatinus pro salvatione animæ suæ et sub optentu peregrinationis suæ, sic[ut] pius ac justus, avunculo suo domino regi Anglorum jura sua ipsum avito jure contingentia postulanti concederet; ne peccatum regis Francorum Ludowici ira traduce in insontem filium transfunderetur. Similiter et ipse Frethericus pro eadem causa dicitur ipsi regi Francorum supplicasse, sed non instanter, ne videretur xenia sua taliter vendidisse. Quibus rex respondit; "Per sanctam, qua signor, "crucem, libenter vellem, si consilium meum permit- "teret, quia ipsum regem Angliæ, utpote consangui- "neum, præcordialiter diligo. Sed grave esset mihi in "instanti peregrinationis meæ articulo, universitatem "regni mei, matris meæ et magnatum meorum con- "siliis repugnando, licet cari sint intercessores, pertur- "bare."

---

[1] *sano*] om. C.

[2] *nullis*] nullo, B. It is corrected in C.

[3] *ut creditur*] om. C.

A.D. 1249. *Archiepiscopus Rothomagensis venit in Angliam pro suo commodo.*

The archbishop of Rouen comes to England for certain incomes belonging to his church.

Anno quoque sub eodem, circa Paschalem sollempnitatem, archiepiscopus Rothomagensis, quidam videlicet frater de ordine Minorum, [Rigaldus[1] nomine,] origine Francus, venit in Angliam, ut quosdam reditus ad jus ecclesiæ suæ pertinentes, impetrata regis gratia, revocaret. Quod cum prudenter impetraverat, facto regi homagio de ipsis redditibus (erant[2] enim in Anglia), remeavit. Et eodem tempore, episcopus de Tortusa, cujus episcopatus est in Syria, Anglicus natione et frater de ordine Prædicatorum, venit in Angliam gratia natale solum et si quos haberet parentes visitandi. Erat enim non procul a Radingo ex humili prosapia oriundus. Hic cum paternarum domuum nec parentum vestigia omnia præ vetustate et paupertate cognovisset, tristis rediit et inglorius. Hic assertione certissima conventui de Radingo, ubi in die Inventionis sanctæ Crucis majorem missam celebrarat, enarravit, quod residui qui in Terra fuerant Sancta[3] Chorosmini, Soldano Babiloniæ prælium suscitante, sese ad invicem, Deo ultore, interfecerant. Supereminentes insuper Sarracenorum principes, qui sese guerris mutuis, propter superbiam Soldani prædicti, corroserant, certificati de adventu domini regis Francorum hostili super eos, concordati sunt et confœderati. Memoratus etiam Soldanus, qui omnium orientalium Sarracenorum præcipuus vel de præcipuis esse dinoscitur, dicto regi significavit, quod omnes orientalium principes Sarraceni ipsum alacres expectabant, ut bellum conserant cum ipso campestre ac generale, nec ipsius impetum aliquatenus formidare, et alia verba, ironiam et superbiam ejus exprimentia.

f. 227.

The bishop of Tortosa in England.

May 3.

His account of the Kharismians and the condition of the Saracen princes.

[1] *Rigaldus nomine*] From C. *Odo Rigaud.*

[2] *erant enim*] qui erant, C.

[3] B. repeats *fuerant.*

Convenerunt crucé signati Londoniis. A.D. 1249.

Ad clausum vero Pascha convenerunt magnates Angliæ, prout condictum inter eos prius fuerat, Londoniis, ut quod dominus rex sæpe promiserat, eisdem saltem tunc adimpleret, videlicet de cancellario, justitiario, et thesaurario, per consilium eorum constituendis. Sed cum omnia se certissime crederent recepturos, comitis Ricardi, qui eorum omnium summus esse videtur, absentia progressum negotii penitus impedivit; ad partes enim Cornubiæ se ante hæc, quasi ex industria, transtulit, jam remotus.[1] Et sic magnates delusi ad propria remearunt.

The demands of the nobles put off, by the absence of Richard of Cornwall, 11 April.

Fratres[2] *Prædicatores et Minores fiunt theolenarii Papæ.*

Eisdemque temporibus, fratres Prædicatores et Minores, de præcepto domini Papæ cui obedienter obtemperabant, instanter nimis ac diligenter prædicationibus intendebant; et ad augendam fidelium devotionem, cum magna sollempnitate ad loca, ubi prædicatio eorum prius indicebatur, accedebant, et advenientibus multos dies indulgentiæ concedebant. Ocurrebant namque eis sacerdotes et clerici in vestibus albis, cum crucibus et vexillis, trahentes secum fidelis populi non minimam numerositatem, sicut solet diebus Rogationum. Prædicantes igitur pro negotio crucis homines cujuscunque ætatis, sexus, vel conditionis, vel valoris, immo etiam valitudinarios vel valitudinarias, et ægrotantes et senio deficientes cruce signaverunt; et in crastino[3] et etiam incontinenti pro quantocunque pretio crucem a cruce signatis deponentes et re-accipientes, quemlibet a voto suæ peregrinationis absolvebant. Quod videbatur mul-

Preaching of the Friars for the crusade.

Many released from their vows by payment.

[1] *remotus*] remoti, B. The Hist. Angl. has *remotus*, iii., p. 51.

[2] This heading is from C. It has been erased in B., and is written over the erasure in a modern hand.

[3] *crastino*] crastinasto, B.

A.D. 1249. tis inconveniens et absurdum, quia non post multos dies consequentes, magistro Berardo clerico et Ytalico vindemiante, comes Ricardus in ærario suo omnia coacervavit. Unde non minimum scandalum in ecclesia Dei et universo populo est exortum, et tepuit fidelium devotio manifeste.

Richard of Cornwall the gainer.

Obiit archiepiscopus Maguntinus, Fretherici magnus adversarius.

Death of Siegfrid, archbishop of Mentz.

Temporibus quoque sub eisdem, obiit archiepiscopus Maguntinus, magnus Fretherici adversarius. Sed ne de ejus morte diu gauderet, dominus Papa tradidit ipsum archiepiscopatum custodiæ, dominationi, et ordinationi archiepiscopi Coloniensis,[1] quia constanter militavit pro ecclesia contra Frethericum et filium ejus Conradum. Præterea dominus Papa quandam nobilissimam abbatiam vacantem tradidit in manus ejusdem archiepiscopi Coloniensis, qua non est ditior vel nobilior abbatia, ut dicitur, in mundo; dicitur autem Wolsa.[2] Hæc mille milites novo imperatori cuilibet, postquam apud Aquisgrani coronatur,[3] tenetur ab antiquo invenire. Has igitur nobiles ecclesias viduatas adeo depauperavit memoratus archiepiscopus Coloniensis, in stipendiis suorum militum omnia[4] pendens, quod, dispersis monachis et clericis, vix habebant pauci qui residui remanserant sacerdotes unde vitam exilem sustentarent. Quicquid enim in eis pretiosum fuerat in auro, argento, gemmis, et vestibus pretiosis, et omnibus opulentis redditibus, diripuit et abrasit. Sed quem finem talis rapina sortita est, sequens sermo declarabit. Obtinuit insuper idem armipotens et belliger archiepiscopus privilegium a domino Papa[5] a toto archi-

Favour shown by the Pope to the archbishop of Cologne.

---

[1] Conrad of Hochenstadt.

[2] Huillard-Bréholles conjectures this is intended for Zwetfalt. *Transl. of Matt. Par.*, vi., p. 483.

[3] *coronatur*] coronato, B.

[4] *omnia*] oi, B. An erasure follows.

[5] B. ins. *ut*.

episcopatu suo ad prælia sua sustinenda pecuniam ex- A.D. 1249.
torquendi infinitam a pauperibus, quorum clamor querulus ad cælum creditur ascendisse.

Ensius, filius Fretherici, Parmenses gravat, sed tamen non prævalet.

Sub eisdem quoque temporibus, Parmenses, ad quorum consolationem et sustentationem contra Fretherici dominus Papa multam transmiserat cum militari præsidio pecuniam, dum ad quoddam castellum, quod non longe a civitate ad sui tuitionem construxerant, ducentos milites ad ejus defensionem[1] mitterent, Ensius rex Sardaniæ, filius scilicet Fretherici, inde secretius præmunitus, paratis insidiis incautos omnes occupavit. Quos cum vellet in conspectu civium suspendere, significaverunt ei cives, quod si ipsos suspenderet, ipsi quos detinebant captivos de exercitu Fretherici, ilico talionem rependentes, patibulis præsentarent; et sic captivis pepercit Ensius, ipsos redimendos et alternandos pro tempore reservando. Quod cum audisset dominus Papa, pecuniam suam ipsis civibus missam fructu penitus caruisse.[2]

Capture of 200 soldiers of Parma by Enzio, king of Sardinia.

Inaudita pluviarum inundatio.

Mense autem Junii intrante, tanta pluviarum inundatio effusa est circa partes maxime Abenduniæ, quod salices et alias arbores et domos fluviis et torrentibus vicinas, immo etiam caulas cum ovibus, et salinas et[3] molendina cum pontibus, et unam capellam, non procul f. 227 *b*.
ab Abbendone constructam, asportavit. Segetes quoque virentes et spicas pubescentes et jam florentes solo tenus complanavit, unde panis inde postea potius furfureus, quam triticeus fieri videbatur.

Floods near Abingdon.

---

[1] *defensionem*] tuitionem, C.

[2] Sic, the sentence being unfinished.

[3] B. (not C.) ins. *ac*.

A.D. 1249. *De iterata translatione beati Edmundi archiepiscopi et confessoris.*

Translation of S. Edmund, archbishop of Canterbury at Pontigny, 9 June.

Anno quoque sub eodem, fabricato elegantissime ex auro et argento, insertis gemmis et cristallinis interclausuris adaptatis, feretro, iterato translatum est venerabile corpus incorruptum beati Edmundi Cantuariensis archiepiscopi Pontiniaci. Et in eodem locello, præsente prælatorum et magnatum numerosa multitudine, ad honorem Dei et universalis ecclesiæ, et specialiter regnorum Francorum et Anglorum, venerabile corpus Deo servante adhuc integrum et illibatum, collocatum est veneranter, eodem die quo et fuit de terra elevatum, videlicet quinto idus Junii, qui est dies sanctorum Primi et Feliciani.

Multi nobiles Angliæ cruce signantur.

Many nobles prepare to start on the crusade.

Reception of William Longespée by Louis IX.

Tempore quoque sub eodem, multi nobiles de regno Anglorum, videlicet Willelmus Longaspata, Robertus de Vaer, signifer ejus, et multi alii nobiles, ita ut ad ducentorum equitum numerum congregati recensiti sunt, ad iter Jerosolimitanum parabantur. Willelmus igitur cum licentia et benedictione matris [1] suæ nobilis ac sanctæ abbatissæ de Acoc,[2] dux omnium cruce signatorum de regno Angliæ, mense Julio profectus, sine moræ dispendio, exercitui Francorum sanus et incolumis est adjunctus. Christianissimus autem rex Francorum suscepit ipsum et suos veneranter, et cum suis specialibus annumeravit, gratias agens eis quod ei venerant in succursum; supplicavitque suis omnibus devotissime, ne solita Francorum superbia et invidia discordiam inter ipsos et Anglos, prout auditum est in tempore regis Anglorum Ricardi, suscitaret. Sed diabolo, qui

[1] Ela, countess of Salisbury, daughter of William of Evreux, second earl of Salisbury.

[2] *i.e.* Laycock, near Chippenham in Wiltshire. The initial L. has been interlined in C.

hominum successibus ab antiquo solet invidere, instigante, cum vidissent postea Franci Anglos præeminere et in multis adquisitionibus rerum et famæ proficere, invidebant et obloquebantur, consuetas ironias cum cachinnis et blasphemalibus juramentis ebullientes, secundum illud poetieum, A.D. 1249. Jealousies between the French and English.

" omnisque potestas
" Impatiens consortis erit; Lucan. i. 93.

similiter quoque dici potest,

" omnisque superbus
" Impatiens consortis erit."

Quinimmo, inter ipsos Francos mutuam invidiam et odium superbia suscitavit, per quod Dominus eorum progressum minime, prout in posterum plenius dicetur, acceptavit.

Wasconenses edomantur per comitem Legrecestriæ.

Diebus quoque sub eisdem, comes Legrecestriæ Symon de Monte forti, inimicos domini regis in Wasconia expugnaturus, mutato vel protelato voto suæ peregrinationis, (cruce enim signabatur,) transfretavit. Multoque secum militari præsidio et thesauro regio ibidem potenter applicuit, et hostes domini regis, *contra quem calcaneum* seditiose *levabant*, potentius expugnavit. Et Guastonem,[1] Rusteinum,[2] ac Willelmum de Solariis, et Burdegalensium omnes eminentiores ita edomuit, et viriliter se habuit et fideliter, ut omnium domini regis amicorum laudem promereretur[3] et favorem, et per omnia patrissare diceretur. Success of Simon de Montfort in Gascony. S. Joh. xiii. 18.

[1] Gaston de Bearn.

[2] Rustan de Solers had been seneschal of Gascony in 1241–1242. See Shirley's *Royal and Historical Letters*, ii., p. 400.

[3] *promereretur*] So. C.; promeretur, B.

A.D. 1249. *Ensius filius Fretherici a Bononiensibus capitur.*

Capture of king Enzio by the Bolognese.

Eodemque anno, mense scilicet Maio, Ensius filius Fretherici naturalis, rex Sardaniæ, dum comitantibus Cremonensibus et Regensibus iter faceret circa partes Bononiæ vicinas, ut hostes suos dampnificaret, Bononienses præmuniti, paratis occultis insidiis, subitum impetum fecerunt in ipsum incaute procedentem ad pontem [1] Sancti Ambrosii, qui est in medio itinere inter Bononiam et Cremonam. Et facto congressu acerrimo, fit cædes non minima, et victa est pars Ensii, et captus est ipse Ensius, et cum ipso potiores familiæ suæ, circiter ducenti milites et quamplures Cremonensium et Regensium et populo bellatorum numeroso; et tracti sunt Bononiam incarcerandi. Et cum ad arbitrium hostium suorum crudeliter nimis et inhumane tractarentur, dederunt captivi Bononiensibus, ut mitius tenerentur, vinculis aliquantulum relaxatis, octodecim milia librarum de moneta imperialium, quæ tantum fere valet quantum exterlingorum.

Frethericus infirmatur, et moritur alius filius ejus.

Death of another son of Frederick II.

Eodemque tempore mortuus est quidam alius Fretherici filius [2] naturalis in Apulia. Ipsemet etiam Frethericus percussus est morbo, qui dicitur lupus [3] vel sacer ignis, unde tot oppressus adversitatibus inconsolabiliter doluit. Unde humiliatus, secundum illud Daviticum, *Imple facies eorum ignominia, et quærent nomen tuum, Domine,* optulit honestam pacis formam domino Papæ. Sed Papa lætificatus de adversitatibus suis, noluit quæ optulit acceptare, unde multorum incurrit

His own illness. Ps. lxxxii. 16.

His offers to the Pope rejected.

[1] *i.e.* Ponte Santambrogio, five miles from Modena, on the Via Emilia.

[2] Richard, count of Chieti, vicar-general of Romagna. Kington. *History of Frederick II.*, ii. 446, 503.

[3] "in proprio corpore particulari "paralisi vel lupo percussus." Hist. Angl. iii., p. 57.

indignationem et rancorem [1] nobilium, qui cœperunt ipsum F[rethericum] consolari et eidem adhærere, et superbiam servi servorum Dei detestari. A.D. 1249.

Petrus Caboche, legatus in Apulia, confusus inde affugatur.

Sub eorum quoque dierum curriculo, Petrus Kaboche, clericus domini Papæ et amicus præpotens, missus est a domino Papa in Apuliam legatus, magna armatus potentia ad remittenda peccata, ut ipsum Frethericum contereret et Frethericales; et multiplicatis viribus, quas undique data pecunia et concessa plena peccatorum indulgentia collegerat, eundem Frethericum dampnificavit, et multos nobiles ab eodem [2] F[retherico] revocavit. Peter Capoccio legate in Apulia.

Monachi Cistercienses scolas exercent in Universitatibus.

Temporibus etiam sub eisdem Cistercienses monachi, ne amplius forent contemptui fratribus Prædicatoribus et Minoribus et sæcularibus literatis, præcipue legistis et decretistis, novum impetrarunt privilegium. Et ad hoc nobiles sibi Parisius et alibi, ubi scolæ viguerunt, paraverunt mansiones, ut scolas exercendo, in theologia, decretis, et legibus studerent liberius, ne viderentur aliis inferiores. Mundus enim jam in superbiam elatus religionem claustralium contempnit, et religiosos bonis suis contendit spoliare. Et sic propter mundi nequitias rigor ordinis monastici in parte est enervatus. Non enim legimus hoc a regula beati Benedicti, qui spiritu omnium sanctorum, teste sancto Gregorio,[4] dici- The Cistercians obtain the privilege of establishing schools in Paris and elsewhere. f. 228.

[1] *rancorem*] rancorum, B. C. is correct.

[2] *eodem*] So C.; ejusdem, B.

[3] *decretistis*] So C.; decretis, B.

[4] See S. Gregory's Dialogues, ii. 8, Migne's Patrologia, vol. lxvi., col. 150.

A.D. 1249. tur extitisse, aliquatenus emanasse. Quinimmo de ipso legimus et cantamus, quod relictis literarum studiis, deserta petere decrevisset.

Intronizatur archiepiscopus Cantuariæ Bonefacius.

Archbp. Boniface enthroned at Canterbury.

Die vero Omnium Sanctorum fastigiose[1] nimis | cum[2] magno honore intronizatus est B[onefacius] Cantuariensis archiepiscopus, convocatis ad tantam sollempnitatem rege et regina et omnibus fere Angliæ prælatis. Et dum dominus rex illuc properaret, sequentibus eum suis familiaribus, Johannes Mansel, specialis ejus consiliarius, apud Maidenestan graviter est infirmatus, veneno, ut dicebatur, infectus; unde per duos dies languidus, vix a portis mortis diligentia medicorum est ereptus.

John Mansel poisoned, but escapes.

Rumores varii disperguntur.

Rumour of the conversion of the king of the Tartars.

Et temporibus sub eisdem increbuerunt rumores, nescimus tamen si veri, quamvis super hoc regi epistolæ elegantes mitterentur de conversione regis Tartarorum ad fidem Christianam. Quas,[3] inquam, epistolas in libro[4] Additamentorum diligens perscrutator poterit reperire.[5]

Redit de curia Romana Norwicensis episcopus.

Return of the bishop of Norwich.

Tunc quoque temporis rediit a curia Romana episcopus Norwicensis Walterus, qui, ut dicebatur, privilegium adquisierat infame de pecunia ex episcopatu suo extorquenda.

---

[1] This is the reading of C.

[2] This, which is written over an erasure, has been substituted in B. for the old reading.

[3] *Quas inquam epistolas*] quæ inquam epistolæ, B.

[4] MS. Cotton, Nero D. 1. f. 98 b, (in French). It is referred to again below p. 87.

[5] *reperire*] invenire, C.

Rumores jocundissimi de captione Damiatæ. A.D. 1249.

Et circa festum Sancti Michaelis et deinceps, increbuerunt jocundissimi rumores per omnium Occidentalium climata, et qui primus ipsos in Angliam detulit fuit archiepiscopus Cantuariensis B[onefacius], qui in festo Sancti Matthæi applicuit; quod videlicet Christianissimus rex Francorum Damiatam, occupato potenter litore et victis ac repulsis Sarracenis, occupaverat. Et ut super hoc firmius certificemur, dominus rex Angliæ hanc suscepit [1] epistolam, quæ in libro [2] Additamentorum poterit reperiri.

News of the capture of Damietta brought by archbishop Boniface, 21 Sept.

De capitulo provinciali ubi diligenter tractatum fuit de reformatione Nigri ordinis.

Circa idem quoque tempus convenerunt abbates Nigri ordinis vel eorum procuratores apud Bermundesheie, die sancti Kalixti. De communi igitur consilio provisum est, Deo inspirante, talis reformatio; ⊙÷|-|÷⊙ [3] lege ad tale signum in libro Additamentorum. Unum tamen memoria dignum, quod inter ipsa statuta minime continetur, non arbitror prætereundum, quod videlicet dominus rex ab ipsis omnibus, licet ad hoc nullam invenerit sustentationem, impetravit, ut pro ipso et regina dicatur cotidie in missa, quæ cotidie in veneratione beatæ Virginis canitur in eorum ecclesiis, collecta celebriter, videlicet, "Deus, in cujus manu c[orda] " s[unt] r[egum]."

Meeting of Benedictine abbats at Bermondsey, 14 Oct.

De petra albi marmoris ubi passus Domini apparuit.

Eodemque tempore, fratres Prædicatores attulerunt quandam petram albi marmoris, quæ a tempore Christi

A marble stone, with the impres-

[1] *suscepit*] accepit, C.
[2] MS. Cotton. Nero D. 1, f. 93.
[3] For this C. has "ut in libro " additamentorum poterit reperiri." MS. Cotton. Nero D. 1, f. 95 *b*.

A.D. 1249. sion of our Lord's foot, brought to Westminster.

in Terra Sancta vestigium impressum Salvatoris protendebat. Quod quasi in[1] molli cera factum humani pedis, sed dimidii, formam manifeste demonstrat. Ipsam autem formam vel impressionem asserunt incolæ Terræ Sanctæ fuisse Christi vestigium in cælum ascensuri, cum discipulis suis valefaceret, ut per tale signum memoriam discipulis Suis[2] perpetuaret, Quem ultimo ibidem intuebantur, non visuri amplius, donec veniret mundum judicaturus. Taliter etiam dicitur Christus ipsam impressionem faciei Suæ, quæ Veronica dicitur, fecisse, ut videlicet Sui memoria haberetur in terris. Dominus autem rex illud ecclesiæ contulit Westmonasterii, sicut nuper sanguinem Christi, nobile donativum.

De quodam homuncio[ne] et alio gigantulo.

Mannikin found in the Isle of Wight.

Temporibus quoque sub eisdem quidam homuncio, non nanus, quia membra habens proportionalia, habens octodecim annos ætatis, inventus est in insula Vectæ, veluti non plus incrementi suscepturus, staturam habens vix tripedalem, nomine Johannes. Quem, quia monstrum fuit naturæ, pro admiratione intuentium regina secum circumduci præcepit; longitudinem enim sui corpusculi hæc linea demonstrat[3] sexdecies ducta.[4]

Monster born on the borders of Wales.

Eodemque tempore quidam incuba dæmone, ut fertur, generatus in confinio Walliæ, in terra scilicet comitis Herefordiæ, infra dimidium annum plene dentatus, ad staturam ascendit adolescentis septemdecim circiter annos habentis. Cujus mater post partum languore correpta, protinus emarcuit, et[5] miserabiliter est exanimata. Uterque istorum naturæ prodigium fuit, iste quantitatem hominis naturalem excedens, alter autem non attingens.

---

[1] *in*] om. C.

[2] *suis*] So C.; sui, B.

[3] *demonstrat*] monstrat, C.

[4] Thus written in the margin, "sexdecie . . . duc . . . ta."

[5] *et . . exanimata*] In the margin.

Hastiludium apud Brackele commissum est. A.D. 1249.

Ipso quoque tempore, hastiludium commissum est apud Brackele, ubi multi de militibus universitatis regni, qui se volunt bachelarios appellari, sunt contriti. In ipso etiam torneamento comes Gloverniæ Ricardus, qui se alienigenis semper opponere et partem fovere indigenarum consueverat, ipsis alienis [1] conjunctus est, in enormem suæ famæ læsionem et honoris; per hoc enim pars Anglorum est confusa. In illo igitur conflictu cum prævaluisset Willelmus de Valentia, frater domini regis, juvante dicto comite, male tractavit Willelmum de Odingesseles, militem strenuum, qui bachelariis annumerabatur. Tournament at Brackley.

Walterus de Kirkeham, decanus Eboracensis, consecratur in episcopum Dunelmensem.

Prima autem Dominica Adventus Domini Walterus de Kirkeham, electus Dunelmensis, consecratus est apud Eboracum, ab archiepiscopo Eboracensi Waltero, cujus idem episcopus dinoscitur esse suffraganeus. Walter of Kirkham consecrated bishop of Durham, 28 Nov.

De[2] *discordia orta inter abbatem Westmonasterii et ejus conventum.*

Tempore sub eodem, orta est dissensio inter abbatem [3] Westmonasterii et ejus conventum, in totius ordinis Nigri scandalum et opprobrium. Cujus causa et series in libro Additamentorum [4] plenius annotatur. Tandem tamen procurante domino rege, qui specialis amator illius cœnobii esse dinoscitur, pax inter ipsos et concordia qualis qualis est reformata. Quarrel between the abbat of Westminster and his convent.

[1] *alienis*] alieniginis, C.

[2] C. has in the margin, "Hic "deficit i. capitulum de discordia "inter abbatem Westmonasterii "et abbatem Sancti Albani."

[3] Richard of Crokesley.

[4] Two writs relating to this matter are given in the Book of Additamenta, f. 62 *b*. The Hist. Anglor. has "in libris partium." See Madden's note, iii. p. 61, note [2].

A.D. 1249. *Orta est dissensio inter abbatem de Burgo et ejus conventum.*

f. 228 *b.* Similar quarrel at Peterborough.

Ad ejusdem quoque scandali aucmentationem, ipso eodem tempore orta est dissensio inter abbatem de Burgo Willelmum et ejusdem loci conventum. De dilapidatione namque et consanguineorum suorum, quorum multitudine supra modum circumdabatur, ditatione, in enorme ecclesiæ suæ dampnum correptus, errorem non correxit. Unde conventus contristatus, episcopum suum Lincolniensem, ad vindictam errantium semper pronum[1] et paratum, advocans, conquestus est graviter super excessibus sui abbatis prænotatis. Ipse igitur convictus, cum sui depositio immineret, abbatis officium cum dignitate in manus episcopi quasi sponte cedens resignavit. Et assignata ei quædam portio abbatiæ, scilicet unum manerium, unde honestius et honorabilius, licet id non promeruisset, tanquam heremita et sub pœnitentia vitam duceret consecuturam. Regales autem illuc statim a domino rege missi, emolumentis inhiantes, redditibus abbatiæ avide inhiantes, rapinis et exterminio domus illius intenderunt. Irascebatur quoque rex vehementer, volens occasionem habere contra domum ipsam, quia dictum fuit ei, quod quia domino regi favorabilis et munificus fuerat, persequebantur ipsum abbatem suum monachi et accusaverant.

Grosseteste appealed to by the convent.

The abbat resigns.

Johannes de Cadamo, prior Sancti Suithuni Wintoniæ, eligitur in abbatem de Burgo.

John of [Caux] elected in his place.

Conventus igitur, ut domini regis confiscantis omnia declinarent indignationem, Johannem de Cadamo,[2] priorem ecclesiæ Sancti Suithuni Wintoniæ, ipso rege sic volente et imperante, licet de domo alia et natione

[1] *pronum*] patronum, C.

[2] This is John de Caleto or de Caux. See the Winchester Annals (Annal. Monast. ii. pp. 91, 100), and the other references in the Index to the Annales Monastici.

alienum, videlicet Normannum, sibi in abbatem, vellent nollent, elegerunt. A.D. 1249.

Robertus Passelewe vitat curiam.

Feria vero quinta ante festum beatæ Luciæ, Robertus Passelewe, de quo multa in hoc volumine præscribuntur, curiæ volumina detestans, ad frugem melioris vitæ convolavit, et ad gradum promotus est sacerdotii. Propter quod dominus episcopus Elyensis ipsi Roberto bonam ecclesiam de Derhame, quæ fuerat Jeremiæ[1] domini regis clerici nuper defuncti, contulit. Sed dominus rex ipsum episcopum conferentem et ipsum Robertum recipientem odio maximo persequebatur, quia episcopus memoratus illam ecclesiam Æthelmaro fratri domini regis gratis non contulerat.

Robert Passelew ordained priest, 9 Dec., and given the church of Dereham.

Anger of the king.

De paagio comitis de Gisnes.

Anno quoque sub eodem, cum comes[2] de Gisnes transitum per Angliam aditurus regem fecisset, comes Rogerus Bigod hoc audiens [eum] capi præcepit. Quod cum comiti de Gisnes innotuisset, regi gravem super hoc reposuit querimoniam. Vocatus igitur comes Rogerus in propatulo sic respondit; "Domine mi rex, "cum nuntius vestri et totius regni extitissem, ad "concilium Lugdunense destinatus, et per terram "domini comitis de Gisnes pacificus et in expensis "minoratus transitum fecissem, credidi pro certo me "aliquid honoris et consolationis, ob vestri reverentiam "et pro multis bonis multotiens a nobis eidem collatis, "civiliter suscepturum; et multo dissimiliter fecit; "equos enim meos et homines, in meum dedecus et "dampnum, immo potius vestrum, violenter fecit res-"tare, donec paagium, nescio ob quam rem aut causam, "quantum placuit mancipiis suis, extorsisset, nec mihi

The count of Guisnes in his journey through England ordered to be seized by Roger Bigod.

The reason for this.

[1] Jeremiah de Caxton. See p. 94. | [2] Arnold III.

A.D. 1249. " ob civilitatem nec vobis pepercit ob reverentiam. " Cum igitur idem comes in partes venisset cismarinas, " transiens per terram meam, merito recepit talionem. " Teneo enim terram meam tam libere a vobis, domine " mi rex, ut ipse suam a domino suo rege Francorum, " et sum comes ut ipse; et unde hæc illi talis violenta " prædatio, ut transeuntibus vendat vias et aera?" Comes autem de Gisnes hæc audiens erubescens obmutuit, nec poterat rationabiliter ad objecta respondere. Hæc autem cum ad notitiam piissimi regis Francorum pervenissent, (contigit autem hoc cito post concilium), dato comiti de Gisnes redditu ne jacturam incurreret, prædictum paagium tam probrosum quam injuriosum jussit temperari.

The road-tax of the count of Guisnes modified by Louis IX.

Ecclesia de Bello loco dedicatur valde sollempniter.

Eodemque anno, abbas[1] de Bello loco ecclesiam suam, quam videlicet rex Johannes a fundamentis construxerat, præsentibus ipso rege Henrico filio dicti regis J[ohannis] et comite Ricardo fratre suo et multis aliis magnatibus, necnon et prælatis, sollempniter valde fecit dedicari. In qua sollempnitate ducentas marcas et amplius expendit, nec tamen iccirco illi aliquatenus pepercit rex, quin maximum censum solveret illi pro transgressione, quam dicebatur regi fecisse in occupatione forestæ. Abbas insuper memoratus viginti monachos electos et triginta fratres, in magnum domus suæ dampnum, transmisit ad inhabitandum novam domum Cisterciensis ordinis quam comes Ricardus non procul a Winchecumbe nuper fundaverat, votum quod in mari fecerat complendo.

Dedication of the church of Beaulieu abbey.

Monks sent thence to Hayles.

[1] Probably Alcius of Gisorz.

Rumores missi domino regi de conversione Tartarorum. A.D. 1249.

Diebus quoque sub eisdem increbuerunt rumores jocundissimi, quod videlicet potentissimus Tartarorum rex, prædicante et 'diligenter persuadente Petro Nigri ordinis monacho Indo, de quo in epistolis de Tartaris multa præscribuntur, conversus est ad Christianam fidem, baptizatus, propter munditiam, honestatem, et omnimodam sanctitatem, quæ in ipsa prædicatur et edocetur. Transmisit etiam verba consolatoria et amicabilia domino regi Francorum apud Damiatam commoranti, animans eum ac persuadens, ut et ipse a Sarracenorum spurcitiis terram orientalem expurgando potenter et confidenter expugnaret; juvamen quoque spopondit efficax et festinum, utpote fidelis catholicus et tiro Christi baptizatus. Epistola super his omnibus translata de Arabico in Latinum et Gallicum, domino regi transmissa, in libro Additamentorum [1] plenius annotatur. Dominus autem rex Francorum, de amplificatione fidei Christianæ lætificatus, transmisit ei capellam suam pretiosissimam cum reliquiis carissimis et quosdam Prædicatores et Minores, ad ipsius pleniorem informationem. Item tempore sub eodem, alii rumores umbratiles et ficti ad consolandum Christianos et forte ad animandum cruce signatos, ut transfretantes regem Francorum sequerentur, cismarinorum regna pervolarunt. Horum principalis seminator fuit episcopus [2] Massiliensis; similiter et quidam Templarii præclari, unde magis credebantur fabulæ scriptis sub sigillis commendatæ; sed quando rei veritas innotuit, magis et anxius sauciabant. Veruntamen tantum veritatis claruit, quod Sarraceni et eorum principes, post captionem Damiatæ stupefacti, optulerunt Christianis quicquid terræ un-

Rumours of the conversion of the king of the Tartars.

f. 229.

Other false rumours.

The Saracens' offer, after the capture of

[1] MS. Cotton. Nero D. 1, f. 98 *b*. This is the French translation already referred to above, p. 80.

[2] Benedict of Alignano.

A.D. 1249. Damietta, rejected, through the pride of the count of Artois.

quam Christianorum extitit et amplius, dummodo Damiatam et quæ jam ceperant cum indempnitate restituerent. Sed superbia comitis Atrabatensis non est hoc permissum,[1] nec humiliatis Sarracenis adquievit, nisi Damiatam valerent Christiani habere et quiete retinere, et insuper Alexandriam recipere; sed hujus gravi pacis conditioni Sarraceni minime adquieverunt, unde credimus Deum fuisse offensum. Non enim debuerunt Christiani alia intentione transfretasse, nisi ut Christi adquirerent hæreditatem. Sarraceni igitur ad invicem colloquentes dicebant; "Sinite modo, sinite. "Superbia et[2] avaritia, quas Christus Jesus Deus eorum "maxime odit, ipsos omnes exterminabit." Quod veraciter evenit, sicut sequens sermo plenius elucidabit.

De morte Alexandri regis Scotorum dolenda.

Death of Alexander II., king of Scotland, 3 July.

His quarrel with Owen of Argyle.

Sub ejusdem anni circulo, quinto nonas Julii, obiit Alexander rex Scotorum, vir sapiens et modestus, qui cum multis annis regnasset, videlicet juste, feliciter, et in pace, ultimis diebus suis avaritia stimulante, a tramite justitiæ dicitur exorbitasse. Iram enim voluntariam, quærens sæviendi occasionem, exacuit in quendam de nobilioribus regni sui, nomine Oenum de Argethel, militem strenuum et elegantissimum. Et dum proponeret ipsum exhæredare, imposuit ei notam proditionis, quia anno proximo præterito homagium fecerat regi Norwagiæ pro tenemento cujusdam insulæ,[3] quam pater ejusdem Oeni ab eodem rege tenuerat, [et] pro homagio suo in pace multis annis possederat. Insula illa inter Orkadem et Scotiam sita est. Oenus igitur timens regis minas Scotorum domini sui, significavit ei, quod tam Scotorum quam Norwagensium regi debitum servitium persolveret integre. Sed cum rex Scotorum

[1] *permissum*] permissa, B.
[2] *et avaritia*] om. C.
[3] Probably *Stroma*.

adhuc iratus respondisset, quod *nemo posset duobus dominis servire*, et responsum reacceperat, quod immo bene posset quis duobus dominis famulari, dummodo non essent domini sibi adversantes, paravit rex exercitum [1] ut ipsum hostiliter invaderet. Oenus igitur nolens offendere dominum suum regem Scotiæ, supplicavit ei ut concederentur ei induciæ, ut homagium suum simul cum insula memorata regi Norwagiæ resignaret. Quod cum rex Scotorum ei denegasset, patuit regis protervitas, unde offensam incurrit Dei et sancti [2] Columkille, qui in partibus illis jacet et honoratur, et [3] multorum nobilium. Rex igitur ipsum Oenum usque prope [4] Argæthel diffiduciatum navigando hostiliter insequebatur, stimulatus, ut dicitur, importunis instigationibus cujusdam minus discreti episcopi de Stratherne,[5] fratris videlicet de ordine Prædicatorum. Rex igitur antequam exiens de navi equum valeret ascendere, quasi ultione, morbo subito et letali percussus est. Et volens innocentem exhæredare, inter manus [6] magnatum suorum ex improviso cum ipsa ambitione vitæ spiritum exhalavit.

A.D. 1249. S. Matt. vi. 24.

Manner of his death.

Obiit Hugo Brun, comes de Marchia.

Anno quoque sub eodem, Hugo cognomento Brun, comes de Marchia, cum rex Francorum apud Damiatam applicuisset, rebus humanis est exemptus. Qui iccirco minus meruit deplorari, quia privigno suo regi Anglorum, in ipsum confidenti, proditionis laqueos in Pictavia præparavit,[7] dum ipsum, quem vocarat, regi

Death of Hugh le Brun, count de la Marche, at Damietta.

---

[1] *exercitum*] exercitium, C.

[2] *sancti*] sancte, C.

[3] *et multorum nobilium*] a multis nobilibus, C.

[4] *prope*] om. C.

[5] *i.e.* Clement, bishop of Dunblane. "The ordinary title of the "bishop at first was 'episcopus "'Stradernensis,' the see being "probably conterminous with the "earldom [of Stratherne]." Haddan and Stubbs, *Councils*, ii. p. 231. He is called "Clemens, ca- "nonicus de ordine Prædicato- "rum" in the Melrose Chronicle, p. 201, (ed. Fulman).

[6] C. ins. *et*.

[7] See above, vol. iv., pp. 211, 216.

A.D. 1249. Francorum vendidit fraudulenter. Pie tamen credendum est, quod ipsum flagitium et alia omnia peccata in ipsa peregrinatione sua prudenter expiaret.

Willelmus de Holandia novus rex Alemanniæ vincitur[1] *a Conrado filio F[retherici].*

Defeat of William of Holland by Conrad.

Eodem[2] quoque [anno] in æstate declinante, inclinata et infirmata est non mediocriter pars Papalis, et sors incœpta in conflictu[3] inito contra Frethericum. Præter enim hoc, Willelmus de Holonda, qui juvante domino Papa ad dignitatem regni Alemanniæ ascenderat, prævalente Conrado filio dicti F[retherici], victus retrocesserat et retrocedens latuerat. Comes Sancti Egidii sive Thosolanus, Reimundus, miles strenuus et circumspectus et domino Papæ amicissimus, graviter et ad mortem infirmatus, thesaurum ab ipso Papa sibi commissum ad expugnandum hostes ecclesiæ et præcipue comitem Sabaudiæ[4] remisit, asserens se gravi et letali infirmitate prægravatum solam mortem expectare, et solum superesse sepulchrum. Condito igitur suo[5] magnifice testamento, corpus suum ad domum sanctimonialium Sancti Ebraudi, juxta pedes regis Ricardi cujus consanguineus erat, jussit sepeliri; et cum corpore suo quinque milia librarum argenti domui illi delegavit.

Illness and will of Raymond VII., count of Toulouse.

He leaves his body to Fontevraud.

Obiit Petrus de Geneure, quem rex in Hybernia ditaverat.

Death of Peter de Geneure.

Obiit insuper eodem anno Petrus de Geneure, natione Provincialis, et domino regi, licet humili prosapia oriundus, amicissimus. Quod et ipse rex opere comprobavit; contulerat enim eidem P[etro] nobilem

---

[1] *vincitur*] vicitur, B.

[2] *Eodem*] Eadem, C., altered from *Eodem*.

[3] *conflictu*] conflicto, B. C. is correct.

[4] Amedeo.

[5] *suo*] sue, C.

puellam Matildam, elegantem[1] filiam Walteri de Lascy, in Hybernia, cum universa hæreditate et honore ipsam contingente; filium vero et filiam ex ipsa susceperat. A.D. 1249. His wife Matilda de Lacy.

Obiit magister Simon Normannus.

Anno quoque sub eodem, obiit magister Symon[2] Normannus, præcipuus quondam domini regis consiliarius, et regii bajulus et magister sigilli. Qui quamvis superbus fuisset, tamen in fine pro honesta quam fovit causa regis indignationem incurrit; voluit enim dominus rex quandam cartam contra coronam suam confectam comiti Flandriæ Thomæ concedere in enormem regni Angliæ læsionem et conferre. Sed ipsam noluit dictus Symon quomodolibet consignare, in hoc commendabilis et fidelis. In quo facto omnes alii impetus ejus fuerant excusabiles. Death of Simon le Norman.

Obiit magister Willelmus de Dunelmo optimus clericus.

Obiit etiam eodem anno magister Willelmus de Dunelmo apud Rothomagum, rediens a Romana curia, literatus eminentissime et abundans multis redditibus, sed amplioribus inhiabat. Hic cum rector fuisset nobilis ecclesiæ de Weremue, non procul a mari sitæ, statim eo mortuo rex efficaciter procuravit, ut eadem ecclesia fratri suo Æthelmaro sine aliqua daretur percunctatione. Qui dico Æthelmarus, propter affluentiam reddituum, et præcipue in partibus Borealibus, suum constituit senescallum Martinum de Sancta Cruce, clericum, virum prudentissimum. Death of William of Durham. f. 229 *b*. Wearmouth given to Æthelmar deValence.

[1] *elegantem*] From C. It is written in B. in a modern hand over an erasure.

[2] Formerly archdeacon of Norwich. See above, vol. iv., pp 5, 63.

A.D. 1249. *Obiit Rogerus filius Johannis in quodam torneamento.*

Death of Roger Fitz-John de Bailliol.

Et sub ejusdem anni circulo circa Pentecosten, obiit quidam de nobilioribus baronibus Borealibus,[1] Rogerus filius Johannis,[2] puerum parvulum relinquens hæredem. Cujus custodiam illico rex contulit Willelmo de Valentia fratri suo. Mater autem parvuli ipsam custodiam emere desideravit pro mille et ducentis [marcis]. Nomen matri Ada de Bailloil, nomen vero parvuli[3] extiterat.

In insula obierunt multi nobiles Franci.

Deaths of many crusaders in Cyprus.

In insula vero Cypri, dum ibidem rex Francorum hiemaverat, migraverunt ad Dominum cruce signati Franci viri præclari, quos longum [esset][4] numerare et historiæ Anglorum impertinens; et multi in itinere, tam per terram quam per mare. Obiit tamen vir præclarus, episcopus[5] Noviomensis, comes Palatinus et unus de xii. paribus Franciæ, in navi non procul a Cypro.

Obiit comes H[ugo].

Death of Hugh de Chatillon, count de S. Pol, at Avignon.

Obiit etiam in itinere apud Avinionem, jactu[6] contritus lapidis a mangonello missi, in certamine quod habuit rex Francorum ibidem,[7] Hugo de Chastellione,

---

[1] *Borealibus*] om. C.

[2] *Rogerus filius Johannis*] Written over an erasure. De Bailliol, Hist. Anglor., iii. 67, where it is also stated that the tournament at which he was killed was at Argences (in Normandy).

[3] Blank in MS. The name was probably Robert. See Roberts's Calendarium Genealogicum, i., p. 26. C. has *pueri* for *parvuli*.

[4] *esset*] From C.

[5] Peter Charlot, an illegitimate son of Philip Augustus.

[6] This is a confusion with his father Guy II., who met his death in this way when Louis VIII. was before Avignon. (Art de Vérifier les Dates, under the Comtes de S. Pol.)

[7] *ibidem*] apud quoddam castrum super Rodanum situm inter Valentiam et Avinionem, C.

comes Sancti Pauli et de Bles, ante transitum regis Francorum, in triste præsagium negotii crucis prosequendi. Non enim ipso fuit nobilior in toto exercitu Francorum, vel in armis potentior. Quinquaginta enim vexilliferos milites in bello præelectos habuit in comitatu suo quibus præerat, quo igitur mortuo omnes dispersi sunt et desolati. Hic quoque comes Hugo navem mirabilem paraverat in regno Scotiæ in Yl- His ship at Inverness.
vernes, scilicet in Muref,[1] in qua transfretari cum Bolonensibus et Flandrensibus et cum illis, qui vulgariter de Avalterris[2] dicuntur, posset audacter. Sed hæc omnia dum ordiretur, veluti tela[3] a texente succisa sunt. Obiit etiam in Cypro Johannes de Druis ju- Death of John count de Dreux.
venis, in re militari strenuissimus et flos totius generis, licet sanguine clarissimus, in funestum et la- Other deaths.
mentabile pronosticum futurorum. Obierunt insuper utriusque sexus nobiles, qui præ mutationibus cibariorum et aeris, quas solet natura abhorrere, ægrotantes, ad cælestia regna tanquam martyres avolarunt; quorum memoriam præsenti libro duximus annotandam, quia pro universalis ecclesiæ promotione et crucis negotio vitam felicem terminarunt. A.D. 1249.

Annalis conclusio.

Fluxit igitur annus ille minus fructifer, licet arbores floribus penitus tempore vernali operirentur, frugifer tamen abundanter; sed in fine æstatis messes oblatæ spem mentitæ[4] in humani generis provocationem suffocabantur, et collectæ panem triticeum[5] quasi furfureum et fuscum reddiderunt. Annus, inquam, Romanæ curiæ infamis, Franciæ et Angliæ turbulentus. Summary of the year.

---

[1] *i.e.* Moray.

[2] Avauterre, terre ou pays d'aval, *i.e.* Pays-Bas. Huillard-Bréholles, *Translation of* Matthew Paris, vi., p. 508, n. [2].

[3] *tela*] om. C.

[4] *mentitæ*] om. C.

[5] *triticeum*] triceum, B. (C. is correct.)

A.D. 1250. *Rex fuit ad Natale Wintoniæ, et in crastino Natalis cum episcopo.*

Henry III. keeps Christmas at Winchester.

Anno Domini MCCL., qui est annus domini regis H[enrici] tertii tricesimus quartus, fuit idem dominus rex apud Wintoniam ad Natale Domini, ubi festa Natalitia, ut moris est, magnifice celebravit. Et in crastino cum ipsius civitatis episcopo W[illelmo] magnus conviva et jam assuetus prandebat, volens ipsum episcopum honore præsentiæ suæ civiliter serenare. Deinde versus Londoniam iter festinus maturavit, ubi[1] festum beati Ædwardi sollempniter consummavit, convocatis archiepiscopo Cantuariensi B[onefacio], qui ibidem missam celebravit, et septem episcopis et magnatibus regni quamplurimis.

In London on 5 Jan.

Comitissa Cornubiæ peperit filium.

Birth of Edmund, son of Richard of Cornwall.

Eodemque tempore, infra videlicet dies Natalitios, comitissa Cornubiæ Cincia, uxor comitis Ricardi, peperit ei filium apud Berkammestude. Ad quem baptizandum comes vocavit archiepiscopum Cantuariensem infantis avunculum, et vocatum [est[2] nomen] ejus Ædmundus, ob honorem beati Ædmundi Cantuariensis archiepiscopi et confessoris.

Obiit consiliarius regis Jeremias.

Death of Jeremiah de Caxton. His church given to Robert Passelew.

Et infra[3] eosdem dies, obiit domini regis clericus et consiliarius specialis Jeremias de Caxtona; cujus bonam ecclesiam suam[4] episcopus Eliensis ilico contulit Roberto Passelewe, sperans ipsum sanctum fore post diutinam vitam sterilem sacerdotem.

---

[1] *ubi . . . consummavit*] ut . . . consummaret, C., the last word being altered from *consummavit*.

[2] *est nomen*] From C.; om. B.

[3] *infra eosdem dies*] eodem tempore, C.

[4] *suam*] In a modern hand over an erasure. It is in C. Perhaps the old reading was *de Derham*. See above, p. 85.

De temeraria transgressione Walteri de Clifford et ira regis. A.D. 1250.

Crime and punishment of Walter de Clifford.

Eodem vero tempore, Walterus de Clifford inter barones Marchiæ Walensium potestate, divitiis, et libertatibus non ultimus, accusatus coram domino rege graviter, eo quod nuntium ipsius regis, literas ei regias deferentem, violenter ac indecenter in domini regis contemptum tractaverit, et regias literas cum ipsa cera comedere coegerit, unde ipse Walterus coram rege convictus, non ausus subire judicium, sed misericordiæ domini regis se supponens, mortem vel exhæredationem vix evasit, libertatem vero suam amisit et quantum habuit vel habere potuit pecuniæ, scilicet[1] mille marcas, et sic sub electorum fidejussorum plegagio dimissus sine incarceratione ad propria remeare.[2]

Pax est reformata inter abbatem Westmonasterii et conventum.

The quarrel between the abbat and convent of Westminster made up by the king.

In festo autem memorato, dominus rex omnem quam potuit adhibuit diligentiam, ut pax inter abbatem Westmonasterii et ejusdem loci conventum reformaretur; scandalum enim illius discordiæ ventilatum totam religionem, immo totam infecerat regionem. Dictum enim erat ipsi regi, quod incassum in nova structura ecclesiæ Westmonasterialis, videlicet in lapidibus sculpendis et componendis, exposuerat, si personæ ecclesiæ, id est, pastor et grex, conventus et abbas, qui sunt in compositione tam nobilis ecclesiæ *vivi lapides,* inordinate discreparent. Et sic elaborante amatore illius ecclesiæ domino rege, pax inter ipsos est reformata.

1 S. Pet. ii. 5.

---

[1] *scilicet mille marcas*] In the margin.

[2] *remeare*] remiare, B. (not C.).

A.D. 1250. *Citantur religiosi in diocesi Lincolniensi coram episcopo R[oberto].*

Bishop Grosseteste summons the Lincoln monks to Leicester, 13 Jan., f. 230. to hear the Papal privilege he had obtained respecting their churches and incomes.

Tempore quoque sub eodem, religiosorum fatigator indefessus, episcopus Lincolniensis, Robertus omnes suæ diocesis religiosos[1] fecit citari, ut in festo Sancti Hylarii apud Legrecestriam convenirent, mandatum domini Papæ ibidem audituri. Ad hæc enim idem episcopus summo conamine anhelavit, ut religiosorum per suam diocesim constitutorum ecclesias et redditus, de quibus idem religiosi assensum capituli et super hoc instrumenta testimonium evidens perhibentia non haberent, in suam, quod multis nimis dampnosum foret, revocaret potestatem. Et ad impetrandum magistrum Leonardum clericum suum, frequentem Romipedam, non sine maxima[2] pecuniæ effusione ad Romanam curiam destinaverat. Quæ inquam curia, instar baratri, potestatem habet et consuetudinem omnium redditus absorbendi, immo fere omnia quæcunque episcopi possident et abbates. Hujus autem impetrationis literæ poterunt reperiri[3] ad[4] tale signum in libro videlicet Additamentorum.[5]

Transfretant multi nobiles Angliæ.

Many English nobles and prelates cross.

Tempore quoque sub eodem transfretarunt multi nobiles de regno Angliæ, nec patuit causa alicui de populo. Videlicet comes Ricardus, comes Gloverniæ, Henricus de Hastingo baro, Rogerus de Thurkebi, et multi alii nobiles cum illis. Præterea de prælatis, Lincolniensis, Londoniensis, et Wigorniensis[6] episcopi, et cum illis de episcopatu Lincolniensi Oxoniensis[7]

---

[1] "omnes viros religiosos beneficiatos," Dunstable Annals, p. 180.

[2] *maxima*] maxime, B.

[3] *reperiri*] inveniri, C.

[4] *ad, &c.*] Not in C.

[5] MS. Cotton. Nero D. 1, f. 94*b*.

[6] Madden (Hist. Angl., iii., p. 562) suggests *Wintoniensis* should be read. See below, p. 117.

[7] Robert de Marisco.

et Bedefordensis[1] archidiaconi, et multi alii clerici. Comes vero Ricardus cum maximo apparatu et comitatu fastigio[so] per regnum Franciæ transivit,[2] quadraginta videlicet militibus de novo vestitis robis consimilibus et mannis deliciosis, auro micante recenter faleratis, et bigis multis,[3] et quinquaginta summariis et familia numerosa nimis, concomitante comitissa uxore sua et Henrico primogenito filio suo, ita ut Francis admirantibus tam mirabile quam honorabile spectaculum præberet intuentibus. Cui adventanti honorabilis domina Blanchia cum summa occurrit reverentia, applaudens et munera offerens pretiosa, tanquam consanguinea consanguineo, immo potius velut mater filio singulari. Causa autem solius episcopi Lincolniensis, quare transfretaret, patuit universis.

A.D. 1250. Array of Richard of Cornwall. Honours paid to him in France.

Episcopus Lincolniensis R[obertus] transfretat ut propositum suum ad optatum perducat effectum.

Memoratus siquidem episcopus Lincolniensis licet senex vigilanter laboravit, ut eos quos vocarat ad papale mandatum, ut prætactum est, et contra inaudita gravamina sua ad sedem apostolicam appellaverant, strictius suæ flecteret voluntati. Appellaverant enim exempti, Templarii, Hospitalarii, et multi alii, qui postea a domino Papa pecunia interveniente caute sibi pacem redimerunt, secundum illud ethici,

Bishop Grosseteste at the Roman court to answer the appeals against him.

" Judicis auxilium sub iniqua lege rogato."

Quod cum episcopo post multas expensarum effusiones et labores inutiles innotuisset, confusus et tristis venit ad dominum Papam, dicens; " Domine sancte pater, " erubesco confusus in proposito meo, quod in literis " et pollicitis vestris confidenter solidavi, spe frustror " præconcepta, quia quos credideram edomuisse, liberi

His interview with the Pope.

[1] John de Crachale.
[2] C. ins. *et.*
[3] *multis*] mvltis, B. C. has v only.

A.D. 1250. " in meam recedunt confusionem." Cui Papa torvo vultu dicitur respondisse ; " Frater, quid ad te ? libe-
" rasti animam tuam, fecimus eis gratiam. Nunquid
S. Matt. xx. 15. " *oculus* [*tuus*] *nequam est, quia bonus sum?*" Et cum episcopus suspirans in seipso diceret, tamen auditus a Papa, " O pecunia, pecunia, quantum potes, præcipue
" in curia Romana!" exasperatus dominus Papa respondit, " O Anglici, hominum estis miserrimi. Quilibet
" vestrum alium corrodit ac studet depauperare. Quam
" multos elaboras[1] religiosos tibi subjectos, tuasque
" oves et indigenas ac domesticos, orationibus et hos-
" pitalitati intendentes, ut de bonis eorum tirannidi
" tuæ ac cupiditati satisfaciens, alios et forte alienos
He departs in confusion. " reddas locupletes." Et sic confusus et ab omnibus protervus acclamatus, recessit episcopus, et [ne] nihil fecisse videretur, aliis negotiis intendebat.

Multi nobiles Angliæ vendunt suæ prædia, ut viam sibi præparent Jerosolimitanam.

Roger de Montalt sells his woods and other property at Coventry. Anno quoque sub eodem, Rogerus de Muhalt, unus de nobilioribus Angliæ baronibus, crucesignatus, partem suam in silvis et aliis redditibus, quos habebat apud Coventre, priori[2] et conventui ejusdem loci pro magna summa pecuniæ, ut sibi in viaticis provideret, ad feudofirmam dimisit, et[3] multa vendidit, et multa irrevocabiliter [alienavit],[4] sicut et alii nobiles tam de transmarinis quam de partibus cismarinis. Præter ipsum autem Rogerum memoratum cruce signabatur in regno Angliæ nobilium sub eisdem diebus multitudo numerosa, ut crucis negotium promoturi Francorum regem juvarent et sequerentur, tam prælati quam milites, videlicet Wigorniensis et Herefordensis episcopi, Legre-

Many other nobles take the cross.

[1] *elaboras*] elabores, C. So B. formerly, but it is corrected in the margin.

[2] William de Brithwauton.

[3] *et multa vendidit*] om. C.

[4] *alienavit*] vendidit, B.

cestrensis [1] et Herefordensis [2] comites, Galfridus [3] quoque de Lyci, Robertus [4] de Quency, et multi alii, quos longum esset enumerare. Innumerabiles quoque nolentes in propatulo signum crucis vel accipere vel in humeris portare, secreto voverunt et proposuerunt firmiter Terram Sanctam devote ac potenter adire, muscipulas Romanæ curiæ formidantes. A.D. 1250.

Prævalente F[retherico] arctantur Parmenses.

Diebus quoque sub eisdem, adeo invaluit Fretherici potentia in odium Romanæ curiæ, ut, exturbatis Willelmo de Holandia et Petro Cabochio legato suo, multi potentes ei darent et sese fidelitati suæ manciparent. Parmenses insuper et Regenses, necnon et Bononienses et alios etiam sibi rebelles arctavit, ut non auderent procul a civitatibus suis apparere, laqueos timentes Frethericales. Unde mercatores civitatum illarum, qui abundare consueverunt, interdictis nundinis, portubus, et viarum transitibus, egere incipientes, pacem Fretherici incœperunt desiderare, et rebellionem papalem detestari; provocabat enim multos ejus Fretherici constans patientia et humiliatio et satisfactio, quam devote dicebatur ecclesiæ optulisse. Desiderabat enim et humiliter postulabat, ut pro ecclesia in Terra Sancta omnibus diebus vitæ suæ hostes Christi impugnaturus militaret, donec ad minus Christianis quicquid aliquo tempore Christianorum erat, ecclesiæ tam potenter quam prudenter restituere[t], dummodo nepos domini regis Anglorum Henricus filius suus, quem præ omnibus filiis suis dilexerat, valeret post eum substitutus [5] imperare. Optulit insuper multa ecclesiæ ablata restituere et dampna resarcire. Ad quæ dominus Papa constanter

Successes of Frederick II.

His offers to the Pope,

[1] Simon de Montfort.
[2] Humphrey de Bohun.
[3] Geoffrey de Lucy, lord of Newington.
[4] Eldest son of Saher de Quincy, earl of Winchester.
[5] *substitutus*] substitus, B. (not C.)

A.D. 1250. which are rejected.

respondit, se nullo modo quem concilium Lugdunense generale cassaverat et condempnaverat, tam leviter ad statum pristinum revocare. A nonnullis affirmative dicebatur, quod dominus Papa sitienter et super omnia desiderabat ipsum, quem magnum draconem vocabat, pessundare, ut, ipso subpeditato et conculcato, reges Francorum et Anglorum, necnon et alios Christianitatis reges, quos omnes regulos et serpentulos esse dicebat, facilius exemplo dicti F[retherici] perterritos [1] conculcaret, et bonis suis ac prælatos eorundem ad [2] libitum spoliaret. Et hoc verbum cum factis enormibus, quæ talibus dictis testimonium poterant perhibere, in multorum cordibus offendicula generarunt, et ipsum F[rethericum] similiter justificarunt, et partem cœperunt diatim meliorare.

f. 230 *b*. The Pope's supposed motives.

Frederick II. gains ground.

Computatur thesaurus extortus ab Anglia per Bonefacium Cantuariensem archiepiscopum.

Inquiry into the amount collected for the archbishop of Canterbury.

Tempore quoque sub eodem, convenerunt episcopi provinciæ Cantuariensis Oxoniæ, computaturi si pecunia collecta per eorum episcopatus ad opus archiepiscopi Cantuariensis ad summam ascenderet ei concessam. Noverant autem hoc per collectores per singulos episcopatus constitutos, sed archiepiscopus multos plus [constituit], ut videlicet expensæ omnimodæ ad commodum suum computarentur. Episcopi igitur inviti quod exegit concesserunt, sentientes dominum Papam in omnibus sibi favorabilem.

Dominus rex petit veniam a civibus Londoniarum.

The king summons the London citizens to

Convenerunt itaque [3] ex præcepto domini regis cives Londoniarum coram ipso apud Westmonasterium, omnes cum familiis usque ad puerum duodennem, Dominica

[1] B. repeats *facilius*.

[2] *ad libitum*] This has been erased, and written over the erasure in a modern hand. It is in C.

[3] *itaque*] igitur, C.

proxima ante festum sanctarum Perpetuæ et Felicitatis in majori palatio, quod dicitur magna aula, et erat ipsa cum tota curia atriali ipsis usque ad compressionem repleta catervarum. Quibus congregatis, dominus rex humiliter quasi lacrimis obortis supplicabat, quatinus quilibet civium illorum iram suam et omnimodam malivolentiam et rancorem ei corde et ore benigne remitteret.[1] Ipse enim, ut in publico confitebatur, frequenter, et ministeriales ejus frequentius, injuriam eis multiformem irrogaverat, bona eorum injuriose auferendo, occupando, retinendo, et libertates lædendo multotiens eorundem, unde veniam sibi indulgeri postulabat. Cives autem, comperientes aliud sibi non expedire, cuncta quæ dominus rex postulaverat annuerunt; ablatorum tamen eis nulla fiebat penitus restitutio.

A.D. 1250. Westminster, and asks their pardon for his oppressions. 6 March. None of their property restored.

Dominus rex crucem accipit[2] *et multi nobiles cum eo.*

Eadem igitur die dominus rex crucem suscepit de manu archiepiscopi Cantuariensis B[onefacii]. Et postea ipse[3] archiepiscopus [cruce[4] signavit alios nobiles; cum quibus Radulfus] filius Nicholai domini regis senescallus, Willelmus de Valentia domini regis frater uterinus, Paulinus Peiure ejusdem domini regis consiliarius specialis, et multi alii magnates et aulici; abbas[5] quoque Sancti Edmundi nomine Edmundus, in derisum omnium et in perniciosum monachorum exemplum et præjudicium ordinis sancti, omne votum solventis, cruce signatus est; clerici quoque domini regis consiliarii, Johannes Mansel, Philippus Luvel, et multi alii quos

The king and many others take the cross.

[1] *remitteret*] remitterent, B.

[2] *accipit*] assumpsit, C.

[3] *ipse*] idem, C.

[4] *cruce signavit alios nobiles*] So C. It is written in B. over an erasure in a modern hand. I suspect the original reading in B. was *cruce signatus est; et Radulfus.* The last two words are not in B., but there is room for them where the erasure is; *cum quibus Radulfus* is the reading of C. See the Hist. Anglor. iii., 71.

[5] *abbas . . est*] In the margin in B. It is in the margin in C., with *Vacat*, and again in the text at the end of the chapter.

A.D. 1250. Sinister interpretation of the king's motives.

enumerare longum foret.[1] Sinistri vero interpretatores asserere præsumpserunt, quod non propter aliud suscepit dominus rex crucem, nisi ut tali occasione violenter a suis nobilibus, qui prius ei contradixerant id petenti, pecuniam extorqueret sub optentu Terræ Sanctæ conquirendæ et crucis negotii promovendi; veruntamen discreti et plus rationis habentes hæc ad judicium et probationem actuum subsequentium reservabant. Boni enim animi proprium est in dubiis meliora supponere, donec probetur in contrarium;[2] et quis præter Deum mortalium novit cogitationes? Hujus autem dubitationis seminarium præstitit regis Francorum exemplum perniciosum, qui [pecuniam] infinitam, minime tamen Deo vindice profecturam, a regno suo maxime abraserat, ut suam promoveret peregrinationem. Sed quales inde fructus collegerit, sequens sermo declarabit.

De unanimi concilio crucesignatorum.

Meeting of the Crusaders at Bermondsey, 27 April.

Convenerunt itaque anno sub eodem, videlicet quinto kalendas Maii, majores crucesignatorum Angliæ Londoniis apud Bermundesheiam super itinere suo arripiendo tractaturi, asserentes quod pro rege non omitterent. Indignum quippe judicabant animarum suarum salutem omittere,[3] et obsequium cælestis Regis clientelæ regis alicujus terreni postponere; constituerunt igitur terminum, videlicet festum Nativitatis beati Johannis Baptistæ. Recensiti igitur sunt ipsi tunc congregati cum eorum sequela ad quingentos milites; servientes vero et populus eis adjungendus multitudo innumerabilis judicabatur. Omnes enim de regno Angliæ, et multi de regno Francorum, qui se ante domini regis Anglorum crucesignationem præparaverant, hanc motionem expectabant tam famosam. Dominus autem

[1] *foret*] esset, C. C. adds *cruce signati sunt.*

[2] C. adds *ut ex*ª (? extracta) *de sponsalibus.*

[3] *omittere*] amittere, C.

rex, qui sedulus explorator hæc prægnoverat, a Romana curia literas ad votum, data et plus promissa pecunia,[1] festinanter impetravit, quarum auctoritate iter eorum suspenderet, donec ipse tanquam dux capitalis in propria persona terram potenter adiret ultramarinam, ut sic decentius et securius progrederetur. Ad hoc crucesignati prædicti responderunt, quod dignum foret ac tutum, ut qui ante domini regis crucis signationem cruce signabantur, et se in equis et armis et viaticis terras suas impignorando præparaverant, et multa vendiderant, et amicis suis vale fecerant, prius iter arriperent et faciem sui regis præcederent;[2] et sic fertilius victualia invenirent. Et hæc videntes, dicerent alieni; "O si tot, tanti, et tales faciem regis Anglorum "magnifici præcedunt, quot credendum est ipsum "advenientem concomitaturos et subsecuturos?" Et sic accrescet honor regis inter finitimos, et formido inter inimicos. Sed literæ domini Papæ comminatoriæ et domini regis preces imperiosæ omne propositum eorum commutaverunt[3] ut remanerent. Quod licet tunc laudabile non fuisset, occasionaliter tamen hoc cessit[4] eisdem in prosperum; non enim, quod sitienter desideraverant, regi Francorum oportuno tempore venissent in succursum; et sic hic et inde crucis languit negotium infeliciter, heu, heu, mutilatum.

A.D. 1250. The king obtains letters from the Pope to delay their start.

The consequence to the crusade from this.

Wasconenses domino [regi][5] rebelles per comitem Legrecestriæ edomantur.

Eodem siquidem anno, adeo per comitem Legrecestriæ Symonem de Monteforti edomita est Wasconia, quod Guasto de Biarde, inter domini regis Angliæ inimicos potentissimus vel unus de potentioribus, captus

Gaston de Bearn brought to England and pardoned.

---

[1] B. ins. *literas.*

[2] *præcederent*] So C.; præcedent, B.

[3] *commutaverunt*] commutavit, B.

[4] *cessit*] accessit, C.

[5] *regi*] From C., where *domino* is omitted.

A.D. 1250. et humiliatus, comite sic dictante, venit in Angliam ad dominum suum regem quem offenderat, qui tunc apud Clarendonam extiterat, gratiam regis de vita et membris et tenemento humiliter petiturus, se supponens omnino regiæ misericordiæ et non judicio. Quod et cum factum esset, in rege quam non promeruit clementiam[1] adinvenit. Tunc enim regius sanguis vincitur et ab ultione divertitur, cum se viderit rebelles evicisse, secundum illud Ovidianum; [Tristia iii. 5. 33.]

f. 231. "Corpora magnanimo satis est stravisse[2] leoni;
"Pugna suum finem, cum jacet hostis, habet."

The castles of Fronzac and Egremont submit to Simon de Montfort.

Recepit igitur in[3] manu sua dominus rex per comitem S[ymonem] quædam castra ejusdem Guastonis et complicum suorum, videlicet Franzach, Egremunt, et alia multa. Guasto autem post humiliationem, licet fictam, adeo in[3] gratiam regis, intercedente regina cujus se fecit consanguineum, receptus est, ut in possessionem terræ suæ est restitutus, strictissima tamen conditione obligatus. Comes autem memoratus, studens per omnia patrissare et magnifici patris sui vel sequi vestigia vel transire, aliorum domini regis rebellium apud Burdegalim et in tota Wasconia adeo edomuit insolentiam, ut Willelmum de Solariis et Rusteinum, et alios superbos et recalcitrantes, effugatos exhæredaret, et extorres[4] condempnaret; multos etiam patibulis excelsis præsentavit.

He reduces all Gascony.

Previous extortion of money by the Gascons from the king.

Nota,[5] quod quando rex fuit in Wasconia et credebat liber recedere, Wasconenses et præcipue Burdegalenses, videntes eum in angustia positum, antequam posset recedere, extorserunt ab eo concessionem quadraginta milium marcarum, unde etiam fidei interpositionem cum juramento et carta ab eodem similiter emunxe-

[1] *clementiam*] gratiam, C.
[2] *stravisse*] prostrasse in the text of Ovid.
[3] *in*] om. C.
[4] *extorres*] extorret, B.
[5] This chapter is at the foot of the page f. 230 *b*; it is also in the margin in C.

runt. Unde postea rex illam pecuniam statim post adventum suum in Angliam elicuit a prælatis; et ita postquam Pictaviam amisit, Angliam depauperavit. Ideoque Wasconenses exosos habens, suum thesaurum vendidit, ut vindicaretur. A.D. 1250.

Irruunt Franci in Sarracenos fame magna urgente.

Die vero Lunæ ante diem Cinerum, exiit de castris Damiatæ exercitus Francorum cum impetu magno et repentino, et[1] irruentes in Sarracenos, qui eos obsederant, multos ex ipsis trucidarunt, et post victoriam ad castra cum spoliis læti et incolumes[2] Franci redierunt. In crastino autem similem Martis fortunam sperantes invenire, multiplicatis hostibus deteriorem in certamine reportarunt calculum, in decuplo plus amittentes quam postera lucrati gratulantes die remeassent; veruntamen cruenti, lacerati, vulnerati, tandem, licet cum numero non integro, redierunt. Ex tunc igitur cœperunt Sarraceni cordibus exaltari et capita contra Christianos erigere, et aditus viarum per terras undique præcludere. Soldanus[3] igitur in spem erectus meliorem, galeis ex Alexandria et aliis locis maritimis undecunque collectis, vias maris et litorum et omnium locorum, ubi patebat Francis remedium, observari diligenter præcepit, et præcipue ne ad ipsos adveherentur victualia, solito vigilantius intendebat. 9 Feb. Success, but subsequent defeat, of the French at Damietta.

Soldanus Babilonicæ multa offert Francis ut quiescant.

Tandem inito utrobique cum collocutione consilio, significavit Soldanus regi Francorum, ut, sedatis omnibus, civitatem Damiatæ cum sustentamentis, quæ garnesturas vulgares appellant, consultius resignaret, ante- Terms of peace offered by the Soldan, but refused through

[1] *et*] om. C. It is in the margin in B.

[2] B. repeats *ad castra*. The scribe of C. had written *ad*, but that is expuncted.

[3] Malek-es-Salch Nodgemeddin Ayoub.

A.D. 1250. the influence of the count of Artois.

quam fame deficerent, et tota regio Jerosolimitana cum sclavis Christianis ipsi regi amicabiliter redderetur. Nec ad aliud, ut dicebat, debuit ipse rex aspirare, nisi ut Christianis Terra Sancta redderetur. Huic igitur consilio multi Christianorum, scilicet mediocres et populares egentes et aliqui magnatum, assensum præbuerunt, asserentes, quod si huic pacis formæ et humilitati non assentirent, magnatum superbia totum exercitum inquinare[t]. Rex igitur his cognitis huic consilio inclinaretur, nisi arrogantia comitis Atrabatensis frontose restitisset, qui adhuc[1] Alexandriam exigebat; sed Soldanus nullo modo Christianis, utpote Egipti nobilissimam civitatem et omnium mercatorum australium et orientalium receptaculum, Alexandriam reddere voluit, nec, ut dicebat, hoc Alexandrini vel Egiptii paterentur.

Franci pro superbia sua Deo fiunt odibiles, unde multi fame perierunt et ferro.

Famine in the French army.

Conditio igitur Francorum undique obsessorum cœpit non mediocriter deteriorari. Cogebantur enim ipsi, quæ gens in escis et poculis munda est et delicata, vesci immundis et detestabilibus, nec poterat eis Frethericus vel aliquis Christianus de locis finitimis subvenire. Et ut brevibus concludam, in tantum arctabantur, ut equos suos in Quadragesima, etiam pretiosos et sibi valde necessarios, comedere, quod miserabile fuit cernere, cogerentur. Et quod gravius erat, inter magnates et plebeios, eo quod mensurabilem formam pacis oblatæ procaciter abnegaverant, scisma et odium suscitabatur. Insuper et Sarracenorum principes Christianorum proterviam detestabant,[2] et solidius confœderati ipsos instantius arctare procurabant. Unde multi Christiani in tempore tantæ afflictionis clanculo a

[1] *adhuc*] adhuic, B.

[2] *detestabant*] So C.; detestabunt, B.

castris et civitate exierunt, et turmis additi sunt sub mitibus conditionibus Sarracenorum, et nostris efficaciter restiterunt. Susceperunt enim eos Sarraceni et fame deficientes diarriis sufficientibus aluerunt applaudentes. Veruntamen quamplures Christianorum ex Sarracenorum tolerantia in lege sua perstiterunt; aliqui vero apostatantes spurcitiis eorum adhæserunt, facientes eis homagii stabilitatem, et hi abunde ditabantur, uxoribus, castris, et multis honoribus exaltabantur. Et hi Christianis letalius nocuerunt, dum hostibus eorum secreta proposita revelarunt. A.D. 1250. Many desert to the Saracens.

Multi Franci apostatæ ad Soldanum se transferunt.

Cum autem Soldano Christianorum inedia multiformis per apostatas plenius patuisset, significavit ironice regi Francorum, utquid ligones, tridentes, trahas, vomeres, aratra, et alia culturæ necessaria in partes orientales, quas non noverat, secum in navibus apportasset; si eis uti non curaret, cum rubigine consumerentur; et si amicus ejus esset, satis ei et suo exercitui ibi commoranti de tritico,[1] vino, oleo, et carnibus levius inveniret. Rex vero, hæc omnia adversantium temptamenta non sine gravi dolore sustinens, sereno vultu cordis vulnera prudenter palliavit. The Soldan's mocking message to Louis IX.

Obiit Soldanus.

Et cito post idem Soldanus obiit, a suis propriis cubiculariis, quia et suis et omnibus principibus sibi vicinis erat exosus, ut dicitur, potionatus. Superbus enim erat et avarus, et omnibus injuriosus. Quo audito Christiani gavisi sunt vehementer, cum potius doluisse debuissent. Quia multi Sarracenorum ipsi Soldano ficte adhæserunt, et occulto odio persequebantur. Et cito post substitutus est alius, qui omnium Death of the Soldan Malek-es-Saleh Nodgemeddin Ayoub.

[1] C. ins. *et.*

A.D. 1250. Malek-el-Moadham Turan Schah succeeds.

fere Orientalium favorem optinuit. Iste constanter nimis et potenter et gravius prædecessore suo Christianos impugnavit, et formam pacis oblatam, quam fere omnes Christiani desideraverant et jam rogaverant, præcise denegavit. Et ex tunc cœpit Christianorum conditio non mediocriter deteriorari, et fama in conspectu omnium Orientalium vilescere.

Fides vacillare cœpit.

f. 231 *b*. The faith of many begins to fail.

Cœperunt igitur multi, quos firma fides non roboraverat, tam desperatione et blasfemiis quam fame contabescere. Et fides, heu, heu, multorum cœpit vacillare, dicentium ad invicem; "Utquid dereliquit " nos Christus pro Quo et Cui hactenus militavimus? " Jam multotiens nostris diebus victi confundimur, et " hostes nostri, immo Christi, de nostro sanguine et " spoliis gloriantur triumphantes. Primo apud Damia- " tam civitatem istam quando Nili fluentis circumdati, " compulsi fuimus Damiatam tanto sanguine adquisi- " tam resignare. Iterum non procul ab Antiochia " Templi inclita militia, signifero detruncato, victa " confundebatur. Iterum a Sarracenis paucis annis " evolutis apud Gazaram occubuimus, a comite Ricardo " quodam Anglico post redempti. Postea vero a Cho- " rosminis fere tota Christianorum universitas in Terra " Sancta trucidabatur, qui loca omnia quæ dicuntur " sancta polluentes destruxerunt. Modo vero, quod " omnibus gravius est, rex noster Christianissimus " miraculose suscitatus a mortuis cum tota Franciæ " nobilitate ignominioso patet discrimini. Factus est " nobis Dominus velut inimicus. Et Qui solet Dominus " dici exercituum, nunc, proh dolor, a Suis hostibus " tanquam multotiens superatus aspernatur. Quid " nobis nostra devotio, religiosorum orationes, amico- " rum nostrorum prosunt elemosinæ? Nunquid melior " est lex Machometi lege Christi?" Et sic deliramenta

verborum ex fide titubante resonabant, et dies Quadragesimales plus pœnales quam pœnitentiales deducebant. A.D. 1250.

Deterioratur ecclesiasticæ libertatis conditio per impetum episcopi Lincolniensis.

Quarrel between bishop Grosseteste and the sheriff of Rutland.

Eodem quoque anno, contigit quod episcopus Lincolniensis privavit quendam clericum beneficiatum in episcopatu suo, accusatum de incontinentia, nomine Ranulphum, et privatum excommunicavit, quia condempnatus cedere recusavit. Unde cum in sententia excommunicationis ultra quadraginta dies perseverasset, significavit episcopus vicecomiti Rotholandiæ, in cujus vicecomitatu idem clericus manebat, ut ipsum captum teneret tanquam contumacem. Vicecomes autem, eo quod forte amicus dicti Ranulphi fuerat, hoc facere distulit vel recusavit; non enim erat episcopo favorabilis. Qui enim, ut ait Seneca,[1] diu distulit, diu noluit. Episcopus igitur vicecomitis comperiens simultatem, ipsum excommunicavit sollempniter. Vicecomes igitur iratus et verecundatus regem ilico adiit, gravem super hoc reponens querimoniam. Quod cum audisset, et sui omnes aulici, commoti sunt universi; rex autem iratus nimis respondit addito maximo juramento, "Si "quis meorum versus episcopum illum vel quempiam "forisfecisset, coram nobis querimoniam deberet repo-"suisse. Sed, ut videtur, me habuit contemptui." Missis igitur ad Romanam curiam legatis sollempnibus, hanc meruit literam in ecclesiasticæ libertatis præjudicium, interveniente pecunia, celeriter impetrare.

Anger of the king.

Literæ Papales.

"Innocentius[2] episcopus, etc. dilectis filiis abbati [et[3] "conventui] Westmonasterii Londoniis salutem etc. Letter of Innocent IV. for-

[1] B. ins. *qui.*

[2] This is also given in the Additamenta, MS. Cotton. Nero D. 1, f. 94.

[3] *et conventui*] From C.

A.D. 1250. bidding the king's bailiffs to be summoned before the ecclesiastical courts in secular matters.

" Celsitudinis carissimi in Christo filii regis Angliæ " illustris votis liberaliter annuimus, ut ei in his quæ " digne deposcit nos favorabiles exhibe[a]mus. Cum " igitur, sicut ex parte sua fuit propositum coram " nobis, nonnulli pontifices et alii prælati regni sui " ballivos suos super his, quæ ad jurisdictionem re- " giam pertinent, coram se pro suo compellant libito[1] " litigare, ac in eos nisi coram ipsis litigent excom- " municationis ferant sententias, in ipsius regis præ- " judicium et gravamen, nos ejus supplicationibus in- " clinati, ut nullus ipsius regni archiepiscopus, episco- " pus, vel alius prælatus ballivos ipsos coram se super " his, quæ ad regiam jurisdictionem pertinent, litigare " compellat, vel hac de causa in eos hujusmodi ferant " sententias, auctoritate literarum [nostrarum][2] districte " duximus inhibendum. Quocirca discretioni vestræ " per Apostolica scripta mandamus, quatinus prædictum " regem super his contra inhibitionis nostræ tenorem " non permittatis ab aliquibus indebite molestari,[3] ma- Lyons, 9 March, 1250. " lefactores etc. Datum Lugduni, septimo idus Martii, " pontificatus nostri anno septimo."

Hoc tamen non sine redargutione peritorum[4] fecit dominus rex. Quod scilicet conquestus est super hoc domino Papæ.

Applicuit comes R[icardus] rediens.

April 25. Return of Richard of Cornwall.

Die vero[5] Lunæ proxima ante dies Rogationum, appli cuit comes Ricardus rediens a curia Romana; et cum venisset Londonias, receptus est cum honore et reverentia, ne minor quam in partibus ultramarinis sibi honor exhiberetur. Regina enim domina Blanchia omne quod[6] sibi poterat decus exhibuerat, et totius

[1] Par. has interlined *vel -u, i.e.* libitu, and so Nero D. 1.

[2] *nostrarum*] From Nero D. 1.

[3] *molestari*] So Nero D. 1; molestare, B.

[4] B. ins. *hoc.*

[5] *vero*] om. C.

[6] *quod*] So C.; quam, B.

Franciæ sinum aperuerat. Innotuitque omnibus per relationem ipsius comitis et suorum, quot et quantos sibi fecerat Papa honores, cum ad Lugdunum pervenisset. A.D. 1250.

De honore quem ei exhibuerat dominus Papa.

Cum enim civitati appropinquasset, occurrebant ei omnes fere cardinales et clerici curiæ Romanæ, ita quod unus solus cardinalis et pauci clerici cum domino Papa remanerent. Erat autem de suis et aliis sibi occurrentibus tanta equorum et hominum compressio, et tumultus atque multitudo numerosa familiæ pompose nimis apparatæ et clitellarum suarum, quod cives de adventu tanti principis, simul et omnes qui ad curiam venerant extranei ad impetranda negotia, obstupuerunt. Papa autem in introitu domus assurgens et obviam pergens, suscepit eum in osculo reverenter applaudens et salutans; et serenissimum vultum ostendens, supplicavit ut cum eo pranderet ea[1] die. Quod comes benigne concedens, collocatus est in mensa juxta latus domini Papæ, et comes Gloverniæ Ricardus non multo remotius; et epulabantur jocunde nimis et civiliter, more Francorum vel Anglorum, sese mutuo in cibis et potibus et verbis amicabilibus exhilarantes. Et postea inter se multos[2] prolixos et[3] secretos tractatus habuerunt, ita ut mirarentur omnes qui hæc viderent, præcipue de nova Papæ tanta dapsilitate. Oratione igitur facta Pontiniaci ad sanctum Edmundum confessorem, in fine Aprilis, ut prætactum est, lætus in Angliam remeavit.

Honours paid to him by the Pope at Lyons.

He visits Pontigny.

[1] *ea*] hac, C.
[2] C. ins. *et*.
[3] *et secretos*] om. C.

A.D. 1250. *Variæ opiniones de causa transitus comitis Ricardi.*

f. 232. Reasons for the honours paid him by the Pope.

Ortæ sunt autem opiniones variæ et judicia, quid hujusmodi tam familiaris colloquii sibi vellet prolixitas, multis autumantibus quod dominus Papa ad reprimendam insolentiam Græcorum ipsum vellet ad Romanum imperium juvando promovere, sciens illum avidum et ambitiosum, et multis thesauris abundare, quos vellet dominus Papa ad hoc exponere. Alii autem indubitanter asseverabant, quod dominus Papa studiose ad hoc desudabat, ut gratiam ipsius comitis adquireret, quatinus ipsum venire cupientem benigne susciperet.

Emptio.

Richard of Cornwall buys Deerhurst from the abbat of S. Denis.

Its value.

'Et cum per abbatiam Sancti Dionisii remearet, satisfecit abbati[1] ejusdem loci de pretio quo comparaverat quendam prioratum in Anglia pertinentem ecclesiæ Sancti Dionisii, Derhurst[2] nomine, non[3] procul a Glovernia, ubi fuerunt degentes aliquot monachi, et ad quem pertinent octo villæ bonæ, et ecclesia circiter ccc. marcas valet annuatim, cum[4] parco et[5] omnibus pertinentiis, semper redditum marcæ pro xxx. solidis in[6] banco statim. Et hanc venditionem ratam fieri impetraverat in curia Romana; unde postea cum venerat in Angliam, monachis effugatis omnibusque dirutis, ipsum prioratum in propria redegit. Nec postea timuit aliquem vicinum, præcipue religiosum, quin omnia pro libitu tractaret, Papali tutus protectione; et sic diatim cœpit conditio ecclesiæ deteriorari; proposuitque ibidem castrum ædificare pro fluvio Savernæ.

---

[1] William III.

[2] *Derhurst*] This is the original reading of B. *Der* has been erased, and *que* written over the erasure in a modern hand. q̄ (i.e. *quæ*) is also in the margin. C. has *que Hurst.*

[3] *non . . Glovernia*] In the margin.

[4] *cum . . solidis*] In the margin.

[5] C. ins. *cum.*

[6] *in banco statim*] In the opposite margin to the previous addition. The words are after *Angliam* in the next line but one in C.

De brachio Sancti Edmundi confessoris. A.D. 1250.

The monks of Pontigny cut off the arm of St. Edmund.

Anno quoque sub eodem monachi Pontiniacenses, vel tædio affecti de frequentia peregrinorum, præcipue mulierum ad tumbam sancti Edmundi Anglicarum, (quia aliis non est concessa licentia,)[1] catervatim[2] affluentium, vel stimulis agitati cupiditatis, brachium ejusdem sancti dextrum, quod est horribile dictu, ausu temerario absciderunt. Nec iccirco turbas hominum utriusque sexus, quin ad corpus intuendum et venerandum catervatim confluerent, [abegerunt,] unde monachi merito a suo proposito sunt fraudati. Præterea, quod videtur fidei fuisse defectus, quicquid corporis ejusdem sancti, quod tamen totum Dominus integrum conservaverat, ipsi balsamo condire præsumpserant, ex diffidentia et pusillanimitate, necnon ex fidei, (salva ordinis reverentia,) defectu, in teterrimum colorem est conversum.

Obprobrium.

The Cistercians disgraced for this.

Multiplicata sunt igitur monachorum Pontiniacensium, immo omnium Cisterciensium, obprobria, et doluerunt multi quod in ecclesia Cisterciensium tam venerabile corpus reponeretur, considerantes quam veneranter in ecclesiis monachorum Nigri ordinis corpora sanctorum custodiuntur. O temeraria præsumptio! Quod Deus conservarat integrum et incorruptum, ausus est homo mutilare. Sicut pius rex Francorum peregrinaturus, cui oblata fuit pars corporis, respondit; "Non "placeat Deo, ut pro me detruncetur quod Deus inte- "grum conservavit." O iterum fidei defectus! Quod Dominus incorruptum conservarat et speciosum, ipsi monachi balsamo condire et tali unctione melius ipsum corpus attemptarunt communire, unde carneus color in

[1] B. (not C.) repeats *tædio affecti* here, and again after *affluentium*.

[2] *catervatim*] om. C.

A.D. 1250. Miracles at Pontigny become rare.

terrestrem est conversus. Unde Dominus merito iratus miracula prius ibi exuberantia cœpit solito rarius celebrare. Viluit igitur in conspectu magnatum, prælatorum, et clericorum Cisterciensium religio venerabilis. Et salva ordinis reverentia, hoc in triste præsagium totius Christianitatis creditur evenisse.

Dapsilitas mensæ domini regis restringitur.

The king reduces the expenses of his court and his alms.

Eodemque tempore dominus rex a vestigiis patris sui impudenter devians, curiæ suæ expensas et solitæ dapsilitatis facetias usque ad probra avaritiæ inexcusabilis jussit minorari. Necnon et elemosinarum consuetarum largitiones, et cereorum in ecclesia numerositatem præcepit resecari. Veruntamen, quod laudabile erat, a multorum mercatorum quibus innodabatur debitis sese prudenter liberavit.

Judæi immisericorditer depauperantur.

The Jews impoverished.

In eisdem diebus dominus rex siti avaritiæ exaruit, ut a Judæis omni remota misericordia juberet pecuniam extorqueri, adeo ut viderentur omnino et irremediabiliter depauperari. Exegit enim quicquid in archa habuerunt. Veruntamen etsi miseri, nulli tamen miserabiles extiterunt, quia falsarii tam monetæ quam sigillorum extitisse crebrius convinci probabantur. Et si de aliorum facinoribus sileamus, unum huic libro, ut eorum pluribus plus pateat malitia, duximus inserendum.

Inauditum nefas cujusdam Judæi.

Horrible crime of Abraham, a Jew.

Erat quidam Judæus dives mediocriter, nomine non fide Abraham, apud Berkamestude et apud Walingeford habens frequentiam et mansionem. Erat enim comitis Ricardi ob aliam quam decuit, ut dicebatur, causam familiaris. Iste speciosam habuit uxorem et

sibi fidelem, Floriam nomine. Ut igitur idem Judæus Christo dedecus majus accumularet, fecit emi imaginem beatæ Virginis insculptam decenter et depictam, et ut moris est, Filium suum in gremio confoventem. Hanc ipse Judæus in latrina sua constituit, et quod dedecus et ignominiosum est penitus exprimere, ipsi imagini, tanquam ipsi beatæ Virgini blasphemando, turpissimam et irrecitabilem [rem] diebus ac noctibus et irrogabat et irrogari ab uxore sua præcepit. Quod cum mulier post aliquot dies videret, ratione sexus condoluit, et transiens clam sordes abstersit a facie imaginis enormiter deturpatæ. Hoc autem cum Judæus vir ejus veraciter comperisset, ipsam mulierem uxorem suam iccirco clam impie suffocavit. Hæc autem facinora cum comperta fuissent, et ipso convicto patens et probatum, quamvis aliæ mortis causæ non deessent, in teterrimo carcere turris Londoniarum est detrusus. Sed ut liberaretur, certissime spopondit se probaturum omnes Angliæ Judæos fuisse proditores nequissimos. A.D. 1250.

Et[1] cum ab omnibus fere Angliæ Judæis graviter accusaretur, et conarentur eum morti tradere, comes Ricardus fecit verba pro eo. Judæi igitur ipsum de tonsura numismatis et aliis facinoribus gravius accusantes, optulerunt comiti mille marcas ut ipsum non protegeret, quas tamen comes refutavit, quia Judæus ejus dicebatur. Dedit igitur ipse Judæus Abraham septingentas marcas regi, ut a perpetuo carcere, cui addictus fuerat, juvante comite, liberatus [esset.] He is protected by Richard of Cornwall.

Mittuntur justitiarii ad explorandam Judæorum pecuniam.

Misit itaque dominus rex eodem tempore justitiarios Judæorum per totam Angliam, ad explorandam omnem eorum pecuniam in debitis et possessionibus, et cum ipsis quendam Judæum nequissimum et immisericordem, Justices sent through the country against the Jews.

[1] *Et . . liberatus*] In the margin.

A.D. 1250. ut alios omnes nequiter et etiam veritatem transgrediendo accusaret; qui utique Christianos super afflictione Judæorum miserentes et flentes corripuit, et
f. 232 *b*. regis tepidos ballivos et effeminatos vocavit. Et dentibus frendens super unumquemque Judæum, juramentis magnis additis asseruit, eos posse regi plus dare in duplo quam dederant, licet in caput suum nequiter[1] mentiretur. Hic ut Judæis efficacius noceret, omnia eorum Christianis regis exactoribus archana revelavit.

The Jews' secrets revealed by a Jew.

De quodam Armenio qui apud Sanctum Yvonem obiit.

Death of George, an Armenian bishop, at St. Ives.

Tempore quoque sub eodem, quidam fratres Armenii, exterminio Tartarorum effugati, venerunt in Angliam peregrinantes. Et cum apud Sanctum Yvonem pervenissent, unus eorum infirmitate prærreptus in villa in fata decessit, et juxta fontem sancti Yvonis, cujus aqua magnæ dicitur esse virtutis, veneranter est sepultus. Erant enim fratres memorati vitæ honestissimæ et mirabilis abstinentiæ, semper in orationibus existentes, vultus habentes simplices, barbatos, et severos. Et qui obierat summus eorum et magister, nomine Georgius, et ut creditur sanctissimus et episcopus extiterat, qui et miraculis cœpit coruschare.

Missum est auxilium pecuniare regi Francorum in[2] *arcto posito.*

Large sums of money sent to the French king at Damietta.

Per idem tempus missa est pecunia non modica domino regi Francorum in arcto posito in adjutorium, qui in castralibus tentoriis circa Damiatam positis fossatis circumdatus commorabatur egenus, et omni solatio victualium destitutus. Insidias enim Sarracenorum innumerabilium in montanis, qui in circuitu erant, nocte dieque toleravit irrequietus, licet pernox et vigil custodia non deesset. In civitate autem ad ejus

[1] *nequiter*] om. C.

[2] *in arcto posito*] om. C.

custodiam quingentos milites cum manu magna pedestri, qui cum legato[1] et quibusdam episcopis et regina et aliis nobilibus dominabus commorabantur, constituerat. Erat autem pecuniæ missæ quantitas tanta de auro et argento, scilicet talentorum et esterlingorum et Colonensium approbatæ monetæ et non reprobatæ, videlicet non Parisiensium vel Turonensium denariorum, quantam undecim bigæ longæ, in quarum qualibet equi fuerant quatuor fortissimi, oneratæ[2] cum aliquot summariis transportare potuissent usque ad mare, ut ibidem sub conductu Januensium navibus exciperetur, ad regem indigentem cum victualibus non modicis transvehenda. Ferebat autem quælibet biga duos cados magnos ferro ligatos et ad hoc præparatos, thesauro refertos memorato. Sed hæc omnia de bonis ecclesiæ per triennium extorta, quem finem sunt sortita, sequens sermo plenius declarabit. A.D. 1250.

Redierunt magnates Angliæ de partibus transmarinis.

Diebus vero Rogationum, redierunt a partibus transmarinis comes Ricardus, comes Gloverniæ, comes[3] quoque Legrecestriæ S[imon], et alii magnates. Insuper Londoniensis episcopus et quidam alii prælati, qui[4] transfretaverant, ut prædictum est, in Angliam prospere remearunt; remanentibus tamen episcopis duobus, Wintoniensi scilicet et Lincolniensi. Remansit itaque in regno Francorum Wintoniensis perhendinans cum parva familia, ut sibi parceret in expensis. Remansit autem in curia Romana Lincolniensis, ut versus Papam propositum perficeret præconceptum. De causa autem itineris comitis Ricardi aliquorum fuit opinio, nec sine causa, quod vocaverat eum dominus Papa, ut eum in

Return of several nobles to England.

The bishops of Winchester and Lincoln remain.

Causes of the journey of Richard of Cornwall.

[1] Eudes de Chateau-Roux.

[2] B. ins. *poterant*. It is expuncted in C. C. has *onerati*.

[3] *comes . . Simon*] In the margin.

[4] B. ins. *ut prædictum*. C. has it only once.

A.D. 1250. imperium Romaniæ, quem scivit nummis abundare, promoveret. Aliorum fuit sententia, quæ ex sequentibus facta est probabilis, ut scilicet crucesignatos ne transfretarent impediret. Alii vero [veri][1]similius affirmabant, quod cito post pro vero constabat, ut videlicet ab abbate Sancti Dionisii [prioratum de][2] Derhurst cum pertinentiis sibi prudenter compararet, et[3] cruce signatorum sibi viatica compararet. Sed quare ipsi tantum applauderet dominus Papa, creditur et dicitur, ut videlicet ipsum dominum Papam in Angliam venire sitientem benigne et reverenter reciperet, et ad hoc domini regis fratris sui et magnatum terræ, præcipue eorum qui de consilio domini regis sunt, ut in regnum Angliæ vocaretur, [mentes] inclinaret. Sed hæc in præcedentibus tanguntur.

De vanis rumoribus corda multorum credulorum perturbantibus.

False rumours from Egypt.

Temporibus quoque sub eisdem, ad vanam consolationem Christianorum, vel ad animandum crucesignatos, iter peregrinationis suæ prorogantes, transmissæ sunt literæ[4] umbratiles a Terra Sancta, confectæ a viris autenticis et fidedignis, episcopo scilicet Marsiliensi[5] et quibusdam Templariis, rumores jocundissimos continentes, qui auditorum credulorum [corda] vanis eulogiis exhilararunt. Quod videlicet Cairum et Babilonia capiebantur, et fugientibus Sarracenis Alexandria desolata relinquebatur. Qui dico rumores tanto plus auditores credulos in fine, more scorpionis, pungebant, quanto primo magis demulcebant blandimentis. Ex tunc igitur suspectiores, etiam veras, habuimus epistolas et exosas.

[1] *veri*] From C. ; om. B.

[2] *prioratum de*] From C., where is *Hurst* for *Derhurst*.

[3] *et . . compararet*] In the margin. It is not in C.

[4] See the letters in the Additamenta, MS. Cotton. Nero D. 1, f. 99.

[5] Benedict of Alignano.

De advocatione ecclesiæ de Wengrave. A.D. 1250.

Eodem quoque anno, diebus videlicet Rogationum, cum mota fuisset quæstio super advocatione ecclesiæ de Wengrave tunc vacantis inter abbatem Sancti Albani et Johannem de Wedone, facta est concordia inter eosdem. Et recognovit dictus J[ohannes] jus memoratæ ecclesiæ ad donationem dicti abbatis pertinere, coram justitiariis domini regis, Rogero de Thurkeby, Roberto de Brus, et aliis collegis eorundem. Adquisierat autem memoratus J[ohannes] super abbatem tale breve de summonitione: Settlement of the question of the advowson of Wengrave.

Breve.

"Rex vicecomiti de Bukinham salutem. Præcipe abbati de Sancto Albano, quod juste et sine dilatione permittat Johannem de Wedone præsentare idoneam personam ad ecclesiam de Wengrave, quæ vacat, ut dicitur, et ad suam spectat donationem, et unde queritur quod eum injuste impedit. Et nisi fecerit te securum de prosequendo clamio, tunc summone per bonos summonitores prædictum abbatem, quod sit coram justitiariis nostris apud Westmonasterium in crastino Ascensionis Domini, etc." The king's writ respecting the presentation to Wengrave. May 5.

Sed quid utilitatis ipsa ecclesia Sancti Albani vel in consimili casu reportat? Romani enim vel regales, quis prius, certatim omnes ecclesias vacantes, præcipue tamen religiosorum, violenter asportarunt.

De proposito Cantuariensis archiepiscopi Bonefacii super visitatione facienda.

Diebus itaque sub eisdem, archiepiscopus Cantuariensis Bonefacius, exemplo Lincolniensis episcopi provocatus, qui ut canonicos [suos[1] visitaret Lincolniæ impe- Visitation of his province by archbishop Boniface.

[1] Here a leaf has been torn from B. Some sentences have been written over an erasure at the beginning of f. 233. Parker has supplied the missing portion on two inserted leaves. The text is from C.

A.D. 1250. MS. Cott. Nero D. 5, f. 383.

traverat potestatem, in sua provincia visitationem facere attemptavit, scilicet super episcopos, abbates, clerum, et populum. Fecit igitur visitationem primo in capitulo suorum monachorum Cantuariensium rigide nimis et immisericorditer, ut ad invicem dicerent; "De eodem " merito hoc patimur, quia peccavimus in prædecessorem " ejus beatum Ædmundum, quem austerum reputavi- " mus et protervum; vere quæ promeruimus, toleramus, " eligentes alienigenam, illiteratum, ignotum, et inex- " pertum, bellicis plus quam spiritualibus negotiis " idoneum et exercitatum. O quales habuit prædeces- " sores, martires, doctores autenticos, et sanctos Dei " confessores! Heu quare in hac enormi electione plus " regi terreno quam cælesti obedivimus?" Venit igitur illinc ad abbatiam de Feversham, cujus visitationi propter tirannidem suam non ausi sunt ipsi pusillanimes monachi contradicere. Inde autem venit cum magno impetu, pompa, et apparatu ad Roffensem prioratum, ubi extorsit ab illa exili domo plus quam xxx. marcas. Unde constat ipsum visitationis officium plus exercere cupiditate pecuniaris emolumenti quam pro ordinis reparatione vel morum reformatione, cum sit ordinis et morum expers et ignarus, ac litteraturæ.

He visits Feversham and Rochester.

f. 383 *b*.

Quam impetuose se gessit archiepiscopus Bonefacius Londoniis.

He comes to London, 12 May.

Quarto vero idus Maii, videlicet die sanctorum Pancratii sociorumque ejus, venit archiepiscopus Cantuariensis B[onefacius] memoratus Londonias, visitaturus episcopum et ejus capitulum, et religiosos ipsius civitatis, et hospitium suum cepit sine alicujus licentia vel domini vel custodis domorum, videlicet domum nobilissimam episcopi Cicestrensis, quæ non procul est a domibus conversorum, nec descendit apud domum suam propriam apud Lameth, et fecit marescallos suos violenter et impiose nimis comparare cibaria sua ad

forum regis, cum minis et convitiis, et injuriis mercatoribus illatis; paucos tamen vel nullos ad mensam convivas invitavit. A.D. 1250.

Visitatur episcopus Londoniensis.

In crastino autem visitavit episcopum Fulconem, apud quem inverecundiam ab eodem archiepiscopo factam si quis enarraret, tum in esculentis, tum in poculentis, tum in ferratura, scilicet centum equorum deferratorum, aures et animos offenderet audientium immo et corda cruentaret. His visitation of the bishop of London.

Resistit capitulum Sancti Pauli.

Visitaturus igitur capitulum Sancti Pauli Londoniarum venit pompose nimis ad ipsam ecclesiam, ut canonicos visitaret. Canonici noluerunt ipsum admittere, resistentes viriliter et ad summum Pontificem constanter appellantes. Quod cum cognovisset archiepiscopus, iratus valde et comminans, decanum[1] et quosdam alios de dignioribus ecclesiæ præcipitanter in spiritu iræ et furoris excommunicavit, post aliquas tamen disceptationes,[2] quas qui audierit librum[3] respiciat Additamentorum. Opposition to him at St. Paul's.

Resistit ecclesia Sancti Bartholomæi.

Et in crastino, hesterna ira adhuc tumidus et succensus, et lorica, ut perhibent, qui viderunt, testimonium, sub vestibus indutus, venit ad prioratum Sancti Bartholomæi ut ibi canonicos visitaret. Cui adventanti et ecclesiam intranti occurrit supprior, quia prior[4] tunc domi non fuerat, comitante conventu He goes armed to St. Bartholomew's.

[1] Henry of Cornhill.

[2] *disceptationes*] deceptationes, C.

[3] MS. Cotton. Nero D. 1, f. 98.

[4] Peter.

A.D. 1250. processionaliter cum sollempnitate et reverentia in multorum accensione cereorum et sonitu campanarum; erant autem in capis choralibus et pretiosis valde, quarum pretiosissimam habuit summus eorum qui tunc erat, videlicet supprior memoratus. De quo sibi exhibito honore non multum curavit archiepiscopus; dixit se illuc venisse ut ipsos canonicos visitaret. Erant autem jam omnes canonici in medio ecclesiæ, scilicet in choro, ipseque archiepiscopus cum majori parte familiæ suæ, inordinate sese comprimentis. Cui respondit unus canonicorum pro omnibus, dicens quod episcopum habent peritum et diligentem, qui eos habuit, cum necesse fuerat, visitare, nec voluerunt nec debuerunt ab alio, ne contemptus videretur, visitari. Quod audiens archiepiscopus in iram secus quam deceret aut expediret furoris conversus, irruit in suppriorem, suæque conditionis et suorum antecessorum sanctitatis immemor, ipsum sanctum virum, sacerdotem et religiosum in medio ecclesiæ existentem, pugno impie tum percussit, tum in pectus senile, tum in faciem venerabilem, tum in canum caput impulit truculenter multotiens, clamosa voce dicens; "Siccine, siccine decet Anglicos proditores impetere;" et horribilius cum juramentis irrecitabilibus delirans, gladium suum expostulavit festinanter afferri. Et cum multiplicarentur tumultus, et niterentur canonici suum suppriorem de manibus tam violenter opprimentis liberare, ipse archiepiscopus capam illam pretiosam, qua supprior indutus erat, dilaceravit, et firmaculum, quod vulgariter morsus dicitur, avulsit, et inter pedes catervatim irruentium conculcatum est et amissum, quod auro et argento et gemmis fuerat pretiosum; sed et ipsa capa nobilissima conculcata et distracta irrestaurabiliter violabatur; nec adhuc aversus est furor archiepiscopalis. Ipsum namque sanctum virum impetu violento repellens et retroire cogens, ad unam spondam, quæ duos de stallis divi-

He is received with honour.

They refuse to receive him as visitor.

His personal attack on the subprior.

debat et pro podio facta fuit, adeo senile corpus pressit, ut ossa cum medullis conquassaret et præcordia collideret furibundus. Cæteri autem cum tantam in archiepiscopo viderent immoderantiam, virum semi-necem de mortis confinio vix eripuerunt, oppressorem repellentes. Qui cum cecidisset retrorsum et aversa fuerunt ejus vestimenta, visa est lorica ipsius a multis manifeste, qui abhorruerunt videntes archiepiscopum loricatum; unde prænosticabant multi, quod non ad visitandum vel errores corrigendum illuc venerat, sed potius ad prælium excitandum. Interim sui ministeriales, quos habuit impetuosos, sibi com-Provinciales, in reliquos canonicos imbelles, inermes, et improvisos, truculenter irruerunt, et tam ipse archiepiscopus quam sui, jussu ejus et exemplo, quamplures ex eis male tractaverunt, percutiendo, dilacerando, prosternendo, et conculcando. Venerunt igitur canonici pedes livore et cruore deturpati, et male læsi, hirsuti, et lacerati, ad episcopum civitatis, super tam detestabili facto gravem querimoniam cum lacrimis reponentes. Quibus ille episcopus; "Dominus rex est apud Westmonasterium, " adite eum hoc monstraturi, ut saltem moveat eum " suæ pacis in sua principali civitate læsio tam vio- " lenta ac manifesta."

A.D. 1250.

Majus sequitur inconveniens.

Civium compassio.

Advice of the bishop of London to the canons.

Querimonia facta regi.

Quatuor igitur ex ipsis canonicis, quia cæteri non poterant præ dolore ictuum, regis præsentiam ut adirent Westmonasterium in conspectu populi multum compatientis usque pervenerunt, monstrantes omnibus ictuum vestigia, cruorem scilicet, livorem, et tumorem, et vestes laceratas, qui tam enorme factum compatientes detestabantur. Quintus autem, videlicet supprior memoratus, nullo modo eques vel pedes ad curiam venire valebat, sed gemebundus in infirmariam portatus, sese in lectum recipiens, reliquum ætatis

Four of the canons complain to the king,

A.D. 1250. who refuses to hear them.

protraxit in languore. Rex autem, licet ad ostium cameræ suæ diu expectassent, memoratos canonicos querulos nec audire voluit nec videre. Unde cum majori confusione ad ecclesiam suam, quam dictus archiepiscopus sanguine sacerdotum et religiosorum pollutam prophanaverat, redierunt. Interim perturbata est tota civitas vehementer, et quasi seditione mota proposuerunt cives communem campanam pulsare, et ipsum archiepiscopum quicquid postea contingeret in frusta detruncare. Resonabant interim cum probris convitia, et dicebant ei ad Lameth domum suam properanti, dum ipsum quærerent catervatim ruentes, "Ubi est ille ruptarius, percussor impius et cruentus, "non animarum lucrator, sed pecuniarum extortor, "quem non Deus, non legitima vel libera promovit "electio, sed rex illicite potius intrusit illiteratum "et uxoratum, et teterrima de ipso infamia mota in- "fecit totam jamjam civitatem?" Et cito post transvectus clanculo per Tamisiam, gravem super his coram domino rege reposuit querimoniam, justificans se, licet reum, et alios graviter accusando; et currens ad reginam, coram ipsa reposuit graviorem. Rex igitur seditionem formidans vehementer, fecit voce præconia in civitate proclamari, ne aliquis super vitam et membra se de hac controversia intromitteret. Et sic spretus tam apud canonicos Sancti Bartholomæi quam apud Sanctam Trinitatem constanter appellantes, perrexit archiepiscopus, et sumens ex regis favore cornua, apud Lameth in capella dictam sententiam in canonicos Sancti Pauli latam sollempniter innovavit, involvens episcopum Londoniensem tanquam fautorem cum canonicis memoratis. Ipsi igitur canonici undique læsionem et injuriam passi sancto suo Bartholomæo, cui jugiter nocte dieque servire dinoscuntur, causam hanc conquesti lacrimabiliter commiserunt, deprecantes ut Deus, ultionum Dominus, quod homo nequit vel dissimulat, tantas dignaretur ulcisci transgressiones.

Anger of the London citizens.

The archbishop goes to the king, who defends him. f. 384.

He renews his sentence against the canons of St. Paul's and the bishop of London.

Archiepiscopus cum venerat ad Herwes reversus est. A.D. 1250.

Archiepiscopus autem, felle adhuc repletus iracundiæ, in crastino ad manerium suum, quod Harewes dicitur, properavit, distans ab cœnobio Sancti Albani septem miliaribus, ut ibi visitationis officium exerceret, ibique sententiam memoratam innovavit. Et cum ab amicis suis [et] clericis suis, viris discretis et litteratis, dictum fuisset ei de nobilibus privilegiis illi ecclesiæ a sede Apostolica concessis, supersedit dissimulans. Et reversus præparavit se ad transfretandum, ut in curia Romana, ubi præpotens fuerat et consuetus magis quam more boni pastoris super gregem suum commorari, laqueos insontibus præpararet. Decanus autem Sancti Pauli Londoniarum, vir quidem bonus et magni consilii et grandævus, et magister Robertus de Barthona, et magister Willelmus de Lichefeld, viri discreti et litterati, ejusdem ecclesiæ canonici, cum procuratoribus sui episcopi et canonicorum prædictorum curiam Papalem adierunt, super his omnibus querelam coram summo Pontifice reposituri, instructique sufficienter et multorum testimonio roborati ad probandum prænotata.

He goes to Harrow, but refrains from visiting St. Alban's.

He prepares to go to the Roman court.

The dean of St. Paul's and others go against him.

Episcopus Londoniensis scripsit abbati Sancti Albani.

Episcopus autem Londoniensis super his perturbationibus non mediocriter motus, hinc papalem avaritiam, hinc regalem versus suos naturales umbratilem amicitiam, illinc autem Sabaudiensium, quos offendere non audebat, nobilitatem, vehementer, nec est mirandum, formidabat. Cupiens in harum angustiarum articulis habere abbatis et conventus Sancti Albani consilium et auxilium, scripsit eidem in hæc verba:

Letter of the bishop of London to the abbat of St. Alban's asking for support under the circumstances.

" Viris venerabilibus et amicis in Christo carissimis,
" J[ohanni] Dei gratia abbati Sancti Albani et ejus-
" dem loci conventui, ac omnibus aliis eidem domui
" subjectis, F[ulco] divina permissione Londoniensis
" episcopus salutem et sinceræ dilectionis in Domino

A.D. 1250. Letter of the bishop of London to the abbat of St. Alban's.

" semper augmentum. Fama gradu multivago terram
" perlabitur, quæ stateram minatur communis judicii
" et edictum novelli discriminis in pluribus[1] locis dis-
" seminat; pace quidem diu diutina nostræ diocesis per
" patrem nostrum venerabilem archipræsulem impug-
" nata, via credimus justæ defensionis arrepta, tanquam
" vestrum bellatores pro jure omnium et singulorum
" provinciæ in fortunæ area præmissi, bellum nobis
" impositum, nisi Omnipotentis et vestri consilii solatio
" respiremus adjuti, vobis prædicimus acrius impo-
" nendum. Idem namque dominus, quod forte vobis
" innotuit, visitationem totius cleri et populi nostræ
" diocesis ac procurationem exigens, ab eisdem a capi-
" tulo nostro primitus, ac iterum a duobus prioratibus
" civitatis, contradictionem passus pariter et repulsam,
" licet curialem, prius in ipsos, ipsum ad præmissa non
" admittentes,—secundo, pro eo quod aliquibus nos-
" træ ditionis, ne ipsum in præjudicium ecclesiæ nos-
" træ admitterent, mandavimus, in personam nostram,
" excommunicationis sententias fulminavit, legitimis
" tamen appellationibus præventas, causis justis, veris,
" et probabilibus expressis. Nec hac inquiete sola
" quietem nostram aggrediens, immo sententias sic
" derivatas in sua diocesi et, ut fertur, alibi fecit pub-
" licari. Missis igitur ad curiam jam procuratoribus,
" quosdam coepiscopos nostros super præmissis sumus
" allocuti, qui jura sua et libertates magnanimitate
" assumpta prætendunt defendere. Quocirca dilectio-
" nem vestram duximus exorandam, quatinus causam
" hujus petitionis ac honorem vestrum et indempni-
" tatem considerantes, nulla tepescat probitas, nulla
" frigescat virilitas, sed in Ipso ponentes fiduciam Qui
" injustorum injuria tuetur oppressos, manum nobis
" velitis porrigere consilii salutaris. Valeat universitas
" vestra semper in Domino."

[1] C. ins. *que*.

Decretales vero, ex quibus archiepiscopus sumpsit hujus propositi occasionem, in libro Additamentorum [1] plenius annotantur, cum disceptationibus partium ibidem conscribuntur.][2] A.D. 1250.

De capitulo Fratrum Prædicatorum generalissimo. f. 233.

Diebus vero sub eisdem, videlicet circa festum nativitatis sancti Johannis Baptistæ, communi vocatione congregati sunt de universis terris Christianitatis, etiam de terra Jerosolimitana, fratres de ordine Prædicatorum, apud domum suam de Holeburne Londoniis, ut de statu et officio suo generaliter contractarent. Et quia proprias non habebant [3] facultates, magnates et prælati ex liberalitate sua eis victualia invenerunt, præcipue tamen qui civitatem Londoniarum inhabitabant et loca vicina, utpote de Waltham [4] et de Sancto Albano abbates et consimiles. Et celebratum est ipsum capitulum diebus Pentecostes invocato Spiritu Sancto, Qui tunc missus est discipulis; erant autem ibidem fratres circiter quadringenti. Rex autem prima die venit in eorum capitulum, orationum suffragia petiturus ab eisdem. Et pavit eos eadem die, ob eorum honorem ibidem coepulando. Postea pavit eos regina. Postea episcopus Londoniensis. Postea dominus Johannes Mansel. Postea alii prælati, utpote Westmonasteriensis abbas [5] et alii; quibus ipsi literatorie supplicaverant, ut de divitum [copia] [6] inopia egentium sullevaretur.[7]

General chapter of the Dominicans at their house in Holborn, 24 June.

The king comes to the chapter.

He and others supply provisions.

De magna perturbatione civium Londoniensium.

Et circa eosdem dies, non mediocriter perturbata est civitas Londoniarum, eo quod dominus rex quasdam

Disturbance in London

[1] MS. Cott. Nero D. 1, f. 98.

[2] Here ends the missing portion in B.

[3] *habebant*] haberent, C.

[4] Simon de Seham.

[5] *abbas*] om. C.

[6] *copia*] From C., where it is interlined.

[7] *sullevaretur*] sullavaretur, B.

A.D. 1250. with respect to the claims of the abbat of Westminster.

exegit a civibus ad opus abbatis Westmonasterii libertates, in enorme eorum dampnum et suarum læsionem libertatum. Regali autem voluntati, immo potius impetui et deliramento, restitit in quantum potuit major[1] civitatis cum tota communa[2] unanimiter; rex vero se durum eis præbuit et inexorabilem. Cives igitur admodum commoti comitem Ricardum et comitem Legrecestriæ et alios regni magnates queruli ac tristes adi[erunt],[3] dicentes eisdem, quomodo rex cartas suas ab antecessoribus suis eis concessas, forte exemplo Papæ *in arcum versus pravitatis*, non erubuit violare. Magnates igitur memorati, super hoc vehementer commoti, ne et rex ipse simile quid versus eos attemptaret formidantes, ipsum regem acriter additis comminationibus corripuerunt et correptum correxerunt, ipsumque abbatem, qui credebatur fuisse hujus stimulus et commotor erroris, acrius redarguerunt, addentes cum jurgiis convitia, quæ non[4] decet propter ordinis reverentiam recitare. Et sic magnatum discretio regem ab impetu hoc concepto feliciter revocarunt.

Ps. lxxvii. 57.

Confecit rex et concessit novas cartas contra antiquas cartas antecessorum suorum in suæ fidei læsionem.

Injury done by the king to St. Alban's in favour of the abbat of Westminster respecting Aldenham (Herts).

Eisdemque diebus, consimili spiritu dominus rex exagitatus, memorato abbati, contra cartas antecessorum suorum et eorum etiam qui ante Angliæ conquestum regnaverunt in eadem, in læsionem fidei suæ et juramenti[5] primitivi, cartam confecit eidem abbati Westmonasterii in dampnum et injuriam ecclesiæ Sancti Albani manifestam, in villa videlicet de Aldenham antiquissima, unde et nomen accepit. *Ald* enim *antiquum* interpretatur; unde probabile videtur, quod antiquissimo Albano

[1] Roger Fitz-Roger.
[2] *communa*] communia, B.
[3] *adierunt*] adi, B.; adientes, C., in the margin.
[4] *non*] Interlined in a later hand. It is not in C.
[5] C. ins. *et*.

Anglorum prothomartiri collata fuisse[t] villa memorata, etiam si omnes cartæ silerent suspensæ. Præterea dominus rex memoratus cuidam militi tenenti in capite de ecclesia Sancti Albani, nec tamen attavis nobilibus vel militibus procreato, nomine Galfrido,[1] eo quod sororem clerici sui, scilicet Johannis Mansel, duxerat in uxorem, libertatem de warenna in terra Sancti Albani et juxta villam ejus concessit et incartavit, contra antiquas ecclesiæ illius libertates et cartas optentas a piis pristinis regibus et continue usitatas, necnon et contra cartam regis H[enrici] tertii tunc præsentis. Nec erubuit dictus Galfridus Rufus contra ecclesiam dominam suam, quæ[2] ipsum educatum exaltaverat, recalcitrare, ut nota macularetur paternæ, sed non maternæ proditionis; matrem enim quæ eum genuerat, sicut ecclesiam quæ eum et patres suos ditaverat, injuste nimis et impudenter impugnavit. Dedit autem ad hoc ei cornua prædictus domini regis clericus specialis, cujus divitiæ ad excellentias episcopales ascenderunt, cujus sororem, ut prætactum est, memoratus Rufus duxerat in uxorem, nomine Clariciam, adhuc sterilem, filiamque ruralis sacerdotis, sed supra se in cachinnum omnium superbientem, unde creditur vir ejus ipsius suggestionibus fuisse infatuatum. Veruntamen non arbitror ipsum in hoc fuisse excusatum, sed potius accusatum, secundum illud verbum Dominicum, quod Adæ prothoplasto fulminando proposuit; *Quia* plus *obedisti voci uxoris tuæ* quam meæ, *maledicta terra in o[pere] t[uo]*. Et cum hujus libri scriptor,[3] frater scilicet Mathæus Parisi-

A.D. 1250.

Other injuries done through the influence of John Mansel's sister.

Gen. iii. 17.

Matthew Paris complains of

[1] *i.e.* Geoffrey Childewike. See above, vol. iv., p. 50.

[2] *quæ*] qui, B.

[3] *scriptor*] confector, C. At the foot of the page Parker has mentioned this variation, "in alio co- "dice scripto aliena manu." He adds:

"Memorandum quod aliud exem- "plar hujus partis historiæ pro- "greditur non ultra hunc annum, "et incipit ab anno 1189; sic "prior pars hujus historiæ ab "Adam scilicet eodem modo habe- "tur in libro per se et hæc duo "exemplaria remanent in custodia

A.D. 1250. this to the king.

ensis,[1] dominum regem super his imperterritus redargueret, ait rex; "Nonne Papa facit similiter, subjungens "in literis suis manifeste, 'non obstante aliquo pri-"'vilegio vel indulgentia'?" Veruntamen modestius loquens, subjunxit, "Nunc, nunc, nos inde cogitabi-"mus." Sed dictorum ac promissorum memoria cum sonitu pertransivit.

Commissa est custodia sigilli regii magistro Willelmo de Kilkelni, viro[2] *discreto, modesto, et eleganter literato.*

The seal given to William of Kilkenny. f. 233 *b*.

Sub ejusdem temporis curriculo, dominus rex sano fretus consilio custodiam sigilli sui, quod quasi clavis regni esse comprobatur, commisit magistro Willelmo de Kilkenni, viro modesto, fideli, et bene literato, in jure canonico et civili perito et circumspecto.

Rex Francorum versus plagam Orientalem lora dirigit et vexilla.

Louis IX. leaves a garrison in Damietta, and goes Eastward.

Per idem quoque tempus, postquam scilicet rex Francorum exierat a castris Damiatæ, apposita custodia in civitate diligenti, videlicet ducis[3] Burgundiæ et quamplurimorum aliorum magnatum et militum, ac manus pedestris numerosæ, simulque legato[4] et quibusdam episcopis et clericis, necnon et regina et aliis nobilibus dominabus cum suis familiis, quia

Ovid. Art. Amat. ii. 13.

"Non minor est virtus quam quærere, parta tueri,"

William Longespée follows.

versus[5] plagam Orientalem iter direxit et vexilla cum exercitu. Secutus est eum dominus Willelmus Longa-

---

"magistri Ramsey Oxoniensis qui "jam servatur in carcere Oxoniis "ob quam causam nescio."

This is the latter portion of MS. C. As to Ramsey, see Madden's preface to the *Historia Anglorum*, i., p. lxiv, and note.

[1] *Parisiensis*] om. C.

[2] *viro . . literato*] om. C.

[3] Hugh IV.

[4] Eudes de Chateau-Roux.

[5] *versus . . . exercitu*] In the margin.

spata cum suis[1] qui ei adhærebant associatis, scilicet Roberto de Ver et aliis Anglicis, quos longum esset enumerare, simulque militibus et servientibus quos secum retinuerat stipendiariis. A.D. 1250.

Nota Francorum invidiam et superbiam.

Franci autem ex sibi innata superbia ipsum W[illelmum] et suos deridendo spernebant, et invisos habuerunt, licet hoc rex Francorum piissimus specialiter prohibuisset, dicens; "Quis furor vos, O Franci, exagi- "tat? Quid ipsum persequimini, qui ad meum et ves- "trum huc de remotis partibus advenit patrocinium, "qui Deo sicut et vos fideliter militat peregrinus?" His tamen non poterat rex rationibus vel petitionibus Francorum corda, ne Anglos contempnerent et persequerentur, pacificare, secundum illud poeticum, Hatred and envy of the English Crusaders by the French.

"omnisque superbus Lucan. i. 93.
"Impatiens consortis erit."

Hujus autem invidiæ et odii præstitit hic casus seminarium. Quandam nempe turrim fortissimam non procul ab Alexandria idem W[illelmus], plenam dominabus, scilicet uxoribus quorundam nobilium Sarracenorum, non vi, sed casu fortuito ac fortunato, ceperat, illud Francis penitus ignorantibus; unde fama celebris et formido partes etiam remotas Orientalium de ipso pervolavit. Et quia multos thesauros ubique, sicut et ibi, sibi favente Marte adquisierat, et familiam suam et honores ampliaverat, quod tamen Franci, licet numerosi et potentes, non fecerant, obloquebantur invidentes et ipsum oderant persequentes, nec poterant illi quicquam pacifice loqui.

[1] *suis*] eis, C., where this clause is misplaced, but directed to be inserted here.

A.D. 1250. *De recessu Willelmi Longæ Spatæ ab exercitu.*

Successful raid of William Longespée on a caravan of merchants.

Contigit autem iterum, quod idem W[illelmus], missis cautis quos habuit exploratoribus, archano relatu didicerat, quod quidam de Orientalibus institoribus valde locupletibus irent sub pauco imprudenter conductu ad quasdam nundinas versus partes Alexandrinas, ubi certissime sua sperabant bona multiplicare. Clam igitur de nocte, suis secum cunctis assumptis viribus militaribus, illuc properavit, et repentino impetu irruit [ad][1] instar fulguris in incautos,[2] unde, ipsis[3] mercatoribus ilico trucidatis et eorum ducibus penitus dissipatis necnon aliquibus captis, omnem illam catervam, quam vulgares karvanam appellant, sibi mancipavit. Camelos videlicet, mulos, et asinos, olosericis, pigmentis, speciebus, auro, et argento onustos, necnon et quædam plaustra cum suis bubalis et bobus, quædam victualia tam jumentis quam hominibus necessaria, quibus multum indigebant, cum eisdem invenerunt. Et cum multos de adversariis idem W[illelmus] peremisset et captivasset in eodem conflictu, unum solum militem et octo servientes perdidit trucidatos. Aliquos tamen reduxit sauciatos, medicamine restaurandos. Unde lætus triumphator versus exercitum opulentus remeavit. Huic[4] autem Franci, qui desides remanserant et egeni, invidiæ simul et avaritiæ exagitati stimulis, venienti hostiliter occurrerunt, et omnia adquisita ab eodem violenter, more protervorum prædonum, rapuerunt, imponentes ei pro culpa sufficienti, quod ausu temerario, contra edictum regium et statuta principum de exercitu, sese contra disciplinam militarem ab universitatis comitatu superbe nimis ac stulte dissociavit. Cum autem hæc audisset W[illelmus], satisfacturum se per omnia spopondit, sic ut scilicet omnia parta in vic-

The French seize the spoil.

[1] *ad*] From C.
[2] *incautos*] incaustos, B.
[3] *ipsis*] illis, C.
[4] *Huic*] Hec, C.

tualibus universitati exercitus distribuerentur indigenti. A.D. 1250.
At ipsi Franci reboantes, omnia sibi vendicantes, sibi universa non sine convitiis diripuerunt.

Querimonia.

His complaint to Louis IX.

Willelmus igitur usque ad spiritus amaritudinem contristatus, tantam passus injuriam, coram rege gravissimam reposuit querimoniam, addens quod comes Atrabatensis frater ejus hujus transgressionis et violentæ deprædationis extiterit capitaneus. Rex autem, prout erat spiritu et vultu piissimus, voce demissa respondit; "Willelme, Willelme, novit [Ille][1] Qui nihil "ignorat, doleo[2] de injuria et dampno tibi illatis; "formido vehementer, ne nos nostra confundat cum "aliis peccatis superbia. Nosti quia grave foret mihi "magnates meos in his quibus constituor periculis "quomodolibet offensos perturbare." Et cum hæc dicerentur, advenit comes Atrabatensis, elatus et inflatus tanquam furibundus, et in ira magna exaltans vocem et inordinate, et sine salutatione regis aut circumsedentium, exclamavit, dicens; "Quid sibi hoc vult, "domine rex, præsumisne defendere hunc Anglicum, "et vestros Francos repellere? Iste in contemptum "tui et totius exercitus, suo motu solo ductus, volun-"tario contra nostra decreta prædas egit nocturnus "et clandestinus, unde ipsius solius fama Orientalia "climata, et non regis neque suorum Francorum, jam "pervolavit. Omnia nostra nomina cum titulis obfus-"cavit." Quod cum audisset rex Christianissimus, versa facie et inclinato vultu versus Willelmum, voce modesta ait; "Nunc potes audire, amice. Sic cito "posset oriri scisma, quod absit, in exercitu. Æquani-"miter talia, et etiam his majora, necesse [est][3] in tali "temporis discrimine tolerare." Cui Willelmus; "Ergo

Insolence of the count of Artois,

which the king is powerless to prevent.

---

[1] *Ille*] From C.
[2] *doleo*] So C.; do. B.
[3] *est*] From C.

A.D. 1250. " non es rex, cum non possis tuos justificare et punire
" delinquentes, cum promittam me, si deliquerim, per
f. 234. " omnia satisfacturum." Et corde læsus intrinsecus, superintulit, " Tali regi de cætero non servio,[1] tali " domino non adhærebo;" et iratus rege admodum contristato recessit. Et Achon perveniens, ibidem per multos dies moram continuando cum suis commilitonibus, omnibus ibidem habitantibus conquerendo injuriam, quam passus [est], lacrimabiliter omnibus propalavit; unde universos, maxime prælatos, reddidit compatientes, et Francis offensos. Unde qui sensus expertos et in negotiis bellicis habuerunt comprobatos, hoc[2] triste præsagium fore præcinebant indubitanter futurorum, et offensam Altissimi, peccatis talibus graviter excitandam. Fertur etiam comes Atrabatensis super his dixisse cum cachinno, " Nunc bene mun-
" datur magnificorum exercitus Francorum a caudatis."
" Quod in multorum auribus offendiculum generavit. Ex tunc autem proposuit Willelmus apud Achon morari cum civibus, Templariis, et Hospitalariis, et adventum magnatum Angliæ cruce signatorum præstolari,[3] et eisdem superbiam et injurias Francorum manifestare, et ut per se, nec admixti Francis, hostes Christi cum consilio virorum discretorum et humilium, exhortari, potenter attemptent expugnare.

William Longespée leaves the army and goes to Acre.

Prohibentur magnates Angliæ crucesignati transfretare.

May 26. The English crusaders forbidden to start by the Pope.

Diebus vero sub eisdem, videlicet celebri luce beati Augustini, cum omnes Angliæ magnates cruce signati, quorum nomina prænotantur cum suis sequelis, fixum habentes propositum ad festum sancti Johannis, ut prætactum est, iter arripere Jerosolimitanum, et terras suas vendiderant vel impignoraverant, vel in laqueis Judæorum vel Caursinorum se involverant, valedicto amicis

[1] *servio*] deservio, C.
[2] B. ins. *esse*.
[3] *præstolari*] præstari, B.; C. has been corrected.

prompti fuerant et parati. Et ecce dominus rex, qui sicut puerulus læsus vel offensus ad matrem querulus solet recurrere, ad Papam miserat festinanter supplicans, ut hoc iter impediret, significans ei, quod quidam regni sui præclari magnates crucesignati, ipso invito et prohibente, iter arripere Jerosolimitanum firmiter proposuerant, nec ipsum regem dominum suum crucesignatum et idem iter arripere proponentem expectare dignabantur; qui etiam regem Francorum capitalem inimicum suum,[1] qui eis, ut dicebant, prævius iter et introitum præparaverat in terram Orientalem, potius quam eum sequi maluerunt. Unde Papa per literas suas, sicut et ipse rex per verba imperiosa, districte sub pœna excommunicationis inhibuit, ne quis eorum contra regis voluntatem, qualecunque periculum rex Francorum subiret aut discrimen, transfretaret. A.D. 1250.

Custodia portubus omnibus adhibetur ne quis magnatum crucesignatorum transfretaret.

Insuper dominus rex incontinenti misit ad castellanos Doveriæ et ad aliorum portuum custodes, ne aliquem magnatem cruce signatum permitterent transfretare. Allegatum[2] tamen fuit contra hoc, quod scilicet rex indiscrete fecerat, quia si tot et tales faciem suam præirent, (fuerant pugnatores equites circiter quingenti, excepta eorum sequela innumerabili,) diceret totius Christianitatis universitas obstupescens; "O "quantus rex est, et quam formidabilis, qui tales præ- "mittit! O quot credendi sunt ipsum concomitari!" Et sic totus contremiscet Paganismus. Sed ut quid talis disceptatio?[3] Hoc enim peregrinationis bene contigit, licet præter prohibentium impedimentum. Quia si tunc transfretassent, non utique ad succursum do- The ports watched to prevent any of the crusading nobles from starting.

[1] *suum*] Interlined in B.

[2] This is repeated in slightly different language from what has been given above, p. 103.

[3] *disceptatio*] deceptatio, B.; disceptō, C.

A.D. 1250. mini regis Francorum oportunum et tempestivum, quod sitienter optabant, heu, heu, pervenissent, prout in sequentibus plenius insinuabitur. Sed quæ simul contigerunt, simul minime poterunt enarrari.

Extorquetur inæstimabilis pecunia a Judæis et ab magnatibus terræ per cavillationes Galfridi de Langeleia.

Extortions of the king, especially from the Jews.

Interim vero non cessavit dominus rex undecunque pecuniam abradere, principaliter a Judæis, secundario autem a suis hominibus Christianis et naturalibus, adeo ut de uno solo Judæo Aaron nomine, de Eboraco oriundus, et in eadem civitate continuans mansionem, quia convictus fuit, ut[1] dicitur, de falsitate cujusdam cartæ, quatuordecim milia marcarum extorsit, et decem milia auri[2] ad opus reginæ, pro brevis temporis dilatione ne incarceratus contabesceret. Quibus omnibus persolutis, compertum est ipsum Aaron regi persolvisse, postquam idem rex a partibus redisset transmarinis, triginta milia marcarum argenti et ducentas marcas auri reginæ, sicut idem Judæus A[aron] sub attestatione legis et fidei suæ fratri Mathæo, hujus paginæ scriptori,[3] attestabatur. Veruntamen[4] etsi miseri sint, nulli tamen sunt miserabiles, cum sint monetæ regiæ,[5] sigillorum, et cartarum corruptores et falsarii, manifeste et frequenter probati, dampnati, et reprobati.

The case of Aaron told to Matthew Paris.

De Galfrido de Langeleia.

Exactions by Geoffrey of Langley for the king.

Sub eisdem siquidem temporibus, quidam miles, domini regis ballivus, inquisitor transgressionum in forestis domini regis factarum,[6] nomine Galfridus, cognomento de Langeleia, plures Angliæ partes peragrans,

[1] *ut dicitur*] om. C.
[2] *auri*] Written over an erasure; om. C.
[3] *scriptori*] compositori, C.
[4] This is repeated from above. See p. 114.
[5] C. ins. *et.*
[6] *factarum*] factis, B.

adeo astute, adeo proterve, adeo violenter, præcipue a partium borealium nobilibus pecuniam infinitam extorsit, ut quantitas thesauri collecti[1] in auditorum cordibus fidem excederet vel stuporem generaret. Oppressio autem hæc immoderata, qua rex Boreales afflixit, videbatur ab antiquo odio profluxisse. Memoratus itaque G[alfridus] copiosa stipatus familia et communita, si quos nobilium prædictorum se excusantium audiret mutire, cum inimici eorum judices extitissent, ilico capi jussit et regis carceri deputari. Nec potuit aliqua ratione pœna culpæ respondere. Pro unica enim bestiola, hinnulo vel lepore, licet in invio errantibus, aliquem nobilissimum usque ad exinanitionem depauperavit, nec sanguini parcens vel fortunæ. Respectu autem hujus Robertus Passelewe piissimus censebatur; immo omnes prædecessores ejus in ipso justificabantur ac benedicebantur. Ipse quoque G[alfridus] in hospitio domini regis dudum ad marescalciæ officium promotus, ut virgam pro magno ferret Marescallo, regalis mensæ minoravit pro posse dapsilitatem et consuetam curialitatem, unde sic domino regi adulando complacuit, et gratiam sibi licet immerito regiam comparavit. Postea vero memoratus Robertus, reputans ipsum G[alfridum] socialem et fidelem, in suam ipsum advocavit societatem, ad officium videlicet justitiariæ de forestis domini regis. Sed G[alfridus] insidians calcaneo sui promotoris R[oberti], ipsum postea nequiter supplantando, ballivos quos idem R[obertus] constituerat ignominiose deposuit, nec erubuit ipsos depauperare; unde ipsum R[obertum] verecundatum non mediocriter dampnificavit. Sed quis miserebitur incantatori, a serpente percusso? Iccirco sæpedictus R[obertus] curiæ et curialium muscipulas evitans, ad melioris vitæ, sacerdos ordinatus, manipulos colligendos, ut prædicitur,[2] convolavit.

A.D. 1250.

Robert Passelew pious in comparison. f. 234 *b*.

His ingratitude to Robert Passelew.

---

[1] B. ins. *fidem*. C. does not give it afterwards.

[2] Above, p. 85.

A.D. 1250. *Transfretat archiepiscopus Cantuariensis B[onefacius].*

Archbp. Boniface goes to the Roman court against the dean of St. Paul's.

Tempore quoque sub eodem, archiepiscopus Cantuariensis B[onefacius], comperiens quod decanus Sancti Pauli,[1] concomitantibus quibusdam ejusdem ecclesiæ canonicis et eorum quos læserat procuratoribus, [ ],[2] consilio legistarum animatus et regis literis et protectione armatus, necnon et generis sui potentiæ confisus, ut fortior fieret in tirannide per Papalem auctoritatem, curiam Romanam aditurus in magna pompa et apparatu transfretavit.

Obiit Robertus de Lexintona.

Death of Robert of Lexinton, May 29.

Eodemque anno, quarto kalendas Junii, obiit Robertus de Lexintona clericus, qui in justitiariæ officio diu commoratus nomen famosum et amplissimas sibi possessiones adquisierat. Veruntamen paucis ante mortem suam annis cessit officio memorato, paralisi sauciatus, ut beato Mathæo Apostolo assimulatus de theloneo ad vitam vocaretur meliorem, unde in elemosinis largis et devotis orationibus vitam languidam laudabiliter terminavit.

Qualiter jocundi rumores sed vani de captione Kairi [et] Babiloniæ et Alexandriæ desolatione increbuerunt.

False reports of the capture of Cairo and exposed condition of Alexandria.

Temporibus insuper sub eisdem, cum rumores jocundissimi sed vani de captione Kairi et Babiloniæ increbuissent, simulque[3] de desolatione Alexandriæ, et vanis consolationibus omnes Occidentales demulcerent, compertum est talem fuisse causam et originem, quæ prolixam tamen exigunt narrationem sed infructuosam, quia

"Tota trahit series ex turpi fine pudorem."[4]

---

[1] Henry of Cornhill.

[2] *curiam Papalem adierat*, or similar words, are omitted.

[3] *simulque*] simul, C.

[4] From the *Nova Poetria* of Geoffrey de Vinsauf, 67; Leyser's *Historia Poematum medii ævi*, p. 865; Madden, Hist. Angl. iii., p. 83, n. [2].

Narratio quomodo fere devenerunt Christiani ad magnum dominium. A.D. 1250.

Account of the reception by the Soldan of the news of the capture of Damietta.

Cum Soldanus Babiloniæ de adventu regis Francorum famosissimi et sui exercitus anno præterito certificaretur, commisit cuidam principum suorum, in quo magis confidebat, custodiam Damiatæ, et fratri ejusdem principis custodiam Kairi et Babiloniæ. Post captionem autem Damiatæ inopinatam, convocatis omnibus optimatibus suis, memoratus Soldanus ipsum principem, cui Damiatam commiserat custodiendam et sub cujus tutela ipsam amiserat, in omnium audientia graviter accusavit, imponens eidem quod proditiose vel negligenter ac formidolose principalem civitatem suam, quam constat esse inexpugnabilem, non tantum amiserat, sed in manibus tradiderat hostium publicorum, ita ut inimici omnium Sarracenorum Christiani introitum habeant patentem in Egiptum et omnem terram Orientalem, et spem omnia potenter et patenter citius ac certius adquirendi, et refugium munitissimum in confusionem totius Paganismi. Cui princeps sic accusatus respondit; "Domine potentissime, "ego tuus fidelis et devotus, missis in insulam Cypri "exploratoribus meis, didici ab eisdem, quando rex "Francorum ibidem hyemaverat, quod, quando inde "recederet, Alexandriam tenderet, ipsam hostiliter ex- "pugnaturus; unde omnes Damiatæ festinus[1] illuc "transmisi, ut Alexandrinos amicos nostros et vobis "subditos potenter adjuvans, dictum regem cum tota "sua classe vobis captum præsentarem. Sed fortuna "nobis inimica, vento sibi prospere commutato, nobis "inimicos nostros transtulit immunitis. Et sic no- "bis, ut nostis, pro posse resistentibus, litus occupa- "vit. Et in crastino, Marte sibi propitio, Damiatam, "quam omnibus viribus destitutam invenit, obsedit. "Advenit itaque protinus cum eo tanta classis multi-

Defence of its governor.

[1] *festinus*] festine, C.

A.D. 1250. " tudo, ut videretur vastum veluti coopertum. Per-
" pendentes igitur veraciter, quod nos, quibus capitanei
" et arma civitatis defuerunt, nostræ et vestræ saluti
" consuluimus, ut, excerebratis et jugulatis quos ha-
" buimus Christianis captivis, de nocte fugam arri-
" puimus clandestinam, donec revocatis viribus [om-
" nium][1] hominum, quos[2] Alexandriam misimus, ipsos
" Christianos fortius impugnaremus. Sed etiam quidam
" captivi Christiani, cum viderent Christianos suos
" advenientes et nos socios suos perimentes, in nos cal-
" caneum levantes hostiliter ac furiose insurrexerunt,
" et aliquos de nostris peremerunt. Qui insuper post
" recessum nostrum ipsos advenientes Francos per vada
" incognita duxerunt, et in archana civitatis penetralia
" perduxerunt. Nos tamen recessuri, ignem, ne hostes
" nostri[3] bonis nostris gloriarentur, supposuimus, quem
" sclavi quamcito poterant extinxerunt. Cum autem
" recedere cogebamur, legem Machometi execrabamur
" gemebundi, et ipsi maledicentes mori potius quam
The prince who had lost Damietta hanged. " vivere optabamus." Quod cum audisset Soldanus, in iram excanduit[4] vehementem, erat enim superbus nimis et immisericors; et [licet] judicio aliquorum se sufficienter princeps memoratus expurgasset, tamen insurgente ipso in eum Soldano crudelius, ipsum tanquam proditorem et blasphemum suspendi jussit in patibulo.

Speech of his brother to the captive Christians at Cairo. S. Joh. xix. 38. f. 235. Hæc autem cum audisset frater ejus, custos videlicet Kairi, qui multo tempore antea cor habuit Christianæ legi consentaneum, *occulte* tamen *propter metum* paganorum, secreto fecit evocari quosdam quos tenuit in vinculis captivos, scilicet Templarios, Hospitalarios, et quosdam Francos nuper apud Gazaram in bello captos, et ait illis, " Est mihi secretum præcordiale, vobis
" fideliter revelandum. Quod si in districto fidei et
" legis vestræ examine celare et viriliter prosequi mihi

---

[1] *omnium*] From C.
[2] C. ins. *in*.
[3] *nostri*] om. C.
[4] B. repeats *excanduit*. C. is correct.

" promiseritis, vobis illud revelabo." Talia igitur pro- A.D. 1250.
ponenti cum captivi fidei interpositione præstitoque
juramento fidelitatem per omnia indubitatam spopon-
dissent, suam exorsus narrationem, dixit; " Soldanus His offer to surrender Cairo to the French king.
" Babiloniæ hactenus, sed non de cætero, dominus meus,
" cui diu fideliter in multis servivi periculis,[1] mihi nuper
" molestiam intolerabilem intulit, dedecus, et gravamen;
" fratrem enim meum, quem plus quam fratrem, immo
" plus quam totum genus meum, dilexeram, tractum
" suspendit in patibulo, imponens ei quod Damiatam
" sponte vel formidolose Francis tradidisset, sed[2] nec
" poterant ei rationes cum testimonio aliquatenus suf-
" fragari. Constat autem, ut forte audistis, hanc suam
" criminosam accusationem fuisse falsissimam. Nostis
" etenim quam viriliter, quam fideliter dimicando, Fran-
" cis restitit litus occupantibus, adeo ut Rokum[3] nos-
" trum, qui inter nos maximus et post Soldanum se-
" cundus, qui multos retroactis temporibus Christianos
" trucidarat et apud Gazre de vestris triumpharat,
" cum multis de nostris amicis et consanguineis ibidem
" amitteremus. Hinc est quod ultioni tantæ tirannidis
" intendens, regi Francorum piissimo hoc inexpugnabile
" castrum, in quo reposita est totius spes Paganismi,
" videlicet Kayrum cum Babilonia, trado, totumque
" thesaurum Soldani in eodem repositum. Me quoque
" ipsum et mea omnia Jesu Christo et domino meo regi
" Francorum dedo et concedo, baptis[matis] postulans
" sacramentum. Quod enim fratri meo dictus Soldanus
" jam fecit, mihi, si in manus ejus incidere me licet
" insontem contingat, faciet indubitanter. Ite igitur
" caute omnibus vinculis absoluti, cum summa festi-
" natione ad ipsum Francorum regem, hæc omnia fide-
" liter relaturi; et ut magis de fidelitate certificetur,
" totum suum exercitum, quem reputamus insupera-
" bilem, huc secum adducat ordinatum. Cum autem

[1] *periculis*] perulis, B. C. is correct.
[2] *sed*] om. C.
[3] He is called Rooch above, vol. iv., p. 79.

A.D. 1250. " hoc ad aures Soldani pervenerit, totum posse suum " effundet, ut occurrat hostiliter adventanti. Quod " tamen non oportebit formidare, habebitis enim præsto " castrum memoratum cum Babilonia patens ad refu- " gium, et ad omnium subitam paganorum confusionem " meum in omnibus ducatum, consilium, et auxilium."

The captives communicate with Louis IX.

Ipsi igitur captivi, jam in primum veritatis argumentum liberati, admodum lætabundi, regem clanculo statim adierunt, et quia fidedigni et noti extiterant hæc referentes, credi per omnia meruerunt. Rex autem hæc audiens, prohibuit ne hæc alicui revelarentur, donec suum propositum certius ordinaretur. Dolens autem quod per absentiam Willelmi Longæ-spatæ et suorum, qui injuriam enormem toleraverant, suus mutilaretur pro magna parte exercitus et scandalizaretur, misit festinanter pro eo, ut veniret, omnem de læsione sibi illata satisfactionem suscepturus. Et addidit in fine mandati; " et[1] jocundos rumores auditurus, quos eventus " sequetur diu desideratus et gaudium adoptatum, cujus " te volumus esse participem ac desideramus." Et exiit hic sermo inter incolas terræ illius, inter cives Aconenses divulgatus.[2] Willelmus igitur mandato tanti principis, maxime propter finalem additionem, venit cum omni comitatu suo ad regem. Qui postquam ex relatione regis exultantis memorati tribuni mandatum cognovisset, præ gaudio concepto omnem suis debitoribus remisit injuriam et rancorem. Ex his autem quidam secretorum perscrutatores et festini eulogiorum nuntiatores, quasi jam essent de promissis possessores, amicis suis, quos exhilarare cupiebant, epistolis vanis[3] significabant quod captis Kairo et Babilonia, etiam Alexandria relinquebatur exposita Christianis. Et inde ortum habebant rumores cum literis memoratis.

He sends to William Longespée, who returns.

Nota unde vani rumores multorum aures demulcebant.

This the origin of the false reports.

[1] *et jocundos*] Written over an erasure; præoptatos, C.

[2] *divulgatus*] divulgatum, B.

[3] These letters are given among the Additamenta. MS. Cotton. Nero D. 1, f. 99.

Soldanus Christianis castra moventibus multa offert pro bono pacis. A.D. 1250.

Rex igitur spe bona exhilaratus, apposita tuta custodia in civitate Damiatæ ducis Burgundiæ et multorum aliorum fidelium suorum, versus Kayrum lora dirigit et vexilla, cum toto exercitu suo, secundum militarem disciplinam ordinato. Et obiter quosdam[1] in insidiis positos Sarracenos, qui impediebant ne victualia ad Damiatam deportarentur, trucidavit. Nuntiatum est interim Soldano, quod Franci gaudentes et imperterriti erectis signis a castris Damiatæ exierant, certam spem quoque conceperant omnia conquerendi. Misit igitur ilico ad regem nuntios a latere suo præclaros ipse Soldanus, impetus Francorum formidans, offerens Christianis omnem Terram Sanctam, scilicet totum regnum Jerosolimitanum et amplius, necnon et thesaurum infinitum in auro et argento et aliis[2] concupiscibilibus; ea tamen conditione, ut restituens Damiatam cum omnibus captivis, quos in vinculis detinebat, bono pacis ac mutuæ dilectionis frueretur, omnes sclavos Christianos liberos similiter recepturus, essentque commeatus et commercia in utriusque regionibus communia et pacifica. Dictumque et veraciter affirmatum fuit, quod Soldani et multorum optimatum Sarracenorum [mens] fuit, legem Machometi, quam constat spurcissimam esse, relinquere, et legi Christianæ, quam liquet esse honestissimam, fideliter adhærere, dummodo terras et possessiones suas pacifice possent retinere. Sed huic pacis formæ, ex Papæ mandato quod eum animaverat si forte hæc offerrent Sarraceni, rebellis erat legatus[3] et frontose contradixit.

The French advance from Damietta.

Terms of peace offered by the Soldan.

These rejected by the legate.

[1] *quosdam*] quodam, B. C. has been corrected.

[2] *aliis*] om. C.

[3] Eudes de Chateau-Roux.

A.D. 1250.

Præmunitur Soldanus de proditione.

The Soldan hears of the treachery of the governor of Cairo, and takes courage from the pride of the Christians.

Dum autem circa hæc mora inutilis protraheretur, quidam de prædictis Sarracenis montanis, qui in insidiis constituti cum quibusdam pastoribus in convallibus greges pascentibus victualia arcebant, per exploratores astutissimos proditionem memorati tribuni Kayri custodis didicerunt. Arreptis igitur equabus velocissimis, Soldanum cursu rapaci adierunt, et causam adventus Christianorum et alacritatis et securitatis eorum patenter nuntiarunt eidem. Qui ilico misit sub omni celeritate ad Kayrum milites expeditos, et ipsum tribunum arripiunt et retinent compeditum, donec veritatis argumenta invenirent, cujus erat primum quod carcerem captivis invenerunt vacuatum. Comperta igitur tribuni proditione, Kayrum et Babiloniam munitissimis militum suorum custodiis Soldanus protinus communivit, dicens; "Nunc demum spero, quod pro "superbia eorum confundet Christianos Dominus ac "Deus eorum Jesus Christus, amator modestiæ et "humilitatis." Ex tunc Soldanus æquanimis et fortis effectus, quæ prius Christianis optulit, noluit concedere, licet humiliter postularent, animatusque ad certamen et ad resistendum confidenter, immo potius triumphandum, anhelavit. Fecit igitur convocari de partibus orientalibus bellatores infinitos, quicunque pro republica eorum sollicitabantur et ditari auro et argento copiose sitiebant, fecitque in publico voce præconia acclamari, ut quicunque caput Christiani sibi præsentaret, decem talenta præter consueta et pacta stipendia, quicunque manum dexteram quinque, [qui][1] vero pedem duo, pro præmio gratanter reportaret.

Nota spem Soldani. i. 235 *c.*

[1] *qui*] From C.; om. B.

Domini Fretherici conditio melioratur; Parmenses enim vincuntur. A.D. 1250.

Anno vero sub eodem, dominus Frethericus insolentiam Ytalicorum graviter ferens induratam, præcipue tamen Parmensium et Bononiensium—Parmensium pro cæde Thadæi[1] et aliorum Fretherici fidelium et dejectione castrorum quæ Victoriam[2] vocaverat, et Bononiensium pro captione et retentione Ensii filii sui et suorum necnon et Cremonensium—cæpit vigilanter eisdem insidiari. Ipsi vero Parmenses, pro diuturna pace, qua permisit eos dictus Frethericus gratulari, tutissimi partes primo civitati suæ adjacentes indempnes pervagabantur; postea vero remotius commercia sua ad nundinas deferentes, quiete negotiabantur et pacifice remeabant. Cives igitur potentiores, exinde securæ pacis sumentes argumentum, cum una dierum hortos suos et castra ad civitatis tuitionem in confiniis suis constructa securi et inermes, permittentibus ipsis qui in insidiis constituebantur Fretherici fidelibus, spatiando[3] perlustrassent, insidiantes subito de latibulis suis ad unguem armati aditum civitatis præcluserunt immunitis. Omnesque cives illos, qui multi et præclari fuerant, incautos, velut aviculas ceperunt irretitas; et intrantes civitatem, cum primas portarum custodias pertransissent, omnia ad votum occupaturi, populus qui in civitate remanserat, clamore horribili elevato, catenas, repagula, et transtra per plateas pro obice festinanter opposuerunt transituris. Insuper et dolia vacua per pavimenta rotaverunt, quæ sonitum terribilem emittentia equos aufugarunt stupefactos. Sed postquam de captione civium suorum, qui totius civitatis fuerant capitanei et eminentiores, certificabantur, quæ pacis erant humiliter postulabant, et multi exeuntes, data non modica pecunia, dextras dederunt Fretherico, suum

Defeat of the people of Parma by Frederick II.

Their submission.

[1] Thaddæus of Sessa.

[2] B. (not C.) repeats *Victoriam.*

[3] B. repeats *securi et inermes.*

A.D. 1250. arbitrium subituri. Aliqui tamen, quibus firmissimæ turres fiduciam resistendi præstiterunt, sese in easdem receperunt, emittentes spicula cum lapidibus ponderosis, malentes ibidem quæcunque subire discrimina quam judicium subire Fretherici. Bononienses autem hæc audientes, missis ad ipsum F[rethericum] nuntiis, pacifica cum humilitate et precibus rogitabant, quos tamen ipse F[rethericus] distulit exaudire. Tempore igitur sub eodem, missis fidelibus suis ad Avinionem et Arlam,[1] civitates nobilissimas nec multum a Lugduno distantes, civium ipsarum suscepit cum juramentis fidelitatem. Hæc autem cum ad audientiam papalem pervenissent, doluit vehementer in his prædictis tot thesauros inaniter effudisse.

The Bolognese ask for peace.

Avignon and Arles submit.

Obiit Reinerus[2] *de Biterbio.*

Ad cumulumque doloris Romanæ curiæ, dominus Reinerus de Viterbio cardinalis et camerarius viam universæ carnis est ingressus, qui, genere præclarus et possessionibus opulentus, indefessus fuerat Fretherici persecutor ac diffamator. Et eo mortuo, significaverunt Romani domino Papæ cum comminationibus, ut tanquam eorum pastor et episcopus Romam venire non differret.

Death of cardinal Regnier of Viterbo.

Magister Berardus de Nimpha non modicam pecuniam colligit de cruce signatis ad opus comitis Ricardi.

Temporibus quoque sub eisdem, Berardus de Nimpha clericus, papalibus armatus munimentis, a cruce signatis ad opus comitis Ricardi sub inhonesta nimis forma [pecuniam] collegit, ut potius rapina quam justitia videretur. Forma autem hujus rapinæ informis, ne multorum aures cum cordibus offendat, in libro[3] Additamentorum plenius exaratur.

Berard de Nimpha collects money for earl Richard.

---

[1] *Arlam*] Arbam blancam, C.

[2] *Reinerus*] Reimundus, B.

[3] MS. Cott. Nero D. 1, f. 90.

Mandatum flebile.[1] A.D. 1250.

Die vero sancti Kenelmi, videlicet kalendis Augusti, comite Ricardo existente[2] Londoniis et ad scaccarium sedente, venit ad ipsum nuntius quidam festinus et tristis, rumorum et literarum bajulus teterrimarum, hujus sententiæ tenorem continentium. Aug. 1. Earl Richard receives the news of the defeat of the Crusaders and capture of the king.

Rex Francorum Christianissimus, inito consilio universali, animatus rumoribus cujusdam tribuni custodis Kayri, de quo prædictum est, castra movit de Damiata versus Kayrum, et quosdam in via potenter adversantes potenter trucidavit. Et cum prospere favisset ei Mars per omnia, et facta quadam impetuosa congressione, Christiani de Sarracenis post longum hinc inde durissimum et dirissimum conflictum[3] gloriose triumpharunt. Transito igitur quodam magno flumine ex alveo Nili prodeunte, nomine Tafnis,[4] circa clausum Pascha per scaphas planas colligatas, et per occultum vadum, quod ei manifestaverat quidam conversus quondam Sarracenus, multi transierunt. April 3. Robertus autem frater regis, comes videlicet Atrabatensis, assumptis secum multis nobilibus, quorum unus erat Willelmus Longa-spata, nesciente rege fratre suo, ad ulteriora litoris se contulit. Cujus erat intentio pro omnibus solus triumphare et titulos asportare, et ut ei soli victoria ascriberetur. Erat namque superbus nimis et arrogans, atque vanæ gloriæ appetitivus. Et invenientes quosdam Sarracenos, ipsos in ore gladii trucidarunt. Robertus igitur audacter progrediens, sed inconsulte, quoddam casale, quod ante ipsos erat, nomine Mansor, proposuit violenter occupare, et trucidatis omnibus quos in eodem inveniret, illud subruere; et intrans violenter, fere lapidibus obrutus, confusus exivit, Separate attack on Mansourah by the count of Artois and William Longespée.

[1] To this rubrick is added, *Literæ in folio tertio sequente, i.e.* below, p. 165.

[2] *existente*] exente, B.

[3] B. repeats *Christiani de Sarracenis.*

[4] *Tafnis*] Tafñ, B.; casum, C.

A.D. 1250. f. 236.

multis tamen ipsius habitatoribus interfectis. Et cum conglomerati tractatum haberent quid agendum, comes Robertus sperans ultima primis feliciter respondere, omnes ad progrediendum persuasit et animavit, et dixit magistro[1] militiæ Templi, qui tunc cum ipso fuerat, præsente Willelmo Longa-spata; "Insequamur hostes " qui prope sunt, ut dicitur, fugitivos, dum res in " manibus nostris prosperatur, dum videmus nostros " ferventes et hostium cruorem sitientes, et inimicos " fidei de salute propria desperantes, ut omnes con- " terendo guerram nostram fine beato citius conclu- " damus. Confidenter agamus, quia sequitur nos tertia " pars exercitus Gallicani; et si aliquid nobis sinistri, " quod absit, contingat, subveniet nobis ad nutum " mandati fratris ac domini mei regis exercitus insu- " perabilis." Cui magister militiæ Templi, vir quidem discretus et circumspectus, in negotiis quoque bellicis peritus et expertus, respondit; "O domine comes mag- " nifice, vestram satis strenuitatem et innatam magna- " nimitatem et audaciam commendamus voluntariam " ad honorem Domini et ecclesiæ Suæ universalis, quam " novimus et sæpe sumus experti. Veruntamen op- " tamus et salubriter consulimus supplicantes, quatinus " fræno modestiæ ac discretionis hunc fervorem velitis " cohibere, ut post hunc, quem nobis Dominus contulit, " triumphum et honorem aliquantulum respiremus. " Post hos enim bellorum æstus et labores fatigamur, " sauciamur, esurimus, et sitimus; et si nos honor " et gloria optentæ victoriæ consoletur, nullus[2] tamen " equos nostros jam deficientes et vulneratos honos vel " gaudium refocillat. Revertamur igitur consultius, ut " exercitui domini nostri regis uniti, tam consilio quam " auxilio ipsius roboremur, et tam equi nostri quam " nos aliqua quiete recreemur. Quod[3] cum viderint " hostes nostri, modestam prudentiam nostram plus

Remonstrance of the master of the Templars.

[1] William de Sounac.
[2] *nullus*] nullos, B.
[3] *Quod*] Qui, B.

" laudabunt et amplius formidabunt. Communicato A.D. 1250.
" enim cum nostratibus ampliori consilio, ad inceepta
" cum omnes congregabimur, fortiores resurgemus et
" collatis viribus confidentius roborabimur. Jam enim
" ascendit clamor fugitivorum, qui velocissimis equis
" rapti ipsum Soldanum et alios inimicos nostros, de
" viribus suis et numerositate confidentes, excitabunt,
" et de nostra paucitate et totius exercitus, quod
" semper desideraverunt, præmunient et confortabunt
" divisione, et nos super his certificati protervius et
" confidentius aggredientur, vires suas nunc effunden-
" tes in nostram perniciem et confusionem. Norunt
" enim quod si nunc conterantur, exhæredati penitus
" cum uxoribus et liberis irrestaurabiliter ad nihilum
" redigentur."

Convitia comitis Atrabatensis.

Hæc autem cum comes audisset Atrabatensis, indig- Anger and abusive speech of the count of Artois against the Templars and Hospitallers.
natus vehementer, iraque et superbia turgidus et in-
flatus, respondit; " O antiqua Templi proditio! O vetus
" Hospitalariorum seditio! O fraus diu occultata, quam
" manifeste nunc prorupit in medium. Hoc est quod
" diu vero præcinimus augurio, et veraciter est præ-
" dictum, hæc terra tota Orientalis jam diu fuisset
" adquisita, nisi Templi et Hospitalis et aliorum, qui
" se proclamant religiosos, fraudibus nos sæculares im-
" pedirent. Ecce patet ad manum captio Soldani et
" totius confusio Paganismi, et legis perpetua exaltatio
" Christianæ, quam suis fictis et fallacibus sermoci-
" nationibus præsens Templarius conatur impedire.
" Timent enim Templarii et formidant Hospitalarii et
" eorum complices, quod si terra juribus subdatur
" Christianis, ipsorum expirabit, qui amplis redditibus
" saginantur, dominatio. Hinc est quod fideles huc ad-
" ventantes, et ad negotium crucis accinctos, variis
" inficiunt potionibus, et Sarracenis confœderati diversis

A.D. 1250. " interficiunt proditionibus. Nonne super his Frethe-
" ricus eorum expertus muscipulas testis est certis-
" simus ?"

Responsio magistri Templi multum commota.

Answer of the masters of the two orders.

His igitur verbis satiricis et mordacibus magister militiæ memoratus cum fratribus, et magister[1] Hospitalis cum suis similiter confratribus, usque ad spiritus amaritudinem contristati, unanimiter responderunt, " Ut-
" quid, comes generose, habitum susciperemus religionis ?
" Nunquid ut ecclesiam Christi everteremus, et prodi-
" tionibus intendentes animas nostras perderemus ?
" Absit, absit hoc a nobis, immo ab omni Christiano." Et iratus magister Templi vehementer alta voce exclamavit, dicens signifero ; " Explica et eleva signum
" nostrum, et procedamus bellaturi, ut hodie tam mortis
" quam Martis ambigua fata coexperiamur. Insupera-
" biles essemus, si inseparabiles permaneremus. Sed
" infeliciter dividimur, similes arenæ sine calce, unde
" inepti[2] ædificio spirituali et cæmento caritatis ex-
" pertes, maceriæ depulsæ consimiles erimus profecto
" ruinosi."

Modesta responsio Willelmi Longæ-spatæ.

Endeavours of William Longespée to heal the quarrel.

Talia igitur audiens Willelmus Longa-spata, scisma in exercitu jam suscitatum vehementer formidans, impetuosum motum animi comitis Atrabatensis sedare cupiens et magistri Templi iram mitigare, respondit dicens ; " Talem scissuram et divisionem secundum
" verbum Dominicum[3] sequitur desolatio. Credamus
" igitur huic viro sancto et autentico, o comes sere-
" nissime. Incola hujus terræ existit diuturnus, no-
" vitque vires et versutias Sarracenorum, experimento

[1] William of Chateauneuf.
[2] *inepti*] ineptes, B.
[3] S. Matt. xii. 25.

" edoctus multiplici. Nos, novi juvenes et advenæ, A.D. 1250.
" quid mirum si Orientalium simus nescii periculorum.
" Quantum distat Oriens ab Occidente, tantum discre-
" pant Occidentales ab his Orientalibus." Et versa facie ad magistrum Templi, cum serenitate et verbis blandis ipsum allocutus, conabatur motum animi ejus mitigare, cum ecce comes Atrabatensis rapiens verbum ab ore ejus, more Gallico reboans et indecenter jurans, audientibus multis os in hæc convitia resolvit, dicens, " O timidorum caudatorum formidolositas, quam beatus, " quam mundus præsens foret exercitus, si a caudis " purgaretur et caudatis." Quod audiens Willelmus verecundatus, et de verbi offendiculo lacessitus et commotus, respondit; " O comes Roberte, certe procedam " imperterritus ad quæque imminentia mortis pericula. " Erimus, credo, hodie, ubi non audebis caudam equi " mei attingere." Et apponentes galeas et explicatis signis progressum contra hostes, qui spatiosam planiciem, montes, et valles undique cooperuerunt, continuabant. Sic igitur volens comes R[obertus] omnia sibi, si Christianos contingeret triumphare, ascribere, dedignabatur fratri suo domino Francorum regi hæc præsumpta pericula nuntiare. f. 236 *b*.

Indecent behaviour of the count of Artois.

Quomodo Soldanus suos animavit.

Soldanus autem per expeditissimos exploratores super his omnibus certificatus, omnem suam numerosam, quæ sub temporis inopinata brevitate fuerat congregata, multitudinem ad certamen alacriter animavit, dicens, " Eia, eia, hoc est quod diu præoptavi. Divisi sunt " Christiani, nec frater fratri jam adhæret. Immo et " isti, qui non nisi vix tertiam partem conficiunt, ad " invicem sunt discordes. Dati sunt nobis in prædam " et direptionem. Immo hodie sese corrodentes, tur- " piter sunt objurgati. Quid hi faciunt vel facturi " sunt, rex Francorum remotus penitus ignorat. Con- " terendi sunt primitus isti fame macerati, et bello

Rejoicings of the Soldan on hearing of this.

A.D. 1250. " cum itineris labore fatigati, et lapidibus, quos apud
" Mansor susceperunt, conquassati, pauci admodum et
" omnino debilitati, ut facilius consequenter alios peni-
" tus occupemus, quos ab omni victualium genere co-
" arctamus." Hoc igitur consilium cum ab omnibus Sarracenis audiretur, ab universis est approbatum. Ir-

He attacks the Christians. ruit igitur impetuose nimis ipse Soldanus cum innumerabilibus turmis suis in exercitum Christianorum, et committitur bellum cruentissimum, et infra parvæ moræ spatium Christianorum exercitus multitudine Sarracenorum, sicut insula mari, cæpit circumcingi, et interponunt se Sarraceni ipsis Christianis et flumini quod transierant, ne unus quidem eorum posset evadere. Quod videns comes Atrabatensis, pœnituit eum consiliis seniorum ac saniorum [non][1] adquievisse.

Juven. i. 169. " Sed galeatum sero duelli
" Pœnitet."

Cum igitur videret W[illelmum] Longam-spatam hostibus undique denso agmine circumvallatum, et pondus totius belli sustinentem, exclamavit comes R[obertus] nimis impudenter et imprudenter, dicens; " O Willelme,
" dimicat contra nos Deus, non[2] possumus amplius
" resistere. Consule tibi per fugam, ut posses vivus
" elabi, dum te tuus equus portare prævalet, ne velle
" incipias cum non possis." Cui Willelmus breviter, prout tantus tumultus permisit, respondit; " Non pla-
" ceat Deo, ut filius patris mei fugiat pro aliquo
" Sarraceno. Malo feliciter mori, quam infeliciter vi-
" vere." Comes igitur Atrabatensis Robertus, videns se jam circumquaque hostibus septum et vix fugam patere, flexis loris fugam iniit repentinam. Et vectus equo rapidissimo versus flumen, quod vel Nilus fuit, vel Thafnis quem Nilus absorbet, armatus intravit,

[1] *non*] From C.; om. B. B. (not C.) repeats *consiliis*.

[2] *non*] From C.; ī, B.

credens flumen transnatare, quia equum noverat validissimum; non potuit, quia ferro et multis aliis impedimentis fuerat irretitus. Submersus igitur miser periit nulli miserabilis, fugitivus et superbus, humiliatus non sponte, sed invitus, nullius lacrimis deplangendus, quia generoso sanguine regum procreatus aliis exemplum præbuit perniciosum, et secundum illud poeticum, A.D. 1250. Death of the count of Artois.

"Tanto conspectius in se
"Crimen habet, quanto qui peccat major habetur." Juv. viii. 140.

Comite igitur sic submerso, cæperunt omnes qui in bello fuerant desperare Francigenæ et agminibus deficere dissipatis. Quod videns Willelmus, in quem omnes Sarraceni irruerunt, comperit quod res pro capite agebatur, omnium insultus viriliter sustinebat, et multorum corpora detruncando animas ad tartara destinabat. Tandem equo enervato et pedibus ejus detruncatis, adhuc aliquorum supervenientium capita, manus, vel pedes mutilando decurtabat. Defeat of the French.

De morte Willelmi Longæ-spatæ.

Denuo post multos ictus et vulnera quæ sustinuit, eliquato sanguine, cum jam cæpisset deficere obrutus lapidibus, martyr manifestus animam coronandam exhalavit, et cum ipso signifer ejus Robertus de Ver, miles eximius, et quamplures Anglici, qui ejus ab initio e vestigio signa fuerant assecuti. Deaths of William Longespée and Robert de Vere.

Visio in sompnis de Willelmo.

Nocte vero hoc prælium antecedente, visum fuit matri suæ nobilissimæ dominæ comitissæ ac abbatissæ de Acoca,[1] Hela[2] nomine, quod cælo aperto susceptus est quidam miles omnibus armis redimitus. Cujus clipeum Vision of his mother, Ela, countess of Salisbury.

[1] *i.e.* Laycock, near Chippenham in Wiltshire.

[2] *Hela*] So C.; Helo, B.

A.D. 1250. cum per picturam cognovisset, stupefacta sciscitabatur, quisnam esset ipse qui ascendens ab angelis ad tantam suscipiebatur gloriam, cujus noverat spolia; et responsum fuerat voce manifesta et articulata, "Willelmus filius "tuus." Notata igitur nocte illa, visio illa postea patuit declarata. Sed ad materiam redeamus principalem.

Complete destruction of this portion of the Christian army.

Submerso igitur Roberto comite Atrabatensi, et trucidato Willelmo Longa-spata, Sarraceni, certi de victoria, Christianos circumcinctos et diffisos in ore gladii miserabiliter peremerunt, nec evasit de tota illa gloriosa ac famosa militia, nisi duo Templarii et unus Hospitalarius, et una contemptibilis persona, qui quoniam nudus fuit flumen transnatans, regi Francorum et residuo exercitui casum nuntiavit cunctis sæculis deplorandum. Alii vero qui elapsi fuerant adeo fatigabantur et vulnerabantur, quod vix auras vitales haurientes nequiverunt flumen pertransire, sed in carecto latitantes noctis tenebras expectarunt. Nec permisit ira, immo furor Domini, ne quis magni nominis evasisset.

Rex Francorum suos animat.

The king animates the army.

Hæc autem cum ad piissimi Francorum regis audientiam pervenissent, ab imo trahens suspiria, tactus dolore cordis intrinsecus, lacrimas aduberes cohibere non potuit, et junctis manibus et erectis in cælum luminibus, prorumpentibus ait singultibus, "Ut Deo placuit "factum est; sit nomen Domini benedictum." Et convocatis quos habuit Francorum optimatibus, dixit eis, "Amici et fideles, quos laborum et periculorum meorum "participes habeo et consortes constantissimos, quid in "hoc casu flebili agendum? Hæc si tolerantes dissi-"mulando nos retrahamus, exultabunt inimici nostri, "veluti de nobis omnibus triumphantes, et magis de "fuga nostri quam de fratrum nostrorum cæde gloria-"buntur, et ad bellandum et insequendum, qui nobis "sunt velociores, fortius animabuntur, et ita citius nos "omnes in confusionem totius Christianitatis delebunt

" de sub cælo, et sic gravius ecclesia universalis con- A.D. 1250.
" fundetur, et Francia indelebili obprobrio denigrabitur. f. 237.
" Invocato igitur Deo,[1] Quem, ut apparet, peccatis nos-
" tris graviter offendimus, inimicos nostros fraterno san-
" guine cruentatos unanimiter cum fiducia impetamus,
" et cruorem amicorum nostrorum fusum de manibus
" hostium condigna ultione constanter requiramus. Et
" quis posset ulterius æquanimiter tantam Christi in-
" juriam tolerare ? "

Infaustus regis progressus ad bellum.

Armati sunt igitur et animati ad regis edictum quasi vir unus universi. Et dum quilibet obitus sui amici et consanguinei recordatur, gemitus geminant cum suspiriis, singultus prorumpunt cum lacrimis, et *exitus aquarum deducunt oculi eorum*, et sic dolore magis quam fame contabescunt. Progrediuntur qui eorum præstantiores videbantur prævia oloflamma, fratrum suorum qui, ut dictum est, jam occubuerunt vestigia subsecuti, mittentes debiliores, qui armis et victualibus penitus caruerunt, per flumen in nacellis ad Damiatam, ut saltem ibi in urbis munimine respirarent. Super quo Soldanus prænonitus, jussit illuc naviculas in plaustris a bubalis festinanter tractis afferri, ut præter illas quas ibi habuit arcentes victualia major copia classis ad miserorum Christianorum exterminium haberetur, quæ utique classis Sarracenis referta obviam habuit Christianis in flumine navigantibus, ubi, conserto bello navali cruentissimo, telorum ibi multitudo instar grandinis protendebat. Tandem post diuturnum conflictum abhorrendum, projecto igne Græco, hostes Christi occulto Dei judicio de Christianis dolore et macie confectis ad votum triumpharunt ; et quia classis Sarracenorum quæ a Damiata venerat, quæ etiam ne ad ipsam victualia depor-

They advance against the enemy.

Ps. cxviii. 136.

The weaker, sent to Damietta in boats, attacked and destroyed by the Soldan.

[1] *Deo*] Dei, B.

A.D. 1250. tarentur[1] per flumen fuerat constituta, obviam veniens iter fugere præclusit volentibus, nec unus Christianus, ut casum saltem nuntiaret Damiatæ Christianis commorantibus, evasit, quin vel mersi vel combusti vel telis confossi vel alio modo trucidati lacrimabiliter deperirent universi. Unus autem de subsequentibus, qui prævios a longe subsequebatur, vix evasit reversus, non ad civitatem progressus, quem tamen insequebantur Sarraceni, et quinque plagis magnis fugientem sauciabant. Huic nomen erat Alexander Giffard, nationeque Anglus fuit, sanguine generosus, filius nobilis matronæ, quæ cum regina Angliæ commorabatur.

Alexander Giffard the only survivor.

Major Francorum desolatio.

Despair of the French.

Super his igitur Franci certificati, magis ac magis in semetipsis dolentes contabuerunt, nec poterat ipsos rex consolari, unde tanta desolatio animos depressit universorum. Soldanus autem, audito undique Christianorum infortunio, in gaudium erectus est et audaciam ampliorem. Qui cum audiret de hostili adventu regis Francorum et sui exercitus, mirabatur audaciam eorum, quod post tot casus adversos pauci famelici tam copiosum exercitum, totius scilicet Orientis, ad prælium ausi sunt provocare. Convocatis igitur suis optimatibus, animavit eos, dicendo, "O Orientales nobilissimi, qui

Speech of the Soldan to his army.

" jam fere medietatem exercitus Gallicani triumphaliter
" et magnifice devicistis, et spoliis, armis, et equis occi-
" sorum congaudetis, audacter huic adventanti plebe-
" culæ, fame et dolore tabidæ, citius occurratis conte-
" rendæ, et omnes obvios irremediabiliter in ore gladii,
" ne unus quidem eorum evadat, detruncetis, vel manus
" vestras evitet triumphales. Quæ enim eos temeraria
" exagitat dementia, ut nos impetant volentes exhære-
" dare, qui post diluvium hanc dignissimam inhabita-

[1] *deportarentur*] deportaretur, B.

" vimus regionem? Interestne sua, ut in Christum A.D. 1250.
" suum inviti credamus? Qui converti potest, aut
" invitus credere? Aliqua, sed exilis ipsos movet
" ratio, ut Terram quam Sanctam vocant concupiscant
" Christiani; sed quid ad eos de Egipto? Indigni
" sunt profecto terræ dominari, quam fluvius a Paradiso
" missus transfluit et fœcundat. Imberbes et tonsorati,
" imbelles et imbecilles, hermofroditis vel spadonibus
" vel etiam mulieribus similiores quam viris, quid
" præsumunt?" Ad hæc omnes more debacchantium flammarum ad prælium accenduntur, et nostratibus occurrunt confidenter pugnaturi.

Franci confusi turpiter vincuntur.

Nostri igitur Christiani progredientes, cum ad locum belli, ubi Franci fratres eorum miserabiliter occubuerant, pervenissent, occisorum corpora inveniunt acephala, manibusque ac pedibus abscisis mutilata. Sarraceni namque, ut præmia reportarent a Soldano repromissa, certatim prævenerant, et peremptorum corpora, ut prædictum est, detruncaverant, bestiisque et volucribus rapacibus residuum corporis reliquerant devorandum.[1] Quod cum Franci intuerentur, emisso ejulatu flebili, capillos cum vestibus dilacerant, arma cum clipeis, scissis genis, madefaciunt, adeo quod et inimicos lacrimæ defluentes ad compassionem poterant invitare. Interim cominus apparent hostium turmæ, et fit ilico lamentabilis congressio. Sed quid mœrore et dolore, fame et inedia confecti, pauci et equis macilentis insidentes, contra tot milium milia agere potuerunt? Occumbunt igitur Franci, prosternuntur, perimuntur, et certatim sese dedunt inimicis. Quid plura? Devicto Francorum exercitu, et paucis de hostibus peremptis, dissipantur. In quo malefortunato congressu, vix

Defeat of the French.

[1] *devorandum*] devoranda, B.

A.D. 1250. Scarcely any Saracen of note slain.

unus de Sarracenis, ut præclarus, dinoscitur cecidisse, et ipse qui occubuit filius erat Rochi, nomine Melkadin; et si tot ex parte altera, quot nos habuimus, cecidissent, vix videretur eorum exercitus mutilatus. Habuimus enim equitum generosorum duo milia et trecenti, et quindecim milia pugnatorum, qui fere omnes ad vota hostium vel trucidabantur vel capiebantur. Rex etiam cum paucis admodum, scilicet[1] Karolo comite Provinciæ, et Aldephulso comite Pictaviæ, et aliis qui ipsum defendebant paucis magnatibus, qui lateri suo adhæserunt, captus est, ad doloris cumulum et Francorum obprobrium sempiternum et totius Christianitatis et ecclesiæ confusionem universalis. Nec est in aliquarum serie historiarum repertum, ut rex Franciæ captus fuisset ab infidelibus præcipue, vel devictus, præter istum, qui si saltem solus saluti et honori reservaretur, etsi alii occubuissent universi, aliquam haberent Christiani materiam respirandi et obprobria devitandi. Hinc est quod David in psalmo specialiter orat, ut regia salvetur persona, ut a qua totius dependet salus exercitus, cum dicit, *Domine, salvum fac regem.* In exercitu vero quem secum Robertus comes Atrabatensis, regis frater, ausu temerario secum pertraxerat, perierunt milites fere mille, pugnatorum autem septem milia et ducenti. Nec evaserunt de Templo nisi tres tantum milites et Hospitali vero quatuor; quintus enim, antequam Acon perveniret, sanguine eliquato de vulneribus, mortuus [est]. De domo Theutonicorum tres tantummodo semineces evaserunt. Occubuerunt etiam ipso letali certamine præter Templarios et alios prænotatos viri præclari, Radulphus de Cuscy, miles egregius et famosus, Hugo comes Flandriæ, vir præpotens et illustris, Hugo Brunus comes de Marchia, cujus pater paulo ante obiit apud Damiatam, similiter et comes[2] de

Capture of the king.

f. 237 *b*.

Ps. xix. 9.

Numbers and names of the slain.

[1] *scilicet . . magnatibus*] In the margin. Not in C.

[2] Matthew de Montmorenci, husband of Mary countess of Ponthieu.

Pontivo peregrinus; et ut brevibus concludam, tota Franciæ ibidem deperiit nobilitas trucidata. Gautherus quoque de Chasteillun, miles strenuus et invictus, captus est, et ad Calipham ductus, et eidem in signum victoriæ præsentatus; cui mos est, ut Christianus carceri suo addictus nunquam liber dimittetur. Occubuit quoque, postquam cruentus multorum hostium cruore gladium suum inebriaverat, Willelmus Longa-spata,[1] cum Roberto de Ver et aliis quampluribus militibus præclaris et servientibus. Qui quamvis potuisset persuasus evadere, noluit, ne indignus videretur aliis martyribus associari. A.D. 1250.

Qui relinquebantur ad custodiam Damiatæ et classis.

Reliquebantur autem ad custodiam Damiatæ dux Burgundiæ, qui præerat militiæ et populo ibidem derelicto, et Oliverus de Termes, pugnator egregius et guerrator, qui præerat balistariis et ruptoribus. Fuerant etiam in civitate Odo legatus, Ambianensis[2] et Suessionensis[3] episcopi, cum multis aliis prælatis et clericis. Fuerant etiam in eadem regina Francorum et cum eadem multæ nobiles dominæ et mulieres. Ad custodiam quoque classis, quæ numerosa fuit, et qua nunquam visa nobilior simul vel copiosior fuit, addicti sunt ad custodiam milites egregii simul cum Pisanis et Januensibus, Flandrensibus, Pictavensibus et Provincialibus, regis Francorum fidelibus. Garrison left in Damietta.

Nota[4] quod eadem die, qua captus est rex Francorum, epulabatur comes Ricardus cum Papa, et sicut Soldanus Babiloniæ cepit regem, conabatur Papa comitem inescatum capere et suæ voluntati cautius inclinare. Richard of Cornwall dines with the Pope on this same day.

[1] *spata*] sponta, B. C. is correct.

[2] Gerard de Couchy, bishop of Amiens.

[3] Guy de Chateau Porcien, bishop of Soissons.

[4] *Nota . . inclinare*] In the margin. Not in C.

A.D. 1250. *Convenitur rex Francorum de restitutione Damiatæ et sua redemptione.*

Treatment of the slain by the Saracens.

Capto igitur rege et retento, Sarraceni, sicut de prioribus fecerant quos cum Roberto fratre regis ceperant, corpora occisorum abscisis manibus et pedibus, in signum summæ ultionis, prout Soldanus decreverat, cum spe retributionis, ut prætactum est, decapitabant. Unde quanto majores injurias passi sunt sancti Dei martyres, tanto uberiora præmia proculdubio reportabunt. Proposuit etiam Soldanus regem captivandum ad ulteriora Orientalium climata trahere, ut omnibus infidelibus fieret spectaculum et ridiculosa ostentatio, ad laudem Soldani et omnium Sarracenorum insultationem; et ut Caliphæ ad titulos Machometi clarissimus Christianorum præsentaretur, ut contrito nobilissimo spem conciperent cæteros confundendi. Sed quia avidissime Damiatam sitiebant, mutatum est consilium, ne forte rex moreretur præ tristitia. Quia revera non comedere voluit vel bibere quicquam per duos dies, et mori optavit post suam captionem. Et si obiisset, obsessi per annum [ad] minus omnium Orientalium, tam per mare quam per terram, insultus sustinuissent imperterriti, interim succursu Christianorum possent liberari; erat enim Damiata muris et antemuralibus atque turribus munitissima, et classis per mare insuperabilis. Hoc autem perpendentes Sarracenorum eminentiores et sapientiores, convenerunt regem instanter de restitutione Damiatæ et suæ personæ redemptione, taxata scilicet pecunia ad centum milia librarum auri. Quibus rex vultu demisso et voce supplici respondit; "Novit Omnipotens, quod huc "de Francia veni, non ut terras adquirerem vel "pecuniam mihi, sed tantummodo ut animas vestras "periclitantes Deo lucrifacerem. Nec propter meum, "nisi propter vestrum, supplendo votum meum, com-"modum, iter hoc periculosum humeris meis assumpsi.

Intentions of the Soldan with regard to Louis IX.

Terms offered to him.

His answer.

" Terras enim satis uberes, temperatas, et salubres A.D. 1250.
" possideo, licet peccator et indignus, sed animarum
" vestrarum misereor perituraram. Sufficiat vobis
" confusio, quam Christo mihi offenso subii, multifor-
" mis.[1] Occidi potero, pecunia usque ad inanitionem He refuses to surrender Damietta.
" extorqueri poterit, nunquam autem civitas Damiata
" divino miraculo adquisita vobis resignabitur."

Nota dolum Sarracenorum qui tamen deprenditur.

Et dum talia Sarraceni contractarent, ait unus eorum Attempt of the Saracens to recover Damietta by stratagem,
versutissimus; "Quid hæsitatis? et Damiatam et pe-
" cuniam postulatam, velit nolit hic captivus regulus,
" optinebimus." Consilio igitur illius Sarracenorum
confectus est exercitus fortis et numerosus, sub illo
numero quo fuisse Christianus exercitus censebatur,
vel copiosiori, et acceptis Christianorum peremptorum
fraudulenter armis, scutis, et vexillis, Damiatam trans-
figurati ilico proficiscuntur, ut sic tanquam Franci re-
ciperentur introducti, et statim recepti omnes in eadem
inventos detruncarent. Cum autem civitati appropin-
quarent, intuebantur eos excubitores Christianorum a
turrium et urbis propugnaculis, et primo credebant f. 238.
ipsos esse Christianos, manubia deferentes et manipulos
cum exultatione; sed quanto magis appropinquabant,
tanto magis Francis dissimiliores apparuerunt. Raptim
enim et inordinate clipeosque indisciplinate obliquan-
tes, potius more Sarracenorum quam Francorum more
glomeratimque veniebant. Et cum ad terminos cas-
trorum et ad portas civitatis pervenissent, per vultus
eorum nigros et barbatos et sermonem barbarum Sar- which fails.
raceni manifestius apparuerunt, qui ingressum civitatis
frontose nimis exegerunt. Omnes enim tam castrorum
quam civitatis aditus diligenter ac vigilanter custodie-
bantur.

[1] *multiformis*] multiformes, B.

A.D. 1250. *Dolor Christianorum in Damiata deprehensa veritate.*

Grief and resolve of the Christians in Damietta.

Cum igitur viderent custodes civitatis Sarracenos Christianorum spoliis redimitos, certificati de Christiani exercitus confusione, lugubri ejulatu civitatem totam replentes, civitatis introitum hostibus penitus et castrorum denegarunt, constanter affirmantes, quod si totus Christianus exercitus cum ipso rege deperisset, infra tempora longa insultus omnium Sarracenorum Orientalium et obsidionem alacriter sustinerent, certum succursum expectantes. Et cum ab eminentioribus turribus speculantes supervenientium exercitum cernerent copiosum et diffusum, et suas vires viribus hostium nimis impares, noluerunt exire ad bellandum contra eos, maxime cum dolentes mœrore et inedia pæne deficerent. Quis enim plene posset enarrare dolores eorum præcordiales, cum viderent hostes Christi armis, vexillis, et cognitionibus picturatis, quas bene noverant, cum derisionibus superbire?

Revertuntur Sarraceni de fraude deprehensi.

The king treated better.

Fraudati igitur Sarraceni a proposito suo revertuntur, et ex tunc cæperunt cum rege Francorum mitius contractare. Concesserunt igitur regi, ut a suis fidelibus, qui cum eo capti erant, in escis et potibus serviretur, prout suppliciter postulaverat; formidabat enim, ne secundum Sarracenorum consuetudinem infectus potionaretur, per mensem enim et amplius inter eos detinebatur. Infra quod tempus, cum frequenter a Sarracenis cum terribilibus comminationibus sollicitaretur rex ut Damiatam redderet, et noluit ulla ratione, postularunt summam sibi pecuniæ persolvi sine diminutione, vel diuturno cruciatu usque ad ignominiosam mortem torqueretur, vel Caliphæ, irrediturus et sine spe redemptionis, in confusionem legis Christianæ præsentaretur. Rex igitur in arcto positus, perpendens se nullo modo manus eorum posse evadere, contem-

plansque se nullatenus Damiatam retinere, quin saltem hostili obsidione redderetur;—et quis eam liberare posset, vel terram ipsam potentius liberare?—respondit, volens in aliquo conditionem suam memoratam meliorare; "Nos Occidentales non abundamus auro sicut " vos Orientales, nec utimur libris in computationibus " nostris. Aurum igitur in argentum et libras in " marcas commutetis, et ut, utrobique captivis restitutis, salvo usque Achon sub vestro ducar conductu; " et qui in Damiata commorantur, illæsi in personis " et indempnes in armis, per vos ad loca tutiora perducantur; sic vobis, quod cruento corde dico, si ad " hoc perducere valeam inclusos, Damiatam resignabo." Quæ pacis forma, additis treugis decennalibus, cum Soldano placuisset, rex cum quibusdam primatibus Sarracenorum quatuorque de suis militibus, cum literis et arcanis intersignis, legato et duci et aliis, qui in civitate superiores fuerant, destinavit; significans et persuadens, ut ipsis Sarracenis Damiatam sub forma præscripta restituerent. Cum autem ad portas civitatis, pertransitis castris, regii nuntii comitantibus memoratis Sarracenis pervenissent, injuncta sibi nuntiantes, magnates Christianorum, plusquam dici potest dolentes, diu quid agendum super his dubitabant. Muscipulas enim hostium vehementer formidabant, ne scilicet regem, resignata Damiata, cum illis quos secum habebat, reciperent potionatum, per alicujus temporis victuros brevitatem. Norunt enim hoc genus fraudis Sarraceni. Sed postquam didicissent per regis nuntios, regem a nulla manu Sarracenorum potum vel cibum suscepisse, intercedentibus legato, regina, et aliis amicis regis qui vitam ejus diligebant, custodes civitatis, postquam securi facti sunt de regis et sua et nautarum liberatione et salvo ad Achon conductu, claves civitatis non sine cruentis singultibus, proh dolor, resignarunt. Quod cum populares cognovissent, præ doloris et iræ immanitate, tam regis quam aliorum quæ residua fuerant demo-

A.D. 1250.

He at length agrees to surrender Damietta.

The provisions in Damietta destroyed.

A.D. 1250. lientes victualia, dolia olei et vini confregerunt, frumentum, hordeum, et carnes sallitas projecerunt vel combusserunt, contra pacta utrobique concessa. Doluerunt inconsolabiliter, quod inimici fidei suis instaurationibus, quas per multa famis tempora reservaverant, fuerant saginandi. Censebantque melius fuisse, quod nunquam caperetur.

Decollantur Christiani in Damiata.

Release of the king. The Soldan puts to death the Christians he finds in Damietta.

Soldanus igitur cum, dimisso rege et salvo ad Achon conducto, civitatem reciperet Damiatam, invenit eam totam omni cibariorum genere fractis vasis destitutam, unde illos quos invenit Christianos vulgares, elapsis nobilioribus, jussit decollari, et doluit quod majores, quia consenserunt, quietos abire dimisisset. Insuper jussit quod navigium ibidem inventum Christianorum combureretur. Præterea Christiani, qui turmatim exierant de civitate, insidiis Sarracenorum a montibus et convallibus exeuntium prævenți, trucidabantur. Captivi tamen ante hunc casum feliciter restituebantur.

Rex Francorum diffiduciat Soldanum pro decapitatis in Damiata.

Complaints of this by the king. f. 238 *b*.

Quod cum audisset rex Francorum, apud Achon sub custodia Templariorum commorans et Hospitalariorum et aliorum qui in civitate fuerant Christianorum,[1] significavit Soldano, quod perfidus transgressor jam treugas impudenter initas confregisset, et quod pecuniam quam ab eo jam ceperat fraudulenter adquisivisset. Ad quod Soldanus respondit, quod Franci hujus ultionis occasionem præstiterunt et rancorem suscitarunt, unde pars Francorum in has culpas incidisse probantur, et pœnas merito subisse memoratas.

---

[1] B. repeats *audisset*.

Insurgunt Sarraceni in Soldanum. A.D. 1250.

Audientes interim Orientales et Egiptii, quod dictus Soldanus tantum regem et fratres ejus liberos dimisisset corruptus pecunia, irati sunt valde et ipsum hostiliter impetentes impugnarunt. Nec potuit ratio quam prætendebat de restitutione Damiatæ,[1] pro salute totius Paganismi, ne scilicet aliis Christianis ibidem pateret portus et introitus, ipsum excusare. Ipsumque vel fugarunt vel peremerunt. Auxit etiam hanc populi Sarracenici commotionem in ipsum Soldanum, quod de tota pecunia, quam antea et post regis habuit captionem, non persolvit pacta stipendia ipsis qui totum prælium consummaverunt, et Francos victos secundum ejus [mandatum] detruncaverunt. Oriebatur insuper inter eminentiores Orientalium lis et contentio letalis, quis eorum de tanta præda gloriaretur; sed postquam de regis liberatione certificarentur, omnem iram suam in Soldanum Babiloniæ refuderunt. The Saracens rise against the Soldan.

In civitate igitur occubuit Oliverus de Termes cum suis omnibus, quos ruptarios vocamus, pugnatoribus, et multis aliis quos longum esset enumerare, quos esse in libro vitæ constat scriptos nominatim. Hujus maximæ infelicitatis constat [causam] fuisse superbia[m] comitis Atrabatensis, qui primo humilitati restitit procaciter Sarracenorum, multa quæ prænotantur pro bono pacis offerentium. Iterum, ut omnia sibi ascriberentur, tertiam partem sibi assumens exercitus, clanculo recessit ab regis exercitu. Ut autem de prædictorum summa certificemur, hanc comiti Ricardo transmissam epistolam huic volumini inseruimus. Death of Oliver de Termes. The count of Artois the cause of the disaster.

Literæ missæ comiti Ricardo.

" Reverendo domino suo R[icardo] comiti Cornubiæ " suus J. cancellarius, etc. Cum interdum magnorum " animi diversis soleant rumorum relationibus fatigari Letter to Richard of Cornwall with an

[1] B. ins. *quam*.

A.D. 1250. account of the battle of Mansourah and capture of the French king.

" et quousque veritas sciatur torqueri, lugubres et
" lamentabiles de exercitu Francorum rumores vobis
" sub certa et vera forma, qui[1] non publicantur, prout
" ex ipso clerico quondam meo, reginæ Francorum
" transmisso, ore tenus accepi, quia literas non detulit
" sed tantum rumores credulitatis,[2] duxi intimandos.
" Videlicet, quod[3] post Purificationem beatæ Mariæ
" rex versus Kayrum iter arripuit, et remanserunt
" apud Damiatam dux Burgundiæ et uxores mag-
" natum, et regina[4] cum mulieribus multis. Volenti
" autem Nilum transire Soldanus Babiloniæ et multi
" Sarraceni ex parte altera ripæ fortiter restiterunt;
" figentibus[5] ex utraque parte tentoriis, naviculas con-
" gregavit, ut cum exercitu suo per eas connexas rex
" transiret tanquam ponte firmissimo. Absente autem
9 Feb. " die carniprivii ipso Soldano, et dimissis juxta flumen
" tentoriis, et numerosa multitudine in eisdem, per
" consilium cujusdam conversi quondam Sarraceni,
" dictus comes[6] et magister Templi[7] cum omnibus qui
" ibidem fuerunt fratribus transire fideliter edocentur;
" fuit autem idem conversus ex parte comitis Atraba-
" tensis, servus ejus. Ipsos autem sequebatur dominus
" Willelmus Longa-spata cum suis, et multi alii, ita
" quod tertia pars totius exercitus censebantur. Qui
" omnes Nilum transierunt, et subito irruentes in Sar-
" racenos viriliter dimicarunt, et factus est conflictus
" magnus. Tandem multis interfectis, videlicet univer-
" sis Sarracenis quos tam in campo quam in tentoriis
" invenerunt, et facta utriusque sexus strage non mo-
" dica, victoriam gloriosam optinuerunt Christiani; sed
" his non contenti comes et sui extiterant. Voluitque
" comes nimis protervus ulterius transire, scilicet ad

---

[1] *qui*] q̃, B.
[2] B. repeats *vobis*.
[3] B. ins. *cum*.
[4] *regina cum mulieribus multis*] mulieribus multis cum regina, B.
[5] *figentibus*] Sic B.; qu. *fixis*.
[6] *i.e.* the count of Artois.
[7] William de Sounac.

" quoddam casale Mansor dictum expugnandum, quod A.D. 1250.
" satis prope erat, negantibus et non consulentibus Letter to Richard of Cornwall with an account of the battle of Mansourah and capture of the French king.
" Templariis, multas incommoditates de fatigatione et
" læsione corporum suorum necnon et equorum et
" alias assignantibus. Noluit autem dictus [comes]
" aliqua ratione redire nec sui, sed convitiis ortis ad
" dictum casale venientes hostes invaserunt viriliter.
" Quod videntes Sarraceni, fugerunt cum magno ulu-
" latu, fletu, et dolore omnes in villa illa et aliis
" vicinis existentes, ita quod eadem die Soldanus
" clamorem audivit et factum, qui non erat ita remo-
" tus, ut credebatur. Intraverunt autem Christiani
" incauti casale memoratum, et præclusi lapidibus sunt
" obruti multi ab illis, qui in propugnaculis remanen-
" tes ipsis insidiabantur; dissipatus igitur exercitus et
" multum diminutus vix exiit, et cœpit jamjam despe-
" rare. Adveniens igitur ilico Soldanus cum immensa
" multitudine conflictum nimis cruentum cum eisdem
" commisit. Denique Deo permittente omnes Christiani
" interfecti sunt, excepta una persona contemptibili
" vix redeunte. Audiens autem hæc rex doluit, nec
" mirum, vehementer, et ardenti animo, prout potuit,
" festinantius transitum suum per dictas nacellas et
" alia vasa præparavit, dicens; 'Hodie necessario opor-
" 'tet totam Franciam 'virtutem suam effundere et
" 'vires omnimodas experiri.' Interim esurie et siti
" multi de Christianis defecerunt, et equi fatigati et
" esurientes cœperunt debilitari, et quod gravius erat,
" dolor et memoria de interemptis omnium corda
" usque ad spiritus amaritudinem sauciarat. Succe-
" dunt interea adversa adversis. Nam idem Soldanus,
" a quo odio personali multi Sarracenorum fuerunt
" animo et corpore divisi propter sui superbiam et
" fraudem, eodem tempore subito mortuus est. Et
" statim universi Sarraceni, alium loco suo præficientes,
" filium, prout dicitur, illius, confœderati et jurati sunt
" eidem ut domino, et sic omnes unum corpus effecti

A.D. 1250. f. 239. Letter to Richard of Cornwall with an account of the battle of Mansourah and capture of the French king.

" multo fortius quam prius animati uniuntur in perni-
" ciem Christianorum, videntes sibi exterminium gene-
" rale imminere. Soldanus[1] igitur de novo creatus,
" consilio utens seniorum et sapientum, facta et propo-
" sita Christianorum diligenter exploravit. Rex interea
" multos de exercitu suo Francos infirmitate et fame
" confectos misit navigio per Nilum versus Damiatam,
" ut saltem ibi tuti respirarent. Super quo Soldanus
" præmonitus in plaustris bubalorum fecit in occursum
" eorum vehi multo plures nacellas et armatos; et
" commisso bello navali gravissimo in ipso fluvio, tela
" hinc inde quasi grando mittuntur. Sarraceni igitur,
" misso igne suo Græco, multas navicularum cum suis,
" quos vehebant, perimentes comburendo, triumpharunt;
" merguntur, perimuntur, comburuntur Christiani, et
" sic tam ferro quam fame Dominus iratus omnes illos
" delevit. Evasit autem unus solus[2] natione Anglus,
Job i. 19. " ut flebilem casum regi, quasi Job tribulato, nuntiaret.
April 3. " Tandem in octabis Paschæ sequentis rex fluvium cum
" suo transiit exercitu, qui exiens de Nilo nomen aliud
" sortiebatur, scilicet Tafnis, cui hostiliter nimis cum
" infinita Sarracenorum multitudine occurrit Soldanus,
" et commissum est bellum miserabile; nam Christia-
" norum a tribulatione malorum et dolorum debilitatus
" exercitus succubuit, et super populum Christi irres-
" taurabile cecidit infortunium. Captus est igitur rex
" et fratres ejus superstites, et cæteri universi qui inter-
" fecti non fuerunt. Sicque juxta abscondita Dei judicia
" Christianorum cithara in luctum conversa pro sono
" prius dulci nunc gemitum emittit abhorrendum. Rege
" autem et cæteris sic captivatis, loquebatur Soldanus
" de pace cum rege et suis. Et dum tractabatur, nec
" erant in unum concordes, dolebat enim usque fere
" ad mortem, misit Soldanus fraudulenter copiosum

[1] Malek-el-Moadham Turan Schah.
[2] Alexander Giffard. See above, p. 156.

" exercitum ad Damiatam cum oloflamma et signis A.D. 1250.
" Francorum, ut civitatem et Christianos hujus rei ig- Letter to Richard of
" naros caute citius præoccuparent. Illis autem de tali Cornwall
" fraude per inordinatum incessum eorum præmunitis, with an account of
" clauduntur valvæ, et habito colloquio, et resistente the battle
" duce [1] et aliis in civitate existentibus, et affirman- of Mansourah and
" tibus se non timere de civitatis custodia, quousque capture of
" biennio vel amplius Dominus salubrius provideret the French king.
" elapso, consilium et auxilium conferret per succursum,
" et non pro vita regis flecterentur, reversi sunt ad
" Soldanum fraudati a proposito. Rex vero tunc facta The king is
" treuga pro persona sua et hæredum suorum, obligans ransomed, and Dami-
" per obsides ad restitutionem centum milium marca- etta again
" rum argenti pro jactura Damiatæ, emollitis civitatis given up to the
" custodibus per intercessionem reginæ et aliorum regis Saracens.
" amicorum vitam suam desiderantium, Damiata, proh
" dolor, est Christi hostibus in confusionem universalis
" ecclesiæ restituta."

Obierunt in hoc male fortunato congressu omnes John de Dreux had
fere nobiles Franciæ. Comes Johannes de Druis, flos died in Cyprus.
Francorum, in triste præsagium hujus infortunii futuri,
obiit in Cypro.

Nuntiantur hæc dominæ Blanchiæ et per Franciam publicantur.

Hæc igitur lugubria postquam per aliquos ab Orien- Reception of the news
talibus partibus redeuntes ad audientiam dominæ Blan- in France,
chiæ et magnatum Franciæ pervenissent, nec valentes
nec volentes hoc credere, relatores patibulis suspendi
præceperunt, quos martyres credimus esse manifestos.
Tandem cum multiplicatos audirent relatores, quos
nugigerilos vocare non audebant, et scripta viderent
super his omnibus consignata cum intersignis non am-
biguis, tota Francia dolorem induit et confusionem, et

[1] Hugh IV., duke of Burgundy.

A.D. 1250. tam ecclesiastici viri quam militares mœrore querulo contabuerunt, nolentes recipere consolationem. Ubique enim patres et matres suos filios, pupilli et orphani genitores, consanguinei consanguineos, amici amicos cecidisse conqueruntur. Immutata est mulierum speciositas; serta de floribus projecta sunt; cantilenæ suspenduntur; instrumenta musica prohibentur; omne quoque genus lætitiæ in luctum et lamenta commutatur. Et quod pejus est, Dominum de injustitia redarguentes, in verba blasphemiæ, quæ apostasiam vel hæresim sapere videbantur, præ mentis amaritudine et doloris immanitate desipientes prorumpunt. Et multorum cœpit fides vacillare. Venetia quoque civitas nobilissima, et multæ civitates Ytaliæ, quas inhabitant semi-Christiani, in apostasiam prolapsi essent, nisi episcoporum et sanctorum virorum religiosorum consolatione roborarentur, qui veraciter affirmabant, ipsos occisos jam regnare martyres in cælestibus, nec modo velle pro totius mundi auro in hujus mundi valle tenebrosa [manere]. Et sic vix quievit aliquorum, non tamen omnium, indignatio.

in Venice, and other cities of Italy.

Rex Castellæ A[ndefulsus] cruce signatur.

[Ferdinand III.] takes the cross.

Hæc[1] cum audisset victoriosissimus rex Castellæ Andefulsus,[2] qui jam plusquam tredecim dietas super Sarracenos adquisivit, compassus Francorum miseriæ, cruce signatus est, dignius reputans Terram Sanctam Christo subjugare quam aliam.

Querimonia pro extorsionibus pecuniarum.

Evil result of the plunder of the poor

Tales igitur, tales fructus parturiunt rapinæ et depræ-dationes, quas faciunt magnates, pauperibus multimodas injurias patientibus, ut eorum marsupia repleantur,

---

[1] This paragraph is in the margin.

[2] *Andefulsus*] An error for *Ferdinandus*.

permittente, immo docente, ecclesia Romana, quotiens peregrinaturi, ut Deo militent, proficiscuntur. Patet ergo luce clarius ex præmissis, quantum Deo displicet quæstus talis, qui de pauperum surgit oppressionibus et depauperatione. A.D. 1250. for the crusade.

Unum exemplum de turpibus extorsionibus per regnum Francorum.

Et si aliæ pecuniarum extorsiones per regnum Francorum factæ irrecitabiles dignæ æterno sint silentio, unum tamen exemplum huic paginæ duximus inserendum. Notum est, quod dominus Francorum rex ex permissione Romanæ ecclesiæ per triennium decimam ab ecclesia regni Francorum emunxit, tali conditione, ut Papa tantumdem in posterum ab eadem extorqueret, ut Frethericum potentius expugnaret. Cui tamen post primam triennii collectam, scilicet suam, rex Francorum præmunitus, volenti suam vindemiare, multiformis emunctoris ars ut artem falleret, in faciem contradixit, hanc prætendens rationem, quod nullo modo toleraret ecclesiam sui regni depauperare ad expugnandum Christianos; ad expugnandum vero incredulos æquanimius tolerari potuit, et potius a laico quam sacerdote; præterea, si alio proximo triennio deprædaretur, irrestaurabili prædæ, quod tamen non curaret, pateret. Extorsit igitur, ut prætactum est, pecuniam memoratam per quosdam Papæ ministeriales, ut efficacius ipsam exigeret; et ut certius sciretur ad quantum pars papalis ascenderet colligenda. Unde multorum corda dolore præcordiali cruentabantur, maledicentium et imprecantium ut prophetæ Ysaiæ, immo Dei, verificaretur sententia, Qui *odio* semper hactenus *habuit rapinam in holocausto.* Utinam hæc rationis libra perpenderent dominus Anglorum rex et frater ejus comes Ricardus et alii principes crucesignati, turpibus emolumentis incumbentes! Quamvis enim pium constat esse actum sanctæ

Louis IX. had extorted a tenth for three years from the church for the crusade.

but refuses to allow the same to f. 239 *b.* the Pope for the war against Frederick II.

The money for the crusade collected by Papal officials.

Isa. lxi. 8.

The evils of this a warning to the king of England.

A.D. 1250. peregrinationis, viatica tamen turpiter adquisita piæ actionis coinquinant executionem. Hæc enim causa, licet aliæ forte non desint, creditur fuisse jam descriptæ confusionis. Harum quoque in Francia factarum extorsionum unam, quia turpissimam, duximus memorandam. Contigit ut memoratus papalis exactor obvium haberet unum clericulum de villa venientem, aquam in vasculo cum aspersorio et frusta panis, data sibi pro aspersione aquæ benedictæ, bajulantem. Cui Romanus insidiator ait, "Ad quantum pretium as-" cendit beneficium hoc tibi ab ecclesia concessum per " annum?" Cui clericus, laqueorum ignarus Romanorum, respondit, "Ad viginti, ut æstimo, solidorum." Cui Romanus jam se manifestans, ait, "Hic ergo as-" surgunt ad fisci commodum per[1] annum viginti et " quatuor denarii, scilicet[2] duo solidi." Et suffocavit ipsum pauperem ostiatim mendicantem, dicens, "Redde " domino regi quod debes." Unde pro illa substantiola persolvenda cogebatur ille pauperculus, multis diebus scolas exercens, venditis in parvisio libellis, vitam famelicam et codrinam protelare. Talibus igitur omissis sermocinationibus collateralibus, ad materiam redeamus principalem.

Anecdote of a Papal collector and a poor clerk.

De magnanimitate abbatissæ et comitissæ de Acoc, Hela[3] [*nomine*].

Memoratum igitur infortunium, postquam ad audientiam domini Papæ pervenisset, doluit vehementer, et totius curiæ Romanæ universitas, et suspensa est bulla per aliquot dies, et crevit et diffusa est infamia Papæ non mediocriter. Auditus est enim hujuscemodi sermo in Francorum querimoniis; "Heu, heu, quanta mala

Grief of the Pope on the news of the failure of the crusade.

[1] *per . . denarii*] Written over an erasure. Not in C.

[2] *scilicet duo solidi*] In the margin. Not in C.

[3] *Hela nomine*] So C.; Helo, B., omitting *nomine*.

" nobis superbia papalis parturivit, quæ tam proca- A.D. 1250.
" citer Fretherico restitit humiliato, nec condignam Speeches of the
" admisit satisfactionem, sed potius ad cordis provoca- French.
" vit amaritudinem. Optulit[1] nimirum nobis quicquid
" Christiani possessionum in Terra Sancta aliquo
" tempore optinuerunt, sine sanguinis effusione, be-
" nigne restituere. Proh dolor, quantum Christiani
" sanguinis nunc in Terra Sancta magnifici ac gene-
" rosi, quantum in Alemannia, quantumque in Ytalia
" inutiliter effunditur! Et quod dampnosius est, fide
" vacillante, Terra Sancta patet discrimini; minora-
" taque religione Christiana, paganorum superstitio
" exaltatur. O quam infausto sidere natus est, quod
" saltem suo tempore tot adversa in ecclesia Domini
" Jesu Christi, Cujus se affirmat esse vicarium, proru-
" perunt!"

Cum autem hæc infortunii tanti relatio aures ab- Reception of the news by Ela, countess of Salisbury and abbess of Laycock.
batissæ ac comitissæ Helæ[2] quæ conventum religiosa-
rum dominarum de Lachon non muliebriter gubernavit,
et quam matrem fuisse Willelmi Longæ-spatæ constat
magnanimi, tetigisset, ipsa memor visionis, quam viderat,
gloriosæ de filio suo, eo tempore quo ipse martyr, ut
prædictum, occubuit manifestus, alacri spiritu, junctis
manibus et flexis genibus, prorupit in hanc Dei laudem,
Christo valde complacentem; "O domine mi Jesu
" Christe, gratias Tibi ago, Qui de corpore mei, indignæ
" peccatricis, talem ac tantum voluisti filium procreari,
" quem tam manifesti martyrii corona dignatus es
" redimire. Spero utique, quod ipsius patrocinio citius
" ad culmen cælestis patriæ promovebor." Hæc autem
postquam hujuscemodi rumorum relatores, qui diu præ
timore tacuerant, viderent et audirent, non muliebrem
in muliere laudantes constantiam, in ipsa mirabantur
matronalem et maternam pietatem, in verba lugubris
querimoniæ non resolvi, immo potius spirituali gaudio
alacriter exultare.

---

[1] *i.e.* the Soldan.

[2] *Helæ*] Helo, B. (not C.)

A.D. 1250.

De obitibus aliquorum nobilium.

Deaths of many nobles, prelates, and knights.

Anni sub illius circulo lacrimabili, obierunt præclarissimi viri, comites et marchiones, episcopi et milites, in peregrinatione prænarrata, aliqui in navibus, aliqui in insulis, aliqui submersi. Quorum unus fuit episcopus Noviomensis.[1] Cujus nomen et aliorum nomina constat esse scripta in libro vitæ sempiternæ.

20 July.

Eodemque anno circa festum Sanctæ Margaretæ, obiit Robertus de Muscha[m]p, vir magni nominis in partibus Angliæ Borealibus. Eisdemque diebus obiit Henricus de Hastingo, miles egregius et baro opulentus.

Sarraceni se præparant ad obsidionem Achon.

The Saracens prepare to besiege Acre.

Diebus etiam sub eisdem, Sarraceni videntes fortunam Martis in manibus prosperari, tum propter spolia, equos, arma, machinas et balistas, navigium, et victualia, quibus prostratis eorum gaudebant et abundabant adversariis, tum propter conceptam audaciam et Christianorum recentem confusionem, tum propter treugarum resignationem, sese ad obsidionem Achon

f. 240.

præparaverunt.

Their regret at the escape of the French king.

Doluerunt insuper quamplurimum, quod regem Francorum et fratres suos superstites vel redimi permiserunt vel abire redemptos, etiam si in decuplo pecunia multiplicaretur; cujus rei crimen refundentes in Soldanum Babiloniæ, ejus avaritiam detestantes, credebant confidenter adhuc amissa recuperare, et regem cum fratribus suis irretire.

Rex Francorum remittit fratres suos in Franciam.

Louis IX. sends home his brothers, but remains

Quod perpendens pius rex Francorum, postquam pecuniæ prætaxatæ quantitatem, quam mutuo receperat a Templo et Hospitali, Januensibus et Pisanis, penitus reacceptis obsidibus persolvisset, duos fratres suos

[1] Peter Charlot. See above, p. 92.

superstites, scilicet Aldefulsum comitem Pictaviæ et Karolum[1] comitem Provinciæ, prudenter in navi solida subito ac secreto collocatos, in partes transmisit Occidentales; qui, Deo duce ac protectore, in regnum Franciæ sani pervenerunt et incolumes. Rex autem apud Achon tristis remansit et inglorius, jurans in cordis amaritudine maxima, quod nunquam in dulcem Franciam sic confusus remearet. Quis autem singultus et lacrimas sine singultibus et lacrimis enarraret, quando tertio fratre mortuo, scilicet R[oberto], unus eorum devictus duos inglorios fluctibus Neptuni commendavit? Memorati igitur comites simul cum duce Burgundiæ, qui cum eis venerat, sicut eis per regem injunctum fuerat, Papam ilico adierunt, persuadentes efficaciter, non palpando, ut regi, in discrimine tanto constituto et pro honore universalis ecclesiæ dimicanti, non segniter subveniret, et Frethericum, qui solus inter omnes Christianos tantis potest mederi periculis, ad pacem ecclesiæ revocans humiliatum, ipsum ad hoc induceret, ut ipsi regi jam pæne desperato succursum competens conferat et festinum; alioquin, ipsi dux et comites dominum Papam, tanquam in odio obstinatum et de honore Christianæ fidei minime curantem, a sede removeant Lugdunensi; et si electus Lugdunensis[2] et frater ejus archiepiscopus Cantuariensis, in quibus confidit, eum defendant, tota Francia in ipsos insurgat, præviis magnatibus memoratis.

A.D. 1250. himself at Acre.

His brothers and the duke of Burgundy apply to the Pope.

Their threats.

De insolita maris inflatione et commotione.

Sub ejusdem temporis voluminibus, mense videlicet Octobris, luna existente prima, die mensis prima, apparuit novilunium turgens et rubicundum in signum

Inundations of the sea in October,

[1] *Karolum*] So Par. in the margin, and C. The text in B. has *Karlonem.*

[2] Philip of Savoy.

A.D. 1250. futurarum tempestatum, secundum illa philosophi et versificatoris documenta experimentalia;

" Promittit de more rubens nova Cintia ventos,
" Caumate vel Borea valido nisi præpediatur;
" Turgida dat nimbos, sed[1] pallida clara serenum."

Cœpit igitur aer cotidie in prima incrementi lunaris septimana densa caligine et ventorum turbine vehementer commoveri; cœperuntque venti ramos et folia, quæ tunc in arboribus emarcuere, dilacerare et evellere et per longos tractus aereos asportare. Et quod dampnosius erat, mare perturbatum fines solitos, bis fluens sine refluxu, pertransiens, tam horribilem mugitum cum fremitu edidit, ut per remota terræ spatia, non sine stupore audientium, etiam senum, reboaret, quod nullus modernorum se meminit prævidisse. Visum est etiam sub opaca nocte ipsum fretum quasi accensum ardere, et fluctus fluctibus conglomeratos dimicare, ita ut non posset nautarum peritia perituris navibus subvenire. Rates igitur magnæ ac solidæ submersæ perierunt. Unde etsi de aliis sileamus, apud unum solum portum, scilicet Herteburne, absque parvis et mediocribus tres nobiles naves tumentibus fluctibus sunt absorptæ. Apud Winchelese autem quendam portum orientalem, exceptis tuguriis salinariis et piscatorum receptaculis et pontibus et molendinis, plusquam trecentæ domus in ipso pago cum quibusdam ecclesiis per maris violentum ascensum sunt subversæ. Hoilandia quoque in Anglia, et Holandia in partibus ultramarinis, cum Flandria et aliis locis planis et mari finitimis, dampna sustinuerunt irrestaurabilia. Fluvii quoque cadentes in mare adeo repulsi intumuerunt, ut prata, molendina, pontes, et domos vicinas subverterent, et arva occupando segetes quas horrea non susceperant asportarent; ut manifeste ira Dei tam in mari quam

especially at Hartburn,

Winchelsea,

Lincolnshire, and Holland.

[1] *sed*] seu, B. I cannot ascertain the author of these verses.

in terra mortalibus appareret, secundum illud Abacuc vaticinium, vindicta videretur peccatorum imminere; *Nunquid in fluminibus iratus es, Domine, vel in mari indignatio tua?* Et quid mirum? a Romana enim curia, quæ fons esse totius justitiæ[1] teneretur, enormitates irrecitabiles emanarunt; quarum unam indignam scribi huic paginæ duximus inserendam. A.D. 1250. Habak. iii. 8.

Quædam detestabilis exactio a prioratu de Binham.

Licet prior[2] de Binham jus plenarium haberet in ecclesia de Westle,[3] in usus proprios habenda, utpote per collationem patroni confirmationemque[4] duorum episcoporum et eorundem capituli, de tribus Romanæ ecclesiæ pontificibus, Lucio videlicet, Eugenio, et Gregorio nono; quidam Januensis, spurius et illiteratus, tales a domino Papa literas contra jus et pietatem[5] impetravit: Papal exaction from the prior of Binham.

"Innocentius episcopus, etc., dilecto filio magistro " Berardo de Nimpha, scriptori nostro in Anglia com- " moranti, salutem et Apostolicam benedictionem. " Cum dilectus filius noster N. camerarius noster, " quondam Reinerio de Solerio præposito Yporiensi " nuper viam universæ carnis ingresso, ecclesiam de " Westleia Eliensis diocesis, — quam spectantem ad " præsentationem dilectorum filiorum prioris et con- " ventus de Binham, ordinis sancti Benedicti, idem " præpositus dum viveret optinebat in partibus Angli- " canis,—dilecto filio Herrigetto clerico, nato nobilis " viri Perrini de Malachana de Volta, civis Januensis, " auctoritate nostra duxerit[6] conferendam, decernens " irritum et inane quicquid de ipsa contra collatio- Letter of Innocent IV. confirming the presentation of the church of Westley to Enrichetto, a Genoese.

[1] B. (not C.) repeats *esse*.

[2] Richard de Selford.

[3] Westley in Cambridgeshire.

[4] *confirmationemque*] confirmationisque, B.

[5] B. (not C.) repeats *literas*.

[6] *duxerit*] duximus, B.

A.D. 1250. f. 240 *b*. " nem suam contigerit attemptari; nos quod a dicto " camerario factum est in hac parte ratum habentes, " discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, " quatinus procuratorem ipsius H[errigetti] vel alium " quem volueris ejus nomine, in possessionem ecclesiæ " memoratæ, amoto ab ea quolibet detentore, per te " vel per alium procures inducere corporalem et tuearis " inductum, contradictores per censuram ecclesiasticam " appellatione postposita compescendo, illa indulgentia " non obstante, per quam Anglis est indultum, quod " Ytali clerici decedentis beneficium vel cedentis alius " Ytalicus immediate nequeat optinere, seu aliqua alia, " de qua oporteat in præsentibus fieri mentionem, aut " per quam hæc collatio seu assignatio valeat impediri " vel etiam retardari, seu constitutione[1] *de duabus* Lyons, April 29. " *dietis* edita in concilio generali. Datum Lugduni, " tertio kalendas Maii, Pontificatus nostri anno " septimo."

Quomodo archiepiscopus Cantuariensis enervavit constantiam aliquorum querulorum.

Archbishop Boniface suppresses the complaint of the canons of St. Bartholomew's.

Diebus quoque sub eisdem, Cantuariensis archiepiscopus, cauteriatam suam sentiens conscientiam super enormi facto quod Londoniis perpetraverat, maxime in ecclesia Sancti Bartholomæi, ut prædictum est, missis clanculo nuntiis[2] tam comminationibus quam blanditiis, et tam ex parte regis et reginæ quam ipsius archiepiscopi, vocem querulam canonicorum supprimere procuravit.

De obitu episcopi Wintoniensis Willelmi.

Death of William de Raleigh,

Eodemque anno circa festum Sancti Mathæi, apud Turonim obiit episcopus Wintoniensis W[illelmus], qui,

[1] Cap. 37 of the Constitutions of the 4th Lateran Council, under Innocent III.

[2] B. ins. *qui*.

ut sibi parceret in expensis, ibidem circiter xi. mensibus moram cum castigata familia continuaverat. Obligabatur enim episcopatus ejus debitis inæstimabilibus contra Papam, ex illo tempore excrescentibus, quo dominus rex ipsum episcopum persequendo ab Anglia exturbaverat. Cui sinum consolationis dominus Papa opime remuneratus tunc pandebat, ut præscriptum est. Facta igitur pace cum Papa, et rege incurvato, ut pecuniam pactam citius coacervaret, qua ecclesiam suam liberaret, solitam recidit mensæ dapsilitatem et familiæ numerositatem. Moriturus igitur, cum viaticum salutis videret afferri, ait, cum in ostio intrans sacerdos eucharistiam bajularet; "Expecta, amice; dignum est, ut Dei mei pro-" ditor obviam ei trahar, et merito ut detractor;" et sic manibus ministrorum, qui ei obtemperaverunt, obviam corpori Christi tractus, cum lacrimis et contritione viaticum assumpsit salutare. Et sic in timore Dei spiritum contritum exhalavit. A.D. 1250. bishop of Winchester, at Tours, 21 Sept.

Quantam diligentiam rex adhibuit ut frater ejus substitueretur.

Quod cum dominus rex audisset, lætas querelas ac breves cum siccis lacrimis emittens, omni quo potuit statim nisu conabatur, ut in loco ipsius frater ejus Æthelmarus, licet ordine, ætate, et scientia insufficiens, substitueretur. Misit igitur ilico duos de præcipuis clericis suis, quos noverat ad omnem suggestionem sagacissimos, Wintoniam cum literis ejus, ut accumulantes blanditias minis et promissis, animos monachorum ecclesiæ cathedralis, ad quos pertinet electio, ad hoc inclinarent, ut ipsum Æthelmarum omnes in episcopum postularent et suarum pastorem animarum. Et qui ad hoc mittebantur fuerant Johannes Mansel et Petrus Chaceporc, clerici, qui ut desiderium regis effectui manciparent, summam diligentiam adhibuerunt, et The king endeavours to induce the Winchester monks to elect his brother Æthelmar to the see.

A.D. 1250. quamplurium monachorum corda enervarunt, ut eundem Æ[thelmarum] postularent in præsulem,—postularent, inquam, quia ad præsulatus culmen omnino fuerat insufficiens et ineptus. Deinde elapsis circiter quindecim diebus, quibus cotidie dicti clerici instantissime elaboraverant, ut eorum qui in conventu constantiores videbantur ad regis terreni, spreto Regis cælestis timore, voluntatem incurvarentur, venit ipse rex Wintoniam, et ilico ad ecclesiam Sancti Suithuni, videlicet cathedralem, accedens, quasi episcopus vel prior venit in capitulum, et ascendens[1] sedem præsidentis, sermonem hunc inchoavit, sibi thema præfigendo :

The king goes to Winchester.

Sermo regis quasi prædicantis in capitulo Wintoniensi.

His sermon to the monks in the cathedral.

" *Justitia et pax osculatæ sunt* invicem," et continuans sermonem addidit; " Ad me et reges alios, " necnon et principes et justitiarios nostros, qui " habent mediante justitia populos gubernare, pertinet " rigor judicii et justitiæ. Ad vos autem, qui estis " pacis homines et religionis alumpni, pertinet pax et " tranquillitas. Hodie autem, quia, ut audivi, petitioni " meæ, ut bene sit vobis, favorabiles vos feliciter exhi-

Ps. lxxxiv. 10. " buistis, *justitia et pax osculatæ sunt.*" Quod est dictu; " Aliquando vobis mihi rebellibus in postulatione " Willelmi de Rale, episcopi vestri jam defuncti, mihi " non accepti, gravis extiteram; nunc autem vobis[2] " favorabilis factus sum, amicissimus, et memor vestræ " benignitatis, gratissimus impensor vicissitudinis. " Præterea constans est per mulierem primo ruinam " mundo evenisse, et per mulierem remedium. Simi- " liter in casu præsenti, ut uxori meæ, scilicet reginæ, " avunculum suum Willelmum electum Valentinum " promovere in hunc episcopatum desideranti,[3] satis-

[1] B. (not C.) ins. *sedens.*
[2] B. (not C.) repeats *vobis.*
[3] *desideranti*] desiderantis, B.

" facerem, vos aliquando sollicitans inquietavi et in- A.D. 1250.
" quietando dampnificavi; nunc autem ego, nimirum The king's sermon to the monks in the cathedral.
" volens fratrem meum uterinum promovere, qui ratione
" mulieris, scilicet reginæ Ysabellæ matris nostræ,
" mihi indubitanter sanguine fraterno conjungitur,
" vobis reconciliabor, vosque et ecclesiam vestram ef-
" ficaciter promovebo, et præcordialis amicitiæ brachiis
" amplexabor. Cæterum libra rationis debetis non
" ultimo ponderare, quod in hac civitate natus fui et
" in hac ecclesia baptizatus; unde majoris dilectionis
" mihi vinculis astringimini, nec debetis quomodolibet
" meæ voluntati contraire, sed in omnibus promta
" devotione obsecundare. Nec vacat a causa consensus
" gratissimi, quod idem frater meus Æ[thelmarus] f. 241.
" postulandus ecclesiam istam, velut sol, radiis suæ
" regalis generositatis, qua fulget ex parte genitricis,
" et præclari sanguinis, quo pollet ex parte genitoris,
" et suæ gratissimæ benignitatis et juventutis, qua
" Deo complacet et hominibus, per longa tempora, ut
" speramus, illustrabit. Ite igitur in pace, et inito
" consilio cito revertentes, sine alicujus contradictionis
" scrupulo, [secundum] pium propositum nostrum, de
" quo mihi spem dedistis, palam coram me et omnibus
" electum vel postulatum vestrum communi assensu
" Æ[thelmarum] fratrem meum feliciter nominetis."
Et in calce sermonis superaddidit, quod si ipsos monachos persuasionibus suis rebelles inveniret, profecto confunderet universos, secundum illud poeticum,[1]

" Stricto supplicat ense potens."

Qualiter monachi Wintonienses coacti sunt postulare Æthelmarum in episcopum suum.

Monachi igitur secedentes, in arcto positi, super his diligenter conferentes, pristinas tribulationes, quas pro

[1] See the preface to vol. ii., p. xxxii.

A.D. 1250. Willelmo electo Valentino graves, et graviores pro
Reflections of the monks on the king's demand. postulatione Willelmi episcopi eorum jam defuncti, perpessi sunt, memoriter recitarunt, dicentes; "Ecce preces
" domini regis armatæ, quibus contradicere grave est,
" ac nimis formidabile, ac ecclesiæ nostræ periculosum.
" Papa enim regi in omnibus optemperat, et quia in
" arctó positus, principes offendere vitat et formidat.
" Unde si secundam idoneam personam aliam quam
" fratrem suum eligeremus vel postularemus, rex in
" iram, immo furorem, versus, factum nostrum, licet
" sanctum Petrum, si superstes esset, constitueremus,
" cassando nos persequeretur; et sic hinc regem habe-
" remus inimicum, et inde Papam, qui corruptibilis est,
" potenter adversantem; quasi inter duas molas con-
" tritis immineret confusio cum ruina inconsolabili.
" Præterea, postquam Willelmum episcopum Norwicen-
" sem in episcopum nostrum promovendo postulavimus,
" et colla nostra ejus jugo, rege invito et constanter
" contradicente et nos opprimente, supposuimus, idem
" W[illelmus], postquam plenam adeptus [est] potesta-
" tem, nos, licet indigena et legum terræ peritus, et
" quem sperabamus per omnia Deo placitum et nobis
" frugalem, immisericorditer persequebatur et irrestau-
" rabiliter dampnificavit, acceptorum immemor benefi-
" ciorum et innumerabilium quas pro eo toleravimus
" injuriarum. Unde incarcerabamur capti et tracti et
" fustigati, fame affecti, cruentati, et quasi fures com-
Angustia monachorum. " pediti. In quem igitur de cætero poterimus con-
" fidere? in quem sperare? in quo salutem expectare?
" Hinc Cillam, illinc Charibdim, formidamus imminen-
" tem. Si autem hoc egerimus, mors nobis est; si
" autem non egerimus, manus regias non effugiemus.
" Præter hæc etiam, quod nos debet merito perterrere,
" si memoratum Æ[thelmarum] in episcopatum promo-
" veamus, semper erit electus, non episcopus, quod
" nunquam contigit huic ecclesiæ, nec utinam contin-
" gat. Item forte impetrabit a Papa, ut remaneant sibi

" electo, quos jam optinet, redditus infiniti. Quid enim A.D. 1250.
" his temporibus non optinent et impetrant in curia
" Romana munera effundentes? Quod si hoc, nulli in
" Anglia in divitiis et potestate præterquam vix regi
" secundus existet; et tunc poterit, si placuerit, (sed
" utinam non patrisset vel Pictavizet,) totam Angliam
" in Pictaviam, vel Pictaviam tanquam regni ostiarius
" potentissimus redigere in Angliam, et sic Anglorum
" de sub cælo delere memoriam."

Tandem post multas, quibus involvebantur, angustias, videntes dies malos, nec ad sinum patris nostri Papæ, qui solet ad eum confugientibus suffragari, patere refugium, voluntati regiæ coacti sunt *in arcum pravum conversos* incurvari. Ps. lxxvii. 57.

Consensus.[1]

Postularunt igitur voce communi, sed non corde unanimi, in episcopum et animarum suarum pastorem spiritualem Æthelmarum, fratrem regis uterinum, ex patre Hugone Bruno, comite de Marchia, et Isabella, quondam Angliæ regina, uxore sua, procreatum, natum in Pictavia, licet ætate, scientia, et ordine insufficientem, licet an[nuis redditibus] innumerabilibus archipræsulatui condignis abundaret, monachi Wintonienses regis victi importunitate, et de Papæ adjutorio desperantes. Sic igitur ipsum Æ[thelmarum] tanquam electum suum vel postulatum in præsentia domini regis sollempniter in propatulo nominarunt, addita conditione tali, si videlicet possit talis ex dispensatione domini Papæ ad dignitatem pontificis promoveri. They consent. Election of Æthelmar de Valence to Winchester.

[1] *Consensus*] Conventus, C.

A.D. 1250. *Rex gaudens destinat nuntios sollempnes ad Papam, ut desiderium suum consequatur.*

The king sends to the Roman court for the Pope's confirmation.

Rex igitur vultu, gestu, et voce exaltata gaudium protestans, jussit Roberto de Sothindona, clerico suo et electo rhetori, ut elegantissimam et efficacissimam epistolam super his componeret, domino Papæ transmittendam, in qua precibus urgentibus comminationes terribiles et aduberes intermisceret promissiones. Misit igitur dominus rex nuntios sollempnes et eloquentes, qui bene norunt tam Papam quam cardinales ad suum incurvare propositum, ad Romanam curiam, ut ipsum Papam super hoc arduo negotio, domino regi tam placido et præcordiali, convenirent, et ad assensum tam prece quam precio vigilanter inclinarent.

Querula exclamatio.

Reflections of the author on this and similar episcopal elections.

Proh dolor, ut quid mundi languor amplius protelatur, quonam exularunt pax et justitia, de quibus rex sermonis ac prædicationis suæ sumpsit exordium? Ubinam libera electio, pax ecclesiæ, quam inviolabiliter juravit rex tenere in coronatione sua primitiva? Heu, heu, modo contemptis regni naturalibus, viris sanctis, literatis, et religiosis, intruduntur alieni, honore quolibet indigni, literarum et idiomatis Anglicani penitus ignari, confessionibus et prædicationibus omnino inutiles, nec compositi, nec moribus informati, pecuniæ extor-
f. 241 *b.* tores, animarum contemptores. Quondam sancti viri, religiosi, et literati, Spiritu Sancto cooperante et revelante, ad cathedras licet renitentes trahebantur, quas per fas et nefas aulici, tribunales, vel barbari occupant violenter. Omnes jam domus, ad quas electio pertinet pontificalis, ob id ipsum destruuntur. Patronatus oneri est jam, non honori; dampno, non utilitati. Omnes quoque ecclesiæ tam pontificales quam conventuales, cum vacantes ad manum[1] regis devolvantur, quæ utique

[1] *manum*] manus, B.

manus defensiva esse teneretur et protectiva, prædæ patent et rapinæ. O Papa, patrum pater, ut quid permittis Christianorum climata talibus inquinari? Merito igitur, merito ab urbe et sede pulsus propria, tanquam profugus et[1] alter Chain, cogeris exulare; prosperantur hostes tui Frethericales; fugis fugantes, et *qui te persequuntur sunt veloces* et potentes. Ubique in tibi subjectos tua bulla fulgurat, sed vilescit apud rebelles. Ubique suspensis a beneficiorum collationibus prælatis, jubentur fieri provisiones, sed indignis, barbaris, et ignotis, qui ab ovibus ovilis Dominici lac quærentes, carnes, et vellera, tondent, radunt, excoriant eas, et eviscerant. Nec alicui a piis patribus indulta privilegia possunt suffragari. Inter cæteras quoque nationes et regiones Anglia, ubi, ut novit mundus, plus viget fides Christiana, vilius conculcatur, suisque bonis et laboribus opprimente Papa spoliatur. Nullus ei, si ipsa cuilibet fit prædoni; ubinam scitur Anglicus aliquis redditum habere in partibus Romæ, Ytaliæ, Januæ, vel regnorum aliorum, cum tales in Anglia rapiant universa? O Deus ultionum Domine, quando exacues ut fulgur gladium, ut cruore talium inebrietur? Profecto, peccata nostra nobis gravamina merito talia præpararunt.

A.D. 1250

Papal oppressions.

Isa. xxx. 16.

England a prey to any plunderer, but gets nothing in return.

Obiit episcopus Rofensis; eligitur magister Laurentius de Sancto Martino.

Eodemque anni tempore, scilicet circa festum sancti Michaelis, obiit episcopus Rofensis, cujus loco monachi Rofenses elegerunt magistrum Laurentium de Sancto Martino, domini regis clericum et consiliarium specialem, ne, si forte alium elegissent, se rex electioni opposuisset.

Death of Richard de Wendene, bishop of Rochester, 29 Sept.

Election of Laurence de S. Martino.

[1] *profugus et*] et profugus, B.

A.D. 1250. *Redit episcopus Lincolniensis a curia Romana.*

Return of bishop Grosseteste from the Roman court.

Et circa idem festum, sancti scilicet Michaelis, episcopus Lincolniensis Robertus, cum in curia Romana pluribus diebus cum multarum expensarum inutili profusione stetisset, et conceptum propositum ad votum perficere non valeret, tristis et vacuus in Angliam remeavit. Multos tamen religiosos, ut se ab ejus impetu defenderent, fatigarat et non mediocriter dampnificarat.

His intention of resigning his see,

Et cum in episcopatum suum pervenisset, videns materiam confusionis ecclesiæ universali cominus imminere, ut sibi contemplanti, oranti, et studenti liberius vacaret, exemplo instructus episcopi Dunelmensis Nicholai, se exuens a mundanis, quibus se sæpe inutiliter illaqueaverat, magistro Roberto de Marisco, officiali suo, curam administrationis officii sui commisit sibi competentis, proponens mundo perituro vale dicere ac cedere episcopatui.

which is not carried out.

Sed timens regias rapinas, quæ [ecclesias] vacantes consuevit depauperare, et demum indignas personas intrudere in eisdem, sub dissimulatione, suspenso adhuc tam arcano consilio, nescius quid in tanto mundi turbine ageret, anxius expectavit.

Episcopi Angliæ provident sibi contra laqueos archiepiscopi Cantuariensis.

The English bishops collect funds against the archbishop of Canterbury.

Episcopi Angliæ interim cognoscentes ex dicti episcopi relationibus, nuper a curia Romana redeuntis, et aliorum, quos miserant, procuratorum et exploratorum suorum, quod archiepiscopus Cantuariensis laqueos dampnosos ipsis parare moliebatur, pecuniam ad expensas in curia Romana effundendas collegerunt, quæ, pecunia interveniente, more *arundinis ventis agitatæ*, huc illucque flecti consuevit. Acceperunt igitur a beneficiatis de qualibet marca duos denarios. Grave enim erat quod postulavit exactor memoratus, videlicet visitationem et procurationem totius cleri et populi in sua, quæ ampla fuit, provincia. Quæ propter hoc

S. Matt. xi. 7.

magis angebat universos, quod constat ipsum archiepiscopum, morum et scientiæ mendicum, ad ipsam visitationem, non propter religionis augmentum vel morum reformationem, sed propter emolumenta turpia et jam sibi consueta, certius inhiare. A.D. 1250.

De terræ motu in Ciltria.

Anno quoque sub eodem, die videlicet Sanctæ Luciæ, circa horam tertiam, factus est apud Sanctum Albanum et partes circumjacentes, quæ Ciltria dicuntur, terræ motus, ubi a tempore cujus non extat memoria tale quid visum nullatenus est aut auditum. Ipsa enim patria solida est et cretosa, minime cavernosa, aquosa, vel maritima; unde talis eventus insolitus et innaturalis magis extitit admirandus. Ipse autem terræ motus, si fuisset tam dampnosus ut insolitus et admirandus, omnia ædificia concussisset. Factus est etiam cum ipso motu et tremore tanquam terribilis tonitrus subterraneus. Sed et hoc mirabile simul cum terræ motu contigit, quod columbæ, monedulæ, passeres, et aliæ aves, quæ in domiciliis vel in ramis arborum quiescebant, ac si ancipitre supervolitante perterritæ, subito excussis alis, velut amentes, avolabant, et inordinate huc illucque ex transverso redeuntes et fugientes, videntibus timorem incusserunt et horrorem. Sed postquam ipse terrestris tremor cum mugitu conquievit, ad nidos solitos, quos idem commoverat, redierunt. Præterea motus ipse memoratus in omnium cordibus horrorem generavit, quod plus esse æstimo quam stuporem vel timorem. Unde eventuum futurorum creditur fuisse significativus. Sensit igitur anno illo tam terra quam mare insolitas commotiones et horribiles, quæ secundum evangelicam comminationem, quæ est *Erunt terræ motus per loca*, mundi terminum minabantur imminere.

Earthquake in the Chilterns, 13 Dec.

Its effect on birds.

S. Matt. xxiv. 7.

A.D. 1250. *Archiepiscopus clamorem canonicorum Sancti Bartholomæi, quia horribilis fuit, prudenter compescuit.*

Archbp. Boniface suppresses the complaint of the canons of St. Bartholomew's. Their silence.

Cantuariensis[1] archiepiscopus perpendens, quod ex enormi facto, quod Londoniis in ecclesiis canonicorum Sancti Bartholomæi perpetraverat, infamiæ et scandali fœtor sulfureus totius regionis infecerat latitudinem, missis caute nuntiis, clamorem eorum blanditiis et promissis, admixtis comminationibus, subpressit. Ipsi igitur tum quia pauperes, tum quia potens erat archiepiscopus seipsum etiam manifeste culpabilem justificare, *in patientia sua animas suas possidentes*, siluerunt, Deo et beato Bartholomæo causam suam commendantes.

S. Luc. xxi. 19.

Dominus Papa cupit apud Burdegalim commorari.

The Pope requests leave to go to Bourdeaux.

Tempore quoque sub eodem, missis sollempnibus nuntiis, dominus Papa postulavit dominum regem Angliæ, ut liceret ei saltem apud Burdegalim, civitatem suam in Wasconia, commorari. Fratres enim domini regis Francorum eum districte convenerant, rogantes ex parte dicti regis et sua, ut pacem iniret cum Fretherico humiliato et satisfactionem ecclesiæ humiliter offerenti, sicut honorem universalis ecclesiæ diligebat. Imponebant etiam illi dicti regis fratres, videlicet Pictaviæ et Provinciæ comites, quod per Papæ avaritiam totum evenit infortunium memoratum. Ipse enim Papa crucesignatos, ne in succursum regis advenirent, pecunia corruptus impedivit, et absolvit a voto suæ peregrinationis, quos paulo ante per suos quos mittit Prædicatores et Minores cruce signavit. Præterea crucesignatos comiti R[icardo] et aliis[2] ven-

[1] This paragraph has been erased in B., and written again over the erasure by a hand of Parker's time. The text is from C., where it is at the foot of f. 391 *b*. It is partly repeated from above, p. 178.

[2] *aliis*] alios, B.

dit magnatibus, sicut olim Judæi consueverunt oves et columbas in Templo vendere, quos Deum legimus in Evangelio in ira punitos ejecisse. His autem persuasionibus difficilem se Papa exhibuit et inexorabilem; unde duris verbis et litigiosis dominus Papa et dicti comites ab invicem recesserunt, et versus Angliam iter maturaverunt, ut dominum Anglorum regem persuaderent, quatinus ad succursum Francorum regis, præsentiam suam desiderantis et expectantis secundum votum suum, sicut honorem Christi desideravit, properaret. A.D. 1250. S. Joh. ii. 14, 15. He refuses to make peace with Frederick II.

Regis Anglorum angustia.

Arctabatur igitur rex Angliæ vehementer, quia si præcluderet vias Papæ, fratrem suum Æ[thelmarum] Papa offensus minime promoveret; si sinum panderet ei refugii, Frethericum, per cujus terras necesse habet transire peregrinaturus, in iram provocaret, Francis quoque non placeret. Præterea, quod multum prudentiores Angliæ perterruit, si Papa in Burdegali commoraturus reciperetur, posset in brevi tempore per navigium in Angliam navigare, et illam præsentia sua deteriorare et, ut timetur, coinquinare. Qui enim senserant illam suis corrumpi Caursinis usurariis, magis formidabant ipsam sua curia, si præsens esset, quod absit, maculari. Ideo super hoc propensius consilium regis protelabatur. Difficulties of Henry III. between the Pope and Frederick II.

Literæ Papales missæ ad abbates de Sancto Albano et de Wautham et archidiaconum Sancti Albani.

Diebus autem sub eisdem, videlicet in Adventu Domini, significavit dominus Papa de Sancto Albano et de Wautham[1] abbatibus et archidiacono[2] Sancti Albani, quatinus in Henricum decanum Londoniarum, Petrum Nov. 27. The sentence of archbishop Boniface against the dean and

[1] Simon de Seham.

[2] See above, vol. iv., p. 103, note [3].

A.D. 1250. chapter of St. Paul's annulled by the Pope. He still hopes to secure the right of visitation, as Grosseteste had succeeded in his suit against his canons.

archidiaconum, Robertum cantorem Londoniarum, magistrum Willelmum de Lichefeld, Willelmum Leafete, et alios canonicos Londonienses, propter delictum capituli, sententiam promulgatam ab archiepiscopo Cantuariensi B[onefacio] penitus nullam fore. Instabat autem nihilominus idem archiepiscopus in curia Romana, exigens in visitandos cum procurationibus visitationes. Et eo instantius et confidentius, quia episcopus Lincolniensis, qui eo minor esse dinoscitur, a domino Papa paucis ante elapsis annis impetraverat, ut canonicos suos Lincolniensis ecclesiæ visitaret, multum reluctantes et maximum thesaurum in defensione eorum inaniter effundentes. Hujus autem rei literæ, scilicet denuntiationis præcepti, in libro Additamentorum [1] plenius annotantur.

De morte Fretherici.

Death of Frederick II., 13 Dec.

Obiit [2] autem circa eadem tempora principum mundi maximus Frethericus, stupor quoque mundi et immutator mirabilis, absolutus a sententia qua innodabatur, assumpto, ut dicitur, habitu Cisterciensium, et mirifice compunctus et humiliatus. Obiit autem die Sanctæ Luciæ, ut non videretur ea die terræmotus sine significatione et inaniter evenisse. Quo sublato, exsufflata est spes Francorum de succursu sui regis. Condidit autem nobile testamentum, quo ecclesiæ per ipsum dampnificatæ restaurarentur. Celata autem fuit mors ejus per aliquot dies, ne hostes ejus cito exultarent. Sed die Sancti Stephani facta est in publico manifesta, et nuntiata in populo. Testamentum autem ejus nobilissimum scribitur in libro [3] Additamentorum ad [4] tale signum ⊖—||—○—||—▷.

His will.

His death published on 26 Dec.

[1] MS. Cott. Nero D. 1, f. 101.

[2] This paragraph is in the margin. Below is the shield of the empire, inverted.

[3] MS. Cott. Nero D. 1, f. 102 *b*. The will is given also below, p. 216.

[4] *ad, &c.*] Not in C.

Finito hoc anno consummatæ sunt viginti quinque quinquagenæ de tempore Gratiæ. Mirabilia hujus quinquagenæ. A.D. 1250.

Completo igitur hoc anno, jam fluxerunt de tempore Gratiæ viginti quinque quinquagenæ annorum, id est, mille ducenti et quinquaginta. Notandum autem est et non leviter attendendum, quod in nulla illarum quinquagenarum, scilicet viginti quatuor, sicut in ista ultima quinquagena, scilicet quæ jam præteriit, videlicet vicesima quinta, tot mirabilia et insolitæ novitates evenerunt, ut in ultima. Et sunt quidam et multi historiarum scriptores et diligentes inspectores, qui dicunt, quod nec in omnibus aliis quinquagenis visa sunt tot prodigia et novitates admirandæ, sicut in hac jam terminata. Et his tamen majora cum formidine expectantur.

Completion of 1250 years from the time of Grace.

The last 50 years far the most wonderful in events.

Nota mirabilia.

In hac enim Tartari de suis sedibus exeuntes multa Orientalium climata tam fidelium quam infidelium ferali exterminio vastaverunt. Admiralius Murmelinus,[1] Affricanorum et Hispanorum rex potentissimus, cum toto suo exercitu dissipato victus aufugit. Prædicante magistro Olivero in partibus Germaniæ, apparuit omnibus manifeste Christus crucifixus in aere. Recessit Græca ecclesia a subjectione Romanæ ecclesiæ, propter ejusdem Romanæ ecclesiæ varias enormitates, maxime in usuris, simoniis, justitiæ venditionibus, et aliis injuriis intolerabilibus. Damiata urbs Egipti celeberrima, bis capta et bis amissa, cum multi sanguinis effusione, tam Sarracenorum quam Christianorum. Anglia interdictum passa est per annos circiter septem. Regnum quoque Angliæ per tantumdem fere temporis guerram toleravit intestinam. Tributaria facta est Anglia. Rex Anglorum Johan-

Chief events of the last fifty years.

[1] The emir Amumenin, Mohammed Abdallah.

A.D. 1250. Chief events of the last fifty years.

nes juxta quorundam prophetias quando obiit,[1] nihil terræ pacifice possedit, unde extorris dicebatur. Prohibitum est judicium purgationis per aquam et ignem. Permissum est uni personæ fructus plurium episcopatuum recipere, et redditus prius optentos retinere. Transferuntur sancti in Anglia Thomas martyr et Edmundus confessor in Francia. Floruit [2] Sancta Elizabeth filia regis Hungariæ in Alemannia. Prohibentur, et postea, pecunia interveniente, permittuntur aliqui plures ecclesias habere, et legitimantur spurii. Electus est in dominum et quasi regem Angliæ Ludowicus filius regis Francorum primogenitus et hæres legitimus, qui postea propter fidei suæ transgressionem cito postea inglorius recessit. Otto imperator Romanorum, persequente Innocentio tertio Papa, miseram passus est ruinam in prælio, victus, excommunicatus, et cassatus. Capti sunt, occisi, et dissipati conventus Templi, Hospitalis, Sanctæ Mariæ Theutonicorum, et Sancti Lazari, bis. Et civitas sancta Jerusalem cum suis sanctis ecclesiis et locis Christi præsentia consecratis, bis destructa, ultimo autem solo tenus a Chorosminis miserabiliter et a Soldano Babiloniæ miserabilius exterminata. Eclipsis solis bis contigit per triennium. Et aliud signum mirabile in aere, prout describitur evidenter in hoc libro,[3] anno Gratiæ MCCXXXIII. Terræmotus in Anglia, et etiam in Ciltria pluries. In partibus Sabaudiæ quinque villæ [cum] suis ecclesiis, domibus, et incolis, montibus conglomeratis subvertuntur. Maris ascensus insolitus et dampnosus, qualis non est prævisus. Una noctium visæ sunt stellæ infinitæ cadere de cælo, ita quod simul et semel

[1] *obiit . . . interveniente*] On a slip of vellum attached to the page over the old reading, which has been nearly erased; it is "obiit "nihil terræ habens. Prædictum "fuit enim (?) ab uno quod ex- "torris moreretur, ab alio quod "non foret a die Ascensionis prox- "imæ postquam hoc dictum fuit "rex et deinceps."

[2] *Floruit . . Alemannia*] In the margin. Not in C.

[3] See above, vol. iii., p. 242.

decem vel duodecim, hæ in Oriente, hæ in Occidente, Austro, et Aquilone, et in medio firmamenti, volitare viderentur, quæ si essent veræ stellæ, nec una in cælo remansisset, nec potest inde in libro metheororum ratio reperiri manifesta, sed ut Christi comminatio mortalibus immineret, *Erunt signa in sole*, etc. Concilium generale bis celebratum, Romæ scilicet et Lugduni; in ultimo cassatus est imperator Romanorum Frethericus. In mari non procul a Janua captus est Otto cardinalis, quondam legatus in Anglia, cum pluribus archiepiscopis, episcopis, abbatibus, prælatis, et Januensibus; captus est, et multi submersi. Wallia quoque Leolino principe suo viduata, et postea duobus filiis[1] suis præmatura morte occumbentibus, legibus Angliæ et dominatui regis inclinatur. Vasconia quoque recalcitrans per comitem Legrecestriæ Simonem edomatur. Rex Henricus tertius bis, ut jura sua ultramarina, præcipue Normanniam, de qua pater ejus judicio duodecim parium Franciæ abjudicabatur, tanquam de cæde nepotis sui Arthuri cruentus, in manu forti reposceret, cum exercitu transfretavit, et bis rediit inglorius, pauper, et confusus. Magna pars Hispaniæ per victoriosissimum regem[2] Castellæ, cum pluribus nobilibus civitatibus suis, scilicet Corduba, Sibilla, Penuscula, et aliis pluribus, et cum quibusdam insulis, scilicet Majorica et Minorica, et multis locis maritimis, capta est, et cultui dedita Christiano. In partibus autem Aquilonaribus per Aldemarum[3] regem Daciæ magna Frisiæ et Rusciæ, scilicet iter duodecim dierum, pars capitur, ita ut septem episcopatus in ea Christo adquiruntur. Papa velut exul et ab urbe expulsus, aut fugitivus aut latitans, moratur Agnaniæ et Perusii, persequente F[retherico] imperatore, qui imposuit ei quod, cum Deo militaret in Terra Sancta, imperium nitebatur occupare. Templarii quoque, ex odio Papali

A.D. 1250. Chief events of the last fifty years.

S. Luc. xxi. 25.

[1] Griffith and David.
[2] Ferdinand III.
[3] *i.e.* Waldemar II.

A.D. 1250. Chief events of the last fifty years.

sumentes [occasionem], eum voluerunt Soldano tradere Babiloniæ. Post obitum Gregorii Papæ vacavit sedes Papalis per annum et novem menses. Tres Apostolici viri sederunt infra duos annos. Unus quoque cardinalis, omnibus præstantior cardinalibus, Anglicus natione, magister scilicet Robertus de Sumercota, de quo timebant alii ne in Papam eligeretur, in palatio, quod Regia Solis dicitur, dum de electione tractaretur, obiit, invidia, ut dicitur, stimulante suffocatus. Tandem electus Sinebaldus cardinalis, qui et dictus Innocentius quartus, sequens sui prædecessoris vestigia, ipsum imperatorem F[rethericum] excommunicavit; fugiens igitur de loco ad locum ejus persecutionem, tandem venit Lugdunum ubi, concilio generali celebrato, ipsum F[rethericum] imperatorem deposuit, et extorta ab ecclesiæ prælatis impudenter infinita pecunia, Andegravium de Duringa et postea Willelmum comitem Holandiæ nitebatur promovere in imperium; sed uno mortuo, alio victo, minime profecit in proposito. Usurarii, qui nomine Christiano censebantur, dicti Caursini, Papa tolerante primo et postea manifeste protegente, in Anglia receptacula et pacem inveniunt, et se sine rubore mercatores vel escambiatores nominant Papæ. Suspenduntur prælati a collationibus beneficiorum, donec satisfiat avaritiæ papali de indignis barbaris suis, qui nunquam in Anglia apparuerunt, nec de animarum custodia quicquam curaverunt. Plurium ordinum fratres scatent, nunc Prædicatores, nunc Minores, nunc Cruciferi, nunc Carmelani. In Alemannia autem mulierum continentium, quæ se Beguinas volunt appellari, multitudo surrexit innumerabilis, adeo ut solam Coloniam mille vel plures inhabitarent. Prædicatores vero et Minores, primo vitam pauperem et sanctissimam deducentes, prædicationibus, confessionibus, divinis in ecclesia obsequiis, lectionibus, et studiis penitus intendebant, paupertatem voluntariam pro Deo, relictis multis redditibus, amplectentes, nihil in victua-

libus usque in crastinum sibi reservantes; sed infra paucos annos sese sollicite instaurabant, ædificia sumptuosa nimis construentes; Papa insuper de ipsis licet invitis suos fecit thelonearios, et multiformes pecuniarum exactores; videbatur igitur tempus innovari, de quo plenus spiritu sanctorum omnium factus, in principio[1] regulæ suæ commemorat Benedictus, ubi de generibus diversorum tractat monachorum; nec est ipsius sancti Benedicti vel beati Augustini a suæ principio constitutionis per tantum temporis ordo retrogressus. Sanctus Ædmundus Cantuariensis archiepiscopus, corpore incorruptus apud Pontiniacum, sanctus quoque Robertus heremita apud Knareburg, sanctus quoque Rogerus episcopus Londoniensis, et alii plures f. 243. in Anglia, et sancta Elizabeth filia regis Hungariæ, et sancta Hyldegardis prophetissa in Alemannia insignibus choruscant miraculis. Reædificatur ecclesia Westmonasterii, et feretrum aureum a rege Henrico tertio ad opus Sancti Ædwardi pretiosissimo opere fabricatur. Sanguis Christi et passus Ejus in Angliam deferuntur, et apud Westmonasterium, ipso rege Henrico conferente, reponuntur. Albigensium, Jovinianorum, et multorum Ytalicorum hæreses, quæ pullulaverant, destruuntur. Rex Norwagiæ Haco in regem unctus coronatur. Monachi Cistercienses, ex dispensatione papali, constructis competentibus ædificiis Parisius et alibi, ubi viget universitas scolarium, student ne Prædicatoribus et Minoribus contemptui habeantur, Nigri ordinis monachorum vestigia subsequentes. Nobilis sedes et ecclesia Cantuariæ, tot sanctorum prædecessorum archipræsulum illustrata sanctitate, a penitus insufficiente, rege intrudente, occupatur, ecclesiarum vacantium fructus primi anni per totam ejus provinciam per spatium septem annorum emungente, eodem et multos opprimente, ex-

A.D. 1250. Chief events of the last fifty years.

[1] *i.e.* cap. i. of St. Benedict's Rule. (Migne's Patrologia, lxvi., col. 246.)

A.D. 1250. Chief events of the last fifty years.

emplo Lincolniensis episcopi provocatus, qui super canonicos suos renitentes potestatem visitandi impetravit. Sarracenis hoc ultimo hujus quadragenæ[1] annorum ad votum triumphantibus, totus Christianorum exercitus, proh dolor, trucidatur in Egipto, ex omni Franciæ, Templi, Hospitalis, Sanctæ Mariæ Theutonicorum, et Sancti Lazari, constans nobilitate; ubi etiam captus est cum duobus fratribus, Pictaviæ et Provinciæ comitibus, pius Francorum rex Ludowicus. Willelmus quoque Longa-spata cum multis Angliæ nobilibus ibidem interiit interfectus, Roberto fratre dicti regis, comite scilicet Atrabatensi, fugiente de prælio et submerso. Papa et tota curia Romana, eo quod crucesignati venduntur, et absoluti pro pecunia absolvuntur et multiformiter retardantur, gratiam tam cleri quam populi diatim [amiserunt]. Tota Christianitas ex odio et discordia inter ipsum Papam et Frethericum exortis guerris suscitatis perturbatur, et ecclesia universalis periclitatur. Rex Angliæ H[enricus] tertius crucesignatur cum multis terræ nobilibus; multique Christianitatis reges, principes, et magnates, prælatique cruce consignantur. Solus autem Sancti Edmundi abbas,[2] immemor quod cum cuculla Christi crucem suo sumpserat perpetuo bajulandam, in derisum multorum, coram rege, et cum ipso, quod manifestam sapiebat adulationem, crucis assumpsit signum ostendendum. Migraverunt autem ad Christum hoc anno nimis letali, pro Christo decertantes fideliter, relictis natali patria, uxoribus et liberis, consanguineis et amicis, nobiles infiniti; quos constat esse martyres, et eorum nomina, quæ propter sui multitudinem hoc volumine scribi nequeunt, in libro vitæ titulo indelebili suis profecto meritis coronantur. Obiit insuper stupor mundi Frethericus, die Sanctæ Luciæ, in Apulia. Hæc autem mirabilia et novitates, quæ nec visa nec audita neque

[1] *quadragenæ*] quadrageno, B. | [2] Edmund de Walpole.

scripta reperiuntur a cunctis patrum nostrorum retro- A.D. 1250.
actis temporibus, in hujus ultimæ annorum quadra-
genæ tempore contigerunt.

Hic terminantur fratris Mathæi Parisiensis, monachi Sancti Albani, Cronica. Quæ pro utilitate posteritatis subsecuturæ, Dei pro amore et beati Albani Anglorum prothomartyris honore, ne memoriam eventuum moder-norum vetustas aut oblivio deleat, literis commendavit. Original termination of the Chronicles of Matthew Paris.

Virginis a partu jam mille volumina Phœbus
Cum bis centenis et quinquaginta peregit
Annua; sed visum non est sub tempore tanto,
Aprilis sexto fuerit quod Pascha kalendas,
Dum quinquagenus orbem percurreret annus;
Hoc tamen evenit anno, cui terminus hic est."

Easter on its own day [27 March] in no quinquagenary year till the year 1250.

Fluxerunt utique[1] ab incarnatione Domini viginti et quinque annorum quinquagenæ. Nec est visum, quod anno jubilæo, id est, quinquagesimo, celebraretur Pascha suo loco proprio, videlicet sexto kalendas Aprilis, nisi hoc anno ultimo.

Expliciunt mirabilia vicesimæ quintæ quinquagesimæ.

Terminantur hic Mathæi
Cronica; nam jubilæi
Anni dispensatio
Tempus spondet requiei.
Detur ergo quies ei,
Hic, et cæli solio.

Creditur quoque non vacare a significatione, quod omnia hoc ultimo anno elementa insolitum et irregu-lare passa sunt detrimentum. Ignis, quia in nuper transacta nocte Natalis Domini terribiliter emicuit, contra naturæ cursum consuetum; aer, quia innaturalis tonitrus et intempestivus ac diuturnus cum densis nimbis in episcopatu Norwicensi et in confiniis longe Elemental disturbances in the year 1250.

[1] *utique*] itaque, C.

A.D. 1250. lateque aera caliginosum perturbavit, nec est auditus per longa tempora tam terribilis tonitrus, vel visæ tales choruscationes etiam in æstate; mare, quia solitas metas transgrediens loca contermina devastavit; terra, quia in Anglia, immo etiam in Ciltria quæ cretosa est et compacta, contremuit.

Siste tui metas studii, Mathæe, quietas,
Nec ventura petas quæ postera proferet ætas.[1]

Rex fuit apud Wintoniam in Natali Domini. De tonitru hyemali et intempestivo.

Henry III. keeps Christmas at Winchester.

Anno Domini MCCLI., qui est annus regni domini regis Henrici tertii tricesimus quintus, fuit idem dominus rex ad Natale Domini apud Wintoniam. Et quia sedes episcopalis vacabat, et ad eandem postulatus fuerat Æthelmarus frater ejus, ut prædictum est, cohibuit manus rapaces, ne bona distraheret episcopatus, ut solebat. Veruntamen quia ægre dediscitur usus, sylvas præcepit abscidi et vendi, et inde pecuniam ærario suo addi accumulandam, licet satis diceretur ei quod peregrinaturis et Deo militaturis talis rapina nullatenus fuerat profutura.

He cuts down the woods of the see.

f. 243 *b*.

Triste pronosticum.

Thunder storms in the diocese of Norwich.

Tunc quoque temporis, nocte videlicet Natalis Dominici, in signum, ut timebatur, iræ Dei, tonitrua horribilia nimis præcipue per episcopatum Norwicensem et confinia reboarunt, choruscationes terribiles emicuerunt, et intempestiva aeris perturbatio auribus audientium et cordibus intelligentium maximum [timorem][2] incus-

[1] Here ends, as far as Paris is concerned, MS. C., Cotton, Nero D. 5. The rest of the MS. (ff. 393–395) is occupied with "quædam "gesta de rege Arthuro," in a later hand. The last page, f. 395 *b*, is blank.

[2] *timorem*] From the Hist. Anglor., iii., p. 98.

sit pariter et horrorem. Dicebant namque augurantes hoc in triste pronosticum evenisse. A.D. 1251.

Rex nulla festiva distribuit indumenta.

Eodemque celeberrimo festo, licet omnes prædecessores sui indumenta regalia et jocalia pretiosa consuevissent ab antiquo distribuere, ipse tamen rex, de sua forte peregrinatione sollicitus et parcus, nulla penitus militibus distribuit vel familiaribus. The king makes no Christmas presents.

Abbreviatur regalis curiæ solita dapsilitas.

Mensæ quoque regalis dapsilitas consueta et hospitalitas abbreviata est, et postposita solita verecundia. Et jam cum abbatibus, prioribus, clericis, et viris satis humilibus[1] hospitia quæsivit et prandia, moraturus et munera postulaturus. Nec jam civilis habebatur hos- [pes], qui regi et regalibus hospitia cum procurationibus splendidis exhibuisset, nisi muneribus nobilibus et magnis regem ipsum, reginam, et Edwardum, et aulicos singillatim respectos honoraret; immo nec erubuit ipsa, non tanquam gratuita, sed jam quasi debita postulare. Ipso namque tempore, ne exempla aures suspendant auditorum, cum Roberto Passelewe, quem nuper obprobriis in capella sua apud Westmonasterium turpibus lacessivit, prandens dominus rex, amplis est respectus muneribus. Nec appretiabant[2] aulici et regales donativa, nisi pretiosa et sumptuosa, utpote palefridos desiderabiles, cuppas aureas vel argenteas, monilia cum gemmis præelectis et zonis imperialibus, et consimilia. Et facta est curia regalis Romanæ consimilis, in quæstu pro meretrice sedens, vel prostans veracius.

The royal hospitality diminished.

Presents demanded for the king, his family, and the courtiers.

Instance in the case of Robert Passelew.

[1] *humilibus*] humibus, B. | [2] *appretiabant*] apprecibant, B.

A.D. 1251.

De quadam cautela facta in imperio.

Close imprisonment of the prisoners of Frederick II. at Naples and Palermo.

Tempore quoque sub eodem, tres vel quatuor de qualibet civitate Ytaliæ et aliquos[1] de civitatibus Apuliæ cives, Fretherico adversantes et filio ejus, qui in carcere Fretherici detinebantur, quos omnes proditores suos et rebelles vocare consueverat, mortuo Fretherico, filius ejus Conradus, et hoc de consilio patris, ad ulteriora terræ suæ transmisit, videlicet Neapolim et Palernam in Sicilia, ut ibidem tutius et cautius custodirentur. Aliqui tamen captivorum dati sunt Henrico filio suo, nepoti scilicet domini regis Angliæ, quos tradidit Conrado custodiendos. Inter quos incarceratos fuit filius[2] Marchisii Montis Ferrati, qui commutabilis fuit pro Ensio filio Fretherici, quem Bononienses adhuc in vinculis detinebant, et cum inde tractatus haberetur, mors Fretherici effectum finalem interemit.

Proposal to exchange William of Montferrat for Enzio.

Rebellio Frethericalium incipit rediviva.

Power of Frederick's sons against the Papacy.

Cœperunt igitur filii et amici F[retherici] roborari, et roborati contra dominum Papam calcaneum levare, et sic amputato uno capite, instar Hydræ quam Hercules occidisse dicitur, multa capita succreverunt. Erat autem Conradus, quia filius fuit filiæ[3] regis Jerusalem Johannis, militis invictissimi, et ipse Conradus miles strenuissimus, omnibus de imperio amabilis ac formidabilis. Et Henricus frater ejus, quia filius fuit imperatricis Ysabellæ quæ omnibus exstitit amabilis, et nepos Christianissimi regis Angliæ, insuper puer elegantissimus, universis imperialibus gratus extitit et gratiosus. Papa vero, tum propter sui tum propter generis aviditatem, omnibus imperialibus extitit odiosus. Unde ecclesia, multiplicatis persecutoribus, non mediocriter periclitabatur, dampna multiformia tole-

[1] *aliquos*] aliqui, B.

[2] William, son of Boniface III., marquis of Montferrat.

[3] Yolande, daughter of John de Brienne.

rando; eratque præteritorum infortuniorum recordatio, quasi spina in oculo, omnibus Papæ consentientibus. Henricus enim Raspe, Andegravius Duringiæ, quem Papa proposuerat in imperatorem sublimare, et pro cujus promotione infinitam effuderat pecuniam, periit in mortem ignominiosam præcipitatus. Post mortem cujus, in loco ejusdem, H[enricus][1] electus est comes Gelrensis; sed mortem probrosam prioris considerans, recusavit sic sublimari. Post hunc dux[2] Brabantiæ, qui et Lotharingiæ; sed et ipse penitus refutavit. Post hunc vero comes Ricardus, quia vafer et abundans numismate et quia frater regis Angliæ, renuit, quia ambigua sunt Martis pericula, et præcise contradixit. Post quem elegit dominus Papa Willelmum Holandiæ comitem. Qui temere consensit, et jam omnibus amissis ad suam terram, et non jam suam, quia fratri[3] suo eam donaverat, repulsus est, unde muscipulas et promissiones papales detestans, mendicare cogebatur. Post hos autem omnes, voluit dominus Papa loco Fretherici Haconem regem Norwagiæ in culmen imperii subrogare; unde ut aptiorem et favorabiliorem ad hoc ipsum haberet, ipsum in regem fecit consecratum coronari. Sed postquam coronatus fuit, protestatus est palam, se semper velle ecclesiæ inimicos, sed non omnes Papæ inimicos, impugnare. Et hoc idem protestatus est idem rex mihi ipsi Mathæo, qui et hæc scripsi, sub magni juramenti attestatione, unde ecclesiæ pericula undique cotidie proruperunt.

A.D. 1251.

Death of Henry Raspe.

The imperial crown refused by others.

William, count of Holland, consents.

On his repulse, the Pope wishes to make Hacon king of Norway, emperor. f. 244.

Hacon's speech to Matthew Paris.

Mota est discordia inter duos potentissimos Soldanos Sarracenorum.

Diebus quoque sub eisdem, mota est discordia inter duos Sarracenorum principes potentissimos, scilicet

Quarrel between the soldans

[1] *Henricus*] An error for Otho, who was then count of Gueldres. Henry, his brother, was bishop of Liège. See Madden's note [1], Hist. Angl. iii. 101.

[2] Henry III.

[3] Florence.

A.D. 1251. of Aleppo and Egypt on account of the ransom of Louis IX.

Halapiensium[1] et Babiloniorum[2] Soldanos, pro eo quod pro pecuniæ avaritia redemptus est rex Francorum et a manibus Sarracenorum liberatus. Dicebant enim omnes communiter Orientales, se nunquam tam pretiosam prædam per ignaviam et avaritiam Babiloniorum amisisse; unde idem Babiloniorum Soldanus, undique a Sarracenis appetitus hostiliter, sed maxime ab Halapensium Soldano, id coactus est confiteri, et significare regi Francorum, et pacem petere, et fœdus amicitiæ sub bonis ac certis conditionibus humiliter postulare, unde salus sperabatur in Israel profutura. Super quo literas a magistro[3] Hospitalis Jerusalem suscepimus bullatas; si quis eas videre desiderat, librum respiciat Additamentorum ad hoc signum[4] o–|–o–|–o.

Continuatio.

The soldan of Egypt's defence of his allowing Louis IX. to be ransomed.

Ipse[5] enim qui Soldanum interfecerat in tantam superbiam elatus est, quod omnes ad iram commovit Orientales. Ipse namque Soldanus jam interfectus proditiose vir fuerat discretus et modestus, et suæ legis zelator indefessus. Hic adhuc vivens, graviter dum redargueretur super hoc, quod regem Francorum vivum et redemptum abire permisit, sic dicitur respondisse; "Amici, scitis quoniam omnium Christianorum "nobilissimus est ille. Si igitur occideretur, consanguinei ejus, quibus abundat, toto spiritu anhelarent "ad vindictam. Suam insuper redemptionem amisissem, "in cujus solutione tota Francia depauperatur, Paganismus ditatur et exaltatur. Nec ausus fui in tam "dignam personam veneni facinus exercere, ne tanta "fraus Deum Christianorum provocaret. Sufficiat ergo "nobis, Machometo propitio, tanti regis adversantis "confusio; victus, captus est, et redemptus, nec erat

[1] Malek-el-Naser-Yousouf.

[2] Malek-el-Moadham-Turan-Schah.

[3] William de Chateauneuf.

[4] MS. Nero Cott. D. 1, f. 121.

[5] Probably Azzeddin-Moez-Ibegh, husband of Schadgereddor, though not styled soldan till a few years afterwards. (*Art de Vérifier les Dates.*)

" cum eo nobilis vel etiam notabilis, qui manus nos- A.D. 1251.
" tras evaderet. Corporibus eorum, armis, et equis, et
" pecunia gratulamur, et de victoria, quæ omnem the-
" saurum exuperat, gloriamur." Hæc autem responsio cum non sufficeret, immo magis accenderet, ut dicerent, "Mentiris nequiter; nempe, si ipsum regem " Francorum interfecisses vel perpetuo carceri manci- " passes, omnibus per sæcula Occidentalibus terrori " fuissemus et honori; sed avaritia excæcavit cor " tuum;" ante expectatum subito pugione transverberatus Soldanus Babiloniæ miserabiliter expiravit. In loco cujus cruentus proditor, qui ipsum dominum suum, ut dictum est, interfecerat, est substitutus. Mors hæc et substitutio alterius comiti Ricardo seriatim est denuntiata. Unde literæ in libro Additamentorum possunt reperiri.[1]

Murder of the soldan. *Nota quomodo obiit Soldanus Babiloniæ.*

Nota patientiam regis Francorum.

Rex autem Francorum Christianissimus, omnia hæc adversa patienter tolerans sub silentio, apud Achon commorando, misericordiam præstolabatur, orationes exigens religiosorum, et præcipue ad generale capitulum Cisterciensium, ut Dominus post tales tempestates gratiorem conferat serenitatem; fratresque suos, in quorum sinu reposita fuit ejus spes et confidentia copiosior, ut prætactum est, in partes destinavit cisalpinas. At ipsi, sui Joseph immemores, officium suum injunctum tepide nimis exequebantur atque distulerunt, adeo ut nolle suffragari viderentur, secundum illud philosophicum,[2] " Qui diu distulit, diu noluit."

Louis IX. remains at Acre.

His brothers put off obtaining aid for the Holy Land. Gen. xl. 23.

[1] This refers to the letter given above, p. 165. It is not in the Book of Additamenta. The mention of the soldan's death is in page 167. There is evidently a confusion between the two soldans, as the soldan whose death is mentioned in the letter to Richard seems to be Malek Saleh.

[2] Seneca de Beneficiis, i. 1, " Qui " tarde fecit, diu noluit." (Madden, Hist. Angl. iii. 34, note [3].) It is quoted above, p. 109.

A.D. 1251. Number of those slain in the crusading army.

Numerus[1] interfectorum in exercitu regis Francorum, per superbiam comitis Atrabatensis, sexaginta milia et viginti milia armatorum et amplius, exceptis submersis, fugitivis, dispersis, et eis qui se ultro hostibus reddiderunt, qui apostatarunt et plus aliis nocuerunt Christianis.

Amount of the ransom of Louis IX.

Summa redemptionis regis Francorum, quasi Deo irato, non multum dissidet a numero interfectorum, scilicet sexaginta milia librarum auri primi et purissimi, exceptis aliis denariis communibus, videlicet sterlingis Turonibus et Parisiensibus, qui ad infinitum numerum ascenderunt. Strages accidit anno Gratiæ MCCL. Solutio vel satisfactio solutionis anno sequenti, scilicet MCCLI.

Advenit Guido frater domini regis de Terra Sancta inglorius.

Arrival of Guy de Lusignan from the Holy Land.

Et dum adhuc sollempnitas dierum Natalitiorum utcunque celebraretur,[2] advenit Guido, frater domini regis uterinus, de Terra Sancta, festinus, nescitur si de prælio fugitivus. Honestius tamen dici potest, quod de custodia Damiatæ post pacem formatam prudenter est elapsus. Hic dum pauper et pedes applicuisset, et ad abbatiam de Freversham gratia hospitandi divertisset, civiliter[3] est receptus et laute ibidem refectus. Petiit igitur ipsum abbatem,[4] ut ob ejusdem caritatis intuitum et fratris sui domini regis honorem et reverentiam aliquot equorum suorum sibi et sociis suis, donec Londoniam perveniret, benignius accommodaret, aliquosque de ministris cum ipsis; et ipse ilico cum illuc perveniret, ut ait sub attestatione magna,[5] cum

His reception at Freversham.

He obtains horses from the abbat.

Nota ingratitudinem magnam.

[1] This and the next paragraph are at the foot of f. 243 *b*.

[2] *celebraretur*] celebrarentur, B. The Hist. Angl., iii., p. 104, has *continuarentur*, altered to *continuaretur*.

[3] *civiliter*] B. has *caritative* in the margin.

[4] Peter de Linstede.

[5] *magna*] magni, B.

multiplicum gratiarum impensione equos remitteret per eosdem. Concessit abbas, et suæ satisfecit postulationi. Sed cum ipse Guido Londoniam pervenisset, non veritus ingratitudinis notam incurrere cum veteri obprobrio Pictaviæ, nec grates abbati rependit nec equos retromisit, sed tantum ministros quibusdam irrecitabilibus sannis lacessitos. Et sic inverecundus hospes angui in sinu et muri in pera meruit comparari. A.D. 1251. His shameful behaviour to the abbat.

Qualiter ipsum et alios fratres suos rex ditavit.

Ipsum igitur cum vidisset rex, in fraternos amplexus irruit lætabundus. Et comperiens quoniam vacuus regiæ pecuniæ inhiaret, confestim contulit ei rex, quam a Judæis abraserat, denariorum multitudinem copiosam, ut clitellas ejus vacuas quingentis libris impræ gnaret. Præterea concessit Galfrido fratri suo custodiam nobilissimæ baroniæ, jam vacantis, de Hastingo. Et sic exclusis et delusis Anglorum nobilibus et indigenis naturalibus, alieni diatim substituuntur, ut conqueri valeant Angli cum propheta dicente, *Hæreditas nostra versa est ad alienos, domus nostra ad extraneos.* Nec suffecit domino regi thesaurum suum, quem in viaticum suæ peregrinationis debuit reservare, inconsulte sæcularibus et alienis dispergendo distribuere ; verum in honores ecclesiasticos alienos indignos procuravit vigilanter sullimari, et sullimatos contra Anglos armare et animare, et in causis defendere ventilatis. Scripserat namque rex domino Papæ devotissime supplicans, ut favorabilis esset archiepiscopo Cantuariensi Bonefacio, in causa quæ inter ipsum et prælatos Angliæ vertebatur, et maxime inter ipsum archiepiscopum et episcopum et canonicos Londonienses, ut nullo modo archiepiscopus a suo frustraretur desiderio. Gifts of the king to him. The wardship of the barony of Hastings given to Geoffrey de Lusignan. Thren. v. 2. f. 244 *b*. The king writes to the Pope on behalf of archbishop Boniface.

A.D. 1251. *Episcopus Londoniensis jurat stare censuræ ecclesiasticæ, et sic absolvitur.*

The bishop of London submits to the archbishop, and is absolved.

Hæc autem satis sagaci considerationis acie perpendens episcopus Londoniensis, quem nuper enormiter injuriando archiepiscopus excommunicaverat, et excommunicatum longe lateque fecit denuntiari, ait intra se; "Honor Angliæ in præcipiti declinat. Archiepiscopus me et omnes Anglos persequitur, alienigena indigenam et sanguine nobilium Anglorum insignitum. Si igitur rex occasionem in me et genus meum sæviendi [haberet], ad hoc insurgeret lætus et festinus, et meos consanguineos bonis suis quomodolibet spoliaret, et eisdem bonis alienos locupletaret. Et sic in Anglia mala malis possent accumulari." His igitur subtiliter pensatis incommodis, quasi inter duas molas contritus, angustiabatur; hinc honor et causa ecclesiæ suæ, hinc impetus regalis[1] iracundiæ, ipsum hinc inde distrahebant. Tandem vero, ut minus malum subiret, præelegit, quamvis læsus et quamvis passus injuriam, ad tempus humiliari, et jurare stare provisioni archiepiscopi licet adversantis, potius quam regalis impetus discrimen experiri; et sic absolutus est a sententia quo innodabatur, admirantibus multis quod illius prophetici comminatio non timebatur, *Væ qui justificatis impium*, etc.

Isa. v. 22, 23.

Dominus Papa post multa discrimina venit Perusium.

The Pope after staying at Milan, goes to Perugia.

Tempore quoque sub eodem, postquam moram apud Mediolanum menstruam[2] et amplius non sine multis sollicitudinibus [Papa][3] protelasset, iter arripuit procedendi, et transitum faciens per intermedias civitates,

[1] There is an erasure after this word.

[2] *menstruam*] mensurnam, B.

[3] *Papa*] From the Hist. Anglor. iii. 105.

ut ad urbem perveniret, multam pecuniæ exposuit quantitatem. Tandem Perusium perveniens, ibidem sanius censuit commorandum, quia datum illi fuit intelligi, quod si Romam perveniret, Romani exigerent pecuniam inæstimabilem ab ipso violenter, nec possent a pari contendere, cum in eorum retiaculis teneretur. Licet igitur desiderarent Romani adventum ejus, noluit illuc ire, timens laqueos quos quandoque evaserat, dicens quasi ratione, A.D. 1251.

"Quia me vestigia terrent,
"Omnia te versum spectantia, nulla retrorsum." Hor. 1 Epist. i. 75.

Nota de Venetis et Pisanis.

Ipsis quoque temporibus Veneti, Pisani, et Januenses regi Francorum suisque fratribus et fidelibus, ne quid tribulationis eis deesset, graviter insidias paraverant inimicas. Dicebant enim se prius in Damiatam ingressum viriliter adquisivisse, sed postea per supervenientium Francorum superbiam et violentiam expulsos extitisse. Imposueruntque regi Francorum factum enormitatis magnæ infidelitatis ac pusillanimitatis; quod scilicet cum parabatur naves ascendere transfretaturus, plus quam decem milia balistariorum, tam de ipsis Venetis, Pisanis, et Januensibus, quam Francis, reppulit, nec secum habere curavit, quos tamen vocaverat, et certa stipendia promiserat profecturis, unde mendici redierant, et cum in suas pervenerant provincias, in domos quas vendiderant, et agros, non sunt permissi saltem hospitari. Semitas et portus igitur maris cum galeis suis obsederunt, ut, si quos Francos invenirent transeuntes, spoliarent vel submergerent. Conspiracy of the Venetians, Pisans, and Genoese against Louis IX. Their charge against him.

Aliqui religiosorum confœderantur propter impetus episcoporum superiorum.

Anno quoque sub eodem, quidam prælati et religiosi ecclesiarum conventualium liquido comperientes, quod Some beneficed clergy and

A.D. 1251. monks combine in self-defence against the bishops. Gal. vi. 2.

undique, quos solebant habere defensores, senserunt jam manifestos persecutores, episcopos, et laicis ac sæcularibus nociviores, necnon summum pontificem, qui quanto potentior est, tanto gravior ad opprimendum, studuerunt confœderari, ut *alterutrum onera portantes* minus gravarentur. Confœderati sunt igitur cum abbate[1] et conventu de Waltham conventus ecclesiæ Christi Cantuariensis. Ipsum genus quoque subsidii et consolationis sibi impendi tam ipsi quam alii a cœnobio Sancti Albani humiliter postularunt.

Rediit comes Legrecestriæ Symon de Wasconia.

Return of Simon de Montfort from Gascony.

Die vero Epiphaniæ, venit subito comes Legrecestriæ Symon de partibus Wasconiæ, festinus et inglorius, vix tribus armigeris concomitantibus, equis macie confectis et labore. Et cum venisset Londoniam, invento ibidem rege, postulabat instantissime efficax auxilium ab ipso rege sibi impendi ad reprimendam Wasconiensium sibi rebellium insolentiam, tam[2] pecuniæ quam manus militaris. Non enim, ut affirmavit, tam sumptuosam guerram sine regali adminiculo solus potuit continuare, licet comitatus sui Legrecestriæ proventus exhausisset. Ad quod dominum regem sic exacuit et animabat; "Domine rex, reducere vos decet ad memo-
" riam, quod quando ultimo Wasconiæ fuistis, ad ipsos
" quos fideles vestros reputastis, confidenter ad ipsos
" confugistis, nec tamen sinum vobis pietatis aperu-
f. 245. " erunt, nec manum debiti subsidii porrexerunt. Nec
" de vobis, laqueos regis Francorum persequentis dum
" fugeretis, nec de regina prægnante et apud Regu-
" lam[3] infirmante et apud Burdegalim pariente, miseri-
" cordiam habuerunt, quin thesaurum vestrum extor-
" sissent, et terram vestram et honorem amittere per-
" miserunt." Quod cum rex audisset, misertus comitis

His demand for aid,

[1] Simon de Seham.
[2] B. ins. *in*.
[3] La Réole.

tantum vexati, respondit consolans eum; "Per caput "Dei, veritatem dixisti, comes; et ego tibi, mihi tam "strenue militanti, efficax auxilium non denegabo. "Verum[1] ascendit clamor cum gravi querimonia, quo- "niam pacifice ad te venientes, et etiam quos vocas in "fide quasi bona, indecenter incarceras et interimis com- "peditos." Quod tamen comes constanter infitiabatur, respondens; "Domine, proditio eorum vobis nota et "experta reddit illos incredibiles." A.D. 1251. which the kiug promises. Accusations against him.

Quid comes fecerat ante recessum a Wasconia.

Comes autem memoratus S[ymon], utpote vir bellipotens et Martis peritus, antequam a Wasconia recessisset, Franzacum castrum optimum cepit, et captivatis obsessis solo tenus complanavit. Montem inaccessibilem, cum castro inexpugnabili quod Egremundus appellatur, ita suis inhabitatoribus destituit, quod omnes qui transibant illac in pace poterant ambulare. Erat enim locus ille scopulis intransmeabilibus circumseptus, et in rupium cacuminibus turres ædificatæ eminebant convallibus. Nec poterant institores vel peregrini nec etiam compatriotæ per partes illas transmeare, quin a vispilionibus[2] spoliarentur vel etiam necarentur. Istos omnes comes potenter potestati domini regis subjugarat, cum quibusdam Burdegalensibus justis legibus rebellantes. He had taken Fronzac and Egremont castles.

Qualiter comes multiplicatis viribus redierit in Wasconiam.

Sæpedictus igitur comes ex regia consolatione respirans, licet insurgente proditorum Wasconensium universitate oppressus fugerit a Wasconia, erectus est in spem alacrem. Receptisque a thesauro tribus marcarum milibus, et a comitatu suo Legrecestriæ et de He returns to Gascony.

[1] *Verum*] Vere, B.

[2] *vispilionibus*] vispiolibus, B.

A.D. 1251. terra quæ fuerat Gileberti de Humframvilla, cujus habuit custodiam, collecta pecunia non minima, lætus incontinenti remeavit, significavit duci Braibantiæ[1] et ejus conterminis, ut milites et servientes armis communitos sibi destinaret applicanti, qui copiosis stipendiis saginandi sibi fideliter militarent Wasconiam properanti. Obtemperans autem dux transmisit ei ducentos ruptarios et aliquot cum eis balistarios, qui ad clientelam comitis convolantes Wasconensium sanguinem more sanguisugarum sitiebant, contra quos Wasconenses sese imperterriti munierunt.

Forces sent to him by the duke of Brabant.

Qualiter hæc detestabilis adjectio, Non obstante, in curias laicorum jam derivatur.

Ipsis quoque diebus, dum placitum moveretur inter episcopum Karleolensem Silvestrum et quendam baronem super quodam manerio, quod idem baro prædecessori dicti episcopi Waltero vendiderat et iterum illud voluit revocare, ipse episcopus S[ilvester] respondit per se prudenter; adversarius enim ejus, licet ejus præsentes essent procuratores, tunc in partibus agebat[2] transmarinis. Impetravit igitur a rege literas protectionis regiæ, dum absens erat baro memoratus, et sic lætus repatriavit. Pars autem adversa sub silentio commorans, cum elongaretur episcopus, impetravit a rege literas, ut non obstante priore litera negotium baronis nullam caperet dilationem. Quod factum fuisse non creditur sine muneris opitulatione. Sparsimque jam tales literæ, in quibus inserta est hæc detestabilis adjectio, "Non obstante priore mandato," vel hæc, "Non obstante antiqua libertate, procedat "negotium," suscitabantur. Præterea, sinistra interpretatio jam in cartis facta subrepit, ut scilicet si scribatur sic, "Concedimus hanc libertatem domui tali,"

Suit between the bishop of Carlisle and a certain baron.

The clause *non obstante* introduced into civil courts.

Another bad practice.

[1] Henry III.

[2] *agebat*] agebant, B.

et domus illa distincte nominetur, et sequatur sic, "et omnibus maneriis ejus," si maneria non expresse singillatim nominentur, nullius est vigoris adjectio. Hoc autem rationi constat esse dissonum et omni justitiæ, immo contra logicæ regulam,[1] quæ est investigatrix veritatis infallibilis. A.D. 1251.

Suspirium.

Quod cum comperisset quidam vir discretus tunc justitiarius, scilicet Rogerus de Thurkeby, ab alto ducens suspiria, de prædictæ adjectionis appositione dixit; "Heu, heu, hos utquid dies expectavimus? ecce "jam civilis curia exemplo ecclesiasticæ coinquinatur, "et a sulphureo fonte rivulus intoxicatur." Speech of the justiciary, Roger de Thurkeby (Thurlby).

Liberantur a vinculis infidelium quidam Christiani qui credebantur interempti.

Sub eorundem dierum curriculo, quidam qui credebantur in bello contra Babilonios commisso trucidati, inventi sunt vivi in infidelium carceribus compediti; qui ab amicis suis sunt redempti. Magister[2] autem Hospitalis pro maxima pecuniæ quantitate redemptus et liberatus est, pro quo bulla Hospitalis, quæ plumbea est, donec constaret de illius liberatione,[3] juxta Hospitalis consuetudinem est suspensa. Forma autem ejusdem in libro[4] Additamentorum figuratur, et quædam epistola, quam idem magister amicis suis destinavit, ibidem scribitur. Ransom of some of the captives in Egypt. The master of the Hospitallers ransomed.

---

[1] In the margin is—

Argumentatio quæ dicitur inductio.

Sortes currit, Plato currit, Cicero currit, et sic de singulis. Ergo omnis homo currit; inductiva est progressio.

[2] William de Chateauneuf.

[3] B. ins. *ejus.*

[4] MS. Cott. Nero D. 1, f. 121.

A.D. 1251. *Decanus et canonici Sancti Pauli Londoniarum jubentur absolvi per archidiaconum Sancti Albani, sed iterum religantur.*

The dean and canons of S. Paul's absolved, but again excommunicated. f. 245 *b*.

Eodem quoque tempore decanus[1] ecclesiæ Sancti Pauli Londoniarum et canonici, de quibus in antecedentibus facta est mentio, auctoritate domini Papæ, per dominum abbatem Sancti Albani et per dominum abbatem[2] de Waltham et archidiaconum Sancti Albani sunt absoluti a sententia, qua dominus archiepiscopus Cantuariensis B[onefacius] ipsos innodaverat. Sed postea alia ratione sunt innodati.

De portione assignata magistro Nicholao episcopo quondam Dunelmensi.

Attempt to deprive the late bishop of Durham of his portion of the revenues defeated by the Pope.

Tempore quoque sub eodem, quidam adulatores pessimi, cupientes placere episcopo Dunelmensi Waltero, dominum Papam adierunt, dicentes, quod irrationabiliter facta fuit portio episcopatus Dunelmensis episcopo Nicholao cedenti, et quod ipse N[icholaus] fere tertiam partem episcopatus habuerat, unde petierunt episcopatum vel redintegrari vel saltem minus dampnificari. Quibus Papa; "Miramur super his. Nonne facta fuit " distributio illa et partitio per magnam deliberationem " et considerationem virorum peritorum, et consensum " partium, et res jam confirmata est per nos et regem " Angliæ et per provisores?" Et cum esset tunc temporis episcopus Bathoniensis in curia, qui erat unus provisorum, advocabatur ut veritati testimonium perhiberet; qui cum omnia rite facta fuisse testificaretur, repulsi sunt accusatores cum probris, et dum crederent partem dicti episcopi N[icholai] infirmasse, magis roborarunt. Et factum est, non sine dedecore episcopi Dunelmensis Walteri et prioris[3] et conventus Dunel-

[1] Henry of Cornhill.
[2] Simon de Seham.
[3] Bertram of Middleton.

mensis, qui videbantur huic machinationi conniventibus oculis consensisse. A.D. 1251.

De diffamatione Henrici de Bathonia.

Anno quoque sub eodem, videlicet in Purificatione beatæ Mariæ, diffamatus est et accusatus graviter Henricus de Bathonia, miles literatus, legum terræ peritissimus, domini regis justitiarius et consiliarius specialis, quod videlicet sui tantum amicus, et domini regis subdolus supplantator, in officio justitiariæ sibi commisso, crumenas aliorum, ut suam imprægnaret, argumentose nimis, nedum dicam proditiose, [evacuare] non erubuit vel formidavit, [ut] hinc indeque munera receperit ambidexter. In brevi igitur adeo ditabatur in redditibus, maneriis, auro, et argento, ut nulli justitiariorum jam secundus videretur. Uxor[1] autem ejus avara et fastigiosa, quæ de Bassatensibus[2] et Sanfordensibus originem duxerat et inde tribualiter inflata, ipsum Henricum urgenter ad hoc stimulavit. Stimulatus igitur ac voluntarius, adeo turpibus per fas et nefas emolumentis inhiabat, ut in una sola itineratione justitiariæ plus, ut dicebatur, quam ducentas libratas terræ sibi appropriaret. Orto igitur multiplici scandalo et contentione super quodam manerio inter ipsum Henricum et Everardum de Trumpintuna, appellatus est de infidelitate et proditione per quendam militem, videlicet Philippum de Arci, coram rege et curia regis,[3] unde et retentus, quod vulgariter dicitur athachiatus. Et cum vellet Johannes Mansel, clericus capitalis domini regis consiliarius, ipsum protegendo et liberando manucapere, et pro ipso cavere, ut staret justitiæ, non potuit exaudiri. Rex enim in maximam iram excanduit, respondens, quod non caperet aliquem pro eo cle-

Accusation of Henry of Bath, the justiciary.

His wife.

His greed.

[1] Alina de Bathonia; v. Roberts's Calendarium Genealogicum, i. p. 206.

[2] Of Wycombe.

[3] B. repeats *est appellatus*.

A.D. 1251. ricum fidejussorem in tali casu, reputans causam hanc crimen læsæ majestatis. Accedente igitur episcopo Londoniensi et multiplicatis intercessoribus, dimissus est custodiæ et plegagio viginti quatuor militum, pro ipso H[enrico] responsionem et justificationem rite ac judicialiter statuto termino facturorum.

De cautela Henrici de Bathonia.

His wife goes for help to her Basset relations.

Tunc Henricus, vir quidem vafer et circumspectus, considerans illud ethici,

"Judicis auxilium sub iniqua lege rogato,"

misit uxorem suam ad omnes Bassatenses, consanguineos ejus, supplicans attentius, ut pro ipso apud regem efficaciter intervenirent, nec parcerent donis amplis et promissis amplioribus, qui si sic non possent proficere, constanter starent pro ipso in die periculi, armis, si necesse foret, et equis communiti. Quod et ipsi unanimi consensu promiserunt. Erat enim unus eorum scilicet Nicholaus de Sanford, miles strenuus, valens pro ipso contra omnes stare usque ad capitis expositionem. Quod cum auribus regiis instillatum fuisset secretius, majori iracundia accensus, omnia munera et verba reconciliationis præcise refutabat, jurans quod per medium judicii districti necessario fuerat transiturus. Henricus igitur sciens se in arcto positum, adjuncto sibi episcopo[1] Londoniensi et Philippo Basset et aliis amicis specialibus, comitem Ricardum adiit, et tam precibus quam [muneribus] cor ejus sibi prudenter conciliavit, adjungens sub tremendi judicii attestatione, quod si dominus rex vitam suam, immo etiam exhæredationem, [procuraret,] totum regnum in ipsum regem insurgeret, et totum[2] perturbaretur; quod si fieret, cum

He obtains the intervention of Richard of Cornwall.

[1] Fulk Basset, third baron (of Wycombe).

[2] *totum*] tota, B.

subsint aliæ causæ, et maxime alienorum injustæ dominationes et Anglorum oppressiones, non sedaretur schisma ventilatum. Quod cum audisset, precibus et muneribus fractus pretiosis, et terrore expergefactus, regem adiit, cor ipsius mitigaturus, et pro Henrico et pace regni efficaciter allegaturus. Nec adhuc sic est aversus furor regius et indignatio. Cui sic recessurus comes respondit; "Non possumus deesse regni nobili- " bus in jure suo, nec paci regni titubantis." A.D. 1251.

Summa expensarum domini regis postquam coronatus extitit ad inæstimabilem numerum ascendit.

Diebus insuper sub eisdem fecit dominus rex revolvi et perscrutari in rotulis omnibus et singulis summam expensarum extraordinariarum, quas fecerat postquam coronatus extitit. Quæ ad inæstimabilem summam[1] ascenderunt, quæ in libro scribitur Additamentorum.[2] The king has an account taken of the expenses of his reign.

Fundatur quædam domus religionis a comitissa Harundeliæ.

Temporibus quoque sub eis, mulier nobilissima Ysabella[3] comitissa Harundelliæ, quondam Hugonis comitis Harundelliæ uxor, fundavit unam domum de sanctimonialibus, non procul a Len, sumptibus propriis, videlicet de libero maritagio suo, quæ[4] dicitur Marram. f. 246. The nunnery of Marham, near Lynn, founded by the countess of Arundel.

---

[1] At the foot of the page is, " Numerus sumptuum consumpto- " rum nostri Cæsaris sapientis," in rubrick; and in black, " 770,000 " librarum et amplius."

[2] At the foot of the page is written, "Hunc librum Additamento- " rum puto me habere," below which Parker has written, " Manus " Roberti Talbot, Norwicensis præ- " bendarii." The account of the king's expenses is not in the Liber Additamentorum.

[3] Isabella, daughter of William earl of Warren and Surrey, widow of Hugh de Albini, fifth earl of Arundel.

[4] *quæ dicitur Marram*] In the margin.

A.D. 1251. *Certificantur Occidentales de morte F[retherici].*

Death of Frederick II., Dec. 13, 1250.

Completis autem eodem anno diebus Natalitiis et imminente festo Purificationis beatæ Mariæ, increbuit rumor per partes Occidentales de morte Fretherici, quondam Romanorum imperatoris, quod scilicet die sanctæ Luciæ virginis morbo percussus irremediabili, die sancti Stephani obierit.[1] Qui ut dicitur, videns mortem suam indubitanter imminere, contritus pro peccatis suis confessionem fecit plenissimam cum lacrimarum ubertate, se Deo commendans et ordini Cisterciensi, unde habitum Cisterciensium ante mortem, ut nobis suorum fidelium patefecit certa relatio, humiliter ac devote suscepit. Et quia mors in foribus erat, quidam episcopus[2] ex parte Dei, Qui neminem in Se credentem vult perire, ipsum satisfactionem promittentem absolvit.

Testamentum Fretherici magnificum.

His will.

Ab alto igitur suspirans pectore, et asserens se malle nunquam fuisse natum vel habenas imperii suscepisse, pro cujus juribus recuperandis et sustinendis tot et tantis fuerat inebriatus amaritudinibus, tale dicitur condidisse testamentum: " Ego Frethericus in primis " relinquo pro anima mea 100,000 uncias auri pro[3] " Terra Sancta, sanctæ Romanæ ecclesiæ recuperanda,[4]

[1] This statement is corrected in the notice prefixed to the copy of the will given in the Additamenta, MS. Cott. Nero, D. 1, f. 102 *b*, which is as follows:

Testamentum Fretherici. Testamentum Fretherici qui obiit anno Gratiæ, MCCL., die beatæ Luciæ, sed ejus mors manifestata fuit die sancti Stephani. Et sunt qui dicunt quod in habitu religionis, videlicet Cisterciensis, in quo per vi. dies contritus et pœnitens et gemebundus pro peccatis suis, usque ad mortem permansit, asserens se non propter aliud nisi propter imperium redintegrandum et sustinendum in statu debito, prout juravit, rigorem tirannicum induisse. S. Lucy's day (13 Dec.) is the true date. See above, p. 190, and Kington, *History of Frederick II.*, ii., p. 507.

[2] Probably Berard, archbishop of Palermo.

[3] *pro Terra Sancta*] ad Terram Sanctam, Cott. Nero, D. 1 (N).

[4] *recuperanda*] restituenda, N.

" expendenda, et exponenda,[1] ad voluntatem filii mei A.D. 1251.
" Conradi. Item [2] volo, quod omnia male ablata resti- Will of
" tuantur. Item, omnes captivos de imperio et regno Frederick II.
" relinquo liberos, exceptis proditoribus tantum. Item,
" relinquo totam terram [3] ecclesiæ liberam, et volo quod
" jura ecclesiæ restituantur. Item, meum hæredem
" relinquo Conradum in imperio Romano et regno
" Siciliæ. Item, relinquo filio meo Henrico [4] regnum
" Jerosolimitanum,[5] et 10,000 [6] uncias,[7] secundum vo-
" luntatem Conradi filii mei.[8] Item, nepoti meo,[9] filio
" scilicet filii mei Henrici, relinquo ducatum Austriæ,[10]
" et 10 milia unciarum auri. Item, Manfredum filium
" meum relinquo ballivum Conradi in imperium, a
" Papia et citra, et regno Siciliæ, usque ad xii.[11] annos,
" excepto quando Conradus erit præsens. Item, sepul-
" turam meam eligo apud Pannoniam,[12] ubi jacuit rex
" Willelmus." [13] Hæc et alia multa continet dictum tes-
tamentum,[14] quorum non recordor, quia minus fuerunt
notabilia. Amicis autem suis et aliis filiis suis et
ministris multa distribuit in auro præcipue et argento.
Et hoc credibile fuit, quia eodem anno venerunt ad His friend-
ship with
eum duodecim cameli onusti auro et argento de parti- the Eastern
bus Orientalibus. Erat enim omnibus Soldanis Orientis princes.
particeps in mercimoniis institoriis et amicissimus, ita
ut usque ad Indos sui currebant ad commodum suum
tam per mare quam per terras institores.

[*Scandalum* [4] *per archiepiscopum Bonefacium propter visitationem.*]

Tunc vero temporis, procuravit archiepiscopus Can- The dean
and canons
tuariensis, mediante magistro Eustachio de Len, offici- of St.

[1] *et exponenda*] om. N.
[2] *Item*] om. N.
[3] *terram*] om. N.
[4] Son of Isabella.
[5] After this N. ins. *et regnum*, a blank following [Arelatense].
[6] *10,000*] centum milia, N.
[7] N. ins. *auri*.
[8] N. ins. *expendenda*.
Frederick, son of Henry son of Constance.
[9] et Stiriæ, in Pertz.
[10] *xii.*] So N.; B. has 70ª. This clause is peculiar to Paris.
[11] Sic for Panormi, *i.e.* Palermo. He was buried in Monreale.
[12] *i.e.* William II., king of Sicily.
[13] See the whole in Pertz, *Mon. German.* iv. (Leges ii.) pp. 357–359.
[14] This rubrick is from the Hist. Anglor., iii. 107. It has been effaced in B.

A.D. 1251. Paul's excommunicated and cited before the Pope.

ali suo, super quo mirabantur multi, ut decanus et memorati canonici Londonienses ratione propriorum delictorum denuntiarentur excommunicati. Insuper ut coram Papa apparerent, sunt citati. Ortum est igitur turpe scandalum, dum nunc ab his denuntiabantur excommunicati in his, nunc in aliis ab his partibus absoluti. Canonici vero, non mediocriter perturbati, omnes Angliæ episcopos super hac oppressione in magna mentis amaritudine precabantur, ut tanto impetui resistentis imminenti, "cum paries proximus arderet," subvenirent. Rex autem, quia ipsum archiepiscopum creaverat, et regina, quia ejus fuit avunculus, erubescentes, non poterant ipsum archiepiscopum, licet causa ejus fuisset injusta, relinquere desolatum.

They apply to the bishops.

Hor. 1 Epist. xviii. 84.

The king and queen protect the archbishop.

De sacratissima morte comitis Gualteri.

Walter [de Brienne] put to death by the Saracens.

Anno quoque sub eodem, nobilis comes Gualterus,[1] qui in Terra Sancta potens extiterat verbo et opere, [et] Joppe et quibusdam castris maritimis et insulis quandoque potenter et prudenter præerat, in squalore carceris Sarracenorum et arctissimis vinculis tenebatur compeditus. Oderant enim eum infideles, quia ipsos frequenter et multum, dum liber extitit, dampnificaverat. Nec erat eo clarior, vel armis potentior, vel moribus acceptior in tota Terra Sancta. Fame igitur et siti ad arbitrium hostium suorum attenuatus, et flagris frequenter attritus, morti jam proximus videbatur, ita ut ei jam solum supererat sepulchrum. Nullo nempe genere tormentorum poterant ipsum infideles vel ad apostasiam vel ad eorum flectere voluntatem. Inito igitur inter ipsos consilio productus est in medium, et sic a Soldano[2] Babiloniæ affatus, ut circumventus Joppen eis restitueret, in cujus custodia suos fideles posuerat

[1] This is Gauthier de Brienne, count of Joppa, nephew of John de Brienne, king of Jerusalem. He had been taken prisoner at the battle of Gaza. See above, vol. iv. p. 342.

[2] Probably Azzeddin - Moez - Ibegh. See above, p. 202.

strenuos nimis, pro sui liberatione,[1] blanditiis, minis, A.D. 1251.
et amplis promissionibus est appetitus ; " O comes in-
" victissime, multa mihi dampna irrestaurabilia crebrius
" intulisti, quapropter multis mortibus puniri meruisti.
" Veruntamen in hoc tibi poteris adhuc vitam restau-
" rare, et restauratam conservare, necnon et multis
" honorari donativis, si Joppen, cui quandoque præ-
" fuisti et custodiam fidam imposuisti, scilicet tuos f. 246 *b*.
" fideles, quorum non possumus enervare constantiam,
" nobis restituas. Tu quoque adduceris ad portam
" civitatis, ut hanc conditionem, tuam scilicet libera-
" tionem et omnium civium, inclusis manifestes." Quod
cum comes annuisset, productus est ante portam civi-
tatis memoratæ, Sarracenorum milite circumseptus, ut
diceret et palam proponeret prælibata. Quem cum
aspicerent cives, vix ipsum cognoverunt marcidum et
macilentum ; et dixit comes prius ipsis qui eum tenebant,
" Liceat mihi concepta verba usque ad consummationem
" proponere, dicimus enim vulgariter, quod ultimum
" verbum totam concludit parabolam." Quod cum ei
concederetur, nitebatur comes distincte et aperte et voce
audibili hæc verba articulatim pronuntiare suis militi-
bus supra portam constitutis ; " O milites strenuissimi His exhor-
" Christianissimique ac devoti, videtis corpusculum tations to the garri-
" meum sic exhaustum, ut solà voce ac sermo[ne] a son of
" vobis jam debeam cognosci. Mors mihi subarrata Joppa.
" est, et corpus exanime vitales auras vix exhaurit.
" Nihil pro me penitus reddatis vel concedatis. Utquid
" redimeretur cadaver semivivum ? et si redimerer,
" nunquam tamen respirarem. Adjuro igitur vos per
" aspersionem sanguinis Christi, qui in hac terra pro
" redemptione totius mundi effusus est, ut nunquam
" infidelibus his canibus, qui hanc civitatem sitienter in
" confusionem totius Christianitatis cupiunt, vel castrum
" vel civitatem reddatis, quia certe nec vobis parcent

[1] B. repeats *restitueret*.

A.D. 1251. " cum reddideritis, [nec] vobis succurrent in proximo " peregrini et incolæ, qui parantur in succursum." Quod cum audissent Sarraceni, capulis gladiorum suorum, quos strictos tenebant, os magnifici comitis usque ad sanguinis effusionem copiosam et dentium excussionem tundentes, reduxerunt pœnis exquisitis interimendum. Quæ omnia comes Gualterus exemplo principis Antiocheni consanguinei sui viriliter toleravit; de quo quia mentio facta est, libet mortis suæ historiam sub succincta brevitate huic libello sub literis commendare.

His cruel death.

Quædam compendiosa parabola extraordinaria sed concordans.

Story of the murder of the prince of Antioch by Saladin.

Quando Salahadinus contra regem Ricardum in Terra Sancta per guerram decertaverat, captus fuit princeps[1] Antiochiæ, et in carcere Salahadani inhumane nimis tractatus, duris ac diris vinculis mancipatus, fame et siti maceratus, ita ut jam emarcuerat. Jussit igitur una dierum Salahadinus ipsum sisti in præsentia sua, et factum est ita. Intuitus igitur eum Salahadinus torvo vultu, ait, "Sic te Deus tuus adju- " vet, dic mihi verum; si me sic teneres ut te teneo, " quid de me faceres?" Cui princeps imperterritus alacriter respondit, " Sic mihi Deus consulat, ilico deca- " pitar[er]is. Sed quia rex es, licet incredulus, ne ab " aliquo vulgari percutereris, ego ipse te decollarem." Cui Salahadinus; " Os tuum tibi tuam dictavit senten- " tiam." Et postulato gladio suo, dixit, " Et ego te in- " continenti decollabo." At princeps, ut erat manibus a tergo ligatis, præsiliit lætus ac ridens ante ipsum appropians, protendens caput et extendens collum, ut promptius manui percussoris aptaretur, et dixit hæc ultima verba; " Cape, cane, hoc meum caput; turpe,

[1] This is probably a version of the death of Reginald de Chatillon, who was put to death by Saladin after the battle of Hittin.

" hirsutum, et barbatum, cum facie marcida et auribus A.D. 1251.
" lutulentis, parum, immo nihil valet ; nil amplius
" asportabis, Deo autem animam commendo." Salahadinus igitur uno levi ictu gloriosum Dei martyrem decapitavit, et ait; " O pertinax, nec adhuc moriens
" vinceris." Iste princeps martyr gloriosus consanguineus fuit comitis Gualteri, de quo sermo prælibatur; quos commartyres credimus conregnare. Hæc qui præsens fuit et oculis propriis conspexit, de principe scilicet Antiocheno, magister Ranulphus cognomento Besace, qui tunc fuit phisicus regis Ricardi, postea vero canonicus ecclesiæ Sancti Pauli, mihi fida patefecit relatione. Missus enim erat ad ipsum Salahadinum pro liberatione ejusdem principis, sed minime profecit.

This told to Paris by an eye-witness.

Archiepiscopatus nemora succiduntur, homines depauperantur.

Temporibus quoque sub eisdem, archiepiscopatus nemora succiduntur, homines apporriantur. Redditus vacantes ad arbitrium alienigenarum alienis distribuuntur, de quorum moribus vel scientia nihil constat distributoribus, et sic absente pastore oves lupis exponuntur.

The archbishop's woods cut down.

De obitu regis Dacorum, scilicet Henrici.

Eodem anno, mota est detestabilis guerra inter filios Aldemari regis quondam Daciæ, et hostilis contentio de regno possidendo. Et dum totus mundus detestaretur

" Fraternas[1] acies alterna[que] regna prophanis
" Decertata odiis,"

War between Abel and Eric, sons of Waldemar II., king of Denmark.

Abel primogenitus, qui potius Cain dicendus erat, insidiatus est Henrico ;[2] et dum luderet ad aleas balneaturus post ludum, supervenit Abel subito, et fratrem suum nequiter et proditiose interfecit, et projecit in

Murder of Eric.

[1] Statius. Theb. i. 1, 2.

[2] *i.e.* Eric IV.

A.D. 1251. mare interfectum. Mare autem ter rejecit ad aridam cadaver. Inhumanus autem Abel, inhumatum volens esse corpus, illud remotius fecit proici et demergi in profundo. Sed adhuc projectum est corpus regis innocentis ad litus, quo ante, Deo sic disponente, proiciebatur. Corpus igitur fratres[1] Minores, qui illud postulaverant, in ecclesia sua honorifice sepulturæ tradiderunt, ubi Deus supplicatus miraculorum præstat beneficia. Et ne alicui sua fraus patrocinetur, magnates Daciæ ipsum A[belem] cruentum fratricidam, qui etiam fratri interempto sepulturam denegavit, exilio perpetuo condempnarunt. Qui cum proponeret recalcitrare, interemptus est ab eisdem. In cujus loco substitutus est communi decreto tertius fratrum, natu ultimus, nomine Christophorus, qui nunc prospere regnat solio regali sullimatus. Sciendumque quod ab antiquo rex Daciæ inunctus est, consecratus, et coronatus. Rex vero Norwagiæ, Haco nomine, suscepit a Papa Innocentio quarto munus consecrationis[2] necnon et legitimationis, datis eidem Papæ triginta milibus marcarum argenti per manum domini Laurentii, abbatis postea de Kirkestude in Lindeseia, qui totum illud negotium Romam pergens effectui mancipavit, Anglicus natione et ordinem professus Cisterciensem.

f. 247.

Death of Abel.

Christopher succeeds.

Hacon, king of Norway, consecrated by Pope Innocent IV.

Comes Legrecestriæ Simon redit in Wasconiam.

Anno quoque sub eodem, imminente vernali serenitate, comes Legrecestriæ Symon, rediens cum multo comitatu et thesauro in Wasconiam, contra ipsum omnes fere Wasconiæ potentes conspiratione communi confœderatos invenit, et rebellare præparatos. Unde guerra suscitata Marte redivivo, Wasconenses calculum deteriorem reportarunt.

The Gascons defeated by Simon de Montfort.

---

[1] *fratres Minores*] fratribus Minoribus, B.

[2] See above, vol. iv., pp. 650, 651.

De parlamento habito Londoniis, ubi Henricus de Bathonia in magno fuit periculo. A.D. 1251.

Eodem anno, decimo tertio kalendas Martii, habitum est parlamentum magnum Londoniis, sicut fuerat præ- locutum et præfixum. Ibique fuit Henricus de Bathonia, quia eum rex persequebatur, undique graviter ab adversariis suis[1] appetitus et accusatus. Rex autem ira maxima accensus contra eum, quia venerat multo stipatus milite de genere uxoris suæ et amicis et suis propriis, accusavit ipsum gravius cæteris, imponens eidem inter cætera, quod totum regnum perturbavit, et barnagium universum contra ipsum regem exasperavit, unde seditio generalis imminebat. Fecit igitur acclamari voce præconia Londoniis et in curia, ut si quis aliquid haberet actionis vel querelæ adversus Henricum de Bathonia, veniret ad curiam ante regis præsentiam, ubi plene exaudiretur. Insurrexerunt igitur multi queruli contra eum, ita quod unus etiam sociorum suorum, scilicet justitiarius, palam protestaretur, quod unum facinorosum convictum et incarceratum abire permisit impunitum sine judicio, opimis respectus muneribus; quod factum est in regis præjudicium et justitiariorum comitum suorum periculum et discrimen. Rex igitur magis inde provocatus, ascendit superius, exclamavitque dicens; "Si quis Henricum de Bathonia occiderit, quie- "tus sit a morte ejus, et quietum eum protestor;" et sic propere recessit rex. Et fuerunt ibi multi, qui in ipsum H[enricum] hostiliter irruissent, nisi domini Johannis Mansel prudentia eorum impetum temperans refrænasset; dixit enim, "Domini mei et amici, non est "necesse quod in ira præpropere dicitur prosequamur. "Pœnitebit forte dominum nostrum, jam elapso iræ "tempore, hæc intonuisse. Præterea, si aliquid violen- "tiæ ipsi H[enrico] intuleritis, ecce episcopus Londo-

Parliament in London, 17 Feb.

Accusations against Henry of Bath.

Furious speech of the king against him.

Intervention of John Mansel.

[1] B. ins. *fuerat.*

A.D. 1251. " niensis, qui spiritualem, et alii amici ejus militares, " qui vindictam exercebunt materialem;" et sic in magna parte cessavit. Ex tunc igitur, procurante efficaciter comite Ricardo et episcopo memorato, mitius actum est cum eo. Dictum enim est domino regi secretius, quod mirum est quod aliquis ei curat servire, cum eis post ministerium etiam mortem nititur. Promissa igitur quadam pecuniæ summa, a mortis discrimine recessit liberatus.

He escapes after promising a sum of money.

Confirmatus est Æthelmarus in episcopatum Wintoniensem; sed Papa exigit retributionem.

Æthelmar de Valence confirmed in the see of Winchester.

Circa idem tempus, confirmatus est in episcopatum Wintoniensem a domino Papa Æthelmarus frater domini regis uterinus, non obstantibus juventute et literarum ignorantia, et omnimoda ad tantam dignitatem et tot animarum regimen insufficientia. Concessa est etiam eidem a domino Papa tanta gratia, ut prius optentos redditus retineret. Procuravit enim hæc omnia urgenter domini regis vigil diligentia. Sed ne videretur dominus Papa in sterili[1] litore sine messis utilitate seminasse, ilico exegit a rege provideri filio comitis[2] Burgundiæ puerulo, in redditu quingentarum marcarum.

Obiit Willelmus de Cantelupo.

Death of William de Cantelupe.

Tempore quoque sub eodem, obiit Willelmus de Cantelupo,[3] vir quidem potens et discretus, et fidelis regni amicus. Cui successit in hæreditatem Willelmus filius ejus, cui rex nimis severus extitit, antequam

[1] Cf. Ovid. Epist. ex Ponto, i. 5, 33, 34.

[2] Jean le Sage, sire de Salins, who assumed the title of count of Burgundy. The son's name was Robert. Madden, Hist. Angl., iii. 107, n. 3. See the Additamenta, MS. Cott. Nero, D. 1, fol. 93 *b*, also referred to by Madden.

[3] His shield, inverted, is in the margin. This was the 2nd baron. He died Feb. 22.

hæreditatis suæ plenitudinem valeret adipisci, licet pater ejusdem domino regi fuisset amicissimus et summus ejus senescallus hospitii. A.D. 1251.

Congregantur episcopi apud Dunestapliam.

Meeting of the bishops at Dunstable, Feb. 24, against the archbishop's right of visitation.

Diebus autem sub eisdem, cum archiepiscopus pro viribus et supra vires in curia Romana diligentiam adhiberet, ut propositum suum perduceret ad effectum, videlicet, ut visitationem faceret generalem totius cleri et populi per suam provinciam, episcopi Angliæ hoc ægre ferentes, quia pro reformatione morum et religionis constabat eis ipsum ad hoc non anhelare, apud Dunestapliam die sancti Mathiæ convenerunt super hac injuriosa oppressione communiter. Quod enim omnes angit et tangit, ab omnibus habet trutinari. Affuerunt igitur Lincolniensis, Londoniensis, Norwicensis, Sarisberiensis, Elyensis, Wigorniensis episcopi; Cestrensis, quia valetudinarius, nequivit. Qui post diligentem tractatum miserunt suum procuratorem ad curiam, scilicet magistrum J., ut, domino Papæ super hoc querimoniam reponens, [ab] impetu[1] archiepiscopi, etiam si opus exigeret usque ad effusionem quatuor milium marcarum, quia curia Romana dantibus esse præsto semper solet et favorem impertiri, liberationem impetraret. Et ad Romanam curiam perveniens, procurator negotio sibi injuncto curam impendit diligentem. Datumque est Papæ intelligi eodem tempore, forte per dictum procuratorem vel aliquem alium archiepiscopi adversarium, quia rebelles ei diatim multiplicabantur, quod plus quam censum sibi a Papa concessum, scilicet de undecim miliariis, in magnam Anglicanæ ecclesiæ clam collegerat læsionem. Unde dominus Papa episcopis rescripsit, ut ipsum super tali transgressione redderent certiorem. De transgressionibus autem factis

They send a proctor to the Pope.

f. 247 *b*.

The Pope writes for fuller information.

[1] *ab impetu*] impetum, B.

A.D. 1251. Londoniis et enormitate magna sub silentio dissimulatum [est] et sub dissimulatione subcineratum, pro pusillanimitate conquerentium, qui non fuerunt ausi jus suum prosequi, vel expensas effundere non valuerunt. Et tunc demum palam professus est dominus Papa se quamplurimum gavisum fuisse, quod remotus a Lugduno Sabaudiensium compedes evasisset, promisitque utrique partium conquerentium cum omni moderatione quod justum foret sententialiter reportare. Sed quia curia earum beneficiis saginabatur cotidianis, adhuc Papa sententiam distulit diffinitivam. Frequenter etiam conquestus est Papa, quod adeo dum Lugduni morabatur, obligatus extitit voluntati archiepiscopi Cantuariensis et electi[1] Lugdunensis, quod cum quidam intrusus in quandam præbendam auctoritate sua illius ecclesiæ appareret, in Rodanum piscibus præsentabatur de nocte submersus, nec ausus fuerat obmutire.[2] Episcopi igitur Angliæ, æquanimiores ex benivolentia domini Papæ effecti, noluerunt de excessibus archiepiscopi aliquid intimare, ne odii speciem querelarum protenderet multitudo; sed causæ principali viriliter institerunt.

The Pope promises to do justice to both parties.

De visitatione quam fecit episcopus Lincolniensis.

Diebus quoque sub eisdem, episcopus Lincolniensis visitationem fecit in domibus religiosorum in sua diocesi constitutis. In qua, si quis omnes tirannides, quas exercuit, recitaret, non severus, sed potius austerus et inhumanus, censeretur. Cum enim inter cætera ad Rameseiam pervenisset, stipatus sæcularibus, in dormitorio lectos monachorum in propria persona perscrutando, omnia circuit, universa revolvit, et si quid communitum inveniret, demoliebatur, et quasi effractarius scrinia dissipans, ciphos, quos invenit circulis vel pedi-

Severe visitation of the monasteries in Lincoln diocese by bishop Grosseteste.

[1] Philip of Savoy.

[2] See above, vol. iv., p. 418.

bus redimitos, comminuit conculcatos, quos, si circumspectius fecisset, posset pauperibus integros erogasse. Et quod indignum scribi, ad domos religiosarum veniens, fecit exprimi mammillas earundem, ut sic physice si esset inter eas corruptela experiretur. Addiditque horribiles maledictiones, quas super capita transgredientium statuta sua congessit, quas Moises scripsit, et benedictiones Mosaicas super eos qui eadem fuerant observaturi. In Quadragesima vero sequente, suspensus est ab officio episcopali, pro eo quod noluit admittere quendam Ytalicum Anglicanæ linguæ ignarum ad quoddam opimum beneficium in episcopatu suo. Sed hæc omnia fecisse creditur, ut subjectos, de quorum animabus habet respondere, a peccatis coerceret. A.D. 1251. His suspension.

Walliæ rebellio Angliæ legibus inclinatur.

Ipsis quoque diebus, Wallia edomita, quæ totiens contra regnum Angliæ calcaneum levaverat, legibus Angliæ mancipatur, et custodienda committitur, quæ confinis Cestriæ est, Alano de Zucha, quia supplantato Johanne de Grai reddente quingentas proinde marcas, superaddidit usque ad mille et centum marcas. Et sic misera Wallia quasi ad firmam traditur, dare volentibus census incrementum. Reduction of Wales, and its confines committed to the charge of Alan de la Zouche.

Confirmantur Wintoniensis et Rofensis electi.

Diebus quoque sub eisdem, confirmati sunt electus Wintoniensis Æthelmarus domini regis frater uterinus, et Rofensis electus magister Laurentius de Sancto Martino; quibus concessum est, per aliquot annos sequentes redditus prius optentos retinere. Et sic jam in consuetudinem et usum hæc abusio suscitatur, ut quis ad episcopatum vocatus non episcopus permaneat, sed electus, ut scilicet pastor non pascat, sed pascatur; Confirmation of the bishops elect of Winchester and Rochester.

A.D. 1251. Episcopal abuses.

et ut episcopatus pristinos redditus retineat, ut multiforme monstrum habeatur ; et ut aliquis episcopus ad alium episcopatum ditiorem postulatus transferatur, ut una ecclesia alterius pellex habeatur.

Abbas Westmonasterii transfretat.

March 1. [Richard of Crokesley], abbat of Westminster, goes abroad, to aid the king in going to Pontigny.

Et circa diem illum, abbas Westmonasterii, scilicet in carniprivio, rege sic volente et jubente, secretius transfretavit. Fuerunt nempe qui dicerent, quod dominus rex propositum habuit transfretandi, Pontiniacumque peregre adeundi, ut ibidem beatum Edmundum sibi redderet reconciliatum. Constabat enim ei, quod in multis eum offenderat, dum, Ottoni legato adhærens, ipsum archiepiscopum, suum videlicet confessorem, usque ad spiritus amaritudinem læserat, et ad exilii provocaverat exterminium, unde vindictam formidabat. Comes autem Ricardus tam suspectæ peregrinationi consensum non præbebat. Abbas autem cum non posset viam pacificam peregrinaturo regi præparare, negotio, quod eum contingebat, intendit diligenter, ut scilicet conventum suum suæ posset inclinare voluntati et capellanus domini Papæ appellari. Sed cum hoc dominus rex intellexisset, facta sua conabatur irritare, et ex tunc gratiam regis, in qua confidebat, amisit, quod rei exitus comprobavit, prout hujus narrationis series in fine comprobabit.

f. 248.

De desolatione Antiochiæ.

Unhappy condition of Antioch.

Proh dolor, ipsis nempe temporibus nobilissima civitas Antiochia, tot et tantorum sanguine nobili effuso adquisita, invalescente Turkorum et Turkamannorum robore et multitudine, ignominioso patuit discrimini. Multi igitur civium fugerunt, diffidentes, quia jam totius principatus et patriarchatus dignitas magnam induit confusionem. Recordatio enim victoriæ Soldani

Babiloniæ et confusio regis Francorum infideles multum animabat, et Christianos non mediocriter exturbarat. A.D. 1251.

Scandalum exortum est pro causa archiepiscopi.

Ipso quoque tempore, decanus[1] Londoniensis, ætate grandævus, totiens pro libertate ecclesiæ suæ vexatus, adhuc pro juribus ecclesiæ suæ contuendis Romanam curiam adiit, pro scandalo multiplici jam per archiepiscopum exorto. Quos enim dominus Papa præcepit absolvi, adversarii eorum ex parte domini Papæ præceperunt alia ratione excommunicari, ita quod laicis esset eorum lis, nec mirum, ridiculosa. The dean of St. Paul's goes to the Roman court.

Qualiter rex suam deterioravit conditionem.

Temporibus quoque sub eisdem, dominus rex diatim, et non jam paulatim, dilectionem suorum hominum amisit naturalium. Patrissans enim manifeste, omnes quos potuit attraxit alienigenas et ditavit, et spretis ac spoliatis Anglicis alienos introduxit; hinc comitem Ricardum, hinc archiepiscopum, illinc Wintoniensem et alios fratres suos; hinc episcopum Herefordensem, hinc Petrum Sebaudiensem, et alios undecunque vocatos. Unde multi reges exorti sunt in Anglia, ad bigas et equos rapiendos, ad victualia et vestimenta, immo quæque necessaria. Pictavenses insuper nobiles terræ et maxime religiosos mille modis opprimere satagebant; ita ut qui solummodo injurias, quas Willelmus de Valentia abbati de Sancto Albano et priori[2] de Thynemue irrogaverat, [recenseret,] lacrimas excutere possit ab oculis audientium; sed ea in libro Additamentorum,[3] ut hoc volumen deoneretur, annotantur. The king loses the affection of his people from his lavish gifts to foreigners.

---

[1] Henry of Cornhill.

[2] Richard of Winchelcombe.

[3] This is not in the Liber Additamentorum.

A.D. 1251. *Nota quoddam mirabile et notabile.*

Vision of cardinal Otho seen by William, bishop of Sabina.

Anni quoque sub ejusdem tempore, episcopus Sabinensis Willelmus, vir quidem sanctus Romanæque ecclesiæ cardinalis, qui in Suescia et Norwegia paucis ante elapsis annis existens legatus, regem Haconem Norwagiæ, ut prædictum, coronaverat, cum quadam nocte sanus et incolumis in stratu suo dormiret, vidit in visione nocturna, quod Otto cardinalis, qui paulo ante obierat, sedit in quodam concilio generali populoso nimis, et cum supervenisset Willelmus, nec aliquis ei assurrexisset nec daret locum sessionis, solus Otto assurgens ei palam dixit ipsi, "*Amice, ascende superius;* locum tibi sessuro reservavi." Erant nempe ipsi duo re vera dum viverent amicissimi. Willelmus autem, cum evigilaret, commotus est vehementer. Et datum est ei desuper scire, quoniam infra tertium diem ab hoc sæculo foret migraturus. Ilico igitur adiit Papam, et accepta licentia et benedictione, dixit; "Vale, domine mi. Vocat enim me Dominus ab hoc "sæculo;" et eodem modo vale dicens omnibus fratribus et amicis suis, rediit devotus valde ad hospitium suum. Mirabantur autem omnes super his, et fuerunt qui deriderent eum, dicentes quoniam senuit et deliravit; quia sanum eum videbant et nullam in corpore habentem læsionem. Ipse autem W[illelmus], dispositis in domo sua cum deliberatione disponendis et multis patefacta prædicta visione, laudabili fine in crastino ab hujus mundi transiit incolatu. Et eodem tempore obiit magister Johannes de Offintone, canonicus Sarisberiensis, quo non erat in Anglia clericus celebrior.

S.Luc.xiv., 10.

His death.

Death of John of Offinton.

Oritur scandalum in domo Westmonasterii de discordia orta inter abbatem et conventum.

Discord between the abbat

Diebus autem sub eisdem, ortum est scandalum in nobili cœnobio Westmonasterii, eo quod discordia par-

tibus nimis dampnosa et indecens est exorta. Abbas[1] enim, vir quidem literatus et prudens, conabatur factum antecessoris sui auctoritate Apostolica irritare, qui bona ecclesiæ suæ in usus suos et usus conventus, ut majori pace gauderent, separaverat. Et summo conamine nitebatur divisa solidare, et omnia nutibus suis inclinare. Et iccirco domino Papæ adhærens ipsum pedetentim sequebatur, et moram non minimam in curia, non sine multarum expensarum profusione, continuabat. Unde propter suam prudentiam, facundiam, et elegantiam inter familiares Papæ annumerabatur, et capellanus domini Papæ meruit esse et appellari, et multa de suo proposito ad votum impetrare. Quod audiens conventus non mediocriter formidare [cœpit], ne quod prædecessor istius abbatis, scilicet Ricardus[2] abbas, pie ordinaverat, infirmaretur, et eorum conditio deterioraretur. Missis igitur aliquibus de conventu præstantioribus ad regem, facta lacrimabili querela, dixerunt ei; "O domine, abbas, quem nobis habere fecistis, domum "nostram, immo potius vestram specialem, nititur per- "turbare, et quod ad quietem nostram ordinatum pie "extitit, infirmare; vestrum est, domum vestram re- "galeque vestri domicilium protegere, ne nullo adver- "santium impulsu labet vel labatur." Quibus dominus rex, addito magno sacramento, ait; "Nunquam certe "prævalebit." Et concepta indignatione cum ira et odio palam protestatus est, dicens; "Pœnitet me "fecisse hominem."

A.D. 1251. and convent of Westminster.

Complaint of the convent to the king.

f. 248 *b.*

Cf. Gen. vi. 6.

Mandatum regis Castellæ Amdephulsi.

Ipsis quoque diebus, victoriosissimus rex Castellæ Andephulsus[3] nuntium sollempnem ad regem Angliæ pio affectu destinavit unum, scilicet militem eloquentem et elegantem, per quem persuasit efficaciter et

Message of [Ferdinand III.] of Castile to Henry III.

[1] Richard of Crokesley.
[2] Richard of Barking.
[3] *Andephulsus*] An error for *Ferdinandus*.

A.D. 1251. amicabiliter, utpote consanguineum et specialiter iccirco dilectum, quatinus peregrinaturus vestigia regis Francorum minime sequeretur, vel superbiam Francorum imitaretur; immo potius per ipsum securus transmearet, et ipse rex A[ndephulsus] ipsum concomitaretur comes indivisus et adjutor indefessus, in victualibus, armis, et navigio provisurus. Ex hujus nuntii relatione accepimus, quod idem [1] rex A[ndephulsus], post captionem Sibellæ [2] civitis opulentissimæ, tota fere Hispania usque ad mare in suam jam cessit ditionem. Asscruitque quod illa civitas cum adjacente provincia solvere consuevit regi Maroke, quem Admirabilem mundi consuevimus appellare, reditu indeficiente qualibet septimana, scilicet sexta feria, undecim milia talentorum, quod vix nobis Occidentalibus credibile videbatur. Unde dominus rex Angliæ gavisus ipsi grates aduberes referebat. Et hujus mandati tenore gaudium suscepimus, honorem suscepturi, nisi mors immatura ipsum regem magnificum A[ndephulsum] de medio sustulisset; eodem enim anno in fata con[cessit], omnibus Christianis deplorandus. Veruntamen filios strenuissimos, ne moriturus penitus moreretur, Domino dispensante, regno suo post se reliquit gubernando.[3]

Paris hears from the messenger of the power of [Ferdinand III.].

Death of [Ferdinand III.].

Considera literas domini Papæ in quibus magna ecclesiæ servitus comprobatur.

Tempore quoque sub eodem, transmisit dominus Papa abbati Sancti Albani literas [4] sub hac forma:

Letter of Pope Innocent IV. to the abbey of St. Alban's, in favour of

" Innocentius episcopus, etc., dilectis filiis abbati et
" conventui Sancti Albani Lincolniensis diocesis salutem
" et Apostolicam benedictionem. Cum dilectus filius

[1] *idem rex A.*] Sic, the writer carelessly altering the construction at the end of the sentence.

[2] *i.e.* Seville. See above, p. 25.

[3] He was succeeded by Alphonso IV.

[4] This letter is also given in the Additamenta, MS. Cott. Nero D. 1, f. 63, (headed *Duplex exactio*), and in the Hist. Angl. iii., p. 108.

" Johannes[1] de Camecana, nepos et capellanus noster, A.D. 1251.
" ecclesiam de Wengrave, in qua, sicut intelleximus, jus John de Camezana as to an exchange with the church of Wingrave.
" patronatus ad vos dinoscatur pertinere,[2] [optinuerit,]
" discretionem vestram affectione paterna rogamus, per
" Apostolica vobis scripta mandantes, quatinus eidem
" capellano dictam ecclesiam cum alia ecclesia primo
" vacatura, quæ ad præsentationem vestram spectare
" noscatur, quam etiam dictus capellanus vel ejus
" procurator duxerit acceptandam, commutetis, illam
" donationi nostræ nihilominus reservando ; inhibitione
" seu reservatione qualibet non obstante, aut etiam
" indulgentia illa, quæ dicitur Anglicis esse concessa,[3]
" ne beneficia clericorum Ytalicorum cedentium vel
" decedentium immediate alicui[4] clerico Ytaliæ confe-
" ra[n]tur. Datum Lugduni, secundo idus Decem- Lyons, 12 Dec.
" bris."

Hoc vero huic libro duximus inserendum, ut legentibus innotescat, quot angariis et injuriis nos miseros Anglos exagitat curia Romana. Perpendens enim hujus literæ tenorem, multiplicem poterit considerare contemptum, injuriam, et oppressionem. Sed ut Apostoli adimpleatur sententia comminatoria, *Nisi prius venerit discessio, non revelabitur filius iniquitatis.* Ecce causa, ecce materia, quare recedunt corda, etsi non corpora, a patre nostro Papa, qui in victricalem exasperatur austeritatem; et a matre nostra ecclesia Romana, quæ in novercalem desævit persecutionem. Sufferings of England from the Roman court. 2 Thess. ii. 3.

De adventu regis ad Sanctum Albanum.

Eodemque anno, scilicet Dominica in Passione Domini, venit dominus rex ad Sanctum Albanum, ibique per tres dies morabatur, optulitque ad majus altare tres April 2. Henry III. at St. Alban's.

---

[1] See below, under the year 1256.

[2] *pertinere*] Written over an erasure, the original word being *optinere*. Nero D. 1 has *jus patronatus habetis, optinere noscatur.*

[3] *concessa*] concessum, B.

[4] *alicui*] alii, Nero D. 1.

A.D. 1251. His offerings.

pallas sancto Albano, et unam sancto Amphibalo, et aurum feretro sancti Albani. Veruntamen tepide se habuit in executione justitiæ, in placito nimis nobis dampnoso, quod erat inter ecclesiam Sancti Albani et Galfridum[1] de Childewike; qui inter alios excessus, quos longum esset enumerare, pacem regni et coronæ regiæ enormiter læserat, dum, quasi prædo violentus, equum cujusdam famuli de curia Sancti Albani abstulit cum quodam xenio quod portabat. Unde per ipsum famulum de crimine pacis appellabatur, et impetrata litera in curia regis, miles super hoc criminatus atachiabatur, ut verba convenientia curiæ habeamus. Sed cum videret abbas juris teporem et regis remissionem et Johannis Mansel, regis principalis consiliarii, prædicti militis sororii, ob cujus favorem rex flectebatur, remissa est appellatio. Miles tamen ingratissimus nihilominus nitebatur ecclesiam, abbatem, et conventum, cujus homo erat, nequiter et proditiose impugnare, Johanne memorato præbente cornua, subsidium, et incentivum.

Suit between St. Alban's and Geoffrey de Childewike.

De quodam milite qui pacem regni nitebatur perturbare.

Imprisonment and death of Robert Chandos.

Eodemque tempore captus est quidam miles nomine Robertus, cognomento Chandos, de familia Johannis de Munemue, audax et strenuus valde. Hic pro quadam ira recessit a famulatu domini sui J[ohannis], et incendiis et rapinis et homicidiis, multis quos attraxerat complicibus, palam et occulte nequam sicarius intendebat. Sed dum rex apud Sanctum Albanum, ut prædictum est, moraretur, venit ad eum ibidem rumor, quod fideles comitis Gloverniæ [eum] ceperant et captum incarceraverant; et dum in carcere nimis arcto vinculis strictis innodatus [tenebatur], quia timebant eum carcerarii propter suam fortitudinem, miserabiliter expiravit.

[1] See above, p. 129, also vol. iv. p. 50, and Gesta Abbatum (Riley), i. pp. 315–320.

De morte nobilis ac sanctæ matronæ Ceciliæ de Sanford. A.D. 1251.

Eodemque anno, decimo kalendas Augusti, obiit mulier quædam sanctissima, nomine Cecilia, cognomento de Sanford, ad unum miliare de Sancto Albano, fidelis vidua, sanguine nobilis, sed moribus nobilior; relicta quidem Willelmi de Gorham et mater Willelmi de Gorham, militum. Hæc cum pluribus annis vidua esset, docta valde et facceta et eloquens, electa est, ut esset magistra et morum informatrix Johannæ[1] sororis domini regis, relictæ Willelmi Marescalli junioris, et postea uxoris Willelmi de Valentia Johannæ.[2] Hæc mulier Cecilia in præsentia Sancti Edmundi Cantuariensis archiepiscopi cum Johanna comitissa de Penbroc, tunc vidua, votum fecit satis sollempne de viduali continentia observanda, cumque anulo sponsali vestem accepit de russeto, quibus in testimonium perpetui cœlibatus uteretur, sicut et discipula ejus comitissa J[ohanna]. Ipsa vero comitissa postea ex indulgentia Papali, mater volens esse, nupsit comiti Legrecestriæ. Ipsa vero Cecilia votum Deo promissum usque ad mortem mente et habitu inviolabiliter consummavit. Unde moritura suum advocari confessorem, videlicet fratrem Walterum de Sancto Martino, de ordine Prædicatorum, virum eleganter moribus præditum et scientia, fecit sub festinatione. In cujus præsentia cum, facta plenissima confessione, Dominici corporis viatico muniretur, extrema unctione delibuta, et morti exponeretur, frater Walterus videns anulum aureum in digito ejus, ait ancillis; "Deponite ilico anulum illum, ne moriatur sic ador-" nata." Ipsa vero hæc audiens, licet semiviva, resumpto spiritu sic loqui conata est: "Absit, absit hoc, pater " care, a me, ut unquam recedat a me viva vel mortua

f. 249.

Death of Cecilia de Sanford, widow of William de Gorham.

Her vow of chastity with [Alienora], widow of William Marshal.

Her confessor Walter de S. Martino.

[1] *Johannæ*] Sic, an error for *Alienoræ*. Joanna was wife of Alexander II. of Scotland.

[2] Joanna, daughter of Warine de Munchensi.

A.D. 1251. " hic anulus, quem ante tribunal Dei sponsi mei profe-
" ram, in testimonium inviolatæ, quam ei per hunc anu-
" lum promisi, continentiæ, ut recipiam quam pepigimus
2 Tim. i. 12. " retributionem. *Scio cui credidi,* quoniam nobilium
" amplexus pro Ipso cum opimis dotibus recusavi."
Et sic manum retraxit, et recurvato digito anulum, quem famulæ attemptabant deponere, retinuit; et sic sermonem cum vita terminavit. Frater autem Walterus, utpote vir discretus, tam verba devota quam pium propositum commendavit. Hæc et alia sanctitatis argumenta mihi hæc scripturo dictus frater veraci relatu patefecit. Habens igitur dictum anulum in digito, corpus delatum est ad Sanctum Albanum, propter cœlibatus ejus privilegium et generis sui nobilitatem, in ecclesia ipsa ante altare beati Andreæ honorifice in lapideo sarcophago sepeliebatur. Erant autem in obsequiis consummandis abbas et conventus, et militum ac nobilium de genere ipsius mortuæ multitudo copiosa; inter quos fuit dominus Nicholaus de Sanford, frater Ceciliæ memoratæ, qui pro tantæ sororis morte, concepto dolore vehementi, nunquam, proh dolor! postea prosperabatur. Erat nempe ætate juvenili, corpore elegans, nullique in Anglia in strenuitate militari secundus. Protractis igitur aliquot diebus in lamentis, ipso anno, videlicet decimo tertio kalendas Februarii debita naturæ persolvit.

The particulars of her end told by him to Paris.

Her funeral in St. Alban's.

Death of her brother, Nicholas de Sanford, Jan. 20, 1252.

Dominus Papa recessit a Lugduno.

Eodemque anno, arridente æstiva[1] serenitate, dominus Papa recessit a Lugduno, concomitantibus cardinalibus quam plurimis et nobilibus. Philippus quoque Lugdunensis electus ipsum cum ingenti comitatu armatorum conduxit, propter insidias Frethericalium. Et cum omnia præpararentur ad recessum, frater Hugo[2] cardi-

Departure of the Pope from Lyons.

[1] *æstiva*] verna, Hist. Angl. iii., p. 109.

[2] Hugo de S. Caro, cardinal p. of S. Sabina.

nalis, quasi ex parte domini Papæ valedicturus civibus Lugdunensibus, sermonem populo fecit generalem. Et postquam omnes eleganter informasset, et informatos ex parte domini Papæ et totius curiæ civiliter salutasset, unum sermonem addidit, quem duximus huic paginæ propter satiricam reprehensionem inserere : "Amici, " magnam fecimus, postquam in hanc urbem venimus, " utilitatem et elemosinam. Quando enim primo huc " venimus, tria vel quatuor prostibula invenimus ; sed " nunc recedentes unum solum relinquimus. Verum " ipsum durat continuatum ab Orientali porta civitatis " usque ad Occidentalem." Et erat verbum offensionis in auribus omnium mulierum, quarum infinita multitudo sermoni assidebat. Omnes enim civitatem inhabitantes voce præconia convocabantur ex parte domini Papæ recessuri. Hæc autem ironia in ore multorum versabatur, quia cinice momordit universos.

A.D. 1251. Sermon of cardinal Hugh to the citizens of Lyons.

Dominus Papa indempnis venit Mediolanum.

Papa igitur per multa periculorum discrimina indempnis pervenit Mediolanum; cui cives honorifice venienti occurrentes, ipsum cum summo honore in festo nativitatis beatæ Mariæ receperunt. Sed postea, postquam cum ipsis moram per unum mensem continuasset et recedere voluisset, exegerunt ab eo infinitam pecuniam, quam dicebant pro honore ecclesiæ et suo contra Frethericum expendisse. Papa igitur moderate ipsis sic dicitur respondisse ; " Amici Dei et ecclesiæ, " bene novimus vos pro honore Dei et ecclesiæ Ejus et " nostro multis periculis et jacturis exposuisse. Sed " bene nostis, quod expulsus ab urbe, exilium sub- " iens, cum dignitatibus meis multas jacturas toleravi. " Sed cum prosperitas, quam credo et confido per vos " mihi profuturam, arriserit, vos condignis honoribus " sicut justum vis[it]abo." His et aliis verbis, necnon et muneribus, dominus Papa, largus in datis et in

The Pope reaches Milan, 8 Sept.

His answer to the demand of the Milanese for money.

f. 249 *b*.

A.D. 1251. dandis prodigus, civium severitatem, sciens quia in ore leonis manus ejus tenebatur, prudenter mitigavit. Impetravit insuper ab eisdem, ut, patefacto libero aditu, tota civitatis universitas armis communita ipsum Papam reverenter conducerent usque ad suæ terminos potestatis indempnem et illæsum, et ab omnibus Frethericalibus secure protectum. Papa igitur, tunc non sine multis expensis[1] profectus versus Perusium, abhorruit intrare aliquam magnam civitatem, ne ut piscis in sagenam intraret irrediturus. Et donec Perusium perveniret, equinis non parcens lateribus iter maturavit. Cives autem propter emolumenta, quæ erant a confluentibus recepturi, ipsum devote receperunt.

He goes to Perugia.

De adventu abbatis Westmonasterii a curia Romana.

Circa idem tempus abbas Westmonasterii, domini Papæ capellanus, a curia Romana rediit, non minimis debitis involutus et obligationibus innodatus. Moram enim diutinam in curia continuaverat, et multorum curialium sibi corda conciliaverat, ita quod certe credebatur, quod cum domino Papa penitus, quia vir fuit arduis idoneus satis consiliis, moraretur. Venit autem multiplici armatus potentia, ut conventum suum suæ incurvaret[2] voluntati. Et ilico accedens ad regem apud Windeleshores, ipsi celebriter nimis et pontificaliter missam cantavit. Erat utique tam voce quam corporali elegantia vir desideriorum. Confidenter igitur regem aggressus est, multorum potentum illi literas ostendens, ut liceret ei totaliter domum Westmonasterii, quam dominus rex illi regendam commiserat, sane administrando gubernare, et divisa solidando possessiones redintegrare. Dominus rex, cujus cor aversum fuit ab eo, ipsum abbatem obliquato ac torvo

Return of the abbat of Westminster from the Roman court.

He applies to the king at Windsor.

The king's anger with him.

[1] *expensis*] expensi, B.

[2] *incurvaret*] incurvare, B.

intuitu respiciens, elevata voce multis irrecitabilibus probris lacessivit, inter cætera improperans, quod ipsum immerito exaltaverat, addens quod ad consilium suum archanum inconsulte advocaverat. "Et quomodo de "tua fidelitate confidere possem, qui fratres tuos "socios ab antiquo et commensales gravare niteris et "molestare?" Et licet multi amicorum suorum, videlicet Johannes Mansel et multi alii quos longum nominare, intercederent pro ipso abbate, rex iratus valde ipsum tam a consilio suo quam dilectione expulit elongatum. Tandem abbas moleste ferens regis indignationem, consensit in arbitros, ut quod ipsi disponerent, si domino regi complaceret, ipse ratum haberet et acceptum, videlicet comitem Ricardum et Johannem. Quod conventus, licet ipsi duo abbati fuissent amicissimi, benigne acceptavit, et rex bene comprobavit. Ipsi igitur post multas disceptationes [1] penitus conventus desiderio et postulationi, excluso abbate, consenserunt, quia sic regi sciebant complacere. Sed hæc controversia hoc anno non terminabatur.

A.D. 1251.

Richard of Cornwall and John Mansel agreed upon as arbiters between the abbat and convent.

Thesaurus regis Francorum submergitur.

Diebus autem sub eisdem, mater et fratres regis Francorum pecuniæ quantitatem non minimam ad redemptionem regis transmiserunt. Et dum esset in mari, suborta tempestate, navis cum omnibus contentis est submersa. Quod cum audisset rex Francorum Christianissimus, ait; "Nec hæc, nec alia quælibet adversitas *a caritate Christi poterit* [*nos*] *separare.*" Et sic rex magnanimus alios, quos vidit pusillanimes, confortavit, ut secundus Job vere posset censeri. Infideles etiam miserti suam admirabantur constantiam.

The treasure sent for the ransom of Louis IX. lost at sea.

Rom. viii. 39.

[1] *disceptationes*] deceptationes, B.

A.D. 1251.

De quodam diluvio particulari.

Floods in Friesland.

Eodemque anno, in Frigia, quæ Friselandia vulgariter appellatur, quædam aqua de sinu, ut creditur, maris erumpens, diluvium [fecit] particulare, operiens et occupans terræ illius spatium, itineris circiter septem

Great loss of life.

dierum. In quo spatio, ultione divina subito irruente, omnia gressibilia miserabiliter perierunt. Et post quadraginta dies, ille dampnosus fluctus in locum suum remeavit. Unde contermini, qui vivi remanserant, abdita scopulorum et castrorum semirutorum perscrutantes, ubi fluctus letifer incolas submerserat, invenerunt corpora mortuorum infinita, et circa eorum brachia, colla, digitos, et corpora, et in pectoribus, torques, monilia, anulos, zonas pretiosas, firmacula aurea, vestes

The jewels found on the dead sold at Boston.

pretiosas cum thesauro impretiabili, quæ iccirco morituri circa se ligaverant, ut postea inventi ab inventoribus libentius intumularentur et exequiæ impenderentur. Unde vivi de spoliis talium locupletati, et[1] venientes multi eorum ad nundinas Sancti Botulphi volentibus aurum emere, argentum, et gemmas, venientes institoribus, bonis conditionibus vendiderunt.

Henricus Bathoniensis redit ad curiam.

Henry of Bath returns to the court, 22 July.

Et circa festum beatæ Mariæ Magdalenæ, Henricus Bathoniensis, de quo prælocutum[2] est, promissis domino regi duobus milibus marcarum, plene reconciliatus, ad curiam est reversus, immemor laqueorum quos evaserat.

De[3] *adventu electi Wintoniensis in Angliam de curia Romana.*

f. 250.

Arrival of Æthelmar,

Eodemque tempore electus Wintoniensis Æthelmarus, de partibus veniens transmarinis, cum comitatu copioso

[1] *et*] ut, B.

[2] See above, pp. 213, 214, 223.

[3] This title is repeated all but the last three words.

et pomposo applicuit in Anglia; cui adventanti rex lætabundus cum nobilium et præcipue Pictavensium multitudine copiosa occurrit. In qua fuerunt fratres ejus Willelmus de Valentia et Galfridus de Lizinnum, rege tertio existente, mutuo applaudentes; et in crastino Sanctæ Mariæ Magdalenæ, scilicet die Dominica, festo facto celeberrimo Wintoniæ, convivabantur, et sic devoluta est magna jam Angliæ nobilitas, exclusis indigenis, ad alienigenas. Auxit autem causas lætitiæ gratia Papalis, quam sibi electus memoratus comparaverat cum gratia regali, quam sanguis fraternus excitaverat. Quibus cooperantibus, meruit optinere redditus prius optentos, qui[1] ad plus quam mille marcarum summam ascenderunt, quas ipse egenus electus dinoscitur ex fratris sui domini regis extorsione possedisse. Nulla enim creditur fuisse notabilis ecclesia, de cujus uberibus in Anglia lac non creditur exsuxisse.[2] Unde huic libello quiddam, quod lacrimas excutere debeat ab oculis audientium, duximus inserendum. Abbas ecclesiæ Sancti Albani, per extorsionem domini regis satis enormem et impudentem, ad opus Simonis de Norwico clerici de pincerna sua solvit de camera sua centum solidos. Ipso nempe Symone vicesimo anno sequente decedente et vix sepulto, postulavit idem dominus rex precibus armatis, ut translatus redditus ille quendam alium et alienum saginaret. Quod et invito abbate et ingemiscente factum est. Rogaverat insuper dominus rex, ut fratri suo Aimero jam Wintoniensi electo decem marcæ annuæ de camera concederentur ac solverentur. Ipso igitur A[imero] in præsulatum Wintoniensem electo, ilico postulavit,[3] ut cuidam clericulo Pictavensi ipsæ eædem decem marcæ, quas per aliquot annos receperat A[imerus] memoratus, facta tali translatione, [solverentur], dominus rex non erubuit[3] postulare. Quod in periculum ecclesiæ,

A.D. 1251. elect of Winchester, in England.

23 July.

He keeps his previous revenues through Papal and royal favour. Extortions.

Instance in the case of St. Alban's.

[1] *qui*] quæ, B.
[2] *exsuxisse*] exugisse, B.
[3] Sic, the construction being confused.

A.D. 1251. præter dampnum, dinoscitur redundare. Sic enim servitus indelebilis et dampnum irrestaurabile subrepere minabatur. Et præter hæc, alias quamplures et pluries multas et multiformes ecclesiæ beati prothomartyris Anglorum Albani[1] injurias et gravamina rex tyrannizans non est veritus irrogare, quæ scribenti tædiosum foret enumerando scribere, et auditoribus audire foret onerosum.

Other injuries to St. Alban's.

De morte Paulini Piperis.

Death of Paulin Piper, 5 June.

Anno vero sub eodem, quidam miles literatus sive clericus militaris, Paulinus nomine, cognomento vero Piper,[2] nonas Junii viam universæ carnis Londoniis est ingressus. Hic domini regis dapifer et unus extitit de suis principalioribus consiliariis. Hic quoque cum primum curiam regiam lambere cœpisset, vix duas terræ carucatas dinoscitur habuisse. Sed infra breve tempus, tot terras et redditus licenter et illicenter acquisierat, ut plus quam quinquaginta terræ bonæ carucatas optinens ad comitum divitias et fastigia visus est ascendisse. Hic emptor terrarum insatiabilis maneriorum ædificator extitit incomparabilis. Et ut de aliis sileamus, unum, videlicet Tudintunam, adeo palatio, capella, thalamis, et aliis domibus lapideis et plumbo coopertis, pomariis[3] et vivariis communivit, ut intuentibus admirationem parturiret. Operarii namque pluribus annis ædificiorum suorum qualibet septimana centum solidos et pluries decem marcas recepisse pro stipendiis asseruntur. Sepultum est igitur, facta anathomia, corpus Londoniis; cor autem delatum est Tundintonam, ubi etiam eo vivente quievit inquietum. Johannes autem de Gray, miles elegans et strenuus, et uxorem,[4] quæ Paulini extitit, desponsavit, et ædificia nobilia, vix adhuc perfecta, successor inopinatus inha-

His wealth and buildings,

especially at Tuddington (Beds).

He is buried in London.

His wife married to John de Gray.

[1] *Albani*] Albano, B.

[2] He is called Peiure, *i.e.* Peivre (Poivre), above, p. 101.

[3] *pomariis*] pomeriis, B.

[4] Joanna. See the Dunstable Annals, *Annal. Monast.* iii. 182, 183.

bitavit. Et sicut divisum est corpus, ita et posses- A.D. 1251.
siones sunt divisæ et dispersæ.

" Sic vos non vobis mellificatis apes." Virgil.

Epitaphium.[1] His epitaph.

" Te, Pauline Piper, salvet Deus, atque tibi per
" Edwardi merita donetur cælica vita."

Item de eodem:

" Hic Pauli Piperis jaceo cinis, hic speculeris,
" Quisquis onus cineris materiale geris;
" Respice, sum quod eris, et eram quod es, ergo preceris,
" Hic dum transieris, ne ferar esca feris."

De adventu abbatis Cluniacensis in Angliam.

Diebus quoque sub eisdem, abbas[2] Cluniacensis venit in Angliam, monachorum suorum visitator, ordinis resartor, et pecuniæ sedulus investigator. Et dum in Anglicanis partibus emolumentis intentus moraretur, quidam confines sui in ultramarinis partibus quædam sua castra cum pertinentiis violenter occuparunt; unde oportuit ipsum festinanter remeare. The abbat of Cluny comes to England to visit his order.

Nota qualiter inventa fuerunt corpora defunctorum apud Sanctum Albanum.

Sub ejusdem vero anni circulo, cum consummatum fuisset quoddam opusculum structuræ lapideæ[3] juxta majus altare Sancti Albani in parte Australi, ossa fratrum mortuorum, qui ad triginta æstimabantur, diligenter sunt collecta, et in duobus tumulis lapideis, The bones of thirty monks of St. Alban's collected and placed in two stone tombs.

[1] This is at the foot of the page, with his shield reversed. Below is in rubrick, "Magister Radulfus de " Neketune," and then in black, " scutum album, flores de auro, re- " liqua rubra," [*i.e.* argent on a chevron, *gules*, 3 fleurs-de-lis, *or*]. See the note on this in the account of the heraldry in the Appendix.

[2] William of Pontoise.

[3] *lapideæ*] lapidei, B.

A.D. 1251. facto quodam arcu in muro forinsecus, sunt reposita; et merito, quia thesaurus pretiosus ibidem profecto creditur abscondi. Quorundam enim ossa inventa sunt instar eboris candida, et in fragmentis candidiora, et quasi lita balsamo redolentia. Calciamenta[1] insuper eorundem habuerunt fratrum soleas integras et incorruptas, ita quod viderentur adhuc pauperibus profutura. Rotundæ autem soleæ, ita scilicet ut viderentur indifferenter tam uni quam alteri pedum convenire. Erantque ipsa calciamenta corrigiata, et aliquæ corrigiarum adhuc incorruptæ. Quod intuentibus omnibus non tantum admirationem, sed etiam stuporem,[2] suscitavit, maxime cum tumbæ ad minus centenariæ censerentur; sed ut pie ac sane credatur, hoc sanctitatis indicium extitisse. Fratrum igitur superstitum aliqui hæc perpendentes ingemuerunt, et ab alto trahentes suspiria intra se dixerunt; "O quam venera-
" biles extitere priores ac patres nostri præambuli, dum
" talibus uterentur quæ indicia sunt sanctitatis, religi-
" onis, et humilitatis! O qualiter, Deus, *testimonia tua*
Ps. xcii. 5. " *credibilia facta sunt nimis*, et bonitatis ac felicitatis
" argumenta manifesta, præcipue in ossium horum hu-
" miliatorum candore et fragrantia! Tunc nimirum in
" spiritualibus et temporalibus religiosorum ecclesiæ
" felix susceperunt incrementum, quæ in præsentiarum
" quia a patrum vestigiis exorbitant, tam a prælatis
" quam magnatibus, Deo vindice, impugna[n]tur. Eru-
" bescant moderni, mollibus, subtilibus, et pretiosis
" vestiti, immo potius adornati. Quid de tunicatis et
" pileatis referendum? O si sanctus Benedictus hæc
" videret resuscitatus, immo certe videt qui[3] universum
" mundum sub solari radio quandoque cernebat collec-

Condition in which their shoes were found.

f. 250 *b*.

Superior holiness of the monks of their day to those of the present.

[1] *Calciamenta*] Calciamentorum, B.

[2] *stuporem*] stutorem, B.

[3] This is from St. Gregory's Life of St. Benedict. "Omnis etiam
" mundus, velut sub uno solis ra-
" dio collectus, ante oculos ejus ad-
" ductus est," cap vi., § 5. Acta Sanctorum, 21 Martii, p. 287. I cannot find the passage quoted below as St. Bernard's in his works.

" tum, qualiter offenderetur! Hæc si cerneret beatus A.D. 1251.
" Bernardus, qualiter obgrunniret! Dicebat namque et
" scripsit, 'Monacho lautius pasto, decentius vestito,
" 'strictius calciato, nihil Deo abhominabilius.'"

Obiit Galfridus Dispensator, miles.

Eodemque anno, quo tempore obiit Paulinus de quo supradictum est, obiit Galfridus[1] Dispensator, miles egregius, et in palatio[2] regis specialis ejusdem consiliarius. Death of Geoffrey Despenser.

De lucris turpibus Caursinorum et eorum servitute.

Temporibus sub eisdem, usurarii transalpini, quos Caursinos appellamus, adeo multiplicati sunt et ditati, quod nobilissima palatia Londoniarum sibi comparantes stabilem sibi more civium indigenarum mansionem statuerunt. Nec sunt ausi prælati obmutire, quia se mercatores domini Papæ extitisse affirmarunt; nec audebant cives obloqui, quia magnatum quorundam, quorum, ut dicebatur, pecuniam ad multiplicandum seminabant, exemplo Romanæ curiæ, favore defendebantur. Veruntamen tunc temporis graviter in civili foro, domino rege sic volente et caute procurante, sunt accusati et in causam ante judicem tracti, et sedente Londoniis pro judice ex parte regis accusantis, velut scismatici vel hæretici et regiæ læsæ rei majestatis, vocati, tenebantur tanquam incarcerandi et gravius puniendi, pro eo nimirum quod se Christianos profitentes totum regnum Angliæ turpissimo quæstu fœnoris macularunt. Unde dominus rex Christianissimus, qui juravit sancta instituta ecclesiæ conservare illæsa, se conqueritur in conscientia sua graviter sauciatum. Quod cum non posset infitiari, capti sunt eorum Riches of the Caursins. Accusations against them. Some are seized

[1] His shield, reversed, is in the margin.

[2] *palatio*] palitio, B.

A.D. 1251. and imprisoned. aliqui, carcerali custodiæ mancipandi, alii vero in locis abditis latuerunt. Quibus auditis, gavisi sunt Judæi, suæ se habere jam participes servitutis. Tandem interveniente haud minima[1] pecuniæ quantitate, æmuli Judæorum Caursini in pace ad tempus sunt demissi.

Speech of one to Matthew Paris. Dixeratque unus eorum mihi hæc de ipsis scripturo, sub attestatione magni sacramenti, quod nisi sibi mansiones sumptuosas comparassent Londoniis, vix aliquis eorum in Anglia remansisset.

Dominus Papa quasdam composuit decretales.

The decretals of Innocent IV. Ipso insuper anno, dominus Papa composuit quasdam decretales, quas diligens indagator scriptas in libro[2] Additamentorum poterit reperire.

Nota quoddam mirabile de his qui se in Francia pastores dicebant Terram Sanctam adepturos.

Diebus insuper sub eisdem, inimicus humani generis, Job. xl. 18. habens fiduciam ut *influeret Jordanis in os ejus*, quia The Pastoureaux. jam de eo Soldano Babiloniæ propinaverat, cum vidisset quod fides Christiana etiam in partibus dulcis Galliæ labaret ut laberetur, novum genus fallaciæ suscitare

Their leader. satagebat. Quidam[3] natione Hungarus, factus a primis annis ex Christiano apostata nequissimus, ætate sexagenarius, qui præstigiorum fallaces versutias a sulphureo puteo Tholeti[4] copiosius exhauserat, necnon Machometi factus vernula et discipulus, Soldano Babiloniæ, cujus servus extitit, promiserat indubitanter, quod eidem infinitam Christianorum multitudinem præsentaret captivandam, ut, vacuata Francia et rege suo viduata, aditus facilior in Christianorum climata pateret Sarracenis. Impostor igitur memoratus, qui linguam Galli-

[1] *minima*] minime, B.
[2] MS. Cott. Nero D. 1, f. 103.
[3] "Pastour qui avoit non Rogier." Chronique Anonyme in Bouquet, xxi. 83.
[4] *i.e.* Toledo.

cam et Germanicam [et] Latinam noverat, sine Papali auctoritate aut alicujus prælati patrocinio huc illucque prædicans vagabatur, mentiens se tale præceptum a beata Maria matre Domini suscepisse, ut videlicet pastores ovium et aliorum animalium convocaret, quibus cælitus, ut aiebat, concessum fuit, Terram Sanctam in sua humilitate et simplicitate de potestate infidelium cum omnibus sclavis adquirere; non enim complacuit Deo Francorum superbia militaris. Addidit autem fidem dictis suis eloquentia, et manus suæ indissolubilis clausura, in qua se mentitus est beatæ Virginis habuisse cartulam et mandatum. Et quoscunque pastores ad se vocavit, ipsi relictis gregibus, armentis, et equitiis, inconsultis dominis et parentibus, ipsum non solliciti de victualibus pedetentim sequebantur. Utebatur nempe illo maleficii genere, quo quondam in Francia utebatur, adhuc imberbis et adolescens, quando videlicet, elapsis tunc circiter quadraginta annis, universum populum Francorum infatuaverat, convocans puerorum infinitam multitudinem, qui cantantes ipsum sequebantur e vestigio; et quod mirum fuit, non eos poterant seræ vel repagula retinere, nec patrum vel matrum imperia, blanditiæ, vel munera, revocare. Eodem præstigio dicebatur Robertus, cognomento Bugre, falsus frater de ordine Prædicatorum, infinitos infatuasse et infatuatos innocuos incendio tradidisse et regis Francorum, quem ad hoc inclinavit, sæculari potentia enormiter exterminasse. Sed hæc alibi[1] plenius enarrantur.

A.D. 1251.

f. 251.

His previous career, as leader of the children's crusade.

Robert Bugre.

Memoratus autem nebulo et omnes ipsum sequentes cruce signabantur. Fueruntque multi qui ipsis favorem præstiterunt necnon et auxilium, dicentes quod frequenter *Deus infirma mundi eligit ut confundat fortia, nec in tibiis viri beneplacitum est* Omnipotenti, nec præsumentes de sua militia et fortitudine acceptat.

1 Cor. i. 27. Ps. cxlvi 10.

[1] See above, vol. iii., pp. 361, 520.

A.D. 1251. They are favoured by queen Blanche.

Unde Blanchia Francorum moderatrix et regina, sperans ipsos Terram Sanctam adepturos et filios suos vindicaturos, ipsis gratiam impendebat et favorem. Multiplicati sunt igitur vehementer, adeo ut ad centum milia et plures recensiti signa sibi facerent militaria, et in signo magistri eorum agnus vexillifer figurabatur; agnus in signum humilitatis et innocentiæ, vexillum cum cruce in signum victoriæ.

Their standard.

De adventu archiepiscopi Cantuariensis hæc divulgantis.

Archbp. Boniface brings an account of this to England, June 11.

Circa festum quoque Sancti Barnabæ venit archiepiscopus Cantuariensis, testificans hæc prædicta, et quod hæc pestis post Pascha incepit in regno memorato; addens in suo relatu, quod dominus Papa postquam in die Cœnæ [1] Conradum filium Fretherici et omnes ejus fautores excommunicaverat, die Mercurii [2] in hebdomada Paschali, sub conductu et protectione Philippi electi Lugdunensis, qui in ipso conductu exposuit in sumptibus tria milia marcarum, est profectus. Recessus igitur Papæ et absentia cornua pastoribus, qui in Francia multiplicabantur, ministravit et audaciam, ut numero et viribus augerentur.

Prosecutio materiæ de dictis pastoribus.

Further proceedings of the Pastoureaux.

Confluebant igitur ad ipsorum consortium fures, exules, fugitivi, excommunicati, quos omnes ribaldos Francia vulgariter consuevit appellare, ita ut exercitum numerosissimum conflantes quingenta jam signa haberent, vexillo magistri ac ducis eorum consimilia. Gestabant autem gladios, bipennes, gæsa, sicas, et anelacios, ut jam plus Martem quam Christum colere viderentur; jam jamque delirantes illicita matrimonia contrahi fecerunt. Et in suis prædicationibus a fidei Christianæ

[1] April 13. [2] April 19.

articulis et a regulis manifestæ veritatis duces et magistri eorum, qui quamvis laici prædicare præsumpserunt, enormiter exorbitarunt. Et si quis eis contradiceret, ipsum truculenter invaserunt armis, non rationibus vel auctoritatibus. Et cum eorum summus dux prædicaret, stipatus undique armatis, condempnavit reprehendendo omnes ordines præter eorum conventicula; maxime autem Prædicatorum et Minorum, vocans girivagos et hypocritas; monachos Cisterciensis ordinis asserens esse gregum amatores avarissimos et terrarum; Nigros autem, gulosos et superbos; canonicos autem, semi-sæculares et carnium devoratores; episcopos autem et eorum officiales, pecuniæ tantum venatores et illecebris affluentes omnimodis. De Romana autem curia obprobria prædicavit irrecitabilia, ita ut hæretici et scismatici palam viderentur. Populus autem in odium cleri et contemptum hæc audiens deliramenta, applaudens favorabiliter, quod valde periculosum fuit, audiebat.

A.D. 1251.

Preaching of their leader.

De perturbatione Aurelianis.

Die vero Sancti Barnabæ, cum magna pompa et fortitudine Aurelianim pervenientes, invito episcopo et universo clero, sed civibus bene acceptantibus, civitatem intraverunt. Et cum eorum dux voce præconia, velut propheta signipotens, prædicationem suam indixisset, immo potius ut tyrannus edixisset, venerunt ad ipsum populi sub infinita multitudine. Episcopus[1] autem civitatis, hoc exitiale periculum vehementer formidans, prohibuit sub pœna anathematis, ne aliquis clericus eorum audiret eloquia vel sequeretur vestigia, asserens hæc omnia esse diaboli muscipulationes. Jam enim laici ejus comminationes et imperia contempnebant. Veruntamen aliqui clericorum scolarium, limites episcopalis prohibitionis temere transgredientes, non se

June 11.

Their entrance into and preaching at Orleans.

[1] William de Bussi.

A.D. 1251. poterant abstinere, quin ad tam inauditam novitatem aures prurientes accommodarent, non tamen ut eorum errores sequerentur, sed ut hanc insolentiam intuerentur. Novum quippe et absurdum fuit, ut laicus, immo plebeius, spreta auctoritate pontificali, in publico tam audacter et in tali civitate, ubi viguit scolarium universitas, prædicaret, et corda et aures tot populorum ad suas imposturas inclinaret. Erant autem quingenta signa deferentes; unde clerici sanioris consilii in hospitiis suis, firmiter ostiis obseratis et repagulatis, non sine perturbationis formidine, latuerunt. Cumque magister memoratus in propatulum prædicaturus ascendisset, nullum thema præfigendo, cœpit multas irrecitabiles abusiones reboando ebullire; cum ecce unus scolarium stans eminus, se audacter propius ingerens, prorupit in hæc verba; "O nequissime hære-"tice et veritatis inimice, mentitus es in caput pro-"prium, decipis insontes tuis falsis ac fallacibus ser-"mocinationibus." Et cum hoc vix perdixisset, unus girivagorum illorum irruens, elevata quadam securi rostrata, caput ejus in partes divisit, ut nec unum verbum amplius emis[er]it sauciatus. Elevato igitur tumultu, prosilientes illi, quos hactenus nominavimus pastores, sed jam impostores et Antichristi præcursores nominandi, generaliter in clerum Aurelianensem hostiliter, armati in inermes, irruerunt, libros carissimos rapuerunt, ostiis fenestrisque confractis, et combusserunt. Et conniventibus oculis dissimulante populo civitatis et verius consentiente, unde caninus meruit appellari, multos trucidarunt, multosque in Ligerim demerserunt; aliquos autem vulnerarunt, et nonnullos spoliarunt. Quod cum viderent qui in domibus clausi latuerant, clanculo de nocte turmatim recesserunt. Exturbata est igitur tota universitas, et compertum est circiter viginti quinque clericos, absque læsis et diversimode dampnificatis, miserabiliter occubuisse. Episcopus insuper et sui multa probra cum dampnis, qui et

Nota imminentiam periculi de fide Christi.

f. 251 *b.*

A scholar who resists their leader slain.

They attack and despoil the clergy.

latuerunt ne similibus calamitatibus involverentur, A.D. 1251.
subierunt. Pastores autem formidantes, ne in civitate orta seditione supervenirent et bellum consererent cum ipsis, recesserunt. Episcopus autem, ne cani assimilaretur latrare non valenti, civitatem supposuit interdicto, quia cives ex permissione, consensu, et cooperatione se culpabiles reddiderant et infames. Ascendit igitur clamor et querimonia ad aures dominæ Blanchiæ et magnatum, maxime autem prælatorum. Ipsa autem regina modeste respondit; "Novit Dominus, credebam " ipsos in simplicitate et sanctitate totam terram adep- " turos. Sed ex quo deceptores sunt, excommunicentur, " capiantur, destruantur." Universi igitur[1] scurræ illi excommunicati sunt, et tales denuntiati. Sed antequam publicaretur hæc sententia, venerunt ipsi fraudulenti Biturim, quibus de consensu civium patefactæ fuerunt portæ civitatis. Nec obediebant archiepiscopo[2] prohibenti; et intravit major pars eorum, alia remansit infra macerias vinearum extra civitatem. Erant enim tot quod non potuit aliqua civitas ipsos commode suscipere, sed et multi eorum exercitus per provincias plures dividebantur; unde etiam Parisius suum sensit detrimentum. Cumque se promisisset summus ipsorum deceptorum sermonem facere in publico et miracula obstupenda, confluebat undique populorum numerosa multitudo, ut inaudita a sæculis tunc audirent, et viderent quæ antea non viderant. Et cum proditor ille quædam assereret deliramenta, et miracula quæ promiserat inventa fuissent fraudulenta, unus de populo, carnifex bipennifer, ipsum percutiens in capite misit ad tartara excerebratum,[3] qui inhumatus projectus [est] in compita corrodendus.[4] Et cum increbruissent rumores quod ipsi omnes et eorundem fautores et auditores excommunicarentur, dispersi sunt, et quasi canes rabidi

The bishop puts Orleans under an interdict.

Speech of the queen.

The Pastoureaux go to Bourges.

Their leader slain.

[1] B. ins. *ipsi.*

[2] Philip Berruier.

[3] B. has *et mories* in a later hand in the margin.

[4] *corrodendus*] corrodentus, B.

A.D. 1251. They attempt to go to Bourdeaux, but are driven away by Simon de Montfort.

passim detruncati.[1] Similiter apud Burdegalim, cum advenirent quædam eorum conventicula, jubente comite Legrecestriæ Simone, seratis januis exclusi sunt; et cum aditum postularent, respondit comes, "Cujus "auctoritate hæc facitis?" Ipsi autem responderunt dicentes, "Non papalem, nec episcopalem, auctoritatem "protendimus, sed Dei Omnipotentis et beatæ Mariæ "Ejus genitricis, quæ major est." Hæc cum comes audisset, pro frivolis talia merito reputans, talia resignificavit; "Recedite quantocius universi, vel convocatis "tota militia mea cum hujus civitatis communa et "compatriotis, vos hostiliter aggrediar decapitandos."

Qualiter secundus magus periit.

Another of their leaders drowned in the Garonne.

Hæc cum audissent ipsi miseri, attoniti facti sunt quasi harena sine calce, et huc illucque fugiendo sibi quisque consuluit, et dispersi multiformi discrimini patuerunt. Dux autem eorum et magister clam elapsus, conducta quadam nave, versus Paganismum, unde venerat, festinus tendere satagebat; sed navitæ, comperientes ipsum esse proditorem et socium supradicti Hungari quem Bituricenses peremerunt, ipsum ligatis manibus et pedibus miserum miserunt girivagum in Gyrundam. Et sic evadens Scillam, incidit in Caribdim. Inventa autem sunt in clitellis suis cum pecunia non minima plures cartæ inscriptæ literis Arabicis et Caldæis cum prodigiosis caracteribus et pulveribus intoxicatis, ad conficiendum potiones multiformes. Literarum autem tenor, prout postea compertum est, aliquarum [erat] quod ipsum Soldanus hortabatur attentius cæptis indulgere sub spe magnæ retributionis; aliquarum vero summa fuit epistolarum, quod populum innumerabilem erat eidem Soldano præsentaturus. Et sic duo magi retibus Sathanæ perierunt illaqueati.

[1] On the ravages of the Pastoureaux and death of their leader, see the letter in the Burton Annals, *Annal. Monast.* i., p. 290; see also *Monumenta Franciscana*, pp. 109, 121.

Quomodo tertius magus periit. A.D. 1251.

Tertius autem in Angliam venire præsumens, et applicans apud Sorham, in brevi plus quam quingentos pastores, aratores, porcarios, et bubulcos, et hujusmodi plebem suis nutibus mancipavit. Sed cum jam dissereminaretur quod fuissent excommunicati, quodque fuisse[n]t Hungarus, qui principalis eorum fuit pædagogus, et ejus socius interempti, et dispersi complices, deteriorata non mediocriter est eorum conditio. Cum autem venisset Monstreolum,[1] apposuit dux ipsorum et ibidem prædicare; sed cum in assertionibus suis cœpisset delirare, immo potius insanire, insurrexerunt auditores sui in ipsum. Ipse vero, dum ad arma convolarent, in quandam silvam fugiens, sed cito deprehensus, non tantum membratim, sed in minutias, detruncatus, corvis de suo cadavere promta pabula dereliquit.

A third lands in England at f. 252. Shoreham, and is cut to pieces.

Quomodo simplices seducti pœnituerunt.

Tunc vero multi de ipsorum sequacibus scientes se seductos, et propriam miseriam cognoscentes, ex injuncta sibi pœnitentia cruces quas de manibus proditorum acceperant deponentes, et de manibus bonorum virorum eas reaccipientes, peregrinationem suam rite perfecerunt. Et in Terram Sanctam pervenientes, clientelæ regis Francorum sunt addicti post ejusdem liberationem, prout in sequentibus dicetur. Dicebant enim, quod a suis magistris didicerant, quod regem Francorum forent liberaturi, propter quod se certatim cruce signaverant uni[versi]. Dominus Thomas, natione Neuster, monachus de Syreburne, vir quidem discretus et facundus, et ad ardua negotia regis peragenda[2] in transmarinas partes tunc temporis destinatus, captus est a pastoribus de quibus sermo præhabetur, et per

Some of their followers go to the Holy Land.

Ill-treatment of Thomas, a monk of Sherborne, by them.

[1] I cannot identify this place. The name looks like Minster in Thanet, but that is too far off.

[2] *peragenda*] peragendis, B.

A.D. 1251. octo dies retentus. Et quia noluit eorum commentis obsecundare, baculatus est gravissime; sed de nocte vix evadens, ad regem apud Wintoniam pervenit, et hæc omnia et plura de eorum præstigiis [1] ipsi regi, audiente ipso qui hæc scripsit, seriatim enarravit. Scriptor autem ilico ex ore narrantis quæ exhauserat, quia fide dignus erat, plenius annotavit.

Paris hears his complaint to the king.

Hujus rei consideratio.

This the greatest trouble to the church since Mahomet.

Dicebant autem graves viri ac discreti prælatique profundi pectoris, quod nunquam post tempora Machometi tam metuenda pestis surrepsit in ecclesia Christi, maxime cum propter infortunium, quod regi Francorum accidit, fides in regno Francorum cœpit vacillare.

Damiata solo tenus complanatur.

Damietta rased to the ground.

Tempore insuper sub eodem, Soldanus [2] Babiloniæ, comperiens quod Damiata præda et adquisitio bis extitit Christianorum, jussit eam solo tenus complanari.

Novæ componuntur decretales.

The new decretals.

Diebus quoque sub eisdem, dominus Papa quasdam novas composuit decretales, quas sedulus indagator in libro reperiet Additamentorum.[3]

De quibusdam avibus mirabilibus.

Flocks of crossbills in England.

Anni quoque sub ejusdem circulo, temporibus fructuum, quædam aves [4] mirabiles, quæ nunquam in Anglia antea videbantur, in pomariis [5] maxime apparuerunt,

---

[1] *præstigiis*] prestagiis, B.

[2] Azzeddin-Moez-Ibegh.

[3] MS. Cotton. Nero D. 1, f. 103. This paragraph is repeated from above, p. 246.

[4] In the margin is a drawing of one of them with an apple in its mouth.

[5] *pomariis*] pomeriis, B.

alaudis parum majores, pomorum grana et non aliud de eisdem pomis comedentes; unde dampnose nimis arbores suis fructibus viduarunt. Habebant autem partes rostri cancellatas, per quas poma quasi forcipe vel cultello dividebant. Partes insuper pomorum, quas relinquebant, fuerant quasi veneno intoxicatæ. A.D. 1251.

Papa reconciliari cupit magnatibus quos excommunicaverat.

Quarto vero kalendas Julii, Papa recessurus a Janua quosdam nobiles, quos in die Cœnæ[1] horribiliter excommunicaverat, ad pacem ecclesiæ, missis pacificis nuntiis ac solempnibus, studet revocare; quorum unus fuit Thomas de Sabaudia, cui neptem[2] suam matrimonio satagebat copulare. Conrado insuper in illa sententia non pepercit. Et ut partem suam magis roboraret, unam neptem suam nuptui dedit [cujus]dam potentis, scilicet domino de Tur de Pin, qui ipsam non ratione personæ muliebris, sed pecuniæ eam concomitantis, acceptavit; largitus est enim Papa cum ipsa muliercula viginti milia marcarum argenti. Thomæ insuper de Sabaudia, quondam comiti Flandriæ, aliam neptem dedit dominus Papa matrimonialiter copulandam, absoluto a vinculo sententiæ qua fuerat innodatus, et quam multos ei redditus[3] contulit cum pecunia numerata. Præcepitque districtius annuos redditus, quos de Flandria fuerat recepturus, ex tunc integre solvi sine difficultate. Et quia ex inhibitione Papali retenti fuerant per plures annos, quoniam excommunicatus extitit, imperavit dominus Papa, ut ex tunc omnes retrodebiti solverentur reconciliato. Tantæ

June 28. Some of the excommunicated nobles absolved by the Pope.

Marriage of his nieces.

[1] April 13.

[2] Beatrice. She was the daughter of Tedesio Fiesco, second son of Ugo or Opizio, [both names are given] conte di Lavagna. I cannot identify the other niece.

[3] Her dowry consisted of the castles of Rivoli and Viana with Vallesuessia. (Pansa. Vita del gran pontefice Innocenzio quarto. Napoli, 1598.)

A.D. 1251. Eph. ii. 3. Act. ix. 15. Frederick's bones and Conrad still under the sentence, as also Gerard of Marseilles, and others.

nempe virtutis fuerant illæ sacræ nuptiæ, ut de *filio iræ* filius fieret gratiæ et *vas electionis*. Remanserant autem in excommunicatione, qua involverat Papa, ossa Fretherici, et Conradus filius ejus, qui ex dono patris potiorem imperii partem violenter occupaverat, et qui regna[1] Sardaniæ, Siciliæ, Apuliæ, et Calabriæ violenter et sine Romanæ ecclesiæ assensu sibi appropriaverat.[2] Girardus insuper Marsiliensis cum civibus Marsiliæ, Cremonenses et Papienses, cum eorum fautoribus, et multi alii, quorum aliqui nominatim, aliqui in genere, fuerant die Cœnæ excommunicati, adhuc manserant involuti. Multiplicati sunt igitur hostes ecclesiæ, et mala malis addita succreverunt.

Capitur castellum quod Castellium dicitur.

Capture of Châtillon, in Gascony, by Simon de Montfort.

Tempore quoque sub eodem, comes Legrecestriæ Simon in partibus [transmarinis] de multis domini regis inimicis triumphavit Vasconibus, et quoddam castellum, quod erat omnibus refugium, scilicet Castellium, occupavit.

f. 252 *b*. *Episcopus Lincolniensis punit incontinentes, et multos facit ordinari*[3] *presbyteros.*

Severe scrutiny by bishop Grosseteste in his diocese.

Diebus etiam sub eisdem, episcopus Lincolniensis, facto scrutinio et diligenti inquisitione et excussione per suam diocesim, beneficiatos cogit esse continentes, et suspectas etiam mulierculas ab ipsis longius amoveri. Transgressores autem per beneficiorum suorum privationem puniens, episcopatum suum a vitiis studuit emundare. Precibus quoque blandis et austeris persuasionibus multos trahens et impellens, ad ordinem et officium subvexit sacerdotale. Frequenter quoque ser-

[1] *regna*] regnorum, B.

[2] *appropriaverat*] appropriaverant, B.

[3] B. repeats *facit*.

monem fecit populo, quem circum degentes sub pœnis taxatis sacerdotes convocatos coegit audire. Improbos autem Romanos, præceptum habentes Papale ut eis provideretur, quasi venenum odivit serpentinum. Dicebat enim, quod si animarum custodiam ipsis traderet, sathanizaret. Unde sæpe projectis literis Papalibus bullatis, talibus mandatis præcise contradixit. A.D. 1251. His frequent preaching. His hatred of the Papal nominees.

Rumores de Terra Sancta.

Ipsis quoque temporibus, videlicet quando abbates Cistercienses congregabantur ad eorum generale capitulum, domini regis Francorum nuntius, scilicet quidam abbas ejusdem ordinis, literas in capitulo ipsius regis legi fecit, quarum tenor talis fuerat: "Rex Francorum " et ejus uxor et parva familia eorundem in qualiquali " sanitate fuerant corporali, præstolantes misericordiam " Dei post flagella. Spei autem fomitem ministravit " funesta discordia et guerra cum ira et odio inexora- " bili, mota inter Sarracenorum Soldanos potentissimos " sese corrodentes, Soldanum scilicet Babiloniæ et " Soldanum[1] Halapiæ." Ipse autem rex morabatur apud Cæsaream, et eam consilio Templariorum et Hospitalariorum firmavit. Letter respecting the condition of Louis IX. He fortifies Cæsarea.

De adventu domini regis ad Sanctum Albanum.

Eodemque anno, in octavis scilicet nativitatis beatæ Virginis, venit dominus rex apud Sanctum Albanum. Et intrans sicut consuevit ecclesiam, optulit tria oloserica, et tunc ipsa cum aliis prius oblatis computabantur[2] ad triginta. Præterea ea vice optulit duo monilia valde pretiosa, et jussit ea feretro indelebiliter ad Henry III. at St. Alban's, 15 Sept. His offerings.

[1] Malek-el-Naser-Yousouf. See above, p. 202.

[2] *computabantur*] computabatur, B.

A.D. 1251. memoriam sui clavis fortiter affirmari. Et postquam ibidem per[1] tres dies moram continuarat, recessit.

Imber immoderatus.

Darkness and rain on 17 Sept. In nocte vero sancti Lamberti, scilicet nocte Dominica, tenebræ factæ sunt palpabiles et horribiles, et facta est tanta pluviarum [inundatio],[2] ut apertis viis aerearum cataractarum se viderentur nubes terris infundere perituris.

De visitatione apud Sanctum Albanum facta.

Sept. 29. Visitation of St. Alban's. Anno quoque sub eodem, circa festum sancti Michaelis, significabant literatorie monachis Sancti Albani dominus Theobaldus prior de Hurleia et dominus Jacobus supprior ecclesiæ Sancti Augustini Cantuariensis, domini Papæ capellanus, quod venturi erant ad Sanctum Albanum ad visitationem ibidem faciendam, sicut provisum fuit apud[3] Sanctum Salvatorem Londoniis. Et postulatæ sunt induciæ ex parte conventus usque
Oct. 29. in diem Dominicam proximam ante diem Omnium Sanctorum, quod concessum est ab eisdem qui propo-
Oct. 9. suerant et mandaverant quod in die sancti Dionisii advenirent. Interim promisit dominus abbas Sancti Albani, ut quicquid emendabile foret laudabiliter ante adventum eorum declararetur, et ipse procul dubio processu temporis omnia emendanda emendaret. Quod et compromissum est, ne aliquid scrupulosum querelam suscitaret tumultuosam. Cumque dicto die ambo venirent, in crastino fecit supprior sermonem in capitulo. Deinde fecit legi suum autenticum; postea statuta quæ in provinciali capitulo, celebrato Londo-

[1] *per tres dies*] quadriduanam, Hist. Anglor. iii., p. 114.

[2] *inundatio*] From the Hist. Anglor., iii. 115.

[3] The margin has "apud Suwerc" in ecclesia Sanctæ Mariæ."

niis, salubria fuerant et ordini monastico valde neces- A.D. 1251.
saria, prout patet in libro Additamentorum,[1] ubi plene scribuntur. Et cum nullum offendiculum [invenissent], licet per singulos requisitos diligens fecissent scrutinium monachos per moram quatuor dierum, in pace recesserunt. Aliqui autem de monachis ecclesiæ Sancti Albani ad visitationem apud Sanctum Edmundum[2] et alibi faciendam sunt directi. Abbas autem Sancti Albani J[ohannes] secundus eodem modo satisfecit conventui in omnibus quæ se promiserat ante visitationem emendaturum postea, sicut satisfecerat suus prædecessor abbas Willelmus, quando[3] fuerat ab abbate de Boxle[4] et abbate de Begeham auctoritate Papali visitandus.

Scilicet[5] neuter bene; promisit enim conventui inter alia, quod generale suum et pitantias, quas primus omnium ad cameram suam attraxerat, omnino remitteret, nisi in refectorio vel oriolo cum sociis suis prandaret; et quod pitantias, quas Willelmus abbas prædecessor suus a fratribus infirmis abstulerat et pretium earum in vinum suum convertebat, integraliter restitueret; sed completa visitatione, cum nihil de præmissis sibi objectum fuerat, promissa sua ad effectum minime perducebat. The abbat does not perform his promise after the visitation.

Mandatum regis Francorum.

Diffluentibus eisdem temporibus,[6] Conradus multorum adeptus imperialium gratiam et favorem, eo quod ex generoso sanguine nobilis regis Jerusalem Johannis, scilicet ex filia[7] ejus, procreatus, et Henricus frater ejus, nepos videlicet domini regis, tum propter suæ ætatis Popularity of the sons of Frederick II.

[1] MS. Cott. Nero D. 1, f. 95 *b*. See above, p. 81.

[2] *Edmundum*] Edmundi, B.

[3] See above, vol. iii., pp. 238, 239.

[4] John.

[5] This paragraph is at the foot of the page in a later hand. Abbat John was living when this was written.

[6] B. ins. *cum*.

[7] Yolande de Brienne.

A.D. 1251. innocentiam, tum propter elegantiam, tum propter ge
neris eminentiam, omnibus magnatibus patris sui fide-
The Pope orders preaching against them. libus amabilis extitit et gratiosus. Dominus autem
Papa hoc non acceptans, fecit indici prædicationem
sollempnem et communem in partibus Braibantiæ et
Flandriæ, ut fideles Christi castra infidelis Conradi
hostiliter impugnarent, statuens pro retributione mira-
b[ili] eis omnium peccatorum remissionem, ampliorem
videlicet quam pro peregrinatione in Terram Sanctam
facienda. Nam si quis contra Conradum signaretur,
signatus et signati pater et mater omnium peccatorum
Louis IX. applies to his mother and brothers for aid. suorum veniam consequerentur. Ipsisque diebus cum
dominus rex Francorum magnam sustineret tribula-
tionem et necessariorum omnium penuriam apud Cæ-
saream, misit ad matrem, fratres, et fideles suos epi-
stolam lacrimabilem satis et miserabilem, postulans
f. 253. attentius, quatinus ipsi pro ecclesia universali tot
ærumpnas sustinenti in manu militari, victualibus, et
thesauro subsidium mitterent efficax et festinum. Quo
Action of queen Blanche, audito, domina Blanchia, quæ regni Francorum non
muliebriter rexit habenas, omnes regni nobiles fecit
convocari, ut super hoc contrectarent diligenter. Et
contrectantes cœperunt obmurmurare cum ira magna,
dicentes quoniam "dominus Papa novum prælium sus-
" citavit et intestinum, qui in finibus Christianorum
" super Christianos Christianos exacuit, et facta præ-
" dicatione nova super viros Deo subjectos, ut suum
" ampliet dominium, dominum nostrum regem, pro fide
" Christiana tot probra tot adversa sustinentem, facit
" tradi incuriæ et oblivioni." Jam enim dilatata fuit
prædicta prædicatio per fines Francorum. Blanchia
igitur commota, quia non sine causa murmur suscita-
batur, jussit omnium terras et possessiones cruce sig-
natorum in manu sua recipi, dicens, "Qui Papæ mili-
" tant, de Papalibus sustineantur et eant irredituri."
and the French nobles. Magnates insuper contermini, in quorum terris talis
prædicatio omnes signaverat, fecerunt similia, et ita

emarcuit prædicatio et signati revocabantur. Necnon Prædicatores et Minores, qui hoc negotium commotionis promoverant, severe nimis super hoc sunt redarguti a magnatibus, dicentibus, "Nos vobis eccle- "sias et domos ædificantes, vos educamus, receptamus, "vestimus, et pascimus. Quid vobis Papa confert uti- "litatis? vos vexat, exagitat, et de vobis suos facit "thelonearios, et benefactoribus vestris reddit odiosos." Quibus ipsi; "Obedientia nos coegit." Ex tunc igitur dominus Papa merito erubescens de pace tractare satagebat. A.D. 1251. The action of the Friars due to their obedience. The Pope now inclined for peace.

Philippus Luvel graviter accusatur.

Anni quoque sub ejusdem curriculo, circa festum sancti Michaelis, Philippus Luvel clericus, a senescalcia comitis Wintoniæ[1] ad servitium domini regis vocatus et custodiæ Judæorum addictus, graviter est coram rege accusatus, affirmantibus adversariis, quod quando versus partes aquilonares ipse et Nicholaus de Sancto Albano clericus ad Judæos apporiandos destinabantur, vasa pretiosissima a quodam Judæo valde divite clam susceperat, ut eidem parceret in regis tallagio. Et similiter de aliis occulta munera susceperat, ut his parceret, hos autem in dampnum regis et in suæ fidei læsionem oneraret. Rex igitur iratus valde jussit indecenter tractari, donec super tanta transgressione satisfieret, ipsum Philippum. Ipse Philippus, vir vafer et circumspectus, a domino Johanne Mansello, principali regis consiliario, de tanta tribu[latione] consilium et auxilium humiliter postulavit. Misertus igitur Johannes ipsius, quoniam ipsum ad servitium domini regis et sublimius vocaverat promovendum, efficaciter procuravit, ut gratiam regis, data non minima pecunia, ut[2] dicitur, mille marcis, recuperav[er]it; 29 Sept. Philip Luvel and Nicholas of St. Alban's accused of taking bribes from Jews and others. Philip Luvel restored to favour through John Mansel.

[1] Roger de Quinci.

[2] *ut . . marcis*] In the margin.

A.D. 1251. a balliva tamen amotus et non mediocriter verecundatus.

Dedicatur ecclesia de Hales, quam comes Ricardus fundaverat.

5 Nov. Dedication festival of the church of Hayles.

Eodem quoque anno, nonis Novembris, vigilia scilicet Sancti Leonardi, comes Ricardus sollempniter et magnifice nimis fecit dedicari ecclesiam de Hales, quam magnis fundaverat sumptibus, et ædificia construxerat, prout in mari voverat, quando a Wasconia rediens in mari suborta tempestate periclitabatur, vix portum attingens in Cornubia. Erant autem in memorata dedicatione præsentes dominus rex et regina, et fere omnes Angliæ magnates et prælati, episcopi vero tredecim, qui omnes Missam die dedicationis celebrarunt, quilibet vero ad suum altare, Lincolniensisque ad majus altare Missam sollempniter valde decantavit. Erat autem dies Dominica, in qua splendide et ordinate optimates cum episcopis et aliis carne vescentibus coepulabantur; religiosi vero piscium multitudine et varietate reficiebantur, seorsum collocati. Erantque ibidem milites plusquam trecenti. Istius nempe festi sollempnis et convivii magnitudinem ad plenum si describerem, limites transgredi dicerer veritatis. Mihi autem Mathæo Parisiensi super hoc edoceri cupienti, ne falsa huic libro insererem, sub indubitata certitudine comes significavit quod, omnibus sumptibus computatis, in ipsius ecclesiæ constructione decem milia marcas exposuerat, addens quoddam verbum memorabile, immo et commendabile; "Utinam Deo complaceret "ut omnia quæ in castro de Walingeford expendi "tam sapienter et tam salubriter expendissem."

Bishop Grosseteste at the high altar.

The cost told by Richard of Cornwall to Paris.

Venit in Angliam comes Legrecestriæ S[imon], adducens secum tertium fratrem regis. A.D. 1251.

Diebus insuper sub eisdem, comes Legrecestriæ Symon cum uxore ejus, adducens secum Guidonem de Lizinnum comitem, domini regis fratrem uterinum tertium, navem ascendit apud Witsund, ut in Angliam transfretaret. Et cum prospere velificans fere portum attigisset, mutato vento in contrarium, cum magno periculo repulsus apud Witsand est appulsus. Unde exeuntibus et ad hospitium pristinum redeuntibus fuerant aliqui qui jocose dicerent; "Supra modum abundant fratres "regis, in Angliam qui vacui veniunt, et illuc con- "fluunt ut repleantur; mare repulit superfluitatem." Sed hoc secundum morem Francorum jocaliter est prolatum. Comites igitur, expectata aura commodiore, ad portum Doveræ prospere applicuerunt. Reliquerat autem comes Legrecestriæ S[imon] fideles suos qui, viriliter guerram suam sustinentes, impetus Wasconensium viriliter repulerunt. Cum autem dominus rex de adventu eorum certificaretur, ratione comitis fratris, non comitis Legrecestriæ, venit eis obviam lætabundus, præceperatque multis magnatibus et civibus Londoniensibus ut, cum lætitia et sollempnitate occurrentes fratri suo, reciperent ipsum cum laudibus et exultatione. Ipse autem, postquam clitellas suas vacuas imprægnasset, ad propria dives remeavit.

Simon de Montfort and Guy of Lusignan sail from Witsand, but are driven back.

f. 253 *b*.

They land at Dover.

The king goes to meet them.

De fulgure nimis dampnoso.

Sub ejusdem anni temporibus, videlicet in æstate, die Sancti Dunstani, caligo summo mane orta, totum, ut videbatur, mundum, tam in Oriente quam Occidente, tam in Austro quam Aquilone, denigravit, et auditus est tonitrus, quasi valde remotus, cum choruscationibus præambulis. Et circa horam primam appropinquante tonitruo cum choruscationibus, unus ictus cæteris horribilior, ac si cælum se terris ingereret, omnium audien-

May 19. Violent storm.

A.D. 1251. tium aures et corda terribiliter subito fragore immutavit.
Effects of the storm. Cecidit igitur cum illo ictu fulgur super thalamum reginæ, ubi tunc commorabatur cum filiis et familia sua, et caminum in pulverem comminutum in terram usque prostravit, et domum totam concussit. Et in
at Windsor, foresta adjacente, scilicet Windelesore, triginta quinque robora vel prostravit vel findens dilaceravit. Molendina insuper quædam cum suis molendinariis, et quasdam caulas cum pastoribus suis, cum quibusdam aratoribus et viatoribus, contrivit. Et multa quæ nos hæc scribentes non audivimus vel vidimus dampna
at St. Alban's. irrogavit mortalibus. Apud Sanctum Albanum insuper super lavatorium fulgur cecidit, et illud accendit, et in aliis locis cecidit in ipso cœnobio, tamen non multum dampnum fecit; sed vestigia multis annis postea in
Nota mirabile de fulgure. muris apparuerunt. Sed quod mirabile est et relatu dignum, quidam in eadem die apud Sanctum Albanum fratres Prædicatores, sicut fere cotidie, suscipiuntur, vel Minores, ad hospitandum vel prandendum, et non possent ad instantiam monachi, qui eos de more suscipit et procurat, quin evagarentur, retineri,[1] licet adhuc tempestas non cessaret; cum exissent a villa, obviam habuerunt faculam unam sub specie gladii evaginati sed plicabilis, et tonitrum cum murmure horribili continue subsequentem in via, quæ strata publica est et nimis trita hominibus et bigis. Et divertentes se signaverunt signo crucis, incipientes invocando Spiritum Sanctum cantare *Veni Creator Spiritus* et quod sequitur, cum timore et devotione. Et hebetatum est fulgur cum fulgore, et transiit ignis cum fulgure et tonitru, ipsis illæsis et indempnibus.

Mare me[*tas*] *transgreditur consuetas.*

Inundation of the sea. Anni quoque sub ejusdem tempore, videlicet in æquinoctiali tempore, mare solitas metas transgrediens

[1] *retineri*] retinere, B.

in partibus Anglicanis dampna finitimis irrogavit non minima. Litora autem per sex pedum spatia, ultra quam unquam visum est, occupavit. A.D. 1251.

Regina Scotiæ repatriat.

Et circa festum Sancti Michaelis, regina Scotiæ, scilicet relicta regis Alexandri et filia Engelrami de Cuszi, gratia patriam et parentes visitandi, assignata ei de regno Scotiæ parte quæ eàm contingebat, videlicet septem [1] milia marcarum reditu, recedit a Scotia repatriando. Et per medium viam carpens, cum ad dominum regem pervenisset, ut ipsum salutaret, multis honoribus et muneribus, sicut moris est regi omnes alienigenas donis et reverentia prævenire, exaltavit ; flagitans ut cum ad nuptias filii sui Alexandri secundi,[2] quem nobiles Scotiæ in regem sullimaverant, vocaretur, sine moræ dispendio remearet. Sept. 29. Departure of Mary, widow of Alexander II. of Scotland.

De torneamentis.

Eodemque anno, in festo Conceptionis beatæ Virginis, apud Rofam factum est torneamentum aculeatum inter Anglos et alienigenas. In quo contriti sunt turpiter alienigenæ, ita ut fugientes probrose ad civitatem gratia refugii, armigeris obviam venientibus iterum sunt recepti, spoliati, et egregie baculis et clavis malleati. Et sic ictus, quos injuriose in torneamento de Bracke[le] [3] receperant, cum multo fœnore reddiderunt. Crevit igitur ira et odium inter Anglos et alienigenas, et diatim successive formidabile suscepit incrementum. 8 Dec. Tournament at Rochester.

Anni conclusio.

Transiit igitur annus ille frugifer et fructifer usque ad sufficientiam et potius abundantiam, quamvis pro- Summary of the year.

---

[1] *septem milia*] quatuor milia et amplius, below, p. 266.

[2] *secundi*] Sic, for *tertii*.

[3] See above, p. 83.

A.D. 1251. Summary of the year.

cellosus, turbidus, et fulgure formidabilis. Domino vero Papæ et curiæ Romanæ laboriosus, sumptuosus, et propter transmigrationem periculosus; Franciæ et Angliæ sub pace pendula suspiciosus; Romanis autem, Ytalicis, Germanicis, Siculis, Appulis, et Calabribus, decapitatis et adhuc acephalis, minime securus; Daciæ cruentus; Scotiæ quoque, cujus puer rex extitit, titubans et minax, exemplo Pompeii Magni, prout Lucanus commemorat, dicens,

Pharsalia, viii. 281, 282.

"Ætas Niliaci nimium [1] suspecta tiranni est,
"Ardua namque [2] fides maturos exigit annos;"

sub ocillo fortunæ tacitus et tremebundus.

f. 254. *Dominus rex fuit apud Eboracum ad Natale Domini.*

Henry III. keeps Christmas at York, for the marriage of his daughter Margaret with Alexander III. of Scotland.

Anno Domini MCCLII., qui est annus regni domini regis H[enrici] tertii trigesimus quintus, fuit idem dominus rex ad Natale Domini apud Eboracum, ut filia sua Margareta, ætate jam [ ],[3] Alexandro regi Scotiæ matrimonio copularetur, et nuptiæ, ut inter tantas personas decuit, celebrarentur. Convenerat autem ibidem utriusque regni tam cleri quam militiæ multitudo numerosa nimis, ut tam magnarum nuptiarum serenitas lautius et latius choruscaret. Affuerunt enim ibi dominus rex Angliæ et regina cum suis magnatibus, quos perlongum esset nominatim dinumerare. Fuerunt insuper ibidem rex Scotiæ et regina mater ejus,[4] ob hoc vocata ex partibus transmarinis, quam non tantum Scotiæ, sed multi Franciæ, unde oriunda fuit, nobiles, quos secum adduxerat, sequebantur. Ipsa enim, ut moris viduarum, partem proventuum regni Scotiæ tertiam sortita, quæ ad quatuor milia marcarum et amplius ascendit, præter alias possessiones quas de

[1] *nimium*] nobis, Lucan.
[2] *namque fides maturos*] quippe fides robustos, Lucan.
[3] There is a blank for the age in B. She was born 5 Oct. 1240.
[4] Mary de Coucy.

dono patris sui Engelrami receperat, cum pomposo co- A.D. 1252.
mitatu et numeroso fastigiose nimis incedebat. Cum autem Eboracum pervenissent universi, ipsi qui cum rege Scotorum venerant in una strata sine aliorum intermixtione ad cautelam hospitabantur. Et dum Riot.
quidam magnatum æditui, quos marescallos appellamus, dominis suis hospitia providerent, discordes pugnas cum pugnis, postea cum clavis, demum cum gladiis inierunt. Et aliqui eorum graviter vulnerabantur; unus occubuit interfectus, alii sauciati nunquam postea convaluerunt. Reges autem per custodes, quos ibidem habuerunt, discretos et modestos, tam dominorum quam ministrorum contentiones prudenter compescuerunt. Archiepiscopales insuper, ne penuria[1] hospitiorum lites suscitaret, omnibus, licet numerum excedebant, competenter secundum id temporis receptacula providerunt.

Rex Scotiæ balteo donatur militari.[2]

Die igitur Natalis Domini, dominus rex Angliæ The king of Scotland knighted.
baltheo apud Eboracum donavit militari regem Scotiæ, et cum eo tirones fecit viginti, qui omnes vestibus pretiosis et excogitatis, sicut in tam celebri tirocinio decuit, ornabantur.

Rex Scotiæ desponsavit filiam regis Angliæ Margaretam.

In crastino autem Natalis Domini, videlicet in die 26 Dec.
Sancti Stephani, rex Scotiæ filiam domini regis Angliæ His marriage with Margaret.
desponsavit. Et quia catervatim ac glomeratim sese inordinate populi ruentes comprimebant, ut interessent et viderent talium nuptiarum sollempnitatem, secreto et ante expectatum matrimonii sollempnitas summo mane est peracta. Erant nempe ibidem tot populorum

---

[1] *penuria*] penuaria, B.

[2] The shield is at the foot of the page, between a lance and sword. Below are the girdle and scabbard.

A.D. 1252. Splendour of the marriage.

diversitates, tot nobilium Anglorum, Francorum, Scotorum multitudines copiosæ, militum quoque tot turbæ numerosæ lascivis vestibus adornatæ, sericis et transformatis ornamentis superbientes, ut illa sæcularis et lasciva vanitas, si ad plenum describeretur, in auribus audientium admirationem et tædium generaret. Mille enim milites et amplius vestiti serico et, ut vulgariter loquamur, cointises, in nuptiis ex parte regis Anglorum ibidem apparuerunt. Et in crastino omnibus illis abjectis, in novis robis sese curiæ repræsentarunt. Ex parte vero regis Scotiæ, sexaginta et amplius satis decenter milites et multi militibus equipollentes ibidem adornati aspectibus univers[it]atis sese ingerebant.

Rex Scotiæ fecit homagium domino regi Anglorum, ratione tenementi quod tenet de regno Angliæ.

He does homage for Lothian, but the question of homage for the kingdom of Scotland is put by.

Fecit igitur rex Scotiæ regi Anglorum homagium ratione tenementi, quod tenet de domino rege Anglorum, de regno scilicet Angliæ, Laudiano videlicet et terris reliquis. Et cum super hoc conveniretur rex Scotiæ, ut ratione regni Scotiæ faceret homagium et fidelitatem cum ligantia domino suo regi Anglorum, sicut fecerunt prædecessores sui regibus Anglorum, prout evidenter in cronicis locis multis scribitur, respondit rex Scotiæ, quod pacifice illuc venerat et pro honore regis Angliæ et per ejus mandatum, ut videlicet mediante copula matrimoniali ipsi confœderaretur, et non ut ipsi de tam ardua quæstione responderet. Non enim habuerat super hoc cum suis primatibus plenam deliberationem aut consilium competens, prout tam arduum negotium exigebat. Dominus autem rex cum hæc audisset, noluit tam serenum festum aliqua perturbatione obnubilare, et tam juvenem regem et juniorem sponsum molestare, maxime cum venisset, ut cum summo gaudio filiam suam vocatus desponsaret; sed ad tempus omnia sub silentio præteriens dissimulavit.

De jure comitis Marescalli in hoc casu. A.D. 1252.

In hoc autem tirocinio et nuptiis, comes [1] Marescallus jus suum et avitam sibi consuetudinem instanter fieri flagitavit, scilicet palefridum regis Scotiæ, quem pro jure vendicavit sibi stratum exhiberi, non pro pretio vel concupiscentia, sed pro antiqua consuetudine in casibus consimilibus, ne in suo tempore pro sua desidia deperiret. Cui responsum fuit, quod rex Scotiæ tali non subjacet exactioni, quia, si placeret ei, potuit ipsa arma suscipere a quovis principe catholico vel ab aliquo nobilium suorum; sed ob reverentiam et honorem tanti principis, domini et vicini sui, ac soceri tanti, maluit ab ipso rege Angliæ cingulo donari militari quam ab aliquo alio. Et sic præcipiente domino rege, ut totum de festo, omnimoda lis conquievit.

Roger Bigod, as marshal, demands the palfrey of the king of Scotland.

f. 254 *b*.

De convivio nuptiali.

Convivantes igitur gratanter reges et eorum magnates et familiæ, dies Natalitios cum summo gaudio deducebant. In quo si epularum abundantem diversitatem, vestium transformatarum varietatem, joculatorum applaudentium voluptatem, commensalium numerositatem, plenius explanarem, in absentium cordibus et auribus hyperbolica narratio generaret ironiam. Sed ut de uno cætera per comparationem aptabilem intelligantur, ex dono archiepiscopi in ipso convivio plusquam sexaginta boves pascuales unum ferculum primitivum et generale perfecerunt. Coepulabantur ad invicem nunc omnes cum isto, nunc cum rege altero, certatim voluptuosa prandia copiose convivis præparantes, ut mundi vanitas theatralis quicquid potuit de brevi ac transitoria sua lætitia mortalibus ostentaret. Cum archiepiscopo, qui quasi princeps fuerat Borealis et serenus hospes omnium, aliquot diebus prandebant

Splendour and extravagance of the marriage banquets.

The archbishop's (Walter

[1] In the margin is "d. si comes."

A.D. 1252. de Gray) hospitality.

universi; et in omni defectu et necessitate cunctis sinum auxilii patefecit; nunc in vagorum hospitiis, nunc in equorum pascuis, nunc in vasis diversis, nunc in ignium fomentis, nunc pecuniæ dono, nunc omnium potenter supplevit necessitates, ita quod illo Domini adventu in donis auri et argenti ac serici quatuor milium marcarum, quæ nunquam postea messuit, in sterili[1] litore seminavit. Hæc autem pro tempore facere oportuit, ut famæ integritas conservaretur, et *os* Ps. lxii. 11. *loquentium iniqua* obturaretur.

De festo Sancti Ædwardi interim festive peracto Londoniæ.

The feast of St. Edward kept at Westminster, Jan. 5.

Et dum hæc in partibus Borealibus Angliæ magnifice peragerentur, domino rege procurante, qui non immemor sancti Edwardi esse sustinuit, dominus episcopus Elyensis, et Westmonasterii[2] et Waltham[3] abbates, in loco domini regis Londoniis, scilicet apud Westmonasterium, de mandato ipsius regis, festum sancti Ædwardi magnifice tam in ecclesiæ sollempnitatibus quam in palatii conviviis gratanter peregerunt.

Reconciliatur Philippus Luvel.

Philip Luvel reconciled with Henry III. through the entreaties of the king of Scotland.

Dum adhuc festivitas lætitiæ nuptialis perduraret, et reliquiæ cogitationum et consiliorum Hymenæo[4] diem festum agerent, Philippus Luvel clericus, vir quidem vafer et facundus, novo regi Scotiæ et sponso recentiori humiliter supplicavit, ut pro ipso preces funderet, quibus regem versus ipsum commotum pacatum redderet et benignum. Ipse enim Philippus regem Scotiæ prius bene noverat, et ipsius patrem et matrem habuit quandoque amicissimos. Nam dum comitis Wintoniæ senescallus extitit, in Galeweia, quæ

[1] Cf. Ovid. Epist. ex Ponto, i. 5. 33, 34.

[2] Richard of Crokesley.

[3] Simon de Seham.

[4] *Hymenæo*] imineo, B.

ad jus comitis spectare dinoscitur, quandoque commorans, dictum regem Scotiæ et reginam et suos familiares honorificis respexit sæpius donativis. Videns igitur tempus idoneum, novus rex, petitionibus Philippi favorabilis, ante dominum regem Angliæ flexis genibus et conjunctis palmis hæc verba protulit præambula, quæ cor ipsius regis Angliæ, qui eum voluit erigere, sed noluit qui se incurvaverat, et multorum circumsedentium lacrimas pietatis et jocunditatis excutere videbantur, poterant commovere. Ait igitur, "Domine mi "rex, novit serenitas vestra, quoniam quamvis rex sim "et ex vestra munificentia miles effectus, puer [sum] "sine ætate et scientia, insuper et pupillus, quia patre "meo defuncto, mater mea, partes natales suas longin- "quas et ultramarinas repetens, me tenellum reliquit, "nec adhuc nisi vocata a vobis remeavit. Adopto "igitur ex hoc nunc et deinceps vos in patrem, immo, "ut et patris et matris defectum in me suppleatis, et "insufficientiæ meæ consilium et paternum patrocinium "impendatis." Et cum dominus [rex] vix lacrimas continens cum suppresso singultu respondisset, "Li- "benter"; puer, non pueriliter loquens, addidit, dicens, "In hoc ergo experiar, et experimento sciam, quoniam "vestri gratia exaudistis me, si primitias mei desiderii "effectui mancipetis, remittendo omnes offensas Phi- "lippo Luvel, qui patri meo et matri ac mihi multos "quandoque contulit honores, ipsum in pristinam quo- "que revocetis familiaritatem. Didici enim a fide dig- "nis quod injuste accusatus est; fidelis nempe pridem "inventus est, et in arduis comitis Wintoniensis ne- "cessarius, vestris quoque consiliis aptus et obsequio." Cumque postulationi circumsedentes calcar adhibuissent favoris, rex benigne concessit. Huic autem negotio efficax adjutor et instructor fuit Johannes Mansel potissimus.

A.D. 1252.

John Mansel furthers this.

A.D. 1252. *Rege recedente, compotens custodia deputatur reginæ Scotiæ,*[1] *scilicet*[2] *Robertus de Ros.*

The queen of Scotland committed to the charge of Robert de Ros, Stephen Bauzan, and Matilda de Cantelupe.

Completa igitur sollempnitate nuptiali, rex Scotiæ civiliter licentia postulata recedit, ad propria cum uxore sua novella regina rediturus. Et commissa est custodia ipsi reginæ tutissima, ad ipsius omnimodam informationem, videlicet dominus Robertus Norensis, domini regis hospitialis marescallus, et dominus Stephanus Bauzan, milites. Et cum eisdem quædam nobilis domina omni honestate prædita, Matildis, scilicet relicta Willelmi secundi de Cantelupo, cum quibusdam aliis viris discretis et facetis.[3] Promisitque regi Scotiæ f. 255. dominus rex Angliæ consiliarium discretum et fidelem destinare, qui negotia tam reginæ quam regis partem contingentia cum optimatibus regni sui provide contrectaret.

De vento nimis impetuoso.

Violent wind on Jan. 13.

Anno quoque sub eodem, videlicet in octavis Epiphaniæ, et in die et in nocte sequenti, Æolus furibundus et iratus Affricum in dampnum multorum suscitavit, qui cum horribili flans mugitu et impetu vehementi, fluctus maris a litore repellens, domos discooperuit vel diruit. Robora maxima radicitus avulsit, vel dilacerans frondibus viduavit, ecclesias plumbo projecto decalcavit; naves in profundo demersit magnas et etiam solidissimas, et dampna multis irrogavit irrestaurabilia, quæ si magna fuissent in arida, majora constat fuisse in decuplo sub æquorea feritate. Et si de aliis sileamus incommodis et dampnis, quædam quæ Its effects at Winchelsea, novimus et sensimus duximus recitare. Apud portum de Winchelese, Anglis et maxime Londoniensibus valde

[1] B. repeats *custodia*.

[2] *scilicet . . Ros*] Introduced in the margin.

[3] *facetis*] facietis, B.

necessarium, fluctus marinus, quasi ex repulsu hesterno dedignans et furibundus, litorum confinia occupando, molendina et domos occupavit, et homines quamplures submersos asportavit. Et ut de aliis inopinabilibus eventibus, quæ alibi contigerunt, plenius certificemur, in cimiterio beati Albani robora, quæ trium hominum amplexibus circumdari nequiverant, tria radicitus avulsit, aliorum frondes truculenter dilaniando. Et in festo sancti Valentini pervenit dominus rex Londonias. A.D. 1252. and at St. Alban's. The king in London, Feb. 14.

Persecutio de collecta episcopi novi scilicet Laurentii.

Anno quoque sub eodem, scilicet primo quo creatus extitit, adquisivit sibi episcopus Rofensis adhuc novellus a curia Romana, ubi notus fuerat ob hoc quia domini regis ibi diu extiterat procurator, potestatem, non sine multorum admiratione, extorquendi a beneficiatis in suo episcopatu quintam partem reddituum suorum usque in quinquennium, licet idem episcopus pristinos redditus suos, quos antequam ad episcopatum promoveretur [habuit], ex indulgentia Papali sibi retinuisset; necesse enim habuit, ut asseruit, episcopatum suum exilem a paupertate relevare. Obprobrium enim ei videbatur, quod ille episcopatus inter omnes Angliæ episcopatus pauperrimus diceretur, et a Karleolensi jam superaretur. Exigebat igitur sibi summam memoratam exhiberi non secundum æstimationem bonorum ecclesiasticorum a subjectis, sed quocunque modo ex bonis ecclesiasticis emergentium. Extortions of the new bishop of Rochester (Laurence of St. Martin) for his see. Its poverty.

Obiit Nicholaus de Sanford.

Tempore quoque sub eodem, videlicet decimo tertio kalendas Februarii, obiit Nicholaus de Sanford miles.[1] De cujus morte libet in hoc volumine, non propter divitias, sed propter ejusdem strenuitatem, memoriam Death of Nicholas de Sanford. 20 Jan.

[1] His shield, inverted, is at the foot of the page.

A.D. 1252. perpetuare. Ejus mortem conceptus dolor de morte egregiæ sororis suæ Ceciliæ, ut prædictum est,[1] subarravit.

Per dominum Papam animatur rex ad peregrinandum.

The Pope exhorts the king on behalf of the Holy Land.

Ipsis quoque diebus, misit dominus Papa domino regi Angliæ persuasoriam et efficacem valde epistolam, ut idem rex se viriliter accingeret et sine dampnosa dilatione ad Terram Sanctam adjuvandam, et ut domino regi Francorum auxilium præstolanti oportunum ac festinum impenderet adminiculum. Quod si nollet, saltem alios transfretari et peregrinari paratos et desiderantes non impediret. Hæc autem clausula finalis adjecta fuit, quia quosdam magnates Terram Sanctam adire paratos, in magnum dampnum et jacturam eorundem, retardavit. Dominus autem rex, ut Papali desiderio et persuasioni optemperaret, a Judæis quicquid ipsi miseri habere videbantur, non tantum abradendo vel excoriando, sed eviscerando, extorsit. Auri quoque sititor hydropicus talenta vel crusta aut jocalia adeo avide tam a Christianis quam Judæis emunxit, ut videretur Crassus a mortuis novus resuscitatus.

He pillages the Jews in consequence.

Henry III. a new Crassus.

Roboratur Papa multiplicatis cardinalibus.

The Pope creates seven cardinals at Perugia.

Verno quoque tempore imminente, ut cum serenitate anni respiraret et ipsa ecclesia, dominus Papa, quem Perusienses honorifice receperant, scientes ex ejus adventu emolumenta pervenire, septem creavit Perusii cardinales. Et cum neptes suas fastigiose nimis et sumptuose maritasset, apposuit adhuc, ut suam partem magis roboraret, unam neptem suam Henrico filio Fretherici, nepoti scilicet regis Angliæ, matrimonialiter copulare, ut idem Henricus fieret quasi filius Papæ

His scheme for marrying his niece to Frederick's son, Henry.

[1] See above, p. 236.

adoptivus, et sub alis ecclesiæ protectus et a sententia qua innodabatur penitus absolutus summa pace gratularetur. Quod cum magnates imperii audirent, maximam conceperunt indignationem eo quod præsumere[t] Papa tam nobilem tamque generosum adolescentem ignobilitare. Eodemque tempore, Willelmus comes Holandiæ, de sua dolens et dampnificatus præsumptione, videlicet quod ad fastigium imperiale ex persuasione Papali et adjutorio pecuniali anhelasset, omnia resignavit, malens pacis, licet sero, securitate gratulari minoratus, quam ambiguis exaltatus Martis periculis obviare. A.D. 1252. William of Holland gives up his claim to the empire.

De primis bubalis in Anglia.

Eodemque anno in Quadragesima, missi sunt comiti Ricardo de partibus transmarinis bubali, pars vero sexus masculini, pars feminini, ut in his partibus Occidentalibus ipsa animalia non prius hic visa multiplicentur. Est autem bubalus genus jumenti bovi consimile, ad onera portanda vel trahenda aptissimum, cocodrillo inimicissimum, undis amicum, magnis cornibus communitum; unde Bernardus philosophus, Buffaloes sent to Richard of Cornwall. f. 255 *b.* Description of the buffalo.

"Ossibus exstruitur elephas, dorsoque camelus;
"Surgit et in bubalo, cornua, frontis honor.[1]

Fratrum Minorum factum laudabile.

Tempore quoque sub eodem, misit dominus rex bigam oneratam pannis laneis et griseis, videlicet aptis ad fratres Minores vestiendum, fratribus Minoribus, quasi elemosinam suam; sed fratres audientes quod ipse dominus rex illos a mercatoribus, sicut alia, quæ capit, immo rapit, extorsisset, et pretium factis tantum talliis A present offered by the king to the Franciscans rejected by them, as being the fruit of his extortions.

[1] From the Cosmographia, or "De Mundi Universitate," of Bernardus Sylvester of Chartres, p. 21, ed. Barach, Innsbruck, 1876. (Bibl. Philosoph. Mediæ Ætatis, i.)

A.D. 1252. retinuisset, ipsi fratres tale xenium abhorrentes recipere, totam ipsam sarcinam cum biga remiserunt, dicentes, quod non licet facere elemosinam de rapina pauperum, nec ipsi tale abhominabile munus reciperent. Quod factum fratres reddidit commendabiles, et regem reprehensibilem. Proh pudor! rex speculum justitiæ esse teneretur et exemplum, et quasi sol, cujus radii rectissimi sunt et opaca perlustrantes, ejus verba vera incommutabiliter stare deberent, tenebrosos illuminantia et informantia. Nunc autem cum in se tenebrosus sit qui rex appellatur, qualiter illuminabit obfuscatos? unde Statius;[1]

Exclamatio lamentationis.

Claudian. De iv. Consul. Honorii, 261. Hor. 1 Epist. ii. 14.

" Tunc omnia jure tenebis,
" Cum poteris rex esse tui;"

sed hæc omnia plectuntur Achivi.

Accusatur graviter comes Legrecestriæ S[imon].

Accusation of Simon de Montfort by the Gascons.

Anno quoque sub eodem, dum comes Legrecestriæ Symon in Anglia moram faceret, licet brevem, Wasconenses, recalcitrantes et a pactis initis resilientes, bellum contra regem moverunt, et quos comes suo loco posuerat, ut sua castra salvo custodirent cum possessionibus, protervius infestarunt; significantes domino regi quod comes memoratus proditor fuit nequissimus, coacervans infinitam pecuniam quam a nobilibus et civibus et plebeis nulli parcens extorsit, dicens quod rex indigens et peregrinaturus omnia foret recepturus, quæ tamen omnia sibimet usurpavit. Præterea addiderunt, ipsum graviter accusantes, quod nobiles Wasconiæ vocavit ad suum consilium pacifice, qui regi fuerant subjecti fidelissimi; et convocatos, quasi Synon et non Symon, in dolo retinuit, incarceravit, et nequiter fame interemit. Unde regi nimis suspectum talibus sibilis comitem reddiderunt. Rex igitur fluctuans sub incer-

He is said to have acted rather as Sinon than Simon.

[1] An error for *Claudianus*.

titudine in Wasconiam clam et subito Henricum de Wengham[1] clericum suum, virum subtilem et circumspectum, ad inquisitionem diligentem faciendum super præmissis, ut infallibiliter certificaretur, destinavit; sicut olim miserat Galfridum de Langeleia, ut super factis Roberti Passelewe suspecti inquirendo abscondita rimaretur, et "nodum quærens in scirpo" et angulum in circulo, perplexa denodaret; sed uterque perscrutator defecit perscrutans scrutinio. Comes autem ut hæc audivit, iratus est valde causa duplicata, et coram rege suam allegans innocentiam, ait; "Quid est, domine mi "rex, quod aurem et cor mandatis proditorum tuorum "inclinando, plus eis de proditione sæpe convictis "quam mihi fideli tuo credis, et super factis meis "facis inquisitionem?" Cui rex æquanimior effectus respondit; "Si omnia clara sunt, quid nocebit tibi "inquisitio? immo potius fama tua clarificabitur." Comiti igitur humiliato et redire in Wasconiam parato dedit rex et accommodavit pecuniæ partem non minimam supplicanti. Festinanter igitur comes transfretavit, animum non habens penitus serenatum. Proposuit enim de tantarum accusationum injuriis condignam vindictam adipisci. Conflans igitur copiosum exercitum de Francorum militibus et servientibus stipendiariis, regem[2] Navariæ, et comitem Bigorriæ,[3] et multos alios, in exterminium adversariorum suorum, seipsum insuperabiliter roboravit, et superbiam edomuit Wasconensium, adeo quod nisi Anglia utilis eis [esset] ad vina sua vendenda, omnes a fidelitate regis Anglorum recessissent et alium sibi dominum adquisissent. Et quia ad Hispaniam modo habent Wasconenses refugium ad vina sua vendenda, quibus solis subsidiis recreantur, videlicet ad Cordubam, Sibillam, Valentiam magnam, quæ modo cultui subjacent Christiano, formidatur, ne relictis partibus Anglicanis, in quibus tot

A.D. 1252. The king sends Henry de Wengham secretly into Gascony.

Ter. And. v. 4, 38.

Remonstrance of Simon de Montfort.

He returns to Gascony, and reduces the pride of the Gascons.

Their allegiance to England in danger.

[1] Afterwards bishop of London.

[2] Theobald I.

[3] Eskivat de Chabannois.

A.D. 1252. vexantur angustiis[1] et injuriis, maxime per regias exactiones, ad partes de cætero se transferant ulteriores. Hæc iccirco huic paginæ duximus propensius inserenda, quia de toto nobili regno Angliæ, quæ de partibus sibi subjectis consuevit gloriari transmarinis et nunc per ignaviam et falsitatem regum Angliæ abbreviatur mutilata, vix Wasconia vacillans, quam rex Francorum contempnit, Anglis remanet inclinata, quam si penitus amiserint, prout a Wasconensibus palam promittitur, nunquam futuris temporibus in terris transmarinis anchoræ figentur cismarinæ.

Causa prolixitatis.

Mutato aeris colore cauma cum ariditate omnia torruit virentia.

13 March. Lunar and other atmospherick phenomena.

Temporibus quoque sub eisdem, videlicet in crastino Sancti Gregorii, quarta feria, cum lunæ mutatio immineret, visa est quarta die antequam pronuntiaretur prima; die enim sabbati futura proximo fuit re vera prima. Postea vero continue quindecim diebus visus est sol, luna, et sidera rubicunda, et quasi nebula sicca vel fumus, flante Borea vel Subsolano, totius mundi replere latitudinem. Anno sub eodem, potissima pars Martii et totus mensis Aprilis et Maius[2] sub ardenti sole torrebatur, flante continue Subsolano, Borea, vel Aquilone. Caumatis igitur et siccitatis causis multiplicatis, rorisque cessante refrigerio, poma et alii fructus, qui jam apparuerunt et ad quantitatem nucum susceperant incrementum, emarcuerunt et infatuati ceciderunt, vix aliquota parte prosperante, licet flores præambuli fructus uberrimos promisissent. Auxit autem illam fructuum jacturam residuorum, cum jam glandium grossitudinem sortirentur, gelu repentinum matutinale cum choruscatione innaturali, quam uredinem naturales philosophi appellant; pubertatem pomorum, glandium, faginæ et omne genus fructuum

f. 256.

Great heat.

Failure of the fruit.

[1] *angustiis*] angustis, B. | [2] *Maius*] Marcius, B.

et etiam herbarum adeo adussit, ut vix pars decima remaneret. Veruntamen propter primitivam abundantiam adhuc pomaria[1] pomis et agri satis abundabant; et si omnia fructuum germina remansissent, non possent arbores suos quos ediderunt fructus supportare. Ascendente autem sole usque ad fastigium solstitiale, calor immoderatus et intolerabilis adeo superficiem terræ combussit et caumata multiplicavit, ut omni gleba emarcente prata esum omnimodum pecudibus denegaverint.[2] De noctibus insuper calor perdurans muscas et pulices et cætera generavit detrimenta, ut omnibus viventibus vivendi tædium suscitaret. A.D. 1252.

Beneficiati etsi inviti ad sacerdotium promoventur.

Diebus quoque sub eisdem,[3] multi beneficiati in diocesi Lincolniensi, persuadente efficaci admonitione episcopi Lincolniensis ut ad gradum sacerdotii volentes aut nolentes promoverentur, fuerunt[4] colla jugo Domini supponere super hac forma renuentes, qui contributionem communi assensu inter se colligerent; thesaurumque non minimum coadunantes ad Romanam curiam miserunt, et papali auctoritate effusa pecunia, quæ multum in ipsa curia potest, huic episcopali decreto restiterunt, et licentiam impetrarunt per aliquot annos sine sacerdotio scolas exercere. Et sic specie honestatis de sub jugo Domini colla vulpinis calliditatibus excusserunt. Certain beneficed persons in Lincoln diocese obtain the Papal license not to take priests' orders.

Franci contradicunt voluntati regis sui in pio ejus proposito.

Eodemque anno, instante Paschali solempnitate, fecit dominus rex convocari Londoniis omnes magnates Angliæ cruce signatos, ut infra quindenam Paschæ ibidem The crusading nobles summoned to meet in London

[1] *pomaria*] pomeria, B.
[2] *denegaverint*] denegavit, B.
[3] B. ins. *cum*.
[4] B. repeats *multi*.

A.D. 1252. for the affairs of the Holy Land.

convenirent, [et] super negotio Terræ Sanctæ, cujus honor enormiter vacillare videbatur, diligenter contrectarent. Ipso quoque tempore cœpit nomen regis Francorum non mediocriter in regno Francorum sordere, et inter nobiles et vulgares exosum nimium vilescere, tum quia in finibus Egypti tam turpiter ab infidelibus victus extitit, et tota Francorum nobilitas cum ipso indelebilem induit confusionem, tum eo quod regi Angliæ Normanniam et alias terras ultramarinas, quas idem rex Francorum detinet occupatas, offerre sine eorum assensu præsumpsisset, si eidem efficaciter ac potenter subveniret, maxime cum teneretur utpote cruce consignatus. Augebat insuper Francorum superbiam obprobrium frequenter inter loquendum in facie recitatum, quod turpiter fugiente Francorum post regem nobilissimo, videlicet Roberto comite Atrabatensi, fratre regis Francorum, quidam Anglicus, scilicet Willelmus Longa-spata, de stirpe regia Angliæ procreatus, ætate juvenis, viriliter stetit usque ad mortem laudabiliter et strenue dimicando. Unde nec ipsi Franci negare possunt, quin martirii corona fulgeat redimitus, beato Ædmundo, si fas est asserere, præferendus. Hic igitur confessor gloriosus, quem manifestat incorruptio cum signorum frequentia, ille martir palam comprobatus, miles elegans, strenuus, et generosus, in Francorum oculis spina fuerat læsionis. Dolet enim omnis arrogans laudis consortio, quanto magis de superante! unde poeta,

The reputation of Louis IX. injured by his crusade, and readiness to resign Normandy;

especially by the conduct of the count of Artois, when compared with that of William Longespée.

Lucan. i. 93.

" Omnisque potestas (vel superbus)
" Impatiens consortis erit."

Opposition by the French to the restitution of the English continental territories.

Regis igitur Francorum mandato, de restituendis videlicet regi Anglorum terris ultramarinis, Franci frontose responderunt sic; "Non placeat Deo, ut nostris "temporibus adeo sordeat Francia mutilata, licet ultra "quam satis est per regulum nostrum ignavum et "victum jam vilescat, ut regi Anglorum imbelli quod "postulat resignetur. Satis conculcamur, satis diffa-

" mamur, satis depauperamur. Et si velit domina A.D. 1252.
" Blanchia hoc materno affectu et muliebri voluntate
" pro filii sui liberatione ac prosperitate, nunquam regni
" Francorum universitas hoc concedat. Absit enim ut
" duodecim parium judicium, quo juste abjudicatur rex
" Angliæ et privatur Normannia, cassetur et pro fri-
" volo habeatur. Nec etiam alia, quæ exigit idem rex
" Angliæ, noster hostis capitalis, nobis superstitibus
" quomodolibet possidebit." Et factum est murmur horribile et grunnitus inter magnates Francorum, quod sine consensu universalis barnagii talia præsumeret rex Franciæ præmeditari. Cœperunt igitur etiam fratres ejus, videlicet Pictaviæ et Provinciæ comites, ipsum spernere et odio habere cum contemptu. Insuper patrocinium fraternum et promissum ipsi regi præstolanti conferre denegarunt. Solaque stetit cum eo et pro eo Blanchia mater ejus, cujus viscera natura et religionis pietas claudere non permiserunt. Cum autem hoc f. 256 *b.*
audierat dominus rex Angliæ, emarcuit spes ejus quam Henry III. loses hope of recovering them.
conceperat de suis recuperandis juribus transmarinis. Relatum insuper fuerat eidem, majores Francorum [dixisse] sub attestatione horribilis juramenti, quod antequam rex Angliæ sperata reciperet, oporteret eum necessario per mille lancearum mucrones, et post earum fragmenta per totidem gladios cruentandos, transitum facere militarem. Quod multum abhorruit rex Anglorum, nec mirandum.

Rex jurat se peregrinaturum in Terram Sanctam.

Anni quoque sub ejusdem circulo, die videlicet Lunæ, The Londoners summoned to Westminster on the affairs of the Holy Land. 8 April.
quæ ipsum diem præcedit proximo quem Hokedai [1] vulgariter appellamus, fecit dominus rex omnes Londonienses a minimo usque ad maximum voce præconia convocari, præcipiendo sub edicto regio, ut omnes ad

[1] Hokedai is the second Tuesday after Easter, that year April 9. See *Hampson's Medii Ævi Kalendarium*, ii., p. 198.

A.D. 1252. Westmonasterium voluntatem suam audituri convenirent. Quibus congregatis, jussit rex, ut Wigorniensis et Cicestriensis episcopi et abbas Westmonasteriensis sermonem facerent populo sollempnem nimis et efficacem de cruce suscipienda. Ad quorum prædicationem, propter Romanæ curiæ varias pecuniæ extorsiones et illusiones, pauci de civibus vel compatriotis crucem susceperunt. Veruntamen de curialibus, Ricardus de Grai, Johannes frater ejus, et Johannes de Plexeto ad crucis susceptionem avolarunt; quos ilico rex accurrens cum amplexibus osculabatur, vocans eos fratres suos. Et objurgans vocavit Londonienses ignobiles mercenarios, eo quod eorum pauci crucem susceperunt. Audaciam autem hanc, immo pertinaciam, Roma parturivit, eo quod a Papa jam impetraverat, ut per triennium decimam reciperet a regni clero et populo, quæ si colligeretur, ad plus quam sexcenta milia totalis ejus summa ascendere, in perpetuum regni detrimentum, videretur. Unde dictum est secretius, quod piis mentibus est incredibile, ipsum non ob aliud regem crucem humeris suscepisse, nisi et regnum tali argumento bonis spoliaret. Tamen passagium suum juravit a die Sancti Johannis Baptistæ in sequens triennium, nisi morte vel gravi infirmitate vel alia rationabili [causa] impediretur. Et jurans hoc, apposuit manum suam dexteram ad pectus suum more sacerdotis, et postea supra Evangelia apposita, et osculatus est ea more laici. Nec tamen hoc circumstantes reddidit certiores, præteritarum enim transgressionum memoria suspicionem in præsentibus suscitavit.

Few take the Cross.

Suspicions of the king's motives.

His oath to go on the crusade.

Soldanus Babiloniæ de pace tractat.

Temporibus autem sub eisdem, rege Francorum apud Cæsaream commorante, Yconienses et Damasceni cruentam nimis et hostilem guerram contra Babilonienses continuarunt, rapinis, incendiis, et cædibus intendentes. Soldanus nempe Babiloniæ omnibus exosus fuerat

War between the people of Iconium and Damascus, and the

Orientalibus, tum quia a potestate Babiloniensium permissus [esset] rex Francorum illæso corpore recedere, avaritia stimulante, tum quia dominum suum Soldanum Babiloniæ prædecessorem suum, ut thesauro suo ditaretur, seditiose dicitur peremisse. Proposuerant utique omnes Orientales, ipsum dominum regem Franciæ ludibrio Sarracenorum omnium, in Christianæ legis exterminium et scandalum sempiternum, palam ostentasse, et demum suo Kaliphæ[1] de Mecha, omnibus diebus vitæ suæ incarcerandum, vel in holocaustum Machometho immolandum, in exaltationem suæ legis, præsentasse. Sed non in tantum ira divina excanduit in servos suos, licet peccatis exigentibus hoc promeruissent Deo ultore, Qui *cum iratus fuerit misericordiæ recordatur*. Ex tunc igitur memoratus Babiloniæ Soldanus domino regi Francorum xenia cum verbis transmisit pacificis, significans ei quot pressuras pro eo, quod ei pepercit, sustinuisset. Unde formam pacis vel treugarum cæpit idem Soldanus in mente concipere, quam regi offerret memorato. Unde in spem meliorem erectus, dominus rex est refocillatus.

A.D. 1252. soldan of Egypt (Azeddin-Mocz-Ibegh).

Habak. iii. 2.

The soldan proposes a peace to the king of France.

Rex omnes honores confert alienigenis.

Adhuc autem non terminato parlamento prælibato, dominus rex, inexorabilis factus omni petenti, saltem breves inducias debitoribus suis non concessit, sed suos naturales immisericorditer coarctans, sine alicujus discretionis consideratione, impetu mentis repentino, ut plus corda suorum cruentaret, contulit cuidam Pictavensi, tanto honore penitus indigno, Elyæ videlicet de Rabani, terram quingentarum marcarum; hinc factus avidus et insatiabilis, inde prodigus regni dilapidator.

Gift of Henry III. to Elyas de Rabani.

[1] Probably meant for the Caliph of Bagdad, Al Mostasem.

A.D. 1252.

Conradus omnium gratiam habet.

Conrad IV. poisoned, but escapes.

Diebus sub eisdem, cum jam Conradus filius Fretherici omnium fere Ytalicorum, Calabrium, Siculorum, Romanorum, et Germanorum [gratiam] optinuisset, utinam nullo de[1] Romana curia letifero potu proditiose infectus, vix est medicorum industria diligentissima a portis mortis liberatus. Erantque qui dicerent, hoc aliquem Papalem, ignaro tamen domino Papa, procurasse. Timebant enim Papales vehementer, ne Conradus patrissans, nec paternæ immemor persecutionis, adversariis suis redderet retributionem. Factus est igitur Conradus gratiosior omnibus, eo quod Dominus conservaverat eum illæsum in tanti periculi discrimine. Et cum a multis attentius postularetur dominus Papa, ut ipsum Conradum, quantum in ipso fuit, ad culmen imperii promoveret, [renuit ;] timuit enim ne patrissans gressus Frethericales ecclesiam persequendo pedetentim sequeretur.

Conrad in favour with all.

f. 257.

De adversitatibus Simonis comitis Legrecestriæ.

Conspiracy at Bourdeaux against Simon de Montfort.

Eodemque anno comes Legrecestriæ Simon de Monte forti, plures sustinens tribulationes, cum pervenisset Burdegalim, invenit multos de civitate ex civibus contra eum, facta occulta conspiratione, calcaneum levantes, novas parare insidias ac redivivas. Unde oportuit eum nova Martis, immo mortis, pericula experiri, prout patebit in sequentibus.

De morte magistri Johannis de Basingesstokes.

Death of John of Basingstoke, archdeacon of Leicester.

Diebus insuper sub eisdem, ne mala veniant inconcomitata, magister Johannes de Basingestokes, archidiaconus Legrecestriæ, vir quidem in trivio et quadrivio experientissimus, Græcis ac Latinis literis ad plenum eruditus, viam universæ carnis ingressus, gemitus et lacrimas multiplicavit comitis memorati. Hic magister

[1] *de Romana*] This has been effaced, but it is still legible.

J[ohannes] intimaverat episcopo Lincolniensi Roberto, quod, quando studuit Athenis, viderat et audierat ab peritis Græcorum doctoribus quædam Latinis incognita. Inter quæ reperit duodecim patriarcharum, filiorum videlicet Jacob, testamenta; quæ constat esse de substantia Bibliothecæ, sed per invidiam Judæorum dudum fuisse abscondita, propter manifestas, quæ in eisdem patent, de Christo prophetias. Unde idem episcopus misit in Græciam, et cum ea habuisset, transtulit de Græco in Latinum, et quædam alia. Hic insuper magister J[ohannes] figuras Græcorum numerales et earum notitiam et significationes in Angliam portavit, et familiaribus suis declaravit, per quas figuras etiam literæ repræsentantur. De quibus figuris hoc maxime admirandum, quod unica figura quilibet numerus repræsentatur, quod non est in Latino, vel Algorismo, quas huic paginæ duximus protrahendas. Fiat stipes, et in eodem lineas exeuntes, ut quælibet angulum rectum, acutum, vel obtusum faciat, protrahas, hoc modo;

A.D. 1252. His studies at Athens.

Testaments of the twelve patriarchs. *Nota adinventionem beati Basilii, quem maximum Græcorum philosophum sancti fuisse testantur.*

· *Figuræ*[1] *numerales secundum Græcos.* *Stipes qui nihil per se signat.*

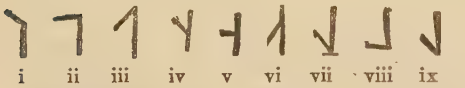

i ii iii iv v vi vii viii ix quasi cifra.

Greek numeral figures.

x xx xxx xl l lx lxx lxxx xc.

Sciendumque quod omnes lineæ a dextris stipitis dependentes digitos, id est, numerum simplicem signant; lineæ vero a sinistris numerum compositum, scilicet numeros gradales, ex quorum conjunctione surgit numerus superior.

✝ Hæc omnium figurarum dignissima; quæ qualiter volvatur idem signat, scilicet lv; quasi ab æterno provisa, ut formam haberet crucis Domini Jesu, Dei et

[1] The Greek numerals are in black, the lines and Latin numerals in red.

A.D. 1252. hominis, crucifigendi; unde multi Græcorum postea crediderunt.

↑ Hæc similiter digna est, quæ signat xxxiii. Tricesimo enim tertio [anno] a nativitate Sua crucifixus est Jesus Christus. Et dicitur propter ejus formam signum sagittæ; scriptum est enim subito, sagitta est et nomen.

Nota de principali figura quæ omnes complectitur.

* Hæc autem figura omnes numerales secundum Græcos figuras complectitur, et omnibus literis est * aptabilis. Unde multi tabelliones in Græcia, ut celerius notent, per illas figuras scribunt præfixis stipi- * tibus.

The Greek Donatus of John of Basingstoke.

Memoratus insuper magister J[ohannes] quoddam scriptum transtulit de Græco in Latinum, in quo artificiose et compendiose tota vis grammaticæ continetur; quod idem magister Donatum Græcorum appellavit.

His other writings.

Item aliud composuit, in quo particulæ sententiarum per distinctiones dilucidantur; quod sic incipit, "Tem- " plum Domini;" quod est perutile.

Item aliud scriptum, quod ab Atheniensibus habuit. In illa enim civitate studuerunt Græcorum sapientes. Et cum sit sapientia immortalis, sicut dicit Sapiens de ea, *Ab initio et ante sæcula creata sum, et usque ad fines*[1] *sæculi non deficiam,* hoc nomen Athenæ dicitur ab *a*, quod est sine, et *thanatos*, quod est mors, quasi immortalis. In illo scripto probatur ordo Evangeliorum.

Ecclus. xxiv. 14.

Account (told by him to Paris) of a wonderful Athenian girl.

Nec prætereundum, quod mihi hæc scripturo familiariter consuevit enarrare. Quædam puella, filia archiepiscopi[2] Atheniensis, nomine Constantina, nondum vicesimum agens annum, virtutibus prædita, omnem trivii et quadrivii noverat difficultatem; unde alteram Katerinam, vel Katerinam, consuevit dictus magister J[ohannes] jocose, propter suæ scientiæ eminentiam,

[1] "futurum sæculum non desi- " nam," in Ecclus.

[2] Michael Acominatus; *Oriens Christianus*, ii. 174. See also Finlay's Greece (ed. Tozer), iv. p. 134, note.

appellare. Hæc magistra fuit magistri J[ohannis], et quicquid boni scivit in scientia, ut sæpe asseruit, licet Parisius diu studuisset et legisset, ab ea mendicaverat. Hæc puella pestilentias, tonitrua, eclipsim, et quod mirabilius fuit, terræ motum prædicens, omnes suos auditores infallibiliter præmunivit. Ab hoc autem materiæ diverticulo revertentes, narrationem de laboribus et sollicitudinibus comitis Legrecestriæ S[imonis] continuemus. A.D. 1252.

Primam accusationem sequitur major.

Eodem autem anno, comes Legrecestriæ S[imon] diffamatus est et accusatus graviter coram cunctis magnatibus partium transmarinarum; quod videlicet fideles domini regis Angliæ proditiose tractasset et inhumane fame, ferro, et carcere interemisset, et castra et terras occupasset, ut videretur potius oppidorum et civitatum occupator violentus et feralis hominum exterminator, quam terræ domini sui, quem exhæredare nititur, conservator. Decretum est igitur communi Wasconensium assensu ad dominum eorum regem Angliæ sollempnes nuntios destinare, qui in testimonium hujus accusationis scripta communarum[1] civitatum Wasconiæ, magnatum, castellanorum, et ballivorum secum bajularent et cum lugubri querela domino regi præsentarent. Provisum igitur communi decreto est, ut maximus de tota eorum regione et dignissimus, scilicet archiepiscopus Burdegalensis,[2] cum aliis quibusdam magnatibus famosis, ut magis in confusionem comitis crederentur, in Angliam sub omni festinatione ad dominum regem dirigeretur. Quod cum comiti nuntiaretur, festinavit celeriter in Angliam remeare, ut singulis articulis accusantium coram rege competenter responderet.

Accusation of Simon de Montfort by the Gascons.

f. 257 *b*.

The archbishop of Bourdeaux goes to England against him.

He returns to England.

[1] *communarum*] communiarum, B. | [2] Gerard de Malemort.

A.D. 1252.

Subicitur Wallia legibus Angliæ.

Alan de la Zouche reports at St. Alban's the submission of the Welsh.

Eodemque tempore transitum fecit per cœnobium Sancti Albani dominus Alanus de Zucha, Walliæ partium Cestriæ circumjacentium justitiarius, in vigilia[1] scilicet Pentecostes, ad scaccarium Londoniarum non parvum thesaurum deferens in bigis, de reditu regio collectum. Hic palam protestatus retulit quibuscunque auditoribus, quod tota Wallia obedienter et in pace legibus subjacet Anglicanis. Episcopus insuper Bangorensis[2] ad Sanctum Albanum veniens, itidem enarravit.

Item.

Ralph, bishop of Moray.

Et circa idem tempus, electus est in episcopum Morefensem in Scotia magister Radulphus, ecclesiæ Lincolniensis canonicus.

Venit in Angliam archiepiscopus Burdegalensis contra comitem S[imonem].

The archbishop of Bourdeaux and other Gascons arrive in England.

Anno quoque sub eodem, circa Pentecosten, paucis ante diebus, venerunt de Wasconia archiepiscopus Burdegalensis, et de Regula[3] et aliis civitatibus Wasconiæ magnates; venientes in Angliam, navigando usque Londonias, invenerunt ibidem dominum regem. Et coram eo lacrimabilem de tirannide comitis Legrecestriæ, quem eis pro custode transmiserat, [querelam] reponentes, ipsum de iniquissima proditione accusaverunt. Quibus rex non statim plenam fidem adhibens, quia ipsos cum esset in Wasconia invenit proditores, misit illuc Nicholaum de Molis militem et Drogonem[4] Valentinum, ut inquirerent diligenter utrum rei essent

The king sends two commissioners to Gascony.

---

[1] May 18.
[2] Richard.
[3] La Réole.
[4] Drogo de Barentin. The two had both been seneschals of Gascony. See Shirley's List of the Seneschals, *Royal and Historical Letters*, ii., p. 400.

Wasconenses aut innocentes, et utrum Henricus de Wengham eis esset concors vel non, et utrum clamorem opere complevissent, per singula veritatis assertores plenius ac certius explanarent; quod tamen comiti S[imoni], nec mirum, displicuit. A.D. 1252.

Articuli accusationis.

Exploratores igitur, cum redissent, domino regi intimarunt, quoniam aliquos inhumane nimis tractaverat, sed meritis, ut creditur, exigentibus, quod tamen propter comitis absentiam non est excussum. Quo audito Wasconenses, qui præsentes coram rege tunc extiterant, scilicet archiepiscopus Burdegalensis et [qui] cum eo steterant, clamitabant dicentes; "Certe declarabitur indicium veritatis, et post indicium judicium postulamus;" et cum juramento protestati sunt, quod nunquam ipsi comiti exterminatori intenderent vel obedirent; quinimmo potius alium dominum quam regem Angliæ sibi providerent. Et cum graviter comes accusatus in curia regis diffamaretur, et testibus multiplicatis infamia roboraretur, venit in Angliam sub celeritate magna et festinatione. Quod cum sciretur, statutus est ei dies super his adversariis respondendi. Procuravit igitur comes in arcto positus, ut illo die forent præsentes comes Ricardus cui bene complacuit Wasconensium tribulatio, comes Gloverniæ, in hoc casu comiti Simoni favorabilis, comes Herefordiæ, et multi alii proceres et magnates, qui ob hanc causam nullatenus permitterent comitem periclitari. Timebatur enim quamplurimum, ne rex per impetum festinum quia tam alienigenis propitius esse probatur, comitem virum nobilem et naturalem juberet capi et retineri, et tanquam proditorem convictum incarcerari, quod tamen nullo modo sustineretur. Et cum sufficienter comes innocentiam suam allegasset, et pars adversa redarguta siluisset, rex ei verbis adversabatur; sed cum percepisset quod comes Ricardus favisset comiti

Report of the commissioners.

Speech of the Gascons.

Simon de Montfort returns to meet the charges.

His defenders.

A.D. 1252. Simoni et alii omnes, quia discretione regebantur, non poterat in ipsum regalis sævire, licet provocata, severitas. Sed verborum tergiversationes, utrobique alter in alterum, rixas et iras provocarunt. Et improperando[1] retractabantur quæ dudum sunt peracta; qualiter videlicet apud Xantonas ipsum regem a laqueis Francorum potenter liberaverat, et qualiter primo ituro in Wasconiam blande persuaserat, ut proditores opprimeret, et qualiter cartam suam de optinenda terræ custodia sex annis confecerat, et qualiter auxilium efficax spopondit eidem et consilium, quod non est adimpletum.

Demands of Simon de Montfort. Et addidit; "Domine rex, verba tua stabilia et certa "esse tenerentur. Tene mihi pactum, vel, quod mihi "promisisti, tene secundum cartæ tuæ tenorem, vel "expensas meas in servitio tuo fusas mihi restitue; "notum est enim quod comitatum meum irrestaura- "biliter pro tuo honore depauperavi." Cui rex nimis

The king's answer. f. 258. propere et inconsulte respondit; "Scito quod de nulla "re tibi promissa indigno supplantatori tibi ac pro- "ditori pactum servabo; licet enim a pactis recedenti "a pactis resilire, et palam malignanti protervire."

The earl gives him the lie. Comes autem hoc audito iratus est valde, et surgens palam protestatus est, regem manifeste in hoc verbo mentitum fuisse; et nisi dignitate regali nomine quoque umbratili insigniretur, mala hora ipsum tale verbum a faucibus ejus emisisse. Unde rex, vix se præ ira capiens, ilico præcepisset eum capi, nisi certificaretur quod hoc a magnatibus nullatenus sustineretur.

Altercation between them. Addidit insuper comes, "Quis posset te credere Chris- "tianum esse? fuistine unquam confessus?" At rex; "Etiam." Et comes, "Quid valet confessio sine pœni- "tentia et satisfactione?" ac si diceret, "Si unquam "confessus fuisti, nunquam contritus vel competens "satisfactor." Cui rex magis in iram excandens, ait; "Nunquam tamen pœnituit me super aliquo facto, "quantum jam pœnitet me quod unquam permisi te

[1] *improperando*] ipperando, B.

" Angliam intrare, vel aliquam in eadem terram vel " honorem possidere, in qua *recalcitras impinguatus.*" Et sic amicis jurgium interumpentibus, sunt divisi. A.D. 1252. Deut. xxxii. 15.

De causa totius hujus mali.

Hæc autem omnia regis indiscretio et instabilitas parturivit. Sed [1] ut dilucidetur causa, anticipanda est brevis narratio, ut materia continuetur. Transactis jam circiter viginti septem annis, concessit gratis et benigne dominus rex comiti Ricardo, fretus suorum magnatum consilio, Wasconiam. Unde comes transfretans cepit Wasconensium homagia, ostendens eis super jure suo cartam domini ac fratris sui regis Angliæ, unde Wasconenses benigne fecerunt ei fidelitatem cum juramentis ; erat enim tunc puer elegantissimus, et omni dignus honore ac favore. Et iterum concessit rex ipsi comiti eandem terram et incartavit post aliquot annos, ut possessio sua sic firmius roboraretur. Deinde elapsis aliquot annorum curriculis, cum rex ex regina prolem susceperat desideratam instinctu reginæ abstulit rex Wasconiam comiti Ricardo fratri suo, ut eam Edwardo primogenito suo conferret, cassatis cartis prioribus et concessionibus. Quod tamen comes Ricardus minime concessit, incumbens juri suo, licet possessione privaretur. Unde contigit quod cum rex ultimo fuit in Wasconia, et aliqui Wasconensium fluctuantes dubitarent, cuinam potius tenerentur intendere, præcepit rex comiti cum magna ira et reboatu, ut cartas resignando juri suo palam super Wasconia renuntiaret. Quod cum constanter comes renuisset, jussit rex noctu Burdegalensibus ut comitem caperent incarcerandum. Ad quod impercunc-

Previous history of Gascony. It had been given to Richard of Cornwall.

He is deprived that it might be given to Edward.

Richard would not resign his rights.

Attempt of the king to imprison him.

[1] There is a rubrick in the margin, which is unintelligible from the loss of a piece of vellum " Omnes iccirco . . citantur . . ua " hæc con . . ibulacio multi mala " post . . parturiunt."

A.D. 1252. tanter responderunt clam Wasconenses, quod hoc nullatenus facerent, tum propter sanguinis regii claritatem, tum propter homagium quod ei fecerunt, tum propter regis mutabilitatem, ne postea facti pœnitens puniret universos. Noluit autem rex hoc præcipere magnatibus Angliæ, certus quod hoc nullatenus facerent sine maxima consideratione. Rex igitur, præ ira quasi furibundus, molitus est Wasconenses muneribus corrumpere, quos imperio nequiverat, ut ipsum comitem tanquam rebellem caperent vinculis mancipandum. Unde comes ipsa nocte præmunitus apud Burdegalim, in cœnobio Sanctæ Crucis latitans, summo diluculo clam et subito navem ascendit, versus Angliam transfretaturus. Unde cum non præmuniretur tam in victualibus quam aliis sibi necessariis, magnam in mari penuriam est perpessus. Exorta insuper tempestate, devians et raptus violentia ventorum adversantium, pericula subiit, adeo ut a portis mortis vix est liberatus. Unde vovit ibidem construere Deo unum cœnobium de ordine Cisterciensium ; quod laudabiliter consummavit, prout in antecedentibus est relatum.[1] Comes hanc adversitatem in culpam regis retorquens, iram non minimam contra ipsum concepit. Nec unquam postea rex et comes sese mutuo fraterna sinceritate, ut prius, dilexerunt. Rex autem cum percepisset quod comes sic cum ira aufugisset, convocavit in spiritus amaritudine nobiles Wasconiæ et præcipue Burdegalenses, et facto eisdem sermone, avertit corda eorum ab amore comitis ac fidelitate, multiplicatis blanditiis et promissis, asserens ipsum cupidum esse et subditorum oppressorem, largissimum promissorem sed parcissimum exhibitorem; cartasque ejus cassasse, et factum suum de donatione Wasconiæ revocasse. Et sic homagia sua revocans, comitem penitus a jure suo et possessione privavit. Promisit insuper eisdem dominum multo

Refusal of the Gascons to do this.

The king's endeavours to corrupt them.

Escape of Richard of Cornwall; his danger at sea, and vow.

His anger with the king.

The king had gained over the Gascons, and deprived his brother of the government.

[1] See above, pp. 86, 262.

meliorem et custodem mitiorem. Quod si benigne facerent, magnum thesaurum pro præmio reportarent. Et taxatum est pretium, et limitata est quantitas ad triginta milia marcarum. Et sic Wasconenses incurvati recesserant a comitis Ricardi fidelitate et subjectione. Rex autem a Wasconia tandem turpiter recessurus, ipsos per cartam et juramentum et fidei interpositionem securos [1] [fecit] de pecunia hac fideliter persolvenda. Crediderat autem rex ipsos tantis pro-missis posse decepisse, sed deceptor se tandem sensit muscipulatum. Ipsi autem Wasconenses in rei gestæ testimonium cartas regis penes se retinent consignatas. Sicque, proh dolor! gestum est, ut utrobique pateat fallacia, quia sicut non decipere, sic nec decipi, tantus princeps debuisset. Comes Ricardus interea, fluctibus marinis in perpetuam sui corporis deteriorationem [jactatus], vix portum attigit in Cornubia, equis et thesauro destitutus, unde tristis et inglorius a suis fidelibus in illa sua terra sibi præstari necessaria postulavit. His autem sic terminatis, cum dominus rex post omnimodam jacturam in Angliam remeasset, extorsit a prælatis pecuniam singulis singillatim, ut Wasconensium satisfaceret protervitati. Iratus est tamen, et odio habens eos, providit eis comitem Legrecestriæ Simonem, quia vir Martius et in negotiis bellicis expertus et famosus est, in custodem, ut superbiam conteret recalcitrantium; et confecit ei cartam suam de custodia per sex annos continuanda, et de thesauro suo decem milia marcarum largitus, supplicavit, persuasit, et præcepit, ut ipsos dire et dure tractaret suppeditatos, præcipue qui ab illo ad sinum eorum confugiente, non tantum modo prædicto sed multiformiter, pecuniam suam ab ipso extorserunt, utpote Gastonem de Biarde et matrem [2] ejus prodigiosam et potius monstruosam, et alios quamplures. Comes igitur

A.D. 1252.

f. 258 *b*.

Deceit of the king.

Earl Richard's return.

Extorsio pecuniæ.

Simon de Montfort sent to Gascony,

[1] B. ins. *eos*.

[2] Martha de Bigorre.

A.D. 1252. S[imon], vir belliger, potens et peritus, regis voluntati optemperans, se, sua, et suos maris et Martis periculis exposuit. Et quicquid de terris suis propriis potuit elicere, ita ut nemora sua explanaret et venderet, in expensis dispersit et consumpsit. In calce autem laborum suorum hos fructus a rege reportavit. Per hanc igitur recapitulationem digressivam patet, quare comes Ricardus non doluit vel curavit de regis in hac parte jactura vel perturbatione. Sed nullatenus nisi sinistre potest interpretari, quod rex est jam mutatus, credulus et favorabilis factus Wasconensibus, quorum expertus est versutias, et comitem [1] S[imonem], qui eidem regi in tot ambiguis casibus fideliter servivit, a sinceritate suæ repulit dilectionis. Sed a materiæ nostræ diverticulo redeamus.

who spent there much of his own property.

Ingratitude of the king to him.

Comes Legrecestriæ Simon acerrime a Wasconensibus accusatur.

Articles of the accusation of Simon de Montfort by the Gascons.

Comes autem S[imon], cum de Wasconia propere venisset et regem Londoniis invenisset, non est ab ipso salutatus vel, prout decuit, honorifice receptus. Quinimmo stabant ex adverso adversarii, quasi cum rege, archiepiscopus Burdegalensis[2] et ejusdem consentanei. Qui fascinanti [3] [oculo] comitem intuentes, ipsum graviter accusabant, hoc modo : [4] " Ostendimus primo vobis, domine " rex et domine comes Ricarde, et aliis procéribus, qui " ex parte domini nostri regis hic præsentes existunt, " literas quas nobiscum attulimus de credentia ex " omnibus nobilibus Wasconiæ regis fidelibus, militibus " civibus, castellanis, et incolis, qui verba querelæ suæ

---

[1] *comitem*] comiti, B.

[2] Gerard de Malemort.

[3] *fascinanti*] fascinnanti, B.

[4] See the account of these charges in the letter of Adam de Marisco to bishop Grosseteste, No. 30. (Brewer's *Monumenta Franciscana*, pp. 122–130.) See also letters 474–481 in the 2nd volume of Shirley's *Royal and Historical Letters*, pp. 70–84.

" communiter in ore nostro posuerunt. Conquerimur A.D. 1252.
" igitur omnes quasi uno ore de comite Legrecestriæ
" Symone de Monte Forti, qui custodiam Wasconiæ
" suscepit, sed eam vastat et exterminat hostiliter et
" feraliter. Insuper, quibus comes Ricardus, qui erat
" et est comite Simone excellentior, concesserat dudum
" vitam et pacem, et quos[1] nuper dominus Henricus
" de Trublevilla, qui auctoritate vestra senescallus[2]
" fuerat Wasconiæ et custos noster pius et justus
" nobis pacifice præerat, similiter et dominus Waleran-
" nus Theuto,[3] vir quidem discretus et circumspectus,
" toleraverunt benigne et pacificos habuerunt necnon
" et amicos habuerunt, iste comes expugnat et destruit,
" in magnum domini regis dampnum et gravamen.
" Et cassato tot nobilium judicio et scripto, nobiles
" terræ nostræ fideles domini regis mittit captos in
" Franciam, ibidem incarcerandos, in contemptum nos-
" trum et domini regis præjudicium, quorum aliqui in
" carcere fame et vinculorum pondere defecerunt. Ex-
" torquet insuper infinitam pecuniam ab eisdem, in
" dampnum domini regis irrestaurabile. Nec dominum
" regem inde facit conscium vel participem. Multos
" quoque de regis fidelibus pacifice vocat ad se in
" dolo, quasi ad colloquium, quos tanquam pessimos[4]
" retinet perimendos. Castra insuper petiit ad opus
" domini regis præstari, quæ quasi propria retinet, pro-
" ditiose ac nequiter occupata, captis eorum custodibus,
" quæ ipsa sibi benigne præsentarunt."

Elegans responsio comitis ad objecta.

Ad hæc autem comes S[imon] respondit alacriter, quod His answer.
minime credendum est eis, quia ipsos, quos dominus

[1] *quos*] quibus, B.

[2] He had been appointed seneschal in 1227, 1234, 1238. See Shirley's List of the seneschals of Gascony, *Royal and Historical Letters*, ii. pp. 399, 400.

[3] *i.e.* Waleran Le Teys.

[4] *pessimos*] pessimus, B.

A.D. 1252. rex confidenter in necessitate summa credidit invenire fideles et amicos, hostes et impostores, quod est notorium, invenit cruentatos. "Et vos actores estis, nec "vestro standum est testimonio vel judicio. Item "bene potuit esse, quod sunt aliqui in terra vestra, "quibus comes Ricardus et alii magnates, dati vobis "custodes, pacem et vitam concesserunt, qui tunc sub "dissimulatione filii pacis esse cœperunt, sed nacta "temporis oportunitate recalcitrarunt; unde postea "merito facti filii proditionis et perditionis, pacem et "vitam perdiderunt. Quare hoc non facerem? Utique "Deus sic facit, Qui est quovis homine justior; per-"severantes in justitia coronat, et punit ad facinora "revertentes. Et sic prædecessoribus meis, custodibus
f. 259. "vobis datis, vel ipsi regi in hac parte nullatenus est "injuriatum. Ad hujus veritatis assertionem paratus, "tempore oportuno, plures vobis et fide digniores "testes producere. Sed ad hæc egemus testibus? "Dominus rex, si libeat veritatem confiteri, vestras "reperit fraudes, et sensit cavillationes. De aliis autem "articulis mihi objectis, non per vos, sed potius per "certiores, veritas declarabitur. Non enim est fides "perfidis adhibenda."

Earl Richard and others take his part.

Comes igitur Ricardus et alii proceres, qui in Wasconia experimento didicerant ipsorum Wasconensium muscipulas, dicta comitis S[imonis] approbantes, mores Wasconensium nullatenus commendarunt.

De dampno et injuria illata abbati de Rameseia de nundinis suis.

The abbat of Ramsey deprived of his market at St. Ives by the king

Tempore quoque sub eodem, dominus rex, plus quam decuit vel expedivit diversis intendens emolumentis, perturbavit possessionem nundinarum de Sancto Yvone abbati[1] de Ramescia, consilio[2] Roberti Passeleue; licet

[1] Ranulf.

[2] *consilio Roberti Passeleue*] In the margin.

eas dictus abbas a tempore cujus non extat memoria sine aliqua calumpnia pacifice optinuisset. Et quamvis cartas autenticas beati Edwardi, quem rex diligit specialiter, et beati Wlstani abbas memoratus pro jure suo ostendisset, non est rex veritus eas infirmare. Ipsi vero sancti omnes cartarum super libertatibus Rameseiei, præcipue tamen de nundinis supradictis, infractores, cum assensu multorum aliorum sanctorum episcoporum, horribiliter excommunicaverunt. Istam nempe pro se cavillationem rex perverso fretus ostendit consilio, quod secundum cartas abbatis optinendæ forent nundinæ supradictæ usque ad diem sancti Yvonis, non ultra. Item vendicavit rex iter stratæ et fluminis, licet utrumque de antiquo jure quiete optinuisset. De retardatione autem mercatorum confluentium post illum diem non imputandum foret domino regi, sed eas voluit nundinas et earum emolumenta sine contradictione sibi retinere; quod omnino in præjudicium et jacturam abbatis videbatur redundare. Et hoc quidem rationi et pietati donatorum consonum non videtur, ut videlicet ipsa ecclesia dono gauderet umbratili ac mutilato. Sic sic igitur processum est, ut domus illa nobilis Rameseiæ jacturam tantam incurrit, ut mallet aliquorum maneriorum suorum subisse jacturam.

A.D. 1252. in spite of his charters. Aug. 4.

De periculo imminenti ecclesiæ Sancti Edmundi.

Simili quoque modo imminebat jactura magna nobili ecclesiæ sancti Edmundi regis et martyris, cum ventilata fuisset causa[1] de manerio de Mildenhale. Et ut brevibus concludamus, sic jam vergit mundus ad prædas et rapinas, ut quicunque de religiosis aliquid extorqueat, non demereri sed mereri potius videretur.

Danger to St. Edmundsbury respecting the manor of Mildenhall.

[1] The suit was with Richard de Clare, earl of Gloucester. Hist. Anglor., iii. 119.

A.D. 1252. *De contentione mota de ecclesia de Flamestude quæ interdicta est.*

Death of Richard de Thony.

Anni quoque sub ejusdem circulo, videlicet circa Pascha, obiit sanguine clarus et moribus Ricardus, thesaurarius Andegavensis, cognomento de Thony. Hic, domini regis Scotiæ consanguineus, frater fuit nobilis militis ex utroque parente Radulphi de Thony. Hic cum multos in regnis Francorum, Anglorum, et Scotorum[1] redditus optinuisset, et eo de medio sublato vacarent ejus ecclesiæ, vacavit ecclesia de Flamestude, quæ non multum distat ab ecclesia Sancti Albani.

Affair of the church of Flamstead (Herts).

Regina igitur, ratione gardæ[2] quam ei contulerat rex de terra Radulphi de Thony, cujus donationi pertinebat ipsa ecclesia, contulit eandem ecclesiam Willelmo capellano suo, clerico ecclesiæ Sancti Albani, ratione ecclesiæ de Kenebellæ,[3] sibi ab abbate Sancti Albani collatæ. Et hoc fecerat regina, confisa de jure suo. Nam ipsum puerum, filium et hæredem dicti Radulphi[4] de Thoni, (et hoc de dono regis gratuito optinuit,) annis plurimis educaverat, ad quem jus patronatus spectare videbatur; et sic ad reginam collatio fuerat devoluta. Hoc cum rex audierat, in iram magnam excanduit, et ait; "O in quantum ascenderet muliebris, si permitte-"retur, superbia!" Revocavit igitur et cassavit indecenter et injuste factum reginæ, et contulit memoratam ecclesiam, cujus redditus ad centum marcas ascendere dinoscitur, cuidam clerico suo et consiliario, nomine Hurtoldo, natione Burgundo, qui ilico ejecto Willelmo sibi eam usurpavit, immittens se corporaliter in eandem. Regina autem hæc graviter tulit, propter injuriam et verecundiam multiplicatam. Hujus autem rei notitia

[1] B. repeats *regnis*.

[2] B. has "vel tutelæ" in the margin.

[3] Kimble, Bucks.

[4] *Radulphi*] Rogeri, B. The boy's name was probably Roger. See Roberts's Calendarium Genealogicum, 5 Edw. I. 30.

cum ad aures episcopi Lincolniensis, in cujus diocesi est ecclesia memorata, [pervenisset,] ipsum Hertoldum[1] excommunicavit, et postea ecclesiam suspendit et interdixit, ita ut nec corpora defunctorum ibidem sepelirentur. A.D. 1252. Action of bishop Grosseteste in the matter.

De morte Roberti Passelewe archidiaconi.

Eodem quoque anno, octavo idus Junii, obiit apud Waltham Robertus Passelewe, archidiaconus Lewensis, de quo multa præscribuntur. Hic Robertus, clericus et prælatus, non est veritus regi adhærendo multos multiformiter depauperare, ut regem impinguaret. *Opera autem sua sequuntur eum.* Death of Robert Passelew, 6 June. Apoc. xiv. 13.

De morte magistri Ricardi de Wendovre, canonici Londoniensis.

Tempore vero sub eodem, obiit magister Ricardus de Wendovre, canonicus Sancti Pauli Londoniensis, physicus præelectus; qui sibi præcavit multo circumspectius quam Robertus memoratus. Nam novem sacerdotibus necessaria providit, qui in perpetuum pro anima ipsius hostiam Christo offerant salutarem. De quo in hoc libro specialem facere duximus mentionem, quia ecclesiæ Sancti Albani quandam crucem legavit et spontanea contulit devotione, in qua plures reliquiæ, sicut tituli protestantur earundem, inclusæ continentur. Hujus crucis[2] imago eburnea est, et cooperimento eburneo redimitur stipes crucis cum brachiis, qui stipes cum brachiis patibulum appellatur. Hæc crux quandoque fuerat Papæ Gregorii, et eidem carissima. Et cum memoratus magister R[icardus] physicus ipsius Papæ extitisset, Papa moriturus contulit quod ei fuerat carissimum sibi carissimo; videlicet ipsam crucem magistro Ricardo. Death of Richard of Wendover. f. 259 *b*. His legacy of an ivory crucifix to St. Alban's, which had belonged to Pope Gregory IX.

[1] Sic, H'toldum, though it is Hurtoldo in full above.

[2] The cross is drawn with a style in the margin.

A.D. 1252. *Episcopus Lincolniensis sub specie justitiæ procurat dampna religiosorum.*

Sub ejusdem autem anni circulo, episcopus Lincolniensis Robertus, ut religiosorum proventus mutilaret et partes vicariorum adaugeret, hujusmodi mandatum a sede Apostolica ante expectatum est adeptus:

Letter of Pope Innocent IV. to bishop Grosseteste directing him to increase the incomes of vicars in his diocese.

" Innocentius[1] episcopus etc. venerabili fratri Lincol-
" niensi episcopo etc. Cum, sicut accepimus, in tua
" civitate et diocesi nonnulli religiosi et alii collegiati
" ecclesias parrochiales in proprios usus optineant, in
" quibus nimis exiles aut nullæ taxatæ sunt vicariæ,
" fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus,
" quatinus in eisdem ecclesiis de ipsarum proventibus
" vicarias instituas, et institutas exiles adaugeas vice
" nostra, prout juxta consuetudinem patriæ secundum
" Deum videris expedire; non obstantibus si prædicti
" exempti sint, aut alias muniti Apostolicis privilegiis
" sive indulgentiis, per quæ id impediri vel differri
" possit, et de quibus specialem oporteat in præsentibus
" fieri mentionem; contradictores per censuram ecclesi-
Lyons, Sept. 25, 1250. " asticam, appellatione postposita, compescendo. Datum
" Lugduni, septimo kalendas Octobris, pontificatus
" nostri anno octavo."

The bishop's motives in obtaining this.

Episcopus igitur memoratus, plus ut dicitur et videtur, in odium religiosorum, quam vicariorum dilectionem et promotionem, multis hujus auctoritate mandati religiosis dampna intulit et gravamina.

Pax quæ in foribus erat infeliciter impeditur.

June 24. Attempts at peace between the Pope and Frederick's sons.

Anno quoque sub eodem, circa festum nativitatis sancti Johannis Baptistæ, cum dominus Papa Perusii moraretur, dictum est in secreto et salutari consilio assertive ab omnibus cardinalibus et aliis amicis suis, quod si certamen inter ipsum et Frethericales, quibus

[1] This letter belongs to the year 1250. See above, p. 96.

major pars imperii jam favebat, maturius non sedare- A.D. 1252.
tur, universalis ecclesia, immo tota Christianitas, discrimini pateret et eversioni. Conradus enim Fretherici Their popularity.
filius, tum propter sui generis præclaram excellentiam, tum propter sui innatam benignitatem, tum propter insuperabilem in militia strenuitatem, audaciam, et peritiam præliandi, omnibus magnatibus acceptus exstitit et gratiosus. Similiter et Henricus, alius filius dicti Fretherici, nepos regis Anglorum, tum propter suam innocentiam, tum propter speciositatem, tum propter amorem imperatricis Ysabellæ, se cunctis præbentis amabilem, omnium imperialium gratiam optinere meruit et favorem. Cogitavit igitur dominus Papa in Failure of the Pope's attempts to marry them to his relations.
hoc articulo sibi gratiam eorum conciliare, et eis per matrimonialem copulam consanguinearum suarum confœderari, prout incepit in aliis nobilibus, quibus neptes suas tradiderat maritandis. Sed hoc negotium per Conradi infirmitatem, qui, ut dicitur, potionatus vix respiravit, et per conceptam super hoc imperialium indignationem et contradictionem, fuerat impeditum. Cum autem Conradus a portis mortis reversus con- Conrad's narrow escape from poison.
valuerat, imponens Papalibus hæc pericula sibi præparasse, diffamavit dominum Papam non mediocriter, asserens per ipsum virus letiferum, sicut quondam patri suo facinorose, quod absit esse verum, fuisse propinatum. Unde ad nocendum domino Papæ fortior insurrexit; et Papam multorum gratiam constat amisisse. Pacis autem viam, quæ sinistro casu retardata est, Thomas de Sabaudia, domino Papæ affinis et familiaris, prudenter providerat. Facta est igitur pluribus locis in imperio letalis perturbatio, ita quod nec poterant Romam adire, qui negotia in Romana curia habebant expedienda, quin expoliarentur, et dilaceratis scriptis, in contemptum Papæ et jacturam, bullæ confringerentur. Dicebant namque Frethericales, et præcipue Conradus, quod idem C[onradus] injuste a domino Papa excommunicabatur. Et si juste excommunicatus fuisset,

A.D. 1252. ipsum Papam excommunicantem justius in ferro et flamma persequeretur. Vacabant igitur multi rapinis, incendiis, et cædibus. Unde Romanam curiam adeuntes, vias maritimas, licet dispendiosas sibi, ut laqueos paratos evaderent, elegerunt. Et ita Papa pater noster, qui potius Constantini quam Petri vestigia sequebatur, mundo multas ærumpnas suscitavit.

Desiderium archiepiscopi de visitatione facienda in parte adimpletur.

Thomas of Savoy obtains the right of visitation for archbishop Boniface. f. 260.

Memoratus autem Thomas de Sabaudia, cujus nutu pro amore neptis[1] suæ Papa omnia disponebat, efficaciter procuravit, ne frater suus archiepiscopus Cantuariensis a desiderio, quod conceperat de visitatione facienda in Anglia, penitus confusus defraudaretur.[2] Concessum est enim jam eidem archiepiscopo ut visitationem haberet, modificata tamen procuratia visitandorum. Et sic in curia Romana astute procuratum est, ut pecuniam archiepiscopi lucraretur dominus Papa, et quicquid pars adversa abradere poterat, non amitteret. Literæ[3] autenticæ super hoc in libro scribuntur Additamentorum.

De quodam puero qui infirmos curabat.

Cures by a child at Stone, in Kent.

Ipso quoque anno, erat quidam infans, qui in festo Exaltationis[4] sanctæ Crucis bimatum in ætate expleverat, in villa Cantiæ, quæ Estanes[5] dicitur, juxta Dertheford, nescitur qua virtute, mirabilia operabatur. Pater autem pueri Willelmus Crul dicebatur, mater autem Estachia. Puer autem nomine patris Willelmus nuncupabatur. Hic puer, facto per aliquem etiam as-

[1] Beatrice. See above p. 255, note [2].

[2] *defraudaretur*] defuderetur, B.

[3] This sentence is in the margin in rubrick. MS. Cott. Nero D. 1, f. 98. See above, p. 127.

[4] Sept. 14.

[5] Probably Stone, near Dartford, Kent.

sistentem crucis signaculo et nominato infirmo, curabat omnes languentes, gravi licet infirmitate detinerentur. Propter quam gratiam omnes infirmi de vicinis partibus ad ipsum ob gratiam recuperandæ sanitatis confluebant, nec a suo, quod mirum erat, desiderio frustrabantur. Mater autem ejus requisita, unde hoc tali infantulo, respondit se super hoc adhuc gravidam fuisse et etiam post partum super hoc divinitus præmunitam. Sed quia hoc mirabile diu non perduravit, sed diatim in effectu suscepit diminutionem, letheæ traditum est post pauca temporis spatia tam incuriæ quam oblivioni. A.D. 1252. The power ceases after a time.

Qualiter sopita est discordia mota inter abbatem Westmonasterii et ejusdem conventum.

Ipsis quoque illius temporibus anni, videlicet circa Assumptionem beatæ Virginis, controversia quæ inter abbatem[1] Westmonasterii et ejus conventum per plures annos durans ventilabatur, diatim aggravata, procurante efficaciter domino rege, qui ipsius conventus et ejus ecclesiæ specialis est amator, feliciter est sopita; abbate tamen domini regis indignationem in illo certamine incurrente, et deteriorem calculum reportante, et assignatis tribus maneriis, quæ ipse abbas diu ante invitis et reclamantibus monachis detinuerat, eis deinceps assignatis, ut de redditibus eorum hospitalitas et caritas domus Westmonasteriensis amplietur, sic ordinantibus et cum deliberatione providentibus comite Ricardo et domino Johanne Mansel, quorum stare arbitrio compromissum est utrobique. Et cum resilire a compromisso abbas appellando proposuisset, rex iratus valde jurgiis et probris irrecitabilibus ipsum indecenter lacessivit. Nec postea ipsum abbatem, qui antea suus extitit consiliarius familiaris, insuper et dicti Johannis Aug. 15. The quarrel between the abbat of Westminster and his convent made up. The abbat loses the king's favour.

[1] Richard of Crokesley.

A.D. 1252. Mansel socius præcordialis, dominus rex in pristinam amicitiam, quamvis ipsum in abbatem creasset, dignabatur revocare, asserens, quod supra modum domum Westmonasteriensem depauperavit et conventum oppresserat injuriando.

Rex miseretur conventus Westmonasteriensis.

The king's grant to the convent of Westminster.

Rex igitur misertus conventus Westmonasteriensis, qui tot gravamina et dampna jam per multos annos toleraverat, concessit benigne eidem ut, vacante abbatia Westmonasteriensi, disponatur libere de possessionibus ipsum conventum contingentibus, quas consuevit rex in manu sua retinere, in magnum dampnum domus et gravamen, donec abbas ibidem ordinaretur. Et super hoc talem eisdem monachis cartam confecit:

Carta domini regis concessa conventui Westmonasteriensi.

Charter granting to the convent the free administration of their separate property during a vacancy.

" Henricus Dei gratia, etc. omnibus ad quos præsentes literæ pervenerint, salutem. Cum bona abbatis " Westmonasteriensis et ejusdem loci prioris et conventus discreta sunt ab invicem et separata, volentes " indempnitati et tranquillitati eorundem prioris et " conventus providere, concedimus eis pro nobis et " hæredibus nostris, quod quotienscunque abbatiam " vacare contigerit per cessionem vel decessum abbatum suorum, habeant ipsi prior et conventus liberam " administrationem de bonis suis separatis; salva nobis " et hæredibus nostris tempore vacationis prædictæ " domus custodia de bonis ad prædictos abbates pertinentibus. In cujus rei testimonium, etc. Teste " meipso apud Sanctum Edmundum anno regni mei " trigesimo sexto."

The king stays three weeks ill at St. Edmundsbury.

Hæc autem acta sunt apud Sanctum Edmundum, ubi rex, ad magnum domus illius incommodum, fere tribus septimanis morabatur infirmatus.

Nec adhuc est domini regis furor aversus ab abbate Westmonasteriensi. A.D. 1252.

Dominus autem rex, timens ne abbas Westmonasteriensis curiam Romanam, quam jam bene noverat utpote domini Papæ capellanus, contra ipsum, maxime quia idem abbas appellaverat, exasperaret, et domum Westmonasteriensem irremediabiliter debitis obligaret, congessit in ipsum probra iterum et maledicta in ira magna, quæ constat fuisse nulla subnixa veritate, sed ipsa solummodo iracundia ebullivit. Fecit insuper dominus rex per totam Londoniarum civitatem voce præconia acclamari, ne quis abbati Westmonasteriensi quomodolibet pecuniam accommodaret, nec scripto vel sigillo ejusdem fidem aliquatenus adhiberet.[1] Quod in magnum obprobrium abbatis videbatur redundare. Anger of the king with the abbat of Westminster.

Hujus autem rei auditores universi supra modum admirantur, quod de regi amicissimo factus est abbas reprobus et alienus; prout poeta introducit amicam de amico conquerente dicere, f. 260 *b*.

" Alter in alterius jactantes lumina vultus,
" Quærebant taciti, noster ubi esset amor." Ovid. Heroid. Epist. iii. 11, 12.

Certi rumores de statu Terræ Sanctæ.

Circa idem tempus, nuntiati sunt rumores certi de statu Terræ Sanctæ per talem literam, cuidam fratri de ordine Prædicatorum, fratri videlicet Waltero de Sancto Martino, directam, qui quandoque in Terra Sancta nominis fuit celeberrimi: News from the Holy Land.

" Venerabili et dilecto sibi in Christo fratri Galtero " de Sancto Martino, frater Joseph de Caucy, sanctæ " domus Hospitalis Jerusalem humilis in Achon the- " saurarius, salutem." Letter from the treasurer of the Hospitallers at Acre to Walter de S. Martino.

Respice in libro Additamentorum[2] ad hoc signum ⟵|-|⟶. Hujus autem epistolæ summa talis est:

[1] *adhiberet*] adhiberent, B.

[2] MS. Cott. Nero D. 1, f. 121.

A.D. 1252. " Treugæ postulatæ a Babiloniis, quos Soldanus[1] Hala-
" piæ arctabat, a rege Francorum finem prosperum ac
" formam adhuc sortiri non possunt.[2] Babilonii enim
" eas impediverunt. Item, tota patria Antiochiæ a
" Turcomannis jam vastata, cives ipsius civitatis multi
" fugiunt præ timore. Unde infideles multos de suis
" [abducentes][3] per partes Christianis subjectas pro
" libitu omnia incendiis et cædibus feraliter devas-
" tant, et recursum habent ad quendam locum, qui
" Cæsarea magna dicitur. Et hæc omnia procuravit
" Soldanus de Halapia." Hi autem rumores in au-
tumpno in cismontanis partibus divulgabantur.

Post lugubres rumores disperguntur lætiores.

Letter respecting the quarrel between the Soldans of Aleppo and Egypt from cardinal John Tolet.

Anno quoque sub eodem, monachi Cisterciensis ordinis a suo generali capitulo redeuntes rumores disperserunt alacriores, certificati per cardinalem Johannem[4] Anglicum, quem album dicunt vulgariter cardinalem, eo quod sit monachus ordinis Cisterciensis, qui per quendam abbatem ejusdem ordinis literas capitulo transmisit hunc tenorem continentes: " Cum Soldano-
" rum Babiloniæ et Halapensium diatim crescerent
" inimicitiæ, miserunt hi, qui Babilonensium summi
" videbantur, ad ipsum qui vel Babiloniæ Soldanus
" fuerat vel loco Soldani constitutus, mandatum urgens
" et festinum, asserentes, quod oportuit de necessitate
" componere cum rege Francorum. ' Exercitus enim
" ' ejus jam crevit in immensum, et quasi torrens in
" ' convallibus de nivibus resolutis, diatim suscipit in-
" ' crementum. Sin autem, a Soldano hinc et a Chris-
" ' tianis illinc irremediabiliter opprimemur.' "

[1] Malek-el-Naser-Yousouf.

[2] *possunt*] potest, B.

[3] *abducentes*] This seems to be the missing word from the letter as given in the Additamenta.

[4] John Tolet, cardinal priest of S. Lorenzo in Lucina, afterwards bishop of Porto. See above, vol. iv., pp. 354, 578.

Proponitur forma treugarum vel pacis. A.D. 1252.

Terms of a 15 years' truce between the king of France and the Soldan of Egypt.

Elaboratum est igitur de communi assensu, quod forma treugarum quindecim annorum satis tolerabilis utrique partium est provisa, ut videlicet amicus fieret Soldani Babiloniæ, et adjutor et consolator in tribulationibus, et præcipue contra Soldanum Halapiæ, qui eum nitebatur exterminare, salvo in omnibus cultu regi et suis Christiano. Dimidiabunt insuper de terris, castris, et civitatibus, pecunia, et captis hominibus, et prædis et manubiis, et omnibus adquisitis, rex et Soldanus memoratus, quæcunque poterunt Marte propitio super Soldanum Halapiæ[1] et alios sibi adversantes adipisci. Insuper quicquid solvendum est de redemptione sua, benigne remittetur. Erat autem summa suæ redemptionis inæstimabilis, in decuplo plus quam credebatur. Celabatur namque, ne solutio desperaretur. Item, quicquid habebat idem Soldanus Babiloniæ in sua potestate Terræ Sanctæ, regi Francorum cum sclavis Christianis restitueretur.

Multorum dubitatio de hac forma treugarum.

Opposition to the truce.

Cum autem hæc forma proponeretur treugarum vel pacis, fuerunt nonnulli qui super his hæsitantes indignationem in animo, stimulante diabolo, conceperunt, dicentes, "Non placeat Altissimo, ut dominus rex "Francorum, regum terrenorum altissimus ac dignis-"simus, ac cælesti crismate delibutus, successorque "Karoli invictissimi, homini canino, immo cani inhu-"mano, militaret, factus ejus stipendiarius." Sed hæc verborum deliramenta Francis innata gargarando superbia reboavit.

[1] *Halapiæ*] Babiloniæ, B.

A.D. 1252. *Rex Francorum humiliatus treugis oblatis consentit.*

The truce agreed upon.

Rex autem perpendens, quod etiam fratres ejus superstites eum dereliquissent, nec latuit enim quod suorum Francorum eum spreverat nobilitas, humiliatus est; et treugis postulatis et formæ earum oblatæ consensum attribuit. Remissa igitur ira omnimoda, restitutæ sunt benigne domino regi Francorum omnes terræ regni Jerosolimitani, cum omnibus Christianis captivis, quos vulgariter esclavos appellamus, citra flumen Jordanis; quæ dico terræ ditioni subjacent Babiloniorum. Initum est insuper decretum inviolabile, quod hi ambo unanimi ac fideli consensu quidem eorum publicum inimicum Soldanum Halapiæ usque ad exterminium ferro et flamma inexorabiliter persequentur, parta fideliter dimidiaturi. Unus igitur istorum, videlicet rex Francorum ex una parte, alius quoque ex alia parte, scilicet Soldanus Babiloniæ, in ipsum Soldanum Halapiæ hostiliter insurgunt; ita ut ipsis hinc inde impugnantibus minime poterat Halapensis resistere. f. 261. Rex autem Cipri,[1] qui jam venerat regi Francorum[2] subsidium oportunum collaturus,[3] et alii quamplures exercitum Francorum inæstimabiliter augmentarunt et alacriter roborarunt. Et prosperatum est opus Martium in manibus regis humiliati, Deo propitio, qui S. Jac. iv. 6. *superbis resistens gratiam tribuit humiliatis.* Partem autem alicujus certitudinis, etsi non plenæ, ab istarum literarum brevitate prælibavimus.

Literæ.

Letter from the bishop of Orleans to the bishop of

"Reverendo in Christo patri et domino R[icardo], " Dei gratia Cicestrensi episcopo, Guillelmus ejusdem " miseratione Aurelianensis minister indignus salutem

[1] Henry I.

[2] B. ins. *in.*, the scribe having forgotten to strike it out, after inserting *collaturus.*

[3] *collaturus*] An insertion after the text was written.

" et cum omni reverentia et honore tanquam domino A.D. 1252.
" ac patri paratam ad beneplacita voluntatem. Pater- Chichester with an
" nitati vestræ rumores sub brevitate scribimus de account of
" partibus transmarinis, qui tales sunt. Dominus ac the truce.
" excellentissimus rex Francorum iniit treugas usque
" ad quindecim annos cum infidelibus Sarracenis. Et
" terra totius regni Jerosolimitani, cum omnibus cap-
" tivis Christianis, qui esclavi vulgariter appellantur,
" citra flumen Jordanis, est reddita eidem; et resi-
" duum de summa pecuniæ, quam pro sua captione
" Sarracenis debebat, ei similiter est remissum; et[1]
" cujus summa fuit quinquaginta milia marcarum
" argenti."

De quadam confabulatione inter regem Francorum et Soldanum Babiloniæ in Caria.

Una quoque dierum, post prædictarum treugarum Interview between Louis IX. and the Soldan of Egypt.
confirmationem, dum diu præoptato colloquio dominus rex Francorum et Soldanus[2] Babiloniæ fruerentur, et per fidelem quendam interpretem voluntates mutuæ notificarentur, ait Soldanus facie serena et alacri; " Quomodo te habes, domine rex?" Cui rex tristi et demisso vultu respondit, "Utcunque." At Soldanus; "Quare non respondes, Bene? Quæ causa " tristitiæ?" Cui rex; "Non enim lucratus sum quod " maxime desidero, et propter quod reliqui dulce reg-
" num Franciæ sed et prædulcem matrem meam post
" me clamantem, et meipsum periculis maris et Martis
" exposui." Et Soldanus admirans quid hoc esset illi tam desiderabile, ait; "Et quid est quod tam desi-
" deras?" At rex; "Animam tuam, quam diabolus sibi
" vendicat in baratrum detrudendam. Sed nunquam,
" Jesu Christo propitio Qui omnes animas vult salvas
" fieri, hoc eveniet, ut Satan tanta præda glorietur."
Et addidit; "Novit Qui nihil ignorat, Altissimus, si

[1] *et . . argenti*] In the margin. | [2] Azzeddin-Moez-Ibegh.

A.D. 1252. " totus iste mundus visibilis meus esset, totum darem " pro lucro animarum." Cui Soldanus; " Fuitne hæc " intentio, bone rex, tuæ tantæ peregrinationis? Cre- " debamus nos omnes Orientales, quod pro terrarum " nostrarum aviditate, et non animarum salute, ad hanc " dominationem tam sitienter anhelastis vos omnes " Christiani, de nobis triumphantes." Cui rex; " Om- " nipotentem testem invoco, nunquam ad regnum " meum Franciæ curo remeare, dummodo tuam et " aliorum infidelium animas Deo lucrifaciam glorifi- " candas." Quod cum audisset Soldanus, respondit; " Speramus sic per instituta benignissimi Machometi " pergere, ut ad summas in futuro delicias pertinga- " mus." Cui piissimus rex respondit; " Hoc est quod " non possum satis admirari, vos viros discretos et " circumspectos illi illecebroso Machometo fidem adhi- " bere, qui tot et tam præcipit et permittit inhonesta, " (aspexi enim et inspexi suum spurcissimum Alcho- " ranum,) cum secundum omnes antiquos sapientes " honestas sit summum bonum in hac vita."

His igitur auditis, aduberes lacrimæ pubescentem Soldani barbam irrorabant, nec amplius respondit ad objecta. Singultus enim cum alto gemitu sermonem prorumpebant. Sed nec unquam post hanc confabulationem salutiferam tam pronus ut ante exstitit vel devotus Machometicæ superstitioni. Colligitur igitur ex dictis et factis prælibatis quod, spe nacta meliori, idem Soldanus ad Christianam religionem convertetur. Rex autem se asserit nunquam in Franciam reversurum, sed omnibus vitæ suæ diebus Deo in Terra Sancta pro animarum lucro militaturum; relinquens regni sui custodiam Francorum strenuitati ac fidelitati et tutelæ matris suæ, contra omnium impetus conterminorum. Sed hoc divinæ relinquimus ordinationi.

Hopes of the conversion of the Soldan.

Louis IX. intends not to return to France.

Perturbatur rex audito rumore de morte regis Hispaniæ. A.D. 1252.

Sed ne prospera in hoc sæculo adversitatibus impermixta proveniant, dominus rex Francorum, audito rumore quod illustris rex Castellæ Andefulsus,[1] qui dicitur propter sui eminentiam rex Hispaniæ totius, post præclara gesta sua et super infideles Hispaniæ conquisitiones maximas, quæ diffusos et speciales tractatus exigerent, viam universæ carnis est ingressus, perturbatur vehementer. Promiserat enim eidem subsidium conferre efficax et festinum. Blanchia enim multiplicatis precibus, muneribus, et promissis, quæ cognata ipsius exstitit, hoc procuraverat. Relïquit autem post se prolem nobilissimam, milites præclaros et elegantes, qui Sarracenis protervientibus opponent potenter contradictionis repagula. Insuper concessit Dominus, in illius mitigationem doloris, regi Francorum prolem de uxore sua regina inclitam in Terra Sancta, unum videlicet filium,[2] et filiam[3] desideratam.

Death of [Ferdinand III.] king of Castile.

His children.

Children of Louis IX.

Andefulsus frater regis Francorum, comes scilicet Pictaviæ, irremediabiliter infirmatur.

Andefulsus autem, frater regis Francorum et comes Pictaviæ, paralisi percussus, in dolorem tam fratris regis quam matris irremediabiliter infirmatus, mortis dispendia protelavit, forte ultione divina sauciatus; fratri enim suo regi in arcto constituto, prout promiserat, præstito cum fide juramento, noluit subvenire.

Illness of Alfonse, count of Poitou.

Blanchia super his certificata inconsolabiliter dolet. f. 261 *b.*

Hæc autem audiens, dominarum excellentissima Francorum regina domina Blanchia, videlicet quod fili-

Grief of queen Blanche.

[1] *Andefulsus*] Sic, an error for Ferdinandus.

[2] John.

[3] Blanche.

A.D. 1252. orum suorum carissimus et primogenitus, dominus rex Francorum Ludovicus, moram in Sancta Terra voverat quoad viveret, recolensque quam turpiter obierat Robertus comes Atrabatensis, alius ejus filius, et perpendens, quod tertius ejus filius Andephulsus, comes videlicet Pictaviæ, incurabiliter ægrotaret, non valens materna viscera claudere, ingemuit quasi alto vulnere sauciata. Et ex eo tempore tabuit, tanquam carissimis orbata pignoribus. Et dolore præventa, suæ mortis tempora miserabiliter anticipando, postea nec potuit exhilarari nec consolationem accipere respirandi.

Willelmus de Sancto Edmundo transalpinat.

William of St. Edmundsbury goes to the Roman court for the affair of the church of Kingsbury.

Hoc[1] quoque anno, pro negotio ingruente de ecclesia Sancti Michaelis de Kingesbrum[2] missi sunt ad curiam Romanam, quæ tunc fuit Perusii, dominus Willelmus de Sancto Edmundo monachus et Willelmus de Sancto Edwardo; sed misso domum clerico, monachus quo devenerat non poterat inpuiri, etiam cum diligenter a procuratore Sancti Albani per omnes terras investigaretur. Tandem domum trepidus veniens, facto utcunque negotio, cum per annum et amplius peregrinasset, domum infirmus rediit, domo Sancti Albani trecentis marcis obligata. Et clam intrans infirmariam, cum ibi per aliquot dies commoraretur, contra consuetudinem et ordinem Sancti Albani, transfretavit, adiens Sanctum Ogidium. Literæ procuratoriæ ipsius in libro[3] Additamentorum inseruntur ad tale signum , in cedulis margini insitis.

[1] This paragraph is at the foot of the page.

[2] Probably Kingsbury in Middlesex.

[3] MS. Cott. Nero D. 1, f. 70 *b*, where it is partly sewn and partly pasted on to the margin.

Rex Angliæ præcipit ut comes Simon in Wasconiam redeat. A.D. 1252.

Tempore quoque sub eodem, dominus rex Anglorum, formam induens David mittentis Uriam in belli pericula, ut reformator pacis videretur qui pacis fuerat perturbator, dixit comiti Legrecestriæ Simoni; "Redi " in Wasconiam, ut qui guerræ suscitator es et amator, " guerram satis invenias, condigna inde præmia, sicut " pater tuus fecit, reportando." In quo verbo aculeato rex Wasconensium, qui præsentes fuerant, gratiam meruit et favorem. Comes autem alacriter et imperterritus, ilico respondit; "Et ego eo libenter ibo. Nec, " ut credo, revertar, donec tibi, licet ingrato, rebelles " subjugando, *ponam inimicos tuos scabellum pedum* Ps. cix. 1. " *tuorum.*" Et ilico comes recedens partes quas bene noverat petiit Gallicanas. Ubi de stipendiariis, ope cognatorum suorum et amicorum, exercitum conflavit fortem nimis et numerosum, promittens eis, ut de adquirendis manubiis sibi condigna præmia præpararent. Ipsi autem sanguisugis avidiores vestigia comitis sequebantur. Ardens enim erat comes et totus accensus ad suæ ultionem diffamationis. Rex autem dissimulans, vel scire nolens, quod quandoque Wasconiam comiti Ricardo fratri suo bis dederat et incartaverat,[1] conferendi ipsam Wasconiam filio suo primogenito Edwardo propositum jam habuit et consilium, et maxime instinctu reginæ camerali. Quod cum comes Ricardus cognovisset, iratus valde incontinenti tam mente quam corpore a curia recessit, detestans ceream curiæ flexibilitatem.

Simon de Montfort sent again into Gascony.

The king intends to confer Gascony upon Edward.

Anger of Richard of Cornwall.

Confertur Vasconia Edwardo filio regis primogenito.

Congregari igitur præcepit dominus rex confestim omnes Wasconienses, qui adhuc Londoniis commorabantur, de præcepto regis, tam archiepiscopum Bur-

Gascony conferred upon Edward.

[1] See above pp. 291–294.

A.D. 1252. degalensem[1] quam alios qui cum ipso venerant, declarans eis donum suum, et in propatulo contestando manifestans, quoniam Wasconiam contulit Edwardo filio suo primogenito; asserens, quod comes Ricardus frater ejus Wasconiam non curavit habere, immo nec unquam videre. Satis enim vexaverunt eum procellæ marinæ, et ejus crumenas Wasconia frequenter evacuavit. Quod valde acceptabant Wasconenses. Et confestim fecerunt ei homagium et fidelitatis juramentum. Et largitus est eis Edwardus nobilia donativa, in auro et argento, monilibus, zonis, et holosericis, et promisit ampliora. Rex tamen sibi retinuit principale dominium, scilicet ligantiam. Et coepulantur in maxima exultatione. Et non defuerunt inter prandendum minæ ampullosæ, quoniam comes Symon, qui *fiduciam* conceperat *quod influeret Jordanis in os ejus,* vel in frusta detruncaretur vel exul et extorris exterminaretur. Et sic navem ascendentes, velis sinuosis repatriare Wasconenses maturarunt. Sed antequam de labore marini itineris, postquam applicuerunt, valuerunt respirare aut quæ peracta fuerant publicare, invenerunt comitem S[imonem] copioso milite contra eos roboratum. Convocatis tamen multis de inimicis comitis et animatis, quoniam novum dominum habebant qui paratus erat comitis cornua retundere, exercitum magnum et fortem [colligentes], qui indubitanter credebatur comitem posse conterere, ipsum impetunt et hostiliter invadunt. Et insidias, quas comes in quodam diverticulo absconderat, ut ipsos Wasconenses incautos præoccuparet, muniti inveniunt. Et militem strenuissimum, cujus custodiæ comes ipsos deputaverat, post cruenta certamina capiunt, et vinculis mancipatum, reliquis dissipatis, abducunt, cum lætitia de ipsis triumphantes.

The Gascons accept him gladly.

Job. xl. 18.

The deputation returns home. They find Simon de Montfort with an army against them.

[1] Gerard de Malemort.

De cruentissimo prælio inter Wasconenses et comitem Simonem. A.D. 1252.

Victory of Simon de Montfort over the Gascons.

Comes autem non procul inde existens, sed expectans ut ipsos suos hostes in ore gladii alacriter exciperet, speransque, prout condictum in arcano fuerat, ut ipsi quos in abscondito posuerat irruerent in hostes ex parte adversa, speculabatur si forte aliqua signa initi certaminis videret; ecce quidam de prælio fugitivus, ut quæ acta fuerant domino suo nuntiaret, raptus equo velocissimo, pervenit ad ipsum, saucius, cruentus, et dilaceratus, anhelo spiritu enarrans quæ acciderant; addiditque, quod abductus jam fuisset miles ille comiti carissimus, custos et dux eorundem. Quod cum comes f. 262.
audisset, quasi a gravi sompno excitatus et attonitus, ait; "Nunc nimis moramur. Distantne multum hostes " a nobis?" "Immo prope imminent, instantque, ut " confestim tibi hostiliter occurrant pugnaturi. Gra- " tulantur quoque et extolluntur, quia sibi Martem " propitium nobis invenerunt dissipatis." Et vix ille hæc verba compleverat, comes ad liberationem supradicti militis avidus, vix suam expectans militiam, rapido velocius turbine, ipso relatore duce, avolans equinis minime pepercit lateribus. Et quantocius ad hostes perveniens, fulminantem gladium multorum cruore inebriavit. Et captivos liberans potenter, eorum vincula præcidit et dilaniavit; qui ex liberatione facti alacriores, in hostes irruunt furiose. Et factum est certamen anceps et cruentum. Wasconenses autem de sua multitudine confidentes irruunt unanimiter in comitem, quem præ omnibus capere vel interimere gestiunt sitienter. Et versum est pondus belli in ipsum. Et cum glomeratim se truculenter in ipsum ingessissent, pulsus ab equo jam de vita periclitabatur, cum ecce ipse miles, paulo ante liberatus, ipsum intuitus ait; "O comes strenuissime, justum est ut meum " liberem liberatorem." Et densam hostium aciem

A.D. 1252. rapido impetu penetrans, ipsumque comitem in equum erigens, nonnullos obstantium insanabiliter sauciavit vel prostravit conculcandos. Et cum prælium per fere dimidium diei perdurasset, dissipati sunt Wasconenses, victi, et vinculis mancipati. Capti sunt igitur in illo certamine quinque ex eminentioribus Wasconiæ; ibi [1] captus fuit Rustenus,[2] et regi præsentatus. Et triumphavit in illo die comes gloriose, nunquam tantum evadens periculum. Nec sunt ausi amplius inimici ejus contra ipsum obgrunnire.

Quam miserabiliter Anglia ab alienigenis conculcatur.

Misery of England from the aliens.

Sub eorundem dierum curriculis, Satanæ versutia multiformis communiter populum Angliæ, barones, milites, cives, mercatores, et colonos, maxime tamen religiosos, hac afflixit pestilentia, quod qui inter alienigenas videbantur excellentiores, inferiores tot exagitaverunt angariis, rapinis et injuriis vexaverunt, quod inter omnes populos Anglici ultimæ viderentur conditionis. Hinc mercatorum equi, hinc bigæ, hinc eorum substantiolæ violenter rapiebantur; nec aliud pretium quam talliæ vel subsannationis pro ipsis relinquebant. Quod videntes aliqui de Anglorum etiam clarioribus, quos pudet nominare, superbe nimis jurando, dixerunt; "Multi sunt jam reges in Anglia et tiranni, et regnare "decet cum aliis et tirannizare." Et sic facti sunt aliis deteriores. Et si quis, cui enormiter injuriatum esset, et querimoniam coram Pictavensibus, quos multæ divitiæ et possessiones faciunt insanire, reponeret, postulans sibi secundum legem terræ justitiam exhiberi, tumide responderunt; "Nihil curamus de lege regni. "Quid ad nos de assisis, vel regni hujus consuetudi-"nibus?" Et sic indigenæ, maxime tamen religiosi, in conspectu alienigenarum sorduerunt, quorum vestigia

[1] *ibi . . . præsentatus*] In the margin.

[2] Rustand de Solars. Hist. Angl. iii. 123.

non erubescunt aliqui jam Anglorum consectari. Dum igitur super hac lugubri materia, cum coepularentur, frater M[athæus] Parisiensis, hujus scriptor libelli, et dominus Rogerus de Thurkebi, miles et literatus, ad communem parapsidem commensales contrectarent, et frater M[athæus] oppressiones memoratas recitaret, respondit et dixit serio miles memoratus; "*Venit hora,* " o religiosi, *et nunc est, ut omnis qui* opprimit *vos* " *arbitretur obsequium se præstare Deo.* Injuriosam " nempe oppressionem et angariam non multum ab in- " teremptione arbitror discrepare." Quod cum dictus M[athæus] audisset, ad memoriam reduxit illud, *quod in novissimis diebus erunt homines sese amantes,* non respectum habentes ad commoda proximorum.

A.D. 1252. Speech of Roger de Thurkeby to Matthew Paris. S. Joh. iv. 23; xvi. 2. 2 Tim. iii. 1, 2.

De calore et ariditate æstivali in ipsa æstate.

Anni quoque sub ejusdem volumine, mensibus Aprilis, Maii, Junii, Julii, æstus et ariditas ingruere cœpit intolerabilis, sine pluviarum aspersione vel roris beneficio continuata. Unde arborum flores, qui fructus aduberes pollicebantur, caduci infatuabantur; prata gramine spoliabantur, folia plantarum emarcuerunt; pascua pecudibus inanibus prata denegarunt. Terra hiantibus rimis indurata segetibus alimenta pro humoris carentia ministrare nequivit. Stridebant muscæ volitantes, volucres pendulis alis et rostris patentibus cantus suos cum plausibus suspenderunt. Unde æstus, caumata, et sudores infirmitates cronicas et anhelas febres in Autumpni declinatione humanis corporibus promiserunt.

[1] Excessive heat and drought.

Literæ papales de magno gravamine quo transalpini præcipue gravabantur relaxativæ.

Tempore quoque sub eodem, concessit dominus Papa his, qui dignitatibus gaudebant et supra modum in

The Pope's grant as to the filling

[1] See above pp. 278, 279.

A.D. 1252. up of ecclesiastical dignities.

partibus maxime Transalpinis opprimebantur, ut rite de ipsis dignitatibus ipsi ad quos pertinebat electio, Deum habentes præ oculis, ordinarent. Literæ autem super hoc in libro[1] Additamentorum ad hoc signum annotantur.

De quodam hastiludio quod milites tabulam rotundam vocant.

Round table at Walden, Sept. 15. f. 262 *b*.

Anno quoque sub eodem, milites ut exercitio militari peritiam suam et strenuitatem experirentur, constituerunt non ut in hastiludio quod vulgariter torneamentum dicitur, sed potius in illo ludo militari qui mensa rotunda dicitur, vires suas attemptarent. Congregati sunt igitur in multitudine gravi tam Norenses quam Australes et nonnulli de partibus transmarinis juxta abbatiam de Waledene, in octavis Nativitatis beatæ Virginis. Et secundum quod constitutum est in illo ludo martio, illa die et in crastino, quidam milites Anglici strenue nimis et delectabiliter, ita ut omnes alienigenæ ibidem præsentes admirarentur, jocabantur. Quarta vero die sequenti, duo milites electissimi, Ernaldus videlicet de Munteinni et Rogerus de Lemburne, dum equestri more omnimodis armis redimiti, dextrarios insidentes præelectos, sese obviam cum lanceis mutuo impeterent, Rogerus suam aptans lanceam, cujus mucro, prout deberet, non fuerat hebetatus, sub galea Ernaldi, guttur ejus cum trachea præcidit et arteriis; erat enim ea parte discoopertus et carens collario. Letaliter[2] igitur vulneratum, ab equo in terram dans præcipitem, doluit valde Rogerus, prout videbatur. Saucius autem confestim expiravit. Et quia interfectus in armis strenuissimus sibi comparem vel secundum in Anglia non reliquit, factus est inter

Death of Ernald de Munteinni.

[1] MS. Cott. Nero D. 1, f. 118.

[2] His shield (inverted) and broken spear are in the margin; above "Hernaldi de Munteinni," below "scutum de azura, cetera de auro."

milites ibidem congregatos planctus et ululatus incom- A.D. 1252.
parabilis. Et sic qui cum gaudio advenerant, cum tristitia et lamentatione subito sunt divisi. Corpus autem in abbatia vicina, scilicet de Waledene, cum multo lacrimarum profluvio honorifice nimis est tumulatum, dum adhuc nobiles recessuri præsentes extiterunt. Nullus autem militum tantum planxit mortem defuncti, sicut auctor ipsius mortis, videlicet Rogerus memoratus, qui confestim pro liberatione animæ ejus cruce se signavit peregrinaturus. Cum igitur constitisset ipsum ignarum et invitum Ernaldum letaliter sauciasse, non est de funere accusatus vel redargutus. Exstiterant autem in illa militari congregatione multi Angliæ nobiles, videlicet comes Gloverniæ, qui ilico percusso dicto milite fragmentum lanceæ de gutture saucii extrahere nitebatur, et ligno potenter eruto ferrum remansit in vulnere; quod tamen excisum, cum a militibus consideraretur, inventum est in mucrone acutissimum, instar pugionis, cultellinam habens latitudinem, quod esse debuit et decuit fuisse hebes, et brevem formam habens vomeris, unde vulgariter vomerulus appellatur, Gallice vero soket. Per quod argumentum Rogerus, licet se insontem prætendisset, factus est suspectus, et quod proditiose facinus perpetrasset acriter reprehensus; maxime cum dictus Ernaldus in alio hastiludio crus Rogeri confregisset. Sed hæc noverat Deus solus cordium perscrutator.

Suspicions of Roger de Lemburne, his slayer.

" Laudis amatores mundanos propter honores
" Sic prosternuntur, sic prostrati moriuntur."

De adventu regis ad Sanctum Albanum et quid ibidem actum est.

Anni quoque sub ejusdem circulo, vigilia scilicet beati Bartholomæi, venit dominus rex ad Sanctum Albanum. Et ilico devote accedens ad majus altare, cum orasset, ut de more consuevit, optulit martiri

Aug. 23. Henry III. at St. Alban's.

A.D. 1252. His and Edward's offerings.

unam pallam pretiosam et duo monilia et duos anulos aureos et duodecim talenta. Et assignavit ea specialiter ad ornatum feretri. Eademque die Edwardus filius ejus optulit eidem altari unam pallam, et altari sancti Amphibali aliam et duo monilia, quæ præcepit rex in crastino vendi, similiter et alia, et eorum pretio feretrum cooperiri. Dominus autem rex ibidem moram quinque diebus continuavit, sicut pridem[1] fecerat ad Pascha, anno proximo post obsidionem Bedefordiæ.

De morte Willelmi de Haverulle, canonici Sancti Pauli et domini regis thesaurarii.

Death of William of Haverhill, the king's treasurer, 23 Aug.

Die vero eadem qua dominus rex venerat ad Sanctum Albanum, scilicet vigilia sancti Bartholomæi, obiit Londoniis Willelmus de Haverulle, Sancti Pauli canonicus et domini regis thesaurarius, qui multos ætatis suæ annos in ejusdem regis diligenti famulatu consumpserat. Et cum crederetur quod dominus rex Johannem Franciscum officio Willelmi subrogaret, fabricatis rumoribus quod idem J[ohannes] in partibus remotis Angliæ borealibus, ut contra quosdam religiosos placitaverat, obisset, constituit dominus rex Philippum Luvel, clericum, virum prudentem, facundum, et generosum, in loco memorati Willelmi suum thesaurarium. Quod factum est apud Sanctum Albanum, procurante, ut dicitur, Johanne Mansel, amico Philippi speciali.

Philip Luvel succeeds.

Epitaph on William of Haverhill.

Epitaphium[2] *Willelmi de Haverhulle.*

" Hic Willelme jaces, prothotesaurarie regis ;
" Hinc, Haverhulle, gemis, non paritura parem.
" Fercula culta dabas, emperea vina pluebas,
" Amodo sit Christus cibus et esca tibi."

---

[1] This is the first mention of this visit of Henry III. to St. Alban's.

[2] This is at the foot of the page.

Pestifera pecudum mortalitas. A.D. 1252.

Ejusdem anni curriculo, post multa æstatis caumata, tempore adveniente autumpnali, facta est tanta pestifera armentorum mortalitas pluribus locis in Anglia, præcipue autem in Northfolc et in marisco et partibus Australibus, quantam nullus se meminit prævidisse. In qua peste hoc evenit mirabile, quod de pecorum mortuorum cadaveribus etiam canes et corvi qui vescebantur ilico intumuerunt et infecti obierunt. Unde nullus erat hominum, qui carnes boum comedere auderet, ne forte ipsæ essent de morticinis memoratis. Aliud quoque stupendum in armentis videbatur, quod vaccæ et juvenci adulti, ubera majorum vaccarum sugentes, ut vituli, trahebant. Aliud quoque tunc temporis mirabile videbatur, videlicet[1] [arbores quarum] erat natura pira vel poma gestando producere, velut esset in Aprili, florere videbantur. Mortalitas autem prætaxata, et florum novitas, cum pecorum innaturali lascivia, a prædicto caumate et ariditate causam ceperunt primitivam. Gramen enim, quod et mirum fuit, etiam pratorum, adeo marcidum, aridum, et durum, mense Maio, Junio, et Julio inveniebatur, quod si manibus confricaretur, in pulverem cecidit resolutum. Cum igitur tempus æquinoctiale pluviam et temperiem arenti terræ præsentaret abundanter, facta est propter pororum apertionem terra sui prodiga beneficii, unde herbam protulit fertilem, sed degenerem et innaturalem; quam avide carpentes famelici pecudes et inanes, et sic repentina pinguedine dilatati, inutiles carnes et inordinatos humores produxerunt. Et sic innaturaliter lascivientes desipiebant; et subito corrupti et infecti mortui corruerunt, et etiam alios propter vehementiam corruptelæ sui contagio corruperunt. De arboribus siquidem intempestive florentibus potest causa similis assignari.

Murrain in autumn.

Other strange circumstances.

f. 263.

Consequences of the drought.

[1] A word is erased here. The words in brackets are conjectural.

A.D. 1252.

De dedicatione ecclesiæ Elyensis.

Dedication of the church of Ely, 17 Sept.

Anno quoque sub eodem, decimo quinto kalendas Octobris, die videlicet sancti Lamberti, dedicata est magnifice ac sollempniter nimis nobilis ecclesia cathedralis Elyensis; cujus presbiterium, præterque hoc turrim excellentissimam, opere admirabili ac sumptuoso nimis Hugo ejusdem loci episcopus, omnis honoris et honestatis amator magnificus, propriis sumptibus usque ad perfectam consummationem construxerat. Idem quoque episcopus regale palatium cum thalamis et aliis ædificiis ad idem pertinentibus in curia sua Elyensi gloriose ædificaverat, in quo festive coepulabantur et laute, qui sollempnitati dedicationis intererant, sicut dicetur in sequentibus. Officio igitur intererant dedicationis ipse Elyensis episcopus, quod diu ante sitienter desiderarat; item Norwicensis[1] et Landavensis[2] episcopi. Affueruntque eidem sollempnitati dominus rex et multi magnates regni, prælati quoque et clerici innumerabiles. Et concessa est multa[rum][3] dierum indulgentia cunctis qui ad illam sollempnitatem convenerant et fuerant in posterum conventuri. Et post festa spiritualia gloriose celebrata ad corporalia consequenter diverterunt. Et repleta sunt tam ipsorum monachorum quam episcopi vel in ipso municipio conversantium ædificia convivantibus. Et adhuc doluit episcopus de paucitate congregatorum, affirmans convivium citra propositum suum pro magna parte mutilatum. Gratulabatur igitur in spiritu maximæ exultationis, quod Deo propitio diem illum meruit expectasse, qua omnia in suo longo proposito quæ præconceperat et concepta præordinaverat, viderat jam feliciter consummata, ut ipse beatus senex cum sene, episcopus cum Symeone, exultans in jubilo diceret, *Nunc dimittis servum tuum, etc.*

S. Luc. ii. 29.

[1] Walter Suffield.

[2] William de Burgh.

[3] *multa*] written over an erasure.

De morte Margaretæ comitissæ de Insula senioris. A.D. 1252.

Eodemque anno, sexto nonas Octobris, obiit nobilis ac generosa domina Margareta, comitissa de Insula, cognomento de Ripariis, quondam uxor Falcasii cruentissimi proditoris. Copulabatur tamen eidem ignobili nobilis, pia impio, turpi speciosa, invita et coacta, tradente eam Johanne tiranno, qui nullum genus abhorruit facinoris perpetrandi. De qua copula quidam ait satis eleganter; Death of Margaret de Rivers, widow of Faukes de Breauté, 2 Oct.

Versus.

" Lex connectit eos, amor et concordia lecti.
" Sed lex qualis? amor qualis? concordia qualis?
" Lex exlex, amor exosus, concordia discors."

Hujus vero nobilis dominæ dulcis memoria mihi recitabilis perpetuabitur, quia quondam cum una noctium in nocturna visione viderat vir ejus Falcasius, cum quo tunc dormierat, quod de turri ecclesiæ Sancti Albani instar fulminis quidam lapis miræ magnitudinis irruisset in eum et in pulverem contrivisset, expergefactus prosiliit attonitus et anhelus, cui trepido et quasi furia invecto ait uxor; "Quid hoc, domine? Quomodo te habes?" Cui ille; "Multa pertuli pericula, sed nunquam sicut " in hoc sompno et sompnio perterrebar et perturbabar."[2] *Digressio, sed utilis, de visione notabili quæ contigit quondam Falcasio; sed hæc suo loco*[1] *plenius præscribuntur.*

Et cum omnia seriatim eidem enarrasset, respondit mulier; " Offendisti nuper beatum Albanum graviter, " ecclesiam sanguine polluendo, municipium suis bonis " spoliando, abbati et conventui multiformiter injuri- " ando. Surge celer, illuc accelera, ut etiam ante diem " itinereris, humiliare, et eidem martiri quantocius, " ne gravis ultio imminens te conterat, reconciliare." Veniens igitur Falcasius mane ad Sanctum Albanum, jacuerat enim apud Loitonam,[3] fecit vocari abbatem ad se; et genibus flexis, junctis manibus, et lacrimis abortis, Account of Faukes's dream and pretended penance at St. Alban's.

[1] Above, vol. iii., p. 12.
[2] *perturbabar*] perturbatur, B.
[3] Leighton.

A.D. 1252. dixit ei, "Domine, miserere mei, graviter offendi Deum, "et ejus martyrem beatum Albanum, et vos. Sed de "peccatore misericordia. Loquar de licentia vestra con- "ventui, jam in capitulo veniam in præsentia vestra "flagitans veniam de commissis." Concessit igitur abbas, ovinam admirans in lupo mansuetudinem et humilitatem. Vestibus igitur spoliatus, cum suis militibus similiter spoliatis, ferens in manu virgam quam vulgariter baleis appellamus, intravit capitulum, et confitens culpam quam, ut ait, in guerra, sicut tunc decuit, perpetraverat, a singulis fratribus disciplinas[1] nuda carne suscepit. Et vestitus deinde, ivit sessum juxta abbatem, palam dicens; "Hoc mihi fecit facere uxor mea, pro "quodam sompnio. Sed si exigatis ablata vobis restitui, "non exaudiam." Et sic recessit. Veruntamen magnum reputabat hoc conventus, quod ex tunc lædere desistebat. Qui enim his temporibus malus non est, optimus reputatur, et sicut de Astaroth legitur,[2] "Iniquus cum læ- "dere cessat, prodesse judicatur." Sic igitur secundum Apostolum, *per mulierem fidelem vir* salvatur *infidelis*.

1 Cor. vii. 14.

f. 263 *b*.

De magno parlamento quod fuit Londoniis.

The Bishops summoned to London, 13 Oct. *Ecce novum super terram. Consueverunt laici prælatis dare, nunc fit e converso.* Papal mandate demanding

Festo autem beati Edwardi imminente, quod de consuetudine rex consuevit in magno comitatu et apparatu celebrare, convenerunt, veluti ex edicto regio convocati, totius Angliæ prælati fere universi. Omnes nempe episcopi, præter Cestrensem[3] valitudinarium, et archiepiscopum qui in partibus agebat transmarinis, simul et Herefordensem, et præter archiepiscopum Eboracensem, qui ob incertam nobis causam, nisi forte quia remotus est, remansit, ibidem exstitere.

Protulit igitur in medium dominus rex papale mandatum, omnibus regni æmulatoribus exosum et detestabile;

[1] A rod is drawn in the margin.

[2] This is from the apocryphal Acta Apostolorum, ascribed to Abdias; viii. (St. Bartholomew) § i. Fabricius *Codex Apocryphus N.T.* ii. p. 670. "Cum desinit lædere, curasse putatur." See also vii. § 2, p. 640.

[3] Roger de Weseham.

quod videlicet contulerat Papa totam regni decimam, videlicet proventuum totius ecclesiæ Anglicanæ, de potestate sibi a Deo concessa, per triennium, ad regiæ viatica peregrinationis, adjuncto magnæ verbo offensionis, scilicet, non secundum æstimationem ecclesiarum pristinam, sed secundum æstimationem novam ad inquisitionem strictissimam, ad voluntatem et arbitrium regiorum satellitum et extortorum, qui astute nimis in[1] dampnum ecclesiæ inæstimabile et servitutem perpetuam suis primum propriis et regiis emolumentis inhiarent. Argumentose igitur regii nuntii episcopis congregatis supponentes, quod tali ac tantæ contributioni consensissent, vulpina calliditate exigebant, quod, soluta pecunia duorum annorum secundum papale mandatum, pecunia tertii anni ante peregrinationem, licet hoc in papali mandato autentico non contineatur, pecunia totaliter, secundum formam prætaxatam collecta, solvatur peregrinaturo, vel saltem ejus pars dimidia regi benigna gratuitate ac benignitate gratuita concederetur. Tunc enim, ut dicebant, dominus rex versus Orientem iter dirigeret et vexilla. Quod cum inter alios episcopus Lincolniensis, admirans verba tam venenata et ad subversionem ecclesiæ intoxicata, audiret, in ira magna respondit; "O quid est hoc, pro "nostra Domina? Vos ex inconcessis proceditis. Sup- "ponitisne vos quod nos in hanc maledictam con- "tributionem consenserimus? Absit hæc a nobis ad "Baal genium incurvatio." Cui electus Wintoniensis ait; "Pater, quomodo poterimus resistere voluntati "papali ac regiæ? Unus impellit, alter attrahit. Con- "senserunt Franci in hoc casu contributioni consimili, "ut videlicet regi suo peregrinaturo subvenirent. "Fortiores nobis sunt, et ad resistendum consueverunt "esse proniores. Et nos qualiter valemus resistere?" Ad hæc Lincolniensis; "Eo ipso resistendum est, quod "Franci contribuerunt. 'Binus[2] enim actus inducit

A.D. 1252, a tenth of the church revenues for the king.

Opposition of bishop Grosseteste.

3 Reg. xix. 18.

[1] *in*] et, B.

[2] This will be found in the marginal notes to the Codex i. tit. 7. Lex 3. *Nemo.*

A.D. 1252. " consuetudinem.' Præterea luce clarius videmus, " proh dolor! qualem finem sortita est tirannica regis " Francorum extorsio pecunialis. Terreant nos exempla " præambula. Ne igitur et rex et nos gravem Dei " offensam incurramus, pro me dico voce libera, huic " injuriosæ contributioni contradico." Sententiæ igitur huic consensum præbuerunt alacriter Londoniensis, Cicestrensis, Wigorniensis, et electus Wintoniensis, et fere omnes alii. Salesbiriensis autem fluctuabat.[1] Et addidit Lincolniensis, "Supplicemus omnes domino " nostro regi, quatinus de salute animæ suæ sollicitetur, " impetum tantæ refrænans temeritatis."

The bishops generally agree with him in refusing the demand.

Quomodo se rex habuit hæc cognoscens.

Anger of the king.

Hæc autem cum fida relatione nuntiarentur domino regi, quasi furia invectus, nec se præ ira capiens, vocem cum clamore exaltavit, et omnes, qui in sua camera fuerunt, velut furiosus aufugavit. Tandem suis familiaribus aulicis ipsum blandius mitigantibus, significavit prælatis, quatinus non quasi domino protervienti et de præcepto papali exigenti, sed tanquam supplicanti, et Christo in Terra Sancta militaturo, et in ipsam pro honore universalis ecclesiæ peregrinaturo, competens auxilium pecuniare liberaliter largirentur.

He changes his demand into a request.

Responsio prælatorum blandæ petitioni domini regis.

Answer of the prelates.

Quod cum prælatis renuntiaretur, mitius se habentes responderunt; " Credimus indubitanter, quod si dominus " Papa veraciter intelligeret, quot angariis, quot exac- " tionibus dampnosis Anglicana gravatur et opprimitur " ecclesia, nunquam talia dominus rex in curia Romana " impetrasset. Et si ipsum super his plenius certifi- " cemus, factum suum, nec est mirandum, tanquam ex " suppressa veritate et suggesta falsitate deceptus,

[1] *fluctuabat*] fluctuebat, B.

" ilico revocaret. Nunc enim dominus rex per fores- A.D. 1252.
" tarum suarum ampliationes, nunc per justitiarios
" itinerantes, nunc placitis, nunc modis aliis regnum
" suum depauperat. Quo exinanito, necesse est eccle-
" siam egere. Quid de prælatis referemus, quos in
" nobilibus intrudit ecclesiis? Quam miserabiliter ex-
" torsit bona terræ suus Cantuariensis archiepiscopus,
" qui se debitis tot finxit obligatum, ut sine totius
" ecclesiæ Anglicanæ adjutorio non poterat[1] respirare?
" Nec adhuc cessat dominus rex, si fas est recitare,
" aliis innumeris argumentis regnum et ecclesiam contra
" sacramentum suum primitivum tam pecunia quam
" libertate privare consueta. Et jam ab omnibus cre-
" ditur et dicitur, quod non ob aliud, ut videtur, se
" cruce signavit, nisi ut hoc novo modo substantiolam
" in Anglia, quæ remansit, valeat asportare, sicque
" redigat mellifluum Angliæ regnum in desertum; vel
" saltem subrogatis alienigenis, suis incolis viduet edu-
" catis.[2] Nonne dudum in pueritia sua, quando in
" regem feliciter creabatur, crucem utique patris sui f. 264.
" cruce signati humero suo pro ipso assumpsit? unde
" timendum, ne ipsam crucem eodem modo et ea in-
" tentione dominus iste rex, qua pater assumpserat,
" patrissans assumpserit, ut et iste videlicet, quod absit,
" suos conterat naturales. Veruntamen quicquid hac- They agree to the subsidy, if the king will observe Magna Carta.
" tenus egerit, quantumcunque ecclesiam et regnum
" oppresserit, quod postulat adhuc impendemus, et desi-
" derio suo pro posse obsecundabimur, si, quod multo-
" tiens promisit, velit cartam totiens pactam, totiens
" debitam, libertatum nobis juratarum, inviolabiliter
" observare; necnon et aliam cartam conficere, ne alia
" vice sub prætextu hujus gratiæ talia exigat, ut eccle-
" sia tam execrabili tributo supponatur. Cæterum
" requirimus, ut si concedatur pecunia, quam dominus

[1] *poterat*] Sic, partly over an erasure.

[2] *educatis*] Introduced in the margin over an erasure.

A.D. 1252. " rex exigit, colligatur diligenter ac fideliter, ad opus " domini regis utiliter distribuenda, in Terram Sanctam " profecturi, prout fidelibus suis cautius solito videbitur " expedire." [1]

The king's previous ill use of his treasure.

Hæc autem addebant, quia totum thesaurum suum, quem ab Anglis dominus rex extorserat, in dampnum regni et suorum fidelium periculum, in usus hostium tam prodigialiter quam prodigaliter distribuerat; ac si arma sua quis hostibus suis in suum sponte distribuat detrimentum. Hæc salubriter inter filios pacis prælatos tractabantur, ut hæc regi ex parte eorum significarentur.

Dominus rex salubri consilio minime adquievit.

His fury at the answer of the prelates.

Postquam domino regi talia ex parte prælatorum nuntiarentur, et plenius intermeante episcopo Saresberiensi recitarentur, ira incanduit vehementiori; corrugansque nares juravit horribiliter, quod nunquam, Virg. Æn. i. 387, 388. " dum vitales auras carperet," in talem mergeretur servitutem, in hoc patris sequens vestigia pedetentim. Significavit autem eisdem iterato, si aliter vellent

They refuse to act without the two archbishops.

respondere quam sic tergiversando. Sed ne frontose viderentur cum præcisa negatione respondisse domino suo regi, dixerunt se non posse plenum aut perfectum consilium inire absque domini Cantuariensis archiepiscopi, qui totius Britanniæ primas esse dinoscitur et prælatorum omnium Angliæ excellentissimus, præsentia et assensu, et domini archiepiscopi Eboracensis, qui primus vel de primis est totius regni, consensu et providentia. Quorum unus in partibus agebat transmarinis, alter absens in partibus remotis commorans, causis ignotis impeditus.

[1] B. introduces *liberetur* in the margin.

Rex redditus vacantes et eschaetas penitus indignis distribuit. A.D. 1252.

Rex autem solitis insistens deliramentis, eschaetas et redditus vacantes, quasi in hujus contradictionis ultionem, alienigenis ignotis, illiteratis, scurrilibus, et penitus indignis non destitit distribuere, ut sic suorum naturalium corda insanabilius sauciaret. Et si de aliis sileamus, unum huic volumini duximus annotandum. Capellano siquidem fratris sui Galfridi de Lizinnum, quo utebantur dominus rex et dominus ejusdem capellani Galfridus memoratus et tota eorundem curia tanquam stulto et nebulone infatuato, ut ejus nugis veluti joculatoris desipientis et clavigeri omnes cachinnarent, contulit dominus rex bonam ecclesiam de Prestona, quæ fuerat Willelmi de Haverhulle regii thesaurarii nuper defuncti, cujus fructus annui ad pretium plus quam centum librarum ascendere dinoscuntur. Istum nempe capellanum natione Pictavensem, mores ac literas penitus ignorantem, vidimus lapidantem dominum regem et G[alfridum] fratrem ejus et alios magnates, dum in pomario[2] Sancti Albani spatiarentur, cespitibus, lapidibus, et pomis viridibus, et acerbas uvas in oculos eorundem exprimentem, tanquam expertem penitus rationis. Gestu quoque, verbis, et habitu, necnon corporis qualitate et quantitate despicabilis, histrio potius quam sacerdos in dedecus ordinis sacerdotalis poterat judicari. Ecce quibus dominus rex multa animarum milia committit et committi procurat custodienda, spernens tot literatorum, tot discretorum, tot idoneorum, quam Anglia genuit, numerositatem, quæ et linguam novit indigenarum et ruditatem informare. Similiter et alia ecclesiarum beneficia, quæ ejusdem Willelmi memorati extiterant, contulit rex

Specimen of the king's favourites.

Scene in the orchard of St. Alban's.

Nota[1] *quibus rex beneficia contulerit ecclesiastica.*

Hæc autem initiata sunt apud Sanctum Albanum in crastino Sancti Bartholomæi.

Digressio[1] *sed non impertinens.*

Evil distribution of his patronage by the king.

[1] These marginal notes are in rubrick.

[2] *pomario*] pomerio, B.

A.D. 1252. inconsulte, velut ad provocandum sponte iram et odium dignorum, indignis et ultramarinis, quorum insufficientiam et inutilitatem gestus inordinati et verba, non tantum scurrilia sed delira et obscœna, reprobos indicabant. Hanc autem materiæ digressionem genialia[1] suspiria elicuerunt.

De digressione ad materiam regressio.

The king attempts to gain over the bishop of Ely (Hugh Northwold).

Rex igitur pecuniæ factus sititor avidissimus, ad solitas vulpinæ[2] fraudis versutias conversus, quos non potuit in concilio communi frangere congregatos, cogitavit divisos frangere sigillatim. Vocavit igitur, antequam a Londoniis recessissent, soluto concilio memorato, Elyensem episcopum, ut cum ipso secretius loqueretur. Adventanti igitur episcopo rex reverenter et honorifice nimis assurgens, advocavit eum, et cessit ei, ut juxta ipsum eundem episcopum familiariter collocaret. Et
f. 264 *b*. satis humili et sereno vultu, ait ad eum; "Domine
" carissime episcope, difficile mihi foret omnia beneficia,
" liberalitates, et obsequia mihi a vobis multotiens im-
" pensa, recitare. In Provinciam enim itinere laborioso
" ac periculoso, ut mihi uxorem meam adduceres, sump-
" tibus propriis vestris animo libenti perrexistis. Mihi
" insuper in ultramarinas partes profecturo, semel et
" iterum et iterum auxilium efficax infatigabiliter im-
" pendisti. Quid plura? Nunquam auxilio indigui,
" quin promto favore meam prævenieretis, vel saltem
" prosequeremini, indigentiam. Nunc autem plus quam
" unquam vestra indigeo munificentia ac solita benig-
" nitate. Assumpsi enim, ut vestra novit paternitas,
" crucem Domini humeris meis, pro honore universalis
" ecclesiæ et regni prosperitate, in Terram Sanctam
" magnifice bajulandam. Cujus peregrinationis vos
" meos fideles et benefactores desidero et oro speciali-
" ter fore participes. Supplico igitur modis omnibus

[1] *genialia*] genialea, B. | [2] *vulpinæ*] vulpinas, B.

" quibus possum, quatinus in bonum cæteris exemplum, A.D. 1252.
" me in instanti necessitate, quæ multas postulat ex-
" pensas, juvare non omittatis, [aliorum teporem non
" respicientes. Ego vero, nacta temporis oportunitate,
" vobis in uberioribus beneficiis condignam rependam
" vicissitudinem." Episcopus autem, in hac stabilis existens temptatione, istis nugatoriis sermocinationibus respondit dicens, subticens[1] moderate dampnum sibi illatum de nundinis sanctæ Etheldredæ pro nundinis sancti Edwardi apud Westmonasterium innovatis, " Do- Answer of the bishop.
" mine, si aliquando vobis servivi, multum mihi com-
" placet; sed noverit serenitas vestra quod a forma,
" quam universitas compromisit et in fide propositam[2]
" roboravit, nullatenus volo nec valeo, quia inhonestum
" mihi foret, recedere vel sequestrari. Si autem nos
" prælati vestro voluntario impetui flecteremur, eccle-
" sia depauperaretur, et in læsionem fidei ac sacra-
" menti vestri perpetuæ servituti subjaceret ac tributo.
" Ad memoriam si placet revocandum est, qualiter
" sancti multi pro sanctæ ecclesiæ libertate feliciter
" exularunt, et gloriose occubuerunt interempti. Quid
" beatum Thomam commemorem martirem gloriosum?
" quid beatum successorem suum beatum Edmundum
" nobis contemporaneum? Choruscat copia exemplo-
" rum, quæ omnia in vestrum obprobrium redundare
" comprobantur. Terrere vos deceret regis Francorum The king should take warning by the example of St. Louis's misfortunes. Isa. xxx. 16.
" exemplum, vobis pro speculo a Deo demonstratum,
" qui extortam a regno suo pecuniam in suam hostibus
" distribuit redemptionem, et inde nostros inimicos,
" scilicet Sarracenos, amplius saginavit. Unde *qui*
" *persequuntur nos veloces erunt*, et qui oderunt nos,
" victores gloriantur, immo armis et pecunia nostra
" ditati gratulantur. Et quicquid de rege deinceps
" contingat memorato, obprobrium indelebile contraxit
" ex præteritis, scilicet quod Christianorum nobilis-

[1] *subticens . . innovatis*] In the margin.

[2] *propositam*] propositum, B.

A.D. 1252. " simus præda factus est Sarracenis, propter quod " nonnulli a fide recedentes, proh dolor! apostatarunt. " Et hæc omnia rapinæ imputamus prætaxatæ."

Nec adhuc rex rationi adquievit.

Rudeness of the king to the bishop.

Cum autem hæc audisset rex, quasi alto vulnere saucius, nec adhuc rationi adquiescens, exclamavit inordinate nimis, dicens ministris; " Eicite rusticum hunc, " eicite, et ejectum excludite, ut amplius coram me " non compareat, qui et solamen mihi denegat et " juvamen." Et sic qui ingrediens satis curialiter fuerat advocatus, probris exiit lacessitus. Simili quoque modo quorundam aliorum, quos secretius ad se fecit accersiri, moliebatur constantiam enervare, quorum verba licet pondere non carentia causa brevitatis præterimus. Hac autem versutia summopere conabatur prælatorum sibi mentes inclinare, ut sic consequenter nobilium corda ad consensum [1] incurvaret contributionis; sed ipsorum consilium a prælatorum sententia dependebat.

He tries to gain over others.

De laudabili constantia Wintoniensis electi in hoc casu.

Departure of Æthelmar, elect of Winchester.

Eodemque die venit electus Wintoniensis ad dominum regem fratrem suum, ut vale dicto licentiatus repatriaret. Rex autem non prout decuit ipsum facie serena appellavit, nec assurrexit sicut consuevit venienti. Cui ait electus, " Domine, mihi videtur solvitur " concilium; patefactum est vobis, prout mihi videtur, " prælatorum incommutabile propositum. In procinctu " sum, ut de vestra licentia redeam præmaturus. Non " enim placida mihi est in hac urbe mora diuturnior. " Domino Deo vos commendo." At rex, " Et ego te " diabolo vivo. Deberes mecum stare, etsi totus

Insolence of the king to him.

[1] *consensum*] consensumsum, B.

" mundus mihi adversaretur, qui frater meus es uteri- A.D. 1252.
" nus. Et ego te malo grato Dei et Ejus sanctorum
" et eorum ad quos spectat de jure electio promovi, et
" ad tantam provexi dignitatem, ut nulli de clero in
" divitiis secundus in Anglia videaris." Cui electus
de illepido verbo commotus respondit; " Domine, annis
" sum juvenis; placetne vobis quia me creasti, ut et
" ego factis sim puerilis? absit ut ab universitatis quæ
" Deum et vestrum honorem diligit sententia recedam."
Et sic recessit ad iracundiam provocatus.

Rex a civibus Londoniarum extorsit xx. marcas auri.

Extortions of the king from the citizens of London.

Rex autem eodem tempore a civibus Londoniarum, qui secundum cartarum suarum tenorem et antiquam consuetudinem fore deberent liberrimi, viginti marcas auri precibus extorsit imperiosis, velut a servis ultimæ conditionis, ut jam jam viderentur servilibus Judæis paulo minus æquiparari.

Alia servitus Londoniensium. f. 265.

The Londoners compelled to be at the Westminster fair in spite of the bad weather.

Insuper coegit Londonienses dominus rex, ut suis nundinis, quas apud Westmonasterium constituit in festo sancti Edwardi, in læsionem nundinarum Elyensium, per quindecim dies duraturas, vellent nollent, suis in civitate Londoniarum fenestris clausis interesse[nt.]. Nec pepercit eisdem propter hiemalis intemperiei inclementiam, lutum, pluviam, et loci ineptitudinem, quin tentoriis stare cogerentur. Exponere igitur jussit ipsis invitis merces suas, licet emptores non invenirent, non veritus omnium imprecationes.

Molestia de temporis ineptitudine.

Severe rains and distress

Tædio igitur afficiebantur tam qui advenerant quam qui ibidem morabantur. Inundatio namque pluviarum

A.D. 1252. from the crowds in London. per totum id temporis, quo illuc advenerat totius regni multitudo, morabatur, et recessit, ita imbuerat, ut omnes lutosi, madefacti, fatigati, et fœdati se censebant ærumpnosos; vada enim in itineribus pontibus confractis invenerunt vix transibilia, vias vix transmeabiles, civitatem admodum lutosam, et victualibus et aliis egenam necessariis, caristiam obstupendam, adeo ut inexplicabilibus incommodis miserabiliter involverentur. Erant insuper Londoniis populorum adventantium et commorantium tam numerosa multitudo, ut protestarentur cives etiam senes nunquam ibi tantam prævidisse. Interim igitur tam Papæ quam regi in sua tirannide mutua, favorem et fomentum præbenti, ira suscitatur, et odium internum accumulatur, quos omnes molesti hominum vocabant perturbatores, ut quasi completum videretur illud Apostolicum, *Nisi discessio venerit, non revelabitur filius iniquitatis.* Jam utique imminet discessio manifesta, et si non corporum, cordium tamen, quod gravius est, exasperatio fere generalis contra Romanam ecclesiam suscitatur, et igniculus exstinguitur devotionis.

2 Thess. ii. 3.

Fit tractatus de negotio Wasconiæ.

Affairs of Gascony. Rex igitur, ne viderentur quidam magnates qui[1] jam illuc advenerant inaniter fuisse convocati, districte tractatum suscitavit, quid agendum de terra sua Wasconiæ, quam comes Legrecestriæ videbatur non mediocriter in magnum ipsius regis dampnum perturbasse. Fama etiam ventilata sparsim de ipso nuntiaverat, quod postquam, ut prædictum est,[2] de hostibus suis et domini regis gloriose triumphaverat, incaute se recepit in quodam castro quod Mons Albani nuncupatur, quod licet inexpugnabile videretur, omni victualium genere et militia fuerat destitutum. Subito igitur, ut diceba-

Danger of Simon de Montfort at Montauban.

[1] *qui . . . advenerant*] In the margin.

[2] Above, p. 315.

tur, ab com-Provincialibus inimicis obsidione circumvallatus, vix per suorum fidelium, qui se mortis periculo proinde exposuerunt, subsidium [1] liberabatur. Reddidit insuper obsessoribus aliquos de captis, qui [2] nuper in suo ceciderant retiaculo. Arctabatur autem rex, quia in propria persona transfretare [proposuit], ut terram illam tam miserabiliter pacificaret perturbatam, et misso clerico suo Petro Chacheporc ad reginam Blanchiam, licentiam pacifice per Franciam transeundi postulaverat; sed tam fatuam postulationem quantocius præcisa negatio sequebatur. Nec navem ausus fuerat propter maris, quæ expertus erat, pericula ascendere, maxime cum hiems instans tempestates multiplicare minaretur. Et dum super his inter omnes anceps penderet sententia, rex in calce sermonis auxilium pecuniare ac militare redivivo spiritu instantissime flagitavit sibi peregrinaturo impendi ac Christo pro salute communi militaturo. Ad quod communiter responderunt, quod eorum responsio a prælatorum responsione dependebat, nec voluerunt ab eorum assertione discrepantes sequestrari. Et sese mutuo intuentes, secreto auribus instillarunt dicentes; "Quæ spes ra-
" tionabilis istum erigit regulum, qui nunquam militari
" edoctus disciplina in Martio certamine equum ad-
" misit, gladium eduxit, hastam vibravit, aut clipeum
" ventilavit, ut triumphet, ubi capto Francorum rege
" occubuit militia Gallicana? aut in qua confidit
" temeritate terras transmarinas potenter adquirere,
" quas possessas nequit retinere?" Et sic cum magna indignatione objurgantes, et asserentes ipsum natum tantum ad pecuniam emungendam, crumenis evacuatis et debitis multiplicatis, ad propria remearunt.

A.D. 1252.

The king thinks of going to Gascony.

He again asks for money, which is refused.

[1] *subsidium*] subsidio, B. | [2] *qui*] quos, B.

A.D. 1252. *Solvitur concilium cum regis, cleri, et magnatum indignatione.*

The council dissolved.

Soluto igitur cum regis, cleri, et magnatum indignatione concilio, rex iram et odium præcordiale thesaurizavit, credens hæc omnia sibi facta et dicta in spiritu maligno et exoso malignandi materiam parturire. Unde incorrigibilis, adhuc quæ conceperat, tempore nacto oportuno, circinando proposuit consummare.

Nota dicta Ysabellæ comitissæ de Harundel.

Application of the countess of Arundel to the king.

Tempore quoque sub eodem, domino rege adhuc moram Londoniis continuante, venit ad eum in cameram suam Ysabella[1] comitissa Harundelliæ, relicta comitis Harundelliæ H[ugonis] et ejusdem regis cognata, ut pro jure suo de quadam custodia ipsam contingente verba faceret sibi profectura. Rex autem vultum ei primo protendens serenum, postea cum verbis asperioribus objurgans, nihil quod postulavit comitissa favorabiliter exaudivit; vendicavit enim sibi rex custodiam cujusdam custodiæ, ratione particulæ ipsum regem contingentis.[2] Unde ipsa comitissa, licet mulier, non tamen muliebriter respondit imperterrita; "O "domine rex, quare avertis faciem tuam a justitia? "Jam in curia tua quod justum est nequit impetrari. "Medius inter Deum et nos constitueris, sed nec te "ipsum nec nos sane regis, nec ecclesiam veritus es "multipliciter perturbare, quod non tantum in præ-"sentiarum sed multotiens est experta. Nobiles in-"super regni modis variis vexare non formidas vel "erubescis." Quod cum audisset rex, corrugans nares et subsannans, voce dixit elevata; "Quid est hoc, O "domina comitissa? confeceruntne magnates Angliæ "cartam, et pepigerunt tecum, ut fieres eorum, quia "eloquens es, advocata et prolocutrix?" Ad quod

f. 265 *b*.

Her reproaches to the king for his injustice.

[1] See above; p. 215, note [3].

[2] *contingentis*] contingente, B.

comitissa, licet juvencula, non tamen juveniliter respon- A.D. 1252.
dit; "Nequaquam mihi, domine, regni tui primates
" cartam confecerunt; sed tu cartam, quam confecit
" pater tuus, et tu eam concessisti, et jurasti obser-
" vare fideliter et irrefragabiliter, et multotiens ut
" eam observares a fidelibus tuis pecuniam de liberta-
" tibus observandis eorum extorsisti, sed tu semper eis
" impudens transgressor extitisti. Unde fidei læsor
" enormis et sacramenti transgressor manifestus esse
" comprobaris. Ubi libertates Angliæ totiens in scripta
" redactæ, totiens concessæ, totiensque redemptæ? Ego
" igitur, licet mulier, omnesque indigenæ et naturales
" ac fideles tui appellamus contra te ante tribunal
" tremendi Judicis. Et erunt nobis testes cælum et
" terra, quoniam inique nimis nos tractas insontes, et
" nos Deus ultionum Dominus ulciscatur." Ad hæc He is silenced, but does not grant her justice.
rex siluit confusus, quia dictante propria conscientia
cognovit quoniam a tramite veritatis non exorbitavit
comitissa, et ait; " Nonne postulas gratiam eo quod
" mihi cognata sis?" At illa; "Ex quo mihi quod jus
" expostulat denegasti, quomodo spem concipiam ut
" mihi gratiam facias postulanti? Sed et contra illos
" ante faciem Christi appello, qui te fascinantes et in-
" fatuantes consiliarii tui sunt, et te a via veritatis
" avertunt, suis tantummodo commodis inhiantes."
His igitur auditis rex siluit, satis civiliter redargutus.
Comitissa autem nec licentiata, nec licentiam postulans,
magnis laboribus et sumptibus inaniter factis, ad pro-
pria remeavit. Rex autem perseverans incorrigibilis,
nec his nec aliis verbis salubribus adquievit.

Divertit se rex ad negotium de Wasconia.

Convocatis igitur denuo dominus rex optimatibus Speech of the nobles on the condition of Gascony.
suis, qui, prout prætactum est, suo impetui primo re-
stiterunt, convenit eos de negotio Wasconiæ, quid agen-
dum. Cui responderunt magnates, " Si comes Legre-

A.D. 1252. They justify Simon de Montfort,

" cestriæ S[imon] regi rebelles edomare studuerit, non " mirandum nec dolendum; maxime cum ipsi Wascо- " nenses infames sint, eo quod te dominum suum ad " ipsos confidenter confugientem prodiderunt et multi- " formiter depauperarunt, unde inglorius et pauper, " non sine omnium Anglorum dampno et obprobrio, re- " measti.

Item.

" Præterea, Wasconensium quamplurimi prædones " sunt et fures, mercatores et peregrinos spoliant itine- " rantes, habentes refugium antiquam latronum spe- " luncam, in montibus scilicet inaccessibilibus de Egre- " munt, quam castris fortibus roborarunt. Restant " etiam aliquot anni, scilicet tres et dimidius, ut ipse " comes secundum cartam tuam ipsius terræ custodiam " optineat. Item de statu suo moderno minime certi- " ficamur, cum vasta terrarum et marium spatia inter- " jaceant; nec de incertis certe possumus respondere." Verum non complacuit regi, quod ipsi sic comitem ex- cusantes, ipsum sic justificaverunt. Proposuit enim durius egisse cum eo, ut proditor haberetur, et ut proditor judicaretur exhæredatus. Quod profecto comi- tem licet remotum non latebat. Unde addidit comes, cum hæc ipsi nuntiarentur; " Bene hoc novi, ut scilicet " me spoliato aliquem Provincialem ditaret aut Picta- " vensem meo comitatu."

which displeases the king.

Speech of Simon de Montfort.

Solutum est concilium.

The king thinks of asking for a legate.

Solutum est igitur concilium, rege hinc inde tam contra magnates quam contra prælatos ira succenso[1] vehementi; cogitavitque legatum vocare, qui clerum compelleret ad prædictæ postulationis contributionem auctoritate Apostolica; licet grave foret tributum, et ecclesiæ servitus nova et intolerabilis. Et sic mala

[1] *succenso*] succensus, B.

malis imminebant cumulanda. Taliter igitur Caursinis et Judæis et aliis creditoribus impinguatis, prælati cum magnatibus clitellis evacuatis dolentes et egentes recesserunt. A.D. 1252.

De verbis magistri Hospitalis.

Tempore quoque sub eodem, magister[1] Hospitalis Jerosolimitani in domo de Clerekenwelle, in pace expectans donec tempus quietis idoneæ inveniret confabulandi cum rege, de quadam manifesta injuria ipsi illata querulus patefecit; cartas quoque regum et suam de protectione ostendit. Cui rex voce elevata iratus respondit, prævio magno juramento; "Vos prælati et "religiosi, maxime tamen Templarii et Hospitalarii, "tot habetis libertates et cartas, quod superfluæ f. 266. "possessiones vos faciunt superbire et superbientes "insanire. Revocanda sunt igitur prudenter quæ im- "prudenter sunt concessa, et revocanda consulte quæ "inconsulte sunt dispersa." Et addidit; "Nonne domi- "nus Papa quandoque, immo multotiens, factum suum "revocat? Nonne apposito hoc repagulo, *Non obstante*, "cartas cassat præconcessas? Sic et ego infringam hanc "et alias cartas, quas prædecessores mei et ego temere "concessimus." Cui magister Hospitalis, quem priorem appellant, respondit alacriter vultu elevato; "Quid est "quod dicis, domine rex? Absit, ut in ore tuo recite- "tur hoc verbum illepidum et absurdum. Quamdiu "justitiam observas, rex esse poteris; et quam cito "hanc infregeris, rex esse desines." Ad quod rex nimis incircumspecte respondit; "O quid sibi vult istud, vos "Anglici? Vultisne me, sicut quondam patrem meum, "a regno præcipitare, atque necare præcipitatum?" Complaints to the king by the prior of St. John's, Jerusalem (Clerkenwell).

[1] Robert de Manneby. See Brewer's *Monumenta Franciscana*, p. 289.

A.D. 1252. *Amoto Galfrido de Langeleia, substituitur in custodia forestæ Reginaldus de Moum.*

Geoffrey of Langley removed from the custody of the forests;

Tempore sub eodem, Galfridus de Langeleia, miles qui supra modum quos poterat aliquibus causis innodare oppresserat, a custodia forestarum amovetur, et in Scotiam ad consilium reginæ Scotiæ filiæ domini regis destinatur; cujus amotio et remotio multis multum complacuit Anglicanis; cui substituitur dominus Reginaldus de Moum.

also from the guardianship of the queen of Scots. He goes into Edward's service.

Idem[1] Galfridus, jubente rege Angliæ, [fuit] unus de custodibus reginæ Scotorum, sed ejus impetus noluerunt magnates Scotiæ diu tolerare, et amoverunt eum. Ipse autem ad servitium Edwardi se transtulit, in quo multos tam domino regi quam Edwardo inimicos suscitavit. Hunc Robertus Passeleue nutrivit et exaltavit; sed nutritus nutrientem supplantavit, et exaltatus exaltantem præcipitavit.

De Armeniorum relationibus.

Certain Armenians come to St. Alban's.

Diebus autem sub eisdem, quidam Armenii, quorum unus frater extitit ipsius viri sancti, qui apud Sanctum Yvonem obiit, de quo prænarratum est,[2] ad Sanctum Albanum causa orationis venerunt. Ipsos namque pallor faciei et barbarum prolixitas et vitæ asperitas[3] sanctos esse testabatur et severos.[4] Ipsi igitur super his, quia fide digni videbantur, requisiti, veraciter asseruerunt, quod Deo potius quam homine ultore Tartari, tam strage inter eos pestifera quam gladiis adversariorum, minorati sunt, sunt trucidati, sunt victi,[5] et ad sedes primitivas remeare sunt compulsi. Sciant autem Occidentales, quod nunquam tam formidabile exitium mundo imminebat. Asserebant insuper, se scire indu-

Their accounts of the Tartars,

[1] This paragraph is at the foot of the page.

[2] See above, vol. iii., p. 116.

[3] B. repeats *ipsos*.

[4] B. adds *et sanctos*.

[5] B. repeats *sunt*.

bitanter, quod Joseph Cartaphila, qui Christum vidit crucifigendum et expectat nos judicaturum, vivit adhuc, ut solet. Et hoc est unum de mundi mirabilibus et magnum Christianæ fidei argumentum. Est autem, ut aiunt, terra eorundem Armeniorum distans a Jerusalem triginta dietis; et ultimi fines eorum attingunt usque ad primas partes Indiæ, quæ in magna parte per Tartaros est vastata. Sciendum est, quod *in Armenia illa quievit Archa* Noe, sicut scriptum est. Sed hoc mirabile est quod adhuc durat; sed ad illam, quia super duorum altissimorum montium statuitur cacumina, et ibidem venenatorum serpentium et trahentium habitat multitudo, nemo prævalet pervenire. Vult insuper hoc Deus, ne ad eam homo perveniens partes inde detruncatas asportet; immo potius indelebili Dei clementia sic in hominum memoria super universali mundi exterminio et sequenti propitiatione perpetuetur.

A.D. 1252. the wandering Jew, Armenia. Gen. viii. 4. the ark.

Moritur comitissa Wintoniæ duciturque alia.

Eisdemque diebus apud Grobi, comitis Wintoniæ manerium non procul a Legrecestria, obiit comitissa uxor ejusdem comitis ætate juvencula, filia comitis Herefordiæ, de qua prolem idem comes non susceperat; sicut nec de alia uxore ejus præmortua, filia[1] Alani de Galeweia, minime prolem suscepit, nisi femininam. Obiit autem ipsa comitissa, de qua prædicitur, decimo tertio kalendas Novembris. Et sepulta est apud Brackele, ubi et alia ejusdem comitis uxor est intumulata; ipsa nempe domus ab antecessoribus suis fundata est. Et propter has causas multiplices sibi sepulturam ibidem elegit comes memoratus. Et ilico, sperans adhuc gratiam prolis procreandæ promereri a Domino, aliam[2] desponsavit.

Death of Matilda, countess of Winchester, at Groby, Oct. 20. Her burial at Brackley. The earl's third marriage.

[1] Helen. See above, vol. iii., p. 364.

[2] Alienora, daughter of William de Ferrers, earl of Derby, widow of William de Vaux.

A.D. 1252. *Nuntii regis Francorum libere mittuntur per Soldanatum Babiloniæ.*

The Christian captives in Egypt released.

Temporibus insuper sub eisdem, nuntii regis Francorum licenter ac libere per totum Soldanatum et ditionem Soldani Babiloniæ missi inquirunt, ubinam incarcerantur Christiani. Et qui in potestate Soldani ejusdem extiterant, liberi dimittuntur. Et qui captivi erant aliorum, qui de potentatu ejus fuerant, levibus conditionibus liberi dimittuntur; quorum redemptionem piissimus rex Francorum de sua elemosina præstitit abundanter.

De ossibus Willelmi Longæ-spatæ delatis Achon.

The bones of William Longespée removed to Acre.

Nuntiis autem ad prædicta destinatis, una dierum dixit Soldanus[1] Babiloniæ; "Miror de vobis Christianis, " qui ossa mortuorum veneramini, quare et non sollici- " tamini de ossibus illustrissimi et genere præclaris- " simi Willelmi, cui de Longa-spata cognomen additis.[2] " Verum multa, nescio si nugatoria, de ipsis ossibus f. 266 *b*. " auribus instillantur nostris et aliorum; quod scilicet " sub opacis noctibus [lumina] super tumbam ipsius " apparuerunt, et quibusdam Dominum ipsius invo- " cantibus beneficia multa cælitus sunt collata. Quia " corpus ejus veneranter, cum in bello trucidabatur, " propter ejus excellentiam et elegantiam,[3] fecimus " intumulari." Cui nuntii inter se colloquentes ad invicem dixerunt; "Qualiter possumus huic Anglico " detrahere, cum isti Sarraceni nobilitatem ipsius " W[illelmi] nequeunt diffiteri?" Postulantibus igitur sibi ossa ejus dari, concessit benigne Soldanus. Trahentes igitur secum sclavorum liberatorum multitudinem, et ossa secum dicti Willelmi nuntii deferentes, Acon pervenerunt. Et ossa memorata in ecclesia Sanctæ Crucis veneranter tumularunt.

[1] Azzeddin-Mocz-Ibegh.

[2] B. repeats *non sollicitamini*.

[3] B. repeats *veneranter*.

De violenta transgressione Willelmi de Valentia, fratris domini regis. A.D. 1252.

Outrage by William de Valence at a manor of the bishop of Ely (Hatfield, Herts).

Diebus quoque sub eisdem, Willelmus de Valentia frater regis uterinus, veniens de domo sua, quæ est in castro Hertfordiæ, intravit violenter et contra domini regis decretum, nuper de communi consilio Anglorum divulgatum, in indaginem, quæ vulgariter parcum dicitur, episcopi Elyensis, prope manerium suum de Haethfel; et ibi venabatur sine alicujus licentia, tam[1] contra legem terræ quam militaris facesciæ honestatem. Quo facto, divertit ad manerium dicti episcopi. Et quia non invenit potum cum sitiret, nisi cervisiam, violenter ostia promptuarii, quæ fortia erant et repagulata, cum magno tumultu confregit, et inhoneste ac horribiliter tumultuans, jurans, et maledicens cervisiæ et omnibus qui eam primo confecerunt, extrahi fecit clepsedras a doliis, et cum magna effusione et consumptione vinum præelectum, postquam satis potaverat, garcionibus suis et omnibus qui voluerunt jussit absque omni reverentia distribui, ac si esset aqua vel extrema cervisiarum. Audito igitur de tunsionibus quibus ostia confringebantur et de clamoribus effractariorum[2] tumultu, accessit serviens de manerio, ut eorum impetus compesceret et sponte vini eis distribueret abundantiam, sed probris et injuriis lacessitus insurgentium manus vix evasit violentas. Et cum omnes usque ad nauseam inebriarentur, vino diffuso et effuso, non curantes si dolia clepsedris opturentur, cum cachinnis et derisionibus recesserunt. Post quorum recessum, accessit famulus, quem servientem manerii appellant, et invenit ostia quasi in hostili guerra conquassata, et vinum fluens abundanter per cellarii pavimentum. Festinanter igitur fecit dolia opturari et ostia resarciri. Cum hæc autem episcopo nuntiarentur, dolorem et injuriam

[1] *tam . . . . honestatem*] In the margin.

[2] *effractariorum*] effratariorum, B.

A.D. 1252. sereno vultu pallians, ait; "Ut quid necesse fuit rapere "et prædari, quæ satis civiliter sponte et abundanter "postulantibus distribuuntur? Maledicti igitur tot in "uno regno reges, sed tiranni." Constat igitur tam violentum, tam impudentem rerum ecclesiasticarum invasorem, in laqueos sententiæ ex facto incidisse.

De quodam facto inhonesto Galfridi de Lizinnum, fratris ejusdem Willelmi.

Insolence of Geoffrey de Lusignan at St. Alban's.

Tertia vero die sequente, Galfridus de Lizinnum, frater Willelmi memorati, proponens apud Sanctum Albanum in cœnobio hospitari, præmisit suum marescallum, ut adventum ejus prænuntiaret et voluntatem indicaret, et cum veniret ad portam curiæ cœnobialis, non salutans janitorem, dixit; "Hic adest dominus "meus, qui prope est, qui hic vult hospitari. Ubi- "nam jacebit?" At janitor; "Ubi placuerit." At ille; "Non jacebit alibi quam in palatio regio, quod qui- "dem regis regia nuncupatur, de regio namque san- "guine procreatur." At janitor; "Utique, domine. "Veruntamen consuetudo hæc est apud nos, ut qui "hic voluerint hospitari, hospitium rogitent cari- "tative et non imperiose. Domus namque hæc "domus caritatis est." At marescallus fascinanti oculo et torvo vultu janitorem respiciens, intulit; "Quid "nugatorie fabularis? ubi nam est marescalcia ad "equos nostros stabulandos?" Et monstratum est ei longum stabulum hospitum, ubi ferme trecenti equi sine difficultate possunt stabulari. Erant autem eadem die viri boni, tam religiosi quam sæculares, qui gratia hospitandi illuc confluxerant, qui refecti fuerant, et quorum[1] equi appositis pabulis stabulati; cum ecce marescallus memoratus frontose intrans, et videns hospitum equos et ministros, iratus est vehementer.

[1] *quorum*] equorum, B.

Et insiliens diruptis capistris, tam equos quam ministros cum minis turgidis aufugavit;[1] nec etiam in aliquo angulo domus, quæ capacissima est, permisit latitare. Sed hæc omnia oportuit abbatem domus patienter tolerare, sicut et episcopum cujus offensionem prænarravimus, maxime cum effeminentur Anglici et conculcentur, et prædominentur alieni. Et sub rege tiranno in præcipiti glomerata, universa discrimini patent ac ruinæ. A.D. 1252.

De persecutione Roberti de la Ho, militis.

Anno quoque sub eodem, dum dierum illorum circuli volverentur, et festum Apostolorum Simonis et Judæ, qui est limes annorum regni domini regis Henrici tertii, quidam miles literatus Robertus de la Ho, cui rex commiserat tutelam Judæorum et sigilli sui quod ad scaccarium pertinet eorundem, graviter apud regem est accusatus, imposito ei crimine, quod quendam militis filium insontem per cartam quandam falsam et sigillo, cujus idem Robertus Judæorum justitiarius bajulus et custos extitit, roboratam [oppresserat]. Unde viliter captus est et custodiæ arctæ mancipatus, et consimili scandalo diffamatus quo Philippus Luvel jam anno transacto fuerat perfidorum Judæorum laqueis irretitus, qui et eorundem tunc extitit justitiarius, sed jam ad thesauri regii custodiam promerente industria sullimatus. Sic sic nempe Accusation of Robert de la Ho, Oct. 28. f. 267.

"Ludit in humanis divina potentia rebus." Ovid. Epist. ex Ponto, iv. 3, 49.

Tandem elaborantibus amicis detunicata est malitia Judaica, vix est dicti Roberti liberati innocentia declarata. Depositus[2] autem de balliva sua, quatuor marcas auri palam numeravit ad minus.

---

[1] *aufugavit*] affugavit, B.

[2] *Depositus . . . minus*] In the margin.

A.D. 1252. *De sollicitudine generalis procuratoris episcoporum Angliæ.*

The bishops obtain from the Pope a limitation of the power of the archbishop in the question of visitation.

Tempore quoque sub eodem, fuit quidam procurator generalis magister J. ex parte episcoporum Angliæ, contra archiepiscopum Cantuariensem exigentem totalem Angliæ visitationem in gravamen ecclesiæ Anglicanæ intolerabile, in curia Romana. Qui ut gravamini tanto resisteret, contulit domino Papæ sex milia marcarum. Et sic moderata est visitatio archiepiscopi, exigentis visitationem plenariam, ita scilicet, quod nullam ecclesiam visitabit parrochialem, nisi vocatus per loci rectorem, sed tantummodo ecclesias conventuales, non exemptas; et tunc non debet recipere pro procuratione sua nisi quatuor tantum marcas. Hujus negotii tenor propensius intelligi potest per literas domini Papæ, quæ in libro scribuntur Additamentorum, ad hoc signum I–△/▽–I.[1] Diligens autem intentionum in ipsis perscrutator bene poterit intelligere, qualiter episcopi religiosos regni, sed et maxime exemptos, diligant; sed ut Deo irato generalis sit hæc pestis, tam in prælatis quam laicis, quod divisio desolationem generabit.

Venit magister Albertus in Angliam.

Albert, the Pope's notary, comes to England, 11 Nov.

Circa festum quoque sancti Martini, venit magister Albertus domini Papæ notarius in Angliam, qui jam biennio elapso venerat, quando scilicet parabatur rex Francorum transfretare, ex parte domini Papæ prohibiturus, ne rex Anglorum terras regis Francorum Deo militaturi quomodolibet infestaret. Causa autem adventus sui multos latuit in principio; sed effectus per opera causam postea patefecit. Dominus autem Papa, sciens comitem Ricardum fratrem domini regis præ omnibus optimatibus Occidentis pecunia abundare, non

The Pope offers Apulia and Sicily to

[1] MS. Cotton. Nero D. 1, f. 103.

curans qualiter adquisita, satis astute providit, ut ipsum ad regnum Apuliæ, Siciliæ, et Calabriæ eligeret et vocaret, ut ipse comes Papæ militans, exposita sua pecunia dubiis Martis casibus, et corpore suo periculis præsentato, hæc omnia adquireret ad Romanæ curiæ emolumentum et thesauros in sui dampnum maximum accumulandos, hujus fretus sophistica deceptione qui dixit, *Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me.* Noverat enim Papa, quod comes hydropisi pecuniali insatiabiliter laborabat et dignitate temporali. Tali igitur edulio hamum recurvum fecit concupiscibilem, quo credidit eum citius inescare. Et tunc misterium manifestatum est, quare dominus [Papa] quondam apud Lugdunum tantum honorem fecerit comiti Ricardo ut cum ipso pranderet collateraliter, et tantum applausum ei fecerit, ut omnes mirarentur; sed non credebatur aliquatenus a quampluribus, ut consentiret aliquatenus comes Papalibus promissionibus, tum quia corpore sanus et integer nullatenus extitit, tum quia in armis strenuus nec exercitatus extitit, tum quia inhonestum videretur nepotem suum Henricum[1] supplantare, tum quia certa pro incertis non est sapientis commutare. Sed hæc omnia dominus Papa tolerabilia, sed nec inconvenientia fuisse judicavit. Sciendumque,[2] quod ea die qua comes R[icardus] epulabatur cum Papa, captus est infelici sidere rex Francorum. Hoc mihi hæc scribenti idem comes assertive narravit.

A.D. 1252. Richard of Cornwall.

S. Matt. iv. 9.

Earl Richard's information to Matthew Paris.

Albertus interim suæ intendit promotioni.

Et quia, ut moris est dicere, quod stulte orat, qui orando sui obliviscitur et qui alieno commodo intendens sui extat immemor, magister Albertus, Londoniis commorans donec de mandato domini Papæ, quod comes

Albert looks after his own interests.

[1] Son of Frederick II. and Isabella.

[2] *Sciendumque . . narravit*] In the margin.

A.D. 1252. suspensum protelaverat, certificaret, interim significavit multis Angliæ prælatis, supplicans ut hic palefridum, hic beneficium ecclesiasticum illi conferret; et alia si qua dona gratanter offerrent, ne videretur contemptus, minime refutaret. Factumque est ita, ut de abbate Sancti Albani inter cæteros et palefridum et ecclesiasticum beneficium meruit caritatis intuitu reportare, tale videlicet beneficium, quale de camera prælati alicujus, quod tantundem pæne significat, Romani colligere consueverunt.

De adventu archiepiscopi in Angliam.

Archbp. Boniface lands in England, 18 Nov.

In octavis autem beati Martini, applicuit in Anglia archiepiscopus Cantuariensis B[onefacius]; cujus adventus nullum penitus lætificavit, immo quod inviti dicimus, potius perturbavit. Reducebant enim omnes et singuli ad memoriam, quam inordinate, quam crudeliter se gerebat Londoniis, cum visitationem a viris religiosis ibidem exegisset; immo et qualiter regnum multipliciter depauperaret, et ecclesiam nunc undecim mili-

f. 267 *b*.

bus[1] marcarum, et nuper sex milibus marcarum, quæ

Injuries done by him to his see.

occasione suæ visitationis tirannice extorquebantur; necnon et qualiter nobilem ecclesiam Cantuariensem, cui tot sancti præfuerunt, enormiter succisis silvis et conculcato conventu, depauperaverit; qualiter quoque opimos redditus alienigenis penitus in suo tempore vacantes contulerit. Unde credebatur quod super palustre fundamentum debile surgeret ædificium. Sed hoc Altissimi dispositioni est relinquendum.

De discordia mota inter archiepiscopum Cantuariensem et electum Wintoniensem.

Quarrel between the arch-

Anno quoque sub eodem, infra octavas sancti Martini, quidam sacerdos auctoritate electi Wintoniensis

[1] *milibus*] mil., B.

se ingessit in custodiam cujusdam hospitalis in Suwerc, quod in episcopatu Wintoniensi esse dinoscitur. Vocatur autem prior qui custos est ipsius xenodochii, de consuetudine cohabitantium, quod beatus Thomas martir fundasse perhibetur.[1] Magister autem Eustachius de Len archiepiscopi Cantuariensis officialis, videns sibi in hoc facto derogari, eo quod ratione patronatus debuit ejus assensus intervenisse, quod per contemptum omissum est, admonuit dictum cedere sacerdotem, iterum et tertio, eo quod introitus ejus extitit injuriosus et præsumptuosus. Sacerdos autem, qui et prior dicitur, hoc facere renuit, suæ incumbens possessioni. Officialis autem ratione contumaciæ ipsum fecit excommunicari. In qua excommunicatione dictus prior stetit diebus quadraginta, multiplicans minas et convitia. Officialis igitur, talem non ferens superbiam, jussit ipsum tanquam contumacem capi. Quod audiens prior, se vestimentis sacerdotalibus intrans ecclesiam communivit. Ministri autem ad hoc missi ut ipsum caperent, ipsi minime pepercerunt, quia claves ecclesiæ excommunicatus contempserat. Jussit igitur officialis ipsum duci apud Maidenestane manerium archiepiscopi, donec deliberaretur quid super hoc faciendum, quia dicebatur quod archiepiscopus prope jam erat, reservaturum.[2]

A.D. 1252. bishop and the elect of Winchester (Æthelmar de Valence) respecting St. Thomas's hospital in Southwark.

The prior taken to Maidstone.

De facto electi Wintoniensis nimis præsumptuoso.

Hoc autem audiens electus Wintoniensis, secus quam decuit ira excanduit. Et quasi magnam cum dedecore passus injuriam, fratribus suis gravem præsentavit querimoniam. Quorum elatus auxilio et consilio, convocata manu militari armata, cum comitatu non minimo consequente, misit eos ut quærerent et caperent hujus auctores violentiæ. Ipsi igitur cum magno im-

Anger of the elect of Winchester.

[1] It was founded in honour of St. Thomas by the prior and convent of St. Mary Overey.

[2] Sic. Probably *reservandum* should be read.

A.D. 1252. petu et tumultu quasi in hostili guerra venerunt apud Suwerc, credentes ipsos illic invenisse. Omnia igitur perlustrantes, cum nullum invenissent, festinanter ad Maidenestanes, ut priorem captum et retentum potenter liberarent, rapido cursu pervenerunt. Et obstantia violenter confringentes et abdita rimantes, cum quem quærebant non invenissent, quia absconditus extitit, ignem postularunt, ut omnia redigerent in favillam. Et post multas injurias ibi perpetratas, postquam quod quæsierunt non invenerunt, certificati per aliquem susurronem ubi tunc extitit quæsitus officialis, scilicet apud Lamhet juxta Londonias, illuc glomeratim avolarunt. Ubi subvectis a vectibus ostiis vel confractis, intrantes catervatim, subito ante horam prandii ipsum officialem nil tale præmeditatum hostiliter ceperunt et indecenter. Et captum trahentes, imposuerunt eum quasi vilissimum mancipium furto deprehensum, quo volebant abducendum. Nec permissum est ad ipsum equiferum dirigendum lora retinere. O temeraria præsumptio! O inexcusabilis irreverentia, quæ tam autenticum virum, tam excellenter literatum, tam perspicue famosum, personamque archiepiscopi repræsentantem,[1] tam ignominiose tractavit et fatiga[vit]! Capellanum insuper qui capellæ deserviebat, ad cornu altaris confugientem, convitiis affectum inhumane tractaverunt, manibus sacrilegis res ecclesiasticas invadentes. Magister autem Henricus de Gaunt hunc audiens tumultum, pavore qui poterat in constantem cadere perterritus, caute effugiens, elapsus est, ne in manus caderet animam ejus requirentium. Officialem igitur, postquam omnia quæ ira immo furor persuaserat perpetraverant, usque Fernham traxerunt per habenas, donec de restitutione capti prioris certificarentur, violenter invitum retinentes. Tandem permissus abire, abjecte et viliter est expulsus. Qui pro tempore

Seizure of the archbishop's official (Eustace of Lynn) at Lambeth.

He is dragged to Farnham.

[1] B. ins. *q̄*.

gaudens, quod manus aduncas et hamatas evasisset, pedes, nec ausus retrospicere ne in statuam verteretur, usque Waverle,[1] domum Cisterciensium, licet senex, avolavit. Quem cum viderent monachi, admirabantur, quisnam casus ipsum solum et fugitivum ad ipsos sic fugarat. Ibi igitur consolatione suscepta, respiravit. A.D. 1252. He escapes to Waverley.

Reponitur super his coram archiepiscopo gravis querimonia.

Passi igitur tantam injuriam archiepiscopales, coram ipso archiepiscopo super tanta præsumptione, de magnis majora et de gravibus graviora derivantes, cum fletibus et suspiriis gravissimam reponunt querimoniam. Archiepiscopus igitur plus quam dici potest ira motus ait; "Hi sunt duri rumores in primo adventu nostro." Assumptis igitur secum Cicestrensi et Herefordensi episcopis, Londonias profectus est. Et ipse et duo episcopi memorati, pontificalibus redimiti, coram innumerabilibus quos ad hoc fecerant voce præconia convocari, concessa advenientibus venia triginta dierum, apud Sanctam Mariam de Arcubus, horribiliter nimis ac sollempniter omnes hujus temeritatis auctores et fautores, exceptis duntaxat domino rege et regina cum liberis eorum et comite Ricardo et comitissa uxore ejus et liberis eorundem, excommunicavit. Scripsit insuper omnibus episcopis suffraganeis suis, quatinus in virtute obedientiæ, qua tenentur ecclesiæ Cantuariensi obligati, similia facerent in ecclesiis suis, singulis diebus Dominicis et festivis, districte præcipiendo. E contra electus Wintoniensis confestim demandavit decano de Suwerc et quibusdam sibi subjectis aliis, ut ipsi archiepiscopo contradicentes in faciem denuntiarent palam, ipsam sententiam penitus nullam esse, immo inanem et frivolam, in peccatis esse vulpinam excusationem. Sed archiepiscopales de hac injuria et scandalo jam The archbishop excommunicates at St. Mary-le-Bow the authors of the outrage. f. 268. The elect of Winchester declares the sentence void.

[1] *Waverle*] Walerle, B., over an erasure.

A.D. 1252. Appeal to the Pope.

inde orto ad summum pontificem appellarunt. Fuerunt equidem nonnulli neutri partium faventes, qui dicerent archiepiscopum manifeste injuriatum fuisse electo. Quare[1] ut cessarent tales controversiæ, procuratum fuerat, ut fieret compositio quædam; quod tota domus memorata, non obstante titulo patronatus, dispositioni episcopi Wintoniensis, solvendo inde tres solidos annuos pro recognitione, subjaceret. Et ita uterque diffamatus notam incurrit injuriosæ violentiæ, dum cives memores procacitatis, quam archiepiscopus in primo suo impetu Londoniis fecerat, et extorsiones pecuniæ infinitas, quas idem procuraverat, necnon violentiam regis in sui creatione et suorum beneficiorum enormem collationem recitarent. Et ex alia parte regales, scilicet Pictavenses, notam proditionis sibi innatæ cum aliis convitiis, sicut moris est objurgantium, sortiuntur. Fueruntque de civibus hæc audientibus non pauci qui optarent, ut hi illos excerebrassent, alii reliquos eviscerantes. Et cum scribatur, *Væ illi* vel illis *per quos scandalum venit*, utræque partes ortis obprobriis et scandalis non minimis periclitabantur. Sic igitur regales contra reginales, Pictavenses contra Provinciales, quos multæ faciunt possessiones insanire, miseris Anglis dormientibus debacchantur, ac si certarent qui eorum eliminatis indigenis regno præfore excellentius mereretur. Verumtamen famæ ventilatio Pictavenses plus condempnavit, quia electus contra superiorem suum, tam superbe excedendo modum, confisus de fratre suo rege, qui ipsum, ut Deus novit, creaverat. Et sic maxime, quia per ditionem patris dicimur Pictaviam amisisse.

S. Matt. xviii. 7.

The general opinion is against the elect of Winchester.

De adventu archiepiscopi ad Oxoniam.

The archbishop goes to Oxford.

Archiepiscopus autem B[onefacius] ignem iræ conceptæ sub cinere thesaurizans, et condigne insistens, prout magister Eustachius, qui magis lædebatur et magis

[1] *Quare*] Quia, B.

doluit, instigavit ultioni de tam enormi transgressione, versus Oxoniam gressus maturavit, ut ibidem convocata scolarium universitate, quæ de diversis mundi partibus illic studuit congregata, factum tam nefarium seriatim in publico propalaret, ut sic non lateret per relationes eorum tanta culpa remotas etiam nationes. Qui cum illuc veniens civitati appropinquaret, perrexit ei obviam in equis faleratis et præelectis indumentis innumerabilis cleri multitudo, et ei ut decuit, tanquam archiepiscopo et totius Angliæ primati ac genere præclarissimo, reverenter occurrendo, applausum fecit et honorem; et pransurum in esculentis et poculentis abundanter respexerunt. Quorum facesciam, gestus maturitatem, vestium compositionem, morum severitatem cum archiepiscopus et ejus umbratiles clerici Provinciales considerassent, confiteri cogebantur, quod[1] Oxonialis universitas æmula Parisiensis censeri promeretur. A.D. 1252. Oxford a rival of Paris.

Sententia[2] *Oxoniis promulgatur.*

In crastino igitur beati Nicholai, coram universis clericis, quos pulsato[3] signo communi fecerat ad hoc congregari, præsumptuosam temeritatem ac temera[ria]m præsumptionem electi Wintoniensis, sumen[ti]s ex rege confidentiæ audaciam, fratrumque suorum et complicum in propatulo fecit recitari, et nomina transgressorum expresse publicari, et sententiam sæpedictam innovavit, quæ in literis plenius conscribuntur, quas idem archiepiscopus constituit episcopis suis suffraganeis transmitti universis, in quibus plenius nomina transgressorum exprimuntur. Quas qui intueri desiderat, librum requirat Additamentorum, qui apud Sanctum Albanum repositus omnem hujus negotii summam plenius declarabit; quæ[4] sic incipiunt, *Humani generis inimicus.* Dec. 7. The archbishop renews the excommunication at Oxford.

[1] *quod*] quem, B.

[2] *Dicta* is written in the margin with a style.

[3] *pulsato signo communi*] over an erasure; *pulsata campana*, margin.

[4] *quæ . . inimicus*] In the margin. MS. Cotton. Nero D. 1, f. 108.

A.D. 1252. Signum . Constat autem universis et singulis, electum et fratres ejus hujus factionis auctores extitisse.

De morte Blanchiæ Francorum reginæ.

Death of queen Blanche, 1 Dec.

Circa idem quoque tempus, videlicet prima Dominica Adventus Dominici, prima die mensis, obiit dominarum sæcularium domina Blanchia Francorum regis mater, Franciæ quoque custos, tutrix, et regina, ut adventanti Domino nostro Jesu Christo devota sua occurreret ancilla veneranter. Cujus mortem Francis lugubrem ac dampnosam dolor multiplex anticipavit, mariti sui
f. 268 *b.* scilicet regis Ludowici mors, suæ gratissimæ juventutis peremptiva, regni Francorum sibi incumbentis non minima sollicitudo, filii sui ægrotativa teneritudo, ejusdem crucis signatio, et postea ipsius peregrinatio irreditura; deinde, captio toti Christianitati deploranda; item, Roberti comitis Atrabatensi[s] probrosa fuga, quam sequebatur flebilis submersio; comitis insuper Pictavensis Andefulsi morbus incurabilis; postremo, quod relatum est ei, quod filius ejus primogenitus, rex scilicet Francorum, Deo militaturus in Terra Sancta proposuit ibidem omnibus diebus vitæ suæ morari et mori, pro regnoque terreno cæleste felici commercio commutare. Nobilissima igitur domina mater prædictorum Blanchia, suis orbata pignoribus, præmortua

Her burial at Pontoise.

languit desolata. Videnque mortem imminere, corpus suum legavit ad sepeliendum domui sanctimonialium apud Ponteise, quam ipsa a fundamentis magnifice construxerat. Facta[1] est autem sanctimonialis professa velata ante mortem, et supra velum apposita est corona, et vestita est reginaliter, et sic sepulta est, ut decuit, redimita. Magnanima igitur Blanchia, sexu femina, consilio mascula, Semirami merito comparanda, valedicens sæculo, regnum Francorum omni solatio reliquit destitutum.

[1] *Facta . . . redimita*] In the margin.

Johannes Mansel ad inæstimabiles redditus provehitur. A.D. 1252.

Anni vero sub ejusdem volumine, Johannes Mansel, qui domini regis principalis consiliarius extitit, arridente sibi fortuna, in tantum ditatus est redditibus, ut septingentis de novo sibi accumulatis, ad quatuor milia marcarum totalis ejus redditus annuus æstimabatur; ita ut nostris temporibus non est visus clericus ad tantam opulentiam ascendisse. Admirabantur autem cum stupore, qui *ea quæ Dei sunt sapiunt*, vehementer, hominem tam circumspectum tot animarum curam suscepisse non formidare, cum de omnibus coram summo Judice, ut reddat rationem sibi, se constiterit obligatum; sed ut verificetur quod scribitur, "Multi[1] multa sciunt, " seipsos penitus nescientes."

Enormous income of John Mansel.

S. Matt. xvi. 23.

Nota factum episcopi Lincolniensis.

Ipso quoque anno in tantum permissa est Romanorum avaritia a[2] Deo ascendisse, quod episcopus R[obertus] Lincolniensis super hoc stupefactus fecit a suis clericis diligenter computari et considerari alienorum proventus in Anglia, et inventum est et veraciter compertum, quod iste Papa præsens, videlicet Innocentius quartus, plus ecclesiam universalem depauperaverat quam omnes ejus prædecessores a tempore Papatus primitivi. Redditusque clericorum per ipsum in Anglia alienorum, quos ecclesia Romana ditaverat, ad plus quam septuaginta milia marcarum ascendit.[4] Redditus regis merus non ad ejus partem tertiam computatur.

Bishop Grosseteste makes an inquiry into the incomes of alien clerks in England.

Superbia eorum qui te oderunt ascendit semper.[3]

[1] This is the beginning of the treatise called "Meditationes de " cognitione humanæ conditionis," falsely attributed to St. Bernard, and printed among his doubtful works (ed. Par. 1839, ii., col. 661).

[2] *a Deo*] In the margin, where *in tantum* is repeated; this seems the true reading rather than *adeo*.

[3] Ps. lxxiii. 23.

[4] See the Additamenta, MS. Cott. Nero, D. 1, f. 126.

A.D. 1252. *De afflictione monachorum Cisterciensium in Anglia.*

The king sells the right of warren.

Eodemque anno, rex comperiens quod discordiæ magnatum ortæ propter warennas[1] eorum [ad] thesaurum suum per forisfacturas, in quas inciderunt, præbuerunt, licet turpiter, incrementum, fecit acclamari voce præconia in locis publicis, scilicet mercatis, quod qui warennam habere desideraret, loqueretur inde cum eo, et, data pecunia, benigne exaudiretur. Quod et aliqui fecerunt; et sic deperiit jus multorum, per antiquas cartas eis concessum, confirmatum, et usitatum. Unde abbas et conventus de Waredona, credentes sibi prodesse si warennam haberent, quia nobilium ministri conterminorum sepes eorum dilacerabant, et agros eorum seminatos percurrentes et omnia conculcantes, fratres eorum cultores et custodes verberibus et verbis contumeliosis affecerunt, a rege data pecunia warennam impetrarunt. Willelmus autem de Bello Campo, videns in hoc sibi derogatum esse, pecudes cepit et afflixit eorundem, et fratres eorum custodes trucidavit, vulneravit, et multipliciter dampnificavit. Didicerat enim uxore[2] sua stimulante, (uxorius enim extitit,) religiosos plus quam milites impugnare, dum jam per spatium duodenne canonicos de Newenham incessanter fatigarat, durus existens et petrinus quibus patronus debuit extitisse. Modo quoque consimili, Petrus de Sabaudia, cui regis maxima familiaritas cornua præstitit præsumptionis, non veritus magnatum antiquorum beneficia perturbare et statuta infirmare, sanctam domum Girivallensem ordinis Cisterciensis, in partibus Angliæ Borealibus a piis patribus nostris sitam et magnifice fundatam, continuatis decennalibus persecutionibus non destitit fatigare. Rex autem hæc omnia conniventibus oculis sceleribus pertransiit impunitis, et ita permit-

Nota regis versutiam excogitatam per concessionem warennæ.

The abbat and convent of Wardon avail themselves of this.

Consequent troubles.

Also at Jervaux.

[1] *warennas*] warrennas, B.

[2] Yda, Hist. Anglor., iii., p. 129. See also the Dunstable Annals, *Annal. Monast.*, iii., pp. 172, 191. This is William Beauchamp, of Bedford (5th baron).

tens, id est, consentiens ; et facinora perpetrantes di- A.D. 1252.
vinæ ultioni gravius reservantur.

Anni conclusio.

Transiit igitur annus ille frugibus et fructibus medio- Summary of the year.
criter fœcundus, peste pecudum mortifera truculentus ; et ut de humano statu succincta disseram brevitate, omni hominum generi turbulentus. Cujus utique perturbationis, inter Orientales captio regis Francorum f. 269.
causa fuisse [in]feliciter perhibetur, sicut os projectum in medio canum protervorum, quod cum quilibet nititur apprehendere, alter in alterum insurgendo nititur protervire, et sese mutuo pro osse corrodendo corrodunt, nec corroditur. Imperium quasi ratis sine gubernaculo periclitatur. Regnum Francorum spoliatum rectoribus, baronibus, armis, et thesauris, nunquam adeo doluit omni destitutum [1] consolatione. Anglia vero ab alienigenis conculcata, et multis dominis inclinata, suique regis sincera dilectione viduata, extremis quoque subjacens conditionibus, inconsolabiliter contabuit desperata. Et quod gravissimum est, diatim inter ecclesiam et populum odium venenosum suscipit incrementum.

Anno Domini MCCLIII., qui est annus regni domini Henry III. keeps Christmas at Winchester.
regis Henrici tertii trigesimus septimus, fuit idem rex ad Natale apud Wintoniam, gaudia magnifice Dominicæ celebrans Nativitatis.

De quodam novo martire apud Mediolanum occiso, Petro nomine.

Tunc quoque temporis, venerunt nuntii domini regis Martyrdom of Peter the Dominican.
et quorundam magnatum Angliæ, nuntiantes quod quidam frater de ordine Prædicatorum Petrus [2] nomine, dum prædicasset Mediolani, et vitia et errores, immo

[1] *destitutum*] destituta, B. | [2] *Petrus nomine*] Written over an erasure.

A.D. 1253. hæreses Mediolanensium, non palpando redarguisset, pro assertione veritatis ab eisdem latenter interemptus est; et sic martirium præco subiit veritatis. Sed ne lateret diu veritatis sub modio lucis serenitas, Dominus ipsum ilico miraculorum indiciis manifestavit; super quibus dominus Papa ad plenum certificatus ipsum magnifice canonizavit.[1]

His miracles and canonization.

De novo senatore triennali, scilicet Brancaleone.

Brancaleone of Bologna made senator of Rome for three years, (Aug. 1252).

Retulerunt insuper nuntii memorati, quod mense Augusti Romani elegerunt sibi novum senatorem, civem Bononiensem, nomine Brancaleonem,[2] virum justum et rigidum jurisque peritum, qui noluit electioni de se factæ quomodolibet consentire, nisi securum eum facerent, quod tribus annis, contra statutum urbis, staret in ipsius senatus potentia. Exegit insuper ab unoquoque civium potentum obsidem frugalem, et ab universitate sacramentum, ut eidem tanquam senatori fideliter obedirent. Noverat enim insolentiam Romani populi, pro minimo frequenter recalcitrantis et seditionem commoventis. Cum autem consentiens a civibus et populo reciperetur, posita est ei conditio irrefragabilis, ut scilicet urbem et urbis populum juste gubernaret, vel nunquam corpore integer Bononiam remearet. Stabilitus interim senator triennalis, quosdam de civibus de homicidio infames et demum convictos in fenestris suorum castrorum suspendi fecit, et quosdam contumaces patibulis fecit præsentari.

His severity.

De xenio nobili Wintoniensium.

The king's ingratitude to the citi-

Regi autem pransuro [in] festo Natalis memorati cives Wintonienses miserunt nobilissimum xenium in

[1] St. Peter martyr was murdered at Ferona, near Barlassina, between Milan and Como, on April 6, 1252. (Acta Sanctorum, 29 April, p. 681.) His tomb is in S. Eustorgio, Milan. He was canonized March 25, 1253. (Id., p. 682.)

[2] Brancaleone d'Andalò, de' conti di Casalecchio, of Bologna.

esculentis et poculentis domino regi, quod potuit intu- A.D. 1253.
entes in admirationem commovere. Rex autem pro gratiarum actionibus ipsos ad ducentas marcas in brevi persolvendas obligavit; natus enim ibi extiterat, et sic Natalis solempnitatem in lugubrem eis convertit lamentationem. Rex tamen non hoc reputans, conviviis intendebat celebrandis. Sed quia vix hujus mundi serena gaudia adveniunt impermixta, læserat hospitem utrumque sententia lata ab archiepiscopo in electum Wintoniensem et in omnes fautores ejus, quia nondum absolutus erat electus nec in osculo pacis receptus, licet pax fuisset subarrata. In octavis Epiphaniæ, rege et regina diligenter procurantibus, rege pro fratre suo electo, regina pro avunculo suo archiepiscopo, et tanto vigilantius, quia Willelmus de Valentia et Johannes de Warannia dicebantur illi violentiæ interfuisse, plene restitutus [est][1] gratiæ et paci Wintoniensis electus cum archiepiscopo et in osculo pacis receptus. Juravit enim in publico, quod nunquam consenserat illi violentiæ, nec illi unquam complacuit, sed ipso nesciente et invito fuerat temere perpetrata. Et sic absolutus est ipse electus; et ut nullus scrupulus iracundiæ remaneret discordiæ, omnes, qui dictæ contumeliæ intererant, largissimæ absolutionis beneficio congauderunt.[2]

zens of Winchester.

The elect still excommunicate,

but absolved on Jan. 13.

Apparuit igitur per hujus rei consummationem, quam vigilanter episcopi et omnes alii huic pacis reformationi intenderant, ubi impune omnis prædicta remissa injuria; et hoc quidem factum est, quia rex promiserat illis, se ipsis omnibus pacem procurantibus semper fore obnoxium et omnibus beneplacitis eorum plenius inclinandum. Confidentius igitur ad tractatum ardui negotii prætaxati, videlicet de concessione memoratæ contributionis, pro cartæ magnæ observatione, sese contulerunt. Tandem post multas disceptationes ad hoc

f. 269 *b*.

This brought about by the bishops and others.

---

[1] *est*] From the Hist. Anglor., iii., p. 131.

[2] *congauderunt*] congauderent, B.

A.D. 1253. Aid promised to the king by the bishops, if he will abstain from oppressing the church.

inclinarunt, quod non in tantam ac talem, sed in aliquam assentirent contributionem, et efficax auxilium præstarent et ultroneum, si rex a consuetis injuriis quibus ecclesiam oppresserat, prout multotiens promiserat, cessare voluisset, et piis consiliis suorum naturalium obsecundaret; et hoc suppliciter flagitabant. Ad quod favorabiliter rex respondit, quod providerent et secreto scriberent cum summa deliberatione articulos offensionis cujuscunque, et ipse omnia emendaret emendanda; et statutus est dies ea pronuntiandi, ut rex de communi consilio omnia feliciter reformaret. Optimam igitur spem conceperant, quod rex eis benigne optemperaret, tum pro eo quod ad instantem petitionem suam, omnem fratri suo electo Wintoniensi, ut jam dictum est, [offensam] remittentes, pacem plenarie reformarunt; tum quia cruce signabatur, quæ exigit justitiæ humiliationem; tum quia maturiore ætate roborabatur; tum quia exemplo patris sui plenius poterat edoceri; tum quia per eventum, qui nuper Francorum regi accidit, certius debuit præmuniri; tum quia ecclesia eidem sponte jam juvamen pollicetur. Et si multæ sint causæ, quare hoc favore promtissimo facere teneretur, unam huic volumini potissimam duximus annectendam. Diebus quibus beatus Edmundus Cantuariensem rexit ecclesiam, concessa fuit quædam contributio regi, secundum desiderium et postulationem suam; juravit idem rex, tenens manum dexteram super sacrosancta Evangelia, et in sinistra cereum accensum, dicto archiepiscopo juramentum dictante, quod sine omni cavillatione ex tunc cartam totiens fidelibus concessam inviolabiliter observaret, nec se permitteret aliquorum susurronum consuetis fallaciis irretiri. Similiter et multi qui tunc præsentes extitere præsules, candelas accensas tenentes simul cum memorato archiepiscopo excommunicaverunt omnes ejusdem cartæ violatores et sinistre eam interpretantes, et in consummatione latæ sententiæ, quando ab omnibus et etiam ab ipso rege, ut moris est, "Fiat,

He had already sworn solemnly to Magna Carta,

" fiat," iterabatur, et projectæ candelæ extinctæ pro- A.D. 1253.
iciebantur, et fœtentes et fumigantes naribus circumstantium et oculis offendiculum generarent, ait archiepiscopus; " Sic, sic extinguantur, fumigent, et fœtèant " animæ condempnatæ eorum, qui dictam cartam vel " violabunt vel sinistre interpretabuntur." Et acclamatum est ab omnibus, sed a rege frequentius et alacrius, " Amen, Amen." Et hæc acta sunt in capella Sanctæ Katerinæ apud Westmonasterium. Veruntamen *excelsa non abstulit*, ut legitur in veteri Testamento 3 Reg. xv. 14.
de quibusdam regibus desipientibus. Immo pecuniam but had not kept his oath.
collegit, et collectam contra commune decretum prodigaliter dissipavit. Sic denuo, et in hoc anno, qui tempore fluxit in præsenti. Hoc deliramentum quia sæpe iteratur, non jam pro magno, proh dolor! reputatur.

Magister Albertus recedit.

Magister Albertus, qui, misso nuntio ad dominum Departure of the nuncio Albert.
Papam, mandatum ejus expectaverat, refertis clitellis repatriare maturavit. Noluit enim Papa aliquatenus comitem Ricardum de thesauro suo juvare, vel castra conferre, ut posset receptari, nec obsides, quibus posset inniti confidenter, destinare. Credens igitur comes consilio saniori et mandato Conradi amici sui, in pace remansit. Dominus igitur Papa, cum non posset comitem enervare, ad alia fallendi argumenta se convertit, proponens fratris ejusdem comitis, scilicet domini regis Angliæ, simplicitatem circumvenire. Super quo prævaluit, prout dicetur in sequentibus.

The Pope, failing with earl Richard, tries Henry III. in the matter of the kingdom of Sicily.

Aufugantur Judæi de regno Francorum.

Diebus sub eisdem, venit de Terra Sancta mandatum The Jews banished from France, excepting under cer-
domini regis Francorum, ut omnes Judæi a Francorum regno expellerentur, exilio dampnati sempiterno, addito hoc temperamento, " Sed qui remanere desiderat, nego-

A.D. 1253. tain conditions.

" tiator sit vel operator manuum, incumbat mechanicis " artificiis." Improperatum enim fuit eidem regi a Sarracenis, quod parum diligimus aut veneramur Dominum nostrum Jesum Christum, qui peremptores Ejus inter nos degere toleramus. Caursini autem Judæorum exulantium locum et officium licenter occuparunt.

Obiit abbas Sancti Augustini Cantuariensis.

Oppression of St. Augustine's, Canterbury, by the king. f. 270.

In eodem tempore, cum abbas[1] Sancti Augustini obisset, dominus rex, ut ita monstraret manifeste, quoniam cartam sæpe dictam minime vellet observare, bona illius ecclesiæ per satellites suos quasi exterminando diripuit, et alios articulos ipsius cartæ transgrediendo nimis impudenter in prælatos et nobiles et cives Londonienses studuit desævire. Conventus dictæ domus nimis consternatus, festinanter, ut pestis rapinæ cessaret, præcentorem[2] suum sibi elegit in abbatem. Qui postquam eligeretur, vix de substantia ecclesiæ licuit ei de sibi necessariis, facto fine cum rege, providere. Dissipatis igitur bonis ecclesiæ, vix potera[n]t monachi per quinquennium sequens respirare.

De jactura et infamia abbatis et conventus ecclesiæ Sanctæ Mariæ Eboraci.

Sufferings of the abbeys of St. Mary's, York,

Tempore quoque sub eodem [subiit] abbas[3] et conventus ecclesiæ Sanctæ Mariæ Eboraci maximam cum infamia [jacturam] propter quandam cartam, quam adversarii eorundem, quorum maximus fuit Johannes Franciscus clericus regis de scaccario, judicarunt fore reprobandam. Creditur autem indubitanter eundem Johannem, qui natione Borealis redditus suos de bonis ecclesiæ memoratæ in partibus illis sitienter desideravit ampliare, illud secus quam animæ suæ expediret

[1] Robert of Battle.
[2] Roger of Chichester.
[3] Thomas de Warterhille.

procurasse, cum scribatur, *Væ homini per quem aliquod scandalum generatur*. Coacti sunt igitur maximam pecuniæ summam regi numerare; insuper terras et redditus opimos perpetuo amittere, et infamia indelebili deturpari. Dispersi sunt igitur monachi; et illa nobilis ecclesia, omnimodam induens confusionem, discrimini patuit et ruinæ. Simili quoque modo, abbatiam de Selebi ob causam consimilem memoratus persecutor Johannes, quem ultor Dominus monoculaverat ob præcedentia merita, irrestaurabilibus dampnis lacessivit. A.D. 1253. S. Matt. xviii. 7. and Selby.

Romani Tiburtinam civitatem exterminarunt.

Ipso quoque tempore, Romani civitatem Tiburtinam miserabili exterminio vastarunt,[1] propter civium insolentiam et superbiam, unde coacti sunt cives nudi, discalciati, et vincti Romam adire, misericordiam pro vita optinenda petituri. Submission of Tivoli to the Romans.

Qualiter comes Gloverniæ R[icardus] desponsaverit neptem regis de Pictavia oriundam.

Anno quoque sub eodem, indigenarum Angliæ argumentosus supplantator, volens omnes regni sui nobiles degenerare, ad sic totam Anglorum in eorum excidium propaginem annullare genealem, atque eorundem sanguinem generosum melancolicis fæcibus alienorum perturbare, doluit quod saltem Ricardus comes Gloverniæ et ejus progenies ex fonte sulphureo non coinquinaretur. Erat enim comes juvenis, elegans, facundus, providus, et legum terræ peritus, et talis per omnia, ut omnium Angliæ nobilium [spes] in sinu ejus merito reponeretur, et omnium gratiam optineret et favorem. Sed spes con- The hopes entertained of Richard de Clare

[1] *vastarunt*] vastavit, B. This was in May, 1254. See the letter of Brancaleone in Vitale, *Storia Diplomatica de' Senatori di Roma*, p. 122.

A.D. 1253. destroyed by his avarice.

cepta fefellit universos; nam ignobilis avaritia diu delitescens ipsius nobilitatem enormiter obfuscavit, quæ sic prorupit in publicum. Dominus igitur rex olfaciens cupiditatem ejus, (nam in custodia ejus pluribus annis extiterat,) ait illi; "Comes mi amicissime, volo ne te "amodo lateat arcanum cordis; cupio te sitienter "sullimare, ditare, et promovere, filiæ Guidonis comi- "tis Engolismi, fratris mei uterini, filium tuum legiti- "mum primogenitum matrimonialiter copulando. Tibi- "que largitor munificus quinque milia marcarum con- "feram, quibus poterit nurus illa ad regale fastigium, "prout decet puellam regia stirpe procreatam,[1] sulli- "mari." *Avaritia*[2] igitur, quæ sola inter omnia vitia *idolorum servitus* esse perhibetur, stimulante, comes, in hoc degener nimis et ab avita declinans nobilitate, consensit, ut scilicet quandam ætate puerilem, immo infantulam et, ut præsumitur more Pictavensium, fidelitatis ac speciositatis expertem, et a remotis et collateraliter et occasionaliter regalem generositatem sibi usurpantem, hæredi suo legitimo pro nummis, ac si esset institor aut fœnerator, copularet. Et cum non haberet rex prædictam ad manum pecuniam, quia consuevit esse undecunque raptæ dispersor, supplicavit, sed imperiose, abbati de Sancto Albano et abbati[3] de Radingo et abbati[4] de Wautham,[5] ut fidejuberent versus comitem Gloverniæ pro pecunia memorata. Quod nullo modo facere debuerunt vel potuerunt. Quis enim regem recalcitrantem cogeret ad solutionem? Supplicavit insuper Templariis et Hospitalariis instanter, ut onus dictæ subirent obligationis, quo dicto comiti tenebatur. Quod cum constanter renuissent, asserentes se hoc minime potuisse, iratus rex terribiliter comminatus est illis. Et in ipsa ira aufugavit fratrem Rogerum Templarium ab officio elemosinariæ et a curia

The king persuades him to marry his son to Alice, daughter of Guy de Lusignan, count of Angoulême, by the promise of 5,000 marks.

Attempts of the king to get the money.

[1] *procreatam*] procreatum, B.

[2] Eph. v. 5. See also Coloss. iii. 5.

[3] Probably Ralph.

[4] Simon de Seham.

[5] B. has *et qui* in the margin.

jussit elongari; et aliis nactis occasionibus, Templariis et Hospitalariis insidias tetendit novercales. Rex insuper in multa pecunia tenebatur comiti Legrecestriæ S[imoni] pro resignatione cartæ quam habuit de rege de custodia Wasconiæ per quinquennium. A.D. 1253. f. 270 *b*.

Quomodo rex Hispaniæ vendicavit sibi jam Wasconiam.

Rex igitur Hispaniæ Andefulsus, comperiens quod comes Legrecestriæ S[imon] recessit a Wasconia et cartam custodiæ ejus resignaverat, ilico sibi vendicavit Wasconiam, et eo tutius, quod soli puero principanti Edwardo relinquebatur, secundum illud Lucani; Alfonso X., king of Spain, lays claim to Gascony, on Simon de Montfort's departure.

> " Ætas Niliaci nimium[1] suspecta tiranni est,
> " Ardua nempe[2] fides maturos exigit annos." Pharsalia, viii. 281, 2.

Comperiens igitur hæc duo rex memoratus, videlicet quod recesserat comes vir Martius, et dominabatur puer, favorem summi Pontificis sibi conciliavit, ut sine aliqua ecclesiæ offensione liceret ei, quod suum erat ex dono regis Anglorum Henrici secundi, unde cartam habuit de dono ipsius regis, et confirmatione regum Ricardi et Johannis, sibi potenter reposcere et mancipare. Rex igitur Castellæ Guastonem[3] quendam generosum et potentem Wasconensem et quosdam alios de magnatibus terræ illius ad se vocavit, et adhæserunt multi de nobilibus Wasconiæ, relicto rege Angliæ, regi Hispaniæ, et maxime divites qui vina sua venalia in Angliam mittere consueverunt, quæ rex Angliæ pro libitu detinere et diripere non erubuit. Quod videntes Burdegalenses domini regis Angliæ fideles, ipsi sub omni celeritate nuntiarunt, quod nisi eis festinanter et potenter subveniret, totam Wasconiam proculdubio amitteret, regi Message to Henry III. from the people of Bourdeaux.

[1] *nimium*] nobis, Lucan.

[2] *nempe fides maturos*] quippe fides robustos, Lucan.

[3] Gaston de Béarn.

A.D. 1253. Castellæ, qui omnia vendicat et occupare sperat, mancipandam. Quod cum audisset rex, doluit et pœnituit ipsum præcordialiter, sed sero, quod comitem S[imonem] a custodia Wasconiæ revocasset. Comes autem ne precibus pulsaretur ut rediret, cessit in Franciam, ubi magnates regni Franciæ libenter ipsum retinuissent, proponentes ipsum sibi et regno ad consulendum regno desolato et multum desperato propter absentiam regis et mortem Blanchiæ reginæ, ut esset eis, quia strenuus fuit et fidelis, pro senescallo. Quod constanter renuit comes, ne videretur proditor extitisse, secundum illud Apostolicum, *ab omni specie mali abstinete vos.* Comes autem Ricardus quia de Wasconia supplantabatur, unde et cartas optinuerat, omnia conniventibus, caute et tacite considerabat.

Simon de Montfort goes into France.

The nobles invite him to stay as their seneschal.

1 Thess. v. 22.

Moderatio de visitationibus.

Diebus sub eisdem, dominus Papa, ut ambabus partibus satisfaceret, satis salubriter et tolerabiliter providit et decrevit, ut archiepiscopus et alii prælati, ad quos spectat visitatio, visitationem facerent debitam et consuetam, ita tamen, ut visitati non gravarentur in procurationibus visitantium; et limitando taxavit pretium cujuslibet visitationis, prout literæ Additamentorum libri declarant ad hoc signum[1] ⊙—|-|-|-|—>.

Limitation by the Pope to the visitations of the archbishop and bishops.

Transfretant quidam magnates ut prælocuta impleantur.

Eodemque anno imminente veris initio, comes Gloverniæ Ricardus et Willelmus de Valentia frater regis in magno apparatu et pompa simul transfretaverunt, ut matrimonium inter filium ejus Gilbertum[2] primogenitum et filiam comitis Engolismi fratris regis prælocutum[3]

Richard de Clare and William de Valence cross for the proposed marriage.

[1] MS. Cotton. Nero D. 1, f. 110 *b*.

[2] *Gilbertum*] Ricardum, B.

[3] See above, p. 364.

plenum ducerent ad effectum et consummationem. Et ut *fimbrias suas dilatando* laudem peritiæ militaris promererentur in sua florente ætate, in quodam hastiludio ibidem commisso, vires suas, audaciam, et equorum celeritatem ausu temerario sunt experti. Francigenæ enim ex innata sibi superbia indignantes, quod juvenes calamistrati et delicati ausi sunt in tantam prorumpere temeritatem, cum legamus Hectorem Paridi dixisse, A.D. 1253. S. Matt. xxiii. 5. They are well beaten at a jousting.

" duro Mars milite gaudet,"

ipsos alacriter exceperunt. Et spoliatos et prostratos tam egregie bacularunt, ut fomentis et balneis diuturnis indigerent. Parum tamen plangi meruerunt, qui ad matrimonium Anglis exosum, vane gloriantes et tribualiter inflati, properarunt. Visa est tunc temporis luna quarta die antequam pronuntiaretur. Lunar phenomenon.

Cives Londonienses coacti sunt pecuniam regi solvere.

Eodemque tempore, scilicet infra primam Quadragesimæ quindenam, rex levi occasione a civibus Londoniensibus, quos propter civitatis dignitatem et civium antiquam libertatem barones consuevimus appellare, ad mille marcarum contributionem sunt compulsi.[1] Et eodem tempore juvenes Londonienses, statuto pavone pro bravio, ad stadium quod quintena vulgariter dicitur, vires proprias et equorum cursus sunt experti. Quidam autem æditui et tirones de familia regis, qui tunc fuit apud Westmonasterium, super hoc indignantes, conviciabantur eisdem, vocantesque rusticos furfureos ipsos et saponarios, se eis opposuerunt in certamine, quos ipsi Londonienses alacriter exceperunt, et cum fragmentis hastarum in tantum *supra dorsa eorum fabricarunt*, ut rubricatos et liventes ab eorum equis omnes regales Exactions of the king from the Londoners. At the game of quintain they beat the king's servants. Ps. cxxviii. 3. f. 271.

[1] Sic, the author forgetting how he had begun the sentence. Probably "mille marcarum contributionem extorsit" is what he intended to write.

A.D. 1253. dederent[1] præcipites vel fugarent fugientes. Queruli igitur ad regem connexis digitis et obortis lacrimis pervenerunt, rogitantes, ut tantum excessum non relinqueret impunitum. Rex igitur, ad solita ultionis genera convertens, magnam a civibus summam extorsit pecunialem.

Provisio ad roborandum terram.

Rumour of a rebellion in Gascony.

S. Luc. xix. 14.

Eodemque tempore, videlicet Quadragesimali, increbuerunt adversi rumores, videlicet quod Wasconenses insolentes facti ad invicem de domino eorum rege Angliæ dicebant, "*Nolumus hunc regnare super nos;* "injuriosus enim nec dicta, nec juramenta, sed nec "etiam cartarum tenorem observat;" et post paucos

La Réole and S. Émilion lost.

dies auditum est, quod Regula in Wasconia cum Sancto Milione et multa alia castra capta sunt et amissa, et strages hominum facta est non minima. Rex igitur non mediocriter formidans, ne per tales amissiones tota Wasconia pateret discrimini, sicut nuper contigit de Pictavia, maxime cum dictæ terræ sunt quasi tutelæ et repagula totius regni Anglicani, constituit, et generaliter per Angliam voce præconia fecit acclamari, missis super hoc brevibus[2] ad singulos comitatus, ut secundum pristinam consuetudinem arma civibus competenter assignarentur et monstrarentur et censerentur, ut essent sufficientia et competentia secundum cujuslibet facultates; et quicunque quindecim libratas terræ haberet, miles fieret. Præterea, ut excubantes vigiles in qualibet civitate, secundum quod ejus extenderet possibilitas et per discretos viros consideraretur, vicos et plateas, exitus et introitus diligenter custodirent. Præterea providit rex de consilio Sabaudiensium, ut si quis obiter spoliaretur vel quomodolibet a latrone dampnificaretur, ipsi,

Proclamation on this through England.

The king tries to follow the customs of

[1] *dederent*] dederunt, B.

[2] See the Additamenta, MS. Cotton. Nero D. 1, ff. 112 *b*, 115.

quibus incumbebat eminentius patriæ custodia, læso satisfacerent competenter, et amissa secundum consuetudinem Sabaudicam restituerent, et hoc facto malefactores insequentes patriam mundarent ab eisdem. Sed hoc, ut multis videbatur, non potuit in hac regione fieri, sicut in illa, quia in illa non sunt tot viarum diverticula, tot dumeta, tot latibula, tot silvæ, sicut in ista; ibi namque propter inaccessibilium montium prærupta, non patet via, nisi communis strata trita, ubi non possunt latrones commode latitare vel divertere, unde facilius comprehenduntur. Præterea, quod sine teste fieri diceretur, quomodo demum probaretur? Ideo superorto murmure, cepit res dilationem, immo potius deletionem, præsertim cum tanta legis permutatio sine communi assensu barnagii constitui minime valuisset.

A.D. 1253. Savoy in stopping robbery.

They are not suitable for England.

De obitu episcopi Cicestrensis Ricardi de Witz, viri sancti.

Et circa eosdem dies, videlicet quarto nonas Aprilis, obiit episcopus Cicestrensis, magister scilicet Ricardus de Witz, vir quidem eminentis scientiæ et eximiæ sanctitatis, et quandoque beati Edmundi Cantuariensis archiepiscopi clericus et consiliarius specialis, cujus vestigia sequi nitebatur pedetentim. Hic, non sine beati Edmundi prænostico vaticinio in præsulatus promotus dignitatem, Pontiniacum adiit, cum dictus sanctus fuerat transferendus, ne tam specialis amicus a tanta et tam secreta solempnitate absens extitisset. Iste vero, veluti domesticus, omnium suorum conscius extitit secretorum, quæ inquirentibus propter ædificationem palam declaravit. Hujus igitur assertionibus, necnon et fratris magistri Roberti Bacun de ordine Prædicatorum, certificatus dominus Mathæus Parisiensis, monachus ecclesiæ Sancti Albani, vitam[1] memorati sancti Edmundi

Death of Richard de Wyche, bishop of Chichester, 2 April.

Matthew Paris wrote the life of St. Edmund of Canter-

[1] This is not known to exist at present. See Hardy's *Catalogue of Materials for the History of Great Britain*, iii., p. 93.

A.D. 1253. bury from his information. scripsit, et quæ indubitanter didicit a fide dignis, diligenter digessit. Quam qui videre desiderat, in ecclesia Sancti Albani ipsam poterit reperire.

Wasconenses debacchantes in Wasconia movent prœlia.

Rising in Gascony, 19 April. Et circa festum sancti Ælplegi, cum viderent proditores regis de Wasconia se a præsentia comitis Simonis et omni edomitore liberis habenis, posse desævire et

f. 271 *b*. debacchari sentientes, more jumentorum indomitorum cœperunt ad invicem sese corrodere et infestare, alter alterius castra invadere, homines captivare, et ædificia

Gaston de Béarn the leader. interemptis habitatoribus redigere in favillas. Ex quibus primus et præcipuus fuit Gasto, jam dominus Biarre et Peregoti,[1] multis pollutus facinoribus, juratus regis, sed pejeratus,[2] cui pepercit idem dominus rex ne dampnaretur, qui se transtulit ad regem Hispaniæ, ut plus regem Anglorum infestaret. Vastavit igitur magnam partem Wasconiæ, et hostes regis animavit contra do-

Bourdeaux in danger. minum suum regem Angliæ, ita ut Burdegalis, quæ toti Wasconiæ victualia consuevit ministrare, cœpit egere.

Pauperum bona diripiuntur.

Oppressions in England. His quoque temporibus, incurrit rex odium inexorabile et formidabiles imprecationes tam indigenarum quam exterorum, causis diatim multiplicatis. Vicecomites enim et regales ministeriales causis fictitiis quoscunque poterant depauperare, immo potius deprædari, studuerunt, peccata minime formidantes. Erantque jam multi reges in Anglia rapinis insistentes, quos nominare periculosum arbitror et tædiosum. Ceperunt enim pauperum et præcipue institorum equos, bigas, vina, victualia, pannos, ceram, et alia necessaria, quæ etiam angariaverunt, ad loca remota transvehere ab invitis, qui nec pretium vel saltem grates exiles reportabant. Calumpniantes insu-

[1] *i.e.* Perigord.

[2] *pejeratus*] pejoratus, B.

per lagenas et ulnas, "quærentes nodum in scirpo," sine causa miserabiliter mulctaverunt in burgis, pecuniam ab insontibus extorquentes. Et cum vina Wasconensium similiter sine precii solutione venalia diriperentur, redierunt vacui in patriam suam, omnibus partium illarum incolis conquerentes. Unde rex infinitorum incurrebat indignationem. A.D. 1253. Terent. And. v. 4, 38.

Concessio magnæ libertatis, quæ tamen præconcessa fuit, ecclesiæ de Waltham.

Anno quoque sub eodem, videlicet ad Pascha, dominus rex propter ipsius domus religionem et dapsilem caritatem hospitalitatis concessit et confirmavit abbati et conventui de Wautham, ut quotienscunque domum eorum vacare contigerit, abbate cedente vel decedente, pastore viduatam, conventus libere bona domus pro sua voluntate disponat, et plenam habeat tam de baronia quam de possessionibus ejusdem conventus disponendi facultatem; et super hoc, bonam eis cartam confecit. Hoc autem a longe retroactis temporibus optinuerant, sed ad majorem securitatem hoc rex illis concessit et confirmavit. Insuper duo mercata concessit eisdem et quædam alia impendit beneficia; sed hæc omnia in libro[1] Additamentorum cum tenore cartarum plenius exarantur. Privileges granted to the abbey of Waltham.

Franci indigebant consilio comitis Legrecestriæ Simonis.

Instante vero festo Paschali, magnates Francorum, considerantes regnum Franciæ consilio destitutum imminere periculo, tum propter regis in Terra Sancta Deo militantis absentiam, tum propter dominæ Blanchiæ reginæ mortem, tum propter optimatum Franciæ casum in Terra Sancta subversorum, conspicientesque comitis Legrecestriæ Simonis fidelitatem et magnificentiam, qui The French nobles entreat Simon de Montfort to be one of the guardians of the kingdom.

[1] These are not given in the book of Additamenta.

A.D. 1253. per omnia studuit patrissare, ipsum quoque jam fuisse a custodia Wasconiæ absolutum, postulabant ipsum devote ut, apud ipsos commorans, unus foret custodum coronæ ac regni Franciæ, et ipsi honores ei condignos accumularent pro merito. Sciebant enim, ut asserebant, quod regnum Francorum ab antiquo, sicut et pater ejus Simon, qui pro ecclesia contra Albigenses dimicaverat, præcordialiter diligebat, nec est a sanguine Francorum alienus. Hoc jam secundo missis literis et nuntiis sollempnibus Franci comiti memorato significaverunt, quod constanter comes, ne transfuga videretur, renuebat.

His refusal (above, p. 366).

Romani postulant frequenter ut Papa Romam redeat.

The Romans entreat the Pope to return to Rome.

Per idem tempus, Romani missis nuntiis solempnibus dominum Papam rogitabant, ut Romam rediret, more boni pastoris gregem suum minaturus,[1] et ut gaudeat Roma suo Pontifice, sicut aliæ civitates suo præsule gratulantur; Romanus enim Pontifex appellatur. Porro abusivum eis videbatur et videri debuit, quod ipsa sola Roma, quæ domina dicitur civitatum, inter omnes civitates suo per tot tempora antistite etiam superstite viduatur. Ipse autem Papa, emolumentis inhians adventantium et sinum muneribus aperiens, vagus exstitit et instabilis, cismontanis se præsentem exhibendo. Et cum venire distulisset, iterum vocabant eum Romani, ut prius, sed solempnius, et sub hac forma, ut scilicet tunc veniret, vel nunquam. Videns igitur Papa sibi periculum imminere, mense Maii recessit a Perusio; maxime cum Romani significassent civibus Perusii, sub pœna exterminii et obsidionis, ne diutius Papam retinerent; et Romam properat, timidus tamen et tremebundus. Instillatum enim fuerat auribus ejus, quod Romani et etiam Mediolanenses infinitam pecuniam eis debitam a domino Papa exigebant, quam effuderant in

f. 272.

He leaves Perugia for Rome.

[1] *minaturus*] It is doubtful whether this is the word, or *juvaturus*. But see the Hist. Angl., iii., p. 136.

Fretherici expugnatione, Papalia jura et ecclesiastica protegendo; unde Papa, licet tristitiam sereno vultu palliaret, urbem sollicitus et pavidus intravit. Senator[1] tamen et populus Romanus ipsum gaudenter suscipiebat. A.D. 1253. His entry.

De magno parlamento facto in quindena Paschæ.

In quindena vero Paschæ[2] mense Aprili, tota edicto regio convocata Angliæ nobilitas convenit Londoniis, de arduis regni negotiis simul cum rege tractatura. Extiterunt igitur ibidem cum comitibus et baronibus quamplurimis archiepiscopus Cantuariensis B[onefacius], episcopi Angliæ fere omnes. Archiepiscopus vero Eboracensis, qui in quantum potest regis concilia vitare consuevit, quia expertus ea frequenter esse vana, excusavit se, asserens se esse remotum et senem. Pro Cestrensi autem absente valitudo manifesta allegavit; episcopatus Cicestrensis tunc vacavit. Et cum de magna regis exigentia, qui postulavit sibi peregrinaturo infinitam exhiberi pecuniam, diu et inaniter contrectassent,[3] et hinc inde [in] nuntios utrobique consensus haberetur, contigit ut ex parte episcoporum et omnium prælatorum destinarentur ad regem archiepiscopus Cantuariensis, et Karleolensis et Sarisberiensis episcopi, et electus Wintoniensis, ad persuadèndum et inducendum regem, ut permitteret, prout sæpius solempniter jurando promisit, sanctam ecclesiam suis gaudere libertatibus, maxime de electionibus, in quibus præcipue ecclesiastica consistit libertas. Nullus enim jam in ecclesiis cathedralibus vel conventualibus potest aliquis promoveri, nisi per regem intrusus. Unde prælati et subditi ruunt in perditionem, et ecclesiæ enormiter dampnificantur. Quod si hunc et alios errores secundum magnæ cartæ de libertatibus confectæ tenorem emendaret, ipsi usque ad gravamen magnum petitionibus suis inclinarent.

Parliament in London in April.

Message to the king from the bishops to entreat him to allow the church liberty in elections.

[1] Brancaleone.

[2] Easter was on April 20.

[3] *contrectassent*] contractassent, B.

A.D. 1253. His answer, Quibus rex; "Verum est, et inde doleo, et pœnitet me "graviter hoc fecisse. Instanter igitur procurandum, "ut et talia peracta corrigantur et amplius similia non "perpetrentur. Et vos in hoc mihi sitis coadjutores, "ne sic promoti cum subditis condempnentur. Recolitis "enim memoriter, quod hunc archiepiscopum Cantuari-"ensem B[onefacium][1] . . . ad tantam dignitatem promo-"verim, et te, Willelme Sarisberiensis, ex imo exalta-"verim, qui meorum brevium scriptitor extitisti, et "multis judiciis periculosis tanquam justitiarius et "conductitius interfuisti; et te, Silvester Karleolensis, "qui diu lambens cancellariam clericorum meorum "clericulus extitisti, qualiter, postpositis multis theolo-"gis et personis reverendis, te in episcopatum sullimavi. recommending those of his own appointment to resign. "De te similiter, frater mi Æthelmare, liquet, qualiter "invitis monachis, vel prece vel timore corruptis, te "ad nobilem Wintoniensis ecclesiæ apicem evexi, ætate "et scientia pædagogo adhuc indigentem. Expedit "primo et principaliter mihi et vobis, ut vos, quæ "injuste adepti estis, pœnitentia ducti resignetis, ne "æternaliter condempnemini. Ego vero tali exemplo "justificatus et castigatus, de cætero nullum nisi dig-"num curabo promovere." Ipsi vero satis civiliter et cinice reprehensi responderunt; "Domine rex, non faci-They propose to say nothing as to the past, but to provide for the future. "mus de præteritis mentionem, sed sermonem extendi-"mus ad futura." Omissis igitur talibus frivolis, quæ jurgia poterant suscitare, se ad ardua serio contulerunt. Tandem protracto tempore diuturno, et multis revolutis disceptationibus,[2] post quindecim et amplius dierum continuationem, in hoc resedit omnium unanimis consensus, ut voluntas regis peregrinaturi, et ideo pia, non f. 272 *b*. penitus suo desiderio fraudaretur, nec ecclesiæ vel regni Grants made, status enorme pateretur detrimentum. Concessa est igitur regi decima pars proventuum ab ecclesia recipienda, cum iter Jerosolimitanum [arriperet], per visum

[1] A line has been erased here.

[2] *disceptationibus*] deceptationibus, B.

magnatum in viaticum distribuenda, per triennium, in succursum Terræ Sanctæ contra Dei inimicos; et a militibus scutagium illo anno, scilicet ad scutum tres marcæ; et rex bona fide et sine aliqua cavillatione promisit se cartam magnam et omnes ejus articulos fideliter observaturum; quam tamen a multis retroactis annis pater ejus rex Johannes tenere juravit, et similiter qui præsens est in susceptione coronæ et postea multotiens, unde infinitam emunxit pecuniam. Fuerunt autem tunc ibidem præsentes prælati, archiepiscopus Cantuariensis B[onefacius], Londoniensis, Rofensis, Elyensis, Lincolniensis, Wigorniensis, Norwicensis, Herefordensis, Sarisberiensis, Bathoniensis, Exoniensis, Carleolensis, Dunelmensis, Menevensis, electus Wintoniensis; Cicestrensis nuper obierat. Cestrensem vero excusavit valitudo; Eboracensem vero senium et remotio. A.D. 1253. and the king promises to observe Magna Carta. List of the bishops present.

"Tertio[1] igitur die[2] Maii, in majori aula regia West- *Concessa est Magna Carta.*
" monasterii, sub præsentia et assensu domini H[enrici]
" Dei gratia regis Angliæ illustris, et dominorum
" R[icardi] comitis Cornubiæ fratris sui, et R[ogeri]
" comitis Northfolckiæ et Sufolckiæ marescalli Angliæ,
" H[umfridi] comitis Herefordiæ, H[ugonis] comitis
" Oxoniæ, J[ohannis] comitis Warewicke, et aliorum
" optimatum regni Angliæ, nos B[onefacius] divina
" miseratione Cantuariensis archiepiscopus, totius An-
" gliæ primas, F[ulco] Londoniensis,[3] H[ugo] Ely-
" ensis,[4] R[obertus] Lincolniensis, W[alterus] Wigor-
" niensis, W[alterus] Norwicensis, P[etrus] Hereford-
" ensis, W[illelmus] Sarisberiensis, W[alterus] Dun-
" elmensis, R[icardus] Exoniensis, S[ilvester] Carleolen-
" sis, W[illelmus] Bathoniensis, L[aurentius] Rofensis,
" T[homas] Menevensis episcopi, pontificalibus induti,

[1] This document is also given in the Additamenta, MS. Cotton. Nero D. 1, f. 112, and also in the Hist. Anglorum, iii., p. 137, where it is collated with the above and the copy in the Fœdera.

[2] *die*] idus, Nero D. 1 (N.).

[3] N. ins. *episcopus*.

[4] *Elyensis . . . Menevensis*] On slips pasted over a former reading.

A.D. 1253. " candelis accensis, in transgressores libertatum[1] ec-
" clesiasticarum[2] et libertatum seu liberarum consuetu-
" dinum regni Angliæ, et præcipue earum quæ con-
" tinentur in carta libertatum regni Angliæ[3] et carta
" de foresta, excommunicationis sententiam solempniter
" tulimus sub hac forma:

Sententia excommunicationis.

Hæ cartæ scribuntur in hoc libro loco suo,[5] scilicet tempore regis J[ohannis], quando scilicet eas concessit.

" Auctoritate Dei omnipotentis, [Patris,][4] et Filii, et
" Spiritus Sancti, et gloriosæ Dei Genetricis semperque
" Virginis Mariæ, et beatorum Apostolorum Petri et
" Pauli, omniumque Apostolorum, et beati Thomæ ar-
" chiepiscopi et martiris, omniumque martirum, beati
" Edwardi regis Angliæ, omniumque confessorum atque
" virginum, omniumque sanctorum Dei, excommunica-
" mus, anathematizamus, et a liminibus[6] sanctæ matris
" ecclesiæ sequestramus, omnes illos qui amodo scienter
" et malitiose ecclesias privaverint vel spoliaverint suo
" jure. Item, omnes illos qui ecclesiasticas libertates vel
" antiquas regni consuetudines probatas,[7] et præcipue
" libertates et liberas consuetudines, quæ in cartis
" communium libertatum Angliæ et de foresta conti-
" nentur, concessis a domino rege Angliæ,[3] archiepi-
" scopis, episcopis, et cæteris Angliæ prælatis, comitibus,
" baronibus, militibus, et libere tenentibus, qualicunque[8]
" arte vel ingenio temere[9] violaverint,[10] diminuerint,
" seu immutaverint, clam vel palam, facto, verbo, vel
" consilio contra illas vel earum aliquam, in quocunque
" articulo temere veniendo. Item, omnes[11] illos qui con-
" tra illas vel earum aliquam[12] statuta ediderint vel edita

---

[1] B. ins. *et.*

[2] *ecclesiasticarum*] ecclesiasticorum, B.

[3] *Angliæ*] om. N.

[4] *Patris*] From N.

[5] See above, vol. ii., p. 589.

[6] *liminibus*] So N. B. has *liminim*, the final *m* being partially rubbed out.

[7] *probatas*] approbatas, N.

[8] *qualicunque*] quacunque, N.

[9] *temere*] om. N.

[10] N. ins. *infregerint.*

[11] *omnes*] in, B.

[12] *aliquam*] aliquas, B.

" servaverint, consuetudines introduxerint, vel serva- A.D. 1253.
" verint introductas, scriptores statutorum, necnon con-
" siliarios et executores, et qui secundum ea præsump-
" serint judicare. Qui omnes et singuli superius
" memorati hanc sententiam incursuros se noverint ipso
" facto, qui scienter aliquid commiserint de prædictis;
" qui vero[1] ignoranter, nisi commoniti infra quindenam
" a tempore commonitionis se correxerint, et arbitrio
" ordinariorum plenius satisfecerint de commissis, ex
" tunc sint hac sententia involuti. Eadem etiam sen-
" tentia innodamus omnes illos, qui pacem regis et
" regni præsumpserint perturbare. In cujus [rei][2] me-
" moriam sempiternam nos sigilla nostra præsentibus
" duximus apponenda."

Prolataque fuit in medium carta patris sui J[ohannis], in qua iterum concessit idem rex J[ohannes] mera voluntate, et recitari fecit libertates supradictas. Dum autem rex memoratam sententiam audisset, tenuit manum suam ad pectus suum sereno vultu, voluntario, et alacri. Et cum in fine projecissent candelas extinctas et fumigantes, et diceretur a singulis, "Sic extin-
" guantur et fœteant hujus sententiæ incursores in
" inferno," et campanæ pulsarentur, dixit ipse rex, The charter of John produced.
" Sic me Deus adjuvet, hæc omnia illibata servabo Solemn
" fideliter, sicut sum homo, sicut sum Christianus, oath of the king.
" sicut sum miles, et sicut sum rex coronatus et in-
" unctus."

Et sciendum quod in principio sententiæ ferendæ, f. 273.
cum traderentur omnibus candelæ accensæ, tradita fuit [regi] et una; et cum accepisset eam, noluit eam tenere, sed tradidit cuidam prælatorum, dicens, "Non decet
" me candelam talem tenere, non enim sum sacerdos.
" Cor autem majus perhibet testimonium." Et ex tunc tenuit manum expansam ad pectus, donec tota sententia finiretur. Episcopus autem Lincolniensis Excommunication

[1] *vero*] autem, N. | [2] *rei*] From N.

A.D. 1253. throughout his diocese of all who break the charter by bishop Grosseteste. 1 Reg. iii. 11.

Robertus præconizans in corde suo, et timens ne rex a pactis resiliret, fecit ilico cum rediret in episcopatum suum excommunicare solempniter, in qualibet ecclesia parrochia per diocesim suam, quæ[1] præ numerositate sua vix possunt æstimari, et præcipue sacerdotes omnes supradictarum cartarum infractores, quæ sententia potuit *aures audientium tinnire,* et corda non mediocriter formidare.

Acclamatum est in Wasconia de comite Simone.

The king's evil counsellors persuade him to break his oath, as he would get the money and easily obtain absolution from the Pope.

Soluto autem sic concilio, rex confestim pessimo usus consilio, omnia prædicta cogitabat infirmare. Dictum namque est illi, quod non foret rex, vel saltem dominus in Anglia, si supradicta tenerentur, et expertus est rex J[ohannes] pater ejus, qui mori præelegit quam sic pessundari calcibus subditorum. Addideruntque his susurrones Sathanæ, dicentes; "Ne curetur si incurratis "hanc sententiam; pro centum vel ducentis libris te "absolvet Papa, qui ex suæ potestatis plenitudine quic- "quid placuerit solvere poterit vel ligare. Major enim "in majorem non optinet imperium. Optinebitis plene "decimam, quæ ad quamplurima marcarum milia "ascendet, quæ[2] diminutio si domino Papæ illius "inæstimabilis summæ largiaris portiunculum, ipse et "te absolvet, etiam si sententia ab eo confirmetur, "cum ejus infirmare[3] sit cujus condere, pro exili re- "tributione; immo etiam terminum exhibitionis decimæ "ampliabit, addito anno vel biennio;" quod et postea factum est, prout sequens narratio declarabit.

Message from Bourdeaux.

Per idemque tempus, Burdegalenses regi pro certo significabant, quod nisi festinanter et potenter in Wasconiam veniret, omnia foret amissurus; et hæc sæpius præmandaverant, sed tunc præcise, addentes quod per

[1] *quæ*] qui, B.

[2] Sic. The passage seems corrupt; perhaps *cujus* should be read for *quæ*, and *ipsa* in the next line for *ipse*.

[3] *infirmare*] imformare, B.

tirannidem comitis Legrecestriæ Symonis multos subditos et amicos, quod et falsum fuit, perdidisset, quia multo plures rebelles et fortiores edomitos regis subdiderat dominatui. Volens autem rex placere Wasconensibus, significavit eis, quod indubitanter vita comite illuc potenter veniret ad eorum commodum et honorem. Fecitque acclamari voce præconia in Wasconia, quod nullus ex tunc comiti S[imoni] intenderet vel obediret. Significavitque universis et singulis, quod propter oppressiones et querelas deposuit comitem,[1] et cartam quam de rege optinuerat, de optinenda Wasconia per sequens triennium, non sine magno pretio redemerat. Et hæc omnia quamplurimum Wascon[ens]ibus placuere. Sed inde[2] patuit quæ latuerat proditio, quod ex quo sciebant ejus dominationem expirasse, qui se eidem finxerant amicissimos, facti sequaces fortunæ, inimicissimi apparuerunt.

A.D. 1253.

He promises to go to Gascony.

His proclamation in Gascony against Simon de Montfort.

Henricus de Bathonia reconciliatus redit ad curiam.

Diebus autem sub eisdem, Henricus de Bathonia, suarum oblitus cicatricum, se curiæ curis[3] iterum spontaneus immiscuit; ille enim quem mundus illaqueat, vix evadit.[4]

Henry of Bath returns to the court.

Hernaldus prothoforestarius constituitur.

Anno quoque sub eodem, constitutus est prothoforestarius loco Roberti Passeleue Ernaldus de Bosco miles, scilicet in partibus australibus Angliæ, usque ad fluvium magnum qui dicitur Trenta; Johannes vero de Lexintona miles, a dicto flumine usque ad regnum Scotiæ, loco Galfridi de Langeleia, qui anno præterito sine ratione et misericordia omnes illas partes inhabi-

Arnold de Bosco and John of Lexinton made wardens of the forests.

---

[1] *comitem*] comitis, B.

[2] *inde*] ī, B.

[3] B. repeats *se*.

[4] This has been already given; see above, p. 240.

A.D. 1253. tantes forestis conterminos miserabiliter depauperaverat.

De miraculis ad tumbam beati Ricardi episcopi Cicestrensis celebratis.

Miracles at the tomb of Richard de la Wyche in Chichester cathedral.

Eodemque tempore, operatus est Dominus miracula manifesta in ecclesia Cicestrensi, ad tumbam sancti Ricardi episcopi Cicestrensis; et jam patuit quod latuerat sanctitas ejus occultata; ejus nempe cum corpus exanimaretur, et ut moris est, exueretur ad lavandum, inventum est ciliciatum et circulis ferreis constrictum.[1]

f. 273 *b*. *Eligitur magister Johannes in episcopum Cicestrensem.*

John Clippinge elected bishop of Chichester.

Circa dies illos canonici Cicestrenses, Deum habentes præ oculis, elegerunt sibi in episcopum magistrum Johannem Clippinge, ejusdem ecclesiæ canonicum.

De visitatione facienda in ordine Nigro.

The Pope orders bishops to visit the monasteries in their dioceses.

Tunc quoque temporis, Papa argumentose nimis intendens[2] . . . injunxit episcopis, ut quilibet abbates et conventus in sua diocesi constitutos visitaret; injungens eisdem, ut cogerent eos sub pœna excommunicationis observare quosdam articulos regulæ sancti Benedicti impertinentes, nec sunt de regulæ substantia, quos iidem monachi nunquam tenere consueverunt nec voverunt. Franciæ vero monachi Nigri ordinis, videntes [se] regali munimine penitus destitutos, ne arbitrio episcoporum, quibus exosi sunt maxime privilegiati, exponerentur, cogitaverunt per[3] . . . sibi pacem redimere. Datis igitur quatuor milibus librarum Turonensium Papæ, sic hujus tirannidis impetum compescuerunt.

The French Benedictines bribe the Pope to exempt them.

[1] *constrictum*] præcinctum is written in the margin with a style.

[2] Three words here have been erased.

[3] A line is here erased. *Cui* is written in the margin.

Cujus rei series et articuli in libro[1] Additamentorum plenius describuntur. Abbas autem et conventus Sancti Albani appellaverunt ad præsentiam domini Papæ, ne ab episcopo Lincolniensi visitarentur, quia sic eorum privilegia cassarentur. A.D. 1253. Appeal of St. Alban's.

Submonentur omnes qui servitium militare regi debebant.

Vix autem celebrato concilio memorato, videlicet circa kalendas Junii, rex, certificatus de desolatione Wasconiæ, milites sibi servitium militare debentes per totam Angliam fecit edicto regio submoneri, ut in Wasconiam discrimini patentem potenter cum equis et armis profecturi eam ad dominium suum et pacem revocare[n]t, præcipiens districte, ut apud Portesmue in octabis Trinitatis promti essent et parati cum sibi necessariis ad transfretandum. Interim fecit capi violenter omnes naves institorum, tam transmarinorum quam cismarinorum, et aliorum ad suam transfretationem, ita ut ad amplius quam mille naves computarentur. Quarum domini et custodes, vento carentes prospero, inutiliter moram per tres menses non sine magno dampno et tædio protraxerunt, ut aperte videretur transitus ille Dei favore destitutus. Rex igitur, thesauro suo pro magna parte jam consumpto, a partibus maxime conterminis omnes quas potuit religiosorum extorsit substantiolas, transmittendo huc et illuc homines et equos ad morandum, donec felicior aura arrideret. Scripsitque comiti Ricardo et reginæ, regni custodibus, ut si aliqua nobilis abbatia [vacaret], custodiam ejus sibi reservarent, vel etiam episcopatus; nec est veritus multos articulos cartarum, pro quarum observatione nuper et etiam recenter tam horribiliter lata fuit sententia, infirmare. Preparations for an expedition against Gascony. Violation of Magna Carta by the king.

[1] MS. Cotton. Nero D. 1, f. 147.

A.D. 1253. *Facta est strages maxima in finibus Flandriæ.*

Slaughter in Flanders.

Anno quoque sub eodem, facta est strages maxima in partibus Flandriæ et Alemanniæ conterminis hominum et equorum et pecudum, ita ut hominum bellatorum plus quam quadraginta milia crederentur interempta. Et sic[ut] Troia per feminam legitur fuisse cum suis incolis destructa, ita per feminam, scilicet Flandriæ comitissam,[1] et hæc strages tam dampnosa noscitur perpetrata. Hujus autem infortunii irrestaurabilis in libro [2] Additamentorum causa et series plenius exaratur, et[3] hæc in sequentibus plenius habentur.

Obiit episcopus Landavensis.

Death of William de Burgh, bishop of Llandaff.

Eodemque tempore obiit episcopus Landavensis Willelmus, cujus obiit cæcitas septennis subarraverat.

Archiepiscopus Cantuariæ B[onefacius] fecit visitationem.

Visitation by archbishop Bonifacc.

Per idem tempus, archiepiscopus B[onefacius], facta visitatione apud Feversham et Rofam, visitavit canonicos Sancti Pauli et alios in urbe. Et propter moderationem admissus est benigne. Et hæc caute fecit, ut scilicet sic visitandi haberet ingressum et possessionem.

Comes Rogerus Bigod marescallus re-accipit uxorem suam.

Roger Bigod receives his wife again [Isabella].

Tempore sub eodem, comes Rogerus Bigod, Angliæ marescallus,[4] filiam regis Scotiæ, quam antea sinistro consilio seductus spreverat, salubriter re-accepit, ecclesiæ judicio eruditus et de veritate certificatus, et dixit;

[1] Margaret II., younger daughter of Baldwin IX. See below under the year 1254.

[2] MS. Cott. Nero D. 1, f. 197.

[3] *et . . habentur*] In the margin.

[4] There is a blank for the name. It is Isabella, daughter of William the lion.

" Ex quo tale est judicium ecclesiæ, libens et tutus A.D. 1253.
" accedo ad matrimonium, quod prius mihi fuerat am-
" biguum et suspectum." Instillatum enim fuit auribus ejus, quod consanguinitate sese contingebant.

Rex transfretat in Wasconiam.

Eodem autem anno, octavo idus Augusti, vento sibi prospero arridente, rex, constitutis comite Ricardo et regina regni custodibus et commisso eorum custodiæ primogenito suo Edwardo, valedicens Angliæ, se Neptuno commisit, navem ascendens apud Portesmue, comitantibus eandem navem trecentis magnis navibus cum alia classe numerosa. Puer autem Edwardus, super quem pater cum amplexibus et osculis fleverat multiplicatis, stans in litore flens et singultans, noluit recedere dum poterat vela sinuosa navium intueri.

6 August. Departure of the king from Portsmouth. f. 274.

Grief of the young Edward.

De morte pii archidiaconi Northamhumbriæ Thomæ.

Anno vero sub eodem, videlicet in octabis sancti Laurentii, obiit in suo archidiaconatu Thomas de Hertfordia, Northambriæ [1] archidiaconus, frater domini abbatis Sancti Albani, fine sancto ac beato, omnibus, quæ ad Christiani sanctum transitum pertinent, præmunitus. Hic quandoque beati Edmundi Cantuariensis archiepiscopi discipulus in scola et socius extitit familiaris; unde factus ei simillimus, ejus usque ad mortem, sicut et magister Ricardus postea factus episcopus Cicestrensis, de quo prædictum est, sequi nitebatur vestigia pedetentim. Moriturus autem, prout fuerat pauperum amator fructuosus et frugalis, et præcipue fratrum Prædicatorum et Minorum, delegavit corpus suum cuidam pauperrimæ domui [2] fratrum de Monte Carmeli, quod ad multum eorum commodum cessit et honorem.

Death of Thomas of Hertford, archdeacon of Northumberland, Aug. 17.

[1] *Northambriæ*] Sic.

[2] Probably Holm, near Alnwick, one of the first houses of the Carmelite Friars in England.

A.D. 1253. His burial in the tomb of a priest Thomas.

Corpore autem exanimato, dum assistentes de tumba lapidea sollicitarentur, quia in illis partibus talis tunc minime poterat inveniri, quam etiam cupiebant intitulare nomine Thomæ, ecce quidam sacerdos nomine Thomas, vir bonus et pius, exclamavit dicens; "Nolite "sollicitari super hoc; ego enim ad manum habeo "quod quæritis, tumbam scilicet lapideam, nomine "meo videlicet intitulatam, ubi hoc nomen Thomas "insculpitur, in qua ego Thomas peccator proposui in-"tumulari; sed nunc nutu Dei omnia ad libitum dis-"ponentis aliter cælitus est ordinatum. Dono igitur "illam huic sancto archidiacono nostro, nec oportet "titulum alterare, ut me in domo cælesti secum dig-"netur collocare. O quam mihi dissimilem hospitem "est hæc domus lapidea feliciter consecuta!" Consecuti sunt igitur fideles Christi devoti ad tumbam ejusdem sancti Thomæ archidiaconi morborum miraculose remedia, et prout paginæ hujus scriptori certissime protestabatur vir magnæ auctoritatis et scientiæ, dominus Johannes de Lexintona, miles, Dominus noster Jesus Christus, Cujus *testimonia credibilia facta sunt nimis*, multis miraculis solempnibus hujus sancti viri manifestavit sanctitatem; unde in brevi, propter frequentiam accedentium et beneficia spiritualia et corporalia postulantium, prædictorum fratrum cellula in augmentum crescens cella meruit appellari. Hunc igitur sanctum archidiaconum Thomam, sicut episcopum Cicestrensem Ricardum, licet non Romæ canonizentur, contubernio sancti Edmundi, cui fuerant in sæculo speciales, credimus indubitanter additos extitisse. Miracula, quæ Dominus meritis beati episcopi dignatus est operari, in historialibus libris Sancti Albani, videlicet in libro [1] de vita sancti Edmundi, annotantur. Miraculorum autem beneficia, quæ Dominus meritis memorati archidiaconi Thomæ indigentibus impertitur, nota sunt fratribus

Miracles there, told to Paris by a knight, John of Lexinton.

Ps. xcii. 5.

[1] See above, p. 369.

sæpedictis Montis Carmeli et compatriotis. Hos igitur tres beatos Angliæ alumpnos, Edmundum, Ricardum, et Thomam, Dei confessores, gloria perfrui Summæ credimus Trinitatis. A.D. 1253.

De maximo infortunio quod accidit in exercitu regis Francorum.

Et dum dies illi profluxerunt, quibus dominus rex Francorum tempore tribulationis in Terra Sancta inglorius, fame invalescente, in communitione Cæsareæ moraretur, quidam ejus miles nobilis et strenuus de regno Francorum oriundus, venit ad dominum suum regem, dicens, "Domine mi rex, inutiliter et probrose " hic jacemus. Concede mihi, si placet, licentiam, ut " aliquid mihi adquiram inter infideles, cum quibus " non habetis treugam vel amicitiam, honoris, commodi, " et victualium, quibus maxime indigemus, salva mili- " tari exercitus nostri disciplina.[1] Nostis enim quod " quicquid militi accrescit utilitatis aut famæ, domino " plenius accumulatur." Cui rex benigne respondit; " Vade, Dominus te ducat incolumem." Miles igitur collecta sibi manu armata, exemplo Willelmi Longæ- f. 274 *b*. spatæ edoctus et animatus qui consimilem fecerat equitaturam, prout in loco[2] scriptum est, profectus in partes Sarracenorum, qui Christianis acerbius nocuerunt, quos impetu repentino acriter invadens, hostes vicit dissipatos. Et gloriose triumphans, lætus multa spolia reportavit. Quod videntes quidam invidi de consiliariis regis ac adulatores, dixerunt ei; "Domine, iste " miles multam pecuniam sibi adquisivit; jus expostu- " lat, ut vos exinde aduberem partem vobis, qui jam " indigetis, vendicetis et habeatis; ipse vero de beni- " volentia et favore clam de exercitu contra edictum generale exivit, transgressionem faciens et temerita- Spoils obtained in the Holy Land by a knight in the army of Louis IX.

[1] B. repeats *militari*.

[2] Above, p. 132.

A.D. 1253. " tem." Vocatus igitur miles et provocatus ante regem,
He is compelled to give the greater portion to the king.
graviter ab æmulis est accusatus, et adjudicatum est, ut potissimam partem suæ adquisitionis domino regi concederet. Cui miles; "Domine, omnia mea tua sunt, " immo et ego tuus. Videtur tamen mihi justius, ut " ipse bonis gaudeat adquisitis, qui pro ipsis caput et " vitam exposuit adquirendis. Hæc enim, ut per- " pendo, verba excitarunt quidam desides et formidolosi " cubicularii vestri ac consiliarii, vobis blandientes, " et ut vobis placeant blandientes." Prosiliens igitur unus ipsorum in medium quos sic reprehenderat, et ebulliens in ira magna, convitia multa in ipsum exag-
Abuse of him by one of his rivals,
geravit, dicens, "Talia dicens mentiris per medium " gulæ tuæ fœtentis, qui domini regis collaterales igna- " viæ redarguis et proditionis;" addens quod malus miles esset, fugitivus et victus, quod est in Gallicana lingua *recreant*, et hoc verbum maximæ offensionis inter eos. Cum autem[1] hæc audisset quidam miles junior, audax et strenuus, filius videlicet militis accusati, ira accensus nimia prosiliit in medium, et non se capiens præ ira, ore reboante ait, "O pro cerebro " Dei, et tu degener et imbellis talia ausus es verba " patri meo me præsente et audiente proferre!" Et
who is then slain by the knight's son.
subito extrahens sicam quam bajulavit, scilicet hanelacium, ipsum concito evisceravit, et in ipso furore exiliens, se in ecclesiam causa defensionis recepit. Hoc autem videns pater, doluit quasi usque ad mortem, et procidens ad pedes regis, ait; "Nunc, domine mi reve- " rentissime, experienda est regalis clementia vestra, si " parcere dignemini huic facto impetuoso. Ego enim " stare paratus sum curiæ vestræ judicio, ac humiliter " juri pariturus." Cui rex; "Reperi super hoc idoneos
The son hanged.
" fidejussores;" et dum iret pater, filius ejus subito a regis satellitibus extractus est subito, et sine judicio curiæ subito suspensus. Et cum redisset pater cum

[1] B. repeats *autem*.

fidejussoribus, juri parere per omnia paratus, vidit filium suum jam suspensum et mortuum, quod etiam procurarunt ejus inimici, ut pater videns filium extinctum magis angeretur. Contremuit igitur præ angustia, et vix ora resolvens; "Quid hoc est, domine mi rex?" ait. "Suspendisti, vel suspendi conniventibus oculis "filium meum absque judicio permisisti? non possum "patrem dissimulare. Ubi nam ecclesiæ reverentia? "Ubi curiæ Francorum justitia? Quæcunque me avito "jure in Francia contingunt, necnon et homagium, et "quæ nuper ense meo adquisivi, tibi resignans de-"relinquo." Et ante expectatum, equum velocissimum ascendens, lateribus equinis non parcendo, se ad quendam Soldanum contulit, hæcque omnia ipsi seriatim intimavit. Qui respondit; "Confugisti ad me? "nunquam tibi deero. Pando tibi sinum refugii et "protectionis." Extunc igitur additus est paganorum exercitui, factus apostata formidabilis, et secundum illud quod scribitur,[1] "Ira est libido ulciscendi," extunc intendit ultioni vigilanter, et factus de amico familiari[2] inimicus, regem et exercitum suum[3] inæstimabiliter dampnificavit, non cessans donec qui filium suum suspenderunt interemisset. Sic, sic igitur ex invidia ira generatur, et ex ira homicidium propagatur. Huic consimillima pestis jam quadraginta annis elapsis contigit, de quodam Templario, pro uno equo desiderabili sibi violenter ablato, transfugium ad Sarracenos faciente, cui nomen Ferrandus, in armis strenuo et consilio circumspecto,[4] per quem primo Damiatam amiserunt, sed et omnem honorem infeliciter Christiani; sed tandem cum submersioni patuissent, commotis visceribus, ne culpa unius in tot milia redundaret, subvenit perituris.[5]

A.D. 1253.

The knight goes over to the Saracens.

Damietta lost from a similar cause.

f. 275.

[1] "Ira est concitatio animi ad "ultionem." Seneca de Ira, ii. 3, 4.

[2] *familiari*] familiaris, B.

[3] B. inserts *regem*.

[4] *circumspecto*] circumspectus, B.

[5] This story is not given in the account of the first siege of Damietta. A different one of an apostate is given by Wendover from Oliverius Scholasticus, above, vol. iii., p. 45.

A.D. 1253. Henry III. crosses.

Hoc igitur tempore, cum aura prospera diu exspectata arrideret, rex navem ascendit; et post oscula et amplexus Ædwardus rediit ad matrem suam, rex sinuatis velis transfretavit.

Rex applicat apud Burdegalim prospere.

He lands at Bourdeaux, 15 Aug.

Circa Assumptionem beatæ Virginis, applicuit rex prospere apud Burdegalim. Occurrentes autem cives ipsum, ut decuit, reverenter receperunt. Inimici autem ejus aut fugerunt aut in castris, ut se defenderent, receperunt. Jussit igitur ilico Regulam obsidione vallari, ubi quamplurimi hostium suorum Guasconensium latitabant. Ipse Gasto ad regem Hispaniæ, cujus se fecit amicum et affinem, confugit, Wasconiæ, quæ eum, ut dicebat, jure contingebat, promittens dominium. Ipsi quoque quos in Regula posuerat, in hoc confidentes, sese animose et viriliter defendebant.

He lays siege to La Réole.

Pictavenses, quia suspecti, amoventur a custodia castrorum Pictaviæ.

The Poitevins deprived of all commands by the French.

Audientes autem qui regni Francorum rexerunt gubernacula, quod rex Anglorum in Wasconia incolumis applicuisset, suspectam habentes Pictavensium sæpius expertam proditionem, præsertim cum rex eorum remotus extitisset, timuerunt ne iidem Pictavenses transfugium facerent ad regem Anglorum, dominum eorum veterem et frugalem. Militarem igitur illuc manum destinantes, non permiserunt eis habere castrorum vel civitatum custodiam vel dominium; et sic licet inviti fideles effecti Pictavenses, nec regno Francorum nocuerunt nec regi Anglorum prodesse potuerunt. Anglorum tamen calcaneis laqueos clanculo paraverunt, prout in sequentibus plenius declarabitur.

De epistola missa Papæ ab episcopo Lincolniensi Roberto. A.D. 1253.

Letter of bishop Grosseteste to the Papal commissioners refusing to institute the Pope's nephew, Frederick di Lavagna, to a canonry at Lincoln.

Diebus sub eisdem, cum dominus Papa Innocentius quartus significasset per Apostolica scripta, præcipiendo quatinus quiddam faceret quod ei videbatur injustum et rationi dissonum, prout frequenter fecerat illi et aliis Angliæ prælatis, rescripsit[1] ei in hæc verba:

"Salutem.[2] Noverit[3] discretio vestra, quod mandatis "Apostolicis affectione filiali[4] devote et reverenter "obedio; his quoque quæ mandatis Apostolicis adver- "santur, paternum[5] zelans honorem, adversor et obsto; "ad utrumque enim[6] teneor ex divino mandato. Apo- "stolica enim mandata non sunt nec esse possunt alia "quam Apostolorum doctrinæ et Ipsius Domini nostri "Jesu Christi, Apostolorum Magistri et Domini, Cujus "tipum et personam maxime gerit in gerarchia ec- "clesiæ[7] dominus Papa, consona et conformia.[8] Ait "enim Dominus Ipse noster Jesus Christus, *Qui non* S. Matt. xii. 30. "*est mecum, contra me est;* contra Ipsum autem nec "est nec esse potest Apostolicæ sedis sanctitas divinis- "sima. Non est igitur prædictæ literæ tenor Aposto- "licæ sanctitati consonus, sed absonus plurimum et dis- "cors; primo, quia de illius literæ et ei consimilium[9]

[1] There is a drawing of the letter in the margin, with the words, "optima epistola episcopi Lincol- "niensis R[oberti]." See *Epistolæ Roberti Grosseteste*, p. 432, where it is collated with other copies, and where also the letter of Innocent IV., to which it is an answer, will be found. It is given in the Additamenta, Cotton. Nero, D. 1, f. 117 *b*, and also in the Hist. Anglor., iii., p. 140.

[2] *Salutem*] om. Cotton Nero D. 1 (N.).

[3] N. adds *autem*.

[4] N. adds *omnino et*.

[5] *paternum*] parentalem, N., with *id est, paternum* in the margin.

[6] N. adds *similiter et æqualiter*.

[7] *ecclesiæ*] ecclesiastica, N.

[8] *conformia*] conformis, B. N.

[9] N. has in the margin, "per hoc "quod dicitur *consimilium* involvi- "tur reprehensio, sed tacita, de "usuris, symonia, et rapina, quæ "fit per provisiones, quas Romana "curia committit impudenter; co- "gitque nos subdere colla usurariis "suas per oppressiones. Usura "profecto, quam exemplo etiam "Romanorum laici excercerent, in "utroque Testamento prohibetur."

A.D. 1253. Letter of bishop Grosseteste to the Papal commissioners refusing to institute the Pope's nephew, Frederick di Lavagna, to a canonry at Lincoln.

" longe lateque dispersarum superaccumulato *Non ob-*
" *stante,* non ex legis naturalis observandæ necessitate
" inducto, scatet cathaclismus inconstantiæ, audaciæ,
" et procacitatis, inverecundiæ[1] mentiendi, fallendi, dif-
" fidenter[2] alicui[3] credendi vel fidem adhibendi, et ex
" his consequentium vitiorum, quorum non est nume-
" rus, Christianæ religionis puritatem et socialis con-
" versationis hominum tranquillitatem commovens et
" perturbans. Præterea, post peccatum Luciferi, quod
" idem erit in fine temporum ipsius filii perditionis
" Antichristi, *quem interficiet Dominus spiritu oris*
" *Sui,* non est nec esse potest alterum genus peccati
" tam adversum et contrarium Apostolorum doctrinæ
" et Evangelicæ, et Ipsi Domino Jesu Christo tam odi-
" bile, detestabile, et tam abhominabile, quam animas
" curæ pastoralis[4] officii et ministerii defraudatione
" mortificare et perdere. Quod peccatum evidentissimis
" Scripturæ Sacræ testimoniis committere dinoscun-
" tur, qui, in potestate curæ pastoralis constituti, de
" lacte et lana ovium Christi vivificandarum[5] et sal-
" vandarum pastoralis officii et ministerii salutem com-
" parant,[6] debita non administrant; ipsa enim ministe-
" riorum pastoralium non administratio est, Scripturæ
" testimonio,[7] ovium occisio et perditio. Quod autem
f. 275 *b.* " hæc duo genera peccatorum, licet dispariter, sint
" pessima et omne alterum genus peccati inæstimabili-
" ter superexcedentia, manifestum ex hoc, quod ipsa
" sunt duobus existentibus et dictis, licet dispariter et

---

[1] *inverecundiæ*] inverecundæ, N.

[2] *diffidenter*] diffidentiæ, N.

[3] *alicui*] cuiquam, N.

[4] The words "officio et ministe-
" rio vivificandas et salvandas, pas-
" toralis," which are in the other copies of this letter, have been probably omitted by the scribe's carelessness here.

[5] *vivificandarum et salvanda-rum*] vivificandas et salvandas et, N., with *vel -darum* above.

[6] *vivificandarum . . comparant*] For this the other copies have
" suis carnalibus et temporalibus
" desideriis et necessitatibus pro-
" spiciunt, et pastoralis officii minis-
" teria in æternam Christi ovium
" salutem operandam."

[7] B. N. ins. *sed.*

" dissimiliter, optimis directe contraria; pessimum enim " est, quod optimo contrarium est. Quantum autem " est in dictis peccantibus, unum peccaminum est ipsius " Deitatis superessentialiter et supernaturaliter optimæ, " alterum vero Deiformitatis [1] et Deificationis ex divini " radii gratifica participatione essentialiter et naturali- " ter optimæ, interemptio; et quia sicut in bonis causa " boni melior est suo causato, sic et in malis causa mali " pejor est suo causato. Manifestum,[2] quoniam talium " pessimorum interemptorum Deiformitatis [1] et Deifi- " cationis in ovibus Christi in ecclesia Dei introduc- " tores ipsis pessimis interemptoribus sunt pejores, " Lucifero et Antichristo proximiores, et in hac pejo- " ritate gradatim quanto magis superexcellentes, qui " ex majore et diviniore potestate sibi divinitus *in* " *ædificationem, non in destructionem,* tradita, magis " tenentur ab ecclesia Dei tales interemptores pessimos " excludere et extirpare. Non potest igitur sanctissima " sedes Apostolica, cui a Sancto Sanctorum Domino " Jesu Christo tradita est potestas omnimoda, testante " Apostolo, *in ædificationem, non in destructionem,* " aliquid vergens in hujusmodi peccatum, Domino Jesu " Christo tam odibile, detestabile, et abhominabile, et " humano generi summe penetrabile [3] vel mandare vel " præcipere, vel quoquo modo ad aliquid tale conari. " Hoc enim esset suæ potestatis evidenter sanctissimæ " et plenissimæ vel defectio vel corruptio vel abusio, " et a throno gloriæ Domini nostri [4] Jesu Christi omni- " moda elongatio, et in cathedra pestilentiæ pœnarum " gehennalium duobus prædictis tenebrarum principibus " proxima coassessio. Nec potest quis immaculata et " sincera obedientia eidem sedi subditus et fidelis, et a " corpore Christi et eadem sancta sede per scisma non " ab[scissus], hujusmodi [5] mandatis vel præceptis vel

A.D. 1253. Letter of bishop Grosseteste to the Papal commissioners refusing to institute the Pope's nephew, Frederick di Lavagna, to a canonry at Lincoln.

2 Cor. x. 8.

[1] *Deiformitatis*] deformitatis, B. N. adds *est igitur*.

[3] *penetrabile*] perneciabile, N., in the margin.

[4] *nostri*] om. N.

[5] *hujusmodi*] hujus mandatis, B.

A.D. 1253. Letter of bishop Grosseteste to the Papal commissioners refusing to institute the Pope's nephew, Frederick di Lavagna, to a canonry at Lincoln.

" quibuscunque conaminibus undecunque emanantibus,
" etsi[1] a supremo angelorum ordine, optemperare; sed
" necesse habet totis viribus contradicere et rebellare.
" Propter hoc, reverendi domini,[2] ego ex debito obedi-
" entiæ et fidelitatis qua[3] teneor, [ut] utrique parenti,
" Apostolicæ sedi[4] sanctissimæ, et ex amore unionis in
" corpore Christi cum ea, his quæ in prædicta litera
" continentur, et maxime quia, ut prætactum, [in] pec-
" catum, Domino Jesu Christo abhominabilissimum et
" humano generi perniciosissimum evidentissime ver-
" gunt, et Apostolicæ sedis sanctitati[5] omnino adver-
" santur, et contrariantur Catholicæ fidei unicæ, filia-
" liter et obedienter non obedio, contradico, et rebello.
" Nec ob hoc potest inde[6] [vestra] discrescio quicquam
" durum contra me statuere, quia omnis mea in hac
" parte et contradictio[7] et actio nec contradictio est
" nec rebellio, sed filialis divino mandato debita patri
" et matri[8] honoratio. Breviter autem recolligens dico,
Cor. x. 8. " Apostolicæ sedis sanctitas non potest nisi quæ *in*
" *ædificationem* sunt *et non destructionem;* hæc enim
" est potestatis plenitudo, omnia posse in ædificationem.
" Hæ autem, quas vocant provisiones, non sunt in
" ædificationem sed in manifestissimam destructionem;
S. Matt. xvi. 17. " non igitur eas potest beata sedes Apostolica attemp-
" tare, quia *caro et sanguis*, quæ regnum Dei non pos-
" sidebunt, *eas revelavit*, et non *Pater* Domini nostri
" Jesu Christi, *qui est in cœlis*." [9]

---

[1] *etsi*] etiam si, N.

[2] *i.e.* the archdeacon of Canterbury [Hugh Mortimer], and Innocent, the Pope's notary (scriptor) in England, the commissioners to whom the Pope's letter was addressed.

[3] *qua*] quo, N.

[4] *sedi*] sedis, B.

[5] *sanctitati*] sanctitate, B.

[6] *inde*] om. N.

[7] *contradictio*] dictio, N.

[8] *matri*] vestri, B., in a modern hand.

[9] N. adds at the end of the letter, in rubrick, "Hæc omnia asseruit " idem episcopus Lincolniensis Ro- " bertus se posse sustinere et pro- " bare confidenter contra omnes " mundi hæreticos, necnon et falsos " Christianos."

Hæc manifestantur. A.D. 1253.

Hæc cum ad domini Papæ audientiam pervenissent, non se capiens præ ira et indignatione, torvo aspectu et superbo animo ait, "Quis est iste senex delirus, " surdus, et absurdus, qui facta audax, immo temera- " rius, judicat? Per Petrum et Paulum, nisi moveret " nos innata ingenuitas, ipsum in tantam confusionem " præcipitarem, ut toti mundo fabula foret, stupor, ex- " emplum, et prodigium. Nonne rex Anglorum noster " est vassallus et, ut plus dicam, mancipium, qui " potest eum nutu nostro incarcerare et ignominiæ " mancipare?" Et cum hæc inter fratres cardinales recitarentur, vix compescentes impetum Papæ, dixerunt ei, "Non expediret, domine, ut aliquid durum contra " ipsum episcopum statueremus; ut enim vera fatea- " mur, vera sunt quæ dicit. Non possumus eum con- " dempnare. Catholicus est, immo et sanctissimus, " nobis religiosior, nobis et sanctior, excellentis et ex- " cellentioris vitæ, ita ut non credatur inter omnes " prælatos majorem, immo nec parem, habere. Novit " hoc Gallicana et Anglicana cleri universitas, nostra " non prævaleret contradictio. Hujus epistolæ veritas, " quæ jam forte multis innotuit, multos contra nos " poterit commovere. Magnus enim habetur philoso- " phus, Latinis et Græcis literis ad plenum eruditus, " zelator justitiæ, lector in theologia scolis, prædicator " in populo, castitatis amator, persecutor simonialium." Hæc dixerunt dominus Ægidius[1] Hispanus cardinalis et alii, quos propria tangebat conscientia. Consilium dederunt domino Papæ, ut omnia hæc conniventibus oculis sub dissimulatione transire permitteret, ne super hoc tumultus excitaretur; maxime propter hoc, quia scitur, quod quandoque discessio est ventura.

Anger of the Pope at this.

He is restrained by the cardinals.

f. 276.

Cf. 2 Thess. ii. 3.

[1] Giles de Torres, card. d. tit. SS. Cosmæ et Damiani, archbishop of Toledo.

A.D. 1253.

De dono Roberti de Sotindona.

Gifts of Robert de Sotindona to St. Alban's, &c.

Anno quoque sub eodem, dominus Robertus de Sotindona, domini regis clericus et consiliarius specialis, perpendens effusiones expensarum domus Sancti Albani, cum in plena possessione fuisset ecclesiæ de Herteburne,[1] caritatis intuitu contulit eam ecclesiæ Sancti Albani in proprios usus possidendam. Simile quoque beneficium fecit ecclesiæ Sancti Martini de Bello, videlicet de ecclesia de Iclesham.[2] Iterum, simile fratribus Hospitalis de Dovera, ecclesiam scilicet de Hospringe.[3] Proventus primi beneficii ascendit ad pretium trecentarum marcarum; secundi, centum; tertii, sexaginta marcarum annuatim. Et hæc omnia pio affectu contulit, ut amplietur in unoquoque loco prædicto beneficium hospitalitatis, tam in equis quam personis erogandum.

De morte Ranulphi abbatis Rameseiæ.

Death of Ranulf, abbat of Ramsey, Aug. 14.

In vigilia autem Assumptionis beatæ Virginis obiit venerabilis abbas Ranulphus Ramesiæ, domum suam relinquens tempore tunc messis regalibus diripiendam. Tradita est igitur cuidam curiali clerico Eudoni custodienda, cujus facta, ne ad aures obloquentium perveniant, prætermitto. Vasa autem argentea quæ[4] xxxv. marcas ponderabant, concupiscibilia vina, et equos, et silvestres bestias ad opus custodum regni diripuerunt, et irreverenter ab ecclesia alienaverunt, et quod durius erat, a tenentibus de abbatia non minimam pecuniam extorserunt, qui custodes et pupillorum tutores esse tenebantur. Missique sunt ad curiam Romanam quidam regis clerici, scilicet magister Nicholaus de Plumtuna et magister Johannes de Hibernia, ad contradicendum et omnia prædicta regis promissa cassandum, ut nulla-

Shameful treatment of the abbey by the King's clerks.

[1] Hartburn, Northumberland.
[2] Icklesham, Sussex.
[3] Ospringe, Kent.
[4] *quæ . . . ponderabant*] In the margin.

tenus pecuniari parcerent effusioni, quin regis propositum et desiderium perducerent ad effectum. Interim per totum illum annum episcopus Lincolniensis, quia in spiritu præcognoverat, quod rex malo consilio ductus et seductus omnia perverteret, excommunicari jussit et constituit per totam diocesim suam omnes prædictarum cartarum infractores, et etiam ubicunque fuerant hominum conventicula, ubi (proh dolor!) claves ecclesiæ sunt contemptæ. A.D. 1253. Bishop Grosseteste excommunicates all violators of Magna Carta.

De mirabilibus inundationibus pluviarum.

Diebus autem sub eisdem, quiddam dignum contigit admiratione in ore multorum revolutum, scilicet quod eodem anno cum esset in vere et æstate ariditas magna et diuturna, in fine æstatis et autumpno fluvii margines excedendo et usque ad collium crepidines ascendendo loca finitima subverterunt. Et in fine autumpni et post festum sancti Michaelis, cum pluviarum multarum inundationes diffunderentur, tanta fuit siccitas et fluminum, immo et fontium, diminutio et aquarum penuria, ut qui molitura indigebant, usque ad unam fere dietam annonam molendam detulerunt. Simileque prodigium ipso anno tempore contigit in vernali, contra naturam temporalem; tempore enim æquinoctiali, cum temperies omnia moderatur, pax fieri consuevit elementorum. Drought in spring and summer: subsequent floods.

De festo sancti Edwardi.

Festum sancti Edwardi, quod est in quindena sancti Michaelis, de mandato regis congregatis quamplurimis prælatis et magnatibus, adeo celebriter, procurantibus diligenter comite Ricardo et regina, celebrabatur, ut nunquam nobilius. The feast of St. Edward splendidly kept. Oct. 13.

A.D. 1253. *Castra in Wasconia, scilicet Regula et Benage, regi resignantur.*

La Réole and Benauges surrender to Henry III.

In fine vero æstatis anni illius, post multos labores et expensas inutiles adeptus est dominus rex Angliæ castra sua propria in Wasconia, cum bonis conditionibus obsessorum. Nec illis multum dampni vel injuriæ fecit, licet multipliciter promeruissent, nisi quod videbant et cognoscebant quod vineæ suæ exstirpabantur. Ipsi tamen cotidie in exercitum regis saxa molaria et jacula miræ magnitudinis in mortem multorum transmiserunt, quæ jacula tanquam ad prodigium monstranda in Angliam portabantur. Qui tamen cum inclusi arctabantur, clam frequenter ad regem Hispaniæ nuntios secretos transmiserunt, ut ipse rex Hispaniæ ipsis tanquam suis fidelibus obsessis succurrere dignaretur. Quæ omnia culpas suas et facinora exaggerabant. Cum autem inviti et coacti exirent, domino regi Anglorum mancipati, accesserunt fratres domini regis uterini, exigentes prisones illos ad voluntatem eorum contrectandos, quod in admirationem multorum domini regis amicorum et indignationem est præsumptum. Pepercit autem regis remissa misericordia manifestis inimicis tanto sudore superatis, nescius illius facti Evangelici, *Adducite illos qui noluerunt me regnare super eos, et interficite coram me.* Et emarcuit fama et reverentia illius, qui proprios opprimit et blanditur alienis.

His lenity.

S. Luc. xix. 27.

Mittuntur ad regem Hispaniæ episcopus Bathoniæ et dominus Johannes Mansel.

William de Buttone, bishop of Bath, and John Mansel, sent ambassa-

Rex vero timens muscipulas Wasconensium, ne transfugium facerent ad regem Hispaniæ potentissimum, nuntios sollempnes ad ipsum, videlicet episcopum Bathoniæ et Johannem Mansel clericum suum specialem, destinavit, ut ejus fœdus et amicitiam humiliter

postularent, et sororem[1] suam uterinam Edwardo, domini regis Angliæ primogenito et hæredi legitimo, benigne concederet matrimonialiter copulandam. Ipse autem dominus rex Angliæ Wasconiam filio suo memorato concesserat, quod non discrepat a concessione facta vel facienda sorori jam dicti regis Hispanorum filio suo E[dwardo] maritandæ. Quod negotium dicti nuntii usque ad consummationem efficaciter cum inæstimabilibus laboribus et sollicitudinibus prosequentes, favorem et amicitiam cum quadam nobili carta, cujus bulla aurea marcam unam argenti ponderabat, reportarunt, in qua etiam sollempniter nimis insertum fuit, quod rex Hispaniæ quietum clamavit quicquid juris habuit vel habere potuit ex dono regis Henrici secundi et confirmatione regum Ricardi et Johannis in Wasconia. Impetravit insuper nuntiorum solertia, immo[2] solus, ut dicitur, dominus Johannes Mansel quasdam libertates ad opus peregrinorum Sanctum[3] Jacobum adeuntium, ut liceat ad beneplacitum eorum hospitari in urbibus quæ sunt in ditione regis Hispaniæ, et victualia sibi hospite eorum irrequisito libere comparare. Postulabat autem dictus rex præsentiam Edwardi sibi exhiberi, ut ipsum videret et elegantiam consideraret et peritiam, et ipsum honorifice et solempniter, prout tantum decuit adolescentem, cingulo donaret militari. Quod cum domino regi Angliæ nuntiaretur, totius negotii series ei complacuit, sed ad ipsum regem Hispaniæ, in tam remotas partes agentem,[4] filium suum primogenitum et hæredem universorum transmittere vehementer, nec mirum, [formidabat,] ne avaritia et malitia rex Hispaniæ ductus et seductus tanto gloriaretur obside sibi leviter præsentato. Tandem testimonio domini J[ohannis] Mansel, testimonium de fidelitate regis Hispaniæ perhibentis, et affirmantis quod nullo modo hoc faceret

A.D. 1253. dors to Alfonso X., king of Castile. Proposals for the marriage of Edward and Alienora of Castile.

[1] Alienora.

[2] *immo . . Mansel*] In the margin.

[3] *i.e.* Compostella.

[4] *agentem*] augentem, B.

A.D. 1253. f. 277. facinus nec facere permitteretur, dominus rex Angliæ in spem erectus est meliorem; unde ex tunc complacuit regi, ut non tantum pro Edwardo, immo et pro regina, confidenter mitteretur. Quod et factum est.

Different treatment of English and foreign criminals. In toto vero illius guerræ tempore, hoc contigit indeficienter, quod si aliquis Anglicus delinqueret, ultra culpam puniretur; si alienigena, parva vel nulla ultio sequeretur. Quod non immerito pensabatur.

Optimates Sarracenorum in perniciem Christianorum concordati sunt.

Ravages of the Saracens up to Acre. Tempore sub eodem, quidam optimates orientalium Sarracenorum in perniciem et odium Christianorum confœderati sunt, qui libere discurrentes usque ad portas Achon licenter sine contradictionis repagulo discurrebant, ubi dampna in superbia magna perpetrabant.

Fames invaluit in Wasconia.

Famine in the army in Gascony. Ipsis quoque diebus, invaluit fames in exercitu regis in Wasconia, ita ut una gallina sex denariis, scilicet sterlingis, venderetur, summa[1] frumenti viginti solidis, sextarium vini duobus solidis et amplius. Panis autem unius libræ ponderis duobus vel tribus denariis, ita ut quidam jejunus vix poterat miles cum suo armigero et garcione et equis duobus solidis argenteorum competenter sustentari.

Abstracta est carta obligatoria de manu Elyæ Episcopi[2] Judæi.

The abbey of St. Alban's quit Eodemque anno, videlicet decimo kalendas Novembris, abstracta est carta et de manu Elyæ Judæi Londo-

[1] *summa . . . amplius*] In the margin.

[2] *Episcopi*] i.e. Elyas cognomento Episcopus, v. below, p. 730.

niensis et de archa liberata, qua abbas et conventus Sancti Albani tenebantur obligati pro debito Ricardi de Oxaie militis; et acclamatum est in scola Judæorum Londoniensi, quod abbas et conventus memoratus quietus est ab omni hujusmodi debito contra eos, ab initio sæculi usque tunc, prout starrum optentum ab eisdem protestatur. A.D. 1253. from the debt due to Richard of Oxhey.

Fama magnitudinis regis Castellæ, scilicet Hispaniæ, dilatata est.

Eisdem diebus dilatata est fama regis Hispaniæ,[1] sed non regis,[2] cujus titulus in scriptis ipsius talis scribitur; "Alfonsus[3] Dei gratia rex Castellæ, Legionis, Galleciæ, "Toleti, Murciæ, Cordubæ, et Jehenni."[4] Dominatio vero regis Anglorum in magna parte mutilata est; promisit enim Hiberniam filio suo, et multas alias possessiones, quæ tractatus exigunt speciales. Fame and titles of the king of Castile. *Promissio ut haberetur gratia regis Hispaniæ.*

Manda[tum[5] *dis]cretum et [lauda]bile reg[is Hispaniæ] regi A[ngliæ].*

Temporibus quoque sub eisdem, rex Hyspaniæ amicissimus jam domino regi Anglorum factus, cum audisset de moribus ejus, condoluit in spiritu benignitatis et discretionis, et literatorie significavit eidem, ut exemplo bonorum regum ac principum, quorum titulus ab antiquo talis est, erit "agnus domesticis et Message to Henry III. from Alfonso X.

[1] Below is the "Scutum regis "Hispaniæ," with directions for its emblazoning: "caput de gules, "castrum de auro," on one side; "caput de argento, leo de auro," on the other.

[2] *i.e.* of England.

[3] At the foot of the page is the note, "Rex Hyspaniæ octo habet "regna; Castellam, Galatiam, Si-"billam, Cordubam, Murciam, et "Hispolim, quæ tenentur ab eo. "Omnia hæc Christianis subdun-"tur. Habet insuper duos reges "Sarracenos sibi tributarios, sicut "patet in carta domini regis An-"gliæ."

[4] *i.e.* Jaen.

[5] The margin of the leaf has been cut away. It must have been a strip gummed on to the leaf.

A.D. 1253. " suis commilitonibus, et leo exteris et rebellibus ;" ille videlicet sermo recitatur, ut talia sequeretur, nec esset amplius suorum oppressor, et alienorum receptor et alimentator. Sed

" Quid[1] juvat in sterili spargere semen humo ?"

Episcopus Lincolniensis graviter infirmatur, [mo]rans apud Bu[gedenam] manerium s[uum].

Last illness of bishop Grosseteste at Buckden.

Diebus sub eisdem, cum dies caniculares suam exercuissent malitiam, episcopus Lincolniensis Robertus apud [Bu]gedenam manerium suum decubuit g[raviter] infirmatus. Vocavit igitur ad se qu[endam] fratrem de ordine Prædicatorum, magistrum [Jo]hannem de Sancto Ægidio, in arte peritum medicinali et in theologia lectorem, eleganter eruditum et erudientem, ut ab eo corporis et animæ reciperet [conso]lationem. Noverat enim in spiritu, tribulationem in proximo ecclesiæ ingruere, [quam] non providimus. Unde præcepit sacerdotibus per suam diocesim constitutis, ut solempniter [sententiam][2] in omnes cartarum magnarum de regni libertatibus violatores, ubicunque cognoscerent homines conventuros, indefesse innovarent. Cui præcepto quidam a[uli]ci, tam clerici quam laici, procaciter resistentes, presbiteris contumelia[s in]ferebant ; unde ex ipso facto ipsos n[ovi]mus vinculo anathematis inretitos. Et cum una dierum confabularetur episcopus cum memorato fratre Johanne phisico, recitando facta Papæ, redarguit [gra]viter confratres suos

---

[1] " Experiar mota spargere semen " humo," Ovid. Epist. ex Ponto, i. 8, 58. See also Id., i. 5, 33, 34 :

" Qui sterili toties cum sim de-
" ceptus ab arvo,
" Damnosa persto condere se-
" men humo."

The line will also be found above in one of the MSS. of Wendover, vol. ii., p. 345, note, col. 2.

[2] *sententiam*] om. B. The other words in brackets have been cut off as stated above (note [5], p. 399).

Prædicatores et [ ][1] simili Minoribus non pepercit, eo quod ordo eorum iccirco in paupertate voluntaria, quæ est paupertas spiritus, salubriter constituitur, ut liberius vitia potentum non palpent, sed censoria austeritate acriter reprehendant. Quia A.D. 1253. f. 277 *b*.

" Cantabit vacuus coram latrone viator." Juv. x. 22.

" In hoc autem, quod tu, frater J[ohannes], et alii " Prædicatores peccata magnatum audacter non redar- " guitis [2] et facinora non detunicatis, hæreticos censeo " manifestos." Et addidit episcopus; " Quid est hære- " sis ? Da diffinitionem." Et cum hæsitasset frater J[ohannes], non recolens autenticam ipsius rei rationem ac diffinitionem, subjunxit episcopus fideli interpretatione Græci idiomatis in Latinum; " Hæresis est " sententia humano sensu electa, Scripturæ Sacræ con- " traria, palam edocta, pertinaciter defensa." Hæresis Græce, electio Latine. Et consequenter subjunxit, reprehendens prælatos maxime Romanos, qui consanguineis suis indignis, ætate et scientia insufficientibus, curam committunt animarum; " Dare curam ani- " marum parvulo, sententia est alicujus prælati, humano " sensu electa propter carnem vel terrenitatem; et " est contraria Scripturæ Sanctæ, quæ prohibet fieri " pastores, qui non sunt idonei ad arcendum lupos; et " est palam edocta, quia manifeste portatur carta " sigillata vel bullata; et est pertinaciter defensa, quia " si quis voluerit contradicere, suspenditur, excommuni- " catur, et super eum prælium sanctificatur. Cui tota " definitio hæretici convenit, hæreticus est. Sed quisque " fidelis tenetur opponere se hæretico quantum potest; " qui ergo potest contradicere et non contradicit, peccat, " et videtur fautor esse, secundum illud Gregorii; ' Non " ' caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto faci- " ' nori desinit obviare.' Sed fratres tam Minores quam

His speech to John of St. Giles.

His definition of heresy.

[1] *accusatione*, or some similar word, has been omitted by the scribe.

[2] *redarguitis*] redarguunt, B.

A.D. 1253. Guilt of the Friars for not opposing it. Rom. i. 32. Also of the Pope.

" Prædicatores maxime obligantur ad oppositionem " contra talem, cum utrique habeant ex officio gratiam " prædicandi, sunt ad illud officium per paupertatem " liberiores; non solum peccant, si ei non contradicunt, " immo fautores ipsius existunt, sicut et Apostolus ad " Romanos i. *non solum qui talia agunt, sed qui consentiunt, digni sunt morte.* Potest ergo concludi, " quod tam Papa, nisi ab hoc vitio cesset, quam dicti " fratres, nisi curiosos se exhibeant ad arcendum talem, " digni sunt morte, scilicet perpetua. Item dicit " Decretalis,[1] quod super tali vitio, videlicet hæresi, " potest et debet Papa accusari."

Item plenior prædictorum prosecutio.

7 Oct. His last discourses.

Et quia noctes tunc temporis in longum protrahebantur, erat autem tertia nox ante festum sancti Dionisii, episcopus letali tædio et infirmitate prægravatus, accersiri præcepit aliquos de clericis suis, ut saltem mutuis collocutionibus recrearentur; quibus episcopus dolens de jactura animarum per Papalis curiæ avaritiam, suspirans ait; " Christus venit in " mundum ut animas lucraretur; ergo si quis animas " perdere non formidat, nonne Antichristus merito est " dicendus? Dominus sex diebus mundum condidit " universum, sed ut hominem repararet, plus quam " triginta annis laboravit; nonne ergo animarum de- " structor inimicus Dei et Antichristus censetur?

[1] See the Decretum Gratiani, i., Distinct. 40, cap. 6, Glossa: " Si " notorium est crimen ejus [*i.e.* the " Pope] . . . . quod inde possit ac- " cusari. Nam contumacia dicitur " hæresis. . . Hic tamen speci- " aliter fit mentio de hæresi, ideo " quia etsi occulta esset hæresis de " illa posset accusari."

This decretal is due to Pope Hadrian II. in the Roman council of A.D. 868, the acts of which are quoted in Act. vii. of the 4th council of Constantinople, A.D. 869: "Nam " quamvis Honorius post mortem " ab Orientis episcopis anathemate " sit affectus, manifestum tamen " est illum de hæresi fuisse accu- " satum, qua sola in causa licet " inferioribus in superiores insur- " gere."

" Privilegia sanctorum pontificum Romanorum præde- A.D. 1253.
" cessorum suorum Papa impudenter annullare per Papal oppressions.
" hoc repagulum, *non obstante*, non erubescit, quod non
" fit sine eorum præjudicio et injuria manifesta; sic
" enim reprobat et diruit, quod tanti et tot sancti
" ædificarunt; ecce sanctorum contemptus! Merito
" igitur contemptor contempnetur, secundum illud
" Isaiæ; *Væ qui spernis, nonne contempneris?* quis Isa. xxxiii. 1.
" ejus privilegia conservabit? Errorem suum sic ad
" hoc respondens Papa sic tuetur; 'Par in parem non
" 'habet imperium, ergo Papa me Papam minime præ-
" 'valet obligare.' Ad hoc respondeo," ait episcopus,
" Mihi videtur, non sunt pares navigans in mundi
" periculo et gratulans in portus securitate. Da, ut
" aliquis Papa salvetur. Absit dicere contrarium. Dicit
" Salvator; *Qui minor est in regno cœlorum, major* S. Matt.
" *est Johanne Baptista, quo* [*major*] *inter natos mu-* xi. 11.
" *lierum nemo surrexit.* Nonne major est ergo ali-
" quis Papa dator privilegiorum vel confirmator isto
" vivente? Profecto, major mihi videtur, ergo in mino-
" rem habet imperium, non igitur debet præteritorum.
" Nonne dicit Papa de suis plerisque prædecessoribus, f. 278.
" 'ille vel ille piæ recordationis prædecessor noster,'
" etc., et sæpe, 'adhærentes sancti prædecessoris nos-
" tri vestigiis,' etc. Quare ergo quæ jecerunt, diruunt
" fundamenta qui sequuntur? Plures Apostolici viri
" unum aliquod privilegium prius pie concessum con-
" firmarunt. Nonne plures divina gratia salvati majores
" sunt uno solo adhuc periclitante? Item, antiqui patres
" nostri viri Apostolici tempore sunt priores; et quos
" antiqui temporis attollit reverentia, venerabiles habere
" tenemur. Hoc bene attendebat sanctus virtute vene-
" rabilis Benedictus, omnium spiritu sanctorum reple-
" tus, in regula sua;[1] qui prius venientes qualescunque

[1] See cap. i. of St. Benedict's rule (Migne's Patrologia, lxvi. 246).

A.D. 1253. " autenticis viris tardius ad ordinem accedentibus præ-
" ponit, et esse præcipit venerabiles et priores. Unde
" ergo hæc injuriosa temeritas, privilegia antiquorum
" sanctorum multorum in irritum revocare?

Item lugubris querimonia de cotidianis et novis ecclesiæ tempore istius Papæ, scilicet Innocentii IV., oppressionibus.

Papal oppressions of the church.

"Præterea, etsi multi alii viri Apostolici ecclesiam
" [afflixerint], iste gravius aliis coegit ancillari et in-
" convenientia multiplicavit. Caursini[1] enim manifesti
" usurarii, quos sancti patres et doctores nostri, quos
" vidimus et audivimus, videlicet magister eximius in
" Francia prædicator, abbas[2] quoque de Flay Cister-
" ciensis ordinis, magister Jacobus de Viteri, Cantuari-
" ensis archiepiscopus Stephanus exulans, magister Ro-
" bertus de Curcun,[3] prædicando a partibus Franciæ,
" quia antea hac peste Anglia non laborabat, ejecerunt,
" iste Papa suscitavit et protegit suscitatos; et si quis
" obloquatur, dampnis et laboribus, teste episcopo
" Londoniensi Rogero,[4] fatigatur. Novit mundus, quod
" usura detestabilis habetur in utroque Testamento et
" a Deo prohibetur; nunc domini Papæ mercatores vel
" scambiatores, obmurmurantibus Judæis, palam Lon-
" doniis fœnerantur, viris ecclesiasticis et maxime
" religiosis diversa machinantur gravamina, cogentes
" quos gravat egestas mentiri, et signa sua scriptis
" mendacibus appendere; quod est idolatrare, et veri-
" tati, quæ Deus est, abrenuntiare. Verbi gratia, mu-
" tuo accipio centum marcas per annum pro centum

[1] *Caursini enim manifesti usurarii*] Sic. "Caursinos enim ma-
" nifestos usurarios" would make sense.

[2] Eustace. See above, vol. ii., p. 464.

[3] Cardinal p. tit. S. Stephani in Monte Cælio. He was an Englishman, and made cardinal by Innocent III. He died in 1218 at Damietta.

[4] See above, vol. iii., pp. 331, 332.

" libris; cogor conficere scriptum et signare, in quo A.D. 1253.
" confiteor me centum libras mutuo in fine anni sol- Last dis-
" vendas recepisse. Et si forte sortem pecuniæ tibi courses
" infra mensem vel dies pauciores adquisitam usurario of bishop
" Papali solvere volueris, non recipiet, nisi integraliter Grosse-
" centum libras illi volueris; quæ conditio gravior est teste.
" quam Judæorum, quia quandocunque sortem Judæo
" attuleris, recipiet benigne, cum tanto lucro quod
" tempori tanto se commensurat. Præterea, novimus
" Papam fratribus Prædicatoribus et Minoribus præ-
" cepisse, ut morituris assistentes, quos inquirant dili-
" genter, persuadeant urgenter ut condant testamenta
" sua ad commodum et subsidium Terræ Sanctæ, et
" crucem assumant, ut cum convaluerint substantiolas
" eorum emungant, vel si moriantur ab executoribus
" tantum [recipiatur] vel extorqueatur. Cruce quoque
" signatos personis laicis, sicut quondam in templo
" oves et boves venundari consueverunt, vendit appo-
" riandos. Inspeximusque literam Papalem, in qua
" insertum reperimus,[1] quod testamenta condentes, vel
" crucem suscipientes, et subsidium Terræ Sanctæ im-
" pendentes, tantundem recipient indulgentiæ quantum
" pecuniæ largientur. Præcepit insuper Papa in multis
" suis scriptis, prælatis, ut tali vel tali alieno et ab-
" senti et penitus indigno, qui nec literas vel linguam
" novit indigenarum, ut prædicare posset vel confes-
" siones recipere, vel saltem propter pauperes refici-
" endos et transeuntes suscipiendos residentiam facere,
" providerent in ecclesiastico beneficio, quantum vel
" quale duceret acceptandum. Item scimus dominum
" Papam scripsisse abbati de Sancto Albano, ut provi-
" deret cuidam Johanni[2] de Camezana, quem nunquam
" viderat, in beneficio competenti; et infra breve tem-
" pus provisum est ei in ecclesia, quæ annuatim
" quadraginta marcas et amplius valebat; sed ipse ea f. 278 *b*.

[1] B. repeats *insertum*.

[2] See above, p. 233.

A.D. 1253. Last discourses of bishop Grosseteste.

" non contentus conquestus est Papæ. Scripsit igitur " Papa abbati memorato, ut dicto clerico uberius pro- " videretur, nihilominus tamen reservata eidem domino " Papæ prioris ecclesiæ donatione. Et non post hæc " dies multos venerunt ad prædicti abbatis cœnobium " duæ satis despicabiles personæ, literas Papales defe- " rentes, in quarum tenore insertum fuit, ut ilico ipsis " viris nobilibus ad sua negotia expedienda sine diffi- " cultate ad manum decem marcas abbas conferret, " quibus ampulosa et minantia verba proferentibus " abbas finem fecit. De viris quoque sanctis et ele- " ganter literatis, qui sæculum ordine irregressibili pro " Deo imitando reliquerunt, suos facit Papa theloneа- " rios, ad pecuniam argumentose extorquendam. Quod " et ipsi onus inviti suscipiunt, ne inobedientes esse " videantur. Et sic de sæcularibus fiunt sæculariores, " et mentitur in eis trogulorum vilitas, dum sub habitu " paupertatis spiritus habitat elationis; et quia non " debet mitti in Angliam legatus, nisi a rege postulatus, " mittit Papa legatos sophisticos et transformatos, sed " non rubeis vestibus redimitos, magnis armatos po- " testatibus; nec est difficile exemplum invenire. Tot " enim frequenter adveniunt hujusmodi, ut eorum " nomina audientibus tædium generare[n]t. Cæterum, " quod videre non consuevi, concedit Papa ob favorem " sæcularem, ut aliquis episcopatum optineat, nec ta- " men episcopus existat, sed electus sempiternus; quod " tantundem significat, ut lac et lanam habeat ovium, " lupos tamen non abigendo, pristinos etiam redditus " retinendo."

Et cum hæc et alia enormia, videlicet omne genus avaritiæ, usuram, symoniam et rapinam, omne genus luxuriæ, libidinem, gulam, et ornatum, quæ in curia illa regnant, detestaretur, ut vere de ipsa judicatur,

Ejus avaritiæ totus non sufficit orbis,
Ejus luxuriæ meretrix non sufficit omnis,

nitebatur prosequi, quomodo confisa curia illa ut *Jordanis influat in os ejus*, patulo hiatu aspirabat, ut etiam bona intestatorum et indistincte legatorum sibi usurparent; et ut licentius hoc facerent, regem in rapinis suis consortem facerent et participem. "Nec "liberabitur ecclesia ab Ægiptia servitute, nisi in ore "gladii cruentandi; sed hæc profecto levia, sed in brevi, "scilicet hoc triennio, ventura sunt graviora." A.D. 1253. Job. xl. 23. Prophecy of future troubles.

In calce vero hujus propheticæ locutionis, quem prorumpentibus singultibus, lacrimis, et suspiriis vix pronunciasset, abbreviata est lingua ejus, et deficiente halitu, organum vocis siluit mutilatum.

Expliciunt finalia verba episcopi Lincolniensis Roberti II. De morte ejus.

Migravit igitur ab hujus mundi, quem nunquam dilexit, exilio sanctus Lincolniensis episcopus Robertus secundus, apud Bugedonam manerium suum in nocte sancti Dionisii; domini Papæ et regis redargutor manifestus, prælatorum correptor, monachorum corrector, presbiterorum director, clericorum instructor, scolarium sustentator, populi prædicator, incontinentium persecutor, scripturarum sedulus perscrutator diversarum, Romanorum malleus et contemptor; in mensa refectionis corporalis dapsilis, copiosus et civilis, hilaris et affabilis; in mensa vero spirituali devotus, lacrimosus, et contritus; in officio pontificali sedulus, venerabilis, et infatigabilis. Death of bishop Grosseteste at Buckden, 9 Oct. His character.

De signo magno et velut pulsato.

In cujus obitu, ea videlicet nocte qua migravit ad Dominum, episcopus Londoniensis F[ulco] quasi quoddam signum dulcissimum [audivit], cujus melos cor et aures audientis merito potuit reficiendo detinere, in æthere sullimi. Et arrigens aures auscultando, non enim erat procul a Bukedona, dixit circumstantibus; Bells in the air on the night of his death.

A.D. 1253. f. 279. "Auditis et vos quæ audio?" At illi interrogaverunt; "Quid auditis?" "Sonum signi magni, quasi cœnobi- "alis, supra quod humanitus est delectabilem sonum "ordinate pulsati in sullimi." Ipsi autem se confessi sunt, nihil hujusmodi auribus licet attentis audivisse. Quibus episcopus; "Per fidem quam debeo sancto Paulo, "credo quod dilectus pater, frater, ac magister nos- "ter, venerabilis episcopus Lincolniensis, transiens ex "hoc mundo, in cæli collocetur regione. Et hoc mihi "signum pro signo manifesto; non enim hic prope "habetur abbatia, in qua tale ac tantum habeatur.

This told to M. Paris by John Crachale.

"Inquiramus incontinenti." Et invenerunt, et probaverunt totius assertione familiæ, quod eadem hora migraverat episcopus ab hoc sæculo. Hujus rei mirabilis, immo miraculi primitivi, perhibuit [testimonium] et ei assertive narravit, qui hoc scripsit, dominus Johannes[1] Crachale, episcopi clericus specialis, vir venerabilis, et inter omnes episcopales non ultimæ auctoritatis.

Item de classico campanarum quas fratres Minores audierunt.

Other bells heard in the royal wood of Wauberge.

Eadem quoque nocte, quidam fratres de ordine Minorum, dum versus Bukedonam, ubi episcopus Lincolniensis R[obertus] morabatur, properarent, (erat enim Prædicatorum et Minorum pater et consolator,) per silvam regiam, quæ Wauberge dicitur, ignari compendiorum oberrassent, audierunt in sullimi quoddam classicum campanarum melicum valde; inter quas unum signum soni dulcissimi articulatim, ordinate, et distincte, electum audierunt, omnibus præauditis incomparabilem, unde mirati sunt vehementer; nesciebant enim aliquam nobilem ecclesiam esse prope. Apparente autem diluculo, post multos inutiles erroris labores, obvios quosdam habuerunt forestarios, a quibus

[1] Archdeacon of Bedford; treasurer in 1258.

cum ad iter rectum dirigerentur, interrogavit unus fratrum, quidnam significavit illud magnum classicum et solempne, quod versus Bugedonam audierant? Qui responderunt, [se] nihil audire, vel audivisse;[1] quod tamen adhuc aer demulcebat. Fratres igitur inde magis admirantes venerunt ad Bugedonam satis tempestive, ubi certificabantur, quod eadem nocte et noctis hora, qua dictam melodiam in æthere audierunt, episcopus R[obertus] felicem animam exhalavit. A.D. 1253.

Invaluit adhuc caristia in Wasconia.

Eodemque tempore, invalescente et crescente caristia victualium in Wasconia, ita scilicet ut summa frumenti viginti solidis, et avenæ pro decem, caro et piscis pro multo pretio venderetur, et etiam vinum, quo consuevit Wasconia abundare; misit dominus [rex] priorem[2] de Neuburg, J. canonicum, et Rogerum Cesorem in Angliam, cum quibusdam aliis fidelibus et consiliariis suis, ut quæ exercitui suo necessaria forent concito reportarent. Qui Londoniam venientes exegerunt non minimam a civibus pecuniæ quantitatem. Et arma colligentes, frumentum, et carnes salitas, ita ut multas inde naves onerarent, non pigri abrasores collegerunt. Quæ omnia regalis curiæ et exercitus Caribdis instar baratri deglutivit. Famine in Gascony. Exactions for the Gascon army from the Londoners.

Reputavit rex etenim Angliam puteum inexhaustum, quæ omnium finitimarum regionum culpas luit et excessus. Et

"Quicquid delirant reges plectuntur Achivi." Hor. 1 Epist. ii. 14.

Rex autem, jam alter factus Ligurgus,[3] vineas Wasconensium hostium suorum, in quibus ipsi Wasconenses maxime confidunt, radicitus fecit extirpari, et castra et domos funditus complanari. Quod cum cognovissent The vineyards of the Gascons destroyed.

[1] *audivisse*] audire, B.

[2] Probably John de Schipton.

[3] i.e. Lycurgus, King of Thrace. See Hyginus, *Fabulæ*, 132.

A.D. 1253. Wasconenses, hoc genus ultionis redarguentes, militiam comitis Legrecestriæ Symonis potius approbabant; exterminium plantarum et domorum incendia, pugnam anilem, non virilem reputantes.

Illi quos in castris ceperat adjuncti sunt hostibus regis.

The freemen of La Réole and Benauges.

Captis Regula et Benagio castris, qui labore et sumptibus Anglorum capiebantur, rex concessit liberos Petro de Sabaudia et fratribus suis Pictavensibus. Qui liberi hostibus regis ilico sunt adjuncti.

Moritur Willelmus de Wescy.[1]

Deaths of many nobles. f. 279 *b*.

Among them William de Vescy.

Anglia undique bonis suis spoliata, videlicet armis, victualibus, et thesauro, militum quoque, quod plus est deplorandum, nobilium subsidio viduatur. Postquam enim dominus rex transfretavit, mortui sunt de suis quamplures. Inter quos Willelmus de Vescy, miles quidam de nobilioribus borealium partium Angliæ baronibus, viam universæ carnis est ingressus. Rex incontinenti custodiam tantam, non sine suorum naturalium offensa, cuidam alienigenæ[2] contulit possidendam.

De tribulatione militum de Salopesbire.

Spoliation of the knights of Shrewsbury.

Et per idem tempus, eo quod milites de partibus Salepesbiriæ aliqui, vel fere omnes, noluerunt colla subdere novæ domini regis constitutioni, scilicet de armis habendis et monstrandis, et de restitutione prædationum quibus spoliantur transeuntes, prout Sabaudienses consueverunt in partibus suis, usque ad gravissimam exactionem sunt puniti; ita ut vix per

[1] His shield inverted is in the margin.

[2] Probably Peter of Savoy. Madden, Hist. Angl., iii., p. 563.

aliquot annos sibi et familiæ suæ vitæ necessaria poterant invenire, vel terris suis culturæ beneficia ministrare. A.D. 1253.

Sarraceni debacchantur.

Eodemque anno, die scilicet Omnium Sanctorum, rumor omnium teterrimus venit ad comitem Ricardum, qui de statu Terræ Sanctæ plus aliis sollicitabatur. Quod videlicet in signum magnæ Dei iræ, Soldani, primates Sarracenorum, ad invicem in perniciem Christianorum pacificati sunt et confœderati, libere in Terra Sancta discurrentes, et possessiones Christianorum ad votum sine contradictionis repagulo occupantes, omniaque jamjam præter Acon exterminantes, ibique quædam molendina civium demolientes. Conspiraverunt enim universaliter, ut, Achon obsessa, regem Francorum in indelebile Christianitatis obprobrium caperent, et captum suo Caliphæ,[1] qui est eis pro Papa, præsentarent. Quod cum ad multorum pervenisset audientiam, præcordialiter ingemuerunt, hæc omnia obstinatæ Romanorum avaritiæ imputantes, qui humilitatem Fretherici indignanter refutantes, qui omnia quæcunque Christianorum aliquo tempore fuerant in Terra Sancta optulit in pace restituenda, restiterunt, nolentes ut tanta commoditas ei ascriberetur. Et quod lugubrius est, crucesignatos vendunt laicis usque ad mendicitatem fatigatos, sicut quondam Judæi in templo oves, boves, et columbas, ut prætactum est, quos Dominus ejecit. Deo igitur sic volente, Qui *cum irascitur misericordiæ recordatur,* insurrexerunt quidam Sarraceni Orientales in terras eorum qui in nos sævierunt; et cassato proposito retrocedere sunt coacti.

Nov. 1. Ravages of the Saracens in the Holy Land.

Acre threatened.

S. Joh. ii. 14, 15.

Habak. iii. 2.

[1] This probably means the Caliph Mostazem-Billah, the last of the dynasty of the Abassides.

A.D. 1253. *Conradus, qui suis partibus princeps appellatur, guerram suscitat et continuat.*

Successes of Conrad, son of Frederick II.

Eisdemque diebus, Conradus Fretherici filius in odium Papæ prosperatur in Apulia. Civitates Capuam, Neapolim, et alia suo subdidit dominatui; et guerram suscitans et continuans, multos contrivit sibi adversantes. Quidam vero illius terræ incola et indigena, cruentus et facinorosus valde, Johannes dictus Maurus, adulator et sub amicitiæ [forma] homines veneno necans, qui, ut dicitur, Frethericum sic interfecit, illi laqueos mortis tetendit, sed occultos.

John the Moor.

Orta est discordia inter archiepiscopum B[onefacium] et capitulum Lincolniense.

Quarrel between the archbishop and the chapter of Lincoln after Grosseteste's funeral.

Ipsisque diebus, revertente archiepiscopo Cantuariensi B[onefacio] a sepultura episcopi Lincolniensis R[oberti], orta est discordia inter ipsum et capitulum Lincolniense. Vendicabat enim archiepiscopus de jure communi potestatem conferendi præbendas et redditus in episcopatu Lincolniensi, pastore suo viduato. Decanus vero et capitulum speciali beneficio innitentes et consuetudini approbatæ et antiquæ, e contra dicebant. Quibus testimonium perhibebat magister Walterus de Billesdona, vir jurisperitus et fide dignus, qui enumeravit tres ecclesias a decano sede vacante collatas, et multi alii, qui hoc noverant et viderant. Archiepiscopus de multiplici confisus potestate contradictores omnes excommunicavit. Solus autem Lincolniensis archidiaconus, magister videlicet Willelmus Lupus, vir quidem jurisperitus, eleganter literatus et magnæ auctoritatis, contradicens archiepiscopo in faciem, pro jure et libertate ecclesiæ constanter appellavit ad summi Pontificis præsentiam. Unde quoniam solus se murum opposuit pro suæ possessione et libertate ecclesiæ, usque ad mortem miserabiles, sicut sequens sermo declarabit, tribulationes toleravit. Canonici vero ex

f. 280. The archdeacon of Lincoln stands up for the chapter, and appeals to the Pope.

antiquis causis inutiliter ventilatis fatigati, nec valentes nec volentes contra tantum adversarium dubia causarum fata contendentes experiri, succubuerunt, et succumbentes absolutionis beneficium promeruerunt. Archidiaconus vero, consistens stabilis in proposito, quæsivit interim diverticula. Tandem tutum credens habere refugium apud Sanctum Edmundum, quia illic et in terra Sancti Albani consueverant esse afflictorum refugia et protectiones, postquam stetisset quadraginta diebus in sententia juste vel injuste, se ad protectionem dicti sancti Edmundi contulit et civitatem. Ubi persequente archiepiscopo, cum[1] ibi non asilum refugii sed carceris invenisset duritiam, nec eum poterat abbas[2] Sancti Edmundi protegere vel receptare, archidiaconus pauper, profugus, et velut exul, Romam adiit, a domino Papa aliquam saltem consolationem adepturus. Papa autem misertus ac miseratus, cognita veritate, pusillanimitatem canonicorum et archipræsulis redarguens austeritatem, et archidiaconi constantiam commendans, paternum sibi providit remedium. Archidiaconus vero nacta spe meliori, cum rediens a curia in partes cisalpinas pervenisset, post tot labores et dolores, quos pro suæ libertate ecclesiæ sustinuisset, viam universæ carnis est ingressus, merito beato Thomæ martyri, qui ob similem causam occubuit, associandus. Sed ante mortem fere triennalem sustinuit in hac causa[3] tribulationem.

A.D. 1253.

He goes to St. Edmundsbury,

and then to Rome.

His death.

Archiepiscopus venit ad Sanctum Albanum.

Diebus autem prænotatis hujus anni, archiepiscopus Cantuariensis B[onefacius], rediens a sepultura sancti corporis episcopi Lincolniensis R[oberti], cum trans-

The archbishop at St. Alban's.

---

[1] *cum*] est, B., written over an erasure.

[2] Edmund de Walpole.

[3] The dispute was arranged between the archbishop and Robert de Marisco, Grosseteste's official. See the letters of Adam de Marisco, p. 324 (Brewer's Monumenta Franciscana).

A.D. 1253. iturus esset per Sanctum Albanum, postulavit cum summa modestia et humilitate solum tectum hospitii[1] ibi, timens repulsam hospitii propter exemptionem, sicut nuper ei contigerat apud cellam Sancti Albani Bealverum.[2] Abbas autem Sancti Albani misit ei in occursum archidiaconum suum et aliquos de fratribus, suam prætendens excusando senectutem et infirmitatem, ne et ipse occurrisset. Qui[3] cum summo honore et reverentia receptis literis suis, quod caritative hospitium postulasset, quadam die post nonam est admissus. Nec voluit, licet sedulo petitus, de bonis domus refici, nisi esculentis et poculentis, sibi pro xenio præsentatis. Sed civiliter regratians, quod saltem sub forma caritatis et gratuitæ hospitalitatis [ibi fuerat], summo mane, non intrans claustrum vel ecclesiam, recessit die Sancti Martini.

His departure, 11 Nov.

Nota[4] *factum impetuosum episcopi Lincolniensis.*

Contrast of the behaviour of the legate Otho and bishop Grosseteste.

Simili modo fecit Otto legatus, qui fuit alter Papa in Anglia; confecit literas, quod caritative hospitium postulavit. Sed episcopus Lincolniensis Robertus, apud Hertford veniens, noluit tales literas conficere. Ideo non fuit admissus. In crastino suspendit ecclesias Hertfordiensium[5] sæcularium. Correptus autem super hoc a legato, sententiam temere illatam ilico relaxavit. Hoc factum fuit malo consilio.

Grossetesteste blamed by the legate.

Nota de literis domus Sancti Augustini Cantuariensis.

Privileges of St. Augustine's, Canterbury.

In recessu autem a Sancto Albano recepit idem archiepiscopus literas Papales a quodam monacho Sancti Augustini Cantuariensis, ne scilicet abbatem

[1] *hospitii ibi*] Written over an erasure.

[2] Belvoir.

[3] B. ins. *eum*.

[4] This chapter is in the margin.

[5] *Hertfordiensium*] Hertford', B.

illius domus vel conventum visitando, suspendendo, excommunicandove perturbaret. Quod tamen proposuerat, et prætemptaverat. Quas literas vix perlectas jussit ignibus præsentari. Ipsas quoque poteris in libro [1] reperire Additamentorum. Et tunc complacuit ipsi archiepiscopo et illis qui consilium ei dederunt, quod pacifice et modeste se habuit apud Sanctum Albanum. A.D. 1253.

Regina peperit filiam, scilicet Katerinam.

Tempore sub eodem, regina Angliæ Alienora peperi[t] domino regi filiam Londoniis. Et nomen aptante et baptizante infantulam archiepiscopo, vocata est Katerina, eo quod die sanctæ Katerinæ nata aera hauserat primitivum. Birth of Katharine, daughter of Henry III., 25 Nov.

Comes Legrecestriæ S[ymon] venit ad regem.

Tunc quoque temporis, comes Legrecestriæ Symon, qui in senescallum Franciæ, ut prætactum est, postulabatur propter sui fidelitatem et strenuitatem, sed noluit consentire, quia *nemo potest duobus dominis* sibi adversantibus commode *famulari*,[2] venit in Wasconiam ad regem Angliæ dominum suum, promptus et paratus suo servitio ad edomandos suos inimicos sibi rebelles. Wasconenses autem comitem tanquam fulgur formidabant. Duxit autem secum electam militiam suis sumptibus sustentatam et ad placitum domini regis sustentandam; erat nempe militum et servientium multitudo numerosa. Simon de f. 280 *b*. Montfort goes to the king in Gascony. S. Matt. vi. 24.

Consilium caritatis.

Dictum namque fuit comiti in spiritu caritatis et humilitatis, qui humanæ superat terminos conditionis, He passes over the king's

[1] MS. Cotton. Nero D. I, f. 116. | [2] *famulari*] servire in S. Matt.

A.D. 1253. injuries to him, through the advice of bishop Grosseteste.

videlicet bonum pro malo recompensare; ut impetuosa dicta domini sui regis minime reputaret, qui probra repentina quandoque in illum apud Londonias in festino ardore iræ palam et indecenter ebullivit; sed potius beneficia, quæ eidem comiti impenderat, ad memoriam revocaret, tum propter sororem suam quam ei dominus rex dederat in uxorem, tum quia ei benigne concesserat comitatum Legrecestriæ, tum quia contulerat ei custodiam hæredis Gileberti de Humframville. Et huic consilio, videlicet episcopi Lincolniensis R[oberti], cui comes tanquam patri confessori extitit familiarissimus, inclinavit cor obedienter. Rex autem admirans comitis caritatem, ipsum cum maxima suscepit exultatione. Wasconenses igitur, qui sunt amici fortunæ, cum cognovissent regis Hispaniæ cor reconciliatum domino suo regi Anglorum, et adventum comitis S[imonis], quem tam formidabilis stipabat comitatus et sequela, humiliati sunt, et inviti, ex tunc igitur stillatim revertebantur, et debito dominatui regis sui [se] subdiderunt. Et ex tunc dominus rex in Angliam redire proposuit.

The Gascons submit.

De perturbatione universitatis Parisiacæ.

Disturbances at Paris between the scholars and the Dominicans.

Diebus autem sub eisdem, orta est discordia magna inter universitatem Parisiacam scolarium et fratres Prædicatores, qui in tantum jam multiplicati sunt et exaltati, regum facti confessores et consiliatores, ut veteribus et approbatis consuetudinibus et juribus scolarium renuissent subjacere. Congregati igitur scolares collectam fecerunt, et contribuerunt, scilicet quilibet secundum posse suum. Et cujuslibet communia hebdomadalis abbreviata est, ut inde Romanæ curiæ pro parte cleri satisfieret; unde cornua sumpserunt fratres memorati. Habebant enim in curia amicos magnæ potestatis, scilicet dominum fratrem Hugonem [1]

[1] *i.e.* Hugo of S. Caro, card. p. tit. S. Sabinæ.

de ordine Prædicatorum, immo ipsum Papam, et multos præpotentes. Effusa igitur multa pecunia et perdito hinc inde multimodo labore, mutatis quibusdam consuetudinibus Parisiensibus, pax est tandem reformata. A.D. 1253.

Papa venit Romam.

Eorundem dierum circulis, dominus Papa multis et diuturnis tribulationibus exagitatus, cum aliquanto tempore moram Assisii protraxisset, significatum est ei ex parte Romanorum senatoris Brancaleonis per sollempnes nuntios et ex parte omnium civium urbis, ut ad civitatem suam, tanquam pastor et Romanus Pontifex, venire non tardaret. Significabant insuper ei, quod quamplurimum mirabantur, quod huc illucque velut instabilis et profugus discurrebat, et relicta Roma sede sua pontificali, et ovibus suis, de quibus redditurus est summo Judici strictissimam rationem, lupinis rictibus deserit lacerandam, soli pecuniæ inhiando. Significabant insuper senator et cives Romani civibus Assisii, sub interminatione depopulationis irrestaurabilis, ne amplius dominum Papam, quem novit mundus non Lugdunensem, non Perusiensem, non Agnaniensem, (ibi enim et ibi sæpe latitaverat), sed Romanum esse pontificem, receptarent. Assisienses venientes ad dominum, istud papale mandatum ei plenius insinuabant. Intellexit igitur Papa, quod de necessitate oportuit Romam adire, ne et ipsi Assisienses a feritate Romanorum, sicut fuerant Hostienses, Portuenses, Tusculenses, Albanenses, Sabinenses, et nuper Tiburtini, destruerentur. Papa igitur nolens volens, paratis clitellis, Romam adiit tremebundus, ubi, ut decuit, susceptus est cum [honore], sic jubente et volente senatore. Conradus autem interim, qui erat Papæ quasi spina in oculo, Neapolim versus mare et versus terram, quæ civitas quondam Virgilii fuerat domicilium speciale, in muris et mœniis miserabiliter exterminavit. Nunquam igitur

The Romans demand the return of the Pope to Rome.

f. 281.

His reception.

Conrad destroys Naples.

A.D. 1253. propter odium et imprecationes populi potuit Conradus in operibus suis prosperari.

Nota cupiditatem Romanorum.

Demands of the Romans from the Pope.

Romani autem non valentes nec volentes ultra suam celare cupiditatem, gravissimam contra Papam movere cœperunt quæstionem; exigentes ab eo urgentissime omnia quæ subierant per ejus absentiam dampna et jacturas, videlicet in hospitiis locandis, in mercimoniis, in usuris, in redditibus, in provisionibus, et aliis modis innumerabilibus. Quod cum audisset Papa, præcordialiter ingemuit; et se comperiens muscipulatum, consilium et consolationem accepit a senatore. Senator igitur mellifluis colloquiis populi furorem compescuit, dicens inhumanum esse, in pace vocatum ad animarum custodiam patrem ac pastorem tam graviter perturbare. Et sic quievit impetus tempestatis.

They are quieted by the senator (Brancaleone).

De innaturali perturbatione aeris et maris.

Thunder on Dec. 14.

Eodem anno, in crastino sanctæ Luciæ, nivem nubibus copiose effundentibus, hiemale tonitruum dira pronostica nuntiabat.

Rex præcepit expulsos a Regula exulare.

Those in La Réole and other castles during the sieges exiled.

Anni quoque ejusdem tempore, omnes quotquot fuerunt in Regula et in aliis castris dum obsidione arctaren[tur] et in tempore famis ejecti fuissent, tam mulieres quam viri, [rex] perpetuo dampnavit exilio; qui vagabantur mendici per confinia regionum.

Mare et fluvii solitos terminos transierunt.

Floods.

Ipso quoque anno, multotiens mare et fluvii, solitos terminos transeuntes, finitimis dampna irrestaurabilia irrogarunt.

De miraculis in ecclesia Lincolniensi celebratis. A.D. 1253.

Miracula miraculis in ecclesia Lincolniensi diatim cumulantur. Et operante Domino pro episcopo Roberto, alii Sancti qui in eadem ecclesia requiescunt, videlicet sancti Remigius et Hugo, ad beneficia fidelibus impendenda suscitantur, tanquam provocati et precibus postulantium inclinati. Nec moveant aliquem quidam impetus, qui in hoc volumine scribuntur de eodem, quos fecerat in vita sua. Quorum unus erat, quod canonicos suos, scilicet Lincolniensis ecclesiæ, multum vexavit, et vexatos dampnificavit, cum desideraret visitare.[1] . . . . Idem insuper Robertus in religiosos terribiliter et in religiosas terribilius consuevit fulgurare, zelum bonum *habens, non* forte *secundum scientiam.* Confidenter tamen assero, quod Deo placuerunt ipsius virtutes, quamvis excessus displicuerunt. Sicut in David et in Petro; David laudo mansuetudinem, sed quam fideli suo fecit Uriæ proditionem reprehendo; Petri commendo constantiam, trinam tamen ejus reprehendo negationem; horum unus secundum cor Domini complacuit, alter princeps Apostolorum constituitur.

Miracles by the saints in Lincoln cathedral.

Severity of bishop Grosseteste against his canons and the religious. Rom. x. 2.

Item de miraculis in ecclesia Cicestrensi.

Similiter autem in ecclesia Cicestrensi ad tumbam sancti Ricardi, episcopi ipsius ecclesiæ, admiratione et titulis immortalibus condigna dignatus est Dominus miracula celebrare. Non enim tantum bruta animalia, quæ jumenta tanquam juvamenta[2] ad officia hominum dignatus est Deus creare, ibidem vitæ redduntur et sanitati, immo aviculæ, quas ad solatia hominum larga Dei benignitas mundo voluit destinare, vitæ, sanitati restaurantur, et incolumitati. Horum sanctorum miracula si quis eorum amator scripta videre desi-

Miracles in Chichester Cathedral at the tomb of St. Richard. f. 281 *b.*

[1] A passage occupying three and a half lines has been erased.

[2] B. ins. *q̃.*

A.D. 1253. derat, quæ etiam diligenter sunt examinata, qualia sunt infinita, apud Sanctum Albanum ipsa poterit reperire.[1]

MS. Beg. 14, c. 7.

f. 156 *b*.

Summary of the year.

[*Annalis conclusio.*[2]

Transiit igitur annus ille satis frugifer et fructifer, ita scilicet ut summa frumenti ad pretium triginta descenderet denariorum. Sed in quantum terra profuit, mare obfuit, suos terminos transcendendo. Quod quia repente superundavit, multos homines et pecora occupavit; et si nocte evenisset, multo plures submersisset. Annus iste Terræ Sanctæ extitit exitialis, Flandriæ et confinibus ejus cruentissimus, Franciæ dampnosus et probrosus, Papæ et papalibus arctus et angarialis, Angliæ turbulentus, in spiritualibus temporalibusque bonis inclinativus.]

---

[1] This is followed by letters of P. Innocent IV. (one enclosing another) to the abbat of St. Alban's respecting the concession of the right of presentation to benefices. The rubrick prefixed is "Literæ "Papæ bonæ verbo tenus, sed in "executione operis frivolæ et in-"anes." The leaf ends with the words "et beneficiorum," a leaf being lost at the end of MS. B. But the whole is preserved in MS. Nero D. 1, f. 118, and will be given among the Additamenta. The date is 3 non. Nov. Anno xi., *i.e.*, 3 Nov. 1253. They will also be found in the Burton Annals, Annal. Monast. i. 314. Here ends MS. B., Corpus Christi College, 16.

[2] This paragraph is not in B. at present, (though it was probably in the missing leaf,) but has been added by Parker in the margin from MS. Reg. 14. C. 7. With it ends the text of the Historia Anglorum, Madden, iii., p. 149.

Rex[1] *fuit ad Natale in Wasconia.*

A.D. 1254. MS. Reg. 14 c. 7. f. 157. The king keeps Christmas at Bazas.

Anno Domini MCCLIV., qui est annus regni domini regis H[enrici] tertii trigesimus octavus, fuit idem dominus rex ad Natale Domini in Wasconia apud Besaceam, quod non procul distat a Regula, ubi dies Natalitios cum magnatibus suis solempniter et gaudenter celebravit, ubi etiam Wasconensibus esterlingos olfacientibus in vestibus duplicibus et aliis rebus desiderabilibus pretiosa contulit donativa.

Vocatur regina a rege.

Banquet given by the queen in London 5 Jan.

Regina autem surgens a puerperio prospere, die sancti Ædwardi, scilicet in vigilia Epiphaniæ, purificationis suæ festivitatem cum nobilissimo transegit Londoniis[2] convivio. Cum qua convivabantur archiepiscopus, avunculus ejus, episcopus Elyensis, comes Ricardus, comes Gloverniæ, et multi alii[3] Angliæ optimates.

Nota munificentiam reginalem.

Her gift to the king.

Transmisit itaque tunc temporis regina domino regi quingentas marcas pro novo annuo munere de suis receptis redditibus, ad suæ guèrræ sustentationem et pignorum adquietationem.

---

[1] Here begins what Matthew Paris wrote as the third volume of his work in continuation of the MS. C.C.C. 16. It is taken entirely from the only copy existing, MS. Reg. 14. C. 7 in the British Museum, where it follows the Historia Anglorum. See Madden, Preface to the Historia Anglorum i. p. li. The question as to whether there is any doubt as to the authorship is discussed in the Preface. The MS. is fully described by Madden, i. pp. xlv–liii.

[2] *Londoniis*] Interlined in a later hand.

[3] *alii*] alie, MS.

A.D. 1254. *Eligitur magister H[enricus] de Lexintona in episcopum Lincolniensem.*

Henry of Lexinton elected bishop of Lichfield. 30 Dec.

In crastino vero beati Thomæ martiris canonici Lincolnienses elegerunt sibi in episcopum magistrum Henricum de Lexintona, ejusdem ecclesiæ decanum; et transfretavit electus ut regem videret, et ut a rege videretur et acceptaretur, tam electo quam electione approbata vel reprobata. Formidabat autem apparere coram rege, qui secundum consuetudinem suam ipsum decanum et totum precibus sollicitaverat urgentissimis capitulum, ut episcopum Herefordensem, qui manifeste reprobandus fuerat, tum quia alienigena Anglicum idioma ignoravit,[1] tum quia fama vel potius infamia ejus extitit[2] quod regno fuerat inimicissimus et infidelissimus, eligerent in episcopum et suarum pastorem animarum. Cui, licet regiæ petitioni instantissimæ, nullatenus voluerunt canonici electores favorem exhibere. Ipse enim, per manum sæcularem in ipsum episcopatum violenter intrusus Herefordensem, tam religiosos quam sæculares in partibus ultramarinis, (utinam honeste commorans,) gregem sibi commissum, lacte, lana, et arvina saginatus, lupinis dentibus dereliquit. Veruntamen rex, non inveniens in dicto electo causam reprobationis, ipsum, licet non sereno corde, admisit.

The king had prayed the chapter to elect the bishop of Hereford,

Ibu accepts the election.

De quadam mirabili apparitione fantastica.

Remarkable appearance in the sky, 1 Jan.

In nocte vero Circumcisionis Dominicæ, cum esset aer in media nocte serenissimus, et firmamentum stellatum spectabiliter, luna existente octava, apparuit in aere, mirum relatu, navis quædam maxima eleganter composita, scemate et colore mirabili. Quam cum considerassent quidam monachi de Sancto Albano, apud

[1] *ignoravit*] Written over an erasure.

[2] *ejus extitit*] Written over an erasure.

Sanctum Amphibalum gratia festivitatis tunc commo- A.D. 1254.
rantes, et inspexissent per stellas, si jam hora esset matutinas decantare, convocaverunt omnes qui in curia erant de clientela familiari, ut viderent mirabilia. Et apparuit diu tanquam picturata et tabulis quasi vera navis compacta; sed tanquam paulatim cœpit dissolvi et disparere; unde creditur nubes fuisse, sed mirabilis et prodigiosa.

Mandatum subdolum ad emungendam pecuniam.

Eodemque anno, cum sexto kalendas Februarii, die videlicet sancti Juliani, convenissent universi fere Angliæ magnates, videlicet comes marescallus R[ogerus] Bigod Gilebertusque de Segrave, speciales domini regis nuntii, ad parlamentum venientes,[1] ex parte ejus propositum suum præcordiale universitati Angliæ forte seducti nuntiantes. Aderant autem illuc comes Ricardus frater domini regis, scilicet comes Cornubiæ, comes Wintoniensis, cum domina regina, et omnes episcopi Angliæ, exceptis duntaxat Cantuariensi et Eboracensi archiepiscopis et Dunelmensi episcopo et Bathoniensi, qui cum rege erat in Wasconia. Congregatisque universis, f 157 *b*.
prolocutor domini regis et nuntius exorsus loqui, ait; "Amici et domini mei, in quorum sinu reposita est "spes domini nostri regis, nec habet asili refugium "nisi ad vos fideles suos, nostis quomodo periculis "maris nulli parcentis Martisque discrimini pro regni "juribus se fideliter ac constanter opposuit. Invenit "autem hostes recalcitrantes valideque obstantes, quo-"rum aliquos contrivit, alii remanent conterendi." Et ut plus auditores commoveret, transgressus veritatem, addidit quod "rex Castellæ, quem sperabat habere

The king sends messengers to the English parliament to ask for money, Jan. 27.

[1] *venientes*] Sic, the author forgetting to finish the sentence; *venerunt* might be read.

A.D. 1254. " amicissimum, tanquam affinem vel consanguineum,
" inventus est hostis cruentissimus, et dominum regem
" Angliæ diffiducians; cui inclinantur Wasconienses,
" qui malunt ipsum Hispanum quam dominum suum
" naturalem; unde auxilium a vobis petit efficax et
" potens, tanquam in arcto constitutus." Tuleruntque aliqui regiorum nuntiorum in argumentum fidei et veritatis miræ spicula magnitudinis, quæ quarellos vocant, ab arcubalistis trajecta, quarum arcus proportio-
1 Reg. xvii. 7. naliter censendæ fuerant trabeculæ; *hastilia* vero sicut *texentium liciatoria*. Comes autem Ricardus, ut aliis
Aid promised by Richard of Cornwall and Richard de Clare. præberet exemplum et incentivum, primus respondit, (fidem enim dictis præbuit memoratis,) " Ego quia aliis
" potentior et obligatus magis cæteris, potenter ipsum
" dominum meum et fratrem juvabo, trecentos milites
" per annum sumptibus meis ipsi militaturos impensu-
" rus." Comes insuper Gloverniæ auxilium secundum posse suum spopondit; addens quod nullo modo ipsum regem juvaret ad adquirendum terram, sed ad corpus suum, si ipsum rex Castellæ hostiliter impeteret, liberandum. Similiter et sic suum promissum comes Ricardus jam arctavit, adiciens, "Si vera sint quæ
But the others disbelieve the king's statements, " dicuntur." Ad hæc verba respondit universitas, laqueos comperiens præparatos, "Heu, heu, ad quid tam
" argumentose nos conantur nostri decipere superiores?
" videmus hic luce clarius duo repugnantia; vocavit
" enim dominus rex reginam et primogenitum suum et
" hæredem et imbelles et imbecilles, ut ad eum venire
" quantocius non omittant. Quod nullo modo facerent,
" si contra ipsum magnum regem Castellæ foret præ-
" liaturus; immo potius si eos secum haberet, remitte-
" ret in Angliam, tutius custodiendos. Nonne prælo-
" cutum est de quodam speciali matrimonio, intra
" ipsos contrahendo? Hæc omnia contraria sunt præ-
and the council breaks up. " locutis." Et sic rex incredibilem se perhibuit universitati. Sic igitur solutum est concilium cassum et

inane. Remisit igitur comes Ricardus tales litteras domino regi. Respice in libro Additamentorum ad signum citharæ.[1] A.D. 1254.

Venerunt Saraceni baptizandi in Franciam.

Eodem quoque tempore venerunt in Franciam conversi ad fidem Christiani, quorum quidam erant baptizati, quidam baptizandi. Et hæc fuit eorum causa conversionis; viderant utique regem miraculose a manibus potentissimi Babiloniæ Soldani liberatum, et ipsum Soldanum ilico post captionem trucidatum; viderant insuper maximam regis in adversitate patientiam, in proposito inflexibilem constantiam; nam post suam captionem in Terra Sancta moram adhuc continuavit, castra firmavit, civitates contra Dei sui hostes communivit; viderant præterea fidei suæ firmitatem, quod sicut Job in tot adversis *labiis non peccavit.* Cæterum considerabant, quod pro amore Domini Dei sui Jesu Christi dulce regnum Franciæ deseruerit,[2] se maris, ventorum, et bellorum, et alienorum ac remotorum regnorum periculis et bellatorum expositurus, et pro animabus infidelium lucrandis omnem operam impensurus. Quod nullo modo posset fecisse sine Numinis adminiculo et Divinæ Majestatis consolatione. Prædicatorum insuper et Minorum informatione didicerant, quod Machometi lex spurcissima animarum est intoxicativa. Attulerant autem regis Francorum literas patentes, ut de elemosinis regis sustentarentur, donec ipse veniret in partes proprias, et tunc plenius eisdem provideret. Certain Saracen converts come to France. Job. i. 22.

---

[1] MS. Cotton. Nero D. 1, f. 120 *b*. The harp is however on f. 122 *b*, opposite a different letter.

[2] *deseruerit*] deseruerat, MS.

A.D. 1254.

Applicuerunt ignoti cultu et lingua.

Feb. 8. Certain ships fully armed f. 158. touch at Berwick from an unknown country.

Anno sub eodem, videlicet in Septuagesima, rabie ventorum exagitatæ, applicuerunt invitis earum rectoribus quædam barbarorum naves; quibus non sunt visæ penes nos consimiles, magnæ quidem et elegantes, atque solidissime armamentis navalibus et armis bellicis et victualibus omnimodis optime communitæ. Et appulsæ sunt in partibus Angliæ borealibus, non longe a Berewico. Quas cum comprehendissent litorum custodes, homines qui in eis erant, quasi barbaros vel exploratores vel etiam inimicos, simul apprehenderunt. Et omnia perscrutantes, invenerunt [navium][1] sentinas repletas armis quamplurimis, et onustas loricis, galeis, clipeis, lanceis, arcubus et sagittis, arcubalistis et spiculis, et victualibus, quæ sufficerent cuidam exercitui. Et cum interrogarentur quinam essent, noluerunt ballivis indicare, qui, cur, unde, vel quare advenissent. Nec linguam eorum aliquis ex ballivis intellexit; visæque [sunt][1] aliæ naves tales supra mare. Et cum crederent omnes interimi, permissæ sunt recedere in pace, ne crudeliores tempestate homines invenirentur, et ne forte ultio sequeretur.

They are allowed to go peaceably.

De quadam seditione apud Baoniam.

Attempt of Gaston de Béarn against Bayonne, 2 Feb.

Eodem anno, circa festum Purificationis beatæ Mariæ, Gasto de Biaerre, congregata hostium domini regis multitudine, attemptarunt temere civitatem Bahanniæ seditiose et hostiliter intrare, eamque sibi occupare. Est autem Bahainnia civitas opulenta supra mare sita, secunda in tota Wasconia, portu et navibus, viris bellatoribus, præcipue mercatoribus vinariis optime communita. Sed plerique de civibus regem oderant, pro crebris in Anglia irrogatis sibi injuriis; unde admissis quibusdam hostibus, cum civitas patuisset discrimini, comprehensi sunt a fidelibus regis per plebeios

[1] These words are written with a style in the margin.

civitatis, qui regem dilexerunt, multi eorum qui sic intraverunt proditores, et pro meritis sunt puniti. A.D. 1254.

De funere Johannis Hansard et de tempestate frigoris quæ tunc cessavit.

Tempore sub eodem, videlicet die sancti Gregorii, delatum est corpus Johannis Hansard militis per villam Sancti Albani versus partes natalis patriæ, videlicet Aquilonares, ibidem honorifice, prout decuit, tumulandum. Erat enim non ultimus inter illarum partium optimates. Obierat autem in expeditione, funere geneali. Funeral of John Hansard, 12 March.

Nota de frigore diuturno.

Eodemque die cessavit frigoris asperitas, quæ illa hieme fere tota inhorruerat continuata, postquam scilicet in nocte Circumcisionis[1] quædam navis in aere, vel nubes navi simillima, sed obstupenda,[2] apparuit manifesta. Quæ visio signum tunc futuræ fuisse creditur tempestatis. Sequebatur insuper tanta ovium et ferarum pestis mortifera, ut ovialia ovibus, forestæ feris vacuarentur; in copiosis autem gregibus vix pars dimidia remaneret. The cold ceases. Murrain.

Dominus Papa reprehendit et castigat scolares umbratiles ad leges propter lucrum saltitando properantes.

Temporibus quoque sub eisdem, dum adhuc Papa Romæ esset, considerans liberales artes jam in mecanicas pæne fuisse conversas propter lucrum, et [quod] vere possit dici de philosophia, Letters of the Pope with advice to scholars.

"Prostat, et in pretio[3] pro meretrice sedet; Ovid. Epist. ex Ponto, ii. 3, 20.

[1] See above, p. 422.

[2] *obstupenda*] obstipenda, MS.

[3] *pretio*] quæstu, in Ovid.

A.D. 1254. et quod jam fere omnes scolares, intactis grammaticæ rudimentis, auctoribus, et philosophis, ad leges prope rant audiendas, quas constat non esse de numero artium liberalium;—artes enim liberales propter se appetuntur, leges autem ut salaria adquirantur; immo etiam, ut omnibus liquet, adolescentes ætate et scientia satis simplices, ex quo noverint in paucis sophismatibus perstrepentibus palmis congarrire, cathedras adscendunt magistrales, ut nomine magistrali usurpato tumeant elevati, et facti venerabiliores sine fundamento ad culmina scandunt celsiora, et salutata legum aut decretorum scola, etiam ad pontificales advolant dignitates, cum[1] melius esset et utilius scolarum prius imbui experientia, et sic digne aliis adjudicantibus transcendere ad præmia;—volens igitur dominus Papa hujusmodi præsumptioni consilium dare salubre, admonitionem fecit laudabilem et convenientem.

f. 158 *b*. Scripsit igitur dominus Papa super hoc elegantem epistolam, quæ sic incipit:

"Innocentius episcopus, etc., omnibus prælatis in "regno Franciæ, Angliæ, Scotiæ, Walliæ, Hispaniæ, et "Hungariæ constitutis, salutem et Apostolicam bene-"dictionem. Super specula," et infra, "Dolentes reco-"limus," etc. Respice in libro Additamentorum, ad signum ☽-|-o-|-☾.[2] Item aliud pium factum fecit, modificando gravamina visitationum. Respice in eodem libro ad signum primæ columbæ.[3] Sic incipiunt literæ: "Ad memoriam et observantiam perpetuam contra gravamina," etc. Item aliud pium factum Papæ Innocentii, de his literis, quæ in dicto libro scribuntur, ad signum secundæ columbæ,[4] quæ sic incipiunt; "Venerabilibus fratribus universis, patriarchis, archi-"episcopis et episcopis, et dilectis filiis abbatibus,"

Other Papal letters.

[1] *cum . . convenientem*] Written over an erasure.

[2] MS. Cott. Nero D. 1, f. 123.

[3] Id., f. 103, see above, p. 346.

[4] Id., f. 103 *b*.

etc. Similiter autem et in hoc volumine scribuntur hæ duæ[1] epistolæ in fine proximo antecedentis anni, ad signa scilicet columbarum.[2] A.D. 1254.

De ira et impetu quodam domini Papæ.

Hoc etiam anno, dominus Papa, dum una dierum iratus supra modum vellet malo grato omnium fratrum cardinalium ossa corporis episcopi Lincolniensis extra ecclesiam proicere, et ipsum in tantam infamiam præcipitare,[3] ut ethnicus, rebellis, et inobediens per totum mundum acclamaretur, jussit talem literam scribi domino regi Angliæ transmittendam, sciens quod ipse rex libenter desæviret in ipsum et in ecclesiam deprædandam. Sed nocte sequente apparuit ei idem episcopus Lincolniensis pontificalibus redimitus, vultuque severo intuituque austero ac voce terribili ipsum Papam in lecto sine quiete quiescentem aggreditur et affatur, pungens ipsum in latere ictu impetuoso cuspide baculi, quem bajulabat, pastorali[s].[4] Et dixit ei; "Senebalde Papa miserrime, proposuistine ossa "mea in mei et ecclesiæ Lincolniensis obprobrium "extra ecclesiam proicere? unde hæc tibi temeritas? "Dignius foret ut tu,[5] a Deo sullimatus et honoratus, "Dei zelatores, licet defunctos, coleres. *Nullam potes-* "*tatem in me habere*[6] te Dominus amodo patietur. "Scripsi tibi in spiritu humilitatis et dilectionis, ut "errores tuos crebros corrigeres. Sed tu monita salu- "bria superbo oculo et fascinnanti corde contemp- "sisti. *Væ qui spernis, nonne et tu contempneris?*" Et sic recedens pontifex Robertus ipsum Papam, qui quando, ut dictum est, pungebatur, ab alto ingemuit,

Rage of the Pope at the memory of Grosseteste.

His vision of Grosseteste.

Nota qualiter in visione nocturna percussus est Papa Innocentius IV. ab episcopo Lincolniensi Roberto. Nec unquam postea plene convaluit Papa.

Isa. xxxiii. 1.

[1] MS. repeats *due*.

[2] MS. Cott. Nero D. 1, ff. 110 *b*, 108 *b*, where these letters are repeated.

[3] *præcipitare*] Written over an erasure.

[4] The arm, with the pastoral staff, is drawn in the margin.

[5] *tu . . coleres*] Written over an erasure.

[6] S. Joh. xix. 11.

A.D. 1254. quasi lancea transverberatus, dereliquit seminecem et voce flebili cum suspiriis ingemiscentem. Unde camerarii ejus hæc audientes, attoniti interrogaverunt quidnam hoc sibi vellet? Papa vero cum gemitibus et suspiriis respondit, dicens; "Terrores nocturni contur-
" baverunt me vehementer. Nec mihi penitus ut prius
" restaurabor restitutus; heu, heu, quantum latus
His subsequent illness. " doleo, sine lancea gemo lanceatus." Nec comedit nec bibit illa die, fingens se anhelis febribus inflammatum. Nec adhuc quievit Dei super eum ultio cum indignatione.

Dissipatur victus Papalis exercitus.

Defeat of the army under his nephew in Apulia. Nec multo post, Papa non sentiens divinas[1] per servum suum admonitiones, sed bellicis nimis et sæcularibus negotiis intendens, minus in eis prosperatur, licet curam, laborem, et sumptus non paucos expendendo. Sed Marte ei, immo Domino exercituum, adversante, exercitus ejus, quem contra Apulos maximis sumptibus direxerat, sub ducatu consanguinei nepotis sui Willelmi,[2] dissipatus, victus, et confusus, cum ejus duce[3] letaliter vulnerato occubuit. Referuntur ibidem interfecti Christiani milites et servientes prævalidi stipendiarii Papæ militantes, ad quatuor milia virorum. Et suxit tantum sanguinem Christianum effusum tota patria Romanorum. Direxerat autem Papa iter illis diebus versus Neapolim, licet in latere quasi pleuresi infirmatus vel lancea sauciatus. Nec potuit ei cardinalis albi[4] phisica suffragari. Non enim pepercit Robertus Lincolniensis Sinebaldo Januensi. Et qui vivum noluit audire corripientem, senserat mortuum impingentem. Nec unquam postea ipse Papa unum

The Pope goes to Naples.

f. 159.

His illness.

[1] *divinas . . expendendo*] Written over an erasure.

[2] William Fiesco, cardinal d. tit. S. Eustachii.

[3] He died in 1256. See below, p. 474.

[4] *i.e.* John Tolet (? of Toledo), card. p. tit. S. Laurentii in Lucina. See above, p. 306.

bonum diem vel prosperum continuavit usque ad noctem, vel noctem usque ad diem, sed insompnem et molestam. A.D. 1254.

Confirmatur electus Lincolniensis.

Quinto kalendas Aprilis, confirmatus[1] est electus Lincolniensis ab archiepiscopo Cantuariensi B[onefacio], videlicet dominus Henricus de Lexintona, decanus[2] Lincolniensis, qui quia tam nobili prædecessori successerat, bonam de se speciem per girum reddebat. Sed tamen sublimatus potestate et honore minoratur in largitate. Confirmation of the elect of Lincoln, March 28.

Karleolensis obiit.

Mense autem sub eodem, videlicet tertio idus Maii,[3] obiit episcopus Karleolensis Silvester, dum equum nimis lascivum equitans pedemque ad cespitem offendens, corruit supinus assessor, et contritus et ossium dissolutis compagibus, expiravit. Death of Silvester, bishop of Carlisle, 13 May.

Obiit Willelmus comes de Ferrariis.

Et eodem tempore, scilicet nono kalendas Aprilis, obiit[4] comes de Ferrariis Willelmus filius Willelmi, vir discretus et legum terræ peritus. Hic dum pedum infirmitate diuturna, quæ podagra dicitur, a primis annis, sicut ejus pater, velut hæreditarie laboraret, in lectica vel carpento vehi consuevit de loco ad locum. Et dum una dierum iter ageret, veredarii ejus incaute vehiculum suum regentes super quendam pontem, scilicet[5] apud Sanctum Neotum, cadere permiserunt Death of William III., earl of Ferrers, March 24.

---

[1] A mitre and pastoral staff are drawn in the margin.

[2] *decanus . . largitate*] Written over an erasure.

[3] *Maii*] Probably an error for *Martii*. See the Burton Annals, *Annales Monastici*, i., p. 317.

[4] His shield reversed is drawn in the margin.

[5] *scilicet . . . Neotum*] In the margin.

A.D. 1254. evolutum. Qui contritis licet membris tunc mortem evasisset, nunquam tamen penitus sanus; postea viam universæ carnis est ingressus.

Confectum est crisma in ecclesia Sancti Albani.

Chrism at St. Alban's.

Eodemque anno, confectum est crisma in ecclesia Sancti Albani a venerabili episcopo Bangorensi Ricardo.

Subrogantur tres decani.

Walter of London dean of St. Paul's.

Circa festa Paschalia, canonici Sancti Pauli subrogaverunt sibi decanum loco magistri Henrici de Cornhulle, magistrum Walterum de Londoniis.

Elections at York and Lincoln.

Canonici vero Eboracenses loco Sewali in Eboracensem archipræsulem electi vel postulati.[1]

Canonici vero Lincolnienses elegerunt sibi in episcopum magistrum Henricum de Lexintona, ejusdem ecclesiæ decanum.

Invidia.

Opposition to Henry, son of Frederick II., in Sicily and Apulia.

Nota de invidia Seculorum in Henriculum insontem nepotem regis Angliæ.

Per idem tempus, cum Henricus filius Fretherici et imperatricis Hysabellæ, sororis domini regis Angliæ,[2] in flore suæ vernaret juventutis, et, persuadente ingeniti sanguinis nobilitate, Anglos diligeret et pro posse promoveret, audientes hoc Seculi et Apuli intra se dixerunt; "Quis putas puer iste erit? A stirpe utique "oriundus est Anglorum regia. Si, ut cœpit, prospere-"tur, nos omnes superabit, et superatos subpeditabit." Audierantque quod Papa concesserat regnum eorum comiti Ricardo, avunculo adolescentis Henrici, unde supra quam dici potest indignantes, intumuerunt contra Papam et contra insontem juvenem. Et ut eis moris est, eum potionare cogitabant, ut supra[3] dictum est.

---

[1] Godfrey de Ludham succeeded as dean of York in 1256.

[2] MS. ins. *cum*.

[3] See below, p. 448. The latter part of this chapter is written over an erasure, probably after the rest of the book was written; whence the mistake of *supra* for *infra*.

De lugubri bello commisso in finibus Flandriæ. A.D. 1254.

Per idem tempus, commissum est prælium cruentissimum post bellum de Apulia in confinio Flandriæ et Braibantiæ, inter Francos et Flandrenses et eorum fautores ex una parte, et comitissam[1] Flandrensem et ejus complices, videlicet Willelmum de Holande, regem videlicet Alemanniæ, et multos alios magnates Braibantiæ et Alamanniæ ex altera, pro filiis[2] dictæ comitissæ et duobus viris. In quo certamine lamentabili et a sæculis deplorando ceciderunt bellatores strenuissimi, armis trucidati vel undis marinis submersi vel fluvialibus, utrobique infiniti, ita ut de una civitate Flandrensi interierunt ad decem milia interempti. Nec supererat qui evaderet casum nuntiaturus. Tandem post multam sanguinis effusionem, cessit victoria Willelmo regi memorato et Alemannis; Franci autem victi, vulnerati, et pro majori parte trucidati, deteriorem calculum subeuntes, dampnum et obprobrium indelebile sunt perpessi. In abissum igitur desperationis, diffidentiæ, et desolationis Franci præcipitati, tum propter cædem in Terra Sancta super eos multiplicatam, tum propter istam contra finitimos jam de eis ad votum triumphantes, significabant igitur sub omni festinatione domino regi Francorum, qui in partibus transmarinis castra et civitates de consilio Templariorum et Hospitalariorum multis thesauris præter redemptionem suam exposuerat, ut omnibus aliis omissis ad propria quantocius redire properaret. Franciæ enim corona titubante per superbiam mulierem, comitissæ videlicet Flandriæ, quæ duobus viris et duobus innitens filiis, totum regnum Galliæ patet discrimini. Regna quoque Alemanniæ, Siciliæ, et totius Germanniæ sunt concussa; maxime cum rex Angliæ, Papalibus nutibus inclinatus, regis Hispaniæ

Progress of the civil war in Flanders.

Pro quibus rex Franciæ reversus est.

Victory of William of Holland.

f. 159 *b*.

Danger of France.

[1] Margaret, younger daughter of Baldwin IX.

[2] See p. 434, note [1].

A.D. 1254. jam affinitate non modice roboretur, qui erecta fronte, Normannis introducentibus et Hispanis potenter patrocinantibus, Franciam impugnare procacius commina-

Louis IX. hastens his return.

tur. Rex igitur Franciæ his auditis, licet invitus, et super hoc Terræ Sanctæ omnes incolæ doluissent, caute reditum maturavit. Timuit autem Januenses et Pisanos, quos in captione Damiatæ temere supplantarat; et insuper debitis eorum non modicis tenebatur obligatus. Franci igitur, ut rex liberius remearet, eosdem per terram tenebant occupatos.

Nec adhuc cessarunt invasiones particulares et insidiæ in Flandria.

Causes of the war in Flanders.

Nec adhuc inimicitiæ, insidiæ, incendia, cædes die aut nocte cessaverunt inter Alemannos, Francos, Flandrenses, Braibanceos, et Frisones, quin mutuo sese et corrodant et consumant. Et quia toti Christianitati hæc guerra, Christiani sanguinis consumptiva, est dampnosa, dignum arbitror hujus dissensionis causalem radicem audientibus enucleare. Hoc enim fuit discordiæ seminarium primitivum. Comitissa Flandriæ [1] Margareta, dum adhuc in puellari ageret ætate, nec spes aliqua esset ut ad dominium Flandriæ perveniret, clam contraxit cum Bucardo de Avennis, et filios tres [2] ab eo suscepit, scilicet Johannem de Avennis et duos

[1] This paragraph will be best understood by the following genealogy :

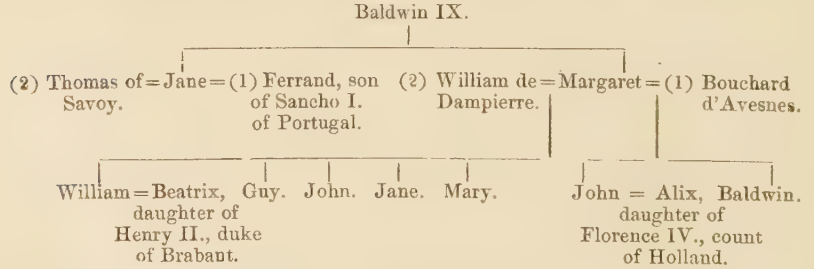

[2] *filios tres*] There were only two, John and Baldwin.

alios. Eodem autem B[ucardo] revolvente in animo quod diaconus esset, et ideo matrimonium esse illegitimum et ideo forte dirimendum, vel forte in facto læsus conscientia, Romam adiit, ubi matrimonium ipsum confirmaretur vel saltem dissimularetur. Et compertum fuit, quod soror[1] ipsius, quæ comitatum tenebat, sterilis extitit; et sperabatur quod hæreditas ipsa processu temporis ad eam devolveretur. Willelmus Damper ex nobiliori genere Francorum oriundus, miles, subdiaconus tamen, aspirans ad dominium Flandriæ, occulte prius locutus est cum ipsa M[argareta]. Et postea dum alius esset in prosecutione negotii sui Romæ, contraxit cum ea solempniter. Quo comperto, prædictus B[ucardus] habens hoc pro fabula prius, sed post fama crebrescente, et re delucidata certificatus, scripsit eidem M[argaretæ], ipsam reprehendens, et ut ad animum rediens resipisceret, exhortans diligenter. Sed ipsa secundis optatis nuptiis potita, in quibus plus ei complacuit, suam sprevit exhortationem, rescribens ei provocando et deridendo, sic dicens; "B[ucardus] in "ordine Levitico de cætero ecclesiæ ministret, oblationi-"bus inhiando, quia Margareta amplexibus diu fruitur "concupitis." Hoc audito, cum nihil facere posset B[ucardus], reversus est Romam; postulans liberos suos a domino Papa, quos ab ea susceperat, legitimari. Suscepit igitur M[argareta] a secundo marito filios tres, Willelmum scilicet Damper et fratres ejus.[2] Pueri autem diversis patribus procreati cum adolevissent, et mater, sorore sua comitissa defuncta, comitatum Flandriæ et Hamæ[3] suscepisset, cœperunt pueri inter se deceptare de hæreditate, dicente matre primos esse spurios, secundos autem legitimos; odio traduce in filios propter patrem, quem oderat. Litigant igitur patre utroque mortuo magis ac magis adolescentes;

A.D. 1254. Causes of the war in Flanders.

[1] *i.e.* Jane, sister of Margaret.
[2] *fratres ejus*] Guy and John.
[3] *Hamæ*] *i.e.* Hainaut.

A.D. 1254. The quarrel referred to Louis IX. f. 160.

mater, sicut et juvenes, propriam allegans turpitudinem. Demum cum super hoc quæstio delata esset ad curiam Franciæ, supposuerunt se partes judicio regis. Rex vero habito respectu ad carnem et sanguinem, eo quod dictus W[illelmus] propinquus sibi erat, sic sententiavit, quod nec uni sit nec alteri sed divideretur hæreditas, Flandriam adjudicans Willelmo, et Hammam adjudicans Johanni. Quod J[ohannes] ægre ferens respondit; "Hoc mihi, rex, das quod auferre non "prævales, et aufers quod dare potuisses; Flandria "enim de te tenetur, et Hamma de imperio." Et cum aliter non proficeret, eo quod per fidejussores obligatus fuisset stare judicio regis per ratihabitionem, a curia indignanter recessit, indignationem suam pro loco et tempore efferbiturus. Et præcavens sibi ad roborandum partem suam, neptem tunc ducis Braibantiæ, sororem[1] videlicet Willelmi de Holandia,[2] sibi duxit in uxorem, per quam sibi tantum robur accrevit, quod W[illelmus][3] postea in quodam torneamento extitit interfectus. Et frater suus, qui ei sic debuit succedere in comitatum Flandriæ, cum multis Francegenis obiit interemptus.[4]

John d'Avesnes remonstrates against his award.

Marriage of John d'Avesnes.

Death of William de Dampierre.

Death of Guy de Dampierre, [an error.]

Nota magnam miseriam quæ per feminam accidit.

Misery thus brought about by a woman.

Memorata igitur a sæculis congressio deploranda in finibus Flandriæ perpetrata est circa medium Autumpni, ut uberius meteret Diabolus et vindemiaret multorum animas occisorum. Interierunt enim diversimode plusquam viginti milia hominum bellatorum, ex diversis tam regni Francorum quam imperii, scilicet Germaniæ quæ multas amplectitur provincias, regionibus

[1] *sororem*] Adelaide or Alix, daughter of Florence IV., count of Holland. Her mother was Matilda, daughter of Henry I. of Brabant, and sister of Henry II.

[2] *Holandia*] Halandia, MS.

[3] *Willelmus*] William de Dampierre. This was on June 6, 1251, at Trasegnies.

[4] *interemptus*] This is a mistake for his captivity at the battle of Walcheren, 4 July, 1253.

congregatorum, qui omnes per unam solam mulierculam impudicam perierunt. Et sicut Pergama per gamos, id est, feminam, tota Troia in cinerem est redacta, et Græcia est suis incolis spoliata, Venere procurante, ita in hac ruina, quæ die Veneris accidit, tota Francia, Germania, et Flandria induit cum dolore confusionem. Sed et interfectorum uxores, liberi, consanguinei, et amici, quasi altera morte sunt puniti. Ipso namque tempore, missus erat pro arduis domini regis Angliæ negotiis ab ejus latere dominus J[ohannes] prior de Neuburgo, specialis ejusdem regis consiliarius et nuntius in partes illas, qui super his casibus per magnates certificatus hæc scripturæ commendabat. A.D. 1254. John prior of Newburgh, the informant on these matters.

De infelicitate impudicæ comitissæ Flandriæ.

Sciendumque quod merito ista non comis comitissa Flandriæ M[argareta], quæ se duobus viris impudenter et illicite supposuerat, sicut soror ejus exigentibus peccatis esse meruit, vel saltem a multis dici, patricida,[1] ita et ista prolicida esse infeliciter promeruit et multorum causa peremptorum. Prior[2] enim natu filius ejus per illam peremptus est; alter,[3] crure mutilatus. Wickedness of the countess Margaret.

De occisis et captis.

Capti sunt in illo cruento prælio comes de Bar,[4] dum ardenter præliaretur, cupiens se vindicare de injuria facta sibi in guerra illa in proxima præterita congressione, in qua monoculabatur; (duravit enim odium illud et guerra per ferme triennium;) comes de Gysnes,[5] comes de Gelre,[6] comes de Joegni[7] Campanus, Simon Names of the chief persons taken prisoners in the battle [of Walcheren.]

[1] This refers to the execution of the impostor calling himself Baldwin. See above, vol. iii. p. 90.

[2] John de Avesnes, who died 24 Dec. 1256.

[3] Baldwin de Avesnes.

[4] *comes de Bar*] Theobald II.

[5] *comes de Gysnes*] Arnold III., Count of Guisnes.

[6] *comes de Gelre*] Otho III., Count of Gueldres.

[7] *comes de Joegni*] William II., Count of Joigni in Champagne.

A.D. 1254. de Claro Monte, Jacobus de Oyni, Robertus de Bosek, Suessionum nobilissimus; et aliorum magnatum, quorum nomina non tenemus, et communiarum Francigenarum multitudo copiosa; ita quod captorum et occisorum magnatum, militum, servientium, et de communiis armatorum, ad plus quam centum milia dicitur numerus ascendisse. Nec hæc in cronicis Anglorum collocassem, nisi immanitas effusionis sanguinis Christiani in confinio Angliæ perpetrati me provocasset.

Frightful amount of the slaughter.

Quæ regiones commotæ sunt in hoc infausto prælio.

Countries and princes injured by this war.

Exultantibus igitur Dei hostibus Sarracenis, qui de jactura Christianorum consueverunt gratulari, concussa sunt horum regna magnatum, scilicet totius Germaniæ. Primo acerbiorem passus est jacturam rex Francorum, Deo in Terra Sancta militans, quolibet rege potentior. A qua jam rediens, propter hoc discrimen revocatur ad dampnum totius Christianitatis. Et multi de Franciæ regno primates. Dux Bavariæ,[1] qui centum milia marcarum Coloniensium ab antiquo tempore redditus annui habet, de novo autem plus incrementi, qui totum thesaurum suum in hac guerra exposuit. Dux Saxonum,[2] eo non minor, similiter, domini regis Angliæ consanguineus, dux Brunewik[3] qui et consanguineus est regis ejusdem, dux Braibantiæ[4] qui et Lovaniæ, qui se vocat ducem Lotharingiæ, dux de Lemburg,[5] dux Suaviæ,[6] dux Austriæ,[7] dux de Limburc;[8] quædam Landegravia potentissima, dicta Sopha,[9] quæ domina est Duringiæ pro magna parte; duo Marchiones, unus versus Sclavoniam, alter versus Boemiam, Boemiæ rex est. Dux

f. 160 *b*.

[1] *Dux Bavariæ*] Otho II.

[2] *Dux Saxonum*] Albert I.

[3] *dux Brunewik*] Albert I.

[4] *dux Braibantiæ*] Henry III.

[5] *dux de Lemburg*] Waleran IV., duke of Limbourg.

[6] *dux Suaviæ*] Conrad IV.

[7] *dux Austriæ*] Przemislas Ottocar II., king of Bohemia.

[8] *dux de Limburc*] John, second son of Otho I., duke of Brunswick and Lunebourg. *de Pelue* is written with a style in the margin.

[9] *Sopha*] Sophia, duchess of Brabant, daughter of Louis IV., landgrave of Thuringia.

Polemiæ[1] a Tartaris interemptus est. Landegravius de Duringe, sancta Elizabeth Landegravia de Duringe et filia regis Hungariæ.[2] Quilibet horum transmiserat aliquos de suis [complicibus][3] contra Francorum exercitum, in auxilium Willelmi de Holandia regis Alemanniæ. Frisones vero qui venerunt ad exercitum male tractati sunt a Willelmo, quia superbus et impatiens amicitiæ thesauris ditatus fuit Papalibus. Unde Frisones indignantes ex tunc paraverunt ei insidias. Quod postea apparuit, prout sequens sermo declarabit tempore suo. Nec ei Papalis pecunia male adquisita profuit, immo obfuit vehementer. Ecce jam fere tota Europa pro luxuria muliebri est commota, et Diabolo machinante et inde merito cachinnante deteriorata. Hoc etiam anno Cisterciensis ordo jacturam incurrit non minimam pro Flandrensium exterminio, qui lanas consuetas nequiverant comparare. Nec prætereundum arbitror quoddam verbum cruentum, quod ipsa sæpedicta comitissa, altera Medea, non erubuit pronuntiare.

A.D. 1254.

Loss from it to the Cistercians.

Nota verbum matris non maternum.

Contigit postea, quod J[ohannes] de Avennis, filius comitissæ memoratæ, positis insidiis cepit duos filios ejusdem comitissæ, fratres scilicet suos, sed tantum uterinos;[4] et in custodia tuta fecit reservari lætabundus, sperans per eos matrem ad pacis unitatem revocare, dicens ei per scriptum et nuntios quos plus credidit gratiosos, "Cara mater, si mei non vis, saltem filiorum "tuorum fratrum meorum uterinorum, quos in vincu- "lis teneo, miserere, et paci consenti tibi fructuosæ." Cui illa; "Filii mei fratres tui in manu tua sunt; non "flectar propter eos; voluntati et arbitrio tuo expo- "nuntur. Macta eos, carnifex truculente. Et unum

Monstrous speech of the countess of Flanders to John d'Avesnes.

[1] *dux Polemiæ*] Boleslas V.; he was not killed, but fled into Hungary from Batou-Khan in 1240.

[2] *Ante hæc mortui erant*, or something of the kind seems to be wanting at the end of this sentence. Louis IV. died in 1227, St. Elizabeth in 1231.

[3] Written with a style in the margin.

[4] *vel patrinos* in the margin.

A.D. 1254. " eorum coctum elixum devora piperatum, et alium " assatum et alleatum." Quod verbi offendiculum in multorum faucibus ad omnium mulierum, præcipue matrum, obprobrium volvebatur. Sed ne aera coinquinent, hanc materiam omittentes, ad ea quæ Anglicam contingunt historiam calamum adaptemus.

Iterum in quindena Paschæ congregati sunt magnates Angliæ Londoniis.

The king sends to London for money.

Congregati sunt iterum Angliæ magnates Londoniis, quibus significavit rex quod pecunia indigebat et viribus amplioribus ad repellendum violentiam magni hostis supervenientis;[1] quod mandatum signatum fuit regio sigillo. Responderunt autem omnes et singuli, quod jam per tres septimanas[2] Londoniis inaniter expectantes [fuerant] adventum comitis Ricardi et aliquorum magnatum moram protrahentium, et totiens regiis exactionibus vexabantur, quod vix poterant respirare. Non tamen venire omitterent ad succursum domini sui regis corporaliter, si de hostili adventu regis Hispaniæ, hoc comminantis, plenius certificarentur. Mirabanturque, ut dicebant, quod idem rex Castellæ nunquam tempore, quo comes Legrecestriæ Simon Wasconiæ præfuit et rebelles multos edomuit, Wasconiam vendicavit.

The nobles are forewarned against the king's crafty designs.

Hoc igitur argumento et multis aliis, quæ in ultimo huic proximo parlamento prætanguntur, sed et per comitem S[imonem] qui tunc de partibus rediit transmarinis, qui veritatem super hoc nuntiavit, magnates edocti, regis muscipulas præcaverunt, qui ex bonis Angliæ periclitantis alienigenas saginavit. Hoc autem subdolum consilium ex sulphureo fonte Pictavensium dicitur emanasse. Et sic cum summa indignatione tristes admodum proceres recesserunt.

---

[1] *hostis supervenientis*] Written over an erasure.

[2] MS. repeats *jam*

De miseria Judæorum. A.D. 1254.

Diebus quoque sub eisdem, post Pascha, citra dies tamen Rogationum, rex, ne quiesceret, adeo desævit in Judæorum popellum miserrimum, ut vivere fastidirent. Et cum convocarentur, exegit ab eis comes Ricardus ad opus regis quamplurimum indigentis pecuniam non minimam, sub pœna carceris teterrimi et mortis ignominiosæ. Elyas igitur de Londoniis, Judæorum pontifex, habito cum sociis suis consilio, respondit pro omnibus, qui maximam frequenter nolens volens solverat pecuniam:[1] "O domini proceres, videmus indu- "bitanter, quod dominus rex nos delere proponit de "sub cælo. Det nobis, petimus pro Deo, licentiam et "conductum recedendi a regno suo, ut alibi quæramus "et inveniamus mansionem, sub aliquo principe, qui "alicujus viscera gestat misericordiæ et veritatis ac "fidelitatis stabilitatem, et recedemus irredituri, re- "lictis hic supellectili et domiciliis. Quomodo dilige- "ret nos misellos Judæos, vel nobis parceret, qui suos "Anglicos destruit naturales? Habet Papales, immo "suos mercatores, non dico fœneratores, qui de præ- "stationibus cumulos coacervant pecuniarum infinitos. "Innitatur rex eis et suis inhiet emolumentis. Nos "profecto supplantatos et depauperarunt. Quod utique "scire rex dissimulat, exigens a nobis quæ non pos- "sumus exhibere, etsi oculos erueret vel excoriatos "jugularet." Et hæc singultibus et lacrimis sermonem impedientibus dicens, siluit fere cadens in extasim moriturus. Quod cum ad notitiam magistratuum pervenisset, non permiserunt eos a regno recedere, dicentes; "Quo fugeretis miseri? Ecce rex Francorum vos odit et "persequitur, et exilio perpetuo condempnavit; vitantes "Caribdim in Cillam mergi desideratis." Et sic parva substantiola, quæ eis ad eorum exilem substentationem relinquebatur, ab eisdem violenter est extorta.

Demands of earl Richard from the Jews for the king. f. 161.

Speech of the high priest, Elyas.

They are not allowed to leave the kingdom.

Their small remaining substance pillaged.

[1] *regi pecuniæ solverat quantitatem* in the margin.

A.D. 1254. *Item alius impetus bellicus inter Francos et Alemannos.*

Battle between the French and Germans.

Tempore quoque sub eodem, facta est irruptio hostilis inter Francos et Francorum fautores ex una parte, et Alemannos et eorum fautores, quorum maximus fuit Willelmus de Holande, rex Alemanniæ, ex altera. Frisones, qui neutraliter se habebant, a Willelmo de Holande hostiliter impetuntur. Intimatum enim erat ei quod ei insidiabantur. Ipsi autem per fugam vix sunt elapsi.

Consecratus est electus Lincolniensis in episcopum L[incolniensem].

Consecration of Henry of Lexington, Bishop of Lincoln, May 17.

Tunc quoque temporis, scilicet decimo sexto kalendas Junii, consecratus est in episcopum Lincolniensem electus Henricus de Lexintona ab archiepiscopo Cantuariensi B[onefacio], in partibus transmarinis.

De irruptione Walensium in exercitu regis.

The Welsh in the royal army in Gascony severely punished for a raid by the Poitevins.

Sub eisdem diebus, cum in exercitu regis in Wasconia Walenses quidam secundum consuetudinem suam in terras hostium regis discurrerent prædis intendentes, capti sunt a fratribus regis et episcopo Herefordensi, et subito supra merita graviter puniti, qui tum parum vel nihil mali perpetrarunt. Nec fuit inde mota prius querela coram comite Herefordiæ, qui constabularius regii exercitus ex antiquo jure fuisse et esse dinoscitur. Et hoc in præjudicium et contemptum factum est comitis, et contra totius exercitus legem et consuetudinem. Reponens autem super hoc comes querimoniam coram rege, nihil nisi sannas reportavit. Indignantes igitur super hæc Angli vix se continuerunt, quin conserto agmine in Pictavenses omnes in frusta conscidissent. Sed rex pavefactus et trepidus, junctis manibus veniam de suo errore humiliter postulans, vix

Rage of the English against the Poitevins.

furorem compescuit incipiendum, qui si inciperetur, sanguis effusus latius inundaret. Et subrepit murmur per totum exercitum, quoniam rex per omnia studuit patrissare. Tum vero ab incircumspecto rege recesserunt, ad propria redeuntes, (viderunt namque jam pacis omnimodæ firmitatem elongari,) quidam magnatum Angliæ, de regis tamen licentia, comes Rogerus Bigod, Willelmus de Sey, et alii quamplures, vestigia comitis Legrecestriæ S[imonis], qui præcesserat, consequentes. A.D. 1254. Several of the nobles leave the army.

Revocatum est iniquum judicium Henrici de la Mara[1] *justiciarii itinerantis.*

Anno quoque sub eodem, in æstate revocatum est et cassatum iniquum[2] judicium, quo Henricus de Mara itinerans justiciarius fecit amerciari domum Sancti Albani ad centum libras, regina et comite Ricardo existentibus regni custodibus, regeque agente in Wasconia. f. 161 *b.*

Literæ super hoc perpetuæ.

" Henricus, Dei gratia rex Angliæ, dominus Hiberniæ, " dux Normanniæ, Aquitanniæ, et comes Andegaviæ, " omnibus ad quos præsentes literæ pervenerint, salu- " tem. Quia constat nobis per inspectionem cartarum " prædecessorum nostrorum regum Angliæ, quas abbas " Sancti Albani habet, quod homines ipsius abbatis " non debent venire extra suam libertatem ejusdem " abbatis pro aliqua submonitione vel occasione coram " aliquibus justiciariis vel inquisitoribus, remisimus " eidem abbati centum libras, ad quas villata et liber- " tas Sancti Albani amerciatæ fuerunt, eo quod homi- " nes ejusdem libertatis non venerunt coram dilectis et " fidelibus nostris Henrico de Mara et Willelmo de " Wiltona apud Cestrhunte, quæ est extra libertatem Letter of the king, revoking the judgment of Henry de la Mare against St. Alban's.

[1] *Mara*] Marii, MS.

[2] MS. ins. *est*. See the Additamenta, MS. Cotton. Nero D. 1, f. 69 *b*.

A.D. 1254. " prædictam, ad inquisitiones faciendas de transgres-
" sione cambii et ad amerciandum transgressores ejus-
" dem cambii. Remisimus etiam eidem abbati duas
" marcas et dimidiam, ad quas Nicholaus Le Espicer,
" Alexander Stoile, Willelmus de Sandruge, et Regi-
" naldus aurifaber, homines ipsius abbatis de libertate
" prædicta, amerciati fuerunt coram prædictis Henrico
" et Willelmo, pro transgressione prædicta. In cujus
" rei testimonium has literas nostras eidem abbati
Westmin- " fieri fecimus patentes. Teste R[icardo] comite Cor-
ster, 13 Oct. " nubiæ fratre nostro apud Westmonasterium, deci-
" mo tertio die Octobris, anno regni nostri tricesimo
" octavo."

Rei solidatio et perpetuatio.

The letter sealed while the king is still abroad. Hæ literæ testimoniales sunt libertatum Sancti Albani, sigillatæ minori sigillo, quia rex tunc in partibus agebat transmarinis, regno existente sub custodia comitis Ricardi et reginæ. Pro quarum impetratione si comes vel regina aliquid pecuniæ cepissent, in sanctum martirem Albanum et dominum eorum regem enormiter peccassent. Quia ab antiquo hæ et aliæ libertates, a regibus concessæ et a Papa confirmatæ, hactenus pacifice possessæ et habitæ inviolabiliter fuisse dinoscuntur, viderit Ille Quem nil latet occultatum.[1]

Major super hoc certificatio.

Other letters to the same effect. Et ut hoc magis certificetur, sequuntur aliæ literæ in libro[2] Additamentorum his continuatæ, quæ sic incipiunt: " Vicecomes Hertfordiæ reddidit compotum " de centum et una libra de villa Sancti Albani."

---

[1] In the margin is " centum libræ " datæ sunt."

[2] MS. Cotton. Nero D. 1, f. 119 *b*.

Item breve missum de Wasconia. A.D. 1254.

Et continuo in eodem libro[1] breve missum est de Wasconia, in quo continetur hoc falsum et deceptorium: "H[enricus] Dei gratia, etc. Cum comites et barones "et cæteri magnates regni Angliæ nobis firmiter pro- "miserint, quod erunt Londoniis a die Paschæ proximo "futuro in tres septimanas cum equis et armis bene "armati, ad tendendum sine ulla dilatione versus Por- "tesmue ad nos in Wasconia contra regem Castellorum, "qui terram nostram Wasconiam in manu forti in "æstate proximo futura hostiliter est ingressurus," etc. False letter sent by the king from Gascony.

Nuntii insuper harum literarum bajuli addiderunt dicentes, quod idem rex Castellæ cum tot milibus armatorum advenerat, quod vires Angliæ omnimodas vel Galliæ minime formidaret, cum tamen nullo modo posset adventare. Quia si cum tali exercitu se versus partes Wasconiæ movere præsumeret, pacatos oporteret habere reges per quorum regna foret transiturus, scilicet Navariæ, Arragoniæ, et multorum aliorum principum et magnatum, qui non vel vix hoc tolerarent. Præterea Sarraceni quos infestat sequerentur e vestigio, qui terram sibi ablatam invenirent sibi quasi oblatam. Præterea, ut prædictum est, missio pro regina et pro filio suo primogenito muscipulam regis Anglorum detexit. Et

"Quæ nimis apparent retia vitat avis." Ovid. Remed. Amor. 516.

Doluerunt præcordialiter et inconsolabiliter tamen, quod eorum dominus et gubernator per fas et nefas suos naturales homines tot rex destruere nititur argumentis. Et quis levius aut citius navem poterit dare discrimini, quam nauclerus, qui gubernaculum moderari teneretur?

[1] MS. Cotton. Nero D. 1, f. 120.

A.D. 1254. *De quadam libertate concessa Westmonasterio.*

f. 162. Charters granted to Westminster and Waltham.

Concessum est eodem anno a domino rege Henrico et ejus successoribus, quod ipsi de Westmonasterio et eorum successores coram quibuscunque justiciariis regis tam itinerantibus quam aliis habeant extractas rotulorum eorundem justiciariorum de amerciamentis et omnimodis finibus hominum suorum, et de catallis fugitivorum et dampnatorum eorundem; "ita quod ex- "tractæ illæ non liberentur ad scaccarium nostrum, "sed per manus eorundem justiciariorum liberentur "extractæ illæ ballivo eorundem et conventus, in cujus "præsentia amercientur homines prædicti." Et inde fuit carta confecta et illis concessa, anno gratiæ MCCLII. Quo etiam anno concessa est eis carta, quod conventus habebit quæcunque eos contingunt, tempore vacationis; harum cartarum transscripta in libro[1] Additamentorum reperiuntur. Similiter et cartæ, quæ concessa est abbati et conventui de Wautham, quæ alio tempore alterius anni concessa fuit; sed ad noticiam præsentis libri scriptoris ad votum non pervenerunt.

Reginæ paratæ ad transfretandum obviant impedimenta; non tamen omittit.

Quarrel between the people of Yarmouth and Winchelsea respecting the ships prepared for the queen and Edward.

Cum vero regina pararetur ad transfretandum, ecce Jeremuenses unam navem pulcherrimam et maximam cum triginta nautis peritis et optimis armamentis miserunt Edwardo, obsequio suo decenter præparatam, videlicet ad ipsum et eos qui cum ipso erant fiducialius transportandum. Quam cum Wincheleienses vidissent, illam suis navibus, quas reginæ paraverant, multo pulchriorem et majorem invidentes, nave confecta nautas proditiose et subito invaserunt, vulnerarunt, et aliquos interemerunt. Et ut facinus suum astutius palliarent, illud prælongum lignum, quod malus appellatur, ap-

[1] MS. Cott. Nero D. 1, ff. 107, 111 *b*.

posuerunt navi reginæ, ac si hoc fecissent pro reginæ utilitate. Unde Jeremuenses queruli non solum coram regina et postea comite R[icardo], sed et baronibus [1] de quatuor portubus, querelam maximam reponentes, totum regnum ad ultionem tantæ transgressionis non immerito commoverunt. A.D. 1254

Contrarium regis mandatum.

Et cum hæc inopinata perturbatio cor reginæ sauciasset, ecce aliud mandatum regis priori contrarium et urgens præceptum nuntiatur, ne regina transfretaret. Læsa igitur utrobique ingemuit, dicens; "Angustiæ "oriuntur undique; omnia ad transfretandum parata "sunt, valedixi omnibus, ventus flat prosperrimus, et "ego revertar? Absit." Et has injurias dissimulans, cum filiis suis Edwardo et Edmundo, et quadraginta militibus et nobili familia, sub ducatu archiepiscopi Cantuariensis avunculi sui, quarto kalendas Junii, scilicet die Veneris post [2] Pentecosten, navem apud Portemue ascendit; scribens comiti Ricardo, quatinus prudenter discordiam et perturbationem motam inter ipsos de quinque portubus, quia regno multum fuit periculosa, sedare conaretur. Quod cito postea feliciter factum est, et consummatum. Applicuit autem prospere regina pridie [idus] Junii [3] apud Burdegalim. Loco autem ipsius reginæ substitutus est regni custos Walterus de Grai, Eboracensis archiepiscopus. Quod tamen non acceptavit, nec accepit. Senserat enim se senio et morbo prægravatum. Aliqui magnatum, qui maluerunt experiri per terram viarum dispendia quam maris compendia, utpote Johannes de Waranna et Edmundus de Lascy, apud Doveram transfretantes, versus Burdegalim lora direxerunt. De vento autem illud mirabile illo anno accidit; videlicet quod Aquilonaris vel Borealis ventus continue perflans vernos

The king forbids the queen to start,

but she sails from Portsmouth, May 29.

Transfretat regina cum Edwardo filio suo.

She lands at Bordeaux, 12 June.

Her substitute in England.

Mirum de vento.

Long continued winds.

[1] *baronibus*] omnibus, MS.

[2] *post*] ante, MS.

[3] MS. ins. *prospere*.

A.D. 1254. Heavy rains. flores et fructus per tres menses et aliquot dies suffocavit. Et circa kalendas Julii, tempore scilicet solsticiali, quasi subito prorupit inundatio pluvialis cum grandine impetuosissimo, qualem non prævidimus, durans per unam horam et amplius, abradens scindulas domorum et tegulas, et arborum ramos dilacerans.

Obiit Henricus filius Fretherici imperatoris, nepos regis Angliæ.

f. 162 *b.* Death of Henry, son of Frederick II. and Isabella. Eodem anno, mense Maii, obiit spes Anglorum et gloria, Henricus,[1] vir desideriorum, miræ speciei adolescens, filius Romanorum imperatoris Fretherici et imperatricis Ysabellæ, sororis regis Angliæ. Interiit autem, prout ab æmulis Conradi regis Siciliæ asseritur, ipso rege Conrado procurante. Quod non est credibile, nec videtur, cum idem rex ipsum Henricum affectu fraterno dilexisset, et in eum argumenta dilectionis fraternæ protendisset; sicut idem rex in responsionibus suis probabilibus asseruit, quando Papæ graviter eum accusanti respondit, dicens, quod in ejus obitu partem sui corporis reputat amisisse potissimam. Sed revera quidam flagitiosissimus Johannes Maurus ipsum potionatum et adhuc sub morte palpitantem quodam manutergio sugillavit. Rex autem Conradus post mortem dicti fratris sui nunquam ut antea vultum ostendit serenum.

Gravis dissensio oritur inter Papam et Conradum regem Siciliæ.

Quarrel between the Pope and Conrad IV. Eodem anno, mense Junio, orta est gravissima dissensio inter dominum Papam et Conradum regem Siculorum. Oderat enim eum Papa, licet infirmatus, et ab episcopo Lincolniensi Roberto acriter correptus, sed minime correctus. Et accusavit eum Papa immiseri-

[1] His shield reversed is at the foot of the page.

corditer, odio Fretherici fomitem ministrante, quia nec adhuc sine igne cinis erat, in multis articulis. Rex autem singulis respondit moderate, constanter tamen infitiando. Imposuit enim ei, quod hæreticus extitit et homicida et clavium ecclesiæ contemptor, fecitque, ut asseruit Papa, celebrari divina in interdicto; et quod quendam Frethericum[1] nepotem suum veneno interfecit, et Henricum fratrem suum per Johannem Maurum prius veneno, et cum moram faceret, ut moreretur, quodam manutergio suffocavit. Sed hoc finxit Papa, ut dicitur, ut sic regem Angliæ contra ipsum Conradum excitaret provocatum. Objectiones autem Papales et responsiones Conradi in libro[2] Additamentorum poteris, si volueris, ad signum anchoræ rubeæ reperire. A.D. 1254.

Qualiter[3] *dominus rex contra omnium opiniones cartas præconcessas et libertates, consilio præventus adulantium, infringebat contraveniendo.*

Et cum spes præconcepta de carta et libertatibus prædictis observandis fideliter ab omnibus putaretur stabilis et indubitanda, quia rex, qui eas a patre suo[4] præconcessas multotiens juraverat observare, maturioris tunc fuerat ætatis et timebat sententiis innodari prolatis; idem rex, consiliis malignorum præventus, easdem infringendo contravenire non formidavit, credens pro munere absolvi a transgressione. The king does not observe the charters.

Missus est Edwardus ad regem Hispaniæ A[*mfulsum*].

Tuncque temporis missus est Edwardus in magna pompa et apparatu ad regem Hispaniæ Amfulsum. Ubi receptus cum honore et reverentia sororem ipsius Marriage of Edward with Alienora of Castile at Burgos.

[1] Frederick, son of Henry, son of Frederick II. and Constance, to whom Frederick II. had left the duchy of Austria. See above, p. 217.

[2] MS. Cott. Nero D. 1, f. 124 *b*.

[3] This chapter is written over an erasure.

[4] *suo*] suos, MS.

A.D. 1254. regis nomine Alienoram, juvenem, videlicet apud Bures desponsavit ; et ab ipso rege, cui bene complacuit adolescentis gestus et elegantia, cingulo donatur militari. Rediens igitur Edwardus cum nuru sua ad patrem quasi angelus Dei cum summa suscipitur jubilatione. Et detulit secum dominus Johannes Mansel cartam domini regis Hispaniæ, quod quietam clamavit totam Wasconiam pro se et hæredibus suis domino regi Angliæ et hæredibus suis, auro bullatam. Et ilico contulit dominus rex Anglorum filio suo et ejus uxori Wasconiam, Hiberniam, Walliam, Bristoldiam, Stanfordiam, Graham,[1] adeo ut ipse regulus mutilatus videretur. Et ex eo tempore cœpit rex, quasi completo ad votum arduo negotio, reditum in Angliam maturare, cum tamen discretis viris nihil utilitatis regno Angliæ videbatur, immo dampnum multum, præparasse. Quid enim auxilii aut succursus ipse rex tam longinquus contra regem Franciæ, de quo magis rex Angliæ conqueritur, poterit conferre ? Ipsi enim undique hostes familiares insidiantur, quibus vix valet resistere. Et interponuntur tot terrarum spatia et regnorum climata distantia. Novit insuper dominus rex Hispanorum mores et religionem, quoniam sunt hominum peripsima, vultu deformes, cultu despicabiles, moribus detestabiles. Compertumque est certis ratiociniis, regem Angliæ extraxisse a regno suo per in ipsam Wasconiam umbratilem transmigrationem, ubi nihil adquisivit nisi id quod prius suum erat, [et] in expensis inutilibus consumpsisse vigesies et septies centum milia librarum et amplius, exceptis terris et redditibus, quos inconsultius prorsus contulit indignis, immo potius sibi et regno suo nocituris, et omnia penitus consumpsisse. Et præterea in fratribus suis uterinis, natu et moribus Pictavensibus, triginta milia marcarum, præter terras et redditus, gardas, equos, et jocalia impretiabilia. Sic

Gifts of Henry III. to Edward and his wife.

He begins to prepare for his return to England.

f. 163.

Nota consumptionem thesauri infiniti.

His extortions for his expenses in Gascony.

[1] *i.e.* Grantham.

sicque, proh dolor, procuratum est, quod paucis annis elapsis in expeditione in Pictaviam quam amisit dominus rex, et modo in Wasconiam quam vix retinuit, plus exposuit, et arenæ semina commendavit, quam aliquis discretus æstimator aut institor daret pro utraque, si venales exponerentur. Et sic honore privata Anglia suis bonis undique spoliatur per regis ignaviam; de quo Merlinus,[1] ut dicitur, prædixit, dicens, "Egre- "dietur linx penetrans omnia, qui ruinæ propriæ gen- "tis imminebit." Vere linx penetrans, quia non est crumena in Anglia quam non perforet et contenta excutiat. Ista maxima jactura et irrestaurabilis cum per aliquem amicum suum sibi familiarem certius innotuisset, quasi attonitus et furia invectus, respondit hians et suspirans; "O pro capite Dei," ut utar verbis suis consuetis, "quid sibi vult istud? Hoc nulli re- "veletur, ne novitatem in auribus et stuporem cordi- "bus generet universis."

A.D. 1254.

He is the lynx of Merlin's prophecy.

His own astonishment on hearing of the amount spent.

Rex minime observans cartas promissioni factæ de decima proinde promissa inhiat avidissime.

Rex interim, nullis castigatus bonorum admonitionibus, avidissime adhuc inhiat decimæ colligendæ, quæ ei conditionaliter fuit promissa ab universitate per triennium, ad Terræ Sanctæ subventionem peregrinanti; cartas repromissas, ut sæpius in hoc libro recitatur, minime, proh dolor, observavit.

His greed. He does not observe the charters.

Episcopus Norwicensis venit ad Sanctum Albanum pro decima colligenda.

In festo namque translationis Sancti Benedicti, venit episcopus Norwicensis ad Sanctum Albanum ex præcepto tam Papæ quam regis, ut bona omnia ecclesiæ illius, præter baroniam, ad opus regis decimaret. Convocavit igitur omnes terræ Sancti Albani ecclesiarum

The bishop of Norwich at St Alban's, 11 July, to exact the king's tenth.

[1] See above, vol. i., p. 208.

A.D. 1254. rectores, et ecclesiarum vicarios et omnium ecclesiarum custodes, etiam ecclesiæ de Sopwelle ubi sanctimoniales sub exili vita semper subclausæ vix sustentantur, et ecclesiæ Sancti Juliani ubi miselli, et ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Pratis ubi misellæ vix habent vitæ necessaria, convocavit, ut præstito sacramento bona eorum districte taxarentur. Omnes quoque obedientiarios ecclesiæ Sancti Albani, etiam elemosinarios, convocans, fecit taxare bona sua districte et fideliter, asserens quod postmodum fieret inquisitio cum diligenti et districta excussione, si irreprehensibiliter æstimassent. Monstravit insuper autentica sua quæ habuit, tam Papalia quam regalia; adjunxitque, quod invitus valde onus illud subierat et gravamen, sed in virtute obedientiæ pulsus et coactus officium illud cum summa modestia et fidelitate peregit. O novitas a sæculis inaudita! Consueverunt hactenus populares prælatis decimas exhibere; nunc ordine retrogrado et perverso coguntur prælati decimas persolvere[1] laicis et inviti, unum tantum solatii refrigerium invenientes, quod credebant, quando promittebatur, quod in succursum Terræ Sanctæ ad honorem Dei et ecclesiæ pecunia decimalis expenderetur, et cartæ promissæ observarentur. Sed

The money said to be for the Holy Land.

Spes reficit, dominum fallit et ipsa suum.

Sed insuper antequam præmuniremur, ad cumulum
f. 163 *b.* fallaciarum apposuerunt Romani et regales communi assensu, sed occulto, biennium triennio, ut scilicet per quinquennium conferatur quod tantum fuit per triennium concessum et promissum, et hoc sub conditione, quæ ex parte minime observatur.

[1] *persolvere*] persovere, MS.

Venientes de nundinis Sancti Botulfi retulerunt idem quod in Anglia accidit etiam in partibus Orientalibus accidisse. A.D. 1254.

Inundations of the sea in the Eastern coasts.

Circa idem tempus, negotiatores regis venientes de nundinis[1] Sancti Botulphi, affirmaverunt quod Orientales, videlicet quos Estrichales[2] et Gutlanenses appellamus, idem de maribus Orientalibus sunt perpessi, quæ litora per multa spatia occuparunt, terminos consuetos transgredientia. Et quod mirabilius fuit, ubi mare a litore remotum consuevit esse profundum et altum, amota aqua apparuit arida arenosa, quasi insula, locus videlicet qui nunquam antea solaribus radiis fuerat illustratus;[3] ut videretur cassatum quod in Psalmo legitur de mari, *Terminum statuisti ei, quem non transgredientur*, scilicet aquæ. Sed demus aliquid Deo posse quod non est humanum nosse. De talibus autem signis nos Dominus præmunivit, dicens *Erunt signa in sole*, etc.

Ps. ciii. 9.

S. Luc. xxi. 25.

Redit rex Francorum de partibus transmarinis.

Return of Louis IX. from Palestine, 11 July.

Sub eisdem temporibus, videlicet in festo translationis Sancti Benedicti, venit rex Francorum de Terra Sancta, sed invitus. Vocaverant enim ipsum ejus magnates urgentissime, ut præcipue pacificaret illud maledictum discidium, quod infeliciter muliebris[4] procacia suscitaverat, et plus quam centum hominum milia peremerat, pupillos orbaverat, et matronas viduaverat, sed et spatiosam patriam quasi in desertum redegerat. Rex autem cum insidias aliquorum hostium suorum supra mare degentium, Deo protegente, evasisset, prospereque applicuisset in partibus Marsiliæ, quæ non multum distant a Monte-Pessulano ubi floret

---

[1] *nundinis*] nuntiis, MS.

[2] *i.e.* of Esthonia and Jutland.

[3] *illustratus*] illustratum, MS.

[4] *i.e.* Margaret, countess of Flanders. See above, p. 434, and vol. iv., p. 548.

A.D. 1254. phisica, vexatus a mari, ibidem paulisper, ut respiraret, quiescens commorabatur, dicens se non adhuc peregrinationem suam [1] terminasse, sed ad horam suspendisse, unde crucem adhuc in propatulo bajulabat; stimulantibus autem suis proceribus, ad regnum suum venire festinabat. Vix enim breves treugas rex Alemanniæ, Willelmus scilicet Holandæ, quin in Flandrenses et Francos et eorum benivolos irrueret cum suis Alemannis impetuosis, admisit et tenebat.

His reception in France.

Pius autem Francorum rex, post pericula transmarina, marina, et cismarina, labores et ærumpnas, in regnum suum veniens, honorifice, ut decuit, ac reverenter est susceptus. Et ilico tractatum habuit, quomodo Galliæ conterminos hostes vel edomaret superando vel mediante justitia pacificaret. Sed nequivit sine diligenti et diffuso tractatu tot cum turbinibus sedare tempestates.

Obiit bonus episcopus Elyensis Hugo.

Death of Hugh, bishop of Ely, 9 Aug.

Et eodem tempore migravit ab hoc sæculo bonus episcopus [2] Elyensis Hugo, quandoque abbas ecclesiæ Sancti Edmundi, qui in utraque ecclesia circiter quadraginta annis Deo laudabiliter militaverat, et immortalis memoriæ beneficia feliciter consummaverat. Obiit autem apud manerium suum,[3] quinto idus Augusti. Et

His burial.

transportatum est corpus cum magna merito veneratione, et sepultum apud Ely in sua ecclesia, scilicet in presbiterio nobilissimo, quod a fundamentis propriis sumptibus magnifice nimis opere indissolubili et

His works and character.

marmoreo construxerat. Inter alia autem quæ fecerat pietatis opera, unam magnam regiam lapideam plumbo coopertam cum pertinentiis construxerat apud Ely, et alibi ædificia magna et nobilia ædificavit, nihilominus in elemosinis et aliis caritatis operibus sibi palatia

[1] MS. repeats *non*.

[2] His mitre and pastoral staff are drawn inverted in the margin.

[3] A blank is left for the name of the manor.

cælestia præparando. Hic quoque sicut in mensa spirituali, scilicet altari, devotus extitit,[1] et *exitus aquarum deducebant oculi* ejus, ita in mensa corporalis refectionis dapsilis fuit, jocundus, et serenus. In cujus obitu flos Nigrorum obiit monachorum ; quia sicut abbas abbatum in Anglia extiterat, ita et episcopus episcoporum choruscavit. A.D. 1254. Ps. cxvii. 136.

De fulgure quod mirabiliter cecidit super ecclesiam beati Petri in villa Sancti Albani.

Anno quoque sub eodem, in vigilia Assumptionis beatæ Mariæ, circa horam primam, repentino impetu comitante inundatione pluviali incomparabili, insonuit unicus ictus tonitrui cum fulgure, quod cadens super turrim ecclesiæ Sancti Petri, quæ est in villa Sancti Albani, et eam penetrans in superiori sui parte cum horribili fragore, materiem quernam quasi plectam contorsit, et quasi in fila minuta, quod mirabile fuit, dissipando contrivit. Fulgur autem fumum reliquit in tota turri et ecclesia et fœtorem intolerabilem. f. 164. St. Peter's church at St. Alban's struck by lightning, 14 Aug.

Eligitur magister Thomas de Veteri Ponte in episcopum Karleolensem.

Circa idem tempus, canonici Karleolenses elegerunt magistrum Thomam de Veteri Ponte in episcopum[2] suum et suarum pastorem animarum; licet rex pro quodam alio, scilicet[3] priore de Neuburg, precibus urgentissimis et imperiosis capitulum postulasset, et ut dominum priorem de Neuburgo canonicum ut[4] ipsum eligerent, tanquam specialem ejus consiliarium prudentem et circumspectum, sicut suæ ecclesiæ desiderarent promotionem. Thomas de Vipont elected bishop of Carlisle against the king's wishes.

[1] *extitit*] extit, MS.

[2] His mitre and pastoral staff are drawn in the margin.

[3] *scilicet . . Neuburg*] In the margin. This was John, probably John de Schipton. See above, pp. 409, 437.

[4] *ut ipsum*] Sic.

A.D. 1254. *De quibusdam nobilibus Græcis qui venerant ad curiam Romanam.*

Certain Greek nobles accuse the Pope of error on the question of the procession of the Holy Spirit,

Tempore sub eodem, scilicet in æstate, venerunt quidam nobiles et potentes de imperio Græcorum, vestiti optimo examito, insidentes equos optimos, cum summariis circiter quinquaginta et cum familia copiosa optime parata. Et convenerunt dominum Papam verbis asperrimis, imponentes ei quod enormiter erravit in fide, et cum eo et per eum omnes Latini, qui dicunt Spiritum Sanctum procedere a Patre et a Filio, Qui tantum a Patre procedere, secundum Græcorum probationem et approbationem, affirmatur. Et hic est error antiquus Græcorum, quem improbant et reprobant Latini, fortius rationibus et auctoritatibus roborati, quas prolixitas prohibet recitare. Disceptabant[1] insuper, si sit idem Processio et Missio vel differant, quod disputationibus relinquimus discutiendum.

and the Roman court of simony and usury.

Simoniam tamen et usuram manifestam curiæ Romanæ dicebant[2] inhærere, quod signis volebant et exercitationibus evidentissimis comprobare. Quod enim fama generalis per circuitum consperserit, veritati contrarium esse vel humanæ saltem credulitati vix poterit. Verumptamen quod pium est credere, talia pravorum consilio operata Papali non sunt discretioni reputanda.

Nota.

The Pope's gifts to them.

Veruntamen examinati de articulis fidei et sacramentis, satis tolerabiliter responderunt. Et ubi vacillabant, instructionem aliqui benigne admiserunt. Papa autem dedit ipsis vestes pretiosas, videlicet de scarleto cum pellibus cisiminis, et zonas sericas repagulatas argento et auro, et pretiosa firmacula, unde merito poterant superbientes gloriari.

[1] *Disceptabant*] deceptabant, MS.

[2] *dicebant . . reputanda*] Written over an erasure.

Quomodo Papa Innocentius optulit regnum Siciliæ regi Anglorum ad opus Edmundi filii sui. A.D. 1254.

Diebus sub eisdem, cum magister Albertus ad curiam Romanam perveniens nunciasset Papæ, quod nullo modo poterat comitem Ricardum flectere ad consensum, ut regnum Siciliæ et Apuliæ sibi oblatum vellet recipere, et seipsum et omnia sua ambiguis casibus exponere, nisi primo Papa sibi de suo genere optimos præstaret obsides de securitate fidelitatis, et præterea juvaret eum de aliqua quantitate pecuniæ, in negotio Martio illo exponendæ, et insuper traderet ei quædam castra, quæ Papa in confiniis habebat, ut secura inveniret sibi receptacula; Papa autem[1] hoc videns sibi esse difficile, respondit; "Nolumus tot subjacere con- " ditionibus." Cui magister Albertus; "Comes mihi " dixit; si sic non feceris, ut prælibatum est, idem est " sic dicere ac si quis diceret, 'Vendo vel do tibi " 'lunam, ascende et apprehende eam.'" At Papa considerans[2] suam in dicto comite admonitionem non valere, subjunxit; "Non curamus cum ipso confœde- " rari vel aliquid commune habere." Cum igitur certificaretur Papa, quod *frustra jecisset rete ante oculos pennatorum*, missis secretis nuntiis ad dominum regem Angliæ, ut simplicitatem ejus circumveniret, quoniam sciebat semper ad dampna propria pronum et credulum, optulit et concessit ei regnum Siciliæ et Apuliæ; et ad hoc adquirendum juvamen præstaret tale, quale poterat sine aliquo gravamine. Retorqueret enim omnes crucesignatos a principali eorum proposito, videlicet ne transfretarent in Terram Sanctam, sed omnes communiter regem Angliæ sequerentur, et juvarent Siciliam et Apuliam adepturum. Unde hæc audientes Templarii et Hospitalarii, patriarcha[3] Jero-

Richard of Cornwall refuses the kingdom of Sicily on the Pope's terms.

Prov. i. 17.

f. 164 *b*.

The Pope offers it to Henry III., who accepts it for his son Edmund.

[1] *autem . . difficile*] Written over an erasure.

[2] *considerans . . valere*] Written over an erasure.

[3] Robert, previously bishop of Nantes.

A.D. 1254. solimitanus, et omnes Sanctæ Terræ prælati et incolæ, qui hostibus Christi opponuntur, et jam pejora formidabant, usque ad mortem doluerunt, Romanas fallacias detestantes. Rex autem de promisso Papali umbratili adeo exhilaratus est, et adeo dilatatum est cor suum inani gaudio, quod voce, gestu, et risu exultationem protestans, filium suum Edmundum regem Siciliæ palam vocaret, credens profecto se jam de ipso regno subarratum. Nuntius vero Papalis instillavit auribus ejus, ne hoc arcanum divulgaret, ne videlicet ad notitiam amicorum suorum, qui pedicas Romanas cognoverant, perveniret, et sic præmuniretur. Rex igitur quicquid de thesauro suo, quicquid de scaccario, quicquid mutuo potuit a fratre suo comite Ricardo recipere, quidque poterat a Judæis abradere, quicquid de rapinis justiciariorum itinerantium valuit extorquere, misit Papæ, ut Conradum impugnaret et omnes suos Siculos et Appulos expugnaret. Conradus autem rex doluit quod rex Angliæ in retiacula Romanæ curiæ cecidisset, et grates retulit comiti Ricardo quod se non permiserat irretiri, significans ei, eo quod sapienter fecisset, et quod non confisus in verbis Papalibus et pecuniæ thesauris se a temeraria præsumptione retraxisset prudenter; quia ubi comes habuit unum argenteum, rex Conradus unum aureum poterat invenire exponendum. Papa autem, pecuniarum multitudine saginatus, erectus est in confidentiam. Et infinitum quem congregavit exercitum de conductitiis stipendiariis ducatui et regimini Octoviani [1] cardinalis commisit, et copiose sterlingos distribuit, et cum defecissent, significavit regi, quod defuit illi pecunia. Rex autem, instinctu [2] diaboli [3] et avaritiæ, rescribens Papæ, mittens [4] ei literas patentes obligatorias, regio sigillo consignatas, ut sufficienter, immo abundanter, mutuo

Henry III. sends money to the Pope, to aid him against Conrad.

Message of Conrad to Richard of Cornwall.

The papal army.

Letters of Henry III. to the Pope.

[1] Ottaviano Ubaldini, bishop of Bologna, cardinal, d. tit. S. Mariæ in Via Lata.

[2] *instinctu*] instincti, MS.

[3] *diaboli*] diabili, MS.

[4] *mittens*] Sic, in error for *misit*.

caperet a mercatoribus Ytalicis, nec timeret thesauri quantitatem vel usurarum multitudinem, ipse enim omnia plene adquietaret; et se ad hoc obligavit sub pœna exhæredationis. Papa autem his omnibus consentiens hoc mandatum acceptavit; si bene fecerit, judicet Judex omnium judiciorum Dominus, Cui cura est de omnibus; non autem meum est facta Papalia judicare. Fecit igitur quasi edicto imperiali vel regali publice acclamari, ut omnes qui desiderabant opima stipendia recipere venirent ad Papalem exercitum. Habebat enim jam, quem mutuo receperat ab usurariis Ytalicis, thesaurum inæstima[bi]lem. Confluebat igitur ad stipendia Papalia Ytalicorum ignobilium multitudo copiosa, qui desides et imbelles, necnon et infideles, nulli domini regis Angliæ vel etiam Papali commodo, sed tantum denariis deglutiendis, intendebant, prout rei exitus comprobavit. A.D. 1254.

De morte regis Siculorum Conradi.

Rex igitur Conradus,[1] potenter se opponens, exhortatus est suos naturales commilitones et indigenas regionum illarum, ut stent viriliter et pugnent pro patria sua, nec colla subdant dominis alienis; et exercitum Papalem diatim diminuit et enervavit. Sed amor denariorum Anglicorum hostium multitudinem generavit. Papa enim bursæ regis minime pepercit, et infinitam pecuniam consumpsit, cupiens regem Siculorum expugnare, et regem Angliæ[2] in prædictum dominium subrogare. Omnes tamen voluit a corona removere, et solum Edmundum creare, ut de ipso et his quæ ipsius forent, tanquam de creatura sua, secundum sui arbitrii faceret voluntatem. Interim Papa non mediocriter diffamavit regem Conradum, imponens ei enormia crimina, scilicet cædem fratris sui Henrici, ut sic provocaret regem Death of Conrad. f. 165.

[1] His shield and crown are in the margin, reversed.

[2] *Angliæ . . solum*] Written over an erasure.

A.D. 1254. Anglorum et omnes Anglos contra eum, et quod contemptor extitit clavium ecclesiæ, et multa alia quæ non oportet recitare; scripta autem sunt in libro Additamentorum,[1] et in hoc prætacta. Rex igitur Conradus irruptiones hostiles, comminationes, obprobria Papæ sustinens, et diffamationes, cœpit supra modum contristari et gravi dolore contabescere. Et, ut dicitur, veneno propinato impellente, gravi dolore cœpit contabescere, et letali lecto decumbere, dicebatque; "Væ "mihi misero, væ væ mihi miserrimo, ut quid me "fudit mater mea e gremio? ut quid pater meus "me genuit, tot ærumnis exponendum? Ecclesia, quæ "mater patri meo et mihi esse debuit, potius nover-"catur. Imperium, quod ante Christi nativitatem "usque nunc floruit, modo marcescit, et datur Letheæ "oblivioni." Maledicens ergo diei nativitatis suæ, miseram et afflictam animam exhalavit.

Exultat Papa de morte Conradi regis.

Joy of the Pope at the deaths of Grosseteste and Conrad.

Quo audito, Papa de morte ejus certificatus, cum magno cordis jubilo, oris risu, et vocis exultatione, ait; "Gaudeo plane, et gaudeamus universi ecclesiæ Romanæ "alumpni, quia jam sublati sunt de medio duo maximi "inimici nostri; unus ecclesiasticus, alter sæcularis; "episcopus Lincolniensis Robertus, et rex Siculorum "Conradus." Obiit autem memoratus rex Conradus mense Junii.[2] Et ilico Papa ad ulteriores partes Apuliæ se transferens, totum fere regnum illud sibi subdidit in brevi et usurpavit. Quod videntes optimates illius regionis, quæ quondam ducatus extitit, indignati sunt vehementer. Et suscitantes quendam filium Fretherici naturalem, nomine Memfredum,[3] adhæserunt ei, facientes

He takes possession of Apulia.

The nobles do homage to Manfred.

[1] MS. Cotton. Nero D. 1, f. 124*b*. See above, p. 449.

[2] He died 21 May.

[3] At the foot of the page is the "scutum principis M.," and below in rubrick, "Mortuo Conrado filio "Fretherici imperatoris suscitatur "Memfredus filius ejusdem Frethe-"rici naturalis in ecclesiæ Romanæ "persecutionem."

ei homagium tanquam domino et ligantiam. Et factus est *error novissimus pejor priore.* Et insurrexerunt Papæ hostes redivivi. A.D. 1254. S. Matt. xxvii. 64.

Missi sunt duo monachi de Sancto Albano Romam.

Eodemque tempore missi sunt duo fratres, monachi videlicet ecclesiæ Sancti Albani, Romam, ad repellendum insolentiam quorundam episcoporum, qui nitebantur visitationem facere in eadem ecclesia, contra suorum tenorem privilegiorum; videlicet dominus Willelmus de Huntendune, prior de Haethfeld,[1] et dominus Johannes de Bulun, qui iter arripuerunt in crastino Assumptionis beatæ Mariæ et prospere redierunt. Two monks of St. Alban's go to Rome to oppose the attempt of certain bishops against their privileges, 16 Aug.

De sterilitate terræ pro maris transgressu.

Eodemque anno, tempore videlicet Autumpnali, cum terrarum cultores suorum consueverunt laborum præmia reportare, omnes terras suas diligenter cultas, mari conterminas ac vicinas, omni frugum genere carentes invenerunt, maris salsugine debriatas. Mare enim, ut prædictum est, omnia latera et litora terrarum vicinarum occupaverat tempore hiemali; ita quod nec fruges poterant apparere, immo nec silvæ vel pomaria[2] virere, frondescere, florere, vel fructificare valuerunt. Et ut aliorum dampna unius exemplo intelligere valeamus, solus prior[3] de Spaulingo non se poterat in omnibus terris suis mari conterminis unum saltem manipulum collegisse jactitare. Ligna quoque tam silvestria quam fructifera arefacta, solis securibus patuerunt excidenda. Flandria quoque et omnia loca maritima eadem toleravere dispendia. Nec se meminit etiam decrepitus aliquis similia prævidisse. Unde hoc mirum evenit, quod nautæ et piscatores Sterility in autumn through the inundations of the sea.

[1] *i.e.* Hatfield, a cell of St. Alban's.

[2] *pomaria*] pomeria, MS.

[3] John, prior of Spalding.

A.D. 1254. Ps. cvi. 23. *facientes operationes in aquis multis,* tam anchorantes quam velificantes, veraciter sunt experti, quod mare in illa inordinata et insolita fluctuatione, quasi exiens de alveo et canali suo, arenas in medio mari patefaceret,[1] ubi solet esse maris altitudo. Sed hoc prius[2] tactum est.

De captione quorundam nobilium in Pictavia apud Pontes.

English nobles on their way home through France f. 165 *b.* seized at Pons in Poitou.

Ipso quoque temporis curriculo, cum comes de Warewic Johannes, videlicet de Pleiseiz, et Gilebertus de Segrave, et alii nobiles cum eisdem, vidissent quod omnia pacificabantur, de licentia repatriare cogitabant. Impetratis igitur literis de salvo progressu per terras ditioni regis Francorum subjectas, iter per terram versus Angliam securi arripuerunt. Proposuit autem comes ire per Neustriam, quia Neuster extitit natione. Et cum pervenissent ad quandam civitatem in Pictavia, quæ Pontes dicitur, quæ quidem paucis elapsis annis regis fuerat Anglorum civitas specialis, occurrerunt eis cives applaudentes, ducentesque eos ad sua hospitia honorifice, faciebant eis xenia reverenter; dicebant autem civibus hospitibus, ut acciperent arma quæ Anglici gestabant in crastino[3] sibi resignanda, clam tamen, in dolo videlicet et in proditione, more Pictavensium. Et cum epularentur in gaudio et securitate, ecce supervenientes cives currentes et quasi attoniti, et mentientes dixerunt comiti et Gileberto de Segrave coepulantibus; "Ecce jam, ecce comites vestri et familia "vestra moverunt seditionem in civitate, quod non "possumus æquanimiter tolerare." Erant namque cum comite et Gileberto, in civitate tamen hospitati, de regno Angliæ viri præclari, barones, milites, et servientes, Philippus Marmiun, Willelmus Mauduit, et alii

[1] *patefaceret*] patefacere, MS., interlined.

[2] See above, p. 453.

[3] *nulla* is interlined after this word, an error for *sibi*, which is in the margin.

multi, scilicet circiter quadraginta milites, exceptis multo pluribus servientibus, qui militibus æquipollebant, qui bene se defendissent, si præmunirentur. Et cum invaluisset tumultus, et acclamatum est ad arma, ad arma, reposcebant hospites ab hospitibus suis arma sua ilico liberari. Ipsi autem noluerunt, immo sub clausura ipsa retinuerunt. Irruerunt igitur cives ad unguem armati in eos impetu repentino immunitos et inermes, nec poterant eis valere literæ regis Francorum, quas monstrabant de salvo progressu, immo immisericorditer captos viliter carcerali custodiæ manciparunt. Veruntamen aliqui poterant recedere, sed noluerunt, nisi omnes liberi, qui in comitatu comitis venerant, recedere permitterentur. Rex autem Anglorum cum hoc audiret, iratus est, sed non ut debuisset, si[1] cor haberet regale. Scripsit autem pro eis civibus de Pontibus, quondam fidelibus et amicis suis; sed cives mandatum regium contempserunt, et captos in arcta custodia custodiebant. Retenti igitur iccirco magis angebantur, quia quandoque rex Anglorum eorum dominus naturalis multa in eos congessit beneficia. Gilebertus vero, vir nobilis ac dives et moribus adornatus, ibidem graviter infirmabatur, unde nunquam convaluit de illa infirmitate, sed vitam miseram usque mortem continuavit. Sed in hoc facto liquido dederunt cives omnibus tam Francis quam Anglis intelligere, quantum proditionis in cordibus latitat Pictavensium.

A.D. 1254.

Lukewarm remonstrances of Henry III.

Death of Gilbert de Segrave in consequence.

Obiit Willelmus de Cantelupo.

Anno eodem, circa festum Sancti Michaelis, obiit Willelmus de Cantelupo,[2] juvenis elegans et dives, in dolore multorum, quia ille tertius jam fuit Cantelupinorum, qui infra paucos annos de medio sunt sublati.

Death of William de Cantelupe, 29 Sept.

---

[1] *si*] set, MS.

[2] His shield reversed is given in the margin.

A.D. 1254. *Egressum est novum et [in]auditum breve a cancellaria.*

Writ for an inquiry into the manors of the religious orders, 13 Oct.

Circa idem tempus, scilicet in festo Sancti Edwardi, egressum est breve inauditum a cancellaria domini regis, in quo nihil boni poterat sperari vel autumpnari. "Henricus Dei gratia, etc. · Inquiratur in maneriis "religiosorum, quot sint carucæ propriæ ad colendum "dominicum, et quot sint consuetudinariæ, et utrum "illæ ex sui dinumeratione possint constituere unam "carucam per annum, vel majus vel minus. Simili-"ter inquiratur de carucis precariis. Item inquiratur "cujus æstimationis sit quilibet per se communibus "annis singillatim, deductis expensis necessarie im-"pensis. Item inquiratur cujus æstimationis sint "opera et servitia rusticorum per annum quæ præ-"stantur dominis pro terris suis. Item, qui et quanti "et quales sint redditus eorum in singulis maneriis "per annum. Ista inquisitio fiat per quatuor viros "fideles et præpositum[1] loci ex singulis maneriis reli-"giosorum."

Nota de magistro Willelmo de Kilkenni cancellario.

William of Kilkenny acts as chancellor.

Ipsis diebus supplevit officium cancellarii magister Willelmus de Kilkenni, modeste et irreprehensibiliter, domini regis clericus et consiliarius specialis, juris peritus et elegans corpore et sermone compositus, qui et cancellarius appellatus est.

f. 166. *Magister Willelmus de Kilkenni eligitur in episcopum Elyensem.*

He is elected bishop of Ely.

Tunc quoque temporis, videlicet post festum sancti Edwardi, monachi Elyenses elegerunt magistrum Willelmum de Kinkelni, domini regis cancellarium vel vices agentem cancellarii, virum discretum et modestum et juris peritum.[2]

[1] *præpositum*] præpositi, MS.

[2] His mitre and pastoral staff are drawn in the margin.

Obierunt quidam abbates. A.D. 1254.

Et circa eosdem dies, videlicet infra unum mensem vel paucos additos, obierunt tres abbates in marisco, quod novum fuit et stupendum, videlicet de Croilande,[1] de Thorneia,[2] et bonus abbas de Rameseia, scilicet Willelmus de Hacholt, decimo sexto kalendas Novembris, qui non adhuc plene per unum annum ecclesiam rexerat Rameseiensem. Deaths of the abbats of Croyland, Thorney, and Ramsey.

Insolitus tonitrus cum pluviarum inundationibus.

In crastino autem sanctorum Crispini et Crispiniani, tonitrus hiemalis horribilis et pluviarum inundatio aures et animos audientium commovebant. Storm on 26 Oct.

Alia aeris perturbatio.

Eodemque anno, a die Ascensionis usque ad festum Omnium Sanctorum, vix duos vel tres dies serenos perturbatio aeris continuos toleravit. Bad weather from 21 May to 1 Nov.

De tristitia regis Francorum.

Rex Francorum mente et vultu consternatus nullam admittere voluit consolationem; non eum ridere, non gaudere fecerant instrumenta musica, dicta jocosa vel consolatoria. Non natalis patriæ, non regni proprii visitatio, non occurrentium venerabilis salutatio, non dominii debiti cum donativis recognitio; sed oculis in terram defixis, cum summa tristitia et crebris suspiriis imaginabatur captionem suam, et per eam Christianitatis generalem confusionem. Tandem quidam episcopus sanctus et discretus consolans eum, ait; "Cave, "domine mi rex carissime, ne in tale tædium vitæ et "tristitiam, quæ est spiritualis gaudii absortiva et "noverca animarum, præcipiteris; maximum enim pec- Grief of Louis IX. after his return. A bishop attempts to console him.

[1] Thomas of Wells. [2] David.

A.D. 1254. " catum est et inæstimabile, quia præjudicium Sancto " generat Spiritui. Reduc autem ante oculos considera- " tionis tuæ patientiam Job, tolerantiam Eustachii." [1] Et prosecutus est plene historiam utriusque, qualiter Dominus in fine respexit utrumque. Cui rex, regum terrestrium piissimus, respondit; " Si solus obprobrium " et paterer adversitatem, et non redundarent peccata " mea in ecclesiam universalem, æquanimiter sustine- " rem. Sed heu mihi, tota Christianitas per me induit " confusionem." Decantata est igitur Missa in honorem Sancti Spiritus, ut Ejus assumeret, quæ est super omnia, consolationem. Et ex tunc per Dei gratiam admisit salutaris monita consolationis.

Abbates Nigri ordinis fiunt justiciarii rege urgente.

Justices sent through the country. Some of them Benedictines.

Ipsis quoque temporibus, misit dominus rex Angliæ justiciarios in plura loca Angliæ, ut cognitis causis cuilibet suum jure distribueretur, et regio a latroni bus liberata redderetur. Quorum unus fuit abbas [2] de Burgo, qui de obedientia, non qua Deo tenetur et ordini Sancti Benedicti, sed qua regi terreno tenetur obligatus, ipsis associatus est, participans [3] eisdem de maneriorum suorum commodis; et forte propter hoc factum est de industria. Et hoc jam non solum de abbate memorato factum est, sed de aliis abbatibus Nigri ordinis, in enormem suæ regulæ et professionis et dampnosam suarum ecclesiarum læsionem.

Rex bona abbatiarum vacantium distrahit et assignat suis debitoribus.

The king assigns the property of

Rex interea moram in Wasconia protrahens infructuosam, thesauri sui non tantum habiti, sed habendi,

[1] *i.e.* St. Eustace, who was roasted alive with his wife and sons in a brazen bull before the Coliseum, in the reign of Adrian.

[2] John de Caux.

[3] *participans*] parcipans, MS.

inæstimabilem summam consumpsit. Et se suumque regnum et ecclesiam Anglicanam gravibus debitis irretivit; et si esset venalis Wasconia, non tanti esset, ut arbitramur. Et cum de morte abbatum memoratorum certificaretur et quorundam aliorum prælatorum defunctorum, utpote episcopi Elyensis et abbatis[1] de Seleby, et multorum aliorum, quorum memores non sumus inpræsentiarum, bona ecclesiarum eorum jussit in fiscum redigi, et usurariis, quibus tenebatur debitis obligatus, non veritus horribilem sententiam[2] Londoniis latam, persolvi. Nec tamen aliquatenus cartas pactas observavit.

A.D. 1254. certain vacant sees and abbeys to his creditors.

Rex de Wasconia reditum maturavit. f. 166 *b.*

His quoque temporibus, rex omnimoda pace composita cum rege Hispaniæ, reditum suum in Angliam maturavit. Et quia ambigui sunt casus marini, per terram magis elegit viam continuare, dummodo de licentia regis Francorum illud possit sine aliquo ambiguitatis periculo impetrari. Concupivit insuper regnum cernere Francorum, et civitates intueri quarum tantum nomina præcognoverat. Nuntios igitur ad regem Francorum destinavit, quos noverat dignos et gratia et favore præpollere. Et impetrata licentia, per regnum Francorum reditum præparavit.

He obtains leave to return to England through France.

Comitissa Cornubiæ pergit obviam venientibus.

Quod audiens comitissa Cornubiæ, videlicet quod rex Anglorum simul cum regina sorore sua foret transiturus per regnum Francorum, et quod regina Francorum, altera soror ejus, venientibus occursaret transmigrantibus, ex indultu viri sui comitis Ricardi, ut sorores

Sanchia, countess of Cornwall, crosses to France to meet her sisters.

[1] Hugh Drayton.

[2] This refers to the sentence of excommunication on all spoilers of churches and violators of Magna Charta in May 1253. See above, p. 376.

A.D. 1254. visitaret, multo ac nobili stipata comitatu transfretavit, ne inferior conditio sua sororum conditione videretur. Erant nempe fere omnes, qui eidem assistebant et concomitabantur, milites præclari, in equis optimis et ornate faleratis, et pretiose in vestimentis redimiti, et comitatu numeroso, ita ut in conspectu Francorum admiratione digni ac spectabiles viderentur, et nobilissimi censerentur.

Electus Wintoniensis opprimit monachos suos miserabiliter.

Oppression of the Winchester monks by Æthelmar, bishop elect.

6 Dec.

Electus interim Wintoniensis Æthelmarus, frater domini regis, monachos suos miserabiliter oppressit. Quorum miseras oppressiones si quis plenius enarraret, lacrimas excuteret compassionis. Tenuit enim eos inclusos in ecclesia eorum jejunos, per triduum et amplius, diebus videlicet proximis ante festum Sancti Nicholai, ita ut aliqui eorum, fame et inedia ac mentis amaritudine fatigati, nunquam postea respirantes ad sospitatis plenitudinem poterant restaurari. Conventus igitur diverticula quærens tutiora, dispersus est miserabiliter. Et aliqui ad Sanctum Albanum, aliqui ad Radingum, alii ad Abendonam, alii in alias domus Nigri ordinis gratia perendinandi destinantur, et quasi exules et mendici alienis inhiare cogebantur, et ab invicem recessuri cum lacrimis dicebant; "Merito hæc "patimur, plus timentes hominem quam Deum in "electione nostra facienda, cum penitus indignum in "tantæ ereximus culmen dignitatis; ubi tot sancti, tot "graves personæ præsederunt, nunc adolescentem ac- "cepimus et acceptavimus, qui nunquam in scolis pal- "mam ferulæ dicitur subduxisse, qui nec artium vel "etiam grammaticæ præaudivit rudimenta, qui epi- "scopatum, non tamen episcopus, distrahit occupatum, "qui nostræ linguæ ignarus et cujuslibet scripturæ et "clericatus, nec prædicare novit nec confessiones sus- "cipere, sed nec aliquod officium spirituale Deo minis

They are scattered in various monasteries.

Their description of the bishop elect.

Juv. i. 15.

" trando adimplere." Et recepti sunt benigne apud Sanctum Albanum et alibi, ut apud religiosos religiosi sinum refugii apertum invenirent. Rex autem, qui eum imperiosis precibus et ultra quam debuit aut decuit in episcopatum urgenter promoverat, verba fecit versus electum pro conventu, improperans quod ingratus dedecus reddidit pro honore, malum omnimodum pro beneficio multiplici rependendo, quod factum est contra regis certam promissionem. Sed electus precibus vel mandatis regiis minime voluit inclinare, sed magis minas minis accumulavit. Et loco eorum qui recesserant, monachos fecit de nebulonibus et illiteratis et penitus indignis personis, in scandalum et abjectionem totius ordinis monasti[ci] et religionis. Quidam enim prior[1] per electum violenter per suas adulationes intrusus omnia perturbabat, omnia pervertebat; verus autem prior[2] quærens diverticula refugii, donec electi quiesceret indignatio, Romam adiit. Et licet pecunia vacuus, tamen propter causæ suæ justitiam luculentam multa impetraverat. Sed supervenientia electi munera uberiora, quæ justitiam, maxime Romæ, pervertere consueverunt, omnia enervabant. Distrahuntur res et possessiones tam nobilis ecclesiæ, ordo marcet, vilescit, proh dolor! reverentia religionis. Et hæc tertia est ecclesia quæ per[3] regem in Anglia alienigenis jam constat maritata, quia præceptum principis jus excedit, et velle rationem,[4]—nobilis ecclesia cathedralis Herefordensis, nobilior Wintoniensis, et nobilissima Cantuariensis, quæ,[5] quia in Anglia nobiliores nominantur ecclesiæ, digniorum terræ indigenarum regi deberentur tutamine. Sed ne veritas pariat inimicos, quod frequenter contingit, ista, licet vera et manifesta, sub dissimulatione prætereantur. Dura enim est conditio

A.D. 1254.

He is rebuked by the king.

Character of his new monks.

His money defeats the appeal of the convent at Rome.

f. 167.

This the third church given to aliens by the king.

[1] Andrew of London.
[2] William of Taunton.
[3] *per . . rationis*] Written over an erasure.
[4] *rationem*] rationis, MS.
[5] *Quæ . . . . tutamine*] Written over an erasure.

A.D. 1254. Difficulty of historians in recording the truth.

historiagraphorum; quia, si vera dicantur, homines provocantur; si falsa scripturis commendantur, Deus, qui veridicos ab adulatoribus sequestrat, non acceptat.

Rex nimis indiscrete se suumque regnum obligat Papæ.

The king binds himself and his kingdom to pay the costs of the Pope's war.

Ipso quoque eodem tempore, rex secus quam deceret aut expediret se suumque regnum sub pœna exhæredationis, quod tamen facere nec potuit nec debuit, domino Papæ obligavit, ad solutionem totius thesauri, quem in expeditione suæ guerræ pro ipso rege magnifice inchoatæ foret expositurus; ne quomodolibet omitteret, desperans de quantitate pecuniæ, quin cœptis insisteret, et omnes pium propositum ejus impedientes reprimeret. Ipse enim rex omnia ei abundanter necessaria ex inexhausto Angliæ puteo ministrabat.[1] Unde Papa, nulla gerens super Anglia viscera pietatis, large, immo prodigaliter, mutuo pecuniam ab Ytalicis usurariis, quos mercatores vocant, accepit, quam ipsomet Papa extorquente et rege emungente, Anglia, ultimæ servitutis pedissequa, solvere cogeretur. Sed justo Dei judicio tota illa innumerabilis pecunia rapta et prædata penitus nullum vel Papæ vel regi commodum suscitavit; sicut sequens sermo suo tempore plenius elucidabit. O quam laudabilius, quam virtuosius, credidit et sentiebat in fide, qui tamen fide caruit, ille ethnicus et paganus poeta, dicens,

Ovid. Amor. i. 10, 48.

"Non habet eventus sordida præda bonos."

De morte Innocentii IV. Papæ.

Death of Pope Innocent IV. at Naples, 7 Dec.

Tempore quoque sub eodem, in crastino videlicet beati Nicholai, obiit Papa Innocentius quartus, apud Neapolim, duplici incommodo sauciatus. Postquam enim episcopus Lincolniensis Robertus in visione noc-

[1] *ministrabat*] ministrabit, MS.

turna cuspide baculi sui pastoralis ipsum in latere iratus pupugit, et impetuose, ut prædictum est, impegit, pleuresi laboraverat irremediabiliter. Et postquam exercitus suus a Conrado adversario suo victus est et dissipatus, nunquam postea mente vel corpore prospere egit, sed ad mortem sensim declinavit. Iste semivivus, jam jam tamen moriturus, cum videret consanguineos suos circumastantes lugere, plangere et, ut moris est ibi, ululare et vestes et capillos discerpere, ille sullevans oculos in morte natantes, ait; "Quid plangitis miseri? Nonne vos omnes divites re- "linquo? Quid amplius exigitis?" Et hæc dicens, districtum Dei judicium subituram, animam exhalavit.[1] A.D. 1254.

Quædam visio terribilis de eodem Papa.

Accidit autem eadem septimana, qua Papa Innocentius quartus migravit ab hoc sæculo, visio quædam nocturna mirabilis cuidam cardinali, cujus nomen supprimitur ad cautelam. Videbatur enim sibi quod fuerat in cælo coram majestate Domini sedentis pro tribunali, a cujus dextris stabat beata Virgo mater Ejus, a sinistris vero quædam matrona nobilissima corpore et habitu venerabilis. Quæ extento brachio supra manum sinistram deferebat quasi templum, et scribebatur in fronte templi illius literis aureis, "Ecclesia." Coram vero Majestate incurvatus Innocentius quartus, junctis manibus et erectis flexisque genibus, petens veniam et non judicium. Nobilissima autem mulier ait ex adverso; "Juste Judex, recte redde judicium. Accuso "enim eum super tribus. Primo, cum in terris ecclesiam "fundasses, libertatibus eam donasti, quæ a Teipso pro- "cesserunt; hic vero eam reddidit ancillam vilissimam. "Secundo, fundata est ecclesia salus peccatorum, ut "scilicet lucrifaceret animos miserorum; hic vero fecit

Vision of the judgment of Pope Innocent IV. by a certain cardinal.

f. 167 *b*.

[1] In the margin are an inverted tiara and crosier, and an arm and hand above the tiara, holding a monstrance inverted.

A.D. 1254. " eam mensam nummulariorum. Tertio, fundata est " ecclesia in fidei firmitate, justitia, et veritate; hic vero " fidem et mores fecit vacillare, justitiam subvertit, " veritatem obumbravit; justum ergo judicium redde " mihi." Ait autem Dominus; " Vade, et [1] pro meritis " tuis mercedem apprehende." Et sic ablatus est. Cum vero ex terrore sententiæ evigilasset cardinalis clamans, effectus est quasi extra se, ut omnes sui dicerent ipsum furere. Tandem mitigato dolore, visionem suam plenius cœpit enarrare, et publica facta est in partibus illis. Ista visio, nescitur si fantastica, multos perterruit, et utinam cum effectu castigans emendavit.

Creatur alius, videlicet Alexander IV.

Succession of Pope Alexander IV., (Rainaldo Conti).

Sullato igitur de medio Innocentio quarto Papa, subrogatus est alius [2] vir, ut aiunt, satis benignus et bene religiosus, assiduus in orationibus, in abstinentia strenuus; sed sibilis adulantium seducibilis, et pravis avarorum suggestionibus inclinativus, episcopus [3] videlicet Hostiensis, nepos Gregorii Papæ pridem defuncti, qui ipsum in episcopatum promoverat; et vocatus est Alexander, videlicet quartus.

Scribit Papa ecclesiarum prælatis universaliter ut orent pro ipso.

Hopes of him at first.

Scripsit autem in principio creationis suæ cunctis ecclesiarum prælatis, postulans humiliter ut orarent pro ipso, ut Dominus daret ei potestatem, gratiam, et voluntatem, ecclesiam Dei congrue gubernare, et vicarius Dei et Petri successor competenter appellari. In quo facto novo, alii enim ejus successores nihil tale fecerunt, multorum corda in spem erexit meliorem.

---

[1] *et . . ablatus est*] Written over an erasure.

[2] In the margin are a tiara and crosier, and an arm and hand erect holding a monstrance.

[3] *episcopus . . quartus*] In the margin.

Veruntamen a collateralibus fratribus suis decipi cito se permisit ejus simplicitas. Et de bulla sua, quæ est pignus fidei Papalis et testimonium, facta est, ut dicitur, fraus inopinata; non tamen in his ipsum excuso. Papa enim talis esse debet, ut non decipiat vel decipiatur; utrumque enim in tanto viro reprehensibile est. Consilio nempe aliquorum, in quos confisa anima ejus requievit confidenter, et persuasu prædecessoris sui Papæ Innocentii quarti, qui fratres cardinales ad hoc moriturus animaverat, guerram inchoatam contra Frethericales, et præcipue Memfredum, filium Fretherici naturalem sed legitimatum, potenter continuare præsumpsit. Quibus cum videretur domino Papæ durum in primitiis suis contradicere, ratum et gratum habuit, quod viri sæculares et sæcularibus pompis dediti consuluerunt; maxime cum dixissent, quod absurdum esset et manifeste ecclesiasticæ religioni contrarium, unam civitatem Sarracenis inhabitatam et resertam, quam revera Frethericus fundaverat, in finibus Christianorum tolerare. Quo colore inductus [est] Papa, simul cum quodam alio, videlicet quod inhumanum esset dominum regem Angliæ de sua spe fraudari concepta ex promissione ecclesiæ de regno Siciliæ optinendo, propter quod jam thesaurum exposuit infinitum.

A.D. 1254.

He continues the war against Manfred.

Qualiter victus est et dissipatus est exercitus Papalis iterato sub ducatu Octoviani cardinalis.

Cum civitas memorata, dicta scilicet Nuchera, ab imperatore F[retherico], ut prætactum est, ædificata, et ab infidelibus inhabitata, quondam fuisset eidem F[retherico] quasi domus refugii et confidentiæ, accusatus est super hoc graviter, quod sic scilicet religionem polluit Christianam; respondit imperator F[rethericus],

Lucera.

"Errorem proprium quo tueretur habens,"[1]

Ovid. Fasti. i. 32.

[1] Erroremque suum quo tueatur habet, Ovid.

A.D. 1254. quod maluit opponere tales dubiis casibus bellorum, in regno vel imperio emergentibus, quam Christianos, de quorum sanguine effuso ante summi Judicis tribunal terribile foret districtius responsurus. Et sic permisit eam ecclesia, adhuc sub dissimulatione. Sed quia postea fuerat Conrado jam defuncto refugium, spes, et confidentia, et jam simili modo Menfredo asilum refugii et adjutorium, facta est Romanæ ecclesiæ quasi spina in oculo. Erant cives infideles ipsam civitatem Nucheram inhabitantes, jam circiter sexaginta milia armatorum ad bellum apta conserendum, qui iccirco magis timebantur, quod moris Sarracenorum est, spiculis venenatis, igne Græco, et aliis nephandis in bello uti[1] instrumentis.

A thorn in the eye of the Roman church. f. 168.

Nota proditionem novam.

The Papal army advances against Lucera, but does nothing.

Papa igitur, de consensu fratrum cardinalium, et de consilio cujusdam nequissimi proditoris Marchisii,[2] qui se facie tenus amicum fecit ecclesiæ specialem, revocavit et collegit exercitum copiosum, qui dissipatus et cum magno discrimine turpiter victus [erat] sub ducatu Willelmi[3] cardinalis, nepotis Innocentii quarti Papæ defuncti, cujus vitam fatiscentem[4] Dominus matura morte terminavit;[5] ita ut haberet dominus Papa plus quam sexaginta milia pugnatorum, quibus, minime parcens Anglorum regis ærario, larga pluit stipendia argenteorum. Et ipsum populosum exercitum et formidabilem, ducatui Octoviani[6] cardinalis et memorati March[is]ii commissum, ad conterendum civitatem Nucheram et omnes vires Memfredi, cum omnibus suis Siculis, Appulis, et cunctis fautoribus ejusdem, destina-

[1] *uti*] utuntur, MS.

[2] Probably Berthold, margrave of Hohenburg. Madden, Hist. Anglor., iii., p. 564.

[3] William de Fiesco, cardinal d. tit. S. Eustachii.

[4] *fatiscentem*] Written over an erasure.

[5] He died at Rome in 1256.

[6] Ottaviano Ubaldini, bishop of Bologna, card. d. tit. S. Mariæ in Via Lata.

vit. Sed cum pervenissent ad dictam civitatem, nec sunt ausi Papales civitatem invadere, nec cives venientibus hostiliter obviare. Et sic profecti minime profecerunt, sed moram traxerunt, domino regi Anglorum supra modum dampnosam et sumptuosam. Interim tamen consolati sunt regem, mulcentes eundem inanibus pollicitis et magnalia promittentes. A.D. 1254.

Dominus rex transtulit corpus matris suæ infra ecclesiam.

Tempore sub eodem, rex veniens ad nobilem sanctimonialium domum, videlicet Fontem Ebraudi, oravit ibi ad tumbas antecessorum, qui ibi sunt sepulti. Et veniens ad sepulchrum matris suæ I[sabellæ], quod erat in cimiterio, fecit transferri corpus in ecclesiam; et superposito mausoleo optulit ibi et alibi in eadem ecclesia pannos sericos pretiosos, illud adimplens præceptum Dominicum; *Honora patrem et matrem*, etc. The body of queen Isabella removed from the cemetery to the church of Fontevraud.

Rex venit Pontiniacum oraturus.

Et adiens similiter Pontiniacum, infirmatus, et devote orans ad tumbam et feretrum Sancti Edmundi, gratiam recepit sanitatis. Optulit igitur ibi pallas et donativa regalia et pretiosa. The king recovers his health at Pontigny.

Rex Anglorum licenter ac libere transiit, repatrians per regnum Francorum.

Diebus quoque sub eisdem, quia a multo tempore dominus rex Anglorum videre sitienter desideraverat regnum Francorum et dominum regem sororium suum et dominam reginam Francorum, sororem dominæ reginæ Angliæ, et civitates, ecclesias, et gestus et habitus Francorum, et capellam regis Francorum nobilissimam, quæ est Parisius, simul cum incomparabilibus, quæ in eis habentur, reliquiis, cum missis ad regem He goes towards Orleans.

A.D. 1254. Francorum nuntiis solempnibus licentiam benignam et securam impetrasset, convocata familia et comitatu nobilissimo, versus Aurelianem lora direxit.

Ex præcepto regis Francorum ornatur Francia et applaudit regi Anglorum venienti.

Orders of Louis IX. for his reception.

Piissimus rex Francorum jussit districte magnatibus terræ suæ et civibus civitatum, per quas dominus rex Anglorum foret transiturus, ut deposito luto, stipitibus, et omni visus offendiculo, ornare studerent omnia pallis, frondibus, floribus, et aliis quibus poterant ornamentis, et ut facies ecclesiarum et domorum redimirent; et cum canticis, et classico, cereis, et festivis induviis reverenter et gaudenter reciperent, venienti obviantes et moranti obsequentes.

Rex Francorum occurrit.

They meet at Chartres.

Dominus autem rex Francorum, certificatus de adventu domini regis Anglorum, occurrebat ei apud Carnotum. Et videns unus alterum, ruit in oscula, et amplexibus et mutuis salutationibus et colloquiis affabilibus sese ad invicem confovebant. Jussitque dominus rex Francorum procurationes opimas et lautas
f. 168 *b.* domino regi Angliæ de suis sumptibus liberaliter, dum esset in regno suo, exhiberi. Quod dominus rex Angliæ in parte accepit et acceptavit. Habuit in comitatu suo proprio mille equos pulcherrimos cum suis honorabilibus assessoribus, exceptis bigis et summariis, cum equis electis, quorum multitudo erat inæstimabilis, adeo ut Franci de novitate non prævisa obstupuerunt. Eorum insuper comitatus in immensum tota die et cotidie, sicut solet fluvius de torrentibus, mirabile cepit incrementum. Advenerunt enim eis ob-

viam regina Francorum cum sororibus[1] suis Andegaviæ et Provinciæ comitissis, ut sororibus suis, reginæ Angliæ et comitissæ Cornubiæ, simul cum domino rege Angliæ occursarent, et sese mutuis salutationibus et colloquiis familiaribus gratulantes confoverent et consolarentur. Fuerat autem mater ejus præsens, comitissa vero dicta Provinciæ, nomine Beatrix, quæ pignora sua, quasi altera Niobe, gloriando poterat intueri. Nec erat in sexu muliebri mater in mundo, quæ de tali fructu ventris ac tanto, videlicet filiabus, poterat gloriando gratulari.

A.D. 1254. The queen and the countess of Anjou also present. Beatrice, the countess dowager of Provence, with them.

De festo scolarium Anglicorum Parisiensium.

Scolares autem Parisienses, maxime Anglicæ nationis, certificati de adventu talium regum et reginarum ac magnatum incomparabilium, suspensis ad horam lectionibus et disputationibus, quia totum erat de festo, abbreviatis communionibus . hebdomadalibus, cereos emerunt, vestesque festivas, quas vulgus *cointisas* appellant, et omnia quæ gaudium poterant attestari, emerunt et sibi præparabant; cantantes ramigeri et florigeri cum sertis et coronis et musicis instrumentis processerunt venientibus obviam; et erat numerus adventantium et obviantium infinitus. Nec est visum[2] in Francia retroactis temporibus tale festum, vel occursantium tanta talisve solempnis occursatio. Et transegerunt totum diem illum et noctem et diem crastinum scolares et cives, tota civitate mirabiliter adornata, in gaudio et canticis, luminaribus, floribus, et omnimodis hujus mundi pompis et exultationibus.

Preparations for their reception by the English scholars of Paris.

[1] An error, Paris forgetting that Beatrice, countess of Anjou, was also countess of Provence.

[2] *visum*] visus, MS.

A.D. 1254. *Quid actum est cum reges venissent Parisius.*

Henry III. chooses the Old Temple for his residence in Paris.

Cum autem reges et qui eis assistebant et comitabantur, qui jam numerosus exercitus poterat æstimari, venirent Parisius, et occurreret advenientibus talis ac tanta Parisiacæ universitatis nobilitas, gavisus est rex Francorum quamplurimum, et grates retulit clericis de multiplici honoris impensione. Et ait dominus rex Francorum domino regi Angliæ; "Amice, ecce civitas "Parisiaca tibi exponitur, ubinam libet hospitium ca- "pessere? Ecce palatium meum in medio civitatis; si "placet ibidem quiescere, fiat voluntas tua; si autem "apud Vetus Templum, quod extra civitatem, ubi locus "spatiosior est, vel alibi, ubi magis vobis complacuerit, "fiat." Et elegit dominus rex Angliæ pro hospitio Vetus Templum, quia numerosus erat ejus comitatus, et in eodem Veteri Templo ædificia sunt cuidam numeroso exercitui sufficientia ac competentia; quia cum Templarii omnes cismontani temporibus ac terminis suis ad generale eorum capitulum conveniunt, hospitia ibidem inveniunt competentia. Oportet enim quod in una curia quiescant, quia de nocte sua contrectant in capitulo negotia. Et cum ibidem hospitia tot essent infra curiam, tamen comitatus adeo fuerat numerosus, ut sub divo dormire multi cogerentur, non sufficientibus etiam vicinis domibus versus plateam quæ Greva appellatur inhabitatis. Et equi extra tecta in locis, qui ad hoc aptiores videbantur, ab stabula collocabantur.

Quid præceperit rex Angliæ primo.

f. 169. He gives a good meal to the poor.

Rex igitur Angliæ, cum elegisset Vetus Templum pro hospitio, præcepit ut in crastino summo mane omnes domus ejusdem curiæ, scilicet Veteris Templi, pauperibus replerentur reficiendis. Quorum singuli, licet eorum numerus esset infinitus, carnibus ac piscibus cum pane et vino abundanter sunt refecti.

Dominus rex Angliæ visitat loca sancta civitatis Parisiacæ. A.D. 1254.

Et dum in crastino hora prima et tertia pauperes reficerentur, dominus rex Angliæ, rege Francorum ducente, visitavit capellam illam pulcherrimam, quæ in curia est ejusdem domini regis Francorum, et reliquias ibidem existentes orans regalibus oblationibus honoravit. Similiter et alia loca civitatis honorabilia cum veneratione et oblationibus devote oraturus visitavit. He visits the Sainte Chapelle, and other places.

Reges coepulantur, et multi cum illis magnates.

Eademque die, dominus rex Francorum, sicut præconcesserat, epulabatur cum domino rege Anglorum apud dictum Vetus Templum, in majori [1] regia Templi, cum numerosa utrius regis familia. Et erant omnes domus curiæ refertæ convivantibus. Nec erat in majori janua vel aliquo introitu epulantium janitor vel exactor, sed omnibus adventantibus patuit ingressus ultroneus, et dabatur lauta refectio; ferculorum autem multimoda genera tædium comedentibus potuit suscitare. Et post prandium, transmisit dominus rex Angliæ magnatibus ad hospitia sua Francigenis nobiles cuppas argenteas, firmacula aurea, cingula serica, et alia donativa, prout decuit tantum regem dare et tales primates gratanter recipere. The kings dine together in public. Gifts of Henry III. to the French nobles.

De nobilitate convivii.

Nec erat unquam aliquo tempore retroactis temporibus tam nobile, tam celebre, vel tempore Assueri, Arthuri, vel Karoli, celebratum convivium. Ibi enim splenduit dapium fertilis varietas, potuum deliciosa fœcunditas, ministrantium faceta sedulitas, convivantium ordinata dispositio, munerum larga affluentia. Ibi erant personæ venerabiles, quibus non erant majores in mundo, immo nec pares eis poterant inveniri. Splendour of the banquet.

[1] *majori*] majoria, MS.

A.D. 1254. *Qui magnates intererant convivio.*

Shields hung up in the palace.

Epulabantur autem in majori regia Templi, ubi videlicet pendent clipei quotquot possunt circumquaque in quatuor parietibus, secundum consuetudinem ultramarinam; inter quos apparuit clipeus Ricardi regis Angliæ. De quo quidam joculator ait domino re[gi An]gliæ; "Domine mi, ut quid invitasti Francos, ut " in hac domo tecum gaudentes epularentur? Ecce " hic clipeus magnanimi regis Anglorum Ricardi; non " poterunt comedere, nisi paventes et tremebundi." Sed de hoc non amplius.

Order of the banquet.

Comederunt igitur sic ordinati. Dominus rex Francorum, qui terrestrium rex regum est, tum propter ejus cælestem inunctionem, tum propter sui potestatem et militiæ eminentiam; et dominus rex Angliæ a dextris, et dominus rex Navariæ[1] a sinistris. Et

Speeches of the kings.

cum niteretur dominus rex Francorum aliter ordinare, ut videlicet dominus rex Anglorum sedens in medio et eminentiori loco sederet, ait dominus rex Angliæ; " Non, domine mi rex, decentius sedetis modo, scilicet " in medio, et dignius; dominus enim meus [es][2] et " eris, et suberat causa." Cui pius rex Francorum subjunxit, sed voce demissa; "Utinam quilibet jus suum " optineret inoffensus; sed hoc non pateretur Franco- " rum superbia." Sed de hoc non amplius. Deinde

Number of the guests.

duces consedere secundum eorum dignitates et eminentias; et erant ibidem tunc xxv., qui sedebant eminentius, ipsis ducibus intermixti tamen. Affuerunt insuper illi convivio episcopi duodecim, qui aliquibus ducibus præponebantur, intermixti tamen baronibus. Militum autem præclarorum numerus non æstimabatur. Comitissæ vero xviii., quarum tres erant sorores duarum prædictarum reginarum, videlicet comitissa Cornubiæ, comitissa Andegaviæ, et comitissa[3] Provinciæ,

[1] Theobald II.
[2] In the margin.
[3] Sic; see above, p. 477, note 1.

cum comitissa Beatrice matre earundem, quæ reginis fuerant comparabiles. Post vero refectionem lautam valde et splendidam, licet esset dies ad piscem, hospitatus est in nocte illa in majori domini regis Francorum palatio, quod est in medio civitatis Parisiacæ. Sic enim immutabiliter voluit dominus rex Francorum, jocose dicens; "*Sine modo. Sic enim decet omnem* " *adimplere* facetiam et *justitiam.*" Et addidit ridendo; "Dominus et rex sum in regno meo, volo prædo- " minari." Et adquievit rex Angliæ. A.D. 1254. Henry III. sleeps in the French king's palace. S. Matt. iii. 15. f. 169 *b.*

Qualiter se spectabilem civibus exhibuit rex Anglorum.

Et cum pertransisset dominus rex Angliæ vicum, qui dicitur Greva, et postea vicum versus Sanctum Germanum Autissiodorensem, postea magnum pontem, consideravit elegantiam domorum, quæ de gipso, videlicet plastro, fiunt in civitate Parisiaca, et mansiones tricameratas, et quatuor etiam stationum, vel amplius, a quarum fenestris projacebant utriusque sexus hominum infinita multitudo. Et catervatim conglomerabantur turbæ compressæ ruentes certatim, ut viderent regem Angliæ Parisius. Et splenduit fama ejus, quam sustulerunt Franci ad sidera, tum propter largitatem munerum suorum, tum propter dapsilitatem illius diei et copiosam elemosinam, tum propter comitatum suum præelectum, tum propter hoc quod dominus rex Francorum habuit unam sororem, rex Angliæ aliam, matrimonialiter sibi copulatam. Et fuerunt reges Francorum et Angliæ simul sese diu desideratis colloquiis recreantes per octo dies. Dixit enim pius rex Francorum; " Nonne duas sorores desponsavimus, et fratres nostri " reliquas? Omnes quotquot ex illis ortum sunt pro- " ducturæ vel producendæ, vel producturi vel produ- " cendi, tanquam fratres erunt et sorores. O si esset " inter pauperes talis affinitas vel consanguinitas He visits the chief places of Paris. The kings together for eight days.

A.D. 1254. " quantum mutuo sese diligerent, quam præcordialiter " confœderarentur ! Doleo, novit Deus, quod per omnia " nequit caritas nostra compaginari; sed baronagii " pertinacia voluntati meæ se non inclinat. Dicit enim, " quod Normanni nescirent suas metas vel limites in- " violatas vel inviolatos pacifice observare; et sic jura " tua non prævales reaccipere." Sed de hoc non amplius. Dominus rex Angliæ quando recessit a præsentia dicti regis Francorum, qui eum produxit per unam dietam, certa ratione compertum est eum exposuisse in expensis Parisius mille libras argenti, exceptis donativis impretiabilibus, sumptis de thesauro suo, multum inde mutilato. Veruntamen honor domini regis Anglorum omniumque Anglicorum non mediocriter est exaltatus et multipliciter aucmentatus.

Expenses of the English king.

Quædam confabulatio inter reges.

Una vero dierum, dum confabularentur reges, dixit dominus rex Francorum domino regi Anglorum; " Amice, " *quam dulcia faucibus eloquia tua meis.* Jocundemur " confabulando. Nunquam forte alia vice in posterum " mutuis colloquiis potiemur." Addiditque dicens; " Amice mi rex, quantam et qualem pro amore Christi " peregrinus corporis et animæ passus sum amaritu- " dinem, non est facile demonstrare. Et omnia mihi " evenerunt adversa; grates Tibi refero, Altissime. " Reversus autem ad meipsum, et ad cor meum re- " gressus et ingressus, plus gaudeo de patientia, quam " mihi Dominus per sui gratiam concessit, quam si " totus mihi mundus subderetur."

Conversation between the kings. Ps. cxviii. 103.

Recedunt ab invicem reges.

Cum autem progressi fuissent reges per circiter unam dietam, recesserunt ab invicem. Et secus viam divertentes paululum, dixerunt verba secreta et amicabilia. Et suspirans rex Francorum, ait; " O utinam duodecim

They part.

" pares Franciæ et baronagium mihi consentirent; A.D. 1254.
" certe amici essemus indissolubiles. Discordia nostra
" fomentum præstat debacchandi Romanis, et mate-
" riam superbiendi." Et datis osculis ad invicem cum amplexibus, recesserunt ab invicem, rex Francorum in terram suam et rex Angliæ versus terram suam. Et cum rex Angliæ pervenisset ad mare nec haberet ventum prosperum, invitus expectavit; *mare* enim *et* S. Matt. viii. 27.
venti non *obediebant ei.* Interim visitavit ecclesiam Sanctæ Mariæ de Bolonia, propter reliquias; ubi obiit Petrus Chaceporc Pictavensis natione, specialis domini regis clericus et consiliarius et reginæ thesaurarius, bono[1] fine vitam terminando.

Henry III. at Boulogne.
Death of Peter Chaceporc.

Anni conclusio.

Transiit igitur annus ille abundanter frugifer et fructifer, ita ut pretium summæ frumenti ad pretium duorum descendit solidorum. Et simili proportione avenæ et aliorum generum segetum et leguminum in usus propriorum plebeium[2] inclinavit. Italicis, Francis, et Flandrensibus martius et inimicus, Anglis suspectus. A medio autumpni usque ad tempus vernale admodum procellosus, ut apud Bedefordiam plus quam quadraginta homines et pecudes infiniti perierint.[3]

Summary of the year.

Fundatur ecclesia de ordine canonicorum. f. 170.

Anno[4] Domini MCCLV. fuit dominus rex cum rediret de Wasconia apud Boloniam, expectans ventum prosperum ad transfretandum in Angliam. Eratque annus regni sui trigesimus nonus. Interim autem visitavit et honoravit, sicut solet libenter de consuetudine, reliquias, quarum copia habetur in ecclesia Sanctæ Mariæ

Henry III. waits at Boulogne to cross.

[1] *bono . . . terminando*] In the margin.
[2] Sic.
[3] At the foot of this page is written, "primus quaternus de ter-
" tio volumine."
[4] *Anno . . . apud*] On a slip of vellum pasted on the page.

A.D. 1255. Funeral and will of Peter Chaceporc.

de Bolonia. Fecitque honorabiliter sepeliri corpus dilecti clerici sui Petri Chaceporc, et fieri exequias solempnes. Tertia vero die ante Natale, condidit idem P[etrus] testamentum suum nobile nimis. Et inter cætera legavit secentas marcas ad comparandum terras, scilicet in Anglia, ubi melius poterant terræ et redditus comparari, et ibi unam ecclesiam religiosorum, videlicet canonicorum regularium, de domo de Meretona electotorum, ædificari, ut ibidem Deo in perpetuum digne et laudabiliter serviatur, et pro anima illius et omnium fidelium cotidiana Deo sacrificia offerantur. In vigilia autem Natalis Domini migravit a sæculo. Erat autem illo anno dies Natalis Domini feria sexta. Et comederunt aliqui carnes ob reverentiam Christi, quia Verbum caro factum ea die prodiit in lucem sæculi; unde quidam admirative ait, "O carni concessus honor," etc.

Christmas day on Friday.

Rex rediens a Wasconia transfretat in Angliam.

The king crosses to Dover. He is received by the nobles, who make him large presents.

Die vero Dominica proximo sequente, vento et mari faventibus, navem ascendens prospere velificavit, et applicuit apud Doveram. Cui cum summa alacritate occurrens comes Ricardus frater ejus et alii nobiles, qui ad hoc de longe vocati diu inaniter supra litus Anglicum expectaverant, exceperunt eum cum gaudio adventantem, et munera pretiosa eidem contulerunt. Prælati autem similiter; et præcipue abbates et priores, quia sic oportuit, (postulabat enim imperiose et urgenter, quasi cibum famelicus,) optulerunt ei munera carissima et pretiosa in auro et argento et donativis desiderabilibus, quæ oculos et mentes intuentium poterant invitare. Et inde ipse rex magnum thesaurum exaggerare potuisset; sed omnia ad solvendum debita sua, quibus fuerat involutus, non sufficiebant, etiam si centiplicarentur quæcunque recipiebat. Debita enim ejus ad plus quam trecenta milia marcarum dicuntur ascendisse.

His debts.

Factus est dominus Henricus de Wengham bajulus sigilli regii. A.D. 1255.

Et per idem tempus, cum dominus rex electionem de magistro Willelmo de Kinkilny acceptasset, qui sigillum regium laudabiliter bajulaverat, dominus rex de fidelitate domini Henrici de Wengham experta confisus, qui clericus ejus et consiliarius extiterat specialis, commisit eidem custodiam sigilli sui. The seal given to Henry de Wengham.

Qualiter Londonienses studuerunt placere nec valuerunt.

Londonienses autem de adventu domini regis certificati, qui pro incolumitate ejus et prosperitate, dum fuerat in partibus ultramarinis, copiosas cum largis elemosinis preces effuderant, occurrebant ei gaudenter, qui ejus adventum in Angliam sitienter desideraverant. Et eidem adventanti centum libras, quod propter frequentiæ continuationem jam in debitam vertebat dominus rex consuetudinem, optulerunt. Rex autem illud non pro gratuito xenio reputans, sed tanquam pensum debitum, nec civium devotionem nec xenium recommendabat, immo nec grates rependere voluit vel exiles. Super qua ingratitudine ab aliquo circumstantium redargutus, respondit; "Non grates Londoniensibus " refero, quia quod debetur mihi afferunt et solvunt. " Sed faciant mihi aliquid gratuitum et spontaneum " largitatis xenium et munus honorificum, et eisdem " merito gratiarum referam actionem." Present of the Londoners to the king. His ingratitude, and speech thereupon.

Cives Londonienses addunt munera muneribus.

Cives igitur his auditis, regiæ voluntati satisfacere cupientes, quoddam vas pretiosissimum, opere et materia dignum admiratione, quod tunc forte erat Londoniis venale, pro ducentis libris emerunt, et illud domino regi reverenter pro caro dederant donativo; et tunc Their further gift. f. 170 *b*.

A.D. 1255. demum grates retulit, sed non tanto muneri respondentes. Et sic xenium accepit, nec sereno, ut decuit, vultu acceptavit.

Qualiter exegit rex a civibus Londoniæ tria milia marcarum.

He exacts 3,000 marks from them on the plea of the escape of a prisoner from Newgate.

Deinde post paucos dies sequentes, pro quodam clerico mortis, ut dicebatur, reo, Londoniis incarcerato, et furtim a carcere elapso, quæstionem movens rex gravissimam, exegit a civibus Londoniensibus, licet fuisset causa levis et parva, tria milia marcarum, et hoc nomine tallagii et punitionis, eo quod carcerem suum cautius non custodierunt. Quidam[1] enim literatus infamis de morte cujusdam prioris Nigri ordinis in Anglia, ultramarini tamen, incarceratus apud Neugate, evasit. Regina autem, cujus se prior finxerat consanguineum, irata instabat ultioni, et regi conquesta est; fugitivus autem ad fratres Minores confugit, qui pandentes sinum eum receperant, et jam raso habitum suæ contulerant religionis. Unde cives irati sunt erga fratres, qui suum receperant, in ipsorum dampnum maximum, fugitivum. Cives autem super hoc conventi, mente licet consternati, regi responderunt, quod dominus rex ipsum incarceratum concesserat episcopo Londoniensi, tanquam clericum ordinatum postulanti; sed quia episcopus idoneum carcerem non habuit, supplicavit civibus, ut ei carcerem de Neugate, tanquam securum et fortem, ad prædictum captivum cautius custodiendum, donec judicialiter discuteretur quid de ipso foret faciendum, liberaliter commodarent. Cives igitur hoc episcopo civiliter concesserunt. Interim evasit incarceratus, deceptis custodibus episcopalibus. Unde talis evasio nullatenus fuerat civibus, ut dixerant, imputanda. Humiliter igitur supplicaverunt domino

[1] *Quidam . . receperant*] Written partly over an erasure of two lines, and partly in the margin.

regi, ut iram, quam incircumspectius et sine eorum merito conceperat, misericorditer relaxaret; revocans ad memoriam civitatis libertates et civium erga eum devotionem, quas totiens tenere illæsas per juramentorum, cartarum, et excommunicationum vincula tenebatur obligatus. Rex autem majori ira excanduit, et juravit terribiliter se tantum aut plus ex civibus exacturum, vocans eos indecenter servos; et quosdam de civibus fecit apprehendi et incarcerari. A.D. 1255.

Obiit Hernaldus de Bosco.

Anno quoque sub eodem, videlicet octavo idus Februarii, obiit nobilis vir Hernaldus[1] de Bosco, unus de prothoforestariis Angliæ, in armis strenuus, facetus, et optimis moribus adornatus. Sepultus est autem in abbatiâ Cisterciensis ordinis, videlicet apud Beclesdene ante majus altare. Death of Ernald de Bosco, 6 Feb. He is buried at Bittlesden.

Judæi talliantur.

Et cum carniprivii tempus advenisset, rex a Judæis, licet multotiens depauperatis, exegit cum magna instantia octo milia marcarum, sub pœna suspendii tempestive sibi persolvenda. Ipsi vero, [videntes] nihil aliud sibi imminere nisi exterminium cum confusione, responderunt omnes unanimiter; "Domine rex, videmus "quod nec Christianis parcis nec Judæis, quin omnes "argumentose studeas depauperare; nulla nobis spes "superest respirandi, usurarii Papæ nos supplantave-"runt, permitte nos exire de regno tuo sub salvo con-"ductu. Et nos nobis qualem qualem quæremus man-"sionem." Quod cum rex audisset, exclamavit querula voce, dicens; "Non est mirandum si aveo pecuniam; "horrendum est imaginari debita quibus teneor obli-"gatus. Per caput Dei, ascendunt ad summam ducen- Demands of the king from the Jews. They ask to be allowed to leave the country. The king's account of his debts.

[1] His shield and spear reversed are in the margin.

A.D. 1255. " torum milium marcarum, et [si] dicerem trium,
" metas non transgrederer veritatis. Seducor undique.
" Mutilatus rex sum et abbreviatus, immo jam dimi-
" diatus. Facta enim reddituum certa extensionis
" æstimatione, ascendit summa annui redditus Edwardi
" filii mei ad plus quam xv. milia marcarum. Necesse
" igitur habeo vivere de pecunia undecunque, a qui-
He sells the Jews to earl Richard, who spares them. " buscunque, qualitercunque adquisita." Factus igitur alter Titus vel Vaspasianus, vendidit Judæos per aliquot annos comiti Ricardo fratri suo, ut quos rex excoriaverat, comes evisceraret. Tamen comes pepercit [eis], considerans eorum potestatem abbreviatam et paupertatem ignominiosam.

Comes Ricardus commodat regi non minimam pecuniam.

Earl Richard lends money to the king. Comes igitur Ricardus, considerans fratris sui indigentiam, ad instantem petitionem suam commodavit ei magnam pecuniæ quantitatem, accepto tamen pignore, scilicet auri.

f. 171. ### *De pluvialibus inundationibus diuturnis valde.*

Stormy February. Eodem anno a festo sancti Valentini usque in mensem sequentem, ventus[1] vehemens cum pluviarum infusionibus diebus ac noctibus, non tantum in terris, immo etiam in mari, inauditam excitavit perturbationem. Ejecitque mare in episcopatu Norwicensi eodem tempore quandam beluam marinam monstruosam nimis, turbinibus fluctuum conglomeratorum exagitatam, et, ut creditur, pro vexatione interfectam. Quæ multo major balæna extitit, veruntamen non balæna censebatur. Monstrum illud abdomine suo totam patriam vicinam ditavit affluenter.

Sea monster thrown up in Norwich diocese. *Nota de monstro marino.*

[1] See the Close Rolls, 39 Hen. III., m. 16.

De elephante dato domino regi. A.D. 1255.

An elephant given to Henry III. by Louis IX.

Tempore quoque sub eodem, missus est in Angliam quidam elephas, quem dominus rex Franciæ pro magno munere dedit domino regi Anglorum. Nec credimus quod unquam aliquis elephas visus est in Anglia, immo nec etiam in partibus cisalpinis, præter illum; unde confluebant populi ad tantæ spectaculum novitatis. Regina insuper Francorum Margareta dedit unum pavonem, scilicet unum lavachrum[1] mirabile, regi Angliæ, quod similitudinem pavonis in forma ostendebat. Et erat quidam lapis pretiosus, qui dicitur vulgariter perla. Et habuit additamenta artificiose nimis corpori insita ex auro et argento, et saphiris, sicut verus pavo, orbiculatur; et illud jocale ornabatur, et erat novum et mirabile in oculis omnium intuentium.

A jewel in the shape of a peacock given by queen Margaret.

Nota de pavone lapideo.

Dominus rex venit ad Sanctum Albanum.

The king at St. Alban's, 9 March.

Anno quoque sub eodem, dominus rex venit ad Sanctum Albanum, Edwardo filio suo in partibus agente Wasconiæ, septimo idus Martii, ubi morabatur per sex dies; ubi qualibet die ac nocte cum multo luminari et magna devotione beatum Albanum, tanquam regni sui prothomartirem, oravit pro se et filio suo E[dwardo] et aliis amicis suis; deditque Deo et beato martiri duas pallas pretiosas, quas *baldekinos* appellamus, et unam nobilem capam choralem auro obductam. Et sciendum, quod nunquam aliquis rex Angliæ, nec ipse rex Offa, cœnobii Sancti Albani fundator, vel alius de prædecessoribus, immo nec omnes, tot contulerunt pallas ad ornandum faciem ecclesiæ, sicut ipse solus, videlicet Henricus tertius Anglorum rex, prout intitulantur, et in libello, qui est in ipsa

His gifts to the shrine.

[1] The *Abbreviatio Chronicorum* adds *lapideum*, p. 344.

A.D. 1255. ecclesia, de pallis et anulis cum pretiosis gemmis annumerantur plenarie.[1]

De quodam milite ab hærede suo interfecto.

Execution of William de Seldeforde for parricide.

Anni sub ejusdem circulo, in diebus sanctæ Dominicæ Passionis, cujusdam militis filius degener et flagitiosus, nomine Willelmus, ut ejusdem patris sui hæreditatem citius consequeretur, mortem suam procuravit. Unde convictus super hoc, Londoniis tractus ad patibulum suspensus est. Cujus cadaver sepulturæ, propter sceleris immanitatem, quia in tempore Passionis patricidium ausus perpetrare, non meruit commendari. Miser igitur scilicet, nulli tamen miserabilis, canibus et volucribus devorandus relictus est; nec Christianæ sepulturæ beneficium meruit optinere. Nomen militis interfecti Johannes erat, cognomento de Seldeford; et fuit de libertate Sancti Albani. Dilucidatur igitur bene illius poetæ sententia, dicentis de ipsis qui suos hæredes, ut seipsos, immo plusquam seipsos, emulcent, exaltant, et ditant;

Hor. i. Epist. 5. 13.

"Parcus ob hæredis cura[m] nimiumque severus
"Asside[t] insano."

Interfectus est autem cum milite memorato J[ohanne] quidam canonicus regularis, qui capellanus extitit militis supradicti.

De miraculis Lincolniæ choruscantibus ad tumbam beati Roberti episcopi Lincolniensis.

Miracles in Lincoln cathedral.

Eodemque tempore in ecclesia Lincolniensi celebrata sunt diversa multa et manifesta et diligenter examinata miracula. Et quasi congaudentes pristini sancti confessores, videlicet sanctus Remigius et Hugo episcopi,

[1] *plenarie*] Written over an erasure. This will now be found in MS. Cott. Nero D. 1, f. 145. It will be given among the Additamenta.

sancto Roberto, qui nuper ad Dominum migraverat, sua fidelibus ad honorem ipsius Roberti quasi certatim impenderunt; unde de multis, quæ longum foret enarrare, nedum scribere, jam sunt viginti miracula manifesta; et in capitulo Lincolniensi coram viris gravibus et fidedignis probata, et diligenter, quia scimus officiosa mendacia Deo displicere, sunt examinata. Et *testimonia Tua,* Domine Deus, *credibilia facta sunt nimis.* Nunc patet manifeste verificatum, quod cuidam fidedigno contigit in nocturna, non tamen fantastica, visione, in vita dicti episcopi Lincolniensis, videlicet ante ejus transitum circiter quatuor annis. Videbatur aperte vocem quandam audire manifeste et articulatim prolatam; "Dilexit Dominus Edmundum in odorem "benignitatis, et dilexit Dominus Robertum in odorem "fidelitatis;" et datum est in spiritu hoc cognoscere, ut intelligeret hæc dicta de beatis Edmundo et Roberto episcopis et confessoribus fuisse.

A.D. 1255.

Ps. xcii. 5.

f. 171 *b.*

De quadam visione quæ contigit Papæ Alexandro IV.

Vision of Pope Alexander IV. respecting Pope Innocent IV.

Eodem anno in Quadragesima contigit, ut pro vero accepimus, quod cum dominus Papa Alexander alto sopore quiesceret una noctium post laborem, videbatur ei duci in unam amplam nimis et spatiosam valde regiam, in cujus eminentiori loco sedit quidam vir, ut videbatur, auctoritatis et reverentiæ, et quædam mulier habitu et facie valde venerabilis, et comitatus copiosus circumquaque. Et ecce a turpibus bajulatoribus præsentabatur eis quoddam feretrum, et in eo quidam mortuus despicabilis, qui resurgens et prostratus, voce lacrimabili sedenti in sede eminentiori, qui quasi pro tribunali ibi sedebat, ait; "Deus potentissime ac "piissime, miserere mei." Cui, tacente Judice, mulier ait; "Transit tempus pœnitentiæ et miserendi, et "jam advenit tempus tibi judiciale. Intempestivæ "sunt preces tuæ et morosæ, unde dolendum est. Væ

A.D. 1255. " tibi, non enim invenies misericordiam, sed quod me-
" ruisti, judicium. Dissipasti ecclesiam Dei dum vive-
" res, et carnalis penitus factus facta sanctorum præ-
" decessorum tuorum, non sine eorum injuria, scripta
" et impensa beneficia parvipendisti, vilipendisti, annul-
" lasti, et cassasti; unde merito et tua cassanda judican-
" tur." Ad hæc qui sedebat pro Judice, vultu severo et voce intonans terribili, dictis feretri bajulatoribus
Ps. lxxiv. 3. dixit; "*Cum accepero tempus, ego justitias judicabo.*
" Tempus suum transiit, et tempus judicii ejus adve-
nit." Et[1] ait Judex, "Vade, et juxta tuum laborem
" mercedem habe condignam." Qua sententia vix prolata, quamcitius ab ejusdem præsentia translatus, in locum effertur nobis minime determinandum; sed ut credi pium est, in purgatorium destinatur. Et cum dominus Papa Alexander quartus, cui revelata est hæc visio vel vera vel fantastica, voce demissa et tremula a suo duce quæreret, quisnam esset miser ille, responsum est illi, "Papa Innocentius quartus nuper defunctus, quon-
" dam dictus Synebaldus; qui non de peccatis suis, sed
" pro contritione exercitus sui, dolore contabescens, a
" suo sæculo transmigravit." Hæc autem cum audisset et vidisset dominus Papa Alexander, prædicti Innocentii quarti successor immediatus, a sompno, si sompnus fuerit, excitus, abhorruit vehementer et contremuit et suspirans infremuit; et factus quasi in extasi, vix per aliquot dies respiravit sibi ipsi restitutus. Ex tunc igitur jussit pius Papa A[lexander] elemosinas pro ipso erogari et Missas celebrari. Et aliqua facta sua ad suæ pœnæ mitigationem revocavit. Unde cuidam offerenti opima munera, ut quandam ecclesiam quam exigebat optineret, respondit Papa A[lexander]; "Non, frater, mor-
" tuus est venditor ecclesiarum." Ex tunc autem orationum suffragia postulabat, scribens multis ecclesiarum prælatis, sicut prædictum est. Creditur autem, quod

[1] *Et . . determinandum*] Written over an erasure.

si hac visione non corrigatur perterritus, acrius coram Deo redarguetur. Hoc enim voluit Deus ei revelare, ut creditur, ad sui munimen, correptionem, et correctionem, ad indicium paternæ dilectionis. A.D. 1255.

Nota.

Constituitque Papa ilico, ut si quis clericus in aliquo deprehenderetur discrimine et sui corporis periculo, ecclesiastico suffragio destitueretur, si clerica et legitima careret tonsura. Constitution respecting clerical tonsure.

Cupiunt multi regi confœderari, ut pecunia Angliæ saginentur.

Circa idem tempus, Willelmus de Holande, cupiens concupiscibilibus esterlingis clitellas suas, ut multi alii fecerunt, imprægnare, postulavit, missis solempnibus nuntiis, affinitatis gratia domino regi Angliæ confœderari. William of Holland

Item nota.

Et eodem tempore, Johannes de Avennis festinanter transvectus a Flandria regem de impendendo sibi auxilio in guerra sua instantissime sollicitavit. Sed rex se occupatum fuisse circa arduum negotium regni Siciliæ et Apuliæ affirmavit. Nec voluit cor suum diversis negotiis distrahendo mancipare, sed prius unum et postea aliud per ordinem fine concludere feliciori. and John of Avesnes f. 172. desire aid from Henry III.

De magno parlamento quod fuit in quindena Paschæ.

Circa idem tempus, scilicet in quindena Paschæ, quæ vulgariter Hokedai appellatur, convenerunt Londoniis omnes nobiles Angliæ, tam viri ecclesiastici quam sæculares, ita quod nunquam tam populosa multitudo ibi antea visa fuerat congregata. Ubi ut plura paucis perstringamus, dominus rex se multis debitis conquestus est fuisse implicatum, nec se posse Parliament in London, 6 April. The king demands an aid.

A.D. 1257. sine magnatum suorum efficaci juvamine liberari; unde instanter et urgenter valde postulavit auxilium sibi fieri pecuniare; scilicet ut de baroniis, quarum[1] prius in auxilio decimæ sibi [fuerant] concessæ, plenam reciperet portionem, ut ad plenitudinem gratiarum persolvendarum teneretur. Quod esset manifestum regni exterminium; regnum enim omne pecunia destitutum volentibus illud occupare quasi ultro foret expositum et oblatum. Inito igitur consilio, quia illud nullo modo fuisset tolerabile, inter eos consensum est, quod multum sese gravarent pro magnæ cartæ sine omni cavillatione observatione ex tunc et deinceps; quam totiens tenere promisit, juravit, et carta et sententiæ districtione se in anima obligavit. Exigebant insuper, ut de communi consilio regni sibi justitiarium, cancellarium, et thesaurarium eligerent, sicut ab antiquo consuetum et justum, qui etiam non amoverentur, nisi clarescentibus culpis, et de communi regni convocati consilio et deliberatione. Tot enim erant in Anglia reguli, ut viderentur in Anglia antiqua tempora renovari. Erat videre dolorem in populo, quia nesciebant prælati vel magnates quo nodo suum Prothea, scilicet regem, tenerent, etiamsi omnia hæc concederet, quia in omnibus metas transgreditur veritatis; et ubi nulla veritas, nulla prævalet certitudo fixa stabiliri. Dictumque est illis a secretissimis regis cubiculariis, quod nullo modo ea quæ desiderabant, scilicet de justitiario, cancellario, vel thesaurario, concederet. Prælati insuper pro decima, quam conditionaliter promiserant, absolute et serviliter, ancillante ecclesia, jam solvere cogebantur, doloribus cruentabantur. Nobiles pro imminenti exactione mœroribus sauciabantur. Tandem in hoc convenerunt communiter, ut regi renuntiaretur ex parte universitatis, quod negotium dilationem caperet usque ad festum Sancti Michaelis, ut et ipsi interim fideli-

Hor. i. Epist. 1. 90.

The business postponed to 29 Sept.

[1] *quarum*] quas, MS. The Abbreviatio Chronicorum has *sine quibus*.

tatem ejus et benignitatem experirentur; si forte sic se versus eos et eorum patientiam in cartæ observatione totiens promissæ, totiens redemptæ [ ],[1] corda eorum ad ipsum converteret et merito reclinaret; et ipsi, in quantum possibilitas se extenderet, necessitati ejus obtemperantes subvenirent. Quod tamen rex dicitur non acceptasse, sed tacendo non concessisse. Et cum summa desolatione et desperatione, post multas inutiles et diuturnas deceptationes sic soluto concilio, nobiles Angliæ facti jam ignobiles ad propria remearunt. A.D. 1255. The Parliament dissolved.

De aeris intemperie quæ fuit dum duravit parlamentum.

Erat namque tunc temporis aer intempestivus, flante Borea per totum fere tempus vernale, qui est floribus et arboribus pullulantibus inimicissimus. Non enim toto mense Aprilis imber vel ros terram arentem imbuens vel modicum præstitit refrigerium. Jejunaverant itaque diu cotidie nobiles, aera inaniter verberantes, ut multi multis occuparentur infirmitatibus. Aer utique tostus flantibus Borea et Subsolano, citrinum reddens colorem, intemperiem generavit. Bad weather in the spring. No rain or dew in April.

De morte archiepiscopi Eboracensis Walteri de Grai.

Archiepiscopus utique Eboracensis, Walterus scilicet de Grai, qui in dicto parlamento variis, ut alii, sollicitudinibus arctabatur, cerebrum pro cotidianis jejuniis habens infirmatum, causa respirandi post tædia et labores infructuosos divertit ad Fuleham, episcopi Londoniensis manerium, hoc volente et petente eodem episcopo. Archiepiscopus autem senio, tum tædio, tum labore, tum dolore præventus, amisso penitus appetitu comedendi supra modum debilitatus, tertia die post Death of Walter de Gray, archbishop of York, at Fulham, 1 May.

[1] *inclinans*, or some such word, is omitted.

A.D. 1255. f. 172 *b*. adventum suum ad Fuleham, omnibus feliciter quæ ad Christianum pertinent perceptis obiit sacramentis, postquam circiter quadraginta annis ecclesiam suam Eboracensem strenue rexisset, et quandoque totum regnum irreprehensibiliter gubernasset. Nec defuerunt ipsis quadraginta annis nisi tres menses et totidem septimanæ. Kalendis Maii viam universæ carnis est ingressus.

Delatum est corpus Eboracum sepeliendum.

His burial at York. Facta igitur anathomia de corpore, delatum est ipsum corpus honorifice Eboracum, in ducatu domini episcopi Dunelmensis Walteri suffraganei sui; qui magnum,[1] prout decuit corpori tanti prælati, in cotidianis impendit exequiis et elemosinis humanitatis officium et reverentiam. Et in Eboracensi ecclesia condigno honore traditur sepulturæ.

De nimia ariditate et re[me]dio in illo anno.

Drought from March to June; then rain and a good harvest. Æstate quoque sub eadem duravit ariditas flante Subsolano, qui rorem ademit matutinalem et suspendit serotinum a medio Martii usque ad kalendas Junii; videresque grana frumenti jacentia in pulvere integra nec mortificata, ut germinarent multiplicationem perfectura. De beneficio igitur *pluentis super justos et injustos* sensit terra cum suis semivivis radicibus et seminibus pluviarum beneficium et rorum dulcium refrigerium temporaneum, ita quod per Dei gratiam, marcore verso in virorem vividum, omnia respirarunt et fructus uberes rependerunt.

S. Matt. v. 45.

Miracula crebrescunt in ecclesiis Lincolniæ et Cicestriæ.

Miracles in Lincoln and Chi- Per eadem tempora, miraculorum frequentia in ecclesiis Lincolniensi et Cicestrensi ad gloriam Dei et

[1] *magnum*] magnam, MS.

honorem sanctorum pontificum Roberti et Ricardi choruscavit. Unde in ecclesia Lincolniensi examinata clarent viginti miracula manifesta, sed et alia innumerabilia. In ecclesia autem Cicestrensi totidem vel plura et cotidianis multiplicantur incrementis; quæ si quis videre desiderat examinata, in ecclesia Sancti Albani scripta poterit reperire. A.D. 1255. chester cathedrals.

Substituitur alius archidiaconus in ecclesia Lincolniensi superstite alio, scilicet magistro Willelmo Lupo.

Per idem quoque tempus magister Hugo de Mortuo Mari, domini Cantuariensis officialis, significavit capitulo Lincolniensi ut cassato Willelmo Lupo, quandoque Lincolniensi archidiacono, alium sine dilatione loco ipsius subrogarent; vel ipse magister Hugo auctoritate Apostolica et Cantuariensis domini sui illud faceret, et canonicos de inobedientia puniret. Canonici igitur dictis hujus obtemperantes novum sibi archidiaconum[1] creaverunt. Magister autem Willelmus pro suæ ecclesiæ libertate viriliter stans, omnia hæc patienter tolerans, ad sinum papalis clementiæ, quæ afflictis patere consuevit, avolavit. An archdeacon of Lincoln appointed in place of William Lupus, who applies to the Pope.

Qualiter papalis exercitus contritus est, qui sub Octoviani ducatu minabatur.

Per idem tempus, dominus Papa Alexander, vestigiis prædecessoris Innocentii quarti inhærendo, in negotio regni Siciliæ et Apuliæ prosequendo, Octovianum cardinalem destinavit cum maximo exercitu, scilicet sexaginta milium armatorum, ad funditus destruendam civitatem Nucheram, cum Memfredo ibi latitante et omnibus ipsam civitatem inhabitantibus. Erant autem infideles in ipsa plus quam sexaginta milia Sarracenorum, quos imperator Frethericus convocaverat dubiis The Papal army under cardinal Octavian [Ubaldini] sent against Lucera.

[1] Robert de Herfey.

A.D. 1255. bellorum casibus exponendos, et ipsam civitatem eis concesserat inhabitandam, quæ tunc sinum pandebat refugii Memfredo et quibusdam aliis Frethericalibus. Cum igitur Octovianus dispositis agminibus simul cum quodam ingenioso et potente bellatore Marchisio,[1] de cujus consilio et adjutorio totus exercitus papalis confidebat, spem nactus indubitatam, ut omnia ad votum optinerent Papa et Octovianus et eorum invincibilis, quem habebant, exercitus, ad civitatem fere pervenirent, ita ut paucis distarent miliaribus, irruit terror et formido super hos et illos, ita ut non auderent cives exire hostiliter contra adventantes, nec advenientes cives aut civitatem impetere. Et sic hinc inde per multos dies expectantes moram inutilem protraxerunt. Erat autem exercitus papalis numerosus valde et formidabilis, larga suscipiens de clitellis Angliæ regis cotidiana stipendia, et expectans ex promissionibus papalibus ampliora. Sic enim dictaverat Papa Innocentius quartus jam defunctus et disposuerat; hæc
f. 173. enim omnia ab ipso sumpserunt exordium et a cardi-
Treachery of a certain marquis. nalibus prosecutionem. Cum igitur sic hinc et inde moram per multum temporis continuassent infructuosam, accessit ille proditor Marchisius, qui et habebat in ipso exercitu sequelam copiosam, et dixit Octoviano; "Domine, ut quid hic tam diu stamus otiosi? consu-
" mimus thesaurum infinitum. Recedat tertia pars.
" Non enim audebunt exire de civitate Memfredus aut
" exercitus ejus; sunt enim quasi obsessi et inclusi,
" et sufficit gens minima ad eorum terrorem et re-
" pressionem." Cumque nec adhuc exirent cives, iterum dictus Marchisius exercitum Papalem mutilavit, ita quod vix decem vel duodecim milia armatorum remanerent cum eisdem. Una igitur noctium idem Marchisius raptus equo velocissimo venit ad civitatem Nucheram, et affatus Memfredum dixit; "O amice

[1] Probably Berthold, margrave of Hohenburg. See above, p. 474, note 2. The chief facts here stated have been already given, pp. 474, 475.

" carissime, datum est tibi intelligi quod tibi nocui A.D. 1255.
" et nocere sum paratus. Miror te velle talibus sibilis
" aurem inclinare, aut fidem quomodolibet adhibere.
" Novit industria vestra quam diu, quam fideliter
" patri tuo imperatori F[retherico] servitia in ambiguis
" casibus impenderim. Et quomodo possem prolem
" persequi tam dilecti domini, tam reverendi geni-
" toris? Jam jam profecto meam erga te diu concep-
" tam experieris devotionem et fidelitatem. Diminu-
" tus est instinctu meo papalis exercitus. Et vix cum
" Octoviano decem milia pugnatorum, quorum potior
" pars mea est, remanserunt. Tolle moram. Ilico se
" arment vestri universi fideles quotquot sunt in civi-
" tate, et me prævium sequantur pedetentim. Tu
" etenim ipsum O[ctovianum] et suos ad votum occu-
" pabis." Exiit igitur Memfredus, et omnes cives cum eo et ejus fideles et familiares omnes ad unguem armati. Et maximum conflantes exercitum, festinanter quasi turbo rapidæ tempestatis exercitui papali appropinquaverunt. Et cum occupasse quasi aviculas irretitas credidissent universos, ecce Octovianus per aliquem amicum præcordialem in ipsa præmunitus hora vix elapsus evasit, cæteris omnibus præter Marchi[si]i familiam dissipatis, captis, vel trucidatis. Et sic triumphans ad votum Memfredus cœpit de die in diem postea in magnam ecclesiæ confusionem prosperari. Dominus autem Papa, hoc audito, et tota Romana ecclesia incomparabilem dolorem induit et confusionem, maxime cum promisisset ecclesia regnum Siciliæ et Apuliæ domino regi Angliæ ad opus filii sui Edmundi, cui etiam anulum investituræ per episcopum transmiserat Bononiensem;[1] et thesaurum regium in totius Angliæ exterminium irrestaurabile projecerat[2] in abissum. Episcopus autem, qui jam montes transierat, Angliam adire festinavit, sciens quod exhilarans regem

The Papal army destroyed by Manfred.

[1] *i.e.* Cardinal Ottaviano Ubaldini. | [2] *projecerat*] projecerant, MS.

A.D. 1255. opima munera reportaret. Veruntamen hujus infortunii penitus ignarus prænotati fucatæ exultationis et inanis gaudii flatibus efferebatur.

Ovid. Epist. ex Ponto, iv. 3, 49.

"Ludit enim in humanis divina potentia rebus."

Exclamatio cum lamentatione.

Remonstrance of the author with the Roman court.

O Romanæ curiæ sterilis sollicitudo, cæca ambitio, licet [1] sancta, sæpius tamen pravorum decepta consilio, quare fræno discretionis impetus tuos non moderaris, ex præteritis erudita, ex totiens expertis castigata? Ecce in tuis jacturis omnes punimur; omnes enim compatimur, universalem sentimus cum obprobriis confusionem. Duos jam in Alemannia imperatores conata es creare, in quorum promotione inæstimabiles thesauros undecunque raptos oportet [2] exponere, utroque tamen incerto de dignitate. Et nunc in partibus Appuliæ papalis exercitus turpiter contritus bis, videlicet semel sub ducatu Willelmi cardinalis, iterum sub legatione vel ducatu Octoviani cardinalis, omnes filios ecclesiæ universalis dampnis lacessivit, obprobriis debriavit, doloribus sauciavit. Ut autem brevibus concludatur, universalis [3] ecclesia, quæ a Romana tenetur curia defendi, in multis se conqueritur prægravari.

Acclamatum est in comitatibus et sinodis et aliis hominum conventiculis ut teneretur carta prænotata.

Proclamation as to the observance of Magna Carta.

Diebus autem sub eisdem, acclamatum est in comitatibus, et annuntiatum est in sinodis, in ecclesiis, et ubicunque locorum homines convenerant, ut magna carta inviolabiliter teneretur, quam rex Johannes con-

[1] *licet . . consilio*] Written over an erasure.

[2] *oportet . . dignitate*] Written over an erasure.

[3] *universalis . . . . prægravari*] Written over an erasure.

cessit, et iste rex præsens multotiens concessit. Et lata est sententia sollempniter in omnes ejusdem violatores. Quam tamen rex minime adhuc observans, bona ecclesiæ Eboracensis inhumane destruxit[1]; dicebatque crebro, "Quare non observant ipsi episcopi et magnates "regni erga subjectos suos cartam illam, pro qua tan- "tum clamitant et objurgant?" Cui rationabiliter responsum est; "Domine rex, deceret vos primitus secun- "dum jusjurandum tuum inchoare, et alii profecto "sequerentur;" secundum illud poeticum, A.D. 1255. f. 173 b.

"Mobile versatur[2] semper cum principe vulgus." Claudian De iv. consulatu Honorii, 302.

Accusantur graviter Robertus de Ros et Johannes de Bailloil regi quod infideliter et inhoneste tractaverint regnum Scotiæ et reginam.

Temporibus autem sub eisdem, accusantur graviter Robertus de Ros et Johannes de Bailloil, quod videlicet regnum Scotiæ, et regem et reginam, quorum tutela eis fuit commissa, infideliter et inhoneste contrectarent. Erat autem tunc temporis rex in partibus Angliæ Borealibus, videlicet apud Notingham. Robert de Ros and John de Baillol accused of unfaithfulness in Scotland.

Seminarium accusationis et discordiæ.

Erat quidam phisicus, in arte medicinæ bene expeditus et expertus, missus ad custodiendum corpus reginæ Scotiæ et regis et amicorum eorundem, magister videlicet Reginaldus de Bathonia, a regina Angliæ, quæ sitienter desideravit incolumitatem et prosperitatem filiæ suæ reginæ Scotorum, et mariti sui regis Scotorum, quem quasi filium dilexit adoptivum. Cum autem idem magister Reginaldus ad Castrum Puellarum, [venisset], quod vulgariter dicitur Edeneburc, exposita adventus sui causa, et literas ostenderet tam regis quam reginæ Anglorum, dictam causam testificantes, admissus Reginald of Bath, the physician sent to look after the young queen's health, their accuser.

[1] *dextruxit*] distruxit, MS. | [2] *versatur*] mutatur, in Claudian.

A.D. 1255. est benigne. Et cum access[iss]et ad reginam secretius, ut moris est phisicis, et inquireret quæ causa perturbationis ejus et palloris, quia eam tristem invenerat, respondit, "Expedit ut phisico secreta corporis, sicut "sacerdoti cordis archana reserantur, patefacere[m]." Et cum cordis et corporis molestias intellexisset magister Reginaldus, custodes ejus et magistratus graviter increpavit. Et post jurgia et verba amaræ redargutionis et etiam comminationis, omnes magnates regis et reginæ ac regni custodes, tanquam reos læsæ majestatis, accusans, condempnabat et comminabatur. Ipse igitur phisicus Reginaldus non post multos illos dies letaliter infirmatus lectulo decubuit; fueruntque aliqui sinistrantes, qui dicerent ipsum fuisse potionatum.[1] Cum autem videret se portis mortis irrevocabiliter appropinquare, scripsit tam regi quam reginæ, quod infausto illuc sidere advenerat; viderat enim quod eorum filia infideliter et inhumane inter illos indignos Scotos tractabatur, et quia obloquebatur, ipsi Boreales mortis laqueos paraverunt. Quod cum rex audierat, iratus valde, de ultione tantæ transgressionis tacitus cogitabat. Magister autem phisicus, cum virus discordiæ et magni venturi mali et dampni irrestaurabilis evomuisset, animam miseram exhalavit.

He dies with suspicion of poison.

Depauperantur et dampnificantur quædam nobiles ecclesiæ religiosorum in Anglia.

Per idem tempus, ecclesia Cantuariensis, meritis filiorum suorum, monachorum videlicet ejusdem[2] domus, promerentibus, pressuris deprimitur gravioribus. Quæ cum primatum in Anglia de jure teneret, indigenarum dimissis nobilibus, alienum in sui custodem susceperat. Unde non immerito illi hoc constituentes in tantam prolapsi sunt egestatem, ut plus quam quatuor marcarum milium obligarentur debitis irretiti. Et cum immineret ecclesiæ exterminium, ne penitus in abissum

Debts of the church of Canterbury and of the priories of Rochester and Winchester.

[1] *fugiens Oxoniam* is written in the margin with a style.

[2] *ejusdem . . . . constituentes*] Written over an erasure.

confusionis demergerentur, tradiderunt sex maneria sua de melioribus Johannis de Gatesdene militis custodiæ, ut ipsa bonis sibi conditionibus, sed ad monachos dampnosis et durissimis, retineret, donec debita evacuarentur. Similiter autem et Rofensis prioratus inæstimabilibus debitis illaqueatus se in manus dicti Johannis et aliorum creditorum obligarunt;[1] et victum et vestitum abbreviantes, vix sibi vitæ necessaria retinuerunt. Nobilis insuper Wintoniensis prioratus Sancti Suithuni, irrestaurabilibus jacturis prægravatus, suas merito sensit cicatrices, qui gratiam regis Dei timori præponens,[2] tantæ ecclesiæ prorsus insufficientem pastorem elegit animarum. Ibi namque intruso per electum[3] quodam priore,[4] et conventu disperso, recepti sunt in habitum et ordinem monasticum quidam illiterati, et nebulones potius reprobandi quam eligendi, loco eorum qui dispersi sunt, in obprobrium monasticæ religionis et honestatis, circiter tresdecim non monachi, sed potius tantum cucullati. Quid ecclesiæ beatæ Mariæ Eboracensis cœnobialis et aliarum nobilium ecclesiarum enarrem confusionem?[5] A.D. 1255.

Troubles at St. Mary's, York, (above p. 363.)

Eclipsis lunæ prodigialis.

f. 174.

Sed ut hominibus manifestetur Dei indignatio et peccatorum cumulata exaggeratio, et ut status corporum supracælestium infimis non discordet, luna passa est eclipsim prodigialem et insolitam et universal[em] mense Julio, in nocte quæ immediate sequitur diem festivitatis Sanctæ Margaretæ.[6] Incœpit eclipsis duabus horis ante medium noctis, et fere quatuor horis perduravit.

Eclipse of the moon, 20 July.

[1] *obligarunt*] Sic MS. The Abbreviatio Chronicorum has *obligavit*.

[2] *præponens*] præponentes, MS.

[3] Æthelmar, bishop elect.

[4] Andrew of London. MS. repeats *intruso*.

[5] At the foot of the page written with a style is "dispersus est conventus et de ecclesia Sancti Albani missi sunt duo."

[6] *Margaretæ*] Written over an erasure. The date and time of the eclipse are correct.

A.D. 1255. *De morte nobilis baronis Warini de Muntcheinsil.*

Death of Warin de Munchensi.

Obiit[1] eodem tempore nobilis baro, inter omnes Angliæ nobiles vel nobilissimus et sapientissimus vel unus de nobilioribus et sapientibus, Warinus de Muntcheinsil. Erat insuper idem Warinus zelator pacis et libertatis regni. In cujus obitu maxima regni columpna vacillavit. Erat insuper thesauro non minimo instauratus, unde testamentum suum ad ducenta milia marcarum et amplius dicitur ascendisse. Dominus autem rex ilico custodiam hæredis ejus nomine Willelmi contulit Willelmo de Valentia fratri suo uterino, qui filiam[2] ejusdem Warini, ut gener ejus esset, desponsaverat. Et ita diatim Anglorum nobilitas, proh dolor, expiravit.

William de Valence made guardian of his heir.

Johannes Franciscus infirmatur.

John Francis struck with paralysis.

Johannes quoque Franciscus, unus de præcipuis domini regis clericis et consiliariis, irremediabili paralisi[3] percussus, a monachis Sanctæ Mariæ Eboraci cœnobialis et de Selebi siccis lacrimis meruit[4] deplorari.

Johannes de Grai miles se subtrahit a curia.

John de Gray quits the court.

Eodemque tempore, dominus Johannes de Grai, miles, vir modestus et discretus, edoctus forte et feliciter castigatus, se subtrahit a consiliis regis et curiali laberinto.

Rex versus Scotiam tendit.

The king marches towards Scotland.

Tempore sub eodem, cum ex mandato reginæ Scotorum et ejus familiarium rex magis diatim ac magis sollicitaretur et querelis moveretur, versus Scotiam con-

[1] His shield reversed is in the margin.

[2] Joanna. See above, p. 235 and vol. iv., p. 628.

[3] *paralisi*] parasili, MS.

[4] See above, pp. 33, 362, 363.

vocato exercitu lora dirigit et vexilla, gravem pro- A.D. 1255.
ponens versus Robertum de Ros et Johannem Bailloil, milites et magnæ viros potentiæ et auctoritatis,[1] movere quæstionem. Certificabatur enim, ut asserebat,[2] ex archanis fidelium suorum mandatis crebrescentibus, quod secus quam deceret aut expediret, et aliter quam promisera[n]t, tam regnum Scotiæ quam regem et reginam contrectaverant. Et cum regno Scotiæ appropinquaret, The earl of Gloucester and John Mansel sent to Edinburgh before him.
præmisit ante faciem suam comitem Gloverniæ Ricardum et Johannem Mansel, domini regis specialem clericum et consiliarium, ut prudenter explorarentur, si Robertus de Ros clamorem opere complevisset, et si forte errorem suum et crimen sibi impositum contumaciter præsumeret defendere et *contra stimulum calcitrare*. Act. ix. 5.
Comes igitur et Johannes, secundum regis præceptum præeuntes, concomitante electa familia et comitatu copioso, certificati quod rex et regina Scotorum in Castro Puellarum tunc morarentur, concito sine aliquo strepitu illuc pervenerunt. Et seposito comitatu, sequente scilicet remotius, caute comes et Johannes, quasi humiles de familia Roberti de Ros milites, deceptis janitore et aliis custodibus, intraverunt. Deinde eorum comitatus et familia stillatim subsecuti magnum subito exercitum conflaverunt, ita scilicet ut si qui in castro erant ad illud custodiendum præsumerent insurgere, ipsi qui jam intraverant illos minime formidarent. Confidenter igitur accessit ad eos Scotorum regina, conquesta graviter, quod indecenter custodiebatur vel potius incarcerabatur in castro illo, loco tristi et solitario, salubri aere et virore, ut juxta mare, penitus destituto. Nec licuit ei, ut dicebat, per regnum suum spatiari, vel familiam habere specialem vel etiam puellas, quas habere cupiebat, camerales et cubiculares; nec permissus est rex maritus suus accessum ad eam habere maritalem vel mutuis amplexibus congaudere. They enter the castle, and have an interview with the queen.

[1] MS. repeats *gravem*. | [2] MS. ins. *quod*.

A.D. 1255. Et si aliquid archanum querelis suis annecteretur, ignoratur. Comes autem et dominus Johannes, utpote viri facundissimi et discretissimi, demulcentes eam, et lacrimas cum singultibus reprimentes, consolabantur eam civiliter et modeste, promittentes ei indubitatam super his excessibus correctionem. Feceruntque eos licenter in uno lecto, regem videlicet et Scotorum reginam, ut sponsum et sponsam, condormire. Et districte vocatus est Robertus de Ros, ut veniret instructus respondere ad sibi obicienda, in curia domini sui regis Anglorum. Robertus vero timens sibi, primo se subtraxit, sed postea humiliatus accessit. Fueruntque aliqui de magnatibus
f. 174 *b.* indignantes, quod comes et Johannes tam subito et sine alicujus contradictionis obstaculo castrum eorum, quod est in introitu terræ illorum et totius regni tutela et repagulum, ultioni incumbentes, accesserunt, cum gravi multitudine castrum circumvallantes. Cum autem intellexissent sese fatuos esse et fascinatos, quod regem suum et reginam eorum hostiliter obsedissent, recesserunt. Et sic in pace disposita et relicta sunt
The lands of Robert de Ros seized. omnia. Robertus autem de Ros sub certa forma spopondit venire ad curiam regis Angliæ domini sui, de omnibus responsurus. Veruntamen rex de consilio amicorum fortunalium fecit seisiri terras Roberti et arctæ custodiæ deputari.

De discordia mota inter universitatem Parisiensem et fratres Prædicatores.

Quarrel at Paris between the scholars and the Dominicans. Diebus quoque sub eisdem, orta est gravis dissensio inter universitatem scolarium Parisiensium et fratres Prædicatores ibidem conversantes,[1] qui contra antiquam civitatis et universitatis consuetudinem numerum limitatum legentium in theologia intenderunt, sine universitatis assensu, ampliare. Tandem, licet rex ipse

[1] *conversantes*] conversantium, MS.

Francorum intenderet libertatem salvare scolarium universitatis, similiter et cives, ipsi Prædicatores domino Papæ devoti, et propter eorum multimoda obsequia ipsi curiæ gratiosi, in hoc certamine meliorem calculum reportarunt. Data est igitur sententia a domino Papa pro fratribus Prædicatoribus et omnibus religiosis, ut legant deinceps licenter in theologia, non considerato numero legentium, qui antiquitus tenebatur certo scilicet numero limitatus. A.D. 1255.

Johannes de Bailloil pecunia qua abundavit pacem sibi caute comparavit.

Tempore quoque sub eodem, Johannes de Bailloil, miles, dives et potens, cujus pater[1] in armis strenuus regi Johanni in arcto posito multum servierat et in dubiis casibus sæpe contulerat adminiculum, cum graviter, sicut et Robertus, accusaretur, sibi pecunia, qua abundavit, regis necessitati satisfaciendo, caute pacem comparavit. John de Baillol buys his peace with the king.

Rex redire disponit ex tunc de partibus Borealibus.

Cunctis[2] igitur pacificatis et ad votum ordinatis, cum dominus rex Anglorum et regina sufficienter cum rege Scotorum et regina eorum filia colloquium mutuum habuissent, rex versus Australes Angliæ partes reditum maturavit. Et obiter visitando abbatias et prioratus, prælatorum eorundem pecunia saginatus, eorum se precibus commendabat. The king returns southwards. He visits the abbeys on the way.

Quid rex fecerit apud Dunelmum in reditu suo a Scotia.

Et cum venisse[t] Dunelmum, intrans ecclesiam, breviter oravit ad feretrum beati et gloriosi confessoris et episcopi Cuthberti. Et de consilio susurronum et accusatione certificatus, quod in eadem ecclesia deposita At Durham he seizes the money deposited there.

[1] Hugh de Baillol.

[2] In the margin written with a style, nearly obliterated, is "obiit "... episcopus, et tamen adhuc "extenta est manus regis."

A.D. 1255. fuit non minima pecunia, videlicet episcopi Nicholai et episcopi Elyensis et quorundam clericorum, qui ob confidentiam et reverentiam beati Cuthberti et ejus ecclesiæ ibidem sub tutela prioris et conventus reposuerant bona sua, præcepit rex, ut sui effractarii, licet contradicerent monachi, intrarent violenter, et seris et sigillis confractis, a cistis et clitellis pecuniam inventam, irrequisito dominorum assensu, ad opus suum tollerent, non quasi ablatam vel violenter raptam, sed accomodatam sibi apportandam; non veritus pacem ecclesiæ tanti sancti et Dei ecclesiæ violare universalis, quam totiens juraverat observare. Veruntamen quam sic mutuo acceperat, ad se reversus, postea aliquam solvit dominis pecuniam ac restituit, non tamen de injuria satisfaciens.[1]

Consecratus est electus Elyensis, magister scilicet Willelmus de Kinkelni, in episcopum Elyensem.

William of Kilkenny, elect of Ely, consecrated at Belley, 15 Aug.

Circa eadem tempora, consecratus est electus Elyensis, magister scilicet Willelmus de Kinkelni, in episcopum Elyensem in partibus transmarinis, scilicet apud Belesium, die Assumptionis beatæ Virginis, ab archiepiscopo Cantuariensi, qui tunc in partibus illis agebat. Archiepiscopus vero, quia electus ad ipsum in patriam suam venerat, omnia necessaria ei copiose et honorifice contulit. Cui etiam applausit et honores contulit Petrus de Sabaudia, ne viderentur in partibus propriis indigere. Episcopi vero Angliæ super hoc facto, tanquam sibi injurioso, doluerunt; similiter et Conventus Cantuariensis; quia semper in Anglia episcopi consueverunt consecrari. Formidabant insuper vehementer, ne archiepiscopi Cantuarienses hoc traherent in consequentiam, sicut factum novum, quod in ecclesia Lincolniensi per ipsum est usurpatum.

[1] In the margin written with a style is, "Prior autem ejusdem "ecclesiæ accinctus zelo justitiæ "accitis (?) stola et candela ex- "communicavit omnes hujus . . "invasores . . . "

De adventu electi Tholetani in Angliam. A.D. 1255.

Eodem anno, infra octavas Nativitatis beatæ Mariæ, venit Londonias electus Tholetanus, frater regis Castellæ, Sinchius nomine, ætate viginti annorum, et cum eo quidam potens de Hispania, Garsias Martinus nomine, nesciebatur qua de causa;[1] sed, prout dicebatur, ad ampliandum redditus suos cum opimis muneribus a rege percipiendis, qui talibus consuevit omnia quæcunque a suis extorquet incircumspecte distribuere. Hujus utique electi gestus et cultus et familia nostratibus penitus dissidebat. Ætate enim adolescens fuit, anulum portabat in indice, dans populo benedictionem. Hospitium suum, scilicet apud Templum Novum, fecit tapetiis, pallis, et cortinis etiam pavimentum pompose nimis adornare; familiam tamen habens vulgarem et inordinatam, palefridos paucos, sed mulos habens quamplurimos. Quos rex cum audisset, præcepit districte, ut cum summo honore reciperentur, et ne aliquod offendiculum quomodolibet invenirent. Ipsi vero hæc cognoscentes cives Londonienses conviciis affecerunt et injuriis, crapulæ et luxuriæ insistentes. Rex autem super matrimonio contracto inter filium suum primogenitum Edwardum[2] gloriabatur, ac si jam esset omnia jura sua ultramarina cum illa nova nupta, scilicet regis Castellæ sorore dimidia, consecutus; qui tamen in nullo se vel regnum suum in illo promovit matrimonio.

8 Sept. Arrival in London of f. 175. Sanchez, elect of Toledo, and Garcias Martin.

Their reception.

The contract of marriage between Edward and Alienora of Castile.

Filius regis Francorum ducit in uxorem filiam regis Castellæ.

Cum autem hæc ad notitiam regis Francorum pervenissent, quod scilicet initum fuisset tale fœdus et matrimonium inter regem Castellæ et regem Anglorum,

Louis IX. asks the daughter of Alfonso

[1] It "was in reference to the "projected marriage of the king's "daughter, Beatrice, to the bro- "ther of Alfonso of Castile. See "Rymer, vol. i., pp. 325, 340." Madden, Hist. Anglor., iii., p. 564.

[2] Some such words as *et sororem regis Alfonsi* seem to be omitted.

A.D. 1255. X. for his son [Louis].

et quod elevatum fuisset cor regis Anglorum, suspectas habens has novas nuptias, missis solempnibus nuntiis, postulavit filiam[1] ejusdem regis filio suo in uxorem exhiberi; cupiens tanto viro matrimonialiter confœderari, et ut conditionem suam plus quam rex Angliæ melioraret, qui sororem suam tantum uterinam filio suo Edwardo primogenito impetraverat maritandam, ipse rex Francorum filiam petiit non negari. Quod ad votum optinuit, datore ob honorem gratulante.

Sumuntur ad scaccarium sumptus cotidiani ad negotium guerræ Apuliæ jam tamen consummatæ.

Various causes of the expenses of Henry III. Apulia, Sanchez elect of Toledo, Thomas of Savoy at Turin and Asti.

Sumuntur interea sumptus cotidiani ad guerram Apuliæ sustinendam, et [rex] in prædicto itinere parum fructuoso non minimam expendit pecuniam. Electus Toletanus de regis marsupio decem vel duodecim cotidie marcas exponit. Jam jamque oritur nova causa thesaurum consumendi. Thomas enim quandoque comes Flandriæ, avunculus scilicet reginæ et frater archiepiscopi Cantuariensis, novam guerram in civitate Taurina et apud Astam civitatem suscitavit; ad quam sustinendam et consummandam oportet regem et ecclesiam Cantuariensem, immo etiam reginam, maximam apponere pecuniæ portionem. Et sic undique dominus rex, qui partem suam jam de novo multum per filium suum abbreviavit, curis et sollicitudinibus discerpitur et dissecatur.

De nimis dampnosa proditione episcopi Herefordensis.

Proposal of the bishop of Hereford to the king

Diebus autem sub eisdem, episcopus Herefordensis[2] Petrus de Egeblancke, cujus memoria sulphureum fœtorem exhalat ac teterrimum, ad regem venit, quem

[1] Berengera, daughter of Alfonso X. and Yoland.

[2] See the Dunstable Annals. Annal. Monast., iii., p. 199.

noverat totis nisibus thesauros desiderare[1] et eis indigere, illiusque auribus instillavit hoc virosum consilium, dicens; "Consenti, domine mi, proposito meo, et ino- "piam tuam non tantum relevabo, sed te faciam usque "ad summam abundantiam thesauris redundare. Si "enim quasi ad aliquod leve negotium mihi feceris "tria vel quatuor sigilla de aliquibus autenticis Angliæ "prælatis habere, ego nova interpretatione inducam "dominum Papam, ut[2] firmiter spero, ad hoc, ut obli- "gent se singuli Angliæ prælati, quasi cogi nolentes, "ad maximam pecuniæ solutionem, ut indigentiæ tuæ "ad plenum satisfiat." Et cum inclinasset cor regis ad consensum, gavisi sunt quamplurimum. Et confestim transalpinavit episcopus, ut promissa effectui manciparet, adjuncto sibi quodam socio, Roberto videlicet Waleranno, ut efficacius dominum Papam fascinaret.[3] Et cum Romam pervenisset, invenit Papam mœstum et confusum pro adversis quæ ecclesiæ nuper contigerunt. Erat insuper tot debitis innodatus, quod audientium mentibus merito stuporem poterant generare; quæ omnia rex Angliæ sub pœna exhæredationis solvere tenebatur. Instabant insuper mercatores transalpini usurarii, exigentes urgentissime et assidue, ut persolvantur eis debita sua; quæ cotidie propter usuras, pœnas, et interesse non minima suscipiebant incrementa. Et cum sic angeretur Papa, respondit episcopus; "Sancte pater, ne sollicitetur paternitas tua de "quantitate et numero debitorum, licet inæstimabili; "quia ante recessum nostrum ab Anglia dominus rex, "ego, et hic miles peritissimus providimus tutam viam "et certam formam, qualiter omnia sine difficultate "solventur; dummodo de favore et licentia tua liceat "mihi, quæ cor meum parturivit, prosequi cum effec- "tu. Dominus enim rex, tibi et ecclesiæ Romanæ

A.D. 1255. to raise money by means of the bishops' seals.

He goes to Rome, and makes his proposal to the Pope,

f. 175 *b*.

[1] *desiderare . . illiusque*] Written over an erasure.

[2] *ut . . spero*] Written over an erasure.

[3] At the foot of the page written with a style is "et adquisitis . . . "sigillis aliquorum Anglorum be- "ne placitorum."

A.D. 1255. *Nota verba seductoria et ad facinus inchoatum persuasoria episcopi Herefordensis.*

" devotissimus, adeo ecclesiæ et viris ecclesiasticis pro-
" nus est et munificus, tot exhibens officia, tot confe-
" rens beneficia, in olosericis, ædificiis, cereis, donati-
" vis pretiosis et variis, quod et Dei et omnium
" hominum sibi gratiam comparavit. Similiter et
" nobilibus suis tot confert munera, in terris, gardis,
" et redditibus, ut merito debeat carissimus omnibus
" reputari. Nuper [insuper][1] per Franciam transiens,
" tot ecclesiis ciphos argenteos, pallas, monilia, et mag-
" natibus Francorum et prælatis tot contulit donativa
" in vasis, anulis, zonis, et firmaculis, tam opere quam
" materia pretiosis, ut Francis suscitarent laudem et
" admirationem, per quod nomen Anglorum famosum
" sidera penetravit. Hinc est quod desiderant Angli
" sitienter, et multum complaceret eis, ex præcepto tuo
" seipsos exinanire et gravare et ad hoc obligari, ut
" cogerentur pia voluntate ipsum tam dilectum regem
" a debitis omnibus liberare." Et ostendens literas,
quas vulpina calliditate de quibusdam prælatis extor-
serat et sigillis eorum consignaverat, se reddidit de
prædictis commentis credibilem et Papam fallaciis pro-
niorem. Cui Papa; "Frater et amice carissime, fac
" super hoc quod industria vestra, quam plurimum
" commendamus, viderit expedire."[2]

who agrees to it.

Nota proditionem inauditam.

He carries out his scheme.

Episcopus igitur Herefordensis, adjunctis sibi quibus-
dam cardinalibus, quorum arbitrio bulla exponebatur,
quorumque consilio Papa prædecessoris sui præsump-
tuosum factum exequebatur, prælatos Angliæ hujus
fraudis penitus ignaros ad libitum obligavit ita gra-
viter, ut si omnia retroacta gravamina recenserentur,
hujus exactionis respectu levia possent reputari; an-
nectens in literis quædam mendacia manifesta, quod

[1] *insuper*] in the margin, written with a style.

[2] Here ends the text of the *Abbreviatio Chronicorum*, MS. Cotton. Claud. D. 6 : Madden's Hist. Anglor., iii., p. 348.

scilicet tenebantur prælati singuli ad solvendum[1] tali ac tali mercatori Senensi aut Florentino tantam pecuniam, quam mutuo ad expedienda quædam utiliter negotia ecclesiarum suarum receperunt; cum tamen nullum eorum unquam vidissent vel cognovissent, vel de aliqua mentio pecunia facta fuisset. Sin autem infra brevissimum terminum injuncta [non] persolverent, plenam habebant potestatem ipsi usurarii, quos Franci Bugeros vulgariter appellant, insontes Dei famulos, ecclesiæ prælatos, omnimodis punire sententiis, jacturis gravibus condempnare et angariis fatigare, sicut sequens sermo loco suo et tempore declarabit. A.D. 1255.

Applicuit uxor Edwardi cum magna pompa et fastu.

Anno quoque sub eodem, videlicet circa festum Sancti Dionisii, cum rex rediens de partibus Angliæ Borealibus Londonias properaret, ut interesset sollenniis Sancti Edwardi, in quindena Sancti Michaelis, Alienora regis Hispaniæ soror uxorque Edwardi cum magno comitatu et pompa, ita ut toti Angliæ esset suspectus adventus talis Hispanorum ut ab illis violenter occuparetur, applicuit apud Doveram. Præcepitque rex, ut cum summo honore et reverentia tam alibi quam Londoniis reciperetur, sed Londoniis maxime, in processionibus, luminaribus, classicis, cantibus, et aliis excogitatis lætitiæ generibus et sollempnitatis. Et adventanti occurrerunt Londonienses festivis vestibus et faleris adornati. Et cum venisset illa nurus nobilissima ad hospitium sibi assignatum, invenit illud, sicut electi Tholetani hospitium, olosericis pallis et tapetiis, ad similitudinem templi appensis, etiam pavimentum aulæis redimitum, Hispanis secundum patriæ suæ forte consuetudinem hoc procurantibus, ita ut fastus superfluitas in populo sannas moveret et cachinnos. Graves autem personæ

9 Oct. Arrival in England of Alienora of Castile. 13 Oct.

Her reception in London.

[1] MS. ins. *et.*

A.D. 1255. Ill feelings excited by this.

et viri circumspecti, futuros casus ponderantes, ex intimo cordis profunda traxere suspiria, gaudia, quæ rex omnibus alienigenis multiplicando impendit, subtiliter trutinantes. Honores enim exhibiti in oculis Hispanorum admirationem et stuporem, nec mirum, omnibus[1] f. 176. generaverunt.[2] Doluerunt igitur Anglici inconsolabiliter, quod inter omnes nationes plus cæteris coram rege suo proprio viluerunt, et eisdem exterminium immineret irreparabile.

De miserabili statu regni Angliæ et Anglicanæ ecclesiæ.

Rumours of the arrival of a legate.

Increbuerunt [enim][3] insuper rumores teterrimi, videlicet quod legatus, vel clericus Papalis, armatus legati potestate, a latere venerat domini Papæ destinatus, qui jam in foribus apparens tantum prosperum ventum expectabat. Paratus enim erat et promptus in omnibus, in perniciem universitatis Anglicanæ, regi primitus obsecundare, et omnes voluntati regiæ, quæ tirannica fuerat, contradictores anathematis vinculis oppressos innodare. Terruit insuper et in abissum demersit desperationis Anglorum tam prælatos quam magnates, quod rex sub tam ineffabili astutia attractis stillatim alienigenis et successive multos et fere omnes Angliæ optimates, utpote Gloverniæ, Waranniæ, Lincolniæ, Devoniæ comites, et alios quamplures nobiles sibi attraxerit et confœderaverit, et suos fratres et consanguineos et affines, spoliatis indigenis, locupletaverit, ut si præsumeret universitas regni pro suo jure stare, rege adversante, nullam haberet contra regem et suos alienigenas cohercendi potestatem vel contradicendi facultatem. Comes autem Ricardus, qui inter magnates maximus recensetur, neutraliter se habebat. Similiter et alii, mutire non audentes. Archiepiscopus

Anxiety felt in England from the king's conduct.

[1] *omnibus*] ominus, MS.
[2] *generaverunt*] generavit, MS.
[3] *enim*] written in the margin with a style.

vero Cantuariensis, qui quasi umbo contra impetus hostiles esse debuit,[1] negotiis variis et sæcularibus implicatus, et de grege suo in Anglia minus sollicitus, in partibus agebat transmarinis ac remotis. Magnanimi regni zelatores, videlicet Eboracensis archiepiscopus, Robertus episcopus Lincolniensis, Warinus de Muntcheinsil, et alii plures, de medio sunt sublati. Interim fratres regis Pictavenses, Provinciales, et jam Hispani et Romani, cotidie succrescentibus ditantur redditibus, et repulsis Anglicis honoribus sullimantur. A.D. 1255.

De concilio quod incepit Londoniis post festum Sancti Lucæ.

Post festum vero Sancti Lucæ edicto regio convocata convenit magnatum numerosa multitudo. Venerat autem illuc ad regem episcopus Bononiæ,[2] ex parte Papæ; qui apportans secum anulum, vice ejusdem Papæ, contulit ipsum anulum Edmundo filio regis, investiens eum sic solempniter de regno Siciliæ et Apuliæ. Unde elevatum est cor regis in sublime, et exultavit, tanquam jam receptis Siculorum et Apulorum omnium homagiis, civitatibus, ac castris, in regem coronaretur. Et in propatulo rex pater vocavit filium suum Edmundum regem Siciliæ. Nesciebat autem, ut creditur, memoratus episcopus, quod contrita fuit papalis expeditio, et effusus totaliter thesaurus regis Anglorum, insuper alieno ære terribiliter obligabatur; et si forte sciret, scire hoc caute dissimulavit, ne munera perderet sibi præparata. Hoc autem profecto regem latuit et magnates. Episcopus autem antequam rei veritas in Anglia sciretur, pretiosis oneratus muneribus, ilico repatriavit. Rex autem, nimis propere coram optimatibus ad altare prosiliens, confisus nimis de papali adjutorio, juravit transitum in Apuliam per sanctum Edwardum, de uno tantum habens solicitudi- Oct. 18. Edmund invested with the kingdom of Sicily and Apulia. The king swears to go to Apulia.

[1] *debuit . . . sollicitus*] Written over an erasure.

[2] *i.e.* cardinal Ottaviano Ubaldini.

A.D. 1255. nem, scilicet qualiter transiret in pace cum exercitu suo et thesauro regnum Francorum. Unde statim cogitavit, quem ad hoc impetrandum ad regem Francorum destinaret. Cogitavit insuper consequenter jura sua ultramarina imperiose reposcere ab eodem et potenter readquirere, quia inter Apuliam et Angliam foret quasi inter duas molas Francia conterenda; misitque illuc dominum Johannem Mansel. Sed hoc postea suo tempore dicetur.

He sends John Mansel for leave to pass through France.

Rex in quantum potuit impedivit electionem archiepiscopi Eboracensis.

He delays the election to York.

Tempore sub eodem, rex, in quantum potuit, electionem Eboracensis archiepiscopi fecit differri et impediri, ut diutius et liberius bona diriperet archiepiscopatus. Ait enim; "Nunquam illum archiepiscopatum "antea in manu tenui; ideo cavendum est, ne nimis "cito elabatur." Elegerunt autem tandem sive postularunt canonici unanimiter magistrum Sewalum ejusdem ecclesiæ decanum, virum modestum, sanctum, et in jure et aliis scientiis eleganter eruditum. Et misso magistro Rogero de Holdernessa, viro perito et gratioso, res feliciter perducitur ad effectum, prout dicetur in sequentibus.

The dean, Sewal, elected.

f. 176 *b*. *De ultione Dei in Judæos pro eo quod unum puerum crucifixerunt Lincolniæ.*

A boy, named Hugh, crucified by the Jews at Lincoln.

Anno quoque sub eodem, circa festum Apostolorum Petri et Pauli, Judæi Lincolniæ furati sunt unum puerum Hugonem nomine, habentem ætate [circiter][1] octo annos. Et cum ipsum in quodam conclavi secretissimo lacte et aliis puerilibus alimentis nutrirent, miserunt ad omnes fere Angliæ civitates in quibus Judæi degebant, et convocarunt de unaquaque civitate aliquos Judæorum, ut in contumeliam et obprobrium Jesu Christi interessent sacrificio suo Lincolniæ. Habebant enim, ut dicebant,

[1] Written in the margin with a style.

quendam puerum absconditum ad crucifigendum. Et convenerunt multi Lincolniæ. Et convenientes constituerunt unum Judæum Lincolniensem pro judice, tanquam pro Pilato, cujus judicio et omnium favore affectus est puer diversis tormentis. Verberatus est usque ad cruorem et livorem, spinis coronatus, sputis et cachinnis lacessitus, et insuper a singulis punctus cultellis, qui dicuntur *anelacii*, potatus felle, derisus probris et blasfemiis, et crebro ab eisdem, frendentibus dentibus, Jesus pseudopropheta vocatus.[1] Et postquam diversimode illuserant ei, crucifixerunt, et lancea ad cor pupugerunt. Et cum expirasset puer, deposuerunt corpus de cruce, et nescitur qua ratione eviscerarunt corpusculum; dicitur autem, quod ad magicas artes exercendas. Mater[2] autem pueri, filium suum absentem per aliquot dies diligenter quæsivit, dictumque ei a vicinis, quod ultimo viderunt puerum, quem quæsivit, ludentem cum pueris Judæorum sibi coætaneis, et domum Judæi cujusdam intrantem. Intravit igitur mulier subito domum illam, et vidit corpus pueri in quendam puteum præcipitatum. Et caute convocatis civitatis ballivis, inventum est corpus et extractum. Et factum est mirabile spectaculum in populo. Mulier autem mater pueri, querula et clamosa, omnes cives, immo omnes convenientes, ad lacrimas et suspiria provocavit. Erat autem ibidem dominus Johannes de Lexintona, vir quidem circumspectus et discretus, insuper eleganter literatus, qui ait; "Audivimus quando- "que quod Judæi in obprobrium Jesu Christi Domini "nostri crucifixi non sunt veriti talia attemptare." Et capto uno Judæo, in cujus domum scilicet intravit puer ludens, et ideo aliis suspectior, ait illi; "Miser, "nescis quia te festinus manet interitus? Totum "aurum Angliæ non sufficeret ad ereptionem tuam A.D. 1255.

[1] At the foot of the page are the remains of a note ". . . . Judæi "circumcidere et circumcisum "Jesum vocare."

[2] Her name was Beatrice. See Shirley's *Royal and Historical Letters*, ii. p. 110.

A.D. 1255. " aut redemptionem. Veruntamen dicam tibi, licet " indigno, qualiter poteris vitam tuam reservare " et membra, ne mutileris. Utrumque tibi salvabo " si quæcunque in hoc casu aguntur sine falsi sta- " mine mihi pandere non formides." Judæus igitur ille, cui nomen Copinus, sic credens viam invenisse evasionis, respondit, dicens; "Domine Johannes, si " dictis facta compensas, pandam tibi mirabilia." Et animavit eum et stimulavit ad hoc domini Johannis industria. Et ait Judæus; "Vera sunt quæ dicunt " Christiani. Judæi fere quolibet anno unum puerum " in injuriam et contumeliam Jesu crucifigunt. Sed " non quolibet anno comperitur. Occulte enim hoc " faciunt, et locis absconditis et secretissimis. Hunc " autem puerum, quem Hugonem vocant, immisericor- " diter nostri Judæi crucifixerunt, et cum obisset et " mortuum vellent abscondere, non potuit obrui in " terra vel abscondi. Inutile enim reputabatur corpus " insontis augurio; ad hoc enim eviscerabatur. Et " cum mane putatur absconditum, edidit illud terra " et evomuit, et apparuit corpus aliquotiens inhuma- " tum supra terram, unde abhorruerunt Judæi. Tan- " dem in puteum præcipitatum est, nec adhuc tamen " poterat occultari. Mater enim improba omnia per- " scrutando tamen corpus inventum ballivis intimavit."

The body given to the canons, and buried in the cathedral of Lincoln.

Dominus autem Johannes tenuit Judæum vinculis mancipatum. Et cum hæc canonicis ecclesiæ Lincolniensis cathedralis innotuissent, petierunt corpusculum sibi dari. Et concessum est illis. Et cum ab infinitis satis consideraretur, honorifice in ecclesia Lincolniensi, tanquam pretiosi martiris, corpus humabatur. Sciendum, quod Judæi tenuerant puerum vivum per decem dies, ut tot diebus pastus lacte tormenta vivus multiformia toleraret. Cum rex redisset de partibus Borealibus Angliæ, et certificaretur de præmissis, increpavit dominum J[ohannem], quod tam flagitioso vitam et membra polliceretur, quod dare nequiverat. Dignus enim erat blasphemus ille et homicida mortis pœna multiformi. Et cum judicium reo immineret irremediabile,

ait; "Imminet mihi mors mea, nec potest mihi do- A.D. 1255.
" minus Johannes perituro suffragari. Nunc dico vobis All the Jews in
" omnibus veritatem; hujus pueri, de quo calumpni- England
" antur Judæi, morti consentiebant omnes fere Judæi f. 177. sharers in
" Angliæ. Et cujuslibet fere civitatis Angliæ, in qua the guilt.
" Judæi habitant, quidam electi convocabantur ad
" illius pueri immolationem, quasi ad Paschale sacri-
" ficium." Et cum hoc dixisset simul cum aliis de-
liramentis, ligatus ad caudam equinam et tractus ad
patibulum, aereis cacodæmonibus in corpore et anima
præsentatur. Et alii Judæi, hujus facinoris participes, Many executed.
quater viginti et undecim, in bigis Londonias ducti,
carcerali custodiæ mancipantur. Qui si forte ab ali-
quibus Christianis plangerentur, ab æmulis eorum
Cahursinis siccis lacrimis deplorabantur.

De judicio reliquorum Judæorum.

Postea vero, per inquisitionem justiciariorum domini More exe-
regis perceptum fuit et inventum, quod Judæi Angliæ cutions on 23 Nov.
communi consilio puerum innocentem, pluribus diebus
flagellatum, interemerunt crucifixum. Sed postea pro
iniquitate sua, matre[1] dicti pueri contra ipsos de tali
morte appellationem suam coram rege constanter pro-
sequente, Deus ultionum Dominus dignam pro meritis
reddidit retributionem. Nam in die sancti Clementis,
octodecim de ditioribus et majoribus civitatis Lincol-
niensis fuerunt tracti, et ad furcas novas, ad hoc spe-
cialiter præparatas, vento[2] præsentati. Et in turri
Londoniarum plus quam ter viginti ad simile judicium
in carcere sunt reservati.

Venit in Angliam magister Rustandus a domino Papa destinatus.

Circa dies eosdem dominus Papa Alexander destina- Rustand
vit ad partes Anglicanas magistrum Rustandum[3] legis- sent by the Pope to

[1] *matre*] mater, MS.
[2] MS. ins. *fuerant.*
[3] *Rustandum*] Above the *d* MS. has *vel–n, i.e.* Rustannum, and so again below.

A.D. 1255. collect the tenth in England, Scotland, and Ireland.

tam, natione Wasconensem, subdiaconum suum, dans domino archiepiscopo Cantuariensi et episcopo Herefordensi et eidem Rustando potestatem colligendi decimam de Anglia, de Scotia, et de Hibernia, ad opus domini Papæ vel regis indifferenter, non obstantibus aliquibus literis indulgentiis prius directis, sub quacunque forma verborum, vel etiam causa, pro qua concessa fuit, concessa, vel omni quod intelligi possit obstaculo. Dedit etiam eisdem dominus Papa potestatem absolvendi dominum regem crucesignatum a voto suo, ne iret in terram Jerosolimitanam, ita tamen ut iret in Apuliam hostiliter, ad debellandum Memfredum filium Fretherici quondam imperatoris, validum ecclesiæ Romanæ inimicum, accepto a domino rege sacramento per episcopum Bononiensem, specialiter ad hoc a domino Papa destinatum et ad investiendum Edmundum de regno Siciliæ, ut prædictum est.

De parlamento quod fuit Londoniis in crastino sancti Edwardi.

Parliament at Westminster, 13 Oct.

Anno vero sub eodem, ad festum sancti Edwardi, fuerunt apud Westmonasterium omnes fere Angliæ magnates. Inter quos prius rex alloquebatur fratrem suum comitem Cornubiæ Ricardum, petens ab eo instantissime auxilium pecuniare. Cui comiti dominus Papa similiter literas deprecatorias direxerat, supplicans [ut] in[1] quadraginta milibus salvo fratri suo mutuo subveniret, ut quasi dans ea eidem pium daret aliis exemplum subveniendi. Comes autem nec preces regis nec Papæ voluit exaudire, et eo maxime, quia negotium eundi in Apuliam assumpsit sine consilio suo et assensu barnagii sui, sibilis Transalpinensium fascinatus. Ab aliis autem interpellatum fuit de subventione facienda. Et responsum fuit quod omnes tunc temporis non fuerunt juxta tenorem magnæ cartæ suæ vocati, et ideo sine paribus

Aid demanded by the king, who begins with Richard of Cornwall.

The consideration is postponed.

[1] Sic; there is a note with a style in the margin "in arram per. . ."

suis tunc absentibus nullum voluerunt tunc responsum dare, vel auxilium concedere vel præstare. Rex itaque ad consuetas conversus cavillationes, ut magnates flecteret ad consensum, per multos dies negotium parlamenti distulit inchoati, ita ut usque in mensem fictis occasionibus negotium protelaret. Et tunc ad alium locum conciliaturos, evacuatis in civitate Londoniensi crumenis, potius provocavit quam convocavit. Comes vero Ricardus, vir cautus et circumspectus, episcopum Herefordensem et Robertum Walerannum socium suum acriter et merito redarguit, eo quod tam enormiter in regni subversionem regem infatuarent. Et sic infecto negotio singuli provocati ad propria remearunt. Sciendumque quod quando dominus rex rediit de Wasconia, tenebatur debito trecentorum milium marcarum et quinquaginta. Nec tamen iccirco desiit inconsulte tam prodigialiter quam prodigaliter cotidie thesaurum suum habitum et habendum alienigenis distribuere, quos Anglia, quam puteum reputavit inexhaustum, fuerat ejectura. Electo etenim Toletano redditum et thesaurum contulit non modicum; similiter et episcopo Bononiensi; Rustanno quoque cum donativis carissimis contulit unam opimam præbendam in ecclesia Eboracensi.

A.D. 1255.

Amount of the king's debts.

His gifts to foreigners.

Magister Rustandus fecit prædicari sollempniter ut crux assumeretur contra Memfredum. f. 177 *b.*

Ipsisque quoque temporibus fecit magister Rustandus publice prædicari, ut crux assumeretur, Londoniis primo, et postea alibi, ab omnibus sanctæ ecclesiæ zelatoribus, contra Memfredum Fretherici quondam Romanorum imperatoris filium, Dei et ecclesiæ Romanæ et domini regis Anglorum inimicum, Sarracenis adhærentem et eosdem receptantem et foventem, et alienum regnum injuste occupantem. Et quicunque iter ipsum assumeret, plenissimam peccatorum suorum conseque-

Rustand preaches a crusade against Manfred.

A.D. 1255. retur remissionem, ac si Terram Sanctam adiret peregrinans. Quod cum audirent fideles, mirabantur, quod tantum eis promitteret pro sanguine Christianorum effundendo quantum pro cruore infidelium eliquando. Et moverunt sannas et risum prædicatorum mutabilitates. Et aliquo loco cum magister Rustandus prædicaret, in fine sermonis annexuit; "Estote filii "obedientiæ. Obligamini tali et tali mercatori, in "tanta pecuniæ quantitate." Et hoc inter religiosos in capitulo, cum tamen nunquam super hoc antea rumor eos sollicitasset.

Treugæ captæ sunt inter Christianos et infideles in Terra Sancta.

Truce in Palestine.

Incolæ autem Terræ Sanctæ, videntes quod parum curaret Papa de liberatione Terræ Sanctæ, quam Ipse Dominus noster Sua præsentia et tandem proprio sanguine consecravit, treugas inierunt cum Soldano Babiloniæ,[1] qui guerram habuit cum Soldano Damasceno.[2] Et ipsas usque ad decennium prorogarunt.

Decanus Eboracensis postulatus in archiepiscopum Eboracensem injuriose vexatur.

Troubles of the archbishop elect of York.

Diebus quoque sub eisdem, magister Sewalus decanus Eboracensis, electus in archiepiscopum ejusdem ecclesiæ rite, videns possessiones[3] ecclesiæ suæ distrahi, destrui, et dissipari, dolet inconsolabiliter. Insuper dominus rex, eo quod dictus decanus non fuit de legitimo procreatus matrimonio, postulationem de ipso factam quibusdam frivolis exceptionibus nitebatur impedire.

---

[1] Azzeddin-Moez-Ibegh.

[2] Malek-el-Naser-Yousouf.

[3] *possessiones*] possessionum, MS., but corrected in the margin.

Dominus Joannes de Grai se subtrahit a curia. A.D. 1255.

Eodemque tempore, dominus Johannes de Grai, miles, moribus et strenuitate commendabilis, quia forte ex adjunctione et frequentia curarum curialium conscientiam sentiens sauciatam, et propter similiter senium, quod caput suum jam dealbaverat, a curia sese subtraxit, qui domini regis consiliarius extiterat præcipuus, præcavens sibi, prout creditur, de futuris. Formidabat enim, ne consiliarii regis pro frequentibus erroribus quandoque non mediocriter culparentur [et[1] saltem a Deo punirentur].

John de Gray withdraws from court. (See above, p. 504).

Literæ papales impetratæ per episcopum Herefordensem.

Episcopus Herefordensis cum suo Rustando in prælatos Angliæ, maxime religiosos, auctoritate Apostolica roboratus, desævire[2] cœpit his literis:

Papal letter obtained by the bishop of Hereford.

Literæ.

"Alexander episcopus, servus servorum Dei, episcopo
" Herefordensi, etc. Cum te sciamus pro utilitatibus
" abbatis et conventus sancti[3] ac monasterii sancti[3]
" pro quibus ad sedem Apostolicam accessisti, magna
" oportere subire gravamina expensarum, ne pro defectu
" ipsarum eadem inexpedita remanere contingat, fra-
" ternitati tuæ contrahendi mutuum propter hoc usque
" ad summam quingentarum vel sexcentarum vel sep-
" tingentarum vel amplius marcarum sterlingorum,
" nomine dictorum abbatis et conventus et monasterii,
" et ipsos abbatem et conventum ac successores eorun-
" dem et ejusdem monasterii bona creditoribus obli-
" gandi, ac renuntiandi constitutioni *de duabus dietis*[4]
" editæ in concilio generali et beneficio restitutionis

Suspicio falsitatis in bulla.[1]

[1] At the foot of the page written with a style.

[2] *desævire . . . literis*] Written over an erasure.

[3] Sic, a blank being left, so that the letter might do for any monastery.

[4] Cap. xxxvii. of the 4th Lateran Council under Innocent III. Mansi, xxii., col. 1023.

A.D. 1255. " in integrum et omnibus literis indulgentiis Apostolicis impetratis et impetrandis, necnon et conventioni judicum, si ipsorum creditorum nomine Apostolicas literas super hoc cujuscunque tenoris in posterum impetrari contigerit, plenam auctoritate præsentium concedimus facultatem. Ita tamen, quod ipsi et successores eorum creditoribus hujusmodi pecuniam solvere, necnon ad dampna et expensas ac interesse, si a termino a te statuendo pecuniam eandem non solverint, super quibus juramento ipsorum vel eorum alicujus sine aliqua probatione, qui dictam pecuniam mutuaverint, credi volumus, teneantur; et dictis creditoribus prætextu alicujus constitutionis canonicæ vel civilis, aut cujuscunque privilegii vel indulgentiæ, de quibus in nostris literis plenam et expressam oportet fieri mentionem. Et per[1] ipsi et successores eorum amplius in aliquo
f. 178. valeant se tueri, dictam pecuniam in utilitatem ipsorum abbatis et conventus et monasterii versam esse probandi necessitas non incumbat. Data," etc.

Cave. Hæc et alia detestabilia a sulphureo fonte Romanæ ecclesiæ, proh pudor, immo et proh dolor, tunc temporis emanarunt.

The Pope tries in vain to borrow from earl Richard. Eodem[2] tempore, petiit Papa pecuniam sibi commodari a comite Ricardo, scilicet quinque milia marcarum, ad promotionem nepotis sui Edmundi. Cui comes; " Nolo thesaurum superiori commodare, quem non possum destringere."

De concilio habito Londoniis coram Rustanno.

The prelates summoned to London on Oct. 13 by Rustand. Rustandus[3] tunc temporis universos Angliæ prælatos convocavit auctoritate papali Londoniis conveniendos, ut ibi domini Papæ præceptum obedienter audirent, in quindena sancti Michaelis, et de arduis tam domini

[1] Sic, written over an erasure; the passage is corrupt.

[2] *Eodem . . destringere*] At the foot of the page.

[3] *vel–n* above *Rustandus*, as before.

regis quam Papæ negotiis contrectantes, tanquam filii obedientiæ, discrete ac favorabiliter de rebus postulatis et postulandis responderent. Ubi cum dictis loco et tempore convenissent, lectis et intellectis Rustandi potestatibus, fecit idem sermonem fieri, ab universis exigendo infinitam pecuniam per scripta plena injuriis et iniquitate, quæ possent patientissimi cor virulenter sauciare; quæ pecunia si consideretur et colligeretur, ecclesia Anglicana, immo totum regnum, vilissimæ subjaceret servituti et irrestaurabili læderetur paupertate. Erat autem onus importabile, quod aliis imposuit bajulandum, *nolens illud digito movere.* Ut enim de aliis sileam, soli domui Sancti Albani injunxit sexcentas marcas domino Papæ numerare, exceptis usuris et gravibus conditionibus, quibus ipsam domum arctarent mercatores usurarii, quibus concessa potestas ad suæ voluntatis fuerat arbitrium ecclesias opprimendi. Præterea conabantur Rustandus et episcopus Herefordensis et eorum complices terminum solutionis festinando abbreviare, sub pœna suspensionis et excommunicationis; quem terminum nullo modo tenere possent obligati. Sed hoc factum est, ut cogerentur prælati mutuo accipere ipsam pecuniam a mercatoribus et eorum usuris ilico intricati subjacere, quod omnibus et singulis non tantum difficile, sed impossibile, videbatur. Et cum strictissimum consilium super his per plures dies haberetur, longa trahens præcordialiter suspiria episcopus Londoniensis F[ulco] ait; "Antequam tantæ ecclesiæ "consentiam servituti et injuriæ ac intolerabili op-"pressioni, profecto decapitabor." Cujus constantiam cum audisset episcopus Wigorniensis W[alterus], ait in propatulo; "Et ego priusquam tali subjaceat ecclesia "sancta subversioni, suspendio condempnabor." Quorum salubribus assertionibus omnes alii firmiter animati constanter promiserunt se vestigia beati Thomæ martiris, qui pro libertate ecclesiæ se permisit exce-

A.D. 1255.

His demands.

S. Matt. xxiii. 4.

Determination of the bishops of London and Worcester.

A.D. 1255. Difficulties of the prelates.

rebrari, pedetentim secuturos. Attamen artabantur undique; rex adversabatur, Papa pecuniæ inhians inimicabatur, magnates matri suæ ecclesiæ non compatiebantur, Rustandus homo literatus et efficax ad nocendum stimulabat; archiepiscopus Cantuariensis, qui vacillantis ecclesiæ Petri ac naviculæ fluctuanti[s] nauclerus esse teneretur, in partibus transmarinis ac remotis terrenis negotiis implicatus, gregem suum minus[1] quam expediebat gubernavit; Eboracensis archiepiscopus, vir magni consilii et profundi pectoris, in fata concessit; electus Wintoniensis, tum quia Pictaviensis, tum quia frater regis persequentis, tum quia non episcopus, suspectus habebatur, atque iccirco vitabatur; Herefordensis vero episcopus non suspectus, sed manifestus, adversarius habebatur. Invocata igitur Sancti Spiritus consolatione, appellantes ad præsentiam Papæ, qui sinum refugii pandere habet omni oppresso, super tam intolerabili et inaudita exactione, contradixerunt voluntariis et impetuosis magistri Rustandi oppressionibus et comminationibus. Et ilico acclamatum est Londoniis voce præconia, auctoritate episcopi Londoniensis, ne aliquis auctoritate literarum magistri Rustandi placita moveret vel exequeretur diebus pluribus. Quod cum eidem Rustando intimaretur, conquestus est regi gravissime, asserens quod episcopus Londoniensis omnes alios prælatos animavit ad contradicendum voluntati regiæ ac papali. Rex autem iratus valde conviciabatur episcopo, asserens quod nec ille episcopus nec aliquis de genere ejus ipsum regem dilexisset, et quod efficaciter procuraret, ut Papa animadverteret in ipsum et puniret. Ad quod episcopus; "Auferant "episcopatum, quem tamen non possunt de jure au- "ferre, Papa et rex, qui me fortiores sunt. Tollant "mitram, galea remanebit."

They appeal to the Pope, and refuse to agree to Rustand's demands.

Threats against the bishop of London.

His speech.

[1] *minus . . gubernavit*] Written over an erasure, as *terrenis* just before.

Ipso etiam tempore instillatum est multorum auribus quoddam incredibile, quod quidem absurdum est et nefas credere, quod scilicet quidam falsarii bulla nequiter abutebantur, et cedulis vacuis bullam appendebant, ut quid placeret eis postea inscriberetur. Dicebant enim ad invicem; "Non placeat Christo, ut "dominus Papa, qui proculdubio vir sanctissimus est, "talibus consentiret enormitatibus, quem constat esse "ad tantum apicem divinitus[1] sullimatum, qui fecit "quod nunquam aliquem Papam fecisse meminimus; "postulavit enim ab ecclesia precum devotionem sibi "impendi. Et quomodo credi potest, quid hic faciat "addens[2] pejora prioribus? absit." Et ita quærentes solatium suæ imperitiæ et angustiæ, falsariis talia deliramenta sub involucro imputabant.

A.D. 1255. Some suppose the f. 178 *b*. Papal bulls had been forged.

Nitebantur episcopus Herefordensis et alii Transalpini divisionem et scisma inter prælatos procurare.[3]

Interim summopere nitebantur episcopus Herefordensis et Rustandus et alii Transalpini suscitare scisma et divisionem inter prælatos Angliæ, ne concorditer cohærentes dominum Papam in viam dirigerent veritatis; et sic a proposito frustrarentur, pecuniis inhiantes, secundum illud Evangelicum; *Omne regnum in se divisum desolabitur.*

Attempt to divide the prelates. S. Luc. xi. 17.

Redit Edwardus de Wasconia et venit Londonias.

Tempore sub eodem, videlicet in vigilia Sancti Andreæ, rediit dominus Ædwardus de Wasconia. Quo die a magnatibus Angliæ quamplurimis et civibus Londoniensibus, civitate Londoniarum nobiliter adornata, est receptus, et usque ad regiam Westmonasterialem cum magna pompa et applausu est perductus.

Return of Edward. *Vacat quia hoc prius.*

---

[1] MS. repeats *esse*.

[2] *addens*] in the margin.

[3] *procurare* is written as part of the text.

A.D. 1255. *Facta est concordia inter episcopum Dunelmensem et dominum Johannem de Bailloil militem.*

Peace between John de Baillol and the bishop of Durham and prior of Tynemouth.

Eodemque anno, facta est concordia inter episcopum Dunelmensem Walterum et Johannem de Bailloil militem super pluribus controversiis inter ipsos motis. Similiter est pax reformata inter priorem[1] de Thynemue et dictum Johannem. Ipse enim J[ohannes], supra quod deceret et animæ suæ expediret, avarus, rapax, et tenax, tam ecclesiam de Thynemue quam ecclesiam Dunelmensem diu ac multum injuste vexaverat et enormiter dampnificaverat. Nec non et alias ecclesias ac viros ecclesiasticos ac milites, causis excogitatis et inventis, sibi vicinos læserat fatigatos, juxta illud,

His avarice.

Lucan. i. 93.

" Omnisque superbus
" Impatiens consortis erit."

Similiter autem et avarus, cui sua non sufficiunt, alienis inhiabit. Cognoscens autem dominus rex, quod idem Johannes multis denariis abundaret, quæstionem gravem contra ipsum, ut prædictum est, [intendit]; sperans pro pace redimenda thesauri sui cumulum mutilare. Robertus autem de Ros, simili nodo illaqueatus, multiformiter viluit dampnificatus.

Robert de Ros.

Revocata est universitas Parisiensis.

Recall of the students of the University of Paris.

Ipsis quoque diebus, reformata et revocata est cleri Parisiensis universitas, quæ, suspensis lectionibus et disputationibus et multis scolarium dispersis, patuit discrimini, per fratres Prædicatores, qui consuetudinem universitatis antiquam voluerunt commutare, perturbata. Veruntamen eorum conditio, quia de elemosinis sustentantur, non mediocriter est deteriorata. Domus autem monachorum ordinis Cisterciensis, Parisius stu-

[1] Ralph of Durham.

dentium,[1] quæ per abbatem Clarevallensium, videlicet [Stephanum] de Lexintona, natione Anglicum, propter obprobria fratrum Prædicatorum et Minorum initiata est, felix diatim suscepit incrementum. Et placuit Deo, prælatis, et populo eorum honesta et ordinata conversatio; non enim vagabantur per civitates et pagos. Non erat eis pro claustrali maceria oceanus, sed infra muros suos clausi et stabiles conversantes suo secundum regulam sancti Benedicti obediebant superiori; quod laudabile reputabit, qui regulam sancti Benedicti voluerit intueri; in principio[2] videlicet genera distinguens monachorum, Sarabaitas et girivagos reprehendit. Veruntamen prædicationibus suis insistentes, et ordinariorum auctoritatem enervantes, multis laudabiles, multis quoque se præbuerunt reprehensibiles. Assumpserunt enim multi audaciæ cornua delinquendi, eo quod non oportuit eos suo sacerdoti peccata confiteri. Ecce nocumentum. Aliqui vero proprio sacerdoti, quia forte temulento, vel ob aliquas alias causas occultas, renuerunt confiteri, qui ad alas consolationis et consilii Prædicatorum et Minorum, quia transeuntium, confidenter confitentes avolarunt. Et ecce refugium,[3] et utilitatis frugalitas. A.D. 1255. The friars resorted to as confessors. f. 179.

Obiit Egidius Hispanus cardinalis.

Obiit autem eodem tempore magister Egidius[4] Hispanus cardinalis. Qui, ætate ferme centenarius, singularis pare carens extitit columpna in curia Romana veritatis et justiciæ, et munerum aspernator, quæ rigorem æquitatis flectere consueverunt. Death of cardinal Giles de Torres.

De commotione comitis Marescalli:

In concilio vero prius memorato, quod per multos dies inutiliter protrahebatur, Rustandus falsos rumores False rumours put forth by Rustand.

[1] At Chardonnet; see below, p. 596.

[2] Regula S. Benedicti, cap. i.

[3] *refugium*] rufugium, MS.

[4] Giles de Torres, card. d. tit. SS. Cosmæ et Damiani. He died Aug. 1254.

A.D. 1255. et adinventos, ut sic dominum regem magis incurvaret, fecit suscitari et dispergi; videlicet quod Memfredus, dissipato exercitu suo, potionatus in portis mortis extitit constitutus, quapropter humiliatus et suam cognoscens miseriam, a Papa quæ pacis erant instantissime rogitabat; unde tota curia Romana, mirabili exultatione refecta, certificabatur quod omnia optata super negotio Apuliæ [dominus[1] rex] ad votum consequetur. Unde rex adeo exhilaratus est, et falsa consolatione elevatum est cor ejus, ut filium suum regem palam appellaret. Et præpropere ad altare, quod proximum erat, juravit super illud, quod iret in Apuliam, ipsam ad opus filii sui Edmundi recepturus.

The king styles Edmund king of Sicily.

Quarrel between the king and the earl Marshal.

In eodem autem parlamento, cum comes Marescallus verba justa faceret pro Roberto de Ros, qui graviter inculpabatur, ita quod jam appellatus de scelere de vita periclitabatur, dominus rex congessit turpia convicia tam in ipsum comitem quam Robertum, vocans comitem in propatulo proditorem. Cui comes ira inflamma[tus] torvo vultu respondit, "Mentiris. Nunquam "profecto proditor fui, vel ero." Et addidit; "Quid "mihi, si vos jus dirigat, facere potes, vel nocere?" Cui rex; "Annonam tuam possum flagellandam et ve- "nalem exponendam diripere. Et sic edomitus, humi- "liaberis." Cui comes, "Si hoc feceris, flagellatorum "capita vobis mittam amputata." Et cum timerentur duriora, interponentibus se amicis, ab invicem sunt divisi. Et intercisa sunt verba ampulosa, sed non penitus pacificata quin iram et odium parturirent.

Answer of the barons to the king.

In hoc igitur mutilato concilio, cum nihil de principali negotio perficeretur, tandem ultima die barones[2] responderunt, quod noluerunt seipsos amplius, ut hactenus fecerunt, in aliorum commodum depauperare, nec voluerunt de arduis regni negotiis archanis contractare. Omnia enim viderant plena vulpinis insidiis

[1] Written with a style in the margin.

[2] MS. repeats *ultima die*.

et suspicionibus. Scatet civitas Londoniarum non jam tantum Pictavensibus, Romanis, et Provincialibus, sed Hispanis, qui Anglis, maxime civibus Londoniensibus, nocumenta machinantur, adulterando, fornicando, jurgando, vulnerando, et interimendo, rege eos minime refrænando, sed potius defendendo. Et concilium, si concilium dicendum est, cum multorum gemitibus est solutum. A.D. 1255. State of London.

De morte Lucæ Dublinensis archiepiscopi.

In festo autem beatæ Luciæ, archiepiscopus Dublinensis Lucas viam universæ carnis est ingressus; quem quia intrusione Huberti de Burgo quondam justitiarii, cujus idem Lucas extitit capellanus, in archiepiscopatum Dublinensem promovebatur, purgavit[1] Dominus pœnitentem cæcitate corporali, plurimis misericorditer annis flagellatum. Death of Luke, archbishop of Dublin, 13 Dec.

Memfredus in via sua ad votum prosperatur.

Cum hæc autem in Anglia agerentur, in Transalpinis partibus fortunalis rota volumen fecit prodigiale. Quos enim paulo ante in sublime exaltaverat, in abissum demersit confusionis. Dissipatis enim exercitibus Papalibus, Apuli, cum audissent quod Papa terram eorum cuidam Anglico ignoto et alienigenæ sine eorum assensu contulisset, indignati sunt vehementer. Et iccirco majori furore efferbuerunt, eo quod Papa crucesignatos super ipsos Apulos, quasi super infideles, convertit exterminandos. Sese igitur omnes Apuli dominio Memfredi[2] manciparunt; et cum eo stantes universi, etiam qui quandoque cum Papa steterunt, numerosum exercitum et fortissimum contra Papam conflaverunt. The Apulians submit to Manfred

[1] MS. ins. *eum.*

[2] MS. repeats *sese.*

A.D. 1255. f. 179 *b*.

Congregati sunt iterum prælati Londoniis coram Rustando.

The answer to Rustand put off to Jan. 13.

Per idem tempus, dum omnium Angliæ prælatorum universitas iterum coram magistro Rustando Londoniis congregaretur et nimis cotidianis disceptationibus [1] vexaretur, tandem propter absentiam archiepiscopi Cantuariensis, qui in ultramarinis partibus morabatur, et propter ecclesiam Eboracensem, quæ secunda est in regno, vacantem, et propter aliquorum episcoporum absentiam, cepit certa responsio super postulatis a domino Papa per magistrum Rustandum dilationem usque ad festum Sancti Hilarii, ut tunc omnes ibidem congregati efficaciter et præcise responderent. Et sic divisi, ad propria singuli post multa dampna, expensas, et tædia, nescientes quid acturi forent,[2] remearunt. Si enim sive juste sive injuste per dictum magistrum Rustandum suspenderetur quis vel excommunicaretur, rex quasi *leo in abscondito, quærens quem devoraret*, post quadraginta dies omnia diriperet infiscata. Papa et rex, velut pastor et lupus, in ovium exterminium confœderati, omnibus ruinam minabantur. Ex tunc igitur quasi cæci palpantes ad parietem, divisi sunt, et quilibet sibi consulere more Anglicorum satagebat, qui si de communi assensu communem sindicum et prolocutorem ad Romanam curiam destinassent, felici pace congauderent communiter.[3]

Ps. x. 9. 1 S. Pet. v. 8.

The prelates divided.

Recessit Tholetanus electus recessitque episcopus Bononiensis.

The Papal envoys, excepting Rustand, depart.

Certificati igitur tam electus Tholetanus [4] quam episcopus Bononiensis [5] quod Papale robur confractum est et enervatum, et quod dominus rex in maximam

[1] *disceptationibus*] deceptationibus, MS.

[2] MS. repeats *ad propria*.

[3] In the margin written with a style is "Sed rex omnia perturbavit et perterruit."

[4] Sanchez, brother of the king of Castile; above, p. 509.

[5] Ottaviano Ubaldini.

præcipitaretur jacturam et confusionem, noluerunt pandere seriem veritatis. Sed ditati muneribus impretiabilibus, stillatim recedentes, clanculo repatriarunt, et omnes qui regem falsis pollicitis infatuaverant, excepto magistro Rustando, quem regis simplicitas adhuc sustinuit commorantem. Cum autem hujus maximæ deceptionis et Papalis confusionis regi veraciter innotuisset, si sciret dolere, inconsolabiliter doluisset; si pudorem nosceret, usque ad amaritudinem spiritus confunderetur; si quid cordis habuisset, provocatus de tot injuriis et dampnis lacessitus, ultioni condignæ intenderet. Sed effeminatus et fascinatus, adhuc post tot deceptiones alienigenarum et hostium regni consiliis adhærebat, nec salubribus suorum naturalium persuasionibus dignabatur inclinare. Et ut hoc indubitanter sciri possit, per quoddam verbum insolens et absurdum, quod idem Rustandus in fine memorati concilii cuidam conquerenti super tam injusta exactione Papali in præsentia omnium, qui ibidem fuerant, dixit; "Nisi esset ob reverentiam episcoporum hic " præsentium, non derelinquereris impunitus, dum pi- " lum haberes in capite." Ecce verbum præsumptionis et temeritatis, per quod perpendi potest, quod ex regis protectione cornua præsumpsisset. Similiter et magistro Leonardo, in cujus ore posita fuerunt verba episcoporum exponenda, dixit idem Rustandus; "Suntne " hæc verba aliorum ab ore tuo proponenda, vel ex " teipso hæc habes?" Et jussit illa scribi, quasi summo pontifici intimanda. Et expavit magister Leonardus, quasi amissurus sua beneficia, licet nihil dissonum veritati aut rationi protulisset, maxime cum alii pro eo verba facere noluissent. Obligatio, qua rex Papæ obligabatur, dicitur ascendisse ad ducenta milia librarum et quinquaginta milia librarum sterlingorum; ad quæ persolvenda mercatoribus prælatos Angliæ episcopus Herefordensis nescios obligavit.[1]

A.D. 1255.

Weakness of the king.

Arrogance of Rustand.

Amount of the Papal demands.

[1] At the foot of the page written with a style "De solo episcopatu " Lincolniæ octo milia marcarum " colligenda censebantur."

A.D. 1255. *Orta est contentio inter episcopum Bathoniensem et abbatem Glastoniensem.*

Quarrel between the bishop of Bath and the abbat of Glastonbury.

Eodem tempore mota est gravis contentio inter episcopum Bathoniensem et abbatem Glastoniensem; unde episcopus iter arripuit Transalpinum, ut Romæ causa terminaretur. Rex autem partes abbatis tuebatur, non considerans multiformes labores et expensas, quas eodem anno eundo et redeundo in Hispaniam et etiam in remotissimas Hispaniæ partes episcopus[1] subierat, precibus regiis obsecundando.

f. 180. *De mortibus plurium illo anno vel tempore contermino illi.*

Obituary of the year.

Obierunt autem illo anno, vel illi anno tempore contermino, archiepiscopus Eboracensis Walterus de Grai, episcopus quoque de Sancto David, Thomas Walensis, episcopus[2] Lincolniensis R[obertus], magister Willelmus Lupus archidiaconus Lincolniensis, rex Alemanniæ Willelmus qui et comes Holandiæ, et multi nobiles et ignobiles in ore gladii vel submersi in confinio Flandriæ et Braibantiæ. Obiit et magister Robertus de Cortuna archidiaconus Dunelmensis in curia Romana, qui ibidem degens rexit in theologia, et in eadem curia Egidius Hispanus, et Willelmus nepos Innocentii Papæ, cardinales. Obiit et Warinus de Muntcheinsil, baro nobilis et dives, qui magnum et nobile condidit testamentum, ut prædicitur. Obiit et Ernaldus de Bosco, unus de prothoforestariis Angliæ, moribus et armis strenuissimus. Obiit et Johannes Romanus canonicus Eboracensis, avarus et cavillosus, dives valde et senex. De familiaribus regis et reginæ obierat episcopus Sarisberiensis Willelmus, qui inter cætera facta sua sæcularia unum suscitavit, quod infinitas super ejus[1] caput congessit maledictiones. Obiit

[1] These words are written in the margin with a style.

[2] *episcopus Lincolniensis R.*] in the margin.

insuper haceporc, qui fine vitam claudere A.D. 1255.
meruit gl .dito nobili testamento. Obiit quoque
Willelmu verhulle, regis thesaurarius. Obiit
et Robe lewe. Obiit quoque Ricardus, ma-
gister co gis, multo thesauro instauratus, qui
ferme el amplius marcarum milia dicitur
habuisse s. De familia autem reginæ speciali,
obierunt Robertus Muscegros, ipsius reginæ se-
nescallu t Walterus de Bradele, ejusdem reginæ
thesaur it et magister Alexander phisicus;
tres vi ude dignissimi. Obiit autem omnium
horum is, archiepiscopus Eboracensis Walterus
de Gra , [illegible] is peritia et fidelitate si quis dubitet,
custodia regni, quando rex in ultramarinis agebat, testimonium perhibebit. Eodem quoque anno obierunt quidam nobiles in partibus Wasconiæ, qui ibidem domino regi militabant. Johannes quoque Franciscus, regis clericus, consiliarius specialis, beatæ Mariæ Eboracensis et de Selebi cœnobiorum desolator, morte subarratus, morbo paralitico est percussus.

Anni finalis conclusio.

Transiit igitur annus ille Romanæ ecclesiæ et Papali curiæ, si devotionem populi reputet, virulentissimus. Expiravit enim quæ consuevit haberi devotio habita a prælatis et populo penes matrem nostram Romanam ecclesiam et patrem ac pastorem nostrum, dominum videlicet Papam. Et si illa curia fideles Christi multotiens usque ad amaritudinem spiritus cruentaverit, nunquam tamen, sicut hoc et sequenti anno, tam letaliter universos Christi servos et singulos sauciavit. Coguntur enim insontes idolatrare, et quasi apostatæ, veritati, quæ Deus, abrenuntiare. Et præter hoc quod etsi intolerabile sit, tamen tolerabilius reputatur, bonis temporalibus violenter deprædantur. Quæ autem inconvenientia annus iste Angliæ præsentavit, *Vacat.*

Devotion to the Roman church and Papal court weakened in England.

A.D. 1255. *Nota inconvenientia quæ subimus.*

præsenti pagina duximus inserenda. Cassantur sanctorum privilegia et indulgentiæ, nec reputantur, et hoc non sine injuria eorundem. Potestatem habet Papa in his, quæ operantur in ædificationem, non in his quæ ad ruinam, secundum episcopum Lincolniensem R[obertum].[1] Pro triennio commutatur quinquennium in promissione decimæ, subito et tacite, quia promissa fuit per triennium tantum. *Novum super terram.* Consueverunt semper laici prælatis decimare, nunc prælati laicis decimare coguntur. Concessa fuit decima in subsidium Terræ Sanctæ, cogimur transferre eam in subsidium Apuliæ contra Christianos. Concessa fuit decima pro observatione cartæ quam tenere præter hoc rex tenebatur, quæ tamen non observatur. Concessa fuit decima, ut regi in Terram Sanctam peregrinaturo particulatim secundum provisionem distribueretur; non ut nunc de obligatione injustissima graviora subire cogimur, multipliciter mentiri, falso præstito juramento, quod cælitus prohibetur in utroque Testamento. Concedere cogimur terminos solutionis, quos nullo modo tenere possumus, ut incidamus in laqueos usurariorum suorum, quos socios eorum novimus et participes. Datur potestas personis prorsus indignis super nobiles ecclesias et eorum prælatos excellentes. Venduntur[2] prælati, ut boves et asini; ecce ultimæ conditio servitutis. Ecce venditores, eiciendi a templo, flagellandi. Sed quia ignobilius est facere injuriam violenter quam pati cum innocentia, credendum est quod super hoc *clamor ascendat* querulus *ad Deum* Dominum ultionum.

Jer. xxxi. 22.

Oppression in England.

Exod. ii. 23.

Transiit inquam annus iste, licet merita nostra illud non exigant, frugifer et fructifer, ita ut summa frumenti ad duorum solidorum, avenæ vero ad duodecim denariorum, pretium descenderet. Hoc etiam anno,

f. 180 *b.*

Character of the year.

[1] See this in Grosseteste's letter to the Papal commissioners; above, p. 391.

[2] *Venduntur . . flagellandi*] In the margin.

odium inveteratum, quod suscitaverat infelix altera Medea, comitissa[1] scilicet Flandrensium, in tantum excrevit malorum aggerem, ut sequeretur hominum strages infinita. Quia jam parvo tempore evoluto, cædes Christianorum per sæcula deploranda, tam ex parte Francorum quam Alemannorum, læsos acuit ad ultionem. Saturnus utique in suo dominabatur domicilio, qui est omnium planetarum tristissimus, unde ab Ovidio[2] dicitur Falcifer, quia metit virentia et vivida mortificat. Terræ Sanctæ propter treugas acceptas in pace suspensa decennali tolerabilis, Judæis autem cruentissimus. A.D. 1255.

Dominus rex fuit Wintoniæ ad Natale Domini.

Anno Domini MCCLVI., qui est annus regni domini regis Henrici tertii quadragesimus, fuit idem dominus rex ad Natale Domini Wintoniæ, ubi frater ejus electus invenit ei cum pretiosis donativis omnia, utpote cum eo convivanti, necessaria. Et cum inter loquendum fecisset rex verba pro eis, qui de conventu dispersi fuissent, monachis, ne notam incurrere videretur ingratitudinis, quia ipsum in tantum apicem sullimarunt, et hoc per preces ipsius regis, respondit electus; "Nunquid non novit innocentia vestra sitim Romano- "rum ydropicam, totiens expertam?" "Novi quod "nunquam sedabitur." Cui electus; "Nec unquam "siccabitur mei fons thesauri quin follosis illorum "rictibus et spongiosis visceribus satis infundatur, "donec meum de monachis mihi adversantibus desi- "derium adimpleatur." Henry III. at Winchester. Speech of Æthelmar, elect of Winchester.

[1] Margaret II. See above, pp. 382, 433, 436, 439.

[2] Fasti, i. 234.

A.D. 1256. *Querimonia Wasconensium ascendit ad dominum regem pro vinis eorum ablatis et districtis ac retentis.*

Complaints of the Gascon wine merchants.

Et eisdem diebus, cum mercatores Wasconienses, scilicet vinitores, multa dampna et injurias per emptores, sicut consueverant, sustinuissent regios, [et] lis exoriretur, responderunt vinitores regis exactoribus; "Nos "novum dominum habemus, de quo multum fructum "utilitatis nobis speramus profuturum, unde credimus, "quod vestras malas rapinas, quas consuetudines ap- "pellatis, in leges bonas vel saltem tolerabiles com- "mutabitis. Novus dominus noster est, et expedit ei "ut utili fruatur consilio, et nos in hac novitate sic "tractet in omni mansuetudine et justitia, ut ipse, "qui est quasi[1] planta tenera et novella, crescat "feliciter dilatata, et fructificet roborata." Quibus cum æditui regii noluerunt obtemperare, sed vina eorum, ut consueverant, sine solutione violenter diriperent,

They apply to Edward.

ipsi Wasconienses queruli dominum suum, videlicet Edwardum, adierunt, querimoniam gravem de supradictis exponentes, addendo quod licentius ac liberius poterant, tanquam mercatores, inter Sarracenos applicare, mercimonia sua venalia exposituri, et pretia convenientia sine impedimento reportaturi. Regis igitur ballivi hæc audientes, irati regem adierunt dicentes; "Domine, "non est [adhuc][2] in Anglia rex, nisi unus, qui habet "justitiam exhibere. Mercatores vinitores Wasconi- "enses alii quam tibi conquesti sunt de injuria, quam "asserunt falso sibi inferri. Et hoc in præjudicium

His complaint to the king.

"tuum et regni constat redundare." Et cum hæc rex graviter acciperet, ecce Edwardus superveniens de his injuriis, suis illatis hominibus, graviter est conquestus,

Grief of Henry III. at this.

asserens se talia nullatenus velle tolerare. Cum autem rex talia intellexisset, ingemuit ex alto, dicens; "Ecce "sanguis et viscera mea impugnant me. Ecce sicut

[1] *quasi*] quanta, MS., but corrected in the margin.

[2] *adhuc*] inserted in the margin with a style.

" jam adversum me commotus est frater meus comes A.D. 1256.
" Ricardus, sic et filius meus primogenitus. Ecce jam
" renovantur tempora avi mei Henrici secundi, contra
" quem sui quandoque carissimi filii procaciter recal-
" citrabant." Multi igitur super hoc sinistre augu-
rantes, ne ventura pejora sequerentur, formidabant.
Rex autem consilio fretus saniori, sub silentio hæc
omnia dissimulabat, et modeste jussit injurias com-
missas emendari. Edwardus vero, quasi præcavens
sibi, ex tunc familiam suam amplians, cum ducentis
equis equitavit.

Sol passus est eclipsim tertio kalendas Januarii. f. 181.

Et dum gaudia Natalitia adhuc agerentur, sexto die Eclipse of the sun, Dec. 30.
Natalis Domini, tertio videlicet kalendas Januarii, hoc
est, in vigilia sancti Silvestri, sol[1] passus est eclipsim
particularem, Toleti autem universalem. Tertia vero
die sequente, videlicet die Circumcisionis, erat secun-
dum kalendarium luna prima.

Quid actum est die Sancti Hilarii.

In festo autem Sancti Hilarii, congregati sunt Lon- Meeting of the prelates, 13 Jan.
doniis episcopi Angliæ et archidiaconi, undique vehemen-
ter angustiati, ut darent responsum magistro Rustando,
Papæ et regis clerico, Papæ nuntio, regis procuratori.
Coram quo, cum magister Leonardus, de quo prius[2] fit
mentio, quasi cleri advocatus et prolocutor universitatis,
verba faceret pro episcopis, et inter cætera responderet
Rustando, qui se erigebat contra magistrum Leonardum,
dicens quod omnes ecclesiæ sint domini Papæ, et dice-
ret satis modeste, " Verum est, tuitione, non fruitione,
" vel[3] appropriatione; secundum quod dicimus, omnia

[1] There is a drawing of the eclipse, the "centrum solis" and "centrum lunæ" being marked. Over the bright portion of the sun is the rubrick, "Hoc lucidum de "corpore solis non eclipticatur." The day given for the eclipse is correct.

[2] See above, p. 533.

[3] *vel appropriatione*] in the margin.

A.D. 1256. " esse principis; ac si diceretur, defensione, non dis-
Rustand requires each one to speak for himself. " persione. Et hæc intentio fundatorum." Ad hæc iratus magister Rustandus, ait; "Loquatur de cætero " quisque pro se, ut sciat tam Papa quam rex quid " quis in eorum dicat negotio." In quo verbo omnes ita fuerunt attoniti, quod mutire vel non audebant vel ignorabant. Patuit enim jam luce clarius, quod Papa et rex in gravamen ecclesiæ et cleri confœderabantur. Contra igitur postulata appellatum est. Noluit[1] enim magister Rustandus mutare unum unius scripti quod scripserat; in quo insertum fuit, ut affirmarent prælati, se recepisse mutuo a mercatoribus Transalpinis pecuniæ memoratæ quantitatem non minimam, et ipsam fuisse conversam in suarum commodum ecclesiarum, quod profecto manifeste falsum esse constitit universis. Unde affirmabant, nec sine ratione, quod mori in hac causa via fuisset martirii manifestior, quam fuerit
He becomes milder. in causa beati Thomæ martiris. Cum autem magister Rustandus videret omnes usque ad amaritudinem spiritus contristari, mansuetior effectus, dissimulavit, dicens, se velle cum domino Papa super hoc habere colloquium. Veruntamen missus est Romam decanus[2] Londoniensis, scilicet Sancti Pauli, et quidam alii, pro universitate ecclesiæ Anglicanæ. Timebatur autem super omnia, ne in hac causa occumberent prælati præ duplici impetu tam validorum adversariorum, videlicet Papæ et regis, et ut hæc servitus detestanda et oppressio ecclesiæ et cleri traheretur in consequentia; quod esset per sæcula deplorandum.

Provisum est insuper ut carta regis concessa et quædam alia quam rex J[ohannes] concessit ecclesiæ Anglicanæ teneantur.

The charters are to be observed. Provisumque est salubriter, ut magnæ cartæ regis Johannis, quas sponte promisit barnagio Angliæ, et iste

[1] *Noluit*] Voluit, MS. [2] Henry of Cornhill.

rex præsens iterum et nunc iterum de novo in magna aula Westmonasteriensi sponte et liberaliter concessit, sub pœna horribilis anathematis conserventur; et propter regis tirannidem, quam non desinit exercere in ecclesiis vacantibus, alia carta, quam memoratus rex J[ohannes] concessit regno, conspectibus Papæ præsentaretur. Quam propter sui utilitatem, si inviolabiliter observaretur, præsenti paginæ duximus annectandam. A.D. 1256.

Nota utilem cartam regis J[ohannis], si observaretur, de libertate electionum et confirmationem Papæ Innocentii III.

Fædera i. p. 127.

Confirmation by Innocent III. of the charter of freedom of election granted to the church by John.

"Innocentius[1] tertius, etc., venerabilibus fratribus et "dilectis filiis et universis ecclesiarum prælatis per "Angliam constitutis, salutem et Apostolicam benedic- "tionem. Dignis laudibus attollimus magnificentiam "Creatoris, postquam Idem, Qui est mirabilis et *ter-* "*ribilis in consiliis super filios hominum,* aliquandiu "toleravit [ut perflando discurreret per areolam] horti "Sui Spiritus tempestatis, quasi ludens taliter in "orbe terrarum, ut sic ostenderet infirmitatem et "insufficientiam nostram nobis, statim cum voluit, Ps. lxv. 5.
"*dixit Aquiloni Da, et Austro, Noli prohibere;* impe- Isa. xliii. 6.
"ransque ventis et mari, statuit procellam in auram, "ut nautæ portum optineant præoptatum. Cum enim "inter regnum et sacerdotium Anglicanum, non sine "magno periculo atque dampno, super electionibus "prælatorum gravis fuerit controversia diutius agi- "tata; Illo tandem Cui nihil est impossibile, Quique
"*ubi vult spirat,* mirabiliter operante, carissimus in St. Joh. iii. 8.
"Christo filius J[ohannes] rex Anglorum illustris, "liberaliter ex mera et spontanea voluntate, de com- "muni consensu baronum suorum, pro salute animæ "suæ ac prædecessorum et successorum suorum, con-

[1] This has been given above, vol. ii. p. 607, where it is collated with the copy in the Additamenta, MS. Cott. Nero D. 1, f. 121 *b*.

A.D. 1256. 181 *b*. " cessit et suis literis confirmavit, ut de cætero in uni- " versis et singulis ecclesiis et monasteriis cathedralibus " et conventualibus totius regni Angliæ in perpetuum " liberæ fiant electiones quorumcunque prælatorum " majorum et etiam minorum. Nos igitur, hoc ratum " et gratum habentes, concessionem hujusmodi vobis, " et per vos ecclesiis et successoribus vestris, prout in " eisdem literis regis perspeximus contineri, auctoritate " Apostolica confirmamus et præsentis scripti patro- " cinio communimus. Ad majorem autem firmitatem " et perpetuam memoriam hujus rei, præfatas regis " literas super hoc confectas præsentibus inseri feci- " mus [et] annotari, quarum tenor talis est:

Fœdera i. p. 127, above vol. ii. p. 608.

Nota concessionem regis J[ohannis].

Charter of John granting free election to bishopricks and monasteries. *Nota cartam utilem.*

" ' J[ohannes][1] Dei gratia rex Angliæ, dominus " ' Hiberniæ, dux Normanniæ, Aquitanniæ, comes " ' Andegaviæ, archiepiscopis, episcopis, comitibus, ba- " ' ronibus, militibus, ballivis, et omnibus has literas " ' visuris, salutem. Quoniam inter nos et venerabiles " ' patres nostros S[tephanum] Cantuariensem archi- " ' episcopum, totius Angliæ primatem et sanctæ " ' Romanæ ecclesiæ cardinalem, W[illelmum] Londo- " ' niensem, E[ustachium] Elyensem, E[gidium] Here- " ' fordensem, J[ocelinum] Bathoniensem et Glastonen- " ' sem, et H[ugonem] Lincolniensem episcopos, super " ' dampnis et ablatis eorum tempore interdicti, per " ' Dei gratiam de mera et libera voluntate utriusque " ' partis plene[2] convenit, volumus non solum eis " ' quantum secundum Deum possumus satisfacere, ve- " ' rum etiam toti ecclesiæ Angliæ salubriter et utiliter " ' in perpetuum providere. Inde est, quod qualis- " ' cunque consuetudo temporibus nostris et prædeces- " ' sorum nostrorum hactenus in ecclesia Anglicana " ' fuerit observata, et quicquid juris nobis hactenus

[1] The charter is drawn in the margin.

[2] Above this word is *vel a; i.e.* plane.

Fœdera i. p. 127, above vol. ii. p. 609.

" ' vendicaverimus in electionibus quorumcunque præ- A.D. 1256.
" ' latorum, nos ab ipsorum petitione, pro salute
" ' animæ nostræ et prædecessorum et successorum
" ' regni Angliæ, liberaliter mera et spontanea volun-
" ' tate, de communi assensu baronum nostrorum, con-
" ' cessimus et constituimus et hac præsenti carta nos-
" ' tra confirmamus, de cætero in universis et singulis
" ' ecclesiis et monasteriis cathedralibus et conventua-
" ' libus totius regni Angliæ ut liberæ sint in perpe-
" ' tuum electiones quorumcunque prælatorum majorum
" ' et minorum, salva nobis et hæredibus nostris cus-
" ' todia ecclesiarum et monasteriorum vacantium, quæ
" ' ad nos pertinent. Promisimus insuper, quod nec
" ' impediemus nec impediri permittemus per nostros,
" ' nec procurabimus quin in universis et singulis ec-
" ' clesiis et monasteriis, postquam vacaverint prælа-
" ' turæ, quandocunque voluerint, libere sibi præficiant
" ' electores pastorem, petita tamen a nobis prius
" ' et hæredibus nostris licentia eligendi, quam non
" ' denegabimus nec differemus. Et si forte, quod absit,
" ' denegemus aut differemus, nihilominus procedant
" ' electores ad electionem canonicam faciendam. Et
" ' similiter post celebratam electionem, noster requi-
" ' ratur assensus; quem non denegabimus, nisi aliquid
" ' rationale proposuerimus et legitime probaverimus,
" ' propter quod non debeamus consentire. Quare
" ' volumus, et firmiter jubemus, ne quis vacantibus
" ' ecclesiis vel monasteriis contra hanc nostram con-
" ' cessionem et constitutionem in aliquo veniat vel
" ' venire præsumat. Si quis vero contra hoc aliquo
" ' unquam tempore venerit, maledictionem Dei Omni-
" ' potentis et nostram incurrat. His testibus, P[etro]
" ' Wintoniensi episcopo, W[illelmo] Marescallo comite
" ' de Penbroc, W[illelmo] comite Waranniæ, R[a-
" ' nulfo] comite Cestriæ, S[ahero] comite Wintoniæ,
" ' G[alfrido] de Mandevilla comite Gloverniæ et
" ' Esexie, W[illelmo] comite de Ferrariis, W[illelmo]

A.D. 1256. " ' Briwer, W[arino] filio Giroldi, W[illelmo] de Can-
" ' telupo, H[ugone] de Novilla, R[oberto] de Ver,
" ' W[illelmo] de Huntingfelde. Data per manum
" ' magistri R[icardi] de Marisco cancellarii nostri,
" ' xv. die Januarii, apud Novum Templum Londo-
" ' niis, anno regni nostri xvi., anno scilicet Domini
" ' MCCXV.'

" Nulli ergo omnino homini liceat hanc paginam
" nostræ confirmationis infringere et ei ausu temerario
" contraire. Si quis autem hoc attemptare præsump-
" serit, indignationem Dei et beatorum Petri et Pauli
Lateran, March 30, 1215. " Apostolorum Ejus se noverit incursurum. Datum
" Laterani, tertio kalendas Aprilis, pontificatus nostri
" anno xviii."

Qualiter enervatur multorum pia provisio.

The charters rendered useless at Rome.

Hæc et alia Romam deferenda, salubriter a summo pontifice discutienda, providebantur. Sed quid juvat? hæc adjectio detestabilis omnia infirmat. Prævaricatores, susurrones, et magnatum adulatores, pervertentes omnia, sinistre interpretantur universa, reportantque frequenter queruli a Romana curia tale responsum, videlicet a domino Papa et fratribus; "Nolumus his " diebus principes offendere," et addunt, "Oportet " multa dissimulare, et conniventibus oculis, licet lædant,
f. 182. pertransire." Et sic, proh dolor, per meticulosos[1] rigor justitiæ, maxime in illa curia, cernitur vacillare.

De morte Johannis Romani.

Death of John Romanus, archdeacon of Richmond.

Eisdemque diebus, obiit Johannes Romanus, archidiaconus Richemundiæ, quamplurimis saginatus reddibus et thesauris, hominum avarissimus. Hic ferme quinquaginta annis thesauris incumbens acervandis, unus de nobilioribus canonicis Eboracensis ecclesiæ,

[1] At the foot of this page is "ii. de tertio volumine."

primus vel de primis fuit, qui quasi explorator impiissimus archana Angliæ reseravit, et provocavit Romanos, ut redditibus Angliæ solito avidius et thesauris per fas et nefas inhiarent. Quo defuncto, rex ilico ejus præbendam et alia bona, quæ poterat occupare, ad suum contulit, ratione vacationis archiepiscopatus, beneplacitum. A.D. 1256. His property seized by the king.

De morte episcopi Saresberiensis Willelmi de Eboraco.

Anni vero illius sub eodem tempore, obiit episcopus Saresberiensis, Willelmus de Eboraco, qui ab [ad]olescentia alumpnus curiæ, per quam etiam promotus fuerat in episcopatum Saresberiensem, inter alia sæcularia, quibus deditus extitit, quandam pro lege consuetudinem pessimam in regno suscitavit; ut scilicet pro quantulocunque tenemento faciat tenens et subjectus suo superiori, a quo videlicet tenet, in magnum subditorum dampnum et detrimentum et superiorum parvum vel nullum emolumentum, sequelam curiæ etiam invitus; unde qui nunquam hoc fecerant,[1] mirabantur se ad hoc fuisse coactos. Transiit autem idem episcopus ab his curis et sollicitudinibus mundialibus, secundo kalendas Februarii, ad pericula quæ sæculares et curiales creduntur subituri. *Opera enim eorum sequuntur eos.* Death of William of York, bishop of Salisbury, 31 Jan. Evil custom established by him. Apoc. xiv. 13.

Archiepiscopus Cantuariæ vexat ecclesiam Rofensem.

Diebus sub eisdem, archiepiscopus Cantuariensis Bonefacius, ecclesiam Rofensem prægravans [2] ejusque invadens possessiones, tantam de facto suo notam incurrit vituperii, ut ecclesia, cujus esse debet defensor, per eum dicatur vexari. Episcopus autem Rofensis, cum domino regi, hujusmodi ultori, lacrimabiliter super Injury to the church of Rochester by archbishop Boniface.

[1] At the foot of the page written with a style is "unde et aliqui nolentes tale jugum injuriosum et insolitum subire."

[2] *prægravans . . vexari*] Written over an erasure, as *hujusmodi ultori* below.

A.D. 1256. Complaint of the bishop (Laurence of St. Martin), and answer of the king.

tanta injuria conquereretur, rex demisso vultu respondit; "Non possum eum flectere ad justitiam vel humi-
" litatem, ne ipsum tam generosum, et genus suum
" tam magnificum, præcipue reginam, offendam vel
" contristem."

De quodam scandalo orto Londoniis contra fratres Minores sed insontes.

Certain condemned Jews saved from death by the Franciscans.

Per idem tempus, cum quidam Judæi, infames de morte mirabili pueri Lincolniæ crucifixi, per juramentum xxv. militum [carceri] et morti[1] adjudicandi in carcere Londoniarum videlicet lx. et xi. reservarentur ad suspendium, secretos nuntios, prout æmuli eorum affirmant, ad fratres Minores [miserunt], ut intercederent pro eisdem, ut a morte et carcere liberarentur, qui tamen morte digni erant turpissima. Ipsi vero, ut perhibet mundus, si mundo in tali casu credendum est, mediante pecunia, ipsos suis precibus et intercessione et a carcere et a morte, quam meruerant, Judæos liberarunt; ut pie credendum arbitror, spiritu ducti pietatis, quia quamdiu quis in via est in hoc mundo, quia liberum habet arbitrium, salvari potest, et sperandum est de eo. Pro diabolo autem aut manifeste dampnatis non est sperandum nec orandum, quia non est spes de ipsis. Mors enim et diffinitiva sententia ipsos semel irrevocabiliter illaqueavit. Nec potuit eos hæc ratio excusare, quin, licet inculpabiles, scandalum eos denigraret. Populus autem plebeius, ne ipsis, ut prius, in elemosinis suis benefacerent, manum retraxerunt. Et sicut Londoniensium tepuit devotio penes Minores, ita et Parisiensium refriguit caritas versus fratres Prædicatores, qui universitatis antiquas et approbatas consuetudines conati sunt infirmare.

[1] *morti*] The MS. has *morte*, with *vel –i* above.

Captus est senator Romanorum et incarceratus. A.D. 1256.

Hoc etiam anno[1] captus[2] est a Romanis senator eorum Brancaleo, quia magnatibus urbis, sicut et populo Romano, videbatur rigidissimus executor justitiæ et ultor culparum inexorabilis. Quo capto et incarcerato, uxor[3] ipsius senatoris Bononiam venire festinavit, ut civibus Bononiensibus, quid de ipso senatore concive eorum, pro cujus salvatione obsides ferme xxx. tenebant, actum fuisset, plenius intimaret. Quo cognito cives Bononienses obsides, quos pro Brancaleone optinuerant, arctius tenuerunt. Primates igitur Romæ querimoniam super hoc Papæ gravem reponentes, procurantibus quibusdam cardinalibus Romæ oriundis, optinuerunt, ut si Bononienses obsides, quos pro Brancaleone retinuerunt, non redderent Romanis, civitas Bononiæ interdicto supponeretur. Quod et factum est. Bononienses autem interdictum sustinuerunt, nolentes obsides reddere Romanis. Sciebant enim proculdubio, quod si redderentur, Brancaleo festine morti traderetur.

Seizure of Brancaleone by the Romans. The Bolognese closely guard the hostages for him.

f. 182 *b*.

Bologna put under an interdict.

Rex Francorum tenuit parlamentum generalissimum.

In crastino autem Purificationis beatæ Mariæ, rex Francorum generalissimum tenuit parlamentum, ad quod dominus rex Anglorum speciales nuntios destinavit, exigens, ut creditur, sua jura ultramarina. Credebat enim esse Francis formidabilis. Nihil autem optinuit nisi manifestam contradictionem. Sed per nuntios suos certificabatur, quod papales exercitus irrestaurabiliter dissipabantur; nec oportuit amplius de Sicilia vel Apulia sollicitari. Propter quod non rogavit

Vain application of Henry III. to the French parliament.

[1] This belongs to the previous year, the date being Nov. 1255.

[2] A claw is drawn in the margin.

[3] Galliana de' Savioli. See Vitale, *Storia Diplomatica de' Senatori di Roma*, p. 120. See also below, p. 564.

A.D. 1256. qui missus fuerat, videlicet dominus Johannes Mansel, regem Francorum, ut liceret regi Anglorum et his qui nomine ejus censentur liberum transitum habere per regnum Francorum cum manu armata vel thesauro, usque in Apuliam, quam papalis ei ad opus filii sui Edmundi contulerat munificentia. Rediit ergo vacuus, nisi quod rumores certos reportavit de papalis exercitus contritione.

Retnrn of John Mansel.

De guerra mota super Taurinam civitatem pro captione Thomæ de Sabaudia.

Siege of Turin by archbishop Boniface, to release his brother Thomas of Savoy.

Eisdemque diebus, archiepiscopus Cantuariensis B[onefacius], additis sibi electo Lugdunensi Philippo, Petro de Sabaudia, et ma[nu] armata non minima, profectus est ad partes Ytaliæ ad expugnandum civitatem Torinam, in qua Thomas frater eorundem Sabaudiensis, quondam comes Flandriæ, captus in vinculis tenebatur. Idem enim Thomas subjectis suis torvus et nocivus extiterat, et eos secus quam deceret et contra eorum consuetudinem tractaverat. Unde cives Torini et Astenses, et alii eisdem confœderati, nolentes ejus
Gal. ii. 11. injuriosos impetus amplius tolerare, *restiterunt ei in faciem*, propter genus suum præclarum, in quo plus æquo confidebat ac in insontes tirannice proterviebat. Unde, ut prætactum est, ipsum in carcerem detruserant compeditum. Venerunt igitur ad ejus ereptionem, quasi rapida tempestas, Sabaudienses; quibus potenter cives restiterunt. Superveniens autem multitudo copiosa cives compulit retroire et in suam se recipere civitatem, et civitatem potenter obsederunt. Abundabat autem Petrus thesauro, quem comes Ricardus, interposito tamen pignore, liberaliter commodaverat. Abundabant insuper archiepiscopus Cantuariensis et electus Lugdunensis sacro thesauro nobilium, quibus præfuerunt, ecclesiarum; unde populoso exercitui suo larga stipendia pluendo distribuebant. Cæterum domi-

nus rex Anglorum, et regina maxime quæ magis tenebatur, sterlingos desiderabiles eisdem affluenter transmiserunt. Dominus autem Papa, ut videretur esse amicus domini regis et reginæ Anglorum efficax et adjutor non inanis, non aurum vel argentum, sed quandam epistolam elegantem consolatoriam, transmisit, quam in libro reperire poteris Additamentorum[1] ad hoc signum 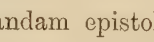 . A.D 1256.

Dominus rex vocavit fratrem Johannem de Derlintona ad familiare consilium suum.

Dominus rex eisdem diebus vocavit fratrem Johannem de Derlintona ad familiare consilium suum, qui de ordine Prædicatorum existens literatura pollebat excellenter et consilio. Necesse enim habuit rex sanum consilium et consolationem habere spiritualem. Certificatus enim de contritione Papæ et sui exercitus, unde regnum patuit discrimini, animo consternatus est vehementer. John of Darlington called to the king's counsels.

Dominus rex Angliæ ad Pascha regem Manniæ baltheo cinxit militari.

Ad Pascha vero dominus rex Angliæ regem Manniæ balteo cinxit militari et in tirocinio suo beneficia impendit et honores. Nomen autem regi Manniæ Magnus erat. Magnus, king of Man, knighted.

Willelmus de Holandia jam promotus in regem Alemanniæ interimitur.

Et eodem anno, Willelmus[2] de Holandia, quem dominus Papa creaverat et in tantum sublimaverat, ut jam adeptus fuisset regnum Alemanniæ, et magnam materiam et occasionem ad imperium Romanum optinendum præconceperat, post infinitos papales thesauros Death of William of Holland, king of Germany.

[1] This is given below, p. 565. It is also in MS. Cott. Nero D. 1, f. 72.

[2] At the foot of the page are his shield, sword, and crown, the latter inverted.

A.D. 1256. f. 183. in eo et per eum exhaustos, Frisones, homines rudes et incultos ac indomitos, levi nacta occasione, cœpit hostiliter impugnare. Ipsi vero, Septemtrionalem quandam inhabitantes regionem, norunt navali bello desævire, et super glaciem feraliter dimicare. De quorum Frisonum et Sauromatarum illis conterminorum regione frigida, dicit Juvenalis, [ii., 1.]

The Frisians.

"Ultra Sauromatas fugere hinc libet et glacialem
"Oceanum," etc.

Frisones igitur, positis tam per mare et arundineta, quam per terram, quæ tamen palustris est, insidiis, cum hiemalis magis rigor ingrueret, videlicet circa Purificationem beatæ Virginis, ipsum Willelmum cum jaculis, quæ vulgariter *gavelocos* appellant, quorum maxime noticiam habent et usum, Danisque securibus et gæsis, lineis et levibus armaturis cooperti, e vestigio hostiliter insequebantur. Et cum pervenirent ad quandam paludem, cum insideret idem Willelmus equum magnum bellicosum, ferro coopertum, loricatus et galeatus, crustis confractis glacialibus, quæ semipedalem excesserant spissitudinem, equus usque ad latera submersus infixus est in limo profundi; quem cum assessor iratus usque ad viscera confodiens calcaribus præacutis cruentaret, et cum equus fervens et magnanimus resurgere niteretur, nec poterat, confractus et obrutus, magis submersus, ipsum insidentem volutando in fragmentis lubricis et hispidis oppresserunt. Superirruentes igitur Frisones, cum non esset qui oppresso subveniret, quia omnes fugerant commilitones, consimilem vitantes absorptionem, ipsius W[illelmi] corpus jaculis undique, quod jam humefactum frigore obriguerat, immisericorditer, licet misericordiam postularet, confoderunt. Optulit autem suis peremptoribus pro redemptione, ut ei parcerent et vivum evadere permitterent, infinitam pecuniæ quantitatem;[1] sed inhumani, homini non parcentes, ipsum in frusta detruncarunt. Et sic ab apice

[1] A pencil note in the margin has "scilicet pondus suæ armaturæ."

excelsæ dignitatis flos militiæ Willelmus, Alemanniæ rex et comes Holandiæ, cum de imperio plane subarratus esset, Papæ creatura et alumpnus, in abissum confusionis ad arbitrium suorum hostium præcipitatur. "Mori autem hostium arbitrio," prout dicit philosophus,[1] "est bis mori." Hæc autem cum domino Papæ innotuissent, doluit tot thesauros undecunque et qualitercunque [adquisitos][2] in Caribdim transmisisse. A.D. 1256.

Obiit Aelesia comitissa Waranniæ, soror domini regis.

Eodemque anno obiit Ælesia comitissa Waranniæ, soror domini regis uterina, in flore juventutis suæ et prosperitatis, in dolorem regis maximum suique mariti comitis Waranniæ J[ohannis] adolescentis. Death of Alesia, countess of Warrenne.

Missi sunt ad curiam Romanam dominus Willelmus de Hortuna monachus Sancti Albani et magister Willelmus de Sancto Edwardo.

Et circa idem tempus, cum quidam clericus transalpinus ecclesiæ beati Albani nocumenta et dampna machinaretur, missus [est] unus fratrum ejusdem ecclesiæ ad Romanam curiam, ut contra dictum clericum, qui Johannes[3] de Camezana dicebatur, quod justum erat impetraret. Dictus igitur frater, videlicet dominus Willelmus de Hortuna, memoratæ ecclesiæ cellararius, assumpto secum magistro Willelmo de Sancto Ædwardo, Dominica Palmarum iter arripuit transalpinum. Habuit etiam secum literas domini regis elegantissimas, pro ipso deprecatorias, tam domino Papæ quam cardinalibus; quas quia rethorice et optime conceptæ et compositæ fuerunt, redarguit ille J[ohannes] cavillator falsitatis, Mission from St. Alban's to the Roman court. April 9.

[1] See above, vol. iii., p. 27, where this is ascribed to Seneca.

[2] Written with a style in the margin.

[3] "Cui Papa provisiones concessit," pencil note in the margin.

A.D. 1256. asserens quod tam magnus intercessor, tam specialiter, tam familiariter, nunquam pro quodam simplici monacho literatorie domino Papæ et aliis gravibus et autenticis personis intercessit.[1] Sed ipsius versuta redargutio regis postea testimonio patuit denudata. Si quis autem illas literas videre desiderat, in libro Additamentorum ipsas poterit reperire ad hoc signum.[2]

Literæ missæ abbati Sancti Albani a domino Papa et aliis ecclesiæ prælatis.

St. Alban's compelled to pay 400 marks to certain merchants. f. 183 *b*.

Eodemque die missæ fuerunt literæ a domino Papa abbati et conventui memoratæ ecclesiæ, Sancti scilicet Albani, ut infra mensem solverent quibusdam mercatoribus quingentas marcas, in quibus tenebantur eisdem mercatoribus; quem terminum si transgrederentur, scirent se ex tunc suspensos. Hoc insertum fuit in tenore literarum, cum tamen nunquam scirent se alicui obligari. Et simili modo multis aliis cœnobiis, ut videlicet sic cogerentur jugum subire mercatorum fœneratorum. Et ut efficacius pecuniam extorquerent exactores, dicebant omnia exigi ad opus domini regis, præparati iter peregrinationis arripiendi.

Dimissi sunt quieti Judæi qui in turri Londoniarum tenebantur.

Some of the accused Jews released.

Eodem anno, idus Maii, dimissi sunt quieti Judæi quater viginti et xi. a turri Londoniarum, qui infames ibidem tenebantur compediti pro crucifixione sancti Hugoni[s] pueri Lincolniensis. Qui, inquam, Judæi in jurata fuerunt culpabiles, juxta assertionem Judæi primo Lincolniæ suspensi.[3]

---

[1] "sed subdole, ut ait, fuerant impetratæ," pencil note in the margin.

[2] *fiat signum* is in pencil in the margin, but there is no mark here or in the Additamenta, f. 71*b*.

[3] "unde constat quod per munera et intercedium (?) fratres, etc," pencil note in the margin.

Convenerunt iterum episcopi Londoniis responsuri Rustando. A.D. 1256.

Episcopi Angliæ, variis exagitati angariis, in quindena Paschæ convenerunt Londoniis, Rustando præcise super exactione postulata responsuri. Qui primo fracti et discordes fuerant recessuri, postea vero animati per barones contradixerunt ne regi de baroniis suis aliquid contribuerent. The bishops refuse to contribute to the king from their baronies.

Abbates Cisterciensis ordinis submonentur venire Radingum.

Diebus sub eisdem, magister Rustandus vocavit omnes abbates Cisterciensis ordinis in Anglia auctoritate Apostolica, ut coram eo quarta Dominica post Pascha apparerent, mandatum domini Papæ ibidem audituros. Qui cum convenissent loco et die quo eos vocaverat, Rustandus facto prologo satis prolixo, postulat ab eis ad opus Papæ et ad opus regis juvamen pecuniare non modicum, scilicet quantum ascendit precium lanarum suarum, vel amplius. Et novit mundus, quod in lanis eorum omnis[1] eorum subsistit commoditas et sustentatio. Quod cum audissent abbates, communicato consilio, omnes constanter responderunt unanimiter, quod non licuit tali ac tantæ exactioni præcise respondere, irrequisito assensu et consilio abbatis et capituli Cisterciensis, cujus membra erant et filii. Et sic irato valde magistro R[ustando], ad sua cœnobia remearunt. Magister igitur R[ustandus], sicut solet infans læsus et querulus ad sinum matris, ad regem festinavit quantocius pervenire, asserens,[2] enarrans, et conquerens, quod abbates Cistercienses omnes uno spiritu procaci et superbo responderunt, se nullo modo ipsum in hac sua necessitate adjuturos. Rex igitur iratus juravit, quod singulos dampnificaret, quos omnes nequiverat flectere ad con-

The Cistercian abbats summoned by Rustand, for May 14.

His demands.

On their refusal, he complains to the king.

[1] *omnis*] omne, MS.

[2] *asserans*] asserendo, MS., corrected in the margin.

A.D. 1256. Interview of the king with the abbat of Buildewas.

sensum. Et quia dixerant, quod regem plus decuit orationes ab eisdem exigere quam pecuniam; juravit, quod voluit et orationes habere ab eis et pecunia non destitui. Erat autem tunc forte in curia abbas de Bildewas ordinis Cisterciensis, quem rex objurgans jussit sibi accersiri, et ait; "Quid est, abbas, quod mihi "indigenti et humiliter postulanti auxilium pecuniare "denegasti? Nonne sum patronus vester?" Cui abbas; "Utinam patronus, pater, et defensor. Veruntamen "non expedit vobis nos in extorsione pecuniæ damp-"nificare, sed potius cum devotione orationum suffra-"gia postulare, exemplo pii regis Francorum salubriter "informatus." Cui rex; "Utrumque exigo, pecuniam "videlicet cum orationibus." Cui abbas; "Non credo "hoc posse contingere. Alterutro oportet te carere. "Si enim substantiolas nostras a nobis violenter extor-"queas, quomodo devote et sinceris cordibus pro te "orabimus? Oratio nempe sine devotione parum vel "nihil prodesse prævalebit." Rex autem, licet satis eleganter respondisset abbas, tamen abbatibus Cisterciensibus tacitus insidiabatur universis.

De Willelmo de Bello-campo et Yda uxore ejus.

Persecution of the abbat of Wardon by the wife of William Beauchamp. f. 184.

Erat autem tunc temporis quidam miles dives, Willelmus de Bello-campo dictus, uxorem habens nomine Ydam,[1] genere nobilem sed moribus degenerem nimis et ignobilem, quæ circumdegentium religiosorum et religiosarum persecutrix fuerat indefessa. Hæc igitur nacta jam nocendi abbati[2] de Waredune de regis ira oportunitate, more femineo nocere machinans, gravem movit contra dictum abbatem in regis curia quæstionem, sciens quod rex ipsum juste vel injuste, quia iratus, dampnificaret. Et cum ex causa pusilla vel nulla in misericordiam regis cecidisset, et necesse haberet abbas

[1] Ida, wife of William 5th baron of Beauchamp of Bedford. See above, p. 356.

[2] William de Sheldwick.

a rege ipso, quia alias rex vias præcluserat, misericordiam humiliter postulare, rex torvo vultu jurando horribiliter respondit, "Qua fronte, abbas, misericordiam "postulas, qui nuper mihi indigenti[1] misericordiam "cum tuis coabbatibus denegasti?" Et dampnificavit eum rex in multæ pecuniæ, ad arbitrium et persequentium voluntatem, effusione. Similiter autem et abbas de Ruforde[2] Cisterciensis ordinis, pro quadam non causa, ut causa, quam provocarunt et excitarunt duæ viles personæ, quas garciones vocant, ad solutionem non minimæ pecuniæ, licet injuste, cogebatur. Similiter et alii Cisterciensis ordinis dampna et injurias subire multipliciter compellebantur. A.D. 1256. Oppression of other Cistercian abbats.

Dominus Papa scribit pro ordine Cisterciensi.

Missi sunt igitur viri discreti de ordine Cisterciensi ad curiam Romanam, ut super hoc gravamine remedium impetrarent. Contra quos et rex pro eo dominum Willelmum Bonquor,[3] militem et jurisperitum, ad eandem curiam, et ob alia negotia destinavit. Impetratio autem Cisterciensium talis erat: The Cistercians appeal to Rome.

Literæ Papales.

"Alexander[4] episcopus, servus servorum Dei, dilectis "filiis abbatibus et conventibus Cisterciensis ordinis "in regno Angliæ ac locis qui sub ejusdem regni "dominio subsistunt[5] constituti, salutem et Apostolicam "benedictionem. Quanto excelsiorem[6] eximiæ religio-"nis gradum ordo vester gratia divina conscendit et "sullimius suæ conversationis stationem ac sanctimo-"niæ collocavit, tanto eum amplius sedes Apostolica Grant of Alexander IV. to the Cistercians. *Nota commendationem ordinis Cisterciensis.*

[1] *indigenti*] indigisti, MS.

[2] Rufford or Rutherford, Notts. The abbat's name was William (?).

[3] See Shirley's *Royal and Historical Letters*, ii. p. 114, 143, 152.

[4] This is also given in the Additamenta, MS. Cott. Nero D. 1, f. 72 *b*. (N.)

[5] *subsistunt*] existunt, N.

[6] *excelsiorem*] corrected to *ad celsiorem* in N.

A.D. 1256. " pia mater continuis semper promovit aucmentis et
" spiritualibus favoribus communivit. Nos igitur, qui
" eundem ordinem affectu prosequimur intimæ carita-
" tis, attendentes ejusdem ordinis monasteria regni
" Franciæ a præstatione decimæ ecclesiasticorum pro-
" ventuum, a felicis recordationis Innocentio [1] Papa
" prædecessore nostro carissimo in Christo filio nostro
" regi Francorum illustri concessæ in Terræ Sanctæ
" subsidium, excepta fuisse, eodem rege devotarum
" orationum ejusdem ordinis suffragia pluris quam
" temporalia [2] subsidia æstimante, ac volentes quieti
" vestræ, quantum cum Deo possumus, providere, spe-
" cialem gratiam vobis faciendo, ne prætextu conces-
" sionis carissimo in Christo filio nostro regi Angliæ
" illustri a prædicta sede factæ, de decimis ecclesiasti-
" corum proventuum regni sui et locorum suo dominio
" subjectorum certo percipiendis ab eo tempore, in
" subsidio Terræ Sanctæ, decima[m] reddituum et pro-
" ventuum vestrorum ipsi regi seu alii solvere tenea-
" mini, nec ad ipsarum solutionem compelli possitis,
" auctoritate præsentium vobis indulgemus ;[3] decernentes
" vos nihilominus a præstatione hujusmodi decimarum
" et quarumlibet exactionum genere seu obligatione
" bonorum vestrorum occcasione hujusmodi, penitus
" liberos et immunes, omnes indulgentias et literas
" super hoc ab eadem sede concessas, et processus, si
" qui contra vos [per eas sunt habiti quoad vos] [4] et
" monasteria vestra, penitus revocamus. Ac statuimus
" insuper concedendas cujuscunque tenoris indulgentias
" et literas, nisi de hac specialem et plenam de verbo
" ad verbum fecerint mentionem, vires aliquas adversus
" vos et monasteria vestra non habere. Nulli ergo
" omnino hominum liceat hanc paginam nostræ con-
" cessionis, constitutionis, et revocationis infringere vel

[1] N. adds *IV.*
[2] *temporalia*] temporialia, MS.
[3] N. adds *et.*
[4] The words in brackets are from N.

" [ei][1] ausu temerario contraire. Si quis autem hoc A.D. 1256.
" attemptare præsumpserit, indignationem Omnipoten-
" tis Dei et beatorum Petri et Pauli Apostolorum se
" noverit incursurum. Data Neapoli, octavo kalendas Naples.
" Junii, pontificatus nostri anno primo." 25 May, 1255.

Portus prohibetur.

Circa diem vero Sancti Dunstani, prohibuit rex, May 19.
nescitur qua ratione, portus, ne quis prælatus, miles, Exit from the country forbidden.
vel clericus transfretaret; cum tamen transfretaverant
episcopus Bathoniensis et episcopus Rofensis.

Hastiludium.

Et circa Pentecosten, apud Blie commissum est has- Tournament at Blythe, 4 June.
tiludium prospere et generaliter, secundum legem et
disciplinam militarem; ubi Edwardus domini regis
primogenitus in lineis et levibus, ut militaribus legi-
bus informetur, fuerat armaturis. Ibi[2] multi nobiles,
dum conarentur laudem militiæ promereri, prostrati,
verberati, et contriti conculcabantur. Quorum unus
fuit Willelmus Longa-spata, qui nunquam postea res-
taurabatur.

Misit Papa literas deprecatorias et albus cardinalis pro ordine Cisterciensium.

Misit insuper eodem tempore dominus Papa literas do- f. 184 *b.*
mino regi deprecatorias pro ordine Cisterciensi. Scripsit Intercession of the Pope and cardinal John Tolet for the Cistercians.
insuper albus cardinalis[3] domino regi devotissime pro
ordine Cisterciensi, ne pro Deo ipsum sacrum ordinem
talibus vexaret exactionibus; et sic ad horam Cister-
cienses respirarunt, et qualiquali pace sunt gavisi.

---

[1] This word is from N.

[2] *Ibi . . restaurabatur*] In the margin.

[3] John Tolet (or of Toledo). See above, pp. 306, 430.

A.D. 1256. Papal letter in answer to the appeal of the prelates.

Modificatio Papalis.

Qui vero ex parte universitatis prælatorum ad Romanam curiam destinabantur, talem adepti sunt modificationem et de intolerabi[li] rigore remedium:

Literæ[1] *Papales.*

Ecce favor Papalis et defensio.

" Alexander, etc., prælatis Angliæ, etc. Provisionis
" nostræ provenire debet auxilio, ut unde nullum estis
" commodum assecuti, detrimentum [aliquod] minime
" sentiatis. Cum igitur venerabilis frater noster Here-
" fordensis episcopus, de nostra licentia sibi per literas
" nostras concessa, a dilectis filiis specialibus, Aimero,
" Cosa, ac eorum sociis, civibus ac mercatoribus Floren-
" tinis, quingentas marcas sterlingorum mutuo receperit,
" pro negotiis carissimi in Christo filii nostri Anglorum
" regis illustris; quanquam in literis ipsis et instru-
" mento publico confecto super hujusmodi mutuo con-
" tineatur expresse, quod non pro vestris et monas-
" terii vestri negotiis fuit hujusmodi pecunia mutuata,
" pro qua etiam idem episcopus vos ac dictum monas-
" terium et ejus bona præfatis mercatoribus obligavit,
" nos volentes super hoc taliter providere, quod vos
" vel dictum monasterium ex hoc non incurratis ali-
" quam læsionem, auctoritate præsentium vobis indul-
" gemus, ut si eundem regem in prædictæ pecuniæ
" solutione cessare contigerit, et vos de ipsa mercato-
" ribus satisfacere memoratis, liceat vobis decimam
" vestrorum proventuum ecclesiasticorum, dicto regi ab
" Apostolica sede pro Terræ Sanctæ subsidio deputa-
" tam, usque ad quantitatem prædictæ pecuniæ, quam
" mercatoribus solvetis eisdem, ac dampnorum et ex-
" pensarum, quæ forte propter hoc incurretis, libere
" retinere; non obstantibus aliquibus literis super
" executione prædictæ decimæ sub quacunque forma
" verborum ad quoscunque judices seu executores, a
" sede impetratis eadem vel etiam impetrandis. Cæte-

[1] This is also given twice in the Additamenta, ff. 71*b*, 104, whence are the words in brackets. It is there entitled *Literæ de Mendacione*.

" rum si occasione hujusmodi retentionis prædictæ A.D. 1256.
" decimæ fuerint in vos vel aliquem vestrum per quos-
" cunque [cujuscunque] auctoritate suspensionis, ex-
" communicationis, vel interdicti sententiæ promulgatæ,
" decernimus eas auctoritate præsentium nullas esse, at
" vos ad ipsorum conservationem non teneri. [Datum
" idus Maii, Neapoli, pontificatus nostri anno primo.]"

Tepuit infrigdata devotio hactenus habita de Papa.

Diebus sub eisdem tepuit devotio multorum, quam de Papa nostro patre et ecclesia Romana matre nostra habere consueverant. Ex quo enim in principio creationis suæ precum suffragia exigebat a fidelibus, hypocrisim reputant et sæcularitatis palliationem quamplurimi,[1] sed de sua suspectione decepti; cum sanctus nos admoneat, dicens; " Cum aliquid inceperis bonum, " instanter Deum posce ut Ipse perficiat, etc." Sed quia hujusmodi devotionem opera subsequuntur contraria, verba de eo percurrunt incongrua.[2] Spes igitur præconcepta de sanctitate Papæ prorsus evanuit exufflata. Veruntamen multorum auribus veraciter instillatum est, quod de bulla decepto Papa fraus committitur multiformis. Sed[3] hæc ratio, si tamen ratio, Papam non excusat; quia sicut nec decipere, ita nec decipi deberet; immo omnia facta sua, præcipue ardua, infallibiliter præmetiri. Devotion to the Pope grows cold.

Magister Egidius electus est in episcopum Saresberiensem.

Tempore sub eodem, canonici Saresberienses elegerunt magistrum Egidium de Brideleford in episcopum et suarum pastorem animarum; qui regi præsentatus, cum nullus reprobationis scrupulus in ipso rationabiliter poterat inveniri, receptus est et acceptus. Giles of Bridford bishop of Salisbury.

[1] *quamplurimi . . . . incongrua*] Written over an erasure.

[2] " Beatus qui inventus est sine " macula et qui post aurum non " abiit." [Eccl. xxxi. 8.] Pencil note at the foot of the page.

[3] *Sed*] Si, MS.

A.D. 1256.

Radulphus de Norwico eligitur in archiepiscopum Dublinensem.

Ralph of Norwich elected archbishop of Dublin, but the election quashed.

Magister insuper Radulphus de Norwico, vir dapsilis et facetus, sed a primis plus in regis curia quam liberalium artium scola annis eruditus, electus est in archiepiscopum Dublinensem. Sed propter aliquorum contradictionem dilata est ejusdem confirmatio. Reprehendebantur nempe electores, eo quod hominem elegissent penitus sæcularem, et adhuc in regis clientela in custodia Hyberniæ theloneo assidentem. Et[1] sic cassabatur.

Dominus abbas Westmonasteriensis et magister Rustandus transfretant.

The abbat of Westminster and others cross on the king's affairs.

Dominus abbas Westmonasteriensis[2] et magister Rustandus electusque Sarum pro domini regis negotio, eodem rege sic volente, nesciebatur ad quid, sed ob archanas causas, utinam bonas, transfretarunt.[3] Et pro multiplicatis sæcularium discordiarum redivivis seminibus extirpandis, Bathoniensis et Rofensis episcopi latenter et festinanter transalpinaverant. Abbas autem et ejus socii intrante Junio mense iter arripuerunt.

f. 185.

Novum regis decretum de tironibus faciendis.

Royal edict respecting knighthood.

Anno sub eodem exiit edictum regium, præceptumque est et acclamatum per totum regnum Angliæ, ut quilibet qui haberet xv. libratas terræ et supra, armis redimitus, tirocinio donaretur, ut Anglia, sicut Ytalia, militia roboraretur. Et qui nollent, vel qui non possent, honorem status militaris sustinere, pecunia se redimerent.

---

[1] *Et sic cassabatur*] In the margin.

[2] Richard of Croxley.

[3] At the foot of the page, written with a style, is, "et Henricus de "Mara."

Pax est reformata inter Flandrenses, Alemannos, et Francos. A.D. 1256.

Peace between the French, Germans, and Flemings, 16 June.

Pax est reformata inter Francos, Alemannos, et Flandrenses, suspecta tamen. Tot enim utrobique immo undique læsi dampnificabantur, quod nondum sine igne iracundiæ cinis glomeratus penitus poterat infrigdari, sub quo infelix mulier,[1] vel potius diabolus per mulierem, ut prædictum est, facem primitus supposuerat. Pacificabantur autem populi memorati, die sanctorum Cirici et Julitæ matris ejus.

Nota tempestatem magnam.

Storms and floods,

Et tertia die sequente, tempestas incomparabilis venti pluvialis sive pluviæ ventosæ, cum grandine et tonitru et choruscatione et fulgure, [et inundatio] [2] mortalium animos terruerunt, et dampna irrestaurabilia perturbando suscitarunt. Videres enim rotas molendinorum ab axibus avulsas, ad partes remotas per impetus aquarum transportatas, domus finitimorum dissipatas. Et quod aqua in molendinis aquaticis fecerat, ventus in molendinis quæ vento volvuntur facere non pepercit. Pilæ pontium, fœni aggeres, piscatorum tuguria, cum retibus et contis, immo etiam infantes in cunabulis subito asportabantur, ita ut viderentur aquæ Deucaleonis renovari. Et si de aliis sileam,[3] Bedefordia, quam fluvius lambit Usa dicta, sicut paucis ante lapsis annis, dampna incurrit impretiabilia. In uno enim loco, sex domus continuo vicinæ fluctibus rapidis asportabantur, vix suis ereptis habitatoribus. Et alia loca contermina illi flumini similia pericula subierunt.

especially of the Ouse at Bedford

---

[1] *i.e.* Margaret, countess of Flanders. See above, p. 537, and vol. iv., p. 548.

[2] *et inundatio*] Written in the margin with a style.

[3] MS. ins. *apud*.

A.D. 1256. *De quadam constitutione facta apud Sanctum Albanum.*

New statute in St. Alban's, 22 June, for prayers for king Offa.

Anno quoque sub eodem, apud Sanctum Albanum in capitulo statutum est, die decollationis ejusdem beati Albani Anglorum prothomartiris, quando videlicet consueverunt omnes ejusdem cœnobii cellarum priores ibidem convenire in præsentia abbatis et conventus omniumque priorum supradictorum, unanimi consensu, ut completa qualibet hora canonica in choro, et post gratias prandii, et similiter in infirmaria et camera abbatis, perfinitis scilicet precibus et Psalmis familiaribus, dicatur in propatulo et in eadem voce, "Anima regis Offæ requi- "escat in pace." Quod in perpetuum continue inviolabiliter observetur. Hoc autem nunquam antea factum fuisse memoratur, quod nulla ratione poterat excusari; sed ne talis ac tantæ ingratitudinis conventus posset amplius redargui, licet sero, nunc salubriter est decretum. Erat enim ille rex magnificus, videlicet rex Merciorum, memorati cœnobii fundator munificus et religionis restaurator piissimus. Ipse nempe rex Offa, licet humillimus et religiosissimus, bellipotentissimus fuit et in armis strenuissimus. Et sicut Karolus Magnus in Francia, qui erat regi Offæ contemporaneus et amicissimus, omnes sibi rebelles edomuit, sic Offa magnanimus omnes regulos, qui in Anglia quondam debacchabantur, vicit, et ab Anglia irrevocabiliter aufugavit. Ita quod idem rex totam fere monarchiam regionis solus tenuit Anglicanæ. Adquisierat enim potenter et tenuit viginti duas provincias, quas Anglici ssyras vocant. Nec a materia nostra reputo alienum si eas huic paginæ inseramus, ut per suæ dominationis amplitudinem ejus magnificentia, et in sui tam nobilis cœnobii constructione ipsius sanctitas, plenius designetur.

Character of Offa.

f. 185 *b*.

Provinciæ[1] *quibus præfuit rex Offa.* A.D. 1236.

Provinciæ quibus rex Merciorum Offa præfuit.

Herefordensi et Wigorniensi,	i.	ii.
Glovernensi et Warewikensi,	iii.	iv.
Cestrensi et Staffordensi,	v.	vi.
Scropesbirensi, et Direbirensi,	vii.	viii.
Legrecestrensi et Lincolniensi,	ix.	x.
Northamtunensi et Oxoniensi,	xi.	xii.
Bukingamensi et Bedefordensi,	xiii.	xiv.
Huntudenensi et Cantebrugensi,	xv.	xvi.
Hertfordensi; in Esexia,	xvii.	xviii.
Midelsexia et Northfolckia,	xix.	xx.
Suthamtunia et Rotholande,	xxi.	xxii.
vel Snotinghammensi.	xxiii.	

Benefits of Offa to St. Alban's.

His school at Rome.

Iste insuper rex Offa, in quantum potuit aliquis rex, cœnobium Sancti Albani, quod et ipse magnifice fundavit, liberum[2] esse constituit in temporalibus. Et ut[3] ipsum[4] liberum faceret in spiritualibus, Romam in proprio corpore adiit, ubi scolam Anglorum constituit et multa fecit obiter beneficia. Merito igitur beneficium hoc spirituale memoriæ ejus immortali adhibetur, ut in perpetuum deinceps cotidie in fine cujuslibet horæ canonicæ et post gratias prandii anima ejusdem regis in conventu et alibi, ut prædictum est, absolvatur.

Senator Romæ captus est, propter quod orta est seditio in urbe; incarceratus.

Riot in Rome in consequence of the im-

Tempore sub eodem, capto et incarcerato Romanorum senatore Brancaleone, propter rigorem justitiæ quam inviolabiliter tenebat, (fecit enim convictos de

[1] This is also given in the Additamenta, Cotton. Nero D. 1, f. 154 *b.*, where Suffolk is given instead of Southampton, Rutland omitted, and Bedford given twice.

[2] *liberum*] liberam, MS.

[3] MS. repeats *ut*.

[4] *ipsum liberum*] ipsam liberam, MS.

A.D. 1256. homicidio, furto, et aliis facinoribus, suspendi, mutilari, et multiformiter puniri,) orta est seditio in urbe inter nobiles civitatis et populum. Uxor[1] igitur senatoris, quam senatricem dicunt, fugiens festinanter et latenter Bononiam, ubi obsides pro ipso B[rancaleone] sen[at]ore tenebantur circiter triginta de nobilioribus adolescentibus urbis, civibus Bononiæ quæ acta fuerant intimabat. Cives igitur obsides arctius tenebant. Cardinales igitur quidam, de ipsa urbe oriundi et de nobilibus ducentes[2] originem, exasperarunt dominum Papam in Bononienses ; et sic aucta est perturbatio.

imprisonment of Brancaleone.

Vacat quia prius (above p. 547).

De pugna et perturbatione orta apud Sanctum Botulfum, scilicet ad nundinas.

Disturbance at Boston.

Anno sub eodem, apud Sanctum Botulphum, tempore nundinarum, orta est discordia, quæ litem generavit, lis autem pugnam, inter Petri de Sabaudia et Roberti de Tateshale homines, cruentam suscitavit. Petrus enim et Robertus emolumenta quædam in illis nundinis participando recipiunt. Et dum numerus armatorum pugnantium in immensum excrescens stragem magnam minaretur, homines comitis Ricardi prudenter tumultum ortum sedaverunt. Petrus enim ab Anglia recessurus ipsum comitem possessionum suarum, precibus multiplicatis cum muneribus, constituerat defensorem. Et sic profuit Petro plus ejus absentia quam præsentia. Dictum enim est, inhonestum fuisse nimis in absentem desævire, maxime pro liberatione fratris sui pio ac geneali spiritu dimicantem. Et sic quieverunt omnia ad tempus certamina inchoata.

Qualiter Papa scripserit regi et reginæ Anglorum.

Turin closely besieged.

Petrus autem de Sabaudia constantissime cum magnatibus generis sui, videlicet archiepiscopo Cantuariensi

[1] Galliana de' Savioli.

[2] *ducentes*] ducuntes, MS.

et electo[1] Lugdunensi et aliis Sabaudiensibus, urbem Taurinam infestat, ita ut deficientibus victualibus, (nec poterat eis Padus proficere,) urbem suam imbelli populo vacuarent. Cives igitur, quanto plus arctabantur, tanto firmius comitem Thomam tenuerunt vinculatum; ut si cives puniendi forte caperentur, ipse comes, qui primus et ultimus causam perturbationis suscitaverat, primitus puniretur. Dominus autem Papa, ut videretur domino regi Anglorum et reginæ in hoc casu profuisse, ipsos blandis consolationibus[2] demulcendo, scripsit eisdem sic: A.D. 1256. Thomas of Savoy still kept prisoner.

" Alexander,[3] episcopus, etc. Carissimæ in Christo f. 186.
" filiæ, illustri reginæ Anglorum, salutem et Apostoli- Letter of Pope Alexander IV. to queen Alienora on the imprisonment of Thomas of Savoy.
" cam benedictionem. Nimis amaræ nimiumque mo-
" lestæ sunt nobis injuriæ, quæ devotis ecclesiæ filiis
" irrogantur; valde cor nostrum offensæ fidelibus Apo-
" stolicæ sedis illatæ conturbant. Sed de illorum
" molestiis plus dolemus, quorum circa sedem ipsam
" sic semper devotio servivit claruitque sinceritas, quod
" inter alios puritatis titulo præsigniri meruerunt, et
" uberiori ab eadem sede fulciri favore et attolli hono-
" rificentia potiori. Horum namque gravamina ilico *Nota verba compassionis.*
" sentimus in nobis, qui mox cum læduntur, degustamus
" suarum amaritudinem læsionum. Sane ad audien-
" tiam nostram non sine cordis amaritudine et mentis
" tribulatione[4] pervenit, quod nuper Astensibus civibus
" ad depopulationem castri montis Calerii[5] hostiliter
" præcedentibus, dilectus filius nobilis vir Thomas de
" Sabaudia comes, avunculus tuus, qui in eodem castro
" tunc temporis morabatur, recedens exinde, ad civi-
" tatem se transtulit Taurinensem, sperans cum auxilio
" civium civitatis ejusdem, suorum utique vassalorum,

---

[1] Philip of Savoy.

[2] At the foot of the page, written with a style is, " Nota consolatio-
" nem umbratilem et inanem ut sic
" Papa . . ."

[3] This letter is also given in the Additamenta, Cotton Nero D. 1, f. 72.

[4] *tribulatione*] turbatione, N.

[5] Moncalieri, near Turin.

A.D. 1256. " in succursu prædicti castri, quod ad eum spectare
" dinoscitur, properare. Sed dicti cives, tanquam
" contemptores divini timoris et famæ propriæ neg-
" lectores, fidelitatis juramento, quo prædicto comiti
" tenebantur astricti, temere violato, eisdem Astensibus
" procurantibus et ad id auxilium impendentibus,
" ipsum capere et detinere non sine proditionis nota
" nequiter præsumpserunt. Et quidem rumor jam[1]
" sinister interiora nostra dolore immani acriter vul-
" neravit; quia tanto venit auribus nostris acerbior,
" quanto detenti nobis carior est persona. Tristamur
" itaque, nec indigne, quod filius, quem inter alios
" præcipuo complectimur, taliter detinetur. Dolemus,
" nec mirum, quod tanti persona magnatis, de cujus
" sincero confidebamus obsequio, in manus suorum
" incidit proditorum arctiusque tenetur, qui devotione
" assidua invalescens ad prædictæ sedis exaltationem
Videtur quod sint verba adulationis, sed sunt compassionis et misericordiæ. " indefessa[2] sollicitudine laborabat. Cum enim prædic-
" tum comitem suumque genus singulari benivolentia
" prosequamur, cum ejusdem domum propter suæ de-
" votionis merita quodam semper affectu prætulerimus[3]
" speciali, magis ex hoc suarum sentimus aculeos pas-
" sionum, amplius ob id adversitatum[4] ipsius amaritu-
" dinem delibamus. Quin immo sic proximo nos ejus
" detrimenta contingunt, quod ea patienti compatimur
" statim; sibi non potest unquam adversitatis fla-
" gello feriri, quin percutiamur protinus cum eodem.
" Scias quippe nobis affectiones commisit, propriosque
Ecce maximum in tribulatione adjutorium. " dolores amara nobis [cum][5] transfusione partitur.
" Ideo serenitatem tuam rogandam attentius duximus
" et hortandam, quatinus personas et bona civium
" Taurinensium et Astensium, [in] terris tuæ ditioni

[1] *jam*] tam, N.

[2] *indefessa sollicitudine*] indefessam sollicitudinem, MSS.

[3] *prætulerimus*] pertulerimus, MSS.

[4] *adversitatum*] adversitatem, MSS.

[5] From N.

" subjectis existentium, capi facias et tam diu detineri, A.D. 1256.
" donec prædictus comes restituatur pristinæ libertati."
[Datum, etc.] [1]

Regi quoque consimilis epistola est transmissa. *Similiter et domino regi.*

De cœnobio et abbate de Abbendune.

Eodem vero anno, abbas Abendoniæ paraliticus, dum inutilis langueret morte subarratus, venerant monachi ejusdem domus ad regem, postulantes humiliter, ut cedente abbate sibi et aliis inutili, liceret eis domum suam pacifice possidere et eidem consulere utiliter disponendo. Propter quam gratiam, ex abundanti eidem regi quingentas marcas numerarunt. Cum autem domum redirent, infra quindecim dies obiit abbas paraliticus. Conventus autem sibi ilico eligendo providit salubriter; [2] quod enim sic eis liceret, insertum fuit cartæ quam de rege optinuerant. Credebat enim rex, quod diutius vitam continuaret. Consueverunt enim paralitici vitam protrahere diuturnam. Cum autem rex de morte ejus certificaretur, obstupuit vehementer. Et dolens exclamavit, dicens; " O pro capite Dei," ut verbis ejus utar consuetis, " qualiter fallor, seductus et " circumventus, qui non plus quam quingentas marcas " ab illa opima domo recepi, tam cito in posterum " vacatura, qui de silvis ejusdem domus, si in manu " mea [3] paucis diebus teneretur, absque aliis emolu- " mentis, tantundem fueram recepturus, ut mille mar- " cas vel plus ad ærarium meum revocarem." Patuit f. 186 *b*. ergo luce clarius [4] singulis et universis, quod de die in diem magis ac magis, postquam rex juraverat se pacem et libertatem ecclesiæ sustinere et conservare, ejus avaritiam sitim et incrementum suscepisse.

Death of [John de Blomevil] abbat of Abingdon.

Regrets of the king that he had not exacted a larger sum from the convent.

---

[1] From N.

[2] William of Newburgh was elected.

[3] *mea*] Interlined.

[4] *clarius*] claruit, MS.

A.D. 1256. *Frater Johannes de Dia de ordine Minorum venit in Angliam de præcepto Papæ.*

Arrival of John de Diva from the Pope.

Per idem tempus frater Johannes de Diva,[1] vir quidem commendabilis de ordine Minorum, venit in Angliam, ut auctoritate papali quæ emendatione indigebant reformaret.

Prior Wintoniensis intrusus, videlicet Andreas, stabilitur in loco suo.

The intruded prior of Winchester established in his seat.

Prior autem Wintoniensis per electum[2] intrusus, Andreas nomine, adminiculo ipsius electi, in loco suo, quem occupaverat, contra omnium opinionem, ut sciatur quantum possunt munera Romæ, stabilitur. Et qui[3] tot corpora, tot expensas pro jure suo optinendo effuderat, rediit in Angliam, suo defraudatus proposito, quamvis de promissione certissima, non sine opima retributione, spem præconcepisset,[4] ut prior in domo sua, prout jus exegerat,[5] restitueretur et mitratus. Assignata igitur sunt ei quædam maneria, ut inde vitam confusionis, quoad viveret, continuaret, de domo Wintoniensi; ut sciat omnis quantum valent munera in curia Romanorum. Dispersi igitur monachi non sine rubore revocantur.

Cives Londonienses itero talliantur.

The London citizens taxed.

Cives Londonienses iterato ad quingentas marcas talliantur. Et ut color causæ variatus est,[6] nunc ad opus regis, nunc ad opus reginæ, expectantes ut ad opus Edwardi, quasi servi ultimæ conditionis, ad regis arbitrium, non obstante aliqua libertate, apporientur, jugum subeunt servitutis.

---

[1] *vel Dia* is in the margin.

[2] *i.e.* Æthelmar, bishop elect of Winchester.

[3] William of Taunton or Taynton, who had received the mitre, ring, &c., from Pope Innocent IV. Winchester Annals, Annal. Monast., ii. 95.

[4] *præconcepisset*] So corrected in the margin; præconceperit, MS.

[5] *exegerat*] exigerat, MS.

[6] *variatus est*] varie, MS., with *at e* in the margin.

Diripiuntur res Roberti de Ros. A.D. 1256.

Robert de Ros stripped of his property.

Diripiuntur res Roberti de Ros, boves, oves, instaurationes ejus, quæcunque habuit in regno Angliæ inhumane diripiuntur, et ad voluntatem emptorum bonis venduntur conditionibus. Nec profuit ei humilitas satisfactionis, quam optulit vel quam de rege optinuit, ut videlicet non permitteret regem[1] et reginam condormire propter eorum juventutem, donec quidam terminus veniret qui nondum venisse probabatur. Sequebatur autem regem, ejus postulans gratiam et præstolans, quam tamen non poterat adhuc optinere. Instillatum est auribus plurimorum, quod gratiæ regalis privatio ab inveterato odio Norensium, qui quondam patrem suum nitebantur [justificare,[2] processit;] rex ipsum sicut et alios Norenses[3] persequebatur. Omnes enim Norenses, præter ipsum Robertum et Johannem de Bailloil, quem jam summo conamine nitebatur rex illaqueare, suis pristinis privavit prosperitatibus, et eorum possessiones transtulit ad alienos. O regem mirabilem, cui impensa officia quasi nebulæ pertranseunt matutinales, offensæ autem per tot tempora thesaurizantur! Responsio autem sæpedicti Roberti incircumspecta, quando per corpus suum se defendendo voluit de objecto crimine se purgare judicio inimicorum suorum, vel amicorum fortunalium qui ruentem præcipitant et fulciunt elevatum, ipsum reprobum reddidit.

Facta est pax super lite mota inter abbatem Sancti Albani et abbatem Westmonasterii.

Peace between St. Alban's and Westminster.

Eodemque anno, post multas altercationes, facta est pax inter abbatem Sancti Albani et abbatem Westmonasterii, super lite mota de Aldenham; forma

---

[1] *i.e.* of Scotland.

[2] In pencil at the foot of the page.

[3] *Norenses*] Norentes, MS.

[4] *reddidit*] reddiderunt, MS.

A.D. 1256. autem in libro[1] Additamentorum poterit reperiri ad tale signum ·.·.·.

Pax[2] *quoque facta est inter episcopum Eliensem W[illelmum] et Abbatem Rameseiensem.*

Peace between the bishop of Ely and abbat of Ramsey respecting their boundaries in the fens. f. 187.

Tempore quoque sub eodem, facta ex pax inter episcopum Elyensem W[illelmum] et H[ugonem] abbatem Rameseiensem, super lite mota de terminis in marisco statuendis. De quo marisco hoc mirum nostris accidit temporibus, ut ubi quondam annis antiquissimis, quorum non exstat memoria, loca invia et inaccessibilia, ubi nullus hominum vel pecudum gressus fuit, vel habitatio, sed carecta, luta profunda, et arundineta palustria, solis avibus, nedum dicam dæmonibus inhabitata,[3] prout legitur in vita beati Guthlaci, qui ibidem sponte, utpote in loco horroris et vastæ solitudinis cœpit habitare, nunc in prata delectabilia et etiam terram arabilem convertuntur. Et quæ ibidem pars segetes vel fœna non producit, gladiolum, cespites, et alia ignis pabula cohabitantibus utilia, germinando abundanter subministrat. Unde lis et gravis contentio de terminis locorum talium et terrarum, inter eos qui ab initio mariscum inhabitabant exorta, lites et prælia suscitabat.

Consecratus est magister Sewalo in archiepiscopum Eboracensem.

Sewal consecrated archbishop of York.

Magister Sewalo, assumptus de gremio ecclesiæ Eboracensis, videlicet de decanatu, consecratus est in archiepiscopum ejusdem ecclesiæ, de quo Sanctus Edmundus Cantuariensis archiepiscopus, de cujus scola

---

[1] This is not in the Liber Additamentorum.

[2] This paragraph follows the next in the MS., but has the letter A. prefixed to it; while the other has B., meaning that the order is to be inverted.

[3] *inhabitata*] inhabitatum, MS.

et societate idem S[ewalo] quandoque extitit, multa bona futura præconizavit. A.D. 1256.

De scandalo orto apud Sanctam Trinitatem Londoniis.

In festo vero scilicet quod dicitur beati Petri ad vincula, in domo Sanctæ Trinitatis Londoniis, duo ejusdem domus canonici dum [de] lana caprina sæpe contenderent, ira litem suscitavit. Ira autem contentiosa et reservata odium inexorabile parturivit. Odium autem ultionem studuit per sanguinis effusionem et etiam internecionem consummare, diabolo iram et odium flatu nefario provocante. Unus igitur eorum nacta temporis ad tantum facinus aggrediendum opportunitate, alterum interfecit, et ut videretur ad hoc provocari interfector, seipsum ultro graviter vulneravit et horribiliter cruentavit. Orto igitur flebili tumultu, captus est auctor sceleris supradicti, et, prout rigor exegit justitiæ, est punitus. Diabolo igitur hæc omnia machinante, religio tota, quam præcipue studet diffamando denigrare, notam inde cepit, scandalum, et maculam confusionis. Proh pudor, immo proh dolor! Ambo isti canonici decanonizati dampnationis subientes pericula, ante summi Judicis tribunal, humani generis hostili calumpniatori quid poterunt respondere? Væ illis per quos scandalum suscitatum religionem maculat universalem. Caveant igitur, caveant religiosi, quibus instantius diabolus insidiatur, jurgiis initiantibus iram aut odium reservare. Quia Aug. 1. Quarrel between two canons of Holy Trinity, London.

"Ira parit litem, lis prælia, prælia mortem;

talisque mors prima secundam generat sempiternam.

Memfredus triumphat de hostibus suis et prosperatur in guerra sua.

Temporibus quoque sub eisdem, Memfredus, qui filius tantum naturalis Fretherici diu credebatur, jam inquisita et scita rei veritate, non jam tantum natu- Manfred acknowledged as legitimate

A.D. 1236 son of Frederick II.

valus, id est, illegitimus, immo pro legitimo habebatur. Unde ab omnibus Siculis et Apulis et finitimarum illarum regionum incolis, qui eidem coeperant adhærere, amabatur et honorabatur. Contigit enim, quod jam circiter viginti annis elapsis[1] mater[2] ipsius Memfredi graviter infirmata,[3] vocavit ipsum F[rethericum] imperatorem, ut misertus illius pro Deo ipsam visitare non dedignaretur, credebatur namque in proximo moritura. Et cum venisset imperator, ait ei mulier junctis palmis, et lacrimis cum singultibus, "Domine, miserere

Story of his mother's marriage.

"mihi miserere mihi in proximo moriturae, et succurre "periturae; de periculo corporis mihi formidandum est, "sed multo magis sollicitor de periculo animæ immi- "nenti. Habes namque filium quendam naturalem "Memfredum, puerum tibi genui. Placeat igitur [tibi][4] "me despensare, ut et ille M[emfredus] legitimetur, et "anima mea a periculo liberetur." Inclinatus est igitur precibus supplicantis, et ipsum sibi matrimonio copulavit. Hæc autem multis annis multos latuerunt. Sed hoc anno, omnibus Siculis et Apulis manifeste patuerunt, unde hactenus immobiliter steterunt cum eodem contra Papam et omnes qui illi adversabantur; et cœpit Memfredus prosperari in via sua, et in guerra, quam contra Papam moverat, super omnes fere inimicos suos exaltari, et ad votum dominari, unde Papa cœpit rogare ea [quæ] pacis sunt. Ceperat namque dictus M[emfredus] jam Neapolim, Barletum,[5] et civitates maritimas, Capuam et alias multas civitates et oppida. Et quod pluris est, corda magnatum et populorum ad se concilians promtus inclinavit. Nec erat aliquis de prælatis ecclesiæ qui domino Papæ, heu heu condoleret; quod profecto non valeo sine lacrimarum profluvio scribere vel pronunciare. Taliter se habet versus fideles Christi dominus Papa, quos teneretur in sinu caritatis affectu

f. 187 a. The Sicilians and Apulians submit to him.

Unpopularity of the Pope.

[1] *elapsis*] elapsi, MS.
[2] Bianca Lancia of Asti.
[3] *infirmata*] informita, MS.
[4] In the margin in pencil.
[5] Barletta.

paterno blandius educare, ut nullus adversitatibus ejus compatiatur, immo potius si quis eum infestet et impetat, etiam malus et reprobus, successibus persequentis congratulatur. A.D. 1256.

Brancaleo senator Romanorum a carcere liberatur.

Brancaleo Romanorum senator, de quo bona fama pullulare non desinit, qui pro executione justitiæ multam a magnatibus Romæ persecutionem toleraverat, a carcere in quo detrusus fuerat, populo procurante, liberatur. Release of Brancaleone.

De adventu regis et reginæ Scotiæ in Angliam.

Mense autem Augusto jam intrante, ex benivolentia et mandato domini regis Angliæ et reginæ, venerunt rex et regina Scotiæ in Angliam cum magno et copioso comitatu honorabilis familiæ, ita ut crederentur secum habere circiter trecentos equos, causa visendi dominum regem et reginam Angliæ; ut Scotorum regina patrem et matrem, regem et reginam, visitaret, et Scotorum rex dominum et socerum suum regem, qui etiam dilectionis affectu ipsum in filium adoptaverat, visitaret, necnon et Anglorum reginam. Sitienter enim concupierunt Anglorum regem et reginam et regnum Angliæ, mores et gestus Anglorum, ecclesias, civitates, et castra, fluvios et prata, silvas et agros, considerare[1] et contemplari, quæ inter omnium regnorum delicias maxime comprobantur. Arrival of the king and queen of Scotland.

Occurrit rex Angliæ regi et reginæ Scotiæ adventantibus.

Quod cum dominus rex Anglorum cognovisset, cum summo gaudio occurrit adventantibus; et ruens in amplexus eorum, dulce cum ipsis miscuit colloquium Their reception by Henry III.

[1] *considerare et contemplari*] consideraret et contemplaretur, MS.

A.D. 1256. et familiare. Convenerant autem ibi de mandato domini regis magnates innumerabiles, qui cum omnes congregarentur, multa milia equorum et plura hominum censebantur. Nec poterat illos aliqua civitas vel illud regale manerium, videlicet Wudestoc, ubi simul convenerant, capere; sed in saltubus et agris fixis papilionibus magnates et milites hospitabantur. Civitas insuper Oxoniarum et villæ rurales circumquaque hospitibus replebantur. A quo loco versus Londonias per diversa itinera, ne deessent tantæ multitudini victualia, Londoniam, quam rex jussit pallis, coronis, et multiplicibus ornamentis redimiri, ut in adventu tantorum hospitum tota civitas, immo et Westmonasterium, gauderet eminus serenata, quod et factum est, ut, die Assumptionis beatæ Virginis consummata magnifice apud Wudestoc tam in ecclesia quam regio palatio, iter versus Londoniam tam rex et regina Scotorum quam rex et regina Anglorum, ut prætactum est, diversis viis propter itinerantium numerositatem arripuerunt.

at Woodstock

and London.

Aug. 15.

Dominus rex venit ad Sanctum Albanum.

The king at St. Alban's. His offerings.

Dominus autem rex cum Londoniam tenderet, venit ad Sanctum Albanum, nec scire poterat adventus ejus die præcedenti ad Sanctum Albanum. Et ibidem Deum et Sanctum Albanum Anglorum prothomartirem devote secundum suam consuetudinem adorans, optulit ecclesiæ quatuor pallas; unam quidem assignavit altari Sancti Albani ad pendendum et maceriam adornandum, aliam altari Sancti Amphibali, scilicet ad pendendum maceriæ, aliam altari Sancti Wlstani, aliam quoque altari Sanctæ Mariæ, videlicet ad pendendum ubi canitur cotidie.

f. 188. Great assembly in London.

Et cum venisset rex Londoniam, occurrit ei Edwardus ejus primogenitus cum aliis multis magnatibus, et ornabatur civitas in adventu dominorum tantorum.

Aderant enim ibi rex et regina Anglorum, rex et regina Scotorum, Edwardus, et magnatum et prælatorum multitudo copiosa. Et petiit dominus Johannes Mansel die Sancti Augustini doctoris, ut liceret ei in crastino tot hospites magnificos reficere, quod et ei concessum est. Invitavit igitur ad prandium magnificum reges Anglorum et Scotorum, comites, barones, et milites; episcopum quoque Londoniensem, et quamplures Londonienses cives, ita ut omnes ejus hospites domus ejus de Tothale capere non poterant. Sed fecit expandi quamplures regales et amplas[1] papiliones, quæ convivas caperent reficiendos. Erat autem tanta convivantium multitudo, ut vix eis septingenta fercula in primo prandio sufficiebant [ad[2] reficiendum]. Nec visum est aliquo tempore, ut aliquis clericus tam optimum festum, tam serenum, tam fœcundum, tamve lautum peragere potuisset; omnes enim splendide et abundanter ac honorifice sunt refecti. A.D. 1256. Banquet given by John Mansel, 28 Aug., at his house at Tothill.

Quidam magnus baro de Hispania venit in Angliam.

Et eodem tempore venit in Angliam quidam magnus baro de Hispania, frater[3] videlicet regis Hispaniæ, profugus et fugatus de Hispania, qui indignationem regis Hispaniæ meritis suis exigentibus [incurrerat], alienæ pecuniæ inhiabat, et auxilio regis Anglorum indigebat. Offenderat enim regem Hispaniæ enormiter, et fugatus a terra illa confugit ad sinus regis Anglorum et Edwardi, ut interpellantes pro eo, ipsum in amicitiam regis fratris sui pristinam concordantes restituerent. Ipse enim offensor errores perpetratos corrigere promtus fuit et paratus. Rex igitur, secundum quod consuevit omnibus alienis, sinum aperuit consolationis, et jussit ei abundanter omnia distribui neces- Arrival of the brother of the king of Spain.

[1] *amplas*] ample, MS., but corrected in the margin.

[2] In the margin in pencil.

[3] Henry, brother of Alphonso X. of Castile.

A.D. 1256. saria. Et commisit ipsos Hispanos custodiæ domini Willelmi Bonquor militis, qui novit Hispanos et eorum mores et consuetudines; fecerat enim plura nuntia regis Angliæ ad regem Hispaniæ.

Rex concessit Huntendonam regi Scotiæ.

Huntingdon given to the king of Scotland, 2 Sept.

Dominus autem rex Angliæ in crastino Sancti Ægidii concessit et incartavit regi Scotiæ Huntendonam, ut eam cum honore ad eam pertinente teneret et haberet, ut[1] aliqui sui habebant prædecessores et tenebant. Et sic decrevit rex diatim depauperatus.

Romana curia ditata est ex prodigalitate Prioris expulsi.

Increase of the Papal revenue from the gifts of the expelled prior of Winchester.

Anno sub eodem, ex prodigalit[at]e prioris[2] Wintoniensis expulsi, recepit mensa papalis incrementum qualibet die per annum unius marcæ argenti in redditu perpetuo, quem dominus Papa patentibus rictibus deglutivit. Sunt autem dies in anno trecenti et sexaginta quinque. Redditus igitur extortus ad tot marcas ascendit. Et tamen cachinnantibus Romanis, recessit idem prior infecto negotio a curia, omni fraudatus proposito [justo][3] desiderato. Nam munera sui adversarii, videlicet electi Wintoniensis, ad plus ascendisse perhibentur.

Death of Bertram de Criol.

Et[4] circa dies illos obiit dominus Bertrammus de Criol, domini regis dapifer et Doveriæ opidanus et custos fidelissimus.

De cupiditate vicecomitum, quæ in uno deprehensa est.

Greed of the sheriffs.

Ipsis quoque temporibus ambitio et amor dominandi potestasque nocendi, quæ de virulenta radice pullulat

[1] *ut*] In the margin in pencil.
[2] William of Taunton or Taynton.
[3] *justo*] In the margin in pencil.
[4] *Et . . . . fidelissimus*] In the margin.

avaritiæ, in tantum sua germina dilatavit, ut quilibet fere vicecomes in Anglia a superveniente aliquo, qui firmam pristinam aucmentare nitebatur, subdole supplantaretur, et cassato duro durior subrogaretur; ut quos prædecessor excoriaverat, successor immisericorditer evisceraret. A.D. 1256.

De vicecomite Northhamtoniæ.

Hæc iccirco dixerim, quia tunc temporis fuerat quidam miles, dives et multis bonis instauratus, cujus terra ad centum libras et quinquaginta æstimabatur. Qui ut de divite ditior efficeretur, procurabat ut vicecomes Norhamtoniæ efficeretur, priore subplantato. Extorsit igitur undique pecuniam, culpis vel causis minime consideratis. Huic nomen erat Willelmus de Insula. Hic dum patriam peragraret, et obiter forte inveniret quoddam pratum pulcherrimum, in quo pascebantur boves pascuales pingues et pulchri, vidit et invidit, et visos concupivit. Et ilico inventa via cavillationis, ait bubulco; "Cujus homo es?" At ille; "Amici tui homo sum," et nominavit dominum suum; "et ejus sunt pecora ista." Vicecomes autem a multo tempore oderat [magistrum[1] bubulci], et tanto astutius studuit ipsum illaqueare, ut ipsius bonis per fas et nefas ditaretur. Dives enim erat [dictus[1] dominus], et vir in tota patria clarus, discretus, et spectabilis. Vicecomes autem intuens bubulcum torvo aspectu, ait ei; "Fur es, et servus furis. Quomodo aliter "tot pecora et speciosa possideret? Tu quidem noc- "turnus boum exactor, et ipse profecto receptator "[erat[1]]." Quod cum infitiaretur bubulcus, affirmans dominum suum et ipsum esse fideles, addidit vicecomes; "Mentiris; et cum [sis][1] latrunculus et latronis "famulus, te capio et pecora quæ dominus tuus furti "receptator educat, ut vendat impinguata." Iratus igitur vicecomes, licet sine causa, captis bobus vel cus- Crime of the sheriff of Northampton. f. 188 *b*.

[1] In the margin, written with a style.

A.D. 1256. Crime of the sheriff of Northampton.

todiæ mancipatis, bubulcum captum et ligatum secum ad domum suam abduxit,[1] cum horribili juramento affirmans, ut vulgariter et usualiter loquar, quod faceret eum cantare; et cantando tam de domino suo quam de seipso, veritatem super furtis perpetratis eminus confiteri. Incarceratum igitur bubulcum tot et talibus exquisitis tormentis fecit torqueri, ut in portis mortis jam constitueretur. Tandem ut cessaret tortor ipsum tam immisericorditer exagitare, clamans assidue, "Con- " fitere, confitere, quoniam fur es," confessus est miser semivivus quoniam fur esset, cum tamen non esset. Et fecit eum vicecomes sisti ante ipsum, et ait; "Nunc confessus es palam audientibus aliquibus, " qui testimonium super hoc valent et volunt per- " hibere, quoniam latro es et latronis famulus, addi- " ceris suspendio judicialiter, sola tibi crux superest " irremediabiliter. Veruntamen, *potens sum crucifi-* S. Joh. xix. 10. " *gere, et potens sum dimittere te;* fac nunc audacter " quod consulo, et liberaberis. Appella dominum tuum " furti, et assere constanter coram justiciariis quoniam " tu fur es et furis famulus. Tu actor, ipse autem " consentaneus et receptator." Servus autem tremens, et timens ne in locum tormentorum expertorum retruderetur, concessit omnia. Quo facto, fecit eum vicecomes adhuc reservari, sed in custodia liberiori, usque ad justiciariorum adventum in brevi venturorum. Hæc autem cum domino bubulci, qui tunc febribus acutis laborabat, [innotescerent,] missis internuntiis utrobique benivolis, a vicecomite in hoc arcto casu misericordiam misericorditer postulabat. Duæ enim angustiæ ipsum mortiferæ comprimebant. Tandem pecunia non minima interveniente, infirmus, donec transisset dies criticus,[2] ut aliquantulum ab infirmitate valeret respirare, vix inducias impetravit. Interim autem convalescens jurisperitos diligenter et studiose consuluit, qualiter a la-

[1] *abduxit*] obduxit, MS. | [2] *criticus*] creticus, MS.

queis posset evadere præparatis. Itaque jam ad plenum edoctus, consolationem recepit simul et sanitatem. Vicecomes autem in incœpta malitia immobiliter persistens, licet a multis blandis sermonibus et opimis muneribus amicabiliter, ut ab incœptis desisteret, postularetur, saltem propter scandalum sedandum processit in persecutionem innocentum. Venientibus igitur justiciariis, fecit bubulcum sisti coram eis, tanquam paratum ut dominum suum furti nequiter appellaret. Et cum mirarentur omnes, quod talia inter tam præclaras personas præpararentur, datum est bonum silentium bubulco locuturo, qui ait in propatulo; "Domini "justiciarii, certe non fur sum, nec furis socius vel "minister. Sed iste vicecomes, ut dominum meum "perimeret, tormentis fecit me torqueri miserabilibus "et diuturnis, ita ut clamor meus totam viciniam "commoveret, ita ut cogerer quicquid vellet confiteri. "Et cum confessus fuissem, me furem esse, cum tamen "non essem, subjungens ait; 'Nunc confessus es quo-"'niam latro es, solummodo crux tibi superest. Ve-"'runtamen te liberabo, si dominum tuum ut fur "'furem appellaveris.' Et quicquid tunc promiserim "cruciatibus infatuatus, nunc palam protestor, assero, "et affirmo, quod fidelis domini fidelis servus sum, rei f. 189.
"vero seriem intimo cum veritate. Et si quis vel me "vel ipsum contradicendo furti vel alterius sceleris "appellaverit, secundum regni leges et jura nos rite "defendemus." Domino insuper bubulci, qui præsens aderat, omne genus sceleris constanter infitiante, considerabant justiciarii diligenter et argute hujus seriem narrationis, quoniam verba hæc nimis erant contra vicecomitem suspecta. Sciebat enim totus comitatus et quidam justiciariorum, quod vicecomes cavillosus, avarus fuerat, et conductitius. Et ipsi bubulci dominus in plenis comitatibus quandoque iniquo judicio et impetuosis sententiis vicecomitis obviando, tanquam justus et discretus contradicebat, propter quod oderat eum et persequebatur. Erant insuper dominus et

A.D. 1256. Crime of the sheriff of Northampton.

A.D. 1256. servus famæ integræ et illibatæ, ita ut nunquam infames de furto vel alio crimine notarentur. Hæc omnia justiciarii non absque ratione trutinabant. Sed quia vicecomes vir fuit autenticus, generosus, et magnus domini regis ballivus, noluerunt [in[1] eum] mortis sententiam, licet multipliciter promeruisset, præcipitanter fulminare. Ascendit igitur clamor iste querulus usque ad regem et regis curiam, qui de immanitate sceleris vehementer mirabatur. Sed juxta quod scriptum est, *descendam et videbo utrum clamorem opere compleverint*, misit dominus rex peritos et sagaces virosque potentes, qui nec timore, nec prece, nec pretio corrumperentur, hujus rei diligentes inquisitores, ut nota veritate et facta condigna ultione, cæteri perterriti consimilia facere formidarent, videlicet comitem Gloverniæ, comitem Legrecestriæ, Henricum Bathoniensem, et Robertum Walerannum, milites, legum regni peritos. Qui cum facta super hoc per milites comitatus diligentissima inquisitione, et pejora prioribus de vicecomite invenissent, nuntiatum est regi. Qui attonitus, et omnes qui audierant, mirabantur de tanta iniquitate perpetrata.[2] Cum igitur merito vicecomiti mors ignominiosa immineret, videlicet ut ad patibulum tractus suspenderetur, uxor ejus anxia rapido cursu regem et reginam Scotorum adiit, flebili clamore et fletu postulans, ut tanto malo imminenti obviare suis intercessionibus versus dominum regem Angliæ dignarentur. Dominus insuper Johannes [Mansel[1]] misertus tantæ calamitati, fecit verba pro femina miserabili. Et cum intervenissent rex et regina Scotorum pro ipso vicecomite manifesto reo, noluit dominus rex Angliæ ipsos contristari tantos intercessores, et concessit ei vitam et membra, sed coactus et invitus, quia multum offensus extitit et merito. Et sic *per mulierem fidelem*, prout dicit Apostolus, *vir* salvatur *infidelis*. Hæc iccirco plenius huic paginæ duximus commendanda, ut sciat lector quan-

Crime of the sheriff of Northampton.

Gen. xviii. 21.

The sheriff is saved by the intercession of the king and queen of Scots.

1 Cor. vii. 13, 14.

[1] In the margin in pencil.

[2] *perpetrata*] perpetranda, M.S. but corrected in the margin.

tum Deo displiceat cum executione nocumenti tirannica malignitas, secundum illud poeticum,[1] A.D. 1256.

"Satis est nocuisse
"Posse nocere; nihil facias quod postea velles
"Non fieri; sed sit mens cauta præambula facti."

Prior et conventus Dunelmensis nequaquam consentire voluerunt prædictæ obligationi, neque prior vel conventus de Giseburne.

Ut autem manifeste pateat cuilibet lectori, quod hæc virulenta obligatio, quæ ab episcopo Herefordensi emanat, fontem habuisset initialem ab ipso Papa, nisi bulla adulteretur, has literas duximus huic libello, ut perpetuetur memoria miseri[æ] prælatorum modernorum et servitutis ecclesiæ [2] commendandas.

Literæ Papales miserabiles.

"Alexander,[3] etc. dilecto filio magistro Rustando, etc. Letter of Pope Alexander IV. to Rustand respecting the payment of the money for the Sicilian affair.
"Cum olim Bertoldo, marchioni de Cambig̃.,[4] pro negotio regni Siciliæ procuratione duo milia uncearum [5] auri per dilectos filios, Reinaldum, Reinerum, perinde Scotti [6] et Christofori [7] Colom̃, eorumque socios cives et mercatores Senenses, persolvi mandaverimus, et propter hoc quædam monasteria et [8] ecclesiæ regni Angliæ fuerunt in duobus milibus marcarum sterlingorum novorum de mandato nostro eisdem mercatoribus obligata; quia prædictus marchio et fratres sui multorum beneficiorum, quæ a nobis et

[1] From the Poetria Nova of Geoffrey de Vinsauf, 2,081–2,083. Leyser's *Poemata medii ævi*, p. 977.

[2] *ecclesiæ*] ecclesiastice, MS. but corrected in the margin.

[3] This is also given in the Additamenta, MS. Cotton. Nero D. 1 f. 72*b*, (N.)

[4] Sic MSS. It is an error for Hohenburg or Honebruch. *See* the Fœdera, i., pp. 311, 314, 315 (Record Edition).

[5] *uncearum*] So N. MS. has *anceaꝝ* with *marcarum* in the margin written with a style.

[6] *Scotti*] Scocci, N.

[7] *Christofori*] Christoforum, N.

[8] *et*] from N.

A.D. 1256. Letter of Pope Alexander IV. to Rustand respecting the payment of the money for the Sicilian affair. f. 189 b.

" ecclesia Romana receperant, immemores existentes,
" manifestam proditionem adversus nos et eandem eccle-
" siam et carissimum in Christo filium nostrum regem
" Angliæ illustrem commiserunt in regno prædicto
" Siciliæ, propter quod omnibus beneficiis et gratiis a
" nobis impensis eisdem merito sunt privandi; et de
" hujusmodi pecunia non nisi tantum trecentæ unceæ
" fuerunt per dictos mercatores eisdem marchioni et
" fratribus persolutæ; discretioni tuæ in virtute obe-
" dientiæ per Apostolica scripta firmiter præcipimus,
" mandantes quatinus prædicta duo milia marcarum
" ab hujusmodi monasteriis et ecclesiis colligas vel per
" alium colligi facias, et hoc per dilectum filium ma-
" gistrum Bernardum de Senis, capellanum et nuntium
" nostrum, vel per quemcunque alium collegam[1] suum, et
" eisdem mercatoribus antedictis[2] assignata, valore præ-
" dictarum trecentarum uncearum[3] auri dimisso merca-
" toribus sæpedictis,[4] residuum tibi facias a detentoribus
" exhiberi, contradictores et detentores hujusmodi per
" censuram ecclesiasticam appellatione postposita com-
" pescendo, non obstantibus aliquibus literis Apostolicis
" vel indulgentiis, cujuscunque tenoris existant, impe-
" tratis vel in posterum impetrandis, per quas hujus-
" modi solutio impediri valeat vel differri, seu si
" aliquibus literis[5] Apostolicis a sede Apostolica sit
" indultum, quod excommunicari, interdici nequeant,
" vel suspendi. Postquam vero prædictam pecuniam
" collegeris vel receperis ab ejusdem detentoribus qui-
" buscunque, tu monasteria ipsa et ecclesias supradictas
" ab obligatione, qua super solutione facienda merca-
" toribus ipsis de supradicta[6] summa pecuniæ tenebantur, Apostolica auctoritate absolvens, instrumenta

---

[1] *collegam*] collecta, N.; both MSS. have *sunt* for *suum*, but it is corrected in MS. in the margin.

[2] *antedictis*] om. N.

[3] *uncearum*] So N.; marcarum MS.

[4] *sæpedictis*] antedictis, N.

[5] *literis Apostolicis*] om. N.

[6] *supradicta*] prædicta, N.

A.D. 1256. Letter of Pope Alexander IV. to Rustand respecting the payment of the money for the Sicilian affair.

" publica et literas super hujusmodi obligatione con-
" fecta viribus in posterum carere decernas. Quid
" autem et quantum ab hujusmodi monasteriis et
" ecclesiis, vel magistro Bernardo et mercatoribus supra-
" dictis et aliis detentoribus quibuscunque receperis,
" dilectis filiis Carbuco et Jacobo de Last. vel eorum [1]
" alteri sociis, Reinero, Gileberto Cremonensi, et mer-
" catoribus [2] Florentinis, qui pro munitionibus civita-
" tum et castrorum et aliorum locorum ejusdem regni
" Siciliæ duo milia marcarum sterlingorum nobis libe-
" raliter mutuarunt, ad quarum solutionem nos et
" ecclesiam Romanam eis certo termino faciendum
" obligati sumus eisdem, sicut caram gratiam nostram
" habes, assignare procures. Non obstante, quod tibi
" super solutionibus de quibusdam pecuniarum sum-
" mis eis et quibusdam [3] aliis communiter faciendis
" alias direximus scripta nostra, quantitatem pecu-
" niæ, quam eis duxeris assignandam, tuis nobis pa-
" tentibus literis intimando. Nos igitur [4] de hujusmodi
" summa pecuniæ in prædictis, [si] Carbuco et Jacobo,
" vel eorum alteri fuerit nostro et ecclesiæ Romanæ
" nomine persoluta, reputabimus nobis et ecclesiæ
" prædictæ fore plenarie satisfactum. Mandatum au-
" tem nostrum taliter studeas adimplere, quod ipsos
" Carbucum et Jacobum propter hoc non oporteat
" ulterius ad nos habere recursum. Quod autem hæc
" omnia de voluntate nostra procedant, eidem regi
" intimare procures. Abbates vero et priores, et con-
" ventus monasteriorum et ecclesiarum, quæ propter
" hoc obligata fuerunt, necnon et quantitatem pecuniæ,
" in qua quodlibet eorum monasteriorum et quælibet
" ecclesiarum ipsarum tenetur ex obligatione hujus-
" modi, præsentibus fecimus annotari. Prior et con-
" ventus Dunelmensis in quingentis marcis, Bathoni-

[1] *eorum*] horum, N.
[2] *mercatoribus Florentinis*] mercatorum Florentinorum, MSS.
[3] *quibusdam*] N.; quibus, MS.
[4] *igitur*] ergo, N.

A.D. 1256. " ensis[1] in quadringentis marcis, abbas[2] et conventus " de Thorneia [ordinis Sancti Benedicti][3] in quadrin- " gentis marcis, abbas[4] et conventus de Croilandia " [ejusdem ordinis][3] in quadringentis marcis, prior[5] et " conventus de Giseburna ordinis Sancti Augustini in " trecentis marcis, fuerunt auctoritate sedis Apostolicæ
Anagni, June 22. " obligati. Datum Anagniæ, duodecimo kalendas Julii, " pontificatus nostri anno secundo."

Bonus zelus.

Hard case of the English prelates. Cum autem audissent prælati Angliæ, ut prædictum est, quod Papa et rex confœderarentur in subversionem Anglicanæ ecclesiæ, quod intelligi potest per prædicta, adeo in ambiguum rotabantur et quasi inter duas [molas] conterebantur, ut cæci nescirent penitus quid agendum. Veruntamen prior[6] et conventus Dunelmensis, neque prior vel[7] conventus de Giseburna aliquo modo voluerunt flecti, ut consentirent illi virulentæ obligationi, ut ipsi suas ecclesias tam enormi servituti inclinarent, licet omnes fere alii genua Baal incurvarent. Sed steterunt, et suspensionem diutinam et Romanæ curiæ persecutionem et mercatorum, id est, usurariorum convicia, jurgia, et comminationes, alacriter et viriliter pro libertate suæ ecclesiæ dimicantes sustinuerunt. Et sicut ipsi doluerunt non habere in tali certamine consortes, ita timuerunt super omnia papales, ne alii præstarent illis in tribulatione subsidium compatiendo, et similia cum suis fratribus aggrediendo. Sed pusillanimes et meticulosi incurvati sunt, ut ab hostibus calcarentur. Et sic non erat qui solatium impenderet vel subsidium exhiberet, sed divisi, quasi vento agitati, quilibet, quæ sua fuerant, caritatis expertes, defendeba[n]t

3 Reg. xix. 18.

They are divided, and so fall.

[1] *Bathoniensis*] Barthoniensis, MSS. *Thomas.*
[2] Thomas de Castre.
[3] From N.
[4] Ralph de Marisco.
[5] Simon.
[6] Bertram de Middleton.
[7] MS. repeats *prior vel.*

et defendendo succumbeba[n]t. Et hæc cornua præsta- A.D. 1256.
bant inimicis.

Rex Castellæ minatur invadere Wasconiam, quia quædam pacta non observantur quæ scripta sunt.

Per idem tempus, cum dominus rex, jam factus f. 190.
egenus et expers thesauri, ita pecuniæ inhiaret, ut vina Wasconensium diriperet, et sine precii solutione, quam pacationem appellamus, ipsi vinitores et alii mercatores vacui et inanes redierunt, graves super his querimonias magnatibus terræ suæ reponentes. Et præcipue coram rege Castellæ, qui pacis mediator fuit inter dominum regem Angliæ et Wasconenses, et formam pacis in cartam redegit, quæ ad signum cancellatorum ensium in libro scribitur Additamentorum.[1] Quod cum rex Castellæ audisset, supra modum motus et commotus, in hæc verba contumeliosa prorupit, dicens; "Pœnitet me ipsi regi Angliæ confœderari, "qui nec verba sed nec cartas custodit inviolatas, "nec juramenta transgredi erubescit, vel in canonem "latam præcipitari. Licet igitur ac decet fidem non "observanti pacta inita non observare." Minabatur igitur sub sermone terrifico Wasconiam hostiliter intrare, et eam suo dominio mancipare. Rex insuper Francorum, quia jam treugæ expiraverant, non leviora comminabatur. Dominus igitur rex Anglorum, de talibus malis, nec mirum, perterritus,[2] [misit] ad regem Castellæ Johannem de Gatesdene, militem, et quosdam alios solempnes nuntios, ut animum ejus mitigarent. Qui inter cætera verba ornata et moderata hæc etiam, ut verbi prudens et facundus atque literatus, dicitur pronuntiasse: "Domine rex serenissime, quid potuit "Deus Omnipotens plus fecisse beneficii et libertatis "quam [mundo] dedisse Filium Suum ad illius libera- "tionem ac redemptionem?" Cui rex; "Nescio, quia

Complaints as to Henry III. before Alfonso X. from the wine and other merchants of Gascony.

Henry III. sends John of Gatesden to Alfonso.

[1] MS. Cotton. Nero D. 1, f. 125. | [2] *perterritus*] perturritus, MS.

A.D. 1256. " maximum fuit illud." Cui Johannes; "Hoc profecto " fecit tibi dominus meus rex Angliæ. Dedit nempe " tibi filium primogenitum suum, universorum hæ- " redem, specie elegantem. Ne igitur irascatur serena " discretio tua tali ac tanto amico tuo, in te tanquam " fratrem suum confidenti." Et sic quievit regalis indignatio. Veruntamen Gasto et alii domini regis Angliæ proditores, de protectione ipsius regis commoti, caput extulerant, et quædam certamina incœpta continuarunt.

Nota novam fraudem inauditam de decanatu Eboracensi.

A dean of York installed by Papal authority alone.

Per idem tempus, venerunt quidam ignoti in ecclesiam Eboracensem, in hora dum discumberent homines soli mensæ intendentes, clanculo intrantes; inquisiverunt a quodam ibidem orante, quodnam esset stallum decani. Et responsum est, hoc, demonstrato stallo decanali. Duo igitur tertio,[1] quem installarunt, dixerunt; "Frater, nos te auctoritate papali installamus." Quod cum cognovisset archiepiscopus Sewalus, noviter creatus et quandoque illius ecclesiæ decanus, doluit inconsolabiliter de tali fraude perpetrata, et factum illud subdolum, quantum in se potuit, irritavit. Fraudulenti[2] tamen Romanam curiam, de qua venerant, adeuntes, illum bonum virum et modestum, archiepiscopum videlicet, interdici fecerunt, et dampnis et laboribus immensis fatigarunt. Quæ omnia sanctus præsul sustinuit in patientia, ut immineret ei evidenter tribulatio, quam magister, ejus amicus quondam et socius, Sanctus Edmundus, prædixerat profuturam. Hæc autem fraudulenta præsumptio omnes canonicos ita reddidit attonitos, quod quid agendum penitus ignorarunt. Absurdum namque et omni rationi dis-

[1] Jordan.

[2] *fraudulenti*] fraudelenti, MS.

sonum, immo detestabile, eis merito videbatur, tam nobilem præbendam, tam arduum officium, despicabili et ignoto, sic intruso, conferri permittere, ut in tam nobili ecclesia fieret talis et taliter suo archiepiscopo secundarius. Auctoritatem tamen tirannicam domini Papæ, cui rex se totum inclinavit, et ut aptius dicam, incurvavit, vehementer formidabant. A.D. 1256.

Coacti sunt monachi Cisterciensis ordinis redeuntes de capitulo in litore solvere theloneum.

Rex præcepit ne aliqua gratia exhiberetur Cisterciensibus, sed ut vexarent eos vicecomites et alii regii satellites, nec fieret eis jus, nisi commune. Et iratus quia intercessores procurabant pro eis, permisit ut exigeretur et extorqueretur ab illis, cum redirent de generali eorum capitulo, theloneum, quod vulgariter dicitur paagium, contra libertatem et antiquam et approbatam eorum consuetudinem. Unde multi super hoc non præmuniti cucullas et tunicas vendere cogebantur. The king oppresses the Cistercians. f. 190 *b*.

De obitu quorundam episcoporum.

Eodemque anno cœpit ægrotare letaliter archiepiscopus Burdegalensis,[1] jam senex et decrepitus. Et cum penitus crederetur, qui semivivus extitit, mortuus, episcopus Herefordensis, qui summo desiderio ad illum archiepiscopatum ambiens anhelabat, impetratis literis domini regis, quem habuit favorabilem, utpote thelonearius ejus, cum veritas pateret quod viveret, iter, laborem, operam perdidit, et expensas, multis sannis appetitus, sicut de quodam magistro Lambino dicitur contigisse de quo, licet tantillum a materia digrediar, duo versiculi componebantur; Illness of the archbishop of Bordeaux. The bishop of Hereford hopes to succeed, and acts as if he were dead.

" Ære dato multo, nondum pastore sepulto,
" Lambit adoptatum Lambinus pontificatum."

[1] Gerard de Malemort.

A.D. 1256. Deaths of the bishops of Llandaff, Carlisle, and Ely.

Eodemque tempore obiit Landavensis,[1] et alius[2] est substitutus. Eodem quoque anno episcopus Karleolensis, magister scilicet[3] . . , in principio Octobris, qui, sicut episcopus Elyensis, vix uno anno suum rexerat præsulatum, de medio sublatus [est]. In quibus pendula gloria dignitatis sæcularis, quam sit transitoria, luce clarius declaratur. Episcopus autem Elyensis Willelmus, in itinere Hispanensi, dum regi terreno ministraret obsecundans, ad tribunal Summi tractus Imperatoris, in fata concessit peregrinus. Cor autem ipsius ad suam ecclesiam Elyensem defertur tumulandum solempniter in eadem. Episcopus quoque Cestrensis, paraliticus, magister videlicet Rogerus de Weseham, die Omnium Sanctorum, ultro suo concessit episcopatui. Obiit quoque eodem tempore prior de Neuburgo, Johannes canonicus; qui sicut episcopus Elyensis W[illelmus], de quo prædictum est, domino regi familiaris et consiliarius extitit specialis.

The bishop of Lichfield resigns.

Death of John, prior of Newburgh.

Quid rex tunc faceret ad scaccarium.

Oct. 9. The king's exactions from the sheriffs and the cities.

Anno quoque sub eodem, dominus rex venit die quarta ante diem Sancti Edwardi ad scaccarium, et sedentibus ibidem baronibus, ore proprio pronuntiavit, quod quilibet vicecomes, qui in octavis Sancti Michaelis non apparuerit singulis annis, cum ostensione pecuniæ regis, tam de firmis quam amerciamentis, et aliis modis ei debitis, prima die sit amerciatus ad quinque marcas, secunda ad decem, tertia ad quindecim, et quarta sit redimendus, si absens fuerit. Similis quoque pronuntiatio facta fuit per eundem regem contra civitates, quæ libertates habent et per proprios[4] ballivos ad scaccarium respondent; ita scilicet quod quarta die amittant libertates suas, nisi comparuerint

[1] John de la Ware.

[2] William of Radnor.

[3] Sic., a blank for the name (Thomas Vipont).

[4] *proprios*] priprios, MS.

eo modo quo vicecomites debent comparere. Et sciendum quod eodem die amerciati fuerunt omnes vicecomites Angliæ, scilicet quilibet ad quinque marcas, pro eo quod non distrinxerant in comitatibus quemlibet habentem decem libratas terræ, ut fieret miles; vel dilationem quærerent a rege, prout eisdem præceperat per literas suas vicecomitibus directas. A.D. 1256. All the sheriffs in England fined.

Eligitur rite supprior Elyensis in episcopum Eliensem.

Dominus rex, qui dominum Henricum de Wengham, sigilli sui bajulum, promovere cupiebat, speciales literas supplicatorias et solempnes nuntios conventui Elyensi direxit; petens urgenter et instanter, ut dictum dominum Henricum in episcopum et suarum eligerent pastorem animarum. Conventus autem considerans notitiam sui supprioris, secundum illud ethicum, The king tries to have Henry de Wengham elected bishop of Ely.

" Ignotum tibi tu noli præponere notis," Cato, Distich. i. 32. (p. 120, ed. Arntzen).

ipsum memoratum suum priorem, Hugonem videlicet de Belesale, in suum episcopum elegerunt. Rex autem iratus forte pro repulsa, electum non acceptavit, et quibusdam cavillatoriis exceptionibus ipsum refutavit; præcepitque vel conniventibus [oculis] permisit, ut Johannes Walerannus, cui custodiam episcopatus illius commiserat, ut silvas explanans omnia devastaret, quod et ipse plenius quam permissum fuerat vel concessum [fecerat], episcopatum suis bonis graviter viduaret. Quod et factum est, ita ut inimici episcopatus lacrimari possent, et beata Etheldreda ad vindictam provocari. Hugh of Balsham, the prior, elected. The king's revenge.

Nota quod ecclesia Sancti Albani contra jus supposita est interdicto.

Eodem anno, protervientibus papalibus exactoribus, ecclesia beati Albani, circa festum Simonis et Judæ, f. 191. St. Alban's under an

A.D. 1256. interdict (28 Oct.) for fifteen days.

per quindecim dies supposita est interdicto; non quia magnificis destituta sit privilegiis, sed quia hæc adjectio detestabilis, "Non obstante," omnium sanctorum patrum pias enervat concessiones et annullat auctoritatem. Maluit igitur conventus injustam ac violentam sententiam, ne contemptus tribulationem suscitaret, observare reverenter, quam temere non tenere. Cessavit igitur a campanarum pulsatione divinorumque celebratione, et interim in capitulo horas canonicas cum matutinis complevit voce demissa. Animante igitur fratre Johanne de Dia, qui quasi vices egit legati tunc in Anglia, conventus divina modo consueto celebravit.

Scandalum oritur in cœnobio Glastonensi.

Troubles at Glastonbury.

Eodem anno, quibusdam controversiis inter episcopum Bathoniensem et conventum Glastonensem exortis, intrusus quidam[1] in illud cœnobium violenter et invito episcopo auctoritate regia cœpit omnia ausu temerario ordinare, sigillum sibi adulterinum fabricare. Interim dum episcopus pro jure suo prosequendo Romam peteret, rerum fiebat utrobique distractio. Intrusus autem quoscunque poterat convocat nebulones et girivagos; et convocatos indignos, in læsionem honoris monastici, ut suam partem contra episcopum roboraret, monachavit decem et octo, et tertia die fecit professos, non veritus istam Dominicam incurrere comminationem, immo potius maledictionem, *Væ homini, per quem scandalum* suscitatur. Similique modo nobilis ecclesia Wintoniensis scismate deturpabatur. Et sicut illi histriones, quos electus Wintoniensis in contumeliam prioris convocatos monachaverat, apostatantes recesserunt, sic non aliud ab istis sperabatur.

S. Matt. xviii. 7.

[1] Robert Pederton. Roger Forde was abbat of Glastonbury.

Stabiliuntur in episcopatibus suis Dublinensis et Eboracensis. A.D. 1256.

Temporibus quoque sub eisdem, stabiliuntur prospere in archipræsulatibus suis Dublinensis, scilicet magister Fulco Basset,[1] et Eboracensis, magister Sewalo, Domino manum apponente, post multas ipsorum episcopatuum vastationes irrestaurabiles. Et sic regis auctoritas, eo ipso procurante, cum regni dignitate diatim declinavit. The archbishops of Dublin and York established in their sees.

Episcopus Herefordensis sibi colligit pecuniam.

Episcopus Herefordensis, non considerans reipublicæ utilitatem, sed quæ sua esse possent investigans, de licentia Papæ et regis decimam sibi colligit et appropriat in finibus Hiberniæ et partium conterminarum, videlicet non minimam pecuniæ quantitatem, quam pretium sui laboris reputavit et suæ præmium proditionis; fecitque ipsam sibi tam districte colligi, ut pudor prohibuerat modum extorquendi recitare. Et quia fraus metu carere non consuevit, meticulosus armatus et armatis vallatus incessit. Shameful extortion of the bishop of Hereford.

Apud Wintoniam prospere stabilitur Andreas prior intrusus.

Ipso quoque anno muneribus electi Wintoniensis in curia Romana discurrentibus, et simonialibus præmiis et precibus prioris intrusi Wintoniensis, quem idem electus creaverat, intermeantibus, stabilitur intrusus, scilicet Andreas. Alteri[2] autem post labores transalpinos et pecuniæ infinitam effusionem et enormem sui prioratus læsionem quoddam manerium ad sui sustentationem providetur. Conventus autem dispersus imperiose sub pœna anathematis convocatur ab electo; et Andrew, the intruded prior of Winchester, established there.

[1] This is Fulk de Saundford; I suspect "Basset" is a confusion made by Paris with the Bp. of London.

[2] William of Taunton or Taynton.

A.D. 1256. Increase to the Papal revenue by his means.

sic diatim in nobilibus ecclesiis conventualibus obprobria per scismata suscitantur. Quæ propter discordias et ambitiones curiæ Romanæ pabula ministrantur; ita videlicet ut per hanc solam discordiam additus est annuus redditus mensæ papali qualibet die una scilicet marca argenti.

Applicuit archiepiscopus Cantuariensis rediens de partibus Ytaliæ.

Return of archbishop Boniface, 25 Nov.

f. 191 *b*.

Thomas of Savoy not released.

Circa festum beatæ Katerinæ applicuit Cantuariensis archiepiscopus de partibus Ytaliæ, post multas inutiles Anglicanæ pecuniæ effusiones et labores infructuosos; qui parum profecit in bellicis negotiis[1] apud Taurinam civitatem. Nec est liberatus frater ejus Thomas, quandoque comes [Flandriæ], a carcere civium, licet Sabaudienses omnes vires effuderint ad ipsius liberationem, et quamvis Papa ipsum liberare conaretur, scribens reginæ Anglorum contra cives, ad eorum impedimentum. Idem enim Thomas cives læserat enormiter, eisdem injuriando.

Walenses multiformiter oppressi ad patriæ suæ liberationem eriguntur.

Rising in Wales, 1 Nov.

Et circa festum Omnium Sanctorum, Walenses multiformiter oppressi et sæpius venditi pretium augentibus, tandem per Galfridum de Langeleia militem, regium exactorem, tirannice supra modum oppressi, ad defensionem patriæ suæ et legum suarum observationem eriguntur. Et confœderati invaserunt partes Angliæ Walliæ conterminas, et homines Edwardi, domini sui, quod tamen minime sunt confessi, hostiliter invaserunt. Et prosperatum est opus martium in manibus eorum; ita ut crederentur consensum in conterminis invenisse.

[1] MS. repeats *negotiis*.

Edwardus autem hæc audiens ilico ad sinum comitis Ricardi avunculi sui confugit; quia dominus rex pauper factus est et inglorius, et pecuniam, videlicet quatuor milia marcarum, mutuo cepit ab eodem, ut guerram contra præsumptuosos ausus Walensium et moveret, et motam usque ad internecionem ipsorum continuaret, et impetus eorum potenter reprimeret temerarios. Sed tota hiems illo anno adeo maduit procellosa, ut Walensium terra tota, quæ invia est et palustris, Anglicis immeabilis penitus extitisset. Et sic labor Edwardi et expensæ cassæ factæ sunt et inanes. Pœnituit igitur Galfridum memoratum, sed sero, prælia suscitasse, et Walenses, sicut quandoque fecerat paucis transactis annis Angliæ Boreales, feraliter depauperasse. Fuerunt namque qui dicerent, quod jacturas Edwardi, prout ejus potestas extenderet, idem Galfridus volens nolens resarciret.

A.D. 1256. Edward flies to his uncle, Richard of Cornwall.

His trouble and expense in Wales in vain.

Familia Edwardi gratiam demeretur Anglorum.

Familia autem Edwardi, ipso permittente, adeo omnium, per quos transitum fecerat, incolarum tam possessiones quam personas perturbavit, ut ejus respectu patris sui domini regis injuriæ leves censerentur. Ruptarii enim et prædones, quos sua curia educavit, longe lateque scatentes, negotiatorum equos et bigas et compatriotarum victualia violenter rapuerunt et abduxerunt. Et ut de multis exactorum improbitatibus unam explicem, hanc lectoribus hujus paginæ duximus explicandam. Cum dictus Edwardus venisset ad comitem Ricardum, ut prælibatum est, et ipsum apud Walingeford invenisset, et ipse in castro civiliter receptus hospitaretur, ejus familia in prioratum castro vicinum se procaciter et impetuose ingessit, non, ut moris est, hospitium postulando. Secus quoque quam decuit aut licuit, monachis irreverenter repulsis, omnia mensæ necessaria, ignis fomenta, jumentorum pabula, diripien-

Ill conduct of Edward's followers at Wallingford.

A.D. 1256. tes, ostia, fenestras, et tripodes confringentes, famulos monachorum, quasi vilia mancipia vel latrones convictos, retrudendo, et convitiis lacessitos vel baculis appetitos retroire compulerunt; vixque concessus est locus refectionis, pransuris locutorium et potantibus dormitorium. Amici autem Edwardi volentes errorem palliare, non malitiæ, sed pueritiæ, omnia hujusmodi ascribebant deliramenta, non considerantes illud Lucani pronosticum;

Pharsalia, viii. 281.

"Ætas Niliaci nimium suspecta tiranni;
"Ardua nempe fides maturos exigit annos."

The Welsh at Chester.

Interim Walenses non considerantes vel formidantes Edwardi vel familiæ ejus tirannidem, usque ad Cestriam, omnia obstantia diripientes, hostiliter pervenerunt; licet nunquam quondam Lodowicus tam sordidos effractarios in Angliam secum perduxisset.

Novum præceptum et inauditum.

Strange royal edict.

Tempore quoque sub eo, jussit rex districte, ne exire permitteretur a cancellaria regio sigillo consignatum, fratri suo Ricardo, comiti Gloverniæ Ricardo, Petro de Sabaudia, vel alicui fratrum suorum, nocivum vel dampnosum, pro quacunque causa, aliquod breve; quod manifeste patet esse omni juri et paci regni contradictorium.

f. 192.

De mensuris tritici et ulnis calumpniatis.

Oppressive inquiries into measures.

Præcepit itaque rex eodem tempore, ut satellites ejus mensuras vini sive cervisiæ, quas lagenas vel galones appellamus, et mensuras tritici, quas *busselos* dicimus, et trutinalia pondera, diligenter considerarent; ut quærentes nodum in cirpo,[1] tam insontes quam sontes amerciarent, et graviter supra merita punientes,

[1] Terent. And. v. 4, 38.

argumentose nimis fiscum augmentarent. Et ita cotidie nova vulpina argumenta excogitabantur ad pecuniam extorquendam. Rapiebantur passim possessiunculæ negotiatorum, nec solvebantur pretia pro ablatis; gaudebantque spoliati, si sine convitiis et alapis evadere valuissent. Sicque sicut nuper de clientela, quod vulgariter serganteria[1] dicitur, materia pullulaverat pecuniam extorquendi, sic nunc de sequela curiæ, de cogendis fieri militibus, de mensurarum inquisitionibus, et multis aliis lupinæ rapacitatis commentis, rapinæ succrescebant in regni vastationem et ecclesiæ servitutem. Erantque tales tiranni in Anglia, ut quasi multi[s] regulis antiqua viderentur tempora renovari. A.D. 1256.

Multiplicantur ecclesiæ oppressiones tempore hujus Papæ, cum contrarium speraretur.

Diebus sub eisdem, dominus rex pessimo fretus consilio, tantam pecuniam a papalibus negotiatoribus mutuo accepit, ut filium suum Edmundum in regnum Siciliæ promoveret, ut seipsum in summæ paupertatis vinculis irretiret. Papa autem, qui nec falli debuit nec fallere, regis fidem adhibuit assertionibus, quas liquido scire potuit, si vellet, fuisse penitus umbratiles et fallaces. Dedit enim intelligi in mandatis ipsi Papæ dominus rex, quod Anglia pecuniæ puteus extitit inexhaustus, quem nullus poterat exsiccare; item quod nunquam in Anglia [rex] tam dilectus, tam pecuniosus, sicut ipse,[2] prævixisset; cum tamen Papa per multos sibi familiares, qui tunc Romæ fuerant, contrarium poterat didicisse. Usuræ igitur pecuniæ alienæ regem obligantes cum pœnis ad plus quam centum cotidie libras ascenderunt, ita ut immineret tam clero quam populo Anglico desolatio cum ruina. Oppressions for the Sicilian business.

[1] *serganteria*] seganteria, MS. | [2] MS. repeats *in Anglia*.

A.D. 1256. *Stephanus abbas Clarevallensis depositus latet semotus.*

Deposition of Stephen, abbat of Clairvaux.

Eodem anno, cum abbas Clarevallensis Stephanus,[1] constructor nobilis domus, quæ Chardenai dicitur, apud Parisius, prædecessoris sui beati Bernardi pedetentim vestigia sequeretur, in ultimo capitulo Cisterciensi generali deponeretur, ipse patienter ad instar Joseph fratrum suorum morsus sustinuit et invidiam. Consuevit enim livor eminentes impetere. Impositum quippe fuit ei, quod contra Cisterciensium statuta impetraverat a domino Papa privilegium, ut a statu dignitatis suæ nunquam privaretur, sed abbas perpetuo Clarevallensis permaneret. Quod tamen falsum fuisse, postea liquido probabatur. Quia cum Papa de veritate certificaretur, et jussisset ipsum [restitui], punitis graviter accusatoribus, rex Francorum respondit, tanquam ordinis Cisterciensis[2] zelator et protector, [ut] grave scandalum generaretur ordini, si quem in capitulo suo generali deposuerant graves personæ, factum eorum cassaretur. Scripsit igitur sic domino [Papæ], et quod petivit, impetravit. Stephanus autem, ne læderetur ordinis auctoritas, restitui recusavit, asserens se magis esse deoneratum quam dehonoratum, et sibi ipsi modo [magis] vacare et prodesse, quam cum præesse consuevit. Et sic de magno major merito est effectus.

Walenses, contempta prece comitis Ricardi necnon et regis, super conterminos Walliæ barones incendiis, prædis intendunt, et rapinis.

Progress of the rising in Wales.

Ipsis quoque temporibus, Walenses, licet ipse dominus rex, necnon et comes Ricardus, ne impediretur suum arduum negotium, humiliter postulassent ut, saltem ad horam, ab eorum impetu temerario desis-

[1] Stephen of Lexinton. He had obtained a faculty for erecting the house at Chardonnet from Innocent IV. in 1244. See above, pp. 528, 529.

[2] *Cisterciensis*] Cestr., MS.

terent, noluerunt quiescere, videntes tempus hiemale madidum sibi fuisse oportunum, diverticula autem et latibula consueta, ipsis Walensibus meabilia, et Anglis invia et investigabilia. Continuantes igitur guerram suam, Griffinum de Brunfeld, quia ad regem confugit, insequuntur fugitivum et ad sinum regis convolantem. Et cum corpus nequirent comprehendere, terras ejus ferro et incendio cœperunt, necnon et baronum conterminorum, feraliter devastare. Erant namque equites ad decem milia eorum armati, pedites autem multo plures. Qui mutuo confœderati, tactis Evangeliis, juraverant se strenue et fideliter usque ad mortem pro libertate patriæ suæ et avitis legibus decertare; et se malle cum honore mori, quam cum dedecore vitam trahere infelicem. In quo virili facto Angli debuerunt merito erubescere; qui submittunt colla omni conculcanti, et alienigenis, tanquam popelli meticulosi quisquiliæ, segnes incurvantur. A.D. 1256. f. 192 *b*.

Edwardi familia immisericorditer indigenas opprimit et prædatur.

Edwardus, non mediocriter verecundatus et dampnificatus [fuit] ex Walensium rebellione et alacritate, quia dominus Walliæ dicebatur, nec potuit eorum rebellionem refrænare. Adiit igitur fi[lius] iterato tam patrem suum et matrem quam avunculum, efficax postulans auxilium ab eisdem. Sed rex adeo alieno ære in partibus transalpinis obligabatur, et comes multis thesauri commodationibus sui, scilicet[1] quatuor milium marcarum, fatigatus, regina quoque mater ejus, in profusione expensarum in guerra contra civitatem Taurinam inutili fatigata, adeo thesaurum suum mutilaverant, ut non possent Edwardo aliquatenus subvenire. Et quia pater ejus dominus rex, ut sparsim dicebatur, Anglos nitebatur obruere, aliqui de marchi- Edward (called lord of Wales) cannot restrain them. His father, mother, and uncle cannot help him.

[1] *scilicet . . marcarum*] In the margin.

A.D. 1256. siis occulte Walensibus favorem et consilium præstiterunt. Maxime cum dictus Edwardus familiam tenuisset ecclesiæ et regno nocivam; ita ut diceretur, quod nunquam Lodowicus invasor Angliæ tam sordidos secum ruptarios vel protervos adduxerat in Angliam, sicut dictus Edwardus in clientela et curia sua educavit. Et[1] de multis eorum improbitatibus unam tirannidem[2] præter[3] illam quæ prænotatur, ut legentibus pateat in quam abissum desperationis Anglia demergatur, duximus huic paginæ annotandam. Cum transiret per viam pacificam et tranquillitatis tempore, obviam ei venerat quidam juvenis, et absque causa mortis et mutilationis jussit ut ei auricula abscideretur et unus oculorum ei erueretur. Quod contra omnem justitiam fuerat perpetratum. Quod videntes multi et ad memoriam plures reducentes qualiter adhuc junior cuidam[4] nobili factum fecit enorme et cruentum, cœperunt desperare de eo, dicentes, "*Et hæc "facit in viridi, in arido quid* sperandum?" Familia insuper, ut prætactum, omnia venalia sine pretii retributione rapientes, equos, bigas, et veredarios violenter rapientes, homines immisericorditer vexaverunt; et diatim mala malis et dampnis dampna cumularunt cum aucmento.

Edward's disreputable followers.

Atrocious instance of his cruelty.

Fears of him in future. S. Luc. xxiii. 31.

Eliguntur ab universitate quidam magistri Pari[si]enses ut Romam adeant contra fratres Prædicatores.

Crebrescentibus scandalis[5] et odiis inter magistros Parisienses et fratres Prædicatores, electi sunt cum magna deliberatione quidam celeberrimi magistri lectores; videlicet magister Willelmus de Sancto Amore et magister Odo de Doaco, qui nobiliter rexerant in

Certain professors of the University of Paris sent to Rome.

[1] MS. ins. *ut.*

[2] *tirannidem . . duximus*] Written over an erasure.

[3] *præter illam*] Repeated in the MS.

[4] *cuidam . . cruentum*] Written over an erasure.

[5] See the Burton Annals, *Annal. Monast.* i., p. 430.

artibus, in decretis, et tunc in theologia; magister Christianus, canonicus Beluacensis, qui maximus quasi philosophus emeritus, postquam in artibus rexerat, in theologia lecturivit; magister Nicholaus de Baro super Albam, qui rexerat in artibus, legibus, et decretis, ad legendum in theologia præparatur; magister Johannes de Sectavilla Anglicus, rector universitatis, et magister Johannes Belin Gallicus, nominatissimi philosophi, regentes in artibus. Omnes isti de nobilissimis viris procreati præelecti sunt per magnum (quia fides patiebatur detrimentum) consilium et deliberationem, ut Romam adeant et dominum Papam pro tranquillitate universitatis Parisiensis et fidei redintegratione,[1] maxime cum hoc malum majus generare comminetur. Collectaque sunt eis ex universitate viatica. Fratres namque quædam nova prædicabant, legebant, et docebant, ut dicebatur, deliramenta, quæ de libro Joachim abbatis, cujus scripta Gregorius papa dampnaverat, extraxerunt. Et quendam librum composuerunt, quem sic eis intitulare complacuit, "Incipit Evangelium[2] æternum," et quædam alia, quæ non expedit recitari. Prædicatores autem contra universitatem suos expeditos nuntios ilico transmiserunt, ut magistris in faciem contradicerent. Subsannavit populus, elemosinas consuetas subtrahendo, vocans eos hypocritas, et Antichristi[3] successores, pseudoprædicatores, regum et principum adulatores et consiliatores, ordinariorum contemptores, et eorundem supplantatores, thalamorum regalium subintratores, confessionum prævaricatores, qui peragrantes ignotas provincias peccandi audaciam subministrant. Auditis igitur hinc inde querelis, præcepit Papa, ut novus ille liber, quem Evangelium æternum nominant, secreto et, si posset fieri, sine fratrum scandalo, combureretur; et alia, quæ de Joha-

A.D. 1256. against the Dominicans.

f. 193.

Apoc. xiv. 6.

The "eternal gospel" and other writings condemned by the Pope.

[1] *redintegratione*] redintegrationem, MS.

[2] See Fabricius, *Codex Apocryphus Novi Testamenti*, p. 337*, and also the Additamenta, f. 106.

[3] *Antichristi*] Antechristi, MS.

A.D. 1256. chim corruptela dicuntur emanasse. Vigilanter igitur, procurante diligentia domini Hugonis cardinalis[1] et episcopi Messanensis,[2] qui de ordine Prædicatorum extiterunt, caute ac tacite procuratum est, ita ut tumultus esse motus ad horam conquievit.

De quibusdam fossoribus Londoniis.

Some workmen in London injured by foul air.

Tempore sub eodem, quidam fossores, dum eruderarent Londoniis calamum aquæductus, ut ejecta terra ipsum calamum liberarent, (aqua enim desierat emanare,) prosiliit subito de terra fulgur terrestre quasi ignis infernalis, quod in ictu oculi plures eorum suffocavit, unum eorum penitus interemit, alios ita combussit, dilaceravit, et ita deturpavit, ut semper sibi inutiles viderentur. Fuerunt tamen qui dicerent quod hoc miraculose contigit, quia in vigilia hora incompetenti operibus servilibus intenderunt.

Anni conclusio.

Summary of the year.

Transiit igitur annus ille mediocriter frugifer et fructifer, ecclesiæ vero et prælatis ultimæ servitutis genitivus, Francigenis invidiam pro comitis Ricardi promotione pariturus, regni Angliæ prædativus, Terræ Sanctæ sterilis et potius nocivus, regni[3] Angliæ prædativus, Walliæ bellicosus, Scotiæ turbulentus; supra modum procellosus ac pluviosus, ut viderentur renovari Deucalionis [tempora], ita ut ab Assumptione beatæ Virginis usque ad ejusdem Purificationem pluviæ non cessarunt cotidie inundare, quæ vias invias et agros steriles reddiderunt, unde in fine autumpni annona computruit cum aristis.

---

[1] Hugo de S. Caro, card. p. of S. Sabina.

[2] John.

[3] Sic, repeated from the previous line.

Dominus rex fuit Londoniis ad Natale Domini. A.D. 1257.

Anno Domini MCCLVII., qui est annus domini regis Henrici tertii quadragesimus primus, fuit idem dominus rex Londoniis ad Natale Domini; ubi venerunt ad dominum regem, qui multos simul cum comite Ricardo ibi magnates congregaverat, quidam de primatibus Alemanniæ, nuntiantes omnibus qui ibi fuerant, quod unanimi consensu comitem Ricardum in regem Alemanniæ rite elegerant. Et ipsum in suum regem et dominum postularunt, dummodo in eorum voluntatem consentire voluisset comes memoratus. Archiepiscopus autem Coloniensis,[1] sacri imperii prothocancellarius, et quidam alii magnates Alemanniæ literas[2] suas super hoc testimoniales et ratihabitionem per eosdem solempnes nuntios illuc unanimiter destinarunt, asserentes, quod nunquam aliquis sine aliquo contradictionis ita mere, ita unanimiter, electus in illam extitisset dignitatem. Et dum hæsitassent omnes quid agendum, quia præsentia comitis multum esset regno Angliæ necessaria, ait rex in propatulo; "Ne videatur pusil- "lanimitas, consulo et peto ut hunc honorem, cælitus "et humanitus simul concessum et oblatum, recipere "non recuset." Et cum perterruisset[3] aliquos, quod duo paucis elapsis annis in regem electi Alemanniæ[4] et promoti sinistros finales casus, quasi Deo irato, promeruerunt, fuerunt qui dicerent comiti verba consolatoria; "O comes sapiens et circumspecte, quid "hæsitas, quasi te perterreat casus Landegravii Hen- "rici, et iterum casus sinister comitis Willelmi Hol- "landi? Non Papa te intrudit violenter, qui de spo- "liis ecclesiæ et rapinis crucesignatorum tibi spondet "necessaria, quæ nunquam tibi forent profutura. Ipsa "nempe Papæ turpiter adquisita non ad misericordiam,

Henry III. keeps Christmas in London.

Richard of Cornwall elected king of Germany.

The election said to be unanimous.

He is advised by the king and others to accept the crown.

[4] f. 193 *b*.

[1] Conrad of Hohenstadt.

[2] See these in the Additamenta, MS. Cott. Nero D. 1, f. 75.

[3] *perterruisset*] perterruissent, MS.

[4] MS. repeats *electi*.

A.D. 1257. " sed potius ad iram, provocarunt. Thesauro tibi re-
" servato, qui de regno Alemanniæ colligitur et ad
" opus tuum fideliter reservatur, abundas; thesauro
" tuo proprio, velut alter Octavianus, instauraris; ami-
" cis, tam Alemannis quam Anglis, circumvallaris et
" consanguineis. Ne te torpor diffidentiæ terreat vel
" pusillanimitatis, tanquam desidem ac meticulosum.
" Præmuniat et erigat te ad Dei clientelam casus qui
" quondam Roberto Curtheuse, Normannorum duci,
" contigit in Terra Sancta Deo militanti, cui ultro
" et divinitus regnum Jerusalem fuerat oblatum, ut
" Christi regeret hæreditatem, quod et ipse proca-
" citer refutavit; unde Dei gravem postea senserat
" ultionem. Nunquam postea quicquam ei contigit
" prosperitatis." Rex insuper et ejus fratres, præcipue electus Wintoniensis, ipsum ad hoc alacriter animarunt, asserentes hunc honorem totam Anglicanam nationem in perpetuum exaltare. Quæ cum audisset comes, hominem induens et in bonam [spem] erectus, ait[1] libera et alacri voce; "Et ego Dei confisus misericordia, licet
" insufficiens et indignus, hoc onus et honorem, mihi,
" ut spero, divinitus oblatum, gratanter suscipio, ne
" pusillanimis dicar et meticulosus." Et addidit, versa facie ad episcopos, quorum unus Bangorensis Ricardus, qui hæc hujus paginæ scriptori assertive enarravit, extiterat, "Et ego, antequam exeam ab hac capella,
" igne comburar infernali et morte moriar repentina,
" si hoc facio causa ambitionis vel avaritiæ; sed ut
" regnum illud ad statum, quod Deus annuat, restau-
" rem meliorem, et illos,[2] qui me sponte in dominum
" elegerunt, cum[3] omni modestia, justitia, et honore
" valeam gubernare." In quo verbo multorum lacrimas excutiens, nuntios Alemannorum maxime reddidit lætiores. Et qui hucusque de consensu ipsius dubitave-

He consents.

The bishop of Bangor repeats his speech to the author.

[1] MS. repeats *ait*.
[2] *illos*] illis, MS.
[3] *cum*] et, MS.

rant, jam certificati[1] de voluntate et favore, læti ad propria remearunt, infra diem a Natali Domini vicesimum magnatibus qui eos miserant hoc mandatum nuntiaturi. A.D. 1257. The messengers return.

Quare magnates Alemanniæ elegerunt comitem Ricardum in regem.

Magnates Alemanniæ, quorum hi sunt celebriores qui subscribuntur, odio habent Francorum superbiam, et se invicem persequuntur; nec curant, ut aliquis Francus vel de eorum genere quis in Alemannia dominetur, nec aliquem de seipsis, propter intestinam controversiam, nam impetuosi sunt Alemanni et elati, Reason for his election.

"omnisque superbus
"Impatiens consortis erit," Lucan. i. 93.

nec Ytalicum vel Romanum, et præcipue papalem aliquatenus eligere, propter insatiabilem eorum avaritiam. Elegerunt igitur, inito diligenti cum deliberatione consilio, comitem Ricardum, tum propter linguam Anglicanam quæ Alemannicæ consonat, et originis communionem et antiquam et novam; antiqua in cronicis poterit reperiri, nova in diebus nostris potest certificari, scilicet de duce de Bruneswic[2] et duce Saxonum, de Ottone imperatore, qui de Anglica scilicet filia Henrici secundi Anglorum regis ortus est. Elegerunt, inquam, ipsum comitem R[icardum], tum propter ejus fidelitatem, constantiam, et sapientiam, tum propter sui thesauri abundantiam. Unde quidam, sed satiricus, satis inquit satirice,

"Nummus ait pro me, nubit Cornubia Romæ."

---

[1] *certificati de voluntate*] certificatu de volunte, MS.

[2] This probably means Henry, duke of Brunswick, count palatine and duke of Saxony, the eldest son of Henry the Lion and Matilda, daughter of Henry II. Otho IV. was their third son.

A.D. 1257.

Primates Alemanniæ.

Electors to the kingdom of Germany.

Hi sunt maximi in Alemannia, ad quorum nutum pendet electio ipsius regni, quod est quasi arra imperii Romanorum; archiepiscopus Coloniæ, cujus titulus est sacri imperii prothocancellarius post honorem archi-

f. 194.

præsulatus; archiepiscopus[1] Maguntinus, archiepiscopus Treverensis, rex Boemiæ, comes Palatinus de Reno, dux Austriæ, dux Suaviæ qui et comes Bavariæ, dux Poloniæ, marchisius de Miche,[2] marchisius Brandebord, dux Saxoniæ, dux de Bruneswic, dux de Carentene,[3] dux de Melain,[4] dux Braibantiæ qui et Lovaniæ, Landegravius Duringiæ, marchio Mixiæ.[5] Inter omnes hos magnates supereminens est archiepiscopus Coloniensis, qui coronare tenetur regem Alemanniæ apud Aquisgranum, ab antiqua et approbata consuetudine.

Præmittuntur comes Gloverniæ et dominus Johannes Mansel.

The earl of Gloucester and John Mansel sent into Germany on the part of Richard.

Præmissi sunt autem ex parte comitis viri potentes, sagaces, et circumspecti, dominus comes Gloverniæ et dominus Johannes Mansel, in Alemanniam, ad explorandum magnatum prædictorum meram et spontaneam super prænotatis voluntatem. Et invenerunt omnia prospera, et primatum terræ corda ita domino comiti devota et inclinata, ut jurarent ei fidelitatem; et nonnulli civitatum et castrorum suorum claves nuntiis resignarunt.

Franci recalcitrantes tendunt nuntiis insidias.

Opposition of the French,

Franci autem super hoc certificati cœperunt non mediocriter formidare, ne si prosperaretur comes R[icardus] promotus in regnum Alemanniæ, prout via jam

[1] At the foot of the page is "ter-" "tius de tertio volumine."
[2] Probably Metz.
[3] Carinthia.
[4] Meulent.
[5] Meissen (Misnia).

patebat, noceret potenter regno eorum, jura domini regis Angliæ reposcendo et readquirendo; insidiarum laqueos ipsi comiti R[icardo] et ejus nuntiis tetenderunt, et aliquorum magnatum Alemanniæ corda machinati sunt enervare, ne comiti memorato subderentur. Et sic nitebantur ipsius promotionem vel in parte vel in toto studiosius impedire. Sed Deo propitio, eo ipso Alemanni domino comiti firmius adhæserunt; quia est odium quasi innatum inter Francos et Alemannos, et quod istis nocet et displicet, aliis reputatur et creditur in commodum provenire. Quod cum Franci cognoverunt, dolentes sese ad invicem sic sunt consolati: A.D. 1257. which is no avail.

Qualis qualis Francorum consolatio.

"Otto imperator, in armis strenuissimus et regis "Angliæ thesauris saginatus, Anglorum et Alemannorum propagatus communi sanguine, in regnum "Alemannorum solidatus et imperium Romanorum "sublimatus, nobili regno Franciæ terribiliter est "comminatus, propter quod Parisius muro circumdabatur, nec prævaluit. Frethericus insuper, ditissimus "et imperator Romanorum potentissimus et omnium "principum terrenorum subtilissimus, confœderatus "est regi Anglorum, sororem ejus accipiens in con"jugem, et thesaurum ejus exhauriens in regni "Francorum subversionem, nec in suis, quæ regi "Angliæ promiserat, prævaluit conaminibus; quanto "minus est nobis comitis Ricardi potentia formidabi"lis? Imbellis est et imbecillis, et in negotiis belli"cis inexpertus; hucusque auxiliatus est Dominus, "Qui semper opitulantibus regni sanctis Franciam sub "alis suæ refovet protectionis. Et si in Terra Sancta, "ubi nuper in ecclesiæ clientela Deo militavimus, "peccatis nostris exigentibus, multiplicem passi fueri"mus afflictionem, *cum iratus fuerit, misericordiæ* "*recordabitur*." Consolatory arguments on the part of the French. Habak. iii. 2.

A.D. 1257. *Francorum rex Normanniam et confinia perlustrat.*

Progress of Louis IX. through Normandy and the confines of his kingdom.

Rex tamen Francorum, sibi præcavens de futuris, Normanniam et regni sui perlustrat confinia, ut nutantia corda confirmet, civitatesque cum oppidis roboret et instauret. Magnates suos animat et confortat, præcipue eos quos duodecim pares Franciæ consuevimus appellare. Et quia prætactum est de Alemannorum primatibus, ad quos regis spectat electio, non reor a materia alienum, si nomina Francorum nobilium, præcipue ad quos negotia regni spectant ardua, præsenti inseramus paginæ, sub succincta tamen brevitate.

De duodecim paribus Franciæ.[1]

Chief peers of France. Ecclesiastical.

Archiepiscopus Remensis, qui regem Francorum cælesti consecrat crismate, quapropter rex Francorum regum censetur dignissimus, est omnium Franciæ parium primus et excellentissimus; episcopus Noviomensis qui est comes Palatinus; episcopus Beluacensis qui est comes Palatinus; episcopus Catalanensis; episcopus Lingonensis, qui si pauper sit, dignus tamen habetur; episcopus Laudunensis, qui dux est et comes, ratione Sancti Remigii, ad quem devoluta fuit illa præclara hæreditas.

Hi sunt prælati. Laici.[2]

Lay.

Dux Normanniæ, primus inter laicos et dignissimus; rex Angliæ dux est de jure Normanniæ, sanguinis derivatione geneali, rex ex conquæstu. Dicitur tamen, quod beatus Edwardus, eo quod hærede caruit, regnum legavit Willelmo bastardo duci Normannorum.

---

[1] In the margin is: "*Gallice.* "*Prælati.* De Reins. De Noiun. "De Beuveiz. De Chalun. De "Lengres. De Loun."

[2] In the margin is: "*Gallice.* "*Magnates.* Duc de Normandie. "Duc de Aquitainne. Quens de "Flandre. Quens de Tuluse."

Sed hoc robore asseritur caruisse, quia hoc fecit in lecto letali et sine barnagii sui communi assensu. Dux Aquitanniæ, dux Burgundiæ, comes Flandrensis, comes Campaniæ, comes Tholosæ qui dicitur comes Sancti Ægidii. A.D. 1257.

De incomparabili imbrium inundatione, et tonitru hiemali.

Eodemque anno die Innocentum, pluviarum tanta inundatio terræ superficiem cooperuit, ut viderentur Deucalionis tempora renovari. Sulci igitur antrorum similitudinem protendebant, antra fluviorum, fluvii prata et omnia confinia cooperientes marium instar[1] demonstrabantur. Et ut de aliis similia intelligantur, unus solus fluvius in partibus Angliæ borealibus septem pontes ligneos et lapideos magnos dissipavit. Molendina quoque vicinæque domus ex vehementibus fluctibus, qui ex torrentibus intumuerunt, obruta perierunt. Die quoque memorato, quidam turbo truculentus aera perturbavit, et quasi in nocte obscuravit, grandine comitante violento; coagulatisque nubibus, fulgur emicuit cum fulgure choruscante et terribiliter emicante. Tonitrus manifestus in triste pronosticum reboavit. Medium enim hiemis extitit et frigus ut decuit Februale. Subsecuta est aeris ægra intemperies, per tres circiter menses continuata. Great floods on 28 Dec. f. 194 *b*.

De æstimatione thesauri comitis Ricardi.

Æstimatus est eodem tempore thesaurus comitis Ricardi ad tantam pecuniæ[2] summam, ut qualibet die per decennium centum marcas posset exponere, non computatis proventibus, qui ex redditibus regni Alemanniæ et Angliæ cotidie[3] succreverunt. Amount of Richard of Cornwall's treasure.

[1] MS. repeats *marium*.
[2] MS. inserts *summe*.
[3] MS. repeats *cotidie*.

A.D. 1257. *De inventione mausolei Sancti Albani in ipsius ecclesia.*

Discovery of the tomb of St. Alban.

Contigit [1] eodem anno, ut propter quasdam hiantes rimas de quibus timebatur pars orientalis ecclesiæ beati Albani, de consilio abbatis et conventus, ut firma repararetur, in Adventu Domini dissoluto tecto, muri prosternerentur. Et dum ligonibus in pavimento cementariorum ministri insisterent, per tinnitum instrumentorum et pedum strepitum perpendebant, aliquid ibi insolitum et incognitum latitare. Profundius igitur perscrutantes, invenerunt sub terra, sed non profunde, unam tumbam lapideam, satis eleganter compositam, in loco qui fuit inter altare Sancti Oswini, ubi scilicet consuevit missa matutinalis celebrari, et altare Sancti Wlstani, ubi quoque collocatum fuerat antiquum feretrum pictum, et quædam tumba marmorea cum columpnis marmoreis, qui locus et tumba dicebatur vetus tumba Sancti Albani. In ipso igitur mausoleo tumulabatur beatus Albanus, die qua decollatus est, ab amicis et parentibus suis et neophitis; occulte tamen et honorifice de nocte propter metum paganorum. Ubi lux cælestis descendit, et apparuerunt angeli descendentes et ascendentes, et canentes hunc hymnum; "Albanus egregius martir extat glo-
" riosus." In quo etiam mausoleo inventa est quædam lamina plumbea, in qua secundum antiquorum consuetudinem scriptus est hic titulus; "In hoc mausoleo
" inventum est venerabile corpus Sancti Albani pro-
Jan. 2. " thomartiris Anglorum." Hoc evenit in octavis Sancti Stephani, in præsentia domini episcopi Bangorensis, et domini abbatis Johannis secundi, et domini Philippi de Eia, principalis consiliarii comitis Ricardi, et quorundam nobilium de familia domini Willelmi de Valentia, fratris domini regis uterini, et totius conventus,

[1] *contigit*] contigitur, MS.

et fidelium innumerabilium, quibus solempniter hæc sunt nuntiata. Et concessit episcopus veniam triginta dierum omnibus ipsam inventionem præsentialiter venerantibus. Et cito post, dominus archiepiscopus Eboracensis, qui illuc venerat causa orationis. A.D. 1257.

Nota summam annorum a passione Sancti Albani.

Et sciendum quod quando hæc evenerunt, fluxerant anni a passione martiris memorati nongenti et septuaginta, id est, mille, exceptis dumtaxat triginta annis. Time since his martyrdom.

De mortibus quorundam magnatum.

Et ne festa sæcularia fletibus transeant impermixta, circa idem tempus, festis videlicet Natalitiis, obiit abbas[1] Sancti Edmundi. Obieruntque[2] viri desideriorum in sua florente ætate, Robertus de Quinci et Willelmus Longaspata,[3] et infirmatus est quasi letaliter comes Rogerus Bigod Marescallus, qui in torneamento de Blie adeo viriliter et ultra vires decertaverant, ut laxatis nervorum compagibus, nunquam postea plenæ sanitati restituebantur. Immo inter multos, qui obierunt, vix est comes Rogerus a portis funerum revocatus. Electus est autem in abbatem Sancti Edmundi dominus Symon de Loitona, ejusdem domus prior approbatus. Various deaths.

Simon of Luton, abbat of St. Edmundsbury.

[1] Edmund de Walpole. At the foot of the page is, "In cujus secreto sigillo hoc fuit epigramma, "'Sis mihi, quæso, bonus, Edmunde patrine, patronus.'"

[2] *Obieruntque . . Longa-spata*] Written over an erasure.

[3] In the margin is inserted (repeated from below) "et Alanus de Watsand, regis clericus et justiciarius; obiitque Johannes de Lexintun."

A.D. 1257. *Convocantur edicto regio abbates ordinis Cisterciensis.*

The king's demands from the Cisterciens, 6 Jan.

In Epiphania autem Domini, dominus rex minime considerans pluviarum inundationes, ventorum vehementiam, fluminum impetus, laborum inquietudines, fecit convocari abbates Cisterciensis ordinis, ut Londoniis convenirent præceptum regium audituri. Venerunt igitur vexati mirabiliter, quia sic oportuit, omni spe misericordiæ destituti. Qui cum venissent coram rege, rogante instanter et urgenter auxilium pecuniare non modicum, responderunt omnes, quasi uno ore et spiritu, quod nec voluerunt nec potuerunt sine sui capituli generalis provisione et consensu, vel saltem communi assensu omnium abbatum Angliæ ordinis Cisterciensis, qui tunc temporis præsentes non fuerant. Et cum sine die, qua convenire omnes possent, recessissent, præcepit rex cum magno rancore, ut nullam[1] f. 195. abbatibus Cisterciensibus gratiam faceret. Et sic tacite permisit vicecomitibus, forestariis, et aliis regiis satellitibus et exactoribus, qui tamen sine regio favore et præcepto ad hoc proni fuerant, omnes abbates ordinis Cisterciensis vicinos dampnificare et causis excogitatis irretire.

Item de mortibus quorundam nobilium.

Various deaths.

Et circiter festum Epiphaniæ, obiit Alanus de Watsant, clericus domini regis[2] specialis et justiciarius, sed prius feliciter deposita sarcina justiciariæ. Obiit quoque Johannes de Lexintona, miles elegans et facundus et literatus, qui quandoque regii sigilli propter sui peritiam bajulus extitit, et domini regis consiliarius specialis. Obiit insuper prior de Neuburgo Johannes canonicus, qui prius domini Johannis capellanus, ad tantam provectus est excellentiam, ut non tantum prior de Neuburg et consiliarius archanus et nuntius

[1] *nullam*] sic MS.; qu. *nemo*.
[2] MS. repeats *clericus*.

ad principes conterminos efficeretur, sed ad præsulatuum culmina suspiraret. Et tunc temporis redierunt de curia Romana dominus abbas[1] Westmonasteriensis et electus Saresberiensis,[2] et quidam alii viri solemnes et spectabiles, qui, ut rei exitus comprobavit, pro negotio regni Apuliæ sive Siciliæ umbratili Romanam curiam adierunt, et multas Francorum insidias et viarum discrimina sunt perpessi. A.D. 1257. Return of the abbat of Westminster and elect of Salisbury.

Rex non acceptavit electionem nec electum Elyensem.

Eodem tempore, cum monachi Elyenses suum suppriorem,[3] virum idoneum et irreprehensibilem, rite in suarum pastorem animarum ad officium præsulatus Elyensis elegissent, domini regis, qui pro alio[4] literis suis et nuntiis solempnibus[5] instanter postulaverat, voluntati non obsecundantes; rex iratus valde custodiam commisit, quasi lupo agnum esurienti, Johanni Valeranno, qui lucos explanavit, homines depauperavit, monachos dampnificavit, ita ut viderentur omnia, contempto Dei timore et sanctorum reverentia, patere discrimini, et ecclesiam ultimæ subjacere servituti et patere prædis violenter occupantibus. The king's anger with the monks of Ely for their election.

Solempnes nuntii ad regem Francorum destinantur.

In festo vero Conversionis Sancti Pauli, destinati sunt ad regem Francorum ex parte domini regis Anglorum ad prorogandum treugas inter eos initas electus Wintoniensis, Johannes de Gatesdene miles, et Petrus de Orivallis. Quid actum inde fuerit, adhuc non apparuit. Embassy to France, 25 Jan.

[1] Richard of Croxley.
[2] Giles of Bridford or Bridport.
[3] Hugh Balsham.
[4] Henry de Wengham.
[5] *solempnibus*] solepniis, MS. At the foot of the page, in pencil, is "proruperunt nuntii (?) insoliti "et inutiles."

A.D. 1257. *Ecce novitas detestabilis jam pro licito habetur.*

The elect of Salisbury to keep his former revenues.

Cum autem redisset a curia Romana electus Saresberiensis, magister videlicet Ægidius de Bridelesford, manifestavit palam quod Romæ strenue impetraverat, ut scilicet liceret ei pristinos redditus retinere, et etiam decanatum,[1] quorum fragrantiam olfecerat; quod nuper novum habebatur, sed jam totiens, non sine retributione, permissum, nulli stuporem generavit.

De custodiis reginæ concessis.

Wardships given to the queen.

Temporibus autem sub eisdem, concessa fuit reginæ custodia terræ Willelmi de Cantelupo, quæ prius concessa fuerat Edwardo, et custodia terræ Willelmi Longaspatæ. Unde ejus ballivi, qui sub fratre Willelmo[2] constituebantur, cornua assumentes ex tantæ dominæ patronatu, omnes vicinos ita opprimebant, ut etiam ab hostium oculis lacrimas elicere valuissent.

Quidam fratres novi et incogniti ordinis Londonias venerunt.

New order of friars.

Quidam novus ordo[3] fratrum Londoniis apparuit et incognitus, papale tamen autenticum palam ostendentium, ita ut tot ordinum confusio videretur.

Cedit senator Brancaleo.

New senator at Rome.

Brancaleone Romanorum senatore cedente, quidam civis Brixensis[4] substituitur; qui in executione justitiæ prædecessoris sui satis laudabiliter exequebatur vestigia, et officia potenter consummabat.

---

[1] Of Wells.

[2] Willelmus de Tarenta. See below, p. 621.

[3] These were the *Fratres de Sacco*, Friars of the Penance of Jesus Christ; see below, p. 621.

[4] Manuello de' Maggi, of Brescia.

Magister Rogerus eligitur in episcopum Cestriæ. A.D. 1257.

Eodemque anno, monachi Coventrenses, cum cessisset episcopus Rogerus de Weseham propter suum senium et infirmitatem, elegerunt sibi in suum episcopum et suarum pastorem animarum magistrum Rogerum de Molend,[1] domini regis nepotem, quem rex accepit, et ut decuit, acceptavit. Nec eum honeste potuit, ut consuevit de aliis, reprobare. Porro supplicaverat conventui, ut thesaurarium suum, Philippum scilicet Luvel, sibi eligeret in pastorem. Iccirco dictum magistrum Rogerum, domino regi acceptabilem, immo et nepotem, procurante comite insuper Ricardo, ipsius Rogeri avunculo, conventus elegit memoratus.

Election of Roger de Meuleng, bishop of Lichfield.

Walenses multiplicati roborantur.

Eodem tempore Wallenses, cum in partibus Walliæ et Angliæ conterminis cædi, incendiis vacarent, et rapinis, prosperante in eorum[2] manibus martio certamine, Edwardum cum suo exercitu retroire coegerunt. Necnon et Griffinum de Brunfeld, natione, genere, et lingua Walensem, potentem et generosum, expulerunt a finibus eorum; et totam terram suam, quæ spatiosa erat et opima, cæde et incendio vastaverunt. Hujus vero irrestaurabilis dampni causa fuit Galfridi de Langeleia tirannica sævitia et insatiabilis avaritia, qui eosdem Wallenses oppresserat feraliter; ita ut dicerent se malle mori honorifice, quam sub angaria et servitute turpiter vitam protelare. Comes autem electus in regem Alemanniæ amicabiliter scripsit Leolino et aliis exercitus Wallensium capitaneis, ut pro quiete regni Anglorum desisterent ab hostilibus incursionibus eorum, ne progressus et egressus ejus a regno turbaretur. At illi

The Welsh compel Edward to retreat. f. 195 *b*.

Tyranny in Wales of Geoffrey of Langley.

Richard of Cornwall tries to mediate.

[1] This is Roger de Meuleng or de Longespée, 4th son of William de Longespée natural son of Henry II., and so first cousin of Henry III. A mitre and pastoral staff are drawn in the margin.

[2] *eorum*] Written with a style in the margin.

A.D. 1257. videntes tempus pluviale sibi competere, et jam fecisse vias palustres inaccessibiles, noluerunt ab incœptis desistere, quin instantius hostes suos persequerentur. Et diviserunt exercitum suum in duas partes propter eorum numerositatem, ut sic facilius victualia sibi possent providere. Et in utraque parte recensiti sunt triginta milia armatorum, secundum legem natalis patriæ; ex quibus fuerunt equites eleganter armati quingenti, utrobique equis ferro coopertis. Conquestus est igitur Edwardus graviter patri suo domino regi de tam temeraria Wallensium præsumptione. Cui rex tale dicitur dedisse responsum; "Quid ad me? terra tua "est ex dono meo. Exere vires primitivas, famam ex- "cita juvenilem, ut te de cætero timeant inimici. Me "autem alia negotia detinent occupatum." Et ita undique detinebatur Anglia variis modis angustiata.

Complaint of Edward to his father.

De adventu archiepiscopi Messanensis.

Arrival of John, archbishop of Messina.

Anno quoque sub eodem, imminente Quadragesima, missus est a domino Papa, nesciebatur ad quid, archiepiscopus Messanensis, in magno apparatu familiæ et equorum, videlicet fratrum de ordine Prædicatorum.[1] Et cum habuisset literas papales de procuratione exigenda et recipienda, cum magna potestate contradictores puniendi, misit literas imperiosas ad quemlibet prælatum, ut ei, secundum quod eisdem significavit, in procuratiis providerent, ita quod ex domo Sancti Albani et ejus cellis viginti et unam marcam extorsit. Et cum venissent monachi Sancti Albani, ut ipsum[2] in hospitio suo civiliter visitarent, non permisit eos exire, immo ipsos quasi incarceratos retinuit, donec suæ avaritiæ satisfecissent. Et cum modeste respondissent monachi, se nullum ibi habere denarium, iratus archi-

His exaction from St. Alban's.

[1] *Prædicatorum*] So altered by a later hand from *Minorum*, which the MS. has.

[2] MS. inserts *ut eum*.

episcopus respondit procaciter, "Ut quid tam mendaces A.D. 1257.
" estis? Mittite igitur pro aliquo mercatore, qui vobis
" commodare velit." Et factum est ita, quia sic oportuit. Non enim permittebantur exire monachi, quamvis[1] essent de conventu præelecti, videlicet archidiaconus Sancti Albani et dominus Johannes, domini abbatis bajulus et procurator. Iste fuit archiepiscopus Messanensis, frater de ordine Prædicatorum, in quo humilitatem sperabamus uberiorem, quî a domino Papa de procurationibus extorquendis talem literam meruit optinere:

"Frater Johannes, miseratione divina archiepiscopus
" Messanensis, dilectis in Christo sibi abbati et con-
" ventui monasterii Sancti Albani, Lincolniensis dio-
" cesis, salutem in Domino. Noveritis nos, etc." Require in libro[2] Additamentorum ad hoc signum.

Papal letter to the king procured by the bishop of Rochester in defence of his see.

Missa est domino regi eodem tempore quædam elegans epistola ex parte domini Papæ, ut videlicet errores corrigeret consuetos. Et hoc procuravit episcopus Rofensis Laurentius, multas passus injurias ab archiepiscopo Cantuariensi B[onefacio], qui manu sæculari armata Rofensis ecclesiæ violenter invasit possessiones, quas potius defensare et tueri tenebatur, cui archiepiscopo, quia extitit avunculus reginæ, rex et regina et regales universi cornua præstiterunt. Movebat insuper dictum episcopum Rofensem archiepiscopatus Eboracensis exterminium irrestaurabile, et Elyensis episcopatus et aliarum ecclesiarum vacantium per regem facta inaudita gravamina, Christi postposita reverentia et contemptis clavibus ecclesiasticis. Et videbat idem episcopus episcopatui suo, ipso cedente vel decedente, simile discrimen imminere. Tenor autem dictæ literæ, ab episcopo memorato impetratæ, cujus responsionem episcopus Romæ commorans expectabat, talis est:

[1] *quamvis*] quasi, MS.

[2] This is not in the Liber Additamentorum. It is given in the Burton Annals, *Annal Monast.* i. p. 385.

A.D. 1257. Nov. 8, 1256.

"Alexander episcopus, etc., illustri regi Angliæ, etc. "Cum de tuis carissime actibus." Quære in libro[1] Additamentorum, videlicet ad sagittas ex transverso cancellatas.

De obitu magistri Roberti decani Saresberiæ.

Death of the dean of Salisbury, 9 Feb.

Anno sub eodem, quinto idus Februarii, obiit piæ memoriæ magister Robertus de Hertforde, ecclesiæ Saresberiensis decanus; ætate provectus, moribus provectior, scientia provectissimus; quem, præclaris meritis exigentibus, amicum specialem sui extitisse confidenter credimus Redemptoris.

Obierunt Radulphus filius Nicholai et Willelmus Mauduit.

Other deaths.

Obierunt quoque domini Radulphus filius Nicholai, domini regis senescallus, et Willelmus Mauduit, nobiles et præclari.

Obiit episcopus Exoniensis.

Obiit quoque Ricardus episcopus Exoniensis.

Baldewinus comes Devoniæ ducit uxorem.

Marriage of Baldwin de Redvers, earl of Devon. f. 196.

Baldewinus de Ripariis, domina regina procurante, quandam alienigenam[2] ducit in uxorem, Sabaudiensem, ipsius reginæ consanguineam. Ad ipsum vero Baldewinum spectat comitatus Devoniæ; et sic diatim devolvuntur nobiles possessiones et hæreditates Anglicanæ ad alienas. Quod scire nolunt vel dissimulant Anglici pusillanimes, quorum ignaviam et supinam simplicitatem Walensium strenuitas reprehendit.

[1] MS. Cotton. Nero D. 1, f. 74.

[2] Avoy of Savoy, daughter of Thomas, count of Savoy, and Marguerite de Faussigny. See Guichenon, *Histoire genéalogique de la royale maison de Savoie*, i. p. 265.

Dominus rex venit ad Sanctum Albanum. A.D. 1257.

Eodem quoque anno venit dominus rex ad Sanctum Albanum, in Quadragesima, quinto nonas Martii, et optulit majori altari monile nobilissimum, habens duas lingulas et transtrum et anulos nobiles, tam ipsi altari videlicet Sancti Albani quam Sancti Amphibali, et unam cuppam argenteam deauratam, ad reponendum pulverem nuper inventum in mausoleo, de quo prædictum est; et sex pannos sericos, quorum unum assignavit ad cooperiendum dictum mausoleum, et alium ad cooperiendum tumbas Rogeri et Sigari heremitarum, et denarios ad emendandum feretrum. Et continuavit ibidem moram hebdomadalem, et cum esset cum ipso continue in mensa, in palatio, et in thalamo qui hæc scripsit, direxit scribentis calamum satis diligenter et amicabiliter. Et inter loquendum dum mentio fieret frequenter de comite Ricardo, ejus videlicet fratre, nominavit nobiles ad quos spectat electio, qui in præcedenti folio tertio[1] annotantur. Nominavit insuper omnes Angliæ sanctos reges canonizatos. Et ne tantus scriba circa hoc incassum studuerit, ipsos sanctos reges, ut sic eorum tituli ad eorum laudem recitentur, huic paginæ duximus annotandos.

Henry III. at St. Alban's, 3 March.

His gifts.

The author continually with him.

He names the electors to the empire, and the sainted kings of England.

Nomina regum sanctorum in Anglia.

Albertus,[2] Edwardus martir, Kenelmus, Oswaldus, Oswinus, Neithan, Wistan, Fromund, Edwulf, Edmund, Edward. Nominavit idem quoque dominus rex et numeravit omnes Angliæ, quarum ei occurrit memoria, baronias, invenitque ducentas et quinquaginta. Sed ad materiam revertentes, sequentia prioribus continuemus.

Their names.

He also names the baronies.

[1] See above, p. 604.

[2] Sic for *Æthelbertus*.

A.D. 1257.

Perturbatur universitas Oxoniæ.

Complaints by Oxford masters of the bishop of Lincoln. 9 March.

Eodemque tempore, videlicet septimo idus Martii, venerunt ad Sanctum Albanum quidam magistri Oxoniæ, circiter novem arcistæ, qui querula voce coram rege in capella Sancti Oswini reposuerunt querimoniam de episcopo Lincolniensi, qui contra statuta universitatis antiqua et approbata nitebatur libertates scolarium enervare. Et statutus est dies responsionis, ad instans magnum parlamentum, ut, auditis partium rationibus, pacificarentur. Eodemque die secretius dixit frater qui et hæc scripsit domino regi; "Domine, pro Deo cu-
" ram habe de ecclesia jam vacillante. Universitas
" enim Parisiensis, tot altrix et magistra sanctorum
" prælatorum, non mediocriter perturbatur. Si simili-
" ter uno tempore perturbetur Oxoniensis universitas,
" cum sit scola secunda ecclesiæ,[1] immo ecclesiæ fun-
" damentum, timendum est vehementer, ne ecclesia
" tota ruinam patiatur." Et rex; "Absit quod hoc
" contingat, maxime meo tempore."

The author intercedes with the king for the university.

Abbas Westmonasteriensis et electus Saresberiensis redeunt a curia Romana.

Return of the abbat of Westminster and elect of Salisbury, 18 Jan.

Eodem quoque anno, die Sanctæ Priscæ, redierunt a curia Romana abbas Westmonasteriensis et electus Saresberiensis, multa passi viarum discrimina et adversantium insidias et nocumenta, pro negotiis regis transalpinantes, quibus etiam transfr[et]antibus nocuerunt adversantes. In[2] illo itinere obiit comes abbatis Henricus de Mara, justitiarius regis itinerans, operum fructum suorum collecturus. Necnon et alios de comitatu suo amisit abbas memoratus.

[1] *ecclesiæ*] ecclesia, MS.

[2] *In . . memoratus*] In the margin.

Possessiones Elyenses diripiuntur. A.D. 1257.

Interim terræ, nemora, villæ episcopatus Elyensis irrestaurabili quasi exterminio patuerunt discrimini. Nemora explanabantur, vivariis exhaustis et derivatis, sicut ex parcis feræ, pisces asportabantur, et pessundato timore Domini et beatæ Etheldredæ, homines talliabantur, et injuriæ variæ ab ignobilibus regiis satellitibus et exactoribus inferebantur. Et dum electus et conventus die sibi præfixo audire a rege sperassent, rex factus est adversarius manifestus, proferens contra electum exceptiones, quæ merito poterant admirationes et scandala generare. Quarum maxima fuit hæc; "Insula Elyensis ab antiquo consuevit esse muni- "men et refugium multorum in tempore belli afflic- "torum; nec foret tutum committere cuidam simplici "claustrali, imbelli et imbecilli, qui nunquam curiæ "sagacitatem expertus est, talem locum, qui est instar "castri, custodiendum." Injuries suffered by the see of Ely.

Electus Elyensis transalpinat.

Electus autem post multa dampna, ut jus suum prosequeretur, papalem curiam repentinus petiit et festinus. Archiepiscopus tamen adhuc in persecutione ejus obstinatus perseverans, ut regi complaceret ipsi electio, qui in examinatione ejus prius ab eo facta nihil invenerat scrupulosum, scripsit amicis suis in curia Romana contra episcopum electum, ut ibidem eo reprobato in eundem episcopatum frater Adam de Marisco, frater[1] de ordine Minorum, subrogaretur. Cui subrogationi idem frater A[dam], licet omnem mundanam excellentiam et multos[2] redditus, frater de ordine Minorum, senex et literatus, habitum religionis assumpturus, [re- The elect of Ely (Hugh Balsham) goes to the Papal court.

Attempt to make Adam de Marisco bishop.

f. 196 *b*.

[1] *frater . . . Minorum*] In the margin.

[2] *multos redditus*] Inserted after *literatus* in the MS.

A.D. 1257. liquisset], dicitur benivolo animo consensisse, juxta illud Ovidianum; Fasti, i. 193.

" Vix ego Saturno quemquam regnante videbam,
" Cujus non animo dulcia lucra forent."

Modesty of Henry de Wengham. Dominus autem Henricus de Wengham, cancellarius, pro quo rex monachos Elyenses postulaverat, patienter sustinuit, ut aliquis alius in dictum episcopatum promoveretur, humiliter protestans quod uterque ipso dignior extitisset.

De inventione mausolei Sancti Albani in ejus ecclesia.

Miracles at St. Alban's, 21 Jan. Eodemque anno et diebus illis, increbuerunt miracula in ecclesia Sancti Albani, ubi videlicet mausoleum beati Albani inventum est. Die vero Sanctæ Agnetis, resuscitatus est quidam puer a mortuis, et postea alius, et in eodem loco multi paralitici et cæci sunt curati. Et omnia miracula ibidem celebrata, testimonio fide dignorum, scilicet sacerdotum parrochialium et vicinorum juratorum, verissima fuisse comprobantur. Non enim minori offensa falsa laus de Deo prædicatur quam vera reticetur.

Solempnes [nuntii] ad regem Francorum destinantur.

Embassy to France, 25 Jan. In[1] festo vero Conversionis Sancti Pauli, missi sunt ad regem Francorum ex parte regis Angliæ, ob causas secretas regii negotii, electus Wintoniensis, Johannes de Gatesdene, et Petrus de Rivallis.

De statu electi Saresberiensis.

Monstrous privilege given to Eodem tempore, cum redisset a curia Romana magister Egidius[2] de Bridlesford, electus Saresberiensis,

[1] This and the following three paragraphs are repeated with little alteration. See above, pp. 611, 612.

[2] *Egidius*] Egius, MS.

manifestavit scripto indice papali, quod licuit ei reti- A.D. 1257. the elect of Salisbury.
nere pristinos redditus suos per aliquot annos, quod est unum de novitatibus Romæ monstruosis quas Roma pariendo abortivit.

De custodiis et redditibus reginæ multiplicatis.

Tempore quoque sub eodem, concessæ sunt reginæ Wardships given to the queen.
custodia terræ Willelmi de Cantelupo, quæ data fuit Edwardo, et custodia terræ Willelmi Longæ-spatæ, quæ statim commissæ sunt senescallo suo fratri Willelmo[1] de Tarenta, qui quasi sanguini sanguissuga emolumentis inhiabat. Unde ballivi, qui sub eodem fratre Willelmo constituebantur, cornua assumentes ex tantæ dominæ patronatu, vicinos opprimebant et ex levi, immo nulla, [causa] depauperabant. Et sic, sicut in diebus antiquis, Tyranny in England.
plures reges in Anglia tirannizabant.

De quodam novo ordine in Anglia.

Et eodem tempore novus ordo apparuit Londoniis The new order of "fratres saccati."
de quibusdam fratribus ignotis et non prævisis, qui, quia saccis incedebant induti, fratres saccati vocabantur.

Obiit Margareta soror beati Edmundi.

Per idem tempus obiit Margareta[2] priorissa de Kate- Death of Margaret, prioress of Catesby.
bia, soror beati Edmundi Cantuariensis archiepiscopi, magnæ mulier sanctitatis, pro cujus meritis præclaris miracula choruscarunt.

De magno parlamento ubi comes Ricardus valedixit Anglis.

Eodem anno, in media Quadragesima, factum est Parliament in London.
magnum parlamentum, ubi de præcepto regis venerunt

[1] *Willelmo*] Willelmi, MS. [2] See below, p. 642.

A.D. 1257. magistri Oxoniæ, ut pax reformaretur inter episcopum Lincolniensem qui eos infestavit et universitatem Oxoniensem. Festinarunt insuper ad illud venire parlamentum comes Gloverniæ Ricardus, et dominus Johannes Mansel, qui comitis Ricardi, comitis Cornubiæ et electi in regem Romanorum, diligentes exploratores, vias illius in Alemanniam præparaverant. Latuit tamen ipsos vulpina electio regis Hispaniæ, qui se postea asseruit prius fuisse electum, ut sequens sermo declarabit. Aderat autem ad dictum parlamentum novus in regem electus Alemanniæ comes Ricardus, universitati Angliæ valedicturus. Extitit enim ibidem tota fere Angliæ nobilitas. Constituit autem idem comes episcopum Londoniensem Fulconem summum procuratorem possessionum suarum quas in Anglia possidebat. Erat autem tunc temporis tanta in urbe Londoniarum hominum multitudo, ut vix eam Londoniarum civitas capaci gremio contineret.

Opposition of Alfonso X. to Richard of Cornwall.

Crowds in London.

De perturbatione episcopi Rofensis et de injuriis illi intolerabiliter illatis.

Interim episcopus Rofensis, qui intolerabiles ab archiepiscopo Cantuariensi injurias sustinuerat, querimonias lacrimabiles coram tota curia Romana reposuit, et repositas continuavit. Cumque causa sua condignam expostulasset ultionem, culpa enim gravis extitit, post multas admonitiones tum ad regem factas qui dicto archiepiscopo cornua præstitit et audaciam delinquendi, meruit idem archiepiscopus citari, ut personaliter compareret coram Papa, de sibi obiciendis responsurus et de illatis injuriis et dampnis satisfacturus.

Archbishop Boniface cited before the Pope to answer the complaints of the bishop of Rochester.

Herefordensis episcopus turpiter infirmatur.

Episcopus Herefordensis, multiplicibus meritis exigentibus, turpiter infirmatus morphea polipo, vel quadam specie lepræ percussus, sauciatur.

Illness of the bishop of Hereford.

Reditus ad continuationem prioris materiæ. A.D. 1257.

In parlamento autem supradicto, nondum finito, [rex] in audientia totius populi, adducto monstratoque omnibus [Edmundo], quem protulerat in medium vestitum indumento Apuliensi, ait, "Videte, fideles mei, filium "meum Edmundum, quem Dominus ad regalis excel- "lentiæ dignitatem gratuita sua [1] gratia vocavit, quam "manifestus est, quam dignus favore universorum, et "quam inhumanus, quam tirannicus foret, qui eidem "consilium et auxilium in hoc articulo denegaret effi- "cax et oportunum." Et addidit, asserens, quod de consilio et benigno favore Papæ et ecclesiæ Anglicanæ ad regnum Siciliæ adquirendum se obligavit, sub pœna regni sui amittendi, ad solutionem centum milium marcarum et quadraginta milium marcarum, exceptis usuris, quæ cotidie non minimum suscipiunt, licet tacitum, incrementum; item decimas totius cleri impetravit generales, in quinquennium continuandas, omnium videlicet beneficiorum suorum, secundum novas taxationes æstimandas, nullis deductis expensis, nisi necessario faciendis; item fructus omnium ecclesiasticorum beneficiorum vacaturorum primi anni usque ad quinquennium; item medietatem fructuum residentium in suis beneficiis; item de privilegiatis fructus omnium beneficiorum, reservatis duntaxat ad sustentationem modici temporis proventibus. His auditis, omnium aures tinniebant et corda vehementer obstupuerunt, maxime cum scirent hanc tirannidem a Papa exordium præsumpsisse. Tandem licet cum lacrimis [2] excusationes prætenderent, et inducias postulassent remissionis, nec poterant quomodolibet optinere, promiserunt regi ad suas instantes necessitates, ea tamen conditione adjecta, ut magnam cartam totiens promissam, emptam, et redemptam, ex tunc inviolabiliter observaret, et parceret ipsos tam argumentose prædando lædere et depauperare,

Speech of the king in parliament f. 197. respecting his son Edmund's advancement to the kingdom of Sicily.

His demands in consequence.

Grant to the king on condition of his observing Magna Charta.

[1] *sua*] In the margin. | [2] *lacrimis*] lacriminis, MS.

A.D. 1257. quinquaginta duo milia marcarum, in irrestaurabile dampnum ecclesiæ Anglicanæ. Nec tamen adhuc donum tam opimum rex dicitur acceptasse.

Qui se in decanatu Eboracensi intruserat, pro bono pacis redditum percipit.

The intruder [Jordan] into the deanery of York suspends the archbishop, and obtains an annual pension.

Romanus ille qui se in decanatum Eboracensem vulpino more ingessit et in hora prandii stallum in choro decani furtim occupavit, armatus favore et protectione papali, archiepiscopum variis injuriis et dampnis fatigatum fecit suspendi, licet insontem et virum omni præditum sanctitate. Tandem post multas disceptationes,[1] pro bono pacis percepit[2] dictus Romanus centum marcas annuas ab ecclesia Eboracensi, donec eidem uberius provideatur.

De adventu archiepiscopi Coloniensis.

Arrival of the archbishop of Cologne in England.

Vix autem soluto concilio et parlamento memorato populoso valde, venit archiepiscopus Coloniensis Conradus et quidam[3] episcopus et quidam[4] dux cum eo ad animandum eum,[5] ut intrepidus regnum Alemanniæ, quod regnum Romanorum, eo quod sit quasi arra ad imperium Romanorum adquirendum, dicitur, intret et accipiat, sine alicujus contradictionis repagulo sibi feliciter concessum et in pace possidendum. Sed, quod multis fuerat postea admirationi, sub silentio occultum fuit et minime declaratum, quod aliqui de magnatibus Alemanniæ, instigantibus Francis, in regem Hispaniæ Andephulsum consenserunt ad dictum regnum promovendum. Sciendumque quod

The election of Alfonso X. by some of the electors to the empire concealed.

[1] *disceptationes*] deceptationes, MS.

[2] *percepit*] præcepit, MS.

[3] *quidam*] quibus, MS. According to Wykes, *Annal. Monast.* iv. p. 115, the bishop of Liege and the bishop of Utrecht came with him.

[4] Florence V., count of Holland. Id. p. 116.

[5] i.e. Richard of Cornwall.

in memorato parlamento generalissimo fuerunt sex archiepiscopi, videlicet Cantuariensis, Eboracensis, Dublinensis,[1] Messanensis,[2] qui opimas a singulis ecclesiis recepit procurationes, et Tarentinus[3] Appulus, qui venerat ad infatuandum regem super negotio Apuliæ.[4] Ad quod etiam festinaverant venire de partibus ultramarinis comes Gloverniæ et Johannes Mansel, quos tamen latuit exploratores diligentes scrupulus supradictus super electione, videlicet alterius, quam comitis Cornubiæ Ricardi. A.D. 1257.

Mandatum Papæ de quodam Romano beneficiando.

In fine vero Martii misit Papa abbati Sancti Albani mandatum imperiosum, ut cuidam Romano provideret competens beneficium, cum tamen cuidam alii Romano non fuisset satis,[5] qui tam urgentes, immo instantiores, literas provisorias paucis ante diebus bajulasset. Et sic jam conglobatim miseriæ in Anglia miseriis cumulantur, adeo ut desiderarent prælati ab hujus incolatu sæculi[6] liberari. Jam enim non *Sarœ liberœ, sed Agar ancillœ, filii* spurii reputati, *libertate, qua nos Christus liberavit,* spoliantur. The abbat of St. Alban's ordered by the Pope to provide for a Roman. Gal. iv. 31.

Archiepiscopus Coloniensis et alii Alemanni fecerunt homagium comiti R[icardo].

Et eodem tempore archiepiscopus Coloniæ Conradus et alii cum eo magnates Alemanniæ, qui cum dicto archiepiscopo Londonias venerant, fecerunt homagium et fidelitatem ligantiæ comiti Ricardo. Quo facto, comes contulit illi statim quingentas marcas pro suis viaticis adquietandis, insuper unam mitram nobilissimam, pretiosis lapidibus et laminis aureis redimitam, Homage to Richard as king of Germany. f. 197 *b.*

[1] Fulk de Saundford.
[2] John.
[3] Henry de Cerasolo.
[4] The 6th archbishop is not mentioned. It was probably the archbishop of Cologne.
[5] MS. repeats *satis.*
[6] *sæculi*] seculo, MS.

A.D. 1257. quam cum archiepiscopus aptasset capiti suo, ait,
Speech of the archbishop of Cologne. " Nobili thesauro ditavit me et ecclesiam meam comes
" Ricardus; et ego certe, sicut imposui capiti meo
" mitram meam, imprimam capiti suo coronam regni
" Alemanniæ vel Romanorum. Mitravit me, et ego
Remarks of the author. " eum coronabo." Hæc iccirco huic libello duxi annectendum, ut sciant posteri quam callide noverunt alieni Anglicanam simplicitatem circumvenire.

Rex Francorum interim hæc audiens castra Normanniæ potenter communivit.

Louis IX. fortifies the cities and castles of Normandy. Rex Francorum interim, cum hæc audisset, castra quæ in confiniis regni sui sita fuerant prudenter et potenter communivit, et civitates ac castra Normanniæ suis hominibus naturalibus præcipue roboravit. Præcepitque ut fœdere maritali Franci cum Normannis, et e converso, quasi vinculo amicitiæ mutuæ concatenarentur, quod et factum est. Dicebant enim; " Quon-
See above, p. 605. " dam dedit Anglis cornua Otto Romanorum imperator, miles strenuissimus; iterum Frethericus; unus
" consanguineus, alter affinis, qui inimicissimi regno
" Francorum ob hoc exiterant; et tamen Deo tutore
" adhuc durat sua dignitate et potestate roborata, et
" sic cepit qualem qualem consolationem."

Alii magnates Allemanniæ, pretiosa munera a comite Ricardo recipientes, homagium sibi fecerunt.

Other German nobles do homage to Richard. Alii quoque Alemanniæ magnates, qui cum archiepiscopo Coloniensi advenerant, pretiosa donativa recipientes a comite [memorato[1]], recessuri, ne suspecti haberentur, homagium sub districto fecerunt juramento.

[1] *memorato*] Written with a style in the margin.

Nota ad quantum ascenderunt inutiles expensæ regis tunc temporis. A.D. 1257.

Frightful expenses of the king's proceedings.

Expensæ tunc temporis, sicut [audivimus] a fide dignis clericis conclavis, qui super hoc rotulos revolverant et summas diligenter computaverant, domini regis, postquam cœperat esse regni dilapidator, probatæ sunt ascendere ad octies centum milia marcarum, et centum et quinquaginta milia marcarum, quod est horribile cogitatu, quia regnum Angliæ nunquam de tanto thesauro aliquod sumpsit incrementum, immo potius decrementum. Melius enim tibi foret amisisse gladium vel sagittam amisisse in profundo maris cadentem, quam inimicus tuus ipsa a te extorsisset.

Recedit episcopus Coloniensis a Londoniis in galea ad Alemanniam.

Departure of the archbishop of Cologne.

Archiepiscopus vero Coloniensis ad Pascha quandam magnam galeam, optime bellatoribus marinis et victualibus communitam, ascendens apud Londonias in Thamensi flumine, festinus repatriavit, ut præcedens comitem Ricardum novum electum et dominum suum [quam]tocius receptaret, et vias omnes reddere[t] tutiores.

Recedit comes Ricardus.

10 April. Departure of Richard for Germany.

Tertia vero die Paschæ, comes Cornubiæ et electus Alemanniæ novellus, valedicens amicis, et se orationibus commendans religiosorum, iter arripuit versus mare a Londoniis, videlicet versus Gernemue, cum maximo comitatu nobilium. Et quia ventus ei fuerat contrarius, super litus cum maximis expensis inutilibus moram traxit diuturnam. Veruntamen quandam tirannidem, dum adhuc expectaret super litus, fecit ecclesiæ Sancti Albani, quam honestius duximus sub silentio prætereundam quam paginæ subscribendam.

Injuries to St. Alban's.

A.D. 1257. *De caristia in comitatu comitis exorta.*

Distress for provisions in his company.

Et dum dies [tereret] super litus prosperam auram expectando, numer[os]o stipatus comitatu, facta est victualium caristia et inedia, ita ut summa frumenti quindecim solidis venderetur, avenæ sex, gallinarum et aucarum potius carentia quam caristia, boum et ovium carnes ad voluntariam vendentium æstimationem venundabantur. Et nisi comes, prout consuevit, pro emptis libenter pretium persolvisset, major penuria universos coartasset aut etiam amovisset.

Nota. De[1] *iniquo judicio revocato.*

The unjust judgment of Henry de la Mare against St. Alban's quashed.

Memorandumque, quod cum rex adhuc in partibus ageret transmarinis, comite Ricardo regnum moderante, cassatum est iniquum judicium Henrici de Mara justiarii, laboriosa diligentia domini Willelmi de Hortona cellararii. Amerciabatur enim injuste abbas Sancti Albani, dicto Henrico procurante, ad solutionem centum librarum, eo quod homines ejus ad Cestrehunte, quæ est extra libertatem abbatis, venire noluit, sicut nec debuit. Merito igitur contemptibiliter peregrinus obiit, martire Albano vindice, idem Henricus transalpinans. Nec cessavit dicti cellararii sollicitudo[2] commendabilis, donec tales literas patentes a dicto comite reportaret, ut delucidetur beati Albani libertas, temporibus futuris scire cupientibus:

f. 198.

Literæ[3] *quas optinuit abbas Sancti Albani dum rex esset in partibus Wasconiæ a comite Ricardo regni custode.*

Letters patent remitting the fine.

" H[enricus] Dei gratia rex Angliæ, etc. Quia con-
" stat nobis per inspectionem cartarum prædecessorum

[1] This title is at the foot of the page, written with a style.

[2] *cellararii sollicitudo*] cellarii solitudo, MS.

[3] This is also given in the Additamenta, MS. Cotton. Nero D. 1 f. 70 (N.), and again f. 119 *b*.

" nostrorum regum Angliæ quas abbas Sancti Albani A.D. 1257.
" habet, quod homines ipsius abbatis venire non debent
" extra[1] libertatem ejusdem abbatis, pro aliqua submo-
" nitione vel occasione coram aliquibus justitiariis vel
" inquisitoribus, remisimus eidem abbati centum libras,
" ad quas villata et libertas Sancti Albani amerciatæ
" fuerunt, eo quod homines[2] ejusdem libertatis non
" venerunt coram dilectis[3] et fidelibus nostris Henrico
" de Mara et Willelmo de Wiltona [apud[4] Cestrehunte],
" quæ est extra libertatem prædictam,[5] ad inquisitiones
" faciendas de transgressoribus cambii, et ad amercian-
" dum transgressores ejusdem cambii." Cætera quære in libro Additamentorum.[6] Porro literæ sunt patentes.

De emolumento turpi et injurioso per scambium.

Et ante paucos dies illos et adhuc duravit extorsio turpis et inhumana de sontibus et insontibus pro scambio, quod comes Ricardus adeptus erat de rege. Si quis enim a vicino vel amico, si iter facturus esset vel aliquod aliud breve negotium, aliquot denarios, licet pro necessitate paucos, cambiasset, impositum fuit ei, quod in regis præjudicium cambium tenuisset. Et sic quasi ad mensam nummularii sedens, graviter punicbatur, unde comes R[icardus] multa marcarum milia in multorum depauperationem ærario suo cumulavit. Money extorted by Richard by exchange.

De recessu comitis Ricardi ab Anglia in Alemanniam.

Assignatis igitur castris, terris, et possessionibus suis quæ habuit in Anglia comes [procuratoribus,][7] quorum summum constituit episcopum Londoniensem, se Neptuno cum infinita classe quam in portubus Angliæ [habebat], He sets sail.

[1] MS. ins. *suam.*
[2] *homines ejusdem libertatis*] om. N.
[3] *dilectis . . . nostris*] om. N.
[4] *apud Cestrehunte*] from N.
[5] *prædictam*] suam, N.
[6] ff. 70, 119 *b.*
[7] *procuratoribus*] Probably the missing word; see above, p. 622.

A.D. 1257. undecunque raptis et collectis Angliæ et aliarum regionum navibus, commendavit. Nec tamen beato Albano [satisfecit] super quibus[dam] injuriis illatis tam de Miclefeld quam aliis rebus, unde quidam puer pupillus terra sua remansit spoliatus, machinante Johanne de Gatesdena, spreto Dei timore, et miserabiliter depauperatus. Abbas autem Sancti Albani puerum Rogerum nomine, misericordia motus, aluit destitutum. Cum quo recedente asportata recesserunt irreditura septies centena librarum milia, multis peccatis cruentata, absque cotidianis ejus redditibus in Anglia succrescentibus, diatim asportandis. Unde terra Anglicana his et aliis multis bonis, præcipue numismate,[1] spoliata, cœpit miserabiliter egere, et de spoliis alieni gloriari. Et sciendum quod usque ad illud tempus, scilicet initium Maii, a prima die Februarii aura turbida et procellis squalida totam Angliam palustrem reddidit et lutosam. Sulci in antra vertebantur. Antra paludum instar protendebant. Flumina marium brachia mentiebantur, et sic tres menses terram reddiderunt sterilem et infructuosam, unde multi agricolæ terras suas reseminarunt.

Satisfaction not done to St. Alban's.

Enormous sums taken out of England.

Bad weather in England.

De incendio terribili descendente et simulachrum Machometi cum ejus fano conterente.

The prior of St. Thomas of Acre brings the account of the destruction of Mahomet's tomb, and the burning of Mecca.

Eisdemque diebus, venit ad Sanctum Albanum quidam vir venerabilis, magister videlicet fratrum ecclesiæ Sancti Thomæ Achonensis, abbati et monachis enarrans[2] rumores veros, quod sanus scilicet et incolumis arduis negotiis ecclesiæ Sancti Albani vigilanter et efficaciter intendebat in curia Romana, de qua et ipse frater veniebat; suisque enarrationibus annectebat, quod quoddam genus fulguris infernalis, licet ab æthere descendisset, fanum Machometi cum suo simulachro

[1] *numismate*] numismata, MS.

[2] See this in the Additamenta, f. 74 *b*.

subito[1] incendio subruit et dissipavit, et iterum alius, consimilis primo, impetus dictum fanum in minutias dissipans in terram demersit, et tertius in profundiora terræ et, ut creditur, detrusit in abissum. Deinde ignis ille calidissimus et consumptivus, ardens et non lucens, serpebat per inferiora terræ, et quasi ignis tartareus, etiam scopulos consumebat, nec, ut dicitur, adhuc valet extingui. Et sic tota civitas Mechæ et loca contermina igne inextinguibili sunt consumpta. A.D. 1257.

Item de flumine ardenti.

Another story of a burning river.

Similiter autem, [de] quadam cujusdam fluminis magni voragine, quod contra naturam aquæ, suo termino male contentibilis, bene alieno, eminentes montes ascendit, et eos qui ad eorum cacumina causa refugii ascenderant violenter occupavit, et suo incendio quo conflagravit tanquam combustos interemit. Et sic qui a flamma[2] sulphurea evaserunt, in ardente flumine sunt absorpti.

De fratribus Bethleemitis. f. 198 *b.*

Establishment of the Bethlehemite friars in Cambridge.

Concessa est mansio fratribus Bethleemitis in Cantebrugia, scilicet in vico qui ducit versus Trumpintonam, quorum habitus similis est habitui Prædicatorum. Signatur autem capa eorum in pectore quadam stella[3] rubra, quinque radiis crinita, in cujus medio quædam rotunditas est aerei coloris, propter stellam quæ apparuit in Bethleem nato Domino. Totque jam apparuerunt ordines in Anglia, ut ordinum confusio videretur inordinata.

Their dress.

Number of orders in England.

---

[1] *subito*] sibito, MS.

[2] *flamma sulphurea*] flama sulphure, MS.

[3] There is a picture of the star in the margin.

A.D. 1257. *Nota de articulis circiter quinquagenis*[1] *in quibus continentur novæ sanctæ ecclesiæ oppressiones.*

Archbishop Boniface summons the bishops and archdeacons of his province to discuss the state of the church.

Diebus sub eisdem, archiepiscopus Cantuariensis B[onefacius] convocavit episcopos et archidiaconos provinciæ suæ, ut invocata devote Spiritus Sancti gratia, ecclesiæ jam vacillantis Anglicanæ, quæ novis oppressionibus modernis annis solito gravioribus et intolerabilioribus [opprimitur], statui subvenirent, communiter contrectantes. Rex enim consiliis, immo sibilis, adulatorum et regni inimicorum incurvatus, permisit quasdam enormes consuetudines tanquam spinosos frutices in horto voluptatis fructifero succrescere, et fructiferas arbores suffocare. Sperabatur igitur certissime, ut in hac convocatione eidem archiepiscopo daretur desuper opponere se murum pro domo Domini, et certamen iniret contra rebelles ecclesiæ, beati Thomæ martiris vestigia sequendo pedetentim.

Obiit Katerina filia domini regis.

Death of Catharine, daughter of Henry III., 3 May.

Et circa Inventionem sanctæ Crucis, obiit filia domini regis Katerina, muta et inutilis, sed facie pulcherrima. Regina autem mater ejus dolore concepto infirmitate quasi irremediabiliter occupabatur, nec potuit ei phisica vel humana consolatio suffragari.

Rofensis episcopus Romæ conqueritur de injuriis sibi illatis ab archiepiscopo Cantuariensi.

The bishop of Rochester continues his suit against the archbishop.

Episcopus interim Rofensis Laurentius querelam suam, quam coram domino Papa et cardinalibus reposuerat de archiepiscopo Cantuariensi B[onefacio], qui res et pacificas possessiones suas ecclesiasticas[2] injuste invaserat, de die in diem constanter et viriliter con-

[1] *quinquagenis*], quinquagentis, MS.

[2] *ecclesiasticas . . diem*] Written over an erasure.

tinuavit, libertatem ecclesiæ suæ commendabiliter defendendo, unde citatus est archiepiscopus, ut se personaliter domino Papæ præsentaret. A.D. 1257.

Walenses debacchantur.

Interea Walenses debacchantes, cædibus, incendiis, et rapinis vigilanter incumbebant et incessanter. Nec poterant barones contermini, licet eis comes Gloverniæ associaretur, Anglicis suffragari vel Edwardo, sed cachinnantes verba derisionis præsentabant, et sic crevit odium inter Anglos et Walenses diatim, ut serpigo scabiei. Et quia minabatur eisdem dictus Edwardus, quod Hibernienses eos quasi vas figuli, quos jam vocaverat, irrestaurabiliter confringere[n]t, habebant Walenses præmuniti galeias, piraticis armis et victualibus communitas, ut Hiberniensibus hostiliter et potenter in mare obviarent. The Welsh continue their slaughters and thefts. Edward threatens them with the Irish.

Inventum est corpus regis Scotorum Malcolmi apud Thynemue et Edwardi filii sui.

Eodemque anno, inventa sunt ossamenta[1] regis Scotorum Malcolmi et Edwardi filii sui, cum fundamenta cujus[dam] structuræ pararentur apud Thynemue prioratum Sancti Albani, de cujus actibus et morte in libro[2] Additamentorum. Summa autem est, quod ipsum hostiliter supervenientem cum toto exercitu suo Robertus[3] de Mumbrai, fundator ecclesiæ de Thynemutha, vicit[4] et victum interemit, et interemptum, quia rex erat, jussit in Thy[nem]ue sepeliri. The bodies of Malcolm, king of Scotland, and his son found at Tynemouth.

---

[1] According to Malmesbury, G. R. ii., p. 424 (ed. Hardy), they were removed to Dunfermline by Alexander I.

[2] MS. Cotton. Nero D. 1, f. 128*b*.

[3] See MS. Cotton. Nero D. 1, f. 107.

[4] This was in 1093. See the A.S. Chron. under that year, and above, vol. ii., p. 33.

A.D. 1257. *Dominus rex muros Londoniarum decentius reparari jussit.*

The walls of London repaired.

Anno quoque sub eodem, jussit dominus rex muros Londoniarum dirutos et propugnaculis destitutos decentius ex communi civitatis collecta reparari.

Mota est discordia in[ter] comitem Legrecestriæ S[imonem] et W[illelmum] de Valentia.

Quarrel between Simon de Montfort and William de Valence.

Diebus autem sub eisdem, apud Londonias coram rege et multis magnatibus orta est discordia inter comitem Legrecestriæ S[imonem] et Willelmum de Valentia. Ipse enim Willelmus, quia frater domini regis extitit uterinus, in omnes vicinos suos irreverenter, maxime in religiosos, dampnose desæviens, cornua tirannidis a domini regis sumensque fraternitate, sicut fratres sui, possessiones dicti comitis indecenter invaserat, et prædas abegerat. Quas cum senescallus comitis deliberasset, orta iracundia, motus Willelmus [injurias] tam factis quam dictis in comitem cumulaverat. Quæ cum querelis coram rege recitarentur, jurgia exorta fere prælia suscitarunt. Willelmus enim coram rege et magnatibus palam, ut vulgariter loquar, dementiens, et notam ei irreverenter proditionis imponens, quod est militibus magnum offendiculum, commotus est comes vehementer, et volens, ut dicitur, irruere in ipsum, quia ira brevis furor est, vix est, rege compescente, qui se inter comitem sororium suum et Willelmum fratrem suum attonitus ingessit, ne ipsum interemisset, feliciter retardatus. Nec postea inter eos potuit fæx suscepta inimicitiæ exinaniri.

f. 199. *Monachi Dunelmenses satisfacientes protervitati Romanæ curiæ absolvuntur.*

The monks of Durham absolved

Paucis autem diebus prælapsis, monachi Dunelmenses, qui soli cum canonicis Giseburniæ improbitati

papalium exactorum restiterant et interdictum diuturnum sustinuerant, tandem post multas disceptationes[1] talem literam de plenitudine potestatis papalis meruerunt impetrare, unde absoluti gaudenter celebrarunt. O si habuissent in tribulatione sua consortes et in eorum constantia coadjutores, quam feliciter ecclesia Anglicana de tortoribus suis et oppressoribus triumphasset! Litera autem, quam impetrarunt monachi memorati, in libro Additamentorum poterit[2] reperiri ad hoc signum ⁂. A.D. 1257. by a Papal letter.

Cassatur electus Elyensis.

Die vero Sanctorum Gordiani et Epimachi, rege et archiepiscopo Cantuariensi vigilanter procurantibus, cassatus est electus Elyensis; cujus loco subrogare laborarunt fratrem Adam de Marisco, de ordine Minorum. Super quo facto mirati sunt cuncti audientes, quia electus nec electio reprobari de jure poterat, nec in eisdem vitium reperiri. Sed prævaricatores, quærentes nodum in cirpo[3] et angulum in circulo, imposuerunt ei, quod simplex claustralis fuit, nec de negotiis sæcularibus[4] exercitatus[5] vel expertus, et penitus insufficiens ad custodiendum et tuendum nobilem episcopatum Elyensem, et insulam, quæ ab antiquo asilum extitit refugii omnibus oppressis tempore tribulationis. Sed ut certius credebant quamplures, hæc gratiam regiam præcluserunt, monachorum constantia et fidelitas, qui noluerunt petitioni regis adquiescere, postulantis urgenter et instanter ut sibi Henricum de Wengham ejus cancellarium in eorum episcopum eligerent universi. Et cum talis petitio ignaro ipso Henrico facta fuisset, idem H[enricus] sciens quod idoneum sibi May 10. The elect of Ely quashed. Adam de Marisco proposed. Henry of Wengham desired by the king, but he refuses.

[1] *disceptationes*] deceptationes, MS.

[2] *poterit*] poterunt, MS. It is not given in the Additamenta.

[3] Terent. And. v. 4, 38.

[4] MS. ins. *non*.

[5] *exercitatus*] exercitatis, MS.

A.D. 1257. conventus elegerant in pastorem, ait domino regi; "Domine, sinite istum pium conventum circumvenire, "aut vestris imperiosis et armatis precibus amplius "sollicitare. Monachi enim, invocata Spiritus Sancti "gratia, rite elegerunt idoneum et me meliorem. Ab- "sit ut sic occupem tam nobilem episcopatum, ut "usurpem tantum cauteriata conscientia ministerium." In quo meruit grates ab hominibus et gratiam a Deo cancellarius reportare. Nec adhuc regis indignatio est aversa, quin electum et episcopatum miserabiliter impugnaret. Electus vero confisus de jure suo, Romam aditurus, ilico transalpinavit, a domino Papa consolationem de tanta tribulatione[1] recepturus.

The elect goes to Rome.

Rex Francorum fecit communiri Normanniam.

Louis IX. fortifies the castles of Normandy.

Rex interim Francorum fecit optime communiri castra Normanniæ, et a personis suspectis amovit custodias et magistratus, et liberavit eas suis Francigenis; et Normannos, quos noluit amovere, affinitatis et alio fœderis genere sibi indissolubili vinculo sociavit; domosque religiosorum, quæ in confinio fuerant, amovit, et pro ipsis alia loca commutavit, tam in locis versus Alemanniam conterminis, quam Normanniæ, et conditiones eorum ampliavit, castra firmavit, et firmata provide communivit, ne rex Alemanniæ qui Pictaviam vendicavit, vel rex Angliæ qui Normanniam postulavit, receptacula, si forte supervenirent hostiliter, invenirent. Formidabat Francia vehementer, ne inter hos, quasi inter duas molas, contereretur. Sese autem Franci secundum eorum consuetudinem invicem consolabantur, dicentes, "Otto quondam imperator, militum "strenuissimus et in imperium Romanum sullimatus, "Franciæ graviter comminabatur, qui in pugna de Bo- "vines[2] turpiter retrocessit. Ipse regi Anglorum con-

The French comfort themselves by the history of the past.

[1] *tanta tribulatione*] tanto tribulatio, MS.

[2] *Bovines*] Boves, MS., but corrected in the margin.

" sanguineus, adjunctis comite Willelmo cognomento A.D. 1257.
" Longa-spata, fratre dicti regis[1] Anglorum, et comite
" Flandrensi Ferrando, comiteque Bononiæ Reginaldo,
" Hugone de Boves, cum aliis electis bellatoribus, in
" multitudine gravi Franciam proponens vastare, die-
" bus nostris Deo propitio contritus est. Rex insuper
" Anglorum Johannes apud castrum quod Rupes Mo-
" nachorum dicitur, persequente eum Ludowico nondum
" rege, ipso eodem tempore relinquens obsidionem,
" probrose aufugit veluti fugitivus, cum tamen robur[2]
" Franciæ in duas partes dividebatur, quarum una
" patrem[3] scilicet regem Francorum sequebatur, alia
" filio suo adhæserat Ludowico. Frethericus vero im-
" perator Christianorum potentissimus, vir formidabilis
" et vafer, ex [quo] sororem regis [Angliæ] desponsave-
" rat,[4] Franciæ terribiliter comminabatur; adhuc tamen
" sub alis piæ protectionis nos Omnipotens defensavit."
Sic igitur talibus exemplis sese mutuo confortabant.[5]

Prælati Angliæ promittunt regi quinquaginta et duo milia marcarum, conditionaliter tamen.

Large sums paid to the king by the prelates.

Circa idem tempus prælati Angliæ miserabiliter enervati et meticulosi, constantiam Cisterciensium minime consequentes qui regi pecuniam inæstimabilem exigenti in faciem restiterunt, concesserunt regi quadra[ginta][6] duo milia marcarum, in enormem ecclesiæ et regni læsionem et jactur[am irrest]aurabilem, et concessa fuit hæc pecunia vel dicto regi vel ipsi ad mancipandum regnum Apuliæ Edmundo filio regis. Sed illius regni adquisitio diatim cœpit incrementum desperationis. Rex autem, qui parum hoc munus acceptavit, promisit se certissime ecclesiæ oppressiones tem-

f. 199 *b*.

His promises in return.

[1] *i.e.* John; William Longespée was a natural son of Henry II.

[2] *robur*] rubur, MS.

[3] *patrem*] patri, MS.

[4] *desponsaverat*] deponsaverat, MS.

[5] See the similar paragraphs above, pp. 605, 626.

[6] *quadra*] Sic, though *quinquaginta* is given in the heading.

A.D. 1257. perando ad statum debitæ libertatis revocare. Unde formati sunt articuli circiter quinquaginta, quos prælati in scripta redegerunt, ut apto tempore coram rege et magnatibus et prælatis lecti effectum debitum sortirentur; qui articuli vel capitula similia fuerunt illis, pro quibus beatus Thomas archiepiscopus Cantuariensis martir dimicavit, victor effectus gloriosus. Articuli autem tantum continent literæ quantum duo nocturna vel tria. Quære in libro[1] Additamentorum.

Obiit episcopus Norwicensis Walterus.

Death of the bishop of Norwich, 19 May. Miracles at his tomb.

Die vero Sancti Dunstani, videlicet decimo tertio[2] kalendas Junii, obiit episcopus Norwicensis Walterus cognomento de Sufeld apud Colecestriam, et delatum est, corpus ejus ad Norwicum, ecclesiam suam cathedralem, honorifice tumulandum, ad cujus tumbam miracula dicebantur choruscare. Hic namque in usus pauperum, instante tempore famis, omnia vasa sua et etiam coclearia argentea cum toto thesauro suo pauperibus erogaverat.

De pessimo statuto tunc facto Romæ de electis ad dignitates.

Exempt abbats compelled to go to Rome for confirmation.

Eodemque anno statutum est Romæ a domino Papa et fratribus cardinalibus, qui vigilanter sua temporalia procurant commoda et emolumenta, aliena non curantes, ut quilibet, qui in abbatem exemptum ex tunc eligeretur, Romanam curiam adiret confirmandus et benedicendus. Per quod enorme statutum religio patuit discrimini, et ecclesiam prosperitate temporali constat destitutam. Non enim religiosis necesse est, maturam et religiosam personam in prælatum eligere, sed aliquem semisæcularem virum, cui plus equus
Ps. xviii. 8. quam æquitas, plus lex Justiniani quam *lex Domini con-*

[1] MS. Cotton. Nero D. 1, f. 129. | [2] *tertio*] An error for *quarto*.

vertens animas, placuerit, eligere in animarum suarum pastorem. Præterea, esto quod talis eligatur, alius enim reprobabitur per regem et suos satellites, mora protracta in ejusdem transalpinatione diuturna; forte cassabitur electus vel electio reprobabitur vel forte electus obiter morietur, conventus languebit, et rex, in cujus manu omnia confiscabuntur, pro voluntate diripiet et absorbebit. A.D. 1257. Evils of this.

Submonitio generalis, ut tota Angliæ nobilitas contra Walenses hostiliter proficisceretur.

Tempore quoque sub eo, transmisit dominus rex per totam Angliam brevia sua, ut quicunque militare domino suo regi servitium[1] debuerat, promtus foret et paratus cum equis et armis ipsum sequi, in festo beatæ Mariæ Magdalenæ, in Walliam, contra Walenses hostiliter profecturum, ad repellendum impetus eorundem; qui jam libere discurrentes, castra magnatum conterminorum et etiam Anglorum impune occupantes, et obsessos interimentes, prædis, incendiis, et cædibus intendebant. Certificati autem, cum rex eos cum exercitu suo hostiliter impetere proposuerat, in interiora terræ, scilicet Snaudun, et loca montuosa et[2] Anglis inaccessibilia uxores suas, liberos, et pecora prudenter abegerunt,[3] prata araverunt, molendina quoque, ubi transitum facturi erant Anglici, dissiparunt, pontes confregerunt, vada quoque antris factis reddiderunt intransmeabilia, omne genus victualium subito subtrahentes, ut transeuntes præcipitati subito mergerentur; et prosperatum est opus martium in manibus eorum. Causa autem eorum etiam hostibus eorum justa videbatur. Et hoc eos maxime confortavit, qui pro avitis legibus suis et libertatibus constanter, more Trojanorum de quibus propagantur, originali constantia decertabant. All owing military service to be ready to go into Wales, 22 July. Preparations of the Welsh against the invasion.

[1] MS. repeats *militare*.
[2] MS. ins. *in*.
[3] *abegerunt*] abigerunt, MS.

A.D. 1257. Væ miseris Anglicis, a quolibet alienigena conculcatis, qui suas antiquas libertates regni permittunt exufflari, nec erubescunt, exemplo Walensium informati. Nec voluerunt aliquatenus Edwardo domini regis filio[1] obedire, sed cachinnantes ipsum convitiis[2] cumulatis cinice deridebant. Unde proposuit idem Edwardus ipsam Walliam cum suis Walensibus, tanquam indomabilibus, resignare.

Edward proposes to give up Wales to the Welsh.

Querula exclamatio.

O Anglia, omnium regionum ancilla[3] et conditione ultima merito reputaris! Quicquid excolunt indigenæ, alieni diripiunt et asportant.

Comes Ricardus applicuit prospere in Alemanniam.

Reception of Richard in Germany.

Eodem quoque tempore, comes Ricardus prospere applicans in Alemanniam invenit in litore hominum multitudinem infinitam, quæ eidem applausura ejus cum gaudio et honore adventum expectabant. Et [cum] multa expendissent, jussit ei[s] multa refundi, unde ab omnibus laudem, gloriam, et gratiam meruit reportare.

f. 200.

Coronatus est comes Ricardus in regem Romæ sive Alemanniæ.

Coronation of Richard at Aachen, 17 May.

Die vero Ascensionis Dominicæ, scilicet [decimo] sexto kalendas Junii, coronatus est comes Cornubiæ Ricardus in regem Alemanniæ sive Romanorum per manum Conradi archiepiscopi Coloniensis, apud Aquisgranicum, cum maximo honore et solempnitate, prout moris est ab antiquo continuati, nec erat qui contradiceret vel conturbaret, quod nunquam contigit a tempore cujus extat memoria. Coronata est cum eo uxor Senchia

[1] MS. repeats *aliquatenus.*
[2] *convitiis*] convicis, MS.
[3] *ancilla*] Angl'e, MS.

comitissa in reginam. In crastino vero, videlicet die Veneris, rex novellus Ricardus filium suum Henricum, quem genuerat ei Ysabella prior uxor ejusdem regis R[icardi], cingulo donavit militari. Celebravitque convivium tam in die tirocinii ejusdem H[enrici] quam in die coronationis suæ, quod in conspectu Alemannorum stuporem merito poterat generare. Sed hoc plenius in epistola, quam inde in Angliam misit, quæ in libro [1] Additamentorum scribitur, poterit reperiri. A.D. 1257. Henry of Almaine knighted.

Constituitur Johannes de Avennes senescallus Alemanniæ.

Disposuit igitur libere rex Ricardus negotia regni Alemanniæ, sequens magnatum terræ vestigia, eorum consiliis inhærendo, præcipue tamen archiepiscopi Coloniensis. Constituit igitur Johannem de Avennes senescallum suum, qui vir martius extitit et exercitatus. Erant enim in regno adhuc aliqui recalcitrantes, videlicet archiepiscopus Treverensis,[2] vir potens et bellicosus, cui Francorum favor tantam præstitit temeritatem. Arrangements of Richard. Some opposed to him.

Priores et monachi Wintoniæ et Glastoniæ per suas discordias scandalum suscitarunt.

Anno quoque sub eodem et paucis retroactis, priores [3] et monachi Wintoniæ, et abbas [4] et conventus Glastoniæ, per suas discordias et ambitiones, in toto ordine monachorum scandalum suscitarunt, et suarum nobilium et antiquarum ecclesiarum possessiones in perpetuam earum læsionem enormem et infamiam lædentium dissiparunt. Quorum errorem, quia tractatus exigeret speciales et diffusos, non censui dignum huic libello Discord at Winchester and Glastonbury.

[1] MS. Cotton. Nero D. 1, f. 75.

[2] Arnold of Isemburg.

[3] William of Taynton, and Andrew of London.

[4] Robert Pederton.

A.D. 1257. interserere vel memoriæ commendare, sed talia scismata, quæ fomenta curiæ Romanæ præstant, potius reticere.

Obiit Mauricius præclarus miles de Hibernia.

Death of Maurice Fitz-Gerold.

Diebus autem eodem anno retroactis, obiit Mauricius filius Giroldi, miles strenuus et facetus, nulli secundus, in Hybernia, qui quandoque ibidem justitiariæ habenas gubernavit. Hic tota vita sua vixerat laudabiliter, sed de morte Ricardi comitis Marescalli infamiæ notam, forte falso, reportavit.

Obiit Robertus de Sotindune, domini regis clericus et justitiarius itinerans.

Death of Robert de Sotindune.

Anno quoque sub eodem obiit Robertus de Sotindune, domini regis clericus specialis, et quandoque itinerans justitiarius; infirmatus apud Hertford, ibidem diem clausit extremum, et ibidem est sepultus.

De impetu Walensium et audacia.

Capture of a castle by Llewellyn, July 11–18.

Infra autem octavas beati Benedicti, Leolinus summus dux Walensium, facto impetu repentino in homines comitis Gloverniæ, violenter cepit unum ejusdem comitis castrum, et in eo inventos interfecit.

Obiit Aelicia priorissa de Katebya, soror beati Edmundi confessoris.

Death of Aelicia, prioress of Catesby.

Ipso quoque anno obiit[1] miræ sanctitatis et innocentiæ domina Aelicia, priorissa de Katebia, sanctimonialis, soror beati Edmundi Cantuariensis archiepiscopi, ad cujus tumbam miracula dicuntur choruscasse.

---

[1] This has been already mentioned, above, p. 621, where she is called Margaret. The Dunstable Annals (*Annal. Monast.* iii. p. 156) speak of only one sister at Catesby. In the margin written with a style is, *Vacat quia prius.*

Obiit bonus prior Norwicensis. A.D. 1257.

Et eodem tempore obiit bonus prior Norwicensis, vir magnæ sanctitatis et eminentis literaturæ, qui præter missas, horas canonicas, orationes secretas et speciales, cotidie Psalterium psallendo complevit. Hunc quoque electum rite in episcopum Norwicensem rex consiliis iniquorum fascinnatus, circiter decennio transacto, quibus[dam] frivolis exceptionibus cassari procuravit. Death of [Simon of Elmham,] prior of Norwich.

De regis infirmitate et multiplici impe[di]mento.

Tempore quoque sub eodem, videlicet in fine Maii, dominus rex, tum quia Wallenses ad votum sæpius triumphaverant, quamplures domini regis in contermino Walliæ fideles trucidando, tum quia fraudatum se jam credidit de regno Apuliæ, pro quo tantam inutiliter effuderat pecuniam, tum propter infirmitatem reginæ gravissimam, tum propter mortem Katerinæ filiæ, in tantam tristitiam est præcipitatus, quod in febrem tertianam, quæ diu eum afflixit Londoniis commorantem, cecidit, sicut reginam apud Windelehores decubantem pleuresis maceravit. Grief and illness of the king.

De morte cujusdam armigeri Willelmi de Walentia.

Diebus quoque sub eisdem, quidam armiger Willelmi de Valentia, fratris domini regis, qui dum Londoniis se proterve gessit, cultellum sive [1] anelacium suum extrahens, sanguine civium, prout jurabat, cruentandum, aliquos sine causa sauciavit; confisusque de consueta domini sui protectione, post vulnera inflicta minas cum probris ebullivit. Irruentes igitur cives in ipsum glomeratim [2] plebei, non volentes nec valentes illius Outrage by a squire of William de Valence. f. 200 *b*.

[1] *sive . . . suum*] These words are placed in the MS. after *cruentandum*, preceded by *cultellum*, which is repeated.

[2] MS. repeats *cives*.

A.D. 1257. He is slain.

valentiam tolerare, ipsum arrogantem lapidibus et clavis conquassatum interemerunt. Et in quandam domum asportatus, cum mori inciperet, ait; "Pro Deo dicatur "domino meo, ut mors mea nulli imputetur, nisi tan- "tummodo mihi meæque stultitiæ ac protervitati. "Nos enim miseri de protectione dominorum nostrorum "sontes et insontes miserabiliter conculcamus;" et sic expiravit. Quod cum audisset Willelmus, gravem super hoc coram rege reposuit de Londoniensibus queri- moniam, offerens coram rege ipsum mortuum, ut regem magis commoveret. Vocatus igitur major[1] civitatis et graviter accusatus, respondit; "Domine mi rex, non "possum impetus populi plebei refrænare; inquirite "quid dixerit moriturus." Et cum cognovisset rex ordinem seriei, inquit; "Habeat quod promeruit male- "factor." Veruntamen fæx malivolentiæ contra cives non est penitus exinanita, sicut sermo sequens plenius declarabit.

Complaint to the king by William de Valence.

Obiit Rogerus de Weseham Cestrensis episcopus.

Death of Roger de Weseham, bishop of Lichfield.

Sub eodem tempore, magister[2] Rogerus de Weseham, vir omni laude dignissimus, episcopus Cestrensis, viam universæ carnis est ingressus, qui diuturna infirmitate, scilicet paralisi, excoctus, cesserat episcopatui. Isti autem magister Longa-spata[3] subrogatur.

Nota consuetum miraculum Sancti Albani.

Procession at St. Alban's in consequence of the heavy rains.

Circa eosdem dies, tempore videlicet autumpnali incipiente, abbas et conventus Sancti Albani, perpendentes de inundatione pluviarum immoderata tam fœnis quam segetibus suffocationem generalem imminere, prout con-

[1] Ralph Hardel, v. below, p. 675. See also the Chronica majorum et vicecom. Lond. (Stapleton, Camd. Soc.), p. 29.

[2] An inverted mitre and pastoral staff are drawn in the margin.

[3] Roger de Meuleng, 4th son of William Longespée, earl of Salisbury, and Ela.

suevit in tali fieri periculo, constituerunt in capitulo, ut indicto jejunio per archidiaconum[1] tam in populo quam conventu, cum processione solenni feretrum Sancti Albani ad Sanctæ Mariæ ecclesiam, quæ de Pratis dicitur, deportaretur, conventu et populo nudis pedibus subsequentibus cum oratione devotissima. Quo facto, eadem die meritis beati martiris cessavit inundatio tam dampnosa. A.D. 1257.

Universitas Parisiensium ad horam recedit.

Tempore sub eodem, universitas Parisiensis, tum propter tempus messium quod tunc instabat, tum propter fratrum Prædicatorum persecutionem, recedens, civitatem in magna parte reliquerunt vacuatam. Frater namque Hugo de ordine Prædicatorum et Romanæ ecclesiæ cardinalis instabat vigilanter et potenter, ut partem scolarium infirmaret, et conditionem fratrum Prædicatorum, ipsis rebellium, roboraret. Desertion of Paris by the university. Cardinal Hugo.

De nimis dampnoso impetu Walensium.

Tunc vero temporis, Walenses rem agi pro capite certissime considerantes, confœderati sunt indissolubiliter ipsi de Northwallia cum ipsis de Suwallia, quod antea non [est] visum, quia semper sibi ad invicem adversabantur. De communi igitur consilio facto impetu vehementi, exercitum regis subito invaserunt, sed proditione quadam informati. Milites igitur regis, in arcto loco et palustri juxta quoddam castrum eorum, ad quod credebant certum habere refugium, intercepti, cum retrocedentes crederent illic recipi et protegi, invenerunt hostes ubi credebant amicissimos invenisse. Ipsi igitur quasi inter duas molas attriti, cum a facie et a tergo impeterentur, victi sunt et dissipati, et ad arbitrium hostium trucidati. Ceciderunt autem in illo Union of North and South Wales. Their successful attack on the king's troops.

[1] MS. repeats *jejunio*. | [2] *i.e.* Hugo de S. Caro.

A.D. 1257. English loss. cruentissimo conflictu milites domini regis Anglorum præclari, scilicet dominus Stephanus Baucan, regi carissimus, dominus Robertus Norensis, et alii multi quorum nomina non tenemus. Walenses igitur triumphantes ad votum receperunt Griffinum[1] de Brun[feld], cujus consilio et documento hæc facta fuerant, in suam pacem et societatem. Erat namque natione Walensis et generosus ac strenuus, et quia, retroactis aliquot diebus, regi adhæserat, Walenses omnes terras et possessiones suas, quas[2] habuerat amplas, in cineres, quas rex warantizare nec voluit nec potuit, redegerunt.

This due to Griffith lord of Bromfield.

Nota animositatem et confœderationem.

Exhortations of Llewellyn to the Welsh.

Ex tunc igitur Leolinus cum suis Walensibus lætus de victoria, et dives de spoliis victorum, et roboratus de fœdere Northwallensium, et de revocatione Griffini prædicti, consolatus est suos, dicens; "Hucusque f. 201. "auxiliatus est Dominus Deus exercituum. Liquet "universis, quod hæc victoria ascribenda est non "nostræ strenuitati, sed Dei pietati, qui æque dimicat 1 Reg. xiv. 6. "*in paucis ut in multis.* Et qui nos pusilli, imbelles, "et imbecilles, respectu Anglorum, qui audemus contra "eorum regem levare calcaneum, nisi Deus[3] conferret "patrocinium? Vidit Deus afflictionem nostram, quali- "ter Galfridus de Langeleia nostram circumvenit "simplicitatem, et alii tam regis quam Edwardi "æditui inexorabiles. Nunc autem et de cætero rem "agi sciatis pro capite. Si capiamur, nulla penitus "sequetur misericordia. Stemus simul; si enim simus "inseparabiles, erimus et insuperabiles. Videmus "luce clarius, quod Anglorum rex suos Anglos "naturales depauperat, exhæredat, et degenerare com- "pellit; quomodo nobis parceret, qui eum provocantes "læsioni et vindictæ intendimus? Nos de sub cælo

[1] MS. repeats *Griffinum.*
[2] *quas*] quos, MS.
[3] *Deus*] dedit, MS.

" delere proponit; sed justa causa defendit nos, et A.D. 1257.
" confundet adversantes. Melius est mori, et ad Deum
" migrare, quam in angaria vivere, et ad arbitrium
" tandem hostium deperire." Accincti et ad bellandum animati, die ac nocte cædibus, rapinis, et incendiis intendentes, omnia contermina inter Angliam et Walliam in desertum redegerunt.

De infirmitate et adversitate episcopi Herefordensis.

The bishop of Hereford advised to go to Montpelier to be cured of a polypus.

Anno sub eodem, episcopus Herefordensis, qui tot in caput suum congessit imprecationes, multipliciter a Domino meruit flagellari, ad sui, ut sperandum est, correctionem. Factus est enim quasi latitans et fugitivus, nec erat in episcopatu suo, quem fortunæ reliquerat, diverticula ejus investigare. Dicebatur tamen ab aliquibus, ut apud Montem Pessulanum curandus [lateret], ab infirmitate, qua laboravit, sanandus. Habebat enim morpheam, sive polipum in naso, quæ totam faciem deturpavit. Est enim, ut dicunt phisici, morphea in cute quod lepra in carne.

Rustandus incurrit indignationem Papæ.

Rustand accused to the Pope.

Diebus sub eisdem, magister Rustandus, domini Papæ clericus specialis, accusatus graviter coram domino[1] Papa est, eo quod, propriæ utilitati intendens plus æquo, possessiones, redditus, et pecuniam sibi vigilanter in Anglia coacervavit, et regem sibi inclinando et episcopos, factus esset jam non ultimus inter omnes regni optimatum locuples et abundans.

Rex cum exercitu suo Cestriæ appropinquavit.

Henry III. approaches Chester.

Diebus sub eisdem, dominus rex cum exercitu suo copioso, tempore messium imminente, Cestriæ appro-

[1] *domino . . quod*] Written over an erasure.

A.D. 1257. pinquavit; unde qui eum sequebantur, ne Wallenses inde alerentur, fruges pulcherrimas et copiosas cum aliis fructibus immisericorditer vastantes, tam sua quam aliena dampna perpetrarunt. Unde tanta facta est infra breve tempus in exercitu caristia, ut tam equi quam homines magnam victualium penuriam tolerarent. Rex autem interim, ut Walenses, quos suos proditores vocavit et inimicos, in abissum desperationis præcipitaret, in Scotiam et Hiberniam et alias regiones misit pro manu militari copiosa, ut Walenses circumseptos tanquam vasa irrestaurabiliter contereret figulorum. Veruntamen Leolinus ad regem nuntios sollempnes dirigens, de consilio suorum optimatum, quæ pacis erant rogitabat, ita tamen ut avitas leges et libertates in pace, prout consueverant, optinerent, et non Edwardo vel alicui alteri quam regi subditi responderent. Nullo enim modo de cætero, ut asserebant palam, se sustinerent dari vel vendi instar boum vel asinorum. Hoc autem cum precibus humilibus mandatum temperatum rex non acceptavit, sed animans suos milites, cotidie armatus incessit, et vexillum suum regale explicans, quasi draconem, qui nemini novit parcere, exterminium generale Walliæ minabatur.

Llewellyn desires peace on certain terms,

which are refused.

f. 201 *b*. *Confirmatus est in episcopum Norwicensem magister Symon de Wautone.*

Et circa festum beati Petri, qui dicitur ad Vincula, confirmatus est in episcopum Norwicensem magister Simon de Wautone, qui ilico, cum monachi Norwicenses ipsum elegissent, misit nuntios expeditissimos ad curiam, ubi profusis[1] non paucis muneribus impetravit dispensationem pristinos redditus suos per quatuor annos [retinendi], licet episcopatus suus sufficienter omnibus bonis instauraretur. Et hoc genus

Simon de Walton confirmed bishop of Norwich. Aug. 1.

His dispensation to hold his former revenues.

[1] *profusis*] profusit, MS.

beneficii in curia Romana jamjam consuetudinem est sortitum.[1] A.D. 1257.

Aversum est cor regis Castellæ ab amore regis Angliæ.

Anno quoque sub eodem, cor regis Hispaniæ aversum est ab amore regis Angliæ. Dicebat enim, quod frater ejus comes Cornubiæ supplantavit eum de regno Alemanniæ sive Romanorum. Unde exigebat ab eo auxilium contra ejus inimicos, secundum tenorem cartæ inter eos confectæ, in qua continetur; "Alter alterum "juvare mutuo tenetur." Ad quod rex Angliæ respondit; "Ergo tenetur mihi rex Hispaniæ auxiliari in "necessitate fratris mei, cui non valeo nec volo deesse. "Rite electus est in regno Alemanniæ, et nullo contra- "dicente coronatus. Si autem pro ipso rege Hispaniæ "aliquis reclamasset, et pro jure ejus, quod prius rite "electus fuisset, utique non consensisset in electionem "sui comes Cornubiæ Ricardus frater meus. Sed nec "ego aliquatenus sustinuissem." Et sic quievit regis Hispaniæ indignatio indiscreta. Alfonso X. in anger with Henry III. on account of Richard's election to the empire.

Rex inglorius revertitur in Angliam.

Diebus autem sub eisdem, rex videns sibi Martem adversari, et caristiam cotidie incrementum suscipere, ipsosque qui ei adjutorium promiserant non adesse, et hiemis intemperiem appropinquare, Sancti Michaelis festo instante; redire in Angliam disponens, ut interesset festo Sancti Edwardi, quod in quindena est Sancti Michaelis, lora direxit inglorius versus Londonias. The king returns to London for the feast of St. Edward, 13 Oct.

Missi sunt nuntii sollemnes ad regem Francorum.

Directi sunt sub eisdem temporibus nuntii solempnes ad regem Francorum, videlicet episcopus Wigorniæ Wal- Embassy to France.

[1] *sortitum*] sortita, MS.

A.D. 1257. terus, comes Legrecestriæ Simon, comes Marescallus Rogerus Bigod, Petrus de Sabaudia, Robertus Walerandus; ut de juribus suis restituendis, quas diu injuste detinuerat, contrectarent. Quibus rex Francorum modeste respondisset, sed fratres ejus et optimates Francorum aspere nimis et negatorie et nugatorie responderunt. Et sic nuntii, infecto negotio, circa Purificationem beatæ Mariæ vacui redierunt.

Its return, having done nothing, 2 Feb.

Obiit magister Nicholaus de Fernham, episcopus quondam Dunelmensis.

Death of Nicholas of Farnham at Stockton-on-Tees.

Eodem tempore obiit[1] magister Nicolaus de Fernham, quondam episcopus Dunelmensis, qui cesserat episcopatui, ut quietius et liberius fructus carperet contemplationis. Obiit autem apud Stoctunam nobile suum manerium, quod est situm super flumen Theisiam; quod cum ei provideretur, cesserat in sortem distributionis ipsi, cum duobus aliis maneriis, scilicet Hovedene et Esintona. Quod cum ad notitiam regis pervenisset, extorsit ab episcopatu Dunelmensi, eo quod non habuerat integre custodiam episcopatus, cum vacaverat, trecentas marcas, medio videlicet tempore, quod erat inter dicti Nicholai [cessionem] et creationem sive institutionem successoris sui Walteri. Conservatores vero partem dicti N[icholai] tuebantur, videlicet archiepiscopus Eboracensis Walterus et episcopus Londoniensis F[ulco]. Nec erubuerunt regales tam enorme consilium suo domino præstitisse.

Dampnosa discordia orta est inter regem Daciæ et Norwagiæ.

Quarrel between the kings

Eodem anno orta est gravis discordia inter reges Daciæ[2] et Norwegiæ,[3] et commissa sunt prælia parti-

[1] There is an inverted mitre in the margin.

[2] Christopher I.

[3] Hacon IV.

cularia, scilicet navalia inter commeantes. Adhibentibus igitur utriusque regni episcopis vigilem diligentiam, inter eos pax est[1] reformata. Eodemque anno obiit filius ejusdem regis Norwagiæ primogenitus et hæres ipsius, Haco, adolescens speciosus. A.D. 1257. of Denmark and Norway.

De reditu regis a Wallia.

Declinante autem tempore autumpnali, cum hiems jam dies abbrevisset et frigora subarrasset, et caristia maxima in exercitu regis ingruisset, dominus rex, de consilio suorum lateralium, qui ægre illam inediam tolerarunt, reversus est a partibus Cestriæ versus Londonias, ut festo Sancti Edwardi, scilicet translationi, interesset. Leolinus autem hic ipsum diu sequebatur, ut, si videret aliquem de regis exercitu oberrantem et semotum, invaderet occidendum. Et sic inglorius rex, thesauro multo effuso, ridentibus et deridentibus hostibus, ad propria climata tutiora ilico remeavit. Verumtamen in exercitu suo eleganter incedebat armatus, et expanso regali vexillo suos commilitones alacriter animabat, ut ipsos Walenses, hominum quisquilias, trucidarent. Return of the king to London. 13 Oct. f. 202. Llewellyn hangs on the rear of the army.

Depositus est abbatum Cisterciensium clarissimus Stephanus Clarevallensis.

Labentibus dierum illorum curriculis, Stephanus cognomento de Lexintona, abbas Clarevallensis, eo quod contra statuta ordinis Cisterciensis privilegium impetraverat suo perpetuo abbatizandi, ignominiose depositus est. Sed hoc, ut dicitur, malitiose et per invidiam machinatum est in ipsum, eo quod scolam Parisiensem, quæ Chardenai dicitur, initiavit et initiatam sustentaverat, et præpollens omnibus virtutum et scientiæ eminentia, Anglicus extitit natione. Quod cum audisset Stephen of Lexington, abbat of Clairvaux, deposed.

[1] MS. ins. *res pax est.*

A.D. 1257. dominus [Papa], et voluisset ipsum absolutum in pristinum statum restituere, adversarii ejusdem Stephani, effusa non minima pecunia, in curia Romana machinati sunt, ut sententia staret, quam firmaverant, de ipsius depositione.

Dampnosissimum statutum curiæ Romanæ.

The elect of Ely and elect of St. Edmundsbury returning, having gained their causes at great cost.

Prolabentibus dierum illorum voluminibus, electus [1] Elyensi[s] et electus [2] ecclesiæ Sancti Edmundi, tantam pecuniam in curia Romana dando [et] promittendo effuderunt pro jure suo obtinendo, ut in con[si]derando thesauri quantitatem poterant prudentes admirari et cum admiratione stuporem excitare. Tandem impetrato negotio, infinito irretiti debito, tristes remearunt, eo quod causa vel occasio ecclesiis suis tanti discriminis extitere.

Evils of the new Roman statute.

Ecce statutum Romæ cruentissimum, quo oportet quemlibet electum personaliter transalpinare, et in læsionem, immo eversionem, Romanorum loculos impregnare. Cum autem rex, qui dictorum prælatorum ecclesias exin[an]ivit, prædicta cognovisset, erubuit, vel erubuisse confusus debuisset, quod regnum Angliæ, in suæ ruinam dignitatis, tot impetitur impugnaturque scandalis adversitatum. Ecce venalitas, prælatiarum vexationes personarum, ecclesiarum interim sub rege et regalibus distractiones, et conventuum flebilis et morosa desolatio. Et si forte moriatur obiter electus vel reprobetur idem electus vel electio prædicta, omnia lamenta denuo renovabuntur. Si eligatur de cætero in conventu aliqua persona insufficiens, qui pro nihilo duxerit equitando loca remota et sæcularia sæculariter peragrare, sub tali rigor deperibit. Et quia oportet eum debitis insolubilibus ante institutionem suam irretiri, bona temporalia deperibunt.

[1] Hugh Balsham.

[2] Simon of Luton.

Rediit Henricus filius regis Alemanniæ in Angliam. A.D. 1257.

Et circa festum Sancti Michaelis, redierunt in Angliam Henricus filius domini regis Alemanniæ Ricardi, miles factus a patre in crastino suæ coronationis, ut præscriptum est, et cum ipso quidam nobiles, qui cum dicto rege steterant, Anglici, videlicet dominus Hugo Dispensator, Jacobus de Aldelia, Stephanus Cheinduit, et alii quamplures. Nescitur qua de causa, sed creditur et a fide dignis asseritur, quod Alemanni non sustinent cor regis sui, sicut Anglici, consiliis alienigenarum more arundinis inclinari.

Return of Henry of Almaine and other nobles.

Excommunicatur archiepiscopus Eboracensis.

Tempore sub eodem, aggravavit manum suam dominus Papa in archiepiscopum Eboracensem, jussitque eum ignominiose nimis in tota Anglia excommunicari, accensis candelis et pulsatis campanis, ut tali terrore ac tanto suam constantiam enervaret. Ipse tamen archiepiscopus, exemplo beati Thomæ martiris et exemplo ac doctrina beati Edmundi, quondam magistri sui, informatus, necnon et beati Roberti episcopi Lincolniensis fidelitate eruditus, de solatio cælitus mittendo minime desperavit, omnem papalem tirannidem patienter sustinendo. Nec opimos ecclesiæ suæ redditus transalpinis indignis et incognitis conferre volebat, nec curavit voluntati papali, relicto juris rigore, muliebriter obedire vel inclinari. Archiepiscopus autem quanto præcipiente Papa maledicebatur, tanto plus a populo benedicebatur, tacite tamen, propter metum Romanorum.

Sewal, archbishop of York, excommunicated by the Pope.

f. 202 *b*.

Regina venit ad Sanctum Albanum votum solvere de sua sanitate recepta.

Octavo vero idus Octobris, venit domina regina, comitantibus uxore Edwardi et multis aliis dominabus, ad

The queen at St. Alban's, 8 Oct.

A.D. 1257. Sanctum Albanum, ut vota cum gratiarum actionibus ipsi martiri grata persolveret, munus honorabile sepulchro suo oblatura. Cum enim infirmitate gravissima laboraret, mensurata, ipsi martiri promiserat, se illuc ituram et munus delaturam votivum. Optulit igitur altari unam pallam preciosam et decentem, quam vulgariter baldekinum appellamus.

Her offering.

De mirabile fœcunditate ventris comitissæ Provinciæ.

The daughters of Beatrice, countess of Provence.

Et cum temporis nacta occasione subscripta didici a fidedignis de fœcundissimo ac nobilissimo ventre comitissæ Provinciæ Beatricis, tractum inde non censeo prætereundum. Qui jam tres reginas edidit præclarissimas, videlicet reginam Franciæ, reginam Angliæ, et reginam Alemanniæ; quarum duæ, videlicet regina Francorum et regina Anglorum, duas reginas in lucem protulerunt, scilicet Scotiæ[1] et Navariæ.[2] Et sic per tantam propagationem, non sine divino nutu, memorata comitissa Beatrix quinque reginis Christianitatis, quod est mirabile, latitudinem illustravit. Alias præterea eadem fœcunda comitissa B[eatrix] filias nobilissimas procreavit duas,[3] quarum utraque filio regis et reginæ meruit copulari, videlicet Andegaviæ et Provinciæ comitibus; et ut tantæ comitissæ propago nobilissima tam videntibus quam legentibus evidentius declaretur, hac[4] figura orbiculata evidentius apparebit.

De tirannide Tartarorum.

Fear of the Tartars and Saracens in the East.

Hac quoque tempestate generali, sicut in occiduis mundi partibus Walensium et Anglorum facta est non[5] minima perturbatio, ita in partibus orientalibus Tar-

[1] Margaret, daughter of Henry III.

[2] Isabella, daughter of Louis IX.

[3] This is an error; there was only one other daughter, Beatrice, married to Charles of Anjou. See above, pp. 477, 480.

[4] No figure is here drawn. In the Additamenta, f. 183 *b*, the pedigree is drawn out, and a reference to the figure "in folio scilicet in-" sito;" but this is not now in the volume.

[5] *non*] ī, MS.

tarorum et Sarracenorum tirannica desævit et hostilis inimicitia, factique sunt eisdem Tartaris multitudo gentium in tributum, Soldani videlicet, admirabiles, et principes, et etiam Caliphi. Et ut similia facerent ipsi Tartari Christianis, convenerunt fratres Templi et Hospitalis, et omnes incolas Terræ Sanctæ, ut et ipsi jugum ipsorum subirent importabile. Qui habito nocturno longo ac diligentissimo tractatu et consilio, quasi uno ore omnes Tartarorum nuntiis responderunt, quod non se Dei obsequio mutato habitu, ut deliciose viverent, manciparunt, sed ut potius pro Christo morerentur, Qui in ipsa terra pro humani generis reparatione mortis supplicium non renuit tolerare. Veniant igitur Tartari, dæmones Tartarei, et servos Christi ad defensionem legis Christianæ in campo [1] contra eos invenient ad prælia præparatos. A.D. 1257. Constancy of the Templars and Hospitallers.

Assessini a Tartaris destruuntur.

Circulo ejusdem anni Tartari detestabiles Assessinos detestabiliores, quos cultelliferos appellamus, destruxerunt. Ipsorum Tartarorum immunditias, vitam, et mores si quis audire desiderat, necnon et Assessinorum furorem et superstitionem, apud Sanctum Albanum [2] diligens indagator poterit reperire. The Assassins destroyed by the Tartars.

Mortuo Hurtaldo subrogatur Petrus de Rivallis.

Circa festum Sancti Michaelis, mortuo Hurtaldo domini regis consiliario et clerico speciali ac thesaurario de camera regis, subrogatur Petrus de Rivallis, alienigena alienigenæ. Peter de Rievaulx made king's counsellor.

[1] *campo*] campum, MS., but corrected in the margin.
[2] MS. Cotton. Nero D. 1, ff. 85 *b*., seqq.

A.D. 1257. *Magnates Scotiæ vias dirigunt regis sui.*

The king and queen of Scotland put under restraint.

Circa dierum illorum volumina, rex Scotiæ A[lexander], de cujus adolescentia fructus sperabatur regno quamplurimum profuturus, [cum] indecenter nimis deliraret, alienigenas promovendo, sequendo, et supra naturales homines suos exaltando et constituendo, ipsi indigenæ et naturales indignantes, ne ad deteriora prorumperet, ipsum regem et reginam sub custodia reponentes,[1] et reginam, ne patrissaret, seponentes, custodiebant prudenter, donec omnes alienigenas exemplo Alemannorum[2] longius amovissent. Et ex tunc Scotiæ magnates lora regni sui liberius ac tutius gubernabant. Im[pro]perabant insuper reginæ, quod patrem suum regem Angliæ exacuerat et vocaverat, ut cum exercitu suo super eos hostiliter veniret, facturus exterminium miserabile. Unde Robertus de Ros, omnium procerum borealium eminentissimus, immisericorditer et irrestaurabiliter est destructus. Omnia enim ejus, quæ venalia videbantur, venalitati exponebantur infiscanda.

The property of Robert de Ros confiscated.

f. 203. *Jacobus de Audeleia in Wallenses desævit.*

Raid of James of Audley in Wales.

Tunc quidem temporis, quidam nobilis, unus de his qui nuper de Alemannia venerant, videlicet Jacobus de Audeleia, potens et dives, terras, possessiones, et castra habens in confinio Walliæ, quæ Wallenses eo absente hostiliter invaserant, combusserant, et exterminaverant, invasit illos malefactores et maximum eorum numerum ad Tartara trucidatum destinavit, fratrum suorum sanguinem de manibus hostium requirendo. In quem improvise Wallenses a latibulis suis et vulpinis anfractibus per loca palustria prorumpentes, equos pretiosos enervantes et eviscerantes, hostium pro posse impetus propulsarunt, et mutuo domus et castra, hinc inde homines trucidando, in favillas redegerunt. Et sic

Ravages of the Welsh.

[1] MS. ins. *ne*.

[2] See above, vol. iii. p. 325.

Anglia diatim miserabile decrevit. Ex Wallia enim crebro Anglia suscipere consuevit equorum, boum, et aliorum mercimoniorum communionem, utrisque incolis profuturam. A.D. 1257.

Rumores qui multis displicuerunt.

Eodemque tempore increbuerunt rumores multis displicentes, videlicet quod rex Hispaniæ[1] se asseruit prius quam comes Ricardus in regno Romanorum eligeretur rite fuisse electum, in cujus rei argumentum archiepiscopus [Trevirensis][2] adhuc cum illo rege Hispaniæ incommutabiliter steterat, et quidam alii nobiles de Alemannia cum eo. Quibus rex Francorum consilium spopondit et auxilium. Franci enim doluerunt de honore impenso comiti Ricardo et utilitate Alemannorum, inter quos [fuit] antiquum odium nativum et inexorabile, maxime pro magno prælio inter Alemannos et Francos et eorundem Francorum fautores, scilicet Flandrenses, nuper commisso. Sed status novi regis Alemanniæ Ricardi certus est, purus, et incommutabilis, quia cum anno præterito Londoniis electio ejus domino regi Angliæ præsentaretur et magnatibus ejus a magnatibus Alemanniæ, nullus omnino apparuit scrupulus contradictionis. Nec postea, scilicet quando archiepiscopus Coloniæ,[3] qui est imperii prothocancellarius, cum quo venerant optimates quamplures Alemanniæ, qui nunquam mentionem de rege Hispaniæ fecerunt vel ejus electione, sed nec exploratores sagacissimi in Alemanniam destinati. Rex igitur Alemanniæ, in quieta possessione stabilitus, minas merito contempsit regis Hispaniæ, quamvis terribiliter comminaretur quod hostiliter superveniret cum fortitudine regum Francorum, Arragonum,[4] et Navariæ.[5] Insuper in literis suis ap-

Alfonso X. asserts his election to the empire before Richard.

The French take his part.

Richard's title incontrovertible.

Threats of Alfonso.

[1] MS. ins. *qui*.
[2] Arnold of Isemburg.
[3] Conrad of Hohenstadt.
[4] James I.
[5] Theobald II.

A.D. 1257. posuit idem rex Hispaniæ hanc adjectionem pro titulo, "Electum[1] in regem Romanorum sive Alemanniæ." Quod cum comperisset rex Alemanniæ Ricardus, imperterritus alacriter respondit, "Veniat cum nisu et "impetu toto, ego occurram ei extra limitem regni mei."

Richard's determination.

Rex Hispaniæ scribit regi Anglorum.

Alfonso X. writes to Henry III. to require his aid against Richard.

Sub[2] illorum dierum circulis rex Hispaniæ scripsit regi Angliæ, instanter postulans, ut ipsum juvaret potenter, ut decuit, et magnifice contra comitem Cornubiæ Ricardum, qui sibi temere coronam Alemanniæ usurpavit, et ipsum regem Hispaniæ, talia non præmeditantem, subdole supplantaverat. Juvaret, inquam, secundum cartæ tenorem in eos confectæ, quod scilicet quilibet alterum juvaret contra quemlibet adversantem; et factum fuit quando pax reformabatur inter eos in Wasconia. Quod cum audisset rex Angliæ, respondit; "Immo flagito attentius, quatinus me et fratrem meum "contra nostros juvet rebelles et adversantes. Quicun- "que fratri meo adversatur, mihi rebellis merito judi- "catur; *qui* enim *non est mecum, contra me est.*"

Henry III. in answer demands Alfonso's aid against those who oppose Richard. S. Matt. xii. 30.

Memorandumque est, quod Wasconia concessa fuit regi Hispaniæ Andefulso a rege Anglorum Henrico, cum filia[3] sua, unde habuit seisinam et cartam et confirmationem a regibus Ricardo et Johanne, Anglorum regibus. Unde rex Hispaniæ composuit cum rege Henrico tertio nunc præsente, ut [filius ejus] sororem suam desponsaret, et quilibet alterum juvet[4] in necessitate, et Wasconiam quietam clamaret regi Angliæ et hæredibus suis. Et confecta est carta super hujusmodi mutuam conventionem. Confecit insuper rex Angliæ cartam satis probrosam, quod scilicet omnibus Wasconensibus de jacturis eorum, quas subierant per adventum suum,

Terms of the treaties between Henry II. and Alfonso IX., and Henry III., and Alfonso X., respecting Gascony.

[1] *Electum in regem*] Written over an erasure.

[2] This has been already given, p. 649.

[3] Alienora, daughter of Henry II., who married Alfonso IX. in 1169. See above, vol. ii. p. 246.

[4] *juvet*] juret, MS.

eisdem satisfaceret.[1] Et hæc omnia probra cum jac- A.D. 1257.
turis rex Anglorum subierat, quia, cum comes Legrecestriæ Simon jam pæne Wasconenses edomuerat rebellantes, rex significavit Wasconiæ magnatibus, ut nihil facerent pro eo; unde auctoritas ejusdem comitis penitus expiravit; per quod infortunium rex inæstimabile tam f. 203 *b*.
in terris quam thesauri effusione[2] incurrit cum[3] honoris jactura irrestaurabili. Et hoc fecit rex contra cartam, quam comes optinuit ab eodem. Veruntamen postea redemit eam rex, ne rapina videretur, pro sex milibus marcarum; et postea in propria persona, ut prædictum, cum exercitu copioso transfretavit præliaturus. Quæ omnia in sui detrimentum sunt peracta; sed hæc supra[4] dicta sunt.

Solempnes nuntii mittuntur in Franciam.

Dierum[5] illorum sub curriculis, missi sunt sollemp- Embassy to France to demand the English rights.
nes nuntii ad regem Francorum de rege Anglorum, videlicet episcopus Wigorniensis, electus Wintoniensis, abbas Westmonasteriensis, comes Legrecestriæ, comes Rogerus[6] Bigod marescallus, Petrus de Sabaudia, Robertus Waleran, ut si quomodolibet honeste fieri posset, antequam cruentum certamen inimicitias et sanguinis effusionem generaret, rex Francorum jura regi Angliæ, ipsum ab antiquo contingentia, restitueret. Non enim videtur juri consonum vel pietati ut *filius* Ezek. xviii. 20.
patris iniquitatem portare judicetur. Satis utique punitur et dampnificatur uterque; quia jam circiter quinquaginta annis terris ultramarinis suis rex Angliæ doluit spoliatus. Nuntii vero illuc destinati post They return without any result.
verba dura, nugatoria, ac negatoria taciti redierunt. Omnes autem nobiles, quos ad parlamentum convoca-

[1] *satisfaceret*] satisfacerent, MS.
[2] *effusione*] effusionem, MS.
[3] *cum*] et, MS.
[4] See above, pp. 388, 396, 409, 416.
[5] This has been given above, pp. 649, 650.
[6] *Rogerus*] Hugo, MS.

A.D. 1257. verat rex Londoniis, contramandati sunt, per quod perpendebatur quod infecto negotio nuntii vacui redierunt, nihil nisi sannas reportantes. Rex insuper Alemanniæ R[icardus] a rege Francorum sibi [sua] restitui humi-[li]bus precibus postulabat. Sed hoc et illud negotium dilationem accepit finalem, donec rex Francorum parlamentum suum, quod foret in medio Quadragesimæ celebrandum, terminaverat.[1] Propter quod redientibus aliis, abbas Westmonasteriensis remansit in Francia, super prædictis certificandus.

Confinia quasi in heremum sunt redacta.

The borders of Wales laid waste.

Confinia Walliæ in heremum inhabitabilem, proh dolor, sunt redacta, homines consumpti sunt gladio, castra et domus incendio, silvæ ligonibus ac securibus, pecora macie vel macello. Et sic Anglia quadam sui parte bona flebiliter mutilatur.

Anni conclusio.

Summary of the year.

Transiit igitur annus ille sterilis et macillentus. Quicquid enim hiems seminaverat, quicquid ver in floribus promiserat, quicquid æstas decoxerat, autumpnalis inundatio suffocavit. Carentia insuper numismatis, quo regnum Angliæ per Papam et regem spoliatur, paupertatem suscitavit inauditam. Jacuerunt terræ incultæ, et mortua est præ inedia populi multitudo numerosa. Ascendit igitur circa Natale Domini summa frumenti ad decem pretium solidorum. Poma insuper rara, pira rariora, coctana, escula, cerasa, et pruna, et omnes fructus qui in testa continentur, ut brevibus concludamus, perierunt annullata. Annus insuper iste pestifer letales febres suscitavit, ita ut, si de aliis sileam, apud Sanctum Edmundum in æstate, diebus præcipue canicularibus ingruentibus, plus quam duo milia mortuorum cimiteria spatiosa occuparent. Fueruntque senes qui quandoque

[1] *terminaverat*] terminaretur, MS.

viderant summam frumenti pro una marca vel etiam viginti solidis vendi, nec tamen homines usque ad mortem famis tabe prægravari. Ad cumulum insuper miseriarum, rex Alemanniæ Ricardus regnum Angliæ multis marcarum, quas de suis terris colligi fecerat in Anglia, milibus spoliavit. Terra Sancta languit desolata, et formidine Tartarorum; habebat enim rex Tartarorum in comitatu suo armatorum pugnatorum quadragies centena milia, et ut accepimus a peritis et fide dignis, jam dominatui suo dimidium mundi feraliter subdiderunt; quorum vita[m] spurcissima[m] apud Sanctum Albanum[1] poterit indag[at]or sedulus reperire. Annus quoque iste, cronicarum infirmitatum genitivus[2] vix occupatum permisit aliquatenus respirare. Non enim frigus vel serenitas vel gelu saltem aliquantulum stagnorum superficiem, prout consuevit, glacialem[3] induravit, vel stiriam a stillicidiis coegit dependere; sed continuæ inundationes pluviarum et nebularum usque ad Purificationem beatæ Virginis aera inspissarunt. A.D. 1257.

Dominus rex fuit ad Natale Domini Londoniis.

Anno Domini MCCLVIII., qui est annus regni domini regis Henrici tertii quadragesimus secundus, fuit idem rex ad Natale Domini Londoniis, ubi Natalitia solempnia cum multis nobilibus magnifice celebravit, præstolans adventum suorum, quos in Franciam destinaverat, nuntiorum. Fuit etiam idem rex [ad] festum Sancti Edwardi, in quo sollempniter[4] . . . . f. 204. Henry III. in London at Christmas. Jan. 5.

Applicuerunt Elyensis episcopus et abbas Sancti Edmundi.

Diebus quoque sub eisdem applicuerunt a Romana curia redeuntes episcopus Elyensis et abbas Sancti Return of the bishop of Ely and

[1] MS. Cotton. Nero D. 1, f. 85 *b*.
[2] *genitivus*] genitiva, MS.
[3] MS. repeats *superficiem*.
[4] The rest of the sentence is erased.

A.D. 1258. abbat of St. Edmundsbury. Edmundi, qui, invitis et recalcitrantibus rege et archiepiscopo Cantuariensi, a domino Papa redierunt in statu prospero confirmati. Et sic diatim rex, pessimo fretus consilio, suam regiam perdens dignitatem, ecclesiam studuit multipliciter dampnificare.

Seditio gravis facta est in urbe Romana.

Sedition in Rome. Præsentibus autem et paucis præcedentibus diebus gravis facta est in urbe Romana seditio, eo quod senator, M[anuelis] videlicet Brixensis civis, a tramite justitiæ jam exorbitans, Romanum populum variis injuriis opprimebat et instinctu nobilium multiformiter depauperabat, et solis nobilibus, maxime Hanebalensibus,[1] studuit complacere. Confœderatis igitur popularibus, de consilio cujusdam Anglici, concivis eorum, magistri pistorum in urbe, Mathæi dicti de Bealvero, facto impetu vehementi, catervatim ruentes et glomeratim, carcerem in quo Brancaleo pristinus senator tenebatur in vinculis confregerunt;[2] et liberantes constituerunt eum senatorem, facientes ei secundum pristinam urbis consuetudinem cum juramentis fidelitatem. Roboratus igitur Brancaleo expulit ab urbe sibi adversantes, et Hannibellenses duos, scilicet consanguineos cujusdam cardinalis,[3] patibulis fecit præsentari, spernens papalem reverentiam. Quos cum Papa excommunicare [voluisset], scilicet B[rancaleonem] senatorem et suos fautores, ipsi se asserebant habere privilegium, quod nequit aliquis Papa eos excommunicare; et subsannantes comminabantur ipsum Papam cum suis cardinalibus usque ad internecionem persequi et dampnificare. Quo cognito, Papa sibi timuit et dixit fratribus,

Ovid. Rem. Amor. 119. "Dum furor in cursu est, currenti cede furori."

[1] *i.e.* the Annibaldi.

[2] This was in 1257. Brancaleone was imprisoned only once, but Paris has given accounts of it in two different years. See Gregorovius, *Geschichte der Stadt Rom in Mittelalter*, v. p. 315.

[3] Richard Annibaldi de Molaria, card. d. tit. S. Angeli.

Et ne malis pejora succederent, se subito contulit[1] Viterbium, proponens se remotius, scilicet Assisium, conferre. A.D. 1258. The Pope goes to Viterbo.

Obiit vicecomes Northamhumbriæ Willelmus Heirun.

Obiit eodem tempore vicecomes Northamhumbriæ, malleus pauperum et religiosorum persecutor, Willelmus Heirun, hominum avarissimus, qui post hanc sitim et avaritiam temporalem, ad sitim, ut creditur, transiit ad inferos Tantalinam. Et circa Epiphaniam Domini, nobiles qui fuerunt nuntii domini regis Angliæ coram domino rege Francorum [venerunt], qui satis civiliter eos vocatos honoravit, et de negotio suo, videlicet de reposcenda[2] Normannia et aliis juribus suis ultramarinis revocandis, benigne respondit. Sed fratres sui et alii quidam magnates constanter contradixerunt; et sic infecto negotio nuntii ad propria remearunt.

Death of the sheriff of Northumberland.

Return of the ambassadors from France.

Quidam de civibus Londoniensibus graviter accusantur et de proditione convincuntur.

Diebus autem sub eisdem, Londonienses cives mediocres, populares, et plebei querimoniam coram rege reposuerunt gravissimam, eo quod divites ad colligendum assignati pecuniam ad reædificanda mœnia civitatis, prout rex ob honorem eorum præceperat, partem ipsius pecuniæ potissimam in propriis marsupiis fraudulenter in dampnum civium popularium reposuerunt; immo in omnibus collectis et tallagiis similia perpetrarunt. Unde accusati et convicti, vix sunt a mortis discrimine intercessione domini Johannis Mansel liberati, pecunia tamen redimendi.[3]

Complaints of the London citizens of fraud on the part of those who had collected the money for the walls.

[1] He was at the Lateran 12 March 1257, and at Viterbo 29 May.

[2] *reposcenda*] resposcenda, MS.

[3] *redimendi*] Written over an erasure.

A.D. 1258. *Obiit Johannes de Avennis.*

Death of John de Avesnes. Tempore vero sub eodem obiit Johannes de Avennis, senescallus domini regis Alemanniæ, in cujus sinu tota regis spes reponebatur.

Ravages of the Welsh. Eisdem diebus, Walenses, de pace omnino desperantes et de regis misericordia penitus diffidentes, quædam municipia in confinio Walliæ sita occuparunt tam Edwardi quam aliorum magnatum,[1] et omnia bona, quibus ipsa municipia fuerant communita, asportarunt; et cætera complanantes et in favillam redigentes, homines ibidem deprehensos sine misericordia vel redemptione protinus decapitarunt.

f. 204 *b*. *Dominus Papa concordatus est cum senatore Brancaleone. Idem quoque Brancaleo amicissimus fuit Memfredo principi.*

Progress of the sedition in Rome. Per idem tempus, sicut facta est Londoniis, ut prælibatum est, commotio et perturbatio magna, ita Romæ facta est seditio, et civium maxima cum scismate perturbatio. Cum enim nobiles Romani conquesti domino Papæ nitebantur procurare, ut Papa populum Romanorum et B[rancaleonem] suum senatorem et omnes eorum fautores excommunicaret, ipsi cachinnantes omnes minas suas contempserunt, et potestatem in eos exercendam non tantum parvipendebant, sed cum sannis vilipendebant. Senator igitur B[rancaleo] nuper in senatoria dignitate sullimatus et ab omni populo dilectus, audacter in omnes urbis malefactores, et præcipue in eos qui ejus incarcerationem procuraverant, vindex desævit judicio inexorabili, et patibulis eos præsentavit; nec papalibus pepercit amicis nec consanguineis, nec corruptus est aliquorum precibus, minis, aut muneribus. Immo sub pœna exhæredationis et exilii perpetui præcepit communi edicto, ut omnis

Severity of the senator Brancaleone.

He orders the Romans to

[1] MS. repeats *occuparunt*.

populus quasi vir unus armis communitus exiret, et hostiliter Anagniam iret, locum videlicet nativitatis domini Papæ. Quod cum audirent Anagnienses,[1] lacrimantes et miserabiliter ejulantes, præcipue amici et parentes ejus, venerunt ad dominum Papam, prorumpentibus singultibus dicentes, "Domine, miserere sal- "tem amicorum consanguineorumque tuorum, et totius "civitatis Anagniæ, unde es oriundus. Tale enim "exiit edictum a senatore B[rancaleone] et populo Ro- "mano, ut omnes armis communiti civitatem nostram "circumvallantes, quasi vir unus, in furore et impetu "magno mœnia dissipent, castra dissolvant, domos "prosternant, obsessorum bona diripientes, et eisdem "minime, quin omnes interficiantur, parcentes." Quod cum audisset Papa, licet offensus et odio habens senatorem B[rancaleonem], volens nolens per solennes nuntios rogavit et rogitavit ipsum precibus humillimis, ut motum animi compesceret, parcens Anagniæ civitati suæ nativitatis, ne fieret omni carni in obprobrium sempiternum. Et misertus senator adquievit precibus humiliati; vix autem compescuit populi furorem, quin omnia obstantia feraliter complanassent. Memfridus autem, qui Papam odio habuit[2] et senatorem B[rancaleonem] præcordialiter dilexerat, gavisus est vehementer; quod qui paulo ante minas jaculabatur et sententiam comminabatur fulgurare, sic humiliatus est, quod ea quæ pacis sunt cogebatur postulare. Spopondit[3] igitur princeps M[emfredus] eidem senatori B[rancaleoni] ad omnia necessaria subventurum. Et sic destitutus est undique amicus rex Anglorum H[enricus], cui consuevit potenter suffragari, totaque inæstimabilis pecunia, quam pro regno Apuliæ adquirendo effuderat et illuc transmiserat, non sufficiebat ad adquietandum usuras, quæ tacite subrepentes ipsum regem ignarum illaquearunt et incircumspectum. Imposuit insuper ei Papa,

A.D. 1258. attack Anagni.

The people of Anagni apply to the Pope, and he intercedes with the senator.

Joy of Manfred at the Pope's humiliation.

[1] *Anagnienses*] Agnanientes, MS.

[2] MS. repeats *Papam*.

[3] *Spopondit*] Spospondit, MS.

A.D. 1258. quod deceperat ecclesiam et circumvenerat; unde fama ejus inter omnes nationes obsorduit vehementer.

Indignatus vehementer excanduit Papa in regem Angliæ.

The Pope's anger with Henry III.

He threatens an interdict.

Payment of the king to him.

All hope of the kingdom of Apulia at an end.

Diebus sub eisdem, excanduit ira papalis in regem, eo quod, promissa totiens iterata non observans, seipsum ultro obligaverat sub pœna amissionis regni excessus corrigere consuetos. Instante igitur episcopo Rofensi Laurentio et aliis multis urgentissime, proposuit Papa, post[1] admonitiones infructuosas, in regem fulgurare sententiam excommunicationis et regnum interdicere, et graviora gravibus successive cumulare. Rex igitur mente confusus quinque milia marcarum domino Papæ numeravit, ut iram temperans cordis sui hanc sententiam ad tempus pro[ro]garet. Papa autem precio et precibus postulantis adquievit. Et sic depauperato regno et undique bonis suis spoliato, spes de optinendo regno Apuliæ pæne evanuit exufflata; nisi quod in sinu novi regis Alemanniæ aliquantula, sed exilis, est reposit[a], quia nondum culmen imperii est adeptus.

Venit magister Rustandus.

Rustand comes to England.

Ipsis quoque diebus venit in Angliam magister Rustandus, domini Papæ clericus, nesciebatur ad [quid], nisi forte ut redditus visitaret et colligeret; abundavit enim divitiis in Anglia, sibi brevi tempore collatis. Unde cum Romam ultimo venerat, indignationem incurrit vehementem. Sed solito medicamine tali infirmitati suffragando, jacturam evasit eminentem. f. 205.

[1] MS. ins. *quam*.

Consecrantur tres episcopi apud Cantuariam. A.D. 1258.

Consecration of the bishops of Norwich, Lichfield, and Exeter, March 10.

Domin[ic]a vero in Passione Domini consecrati sunt Cantuariæ tres[1] episcopi; videlicet magister Simon de Wautone in Norwicensem, magister Rogerus de Mudlent in Cestrensem, et magister Walterus de Exonia in Exoniensem, (qui in una quindena electus, confirmatus fuit, et consecratus,) in episcopos sollempniter ab archiepiscopo Cantuariensi Bonefacio.

De ordinatione victualium quoad panem et cervisiam facta inter abbatem et conventum Sancti Albani.

Settlement of a question respecting victuals between the abbat and convent of St. Alban's.

Eodem quoque anno, cum conventus Sancti Albani frequenter, nec immerito, graviter conquereretur coram abbate suo Johanne secundo, quod in pane et cervisia sibi et omnibus hospitibus tam religiosis quam sæcularibus honorifice[2] distribuendis secus quam deceret et expediret reficeretur, eo quod monasterium illud fundaretur ad inveniendum eis sufficienter sustentationem in præmissis, dominus abbas memoratus tali defectui consilium et auxilium apposuit conveniens et salutare. Facta fuit igitur talis ordinatio inter abbatem et conventum, quod conventus deinceps recipiet certam portionem assignatam, ad eorum et hospitum competentem quoad honorabilem refectionem in pane et cervisia, sicut plenius in prædicta ordinatione, sigillis utriusque partis roborata et confirmatione regia, continetur. Prætextu cujus ordinationis et benigni[tatis] impensæ, conventus grata vicissitudine quædam debita dicti abbatis, quæ[3] marcas continebant, per se et priores cellarum mercatoribus transmarinis benigne adquietabant, remanentibus eidem abbati magnis et gravibus aliis debitis adquietandis. Et ut hoc liberale beneficium et gra-

[1] Three mitres are drawn in the margin.

[2] *honorifice distribuendis*] Written over an erasure.

[3] A blank is left for the sum.

A.D. 1258. tuitum omnibus liqueat scire volentibus manifestum, domini regis cartam et confirmationem præsenti libello indelebiliter duximus inscribendam:

Carta[1] *domini regis et confirmatio de præscriptis.*

Confirmation by the king of the abbat's charter.

" H[enricus] Dei gratia rex Angliæ, dominus Hyber-
" niæ, dux Normanniæ, Aquitanniæ, et comes Ande-
" gaviæ, archiepiscopis, episcopis, abbatibus, prioribus,
" comitibus, baronibus, justiciariis, vicecomitibus, præ-
" positis, ministris, et omnibus ballivis et fidelibus suis,
" salutem. Inspeximus provisionem et ordinationem
" inter Johannem de Hertford, abbatem de Sancto
" Albano, et conventum suum ejusdem loci, in hæc
" verba:

Carta abbatis.

" ' Johannes de Hertford, Dei gratia abbas de Sancto
" ' Albano, omnibus Christi fidelibus salutem in Do-
" ' mino. Justis petentium desideriis dignum est faci-
" ' lem nos præbere consensum, et vota, quæ a rationis
" ' tramite non discordant, effectu consequente[2] complere.
" ' Eapropter universitati vestræ dignum duximus in-
" ' notescere, quod [cum][3] tam nos quam prædecessores
" ' nostri abbates de Sancto Albano retroactis tempo-
" ' ribus consuevimus tam de baronia nostra, quam de
" ' ecclesiis nostris in quibus jura pontificalia habemus,
" ' aliis quoque ecclesiis in quibus jura pontificalia non
" ' habemus, necnon et firmis ac redditibus nostris ad
" ' dictum monasterium pertinentibus, tam conventui
" ' nostro dicti monasterii quam hospitibus superveni-
" ' entibus victualia quoad panem et cervisiam com-
" ' muniter invenire; nos ex duplici causa caritatis
" ' commoti, volentes dicti conventus conditionem ho-
" ' norificentius meliorare quoad dicta victualia, ut in

---

[1] This is also given in the Additamenta, MS. Cotton. Nero D. 1, f. 78 *b* (N.), where it is entitled " Carta regis de ordinatione facta " inter abbatem et conventum " Sancti Albani."

[2] *consequente*] prosequente, N.

[3] *cum*] From N.

" ' omni pace et tranquillitate possent de cætero per- A.D. 1258.
" ' manere in perpetuum, necnon et successores nostros
" ' abbates a sustentatione dictorum victualium dicto
" ' conventui adinvenienda similiter exonerare, Deum
" ' habentes præ oculis, de communi fratrum nostrorum
" ' voluntate, consilio, et conniventia, subscriptas por-
" ' tiones duximus assignandas; videlicet ecclesias de *Portiones.*
" ' Hertteburne[1] et de Eglingham in diocesi Dunelmensi,
" ' et ecclesias de Northona[2] et de Waldene, cum quad-
" ' raginta solidis, quos vicarius de Waldene, qui pro
" ' tempore fuerit, reddet annuatim; et decimas cum
" ' fœno, quas percipere consuevimus in parrochia de
" ' Watford, cum decem marcis de vicario de Watford,
" ' qui pro tempore fuerit; et ecclesiam de Hoctona,[3]
" ' cum sex marcis annuis de vicario de Potesgrave;
" ' et cum duabus marcis et dimidia de ecclesia de
" ' Herteburne[4] in diocesi Lincolniensi; et cum sex
" ' marcis annuis de vicario de Apeltona in diocesi
" ' Eboracensi; et omnes oblationes provenientes de
" ' duobus festis Sancti Albani; insuper et manerium
" ' de Kingesbiri cum omnibus pertinentiis suis; et *De manerio de Kingesbiri.*
" ' cum quinque hominibus in villa de Westwike cum
" ' composto curiæ Sancti Albani, ad prædictum ma-
" ' nerium meliorandum, cum sibi viderint expedire.
" ' Et sciendum, quod bladum et brasium conventus *De libertate multuræ.*
" ' prædicti debent moli ad molendina nostra tam
" ' infra curiam Sancti Albani quam extra libere, sicut
" ' bladum nostrum proprium, sine omni custu appo-
" ' nendo ex parte conventus in molis, molendinis, sive
" ' reparatione stagnorum, vel quibuscunque aliis modis. f. 205 *b.*
" ' Et inveniemus eidem conventui domos competentes *De domibus et utensilibus.*
" ' et necessarias ad brasiandum[5] et furniandum et
" ' brasium faciendum et bladum reponendum, et sta-
" ' bulum ad equos suos, et omnia utensilia, quæ ad

[1] Hartburn, Northumberland.
[2] Norton, Herts.
[3] One of the places called Houghton, in Beds.
[4] *Herteburne*] Hertesb', N.
[5] *brasiandum*] braciandum, MSS.

A.D. 1258. " ' omnia prædicta sunt necessaria. Ad maneria vero
" ' nostra, ubi prædictæ decimæ sitæ sunt, inveniemus
" ' domos competentes ad bladum et fœnum reponen-
" ' dum, et[1] homines suos et equos hospitandum, et
" ' utensilia necessaria ad cibum suum faciendum, et
De ligno ardendo. " ' lignum sufficienter ad ardendum, tam infra curiam
" ' Sancti Albani quam extra, et meremium[2] quotiens
" ' opus fuerit ad prædictas domos reparandas. Nos
Warantizatio. " ' vero et successores nostri omnes prædictas portiones
" ' cum omnibus pertinentiis suis, aisimentis, et liber-
" ' tatibus supradictis prædicto conventui contra omnes
" ' homines sumptibus nostris warantizabimus, adquie-
Onera ordinaria et extraordinaria. " ' tabimus, et defendemus. Et omnia onera ordinaria
" ' et extraordinaria, in prædictis ecclesiis et pensioni-
" ' bus cum contigerint, sustinebimus in perpetuum.
Sententia excommunicationis lata. " ' Et ad majorem hujus ordinationis securitatem, sen-
" ' tentiam excommunicationis in omnes illos promul-
" ' gavimus, qui prædictam ordinationem per Papam
" ' vel per regem seu per propriam voluntatem infir-
[*Nisi*[3] *forte.*] " ' mabunt seu infirmari procurabunt, nisi fortassis
" ' propter majus bonum conventus et ecclesiæ suæ
" ' utilitatem de communi consensu tam domini abba-
" ' tis quam totius conventus processerit et voluntate.
Obligatio prædictorum. " ' Obligamus insuper nos et successores nostros spon-
" ' tanea voluntate nostra et unanimi consensu conven-
" ' tus nostri prædicti, tam domino regi qui patronus
" ' noster existit et hæredibus suis qui pro tempore
" ' fuerint, quam domino Papæ et ejus successoribus,
" ' quod si nos vel successores nostri contra prædictam
" ' ordinationem in toto vel in parte, sine communi
" ' assensu[4] ejusdem conventus, sicut prædictum est,
" ' aliquo tempore ausu temerario, quod absit, venire
" ' præsumpseri[n]t, ipse dominus rex et ejus hæredes

[1] *et . . equos*] Written over an erasure.

[2] *meremium*] mamerium, MS.; maemerium, N.

[3] From N.

[4] *assensu*] consensu, N.

" ' nos et successores nostros per baroniam nostram, et A.D. 1258.
" ' ipse dominus Papa et successores sui per censuram
" ' ecclesiasticam, omnibus modis quibus viderint ex-
" ' pedire, ad totius prædictæ ordinationis observatio-
" ' nem licite possint compellere et efficaciter cohercere.
" ' Et ut omnia prædicta robur in perpetuum opti- *Sigillorum testimonia.*
" ' neant, sigillum nostrum una cum sigillo conventus
" ' nostri huic scripto fecimus apponi. Datum apud Feb. 28, 1257.
" ' Sanctum Albanum in pleno capitulo nostro die *Datum cum cronicis.*
" ' Mercurii proxima post festum Sancti Mathiæ Apo-
" ' stoli. Anno Domini millesimo ducentesimo quin-
" ' quagesimo septimo.'

Rex.

" Et quia accepimus per inquisitionem, quam fieri
" fecimus, quod prædicta provisio et ordinatio cedet
" ad nostram et hæredum nostrorum exonerationem
" et utilitatem temporibus vacationum dictæ abbatiæ,
" nos provisionem et ordinationem illam ratam haben-
" tes et gratam, eam pro nobis et hæredibus nostris
" concedimus et confirmamus, sicut prædictum scrip-
" tum inter eos confectum testatur. Et ad hujus rei
" evidentiam majorem volumus et concedimus pro
" nobis et hæredibus nostris, quod prior et conventus
" ejusdem loci, cedentibus vel decedentibus prædicto *Vacante abbatia omnia sint in dispositione prioris.*
" abbate et successoribus suis abbatibus dictæ ecclesiæ
" de Sancto Albano, bene et in pace habeant et tene-
" ant omnes portiones prædictas ad usus prædictos,
" tam temporibus vacationum dictæ abbatiæ quam
" aliis temporibus, in perpetuum, et de eis pro volun-
" tate sua disponant, sine impedimento nostri et hære-
" dum nostrorum, et omnium ballivorum nostrorum,
" et custodum nostrorum [prædictæ[1] abbatiæ qui pro
" tempore fuerint]. Nec permittemus dictam ordina-
" tionem per aliquos custodes nostros dictæ abbatiæ vel
" alios ballivos nostros aliquatenus immutari.

[1] From N.

A.D. 1258. *Testes solempnes.* "His testibus: Galfrido de Liziniaco et Willelmo de "Valentia, fratribus nostris, Simone de Monteforti "comite Legrecestriæ, Ricardo de Clare comite Glo- "verniæ et Hertfordiæ, Rogero le Bigod comite Nor- "folkiæ et marescallo Angliæ, Petro de Sabaudia, "Hugone le Bigod, Johanne Mansel thesaurario Ebora- "censi, Philippo Luvel, Henrico de Bathonia, Roberto "Waleran, Willelmo de Grai, Waltero de Meretona, Westminster, 8 March 1258. "Imberto Pugeis, et aliis. Datum per manum nos- "tram apud Westmonasterium, octavo die Martii, "anno regni nostri quadragesimo secundo."

Quorum diligentia hæc peracta sunt.

This due to W. de Horton and John de Bulum. Hæc autem, auctore abbate prænotato, effectum sortita sunt adoptatum per diligentiam et peritiam dominorum Willelmi de Hortona camerarii et Johannis de Bulum, dicti abbatis bajuli, zelum Dei habentes præ oculis et fratrum caritatem. Et constitutus est dominus Willelmus de Huntendone magister hospitum ex parte conventus, rerum supradictarum custos et procurator initialis.

Rediit magister Rustandus a Roma.

Return of Rustand with shorn powers. Et circa medium Quadragesimæ rediit magister Rustandus a curia Romana pristina privatus potestate. Accusatus enim graviter coram Papa ab æmulis suis extiterat, quod avidius quam deceret, Dei postposito
f. 206. timore, pecuniam sitiens, quamplures redditus opimos amplexando, se super se extulerat. Et ut [1] in his optinendis regis gratiam majorem optineret, asseruit se natum fuisse Burdegali, unde promisit se, tanquam regis fidelem et naturalem, efficaciter de adquirendo regni Apuliæ dominatu et aliis negotiis domini sui regis expediendis, tam in curia Romana quam alibi,

[1] *ut*] In the margin in pencil.

adjutorem fore vigilem et efficacem. Talibus igitur promissionibus et blandis sermocinationibus regis simplicitatem circumveniens, multis redd[it]ibus scilicet ditatus, procurantibus aliquibus adversariis, vocatus est ut Romam rediret; ubi graviter a Papa redargutus, vix est in pristinam gratiam papalem restitutus; veruntamen a dignitate et potestate priori privatus, et cum dedecore mutilatus. A.D. 1258. He is summoned to Rome.

Venit Herlotus, domini Papæ clericus specialis.

Et cito post, videlicet septimana proxima ante Pascha, venit in Angliam magister Hertlotus, domini Papæ notarius et clericus specialis, qui quamvis legatus non diceretur, non tamen legati caruit nobilitate. Venit enim Londoniam cum viginti equitaturis, cujus familia collateralis octo capis, videlicet quinque clausis et quinque manicatis, de optimo moreto superbivit redimita. Rex igitur secundum suam consuetudinem applaudebat alacriter venienti; maximam enim roboratus habuit potestatem. Arrival of Herlot, 17–24 March.

De navibus onustis frumento qui tunc applicuerunt.

Eodemque tempore, cum fames ingrueret inaudita, ita ut multi in semetipsis contabescentes morerentur, et summa frumenti Londoniis novem vel amplius [solidis] venderetur, applicuerunt ibidem de partibus transmarinis, procurante rege Alemanniæ Ricardo, circiter quinquaginta naves magnæ, onustæ frumento, ordeo, sil[gi]ne, et pane; et acclamatum est edicto regio, ne aliquis civium Londoniensium de blado illo aliquid emeret ad reponendum in cumeram, ut indigentibus carius et postulantibus secundum suam consuetudinem venderent. Quia infames habebantur dicti cives, quod in tempore caristiæ naves victualibus onustas vel subdole averterunt vel in solidum emerunt, ut ad placitum eorum ea venderent postulantibus. Dictumque Scarcity of corn. Richard, king of Germany, sends 50 ships loaded with provisions to England.

A.D. 1258. est assertive, quod in tribus Angliæ comitatibus tantum bladi in ipso anno non creverat. Sed nummismatis carentia, licet aliquantulum mitigaret, non tamen pestem famis, quia generalis fuerat, delevit. Omnes enim adventantes dominus rex, in dampnum regni proprii, suis bonis spoliati, sullevat et saginat.

De aeris novitate.

Mild weather till February; then long frost.

Anno quoque sub eodem, continuavit Autumpnus serenitatem aeream et suam temperiem usque in finem Januarii, ita ut nusquam vel nunquam gelu alicujus aquæ superficiem induravit. Ab eodem siquidem tempore, videlicet a Purificatione beatæ Virginis usque in finem Martii, Aquilone continuo flante, gelu continuatum cum nive et frigore intolerabili, terræ faciem constringens, pauperes afflixit, culturam suspendit, et pecudes necuit pubescentes, ita ut ovium et agnorum pestis fieret generalis.

Consequent murrain.

Rex Ricardus Alemanniæ prosperatur.

Wise conduct of Richard.

Rex Alemanniæ Ricardus prudenter sibi adversantes edomat, attrahit, et confœderat, adeo ut nobilium civitatum Ytaliæ[1] cives dextras ei dederunt. Et siluerunt æmulorum suorum comminationes, videlicet Francorum, Hispanorum, Treverensium, et aliorum conterminorum, qui ei nocumentorum laqueos tetenderunt.

Venit Thomas quondam comes Flandriæ Londonias.

Arrival of Thomas of Savoy.

Ad quindenam vero Paschæ venit Thomas, quondam comes Flandriæ, Londonias, infirmus vectus in lectica, liberatus a carcere Taurinensium; pro qua liberatione mercatores Astenses multa pecunia sunt redempti. Rex enim Francorum ad petitionem Papæ multos

[1] *Ytaliæ*] Ytalice, MS.

eorum cepit et ad redemptionem artavit, donec dictus Thomas liber in Angliam rediret, adubera munera recepturus. A.D. 1258.

Cives Londonienses reconciliantur.

Cives Londonienses, qui graviter de quibusdam enormitatibus coram rege accusabantur, redempti et multiformiter puniti, vix reconciliantur. Maximus[1] autem eorum, scilicet Radulphus Hardel, præ dolore obiit, qui maior extitit civitatis. The London citizens punished.

Discursio.

Et eodem tempore treugæ inter Anglos et Walenses expirarunt. Fideles autem domini regis ipsos miserabiliter artaverunt, ita ut nec sal nec frumentum nec alia necessaria possent adipisci. Confidentes tamen in eo, quod rex quæstionem contra magnates Scotiæ movebat qui contra eum erigebantur, et contra episcopum Dunelmensem qui ad curiam regis vocatus renuit procaciter illuc advenire, immo contumaciter, injuriis injurias cumulavit, læsionem querulis multiplicando, per confinia Walliæ discurrebant, suæ inediæ consulentes. The truce with the Welsh at an end. f.[2] 206 *b.*

Submonetur militia Angliæ ut Walenses expugnet.

Tempore sub eodem, dominus rex militiam Angliæ edicto regio convocavit, ut communiter cum equis et armis in Walliam irruens eam conterat, et irremediabiliter usque ad internecionem devastet. Milites autem submoniti doluerunt se totiens inutiliter cum dampnis et expensis inanibus fatigari. The king's preparations against the Welsh.

[1] *Maximus . . civitatis*] In the margin.

[2] At the foot of the page is, "III" "de IIIJ^to (sic) volumine."

A.D. 1258. *De parlamento tunc Londoniis habito.*

Parliament in London, 2 April. Et post diem Martis, quæ vulgariter Hokedai appellatur, factum est parlamentum Londoniis. Rex namque multis et arduis negotiis sollicitabatur, scilicet de negotio regni Apuliæ; pro quo specialiter fuit, tanquam sollempnis nuntius, magister Herlotus, exigens responsum certum super hoc et præcisum, destinatus. Exegit insuper pecuniam infinitam, de qua persolvenda se obligavit Papa mercatoribus pro ipso rege, ad instantiam [1] ipsius regis, sub magnis pœnis quas recitare reor inhonestum, irretitum.[2] Quantitas autem pecuniæ ad tantam ascendit summam, ut stuporem simul et horrorem in auribus generaret audientium. Doluit igitur nobilitas regni, se unius hominis ita confundi supina simplicitate. Angebatur insuper dominus rex vehementer pro Walensibus, qui se jactitabant ipsum regem cum toto exercitu suo multotiens dampnificatum repulisse, et ⸢ˌmeliorem partem in martio certamine contra omnem Angliæ nobilitatem sæpius reportasse. Et ad cumulum iræ et commotionis suæ audierat, quod ipsi Walenses, expirantibus treugis circa festum Sancti Aelphegi, rapinis, cædibus, et incendiis intendentes, homines partes Penbrokiæ inhabitantes hostiliter invaserunt, et feraliter ex eisdem quamplurimos peremerunt, et quos elapsos vivos reliquerunt probrosis conviciis affecerunt. Unde ipse Willelmus graviter regi est conquestus; cui rex; "Expone, expone " igitur, frater carissime, thesaurum, quo abundas, ad " nostrarum ultionem injuriarum." Sed Willelmus, minas minis accumulans et probra contumeliis adjungens, asseruit hæc omnia a consensu et favore proditorum Anglorum subdole processisse. Et post paulum, quod in genere confuse dixerat, in multorum nobilium dedecus specificavit. Unde comes Gloverniæ

The king's demands for the affair of the kingdom of Apulia.

Troubles from the Welsh rising.

April 19.

Complaints of William de Valence.

His attacks on the English nobles.

[1] *instantiam*] instantem, MS.

[2] *pro se quærere* is written in the margin with a style.

et comes Legrecestriæ, non mediocriter verecundati, erubuerunt. Et adhuc convicia in comitem Legrecestriæ magis multiplicans, ipsum fuisse veterem proditorem et mentitum fuisse, ausus est palam coram rege et multis magnatibus contumeliose protestari. At comes ira accensus et stomachatus respondit, "Non " non, Willelme, non sum filius proditoris sive pro- " ditor; dissimiles fuere nostri genitores." Et volens tantam injuriam ilico vindicare, et in ipsum W[illelmum] ultor manifestus irruere, vix est per ipsum regem qui se interposuit impeditus; et sic ad tempus quievit comitis indignatio. Dampna quæ Suwallia in memorato certamine perpessa est contra Walenses, non est leve recitare. Victores igitur effecti, sese frumento, sale, et aliis sibi necessariis, quibus antea indiguerunt, prudenter instaurarunt.

A.D. 1258.

Answer of Simon de Montfort.

Losses of the South Welsh.

Submonetur militia Angliæ ad conterendam insolentiam Walensium.

In crastino autem et diebus sequentibus habuerunt diligentem tractatum dominus rex et magnates, quomodo contererent Walensium tam intolerabilem cum irruptioni[bu]s suis crebris insolentiam. Submonetur igitur generaliter tota Angliæ militia, ut omnes qui tenentur ad servitia militaria domino regi sint promti et parati sequi regem in Walliam, cum equis et armis, die Lunæ ante Nativitatem beati Johannis Baptistæ, apud Cestriam. Unde murmur et [multiplex querimonia in populo resonabat, eo quod rex tam crebro sine profectu vel honore suos nobiles depauperat et fatigat et, instante tempore messium, totiens scutagium exigens inquietat, maxime, cum fames inaudita populum coegerat animas exhalare. Rex autem, minime regni pericula considerans, et pecunia carens et omni thesauro destitutus,[1] contulit ilico propere et incir-

All owing military service summoned against the Welsh, 17 June.

[1] *destitutus*] constitutus, MS.

A.D. 1258. f. 207. The king's gifts to Thomas of Savoy and William de S. Hermete.

cumspecte, licet in proximo guerram moturus, Thomæ de Sabaudia, quondam comiti Flandriæ, qui in lectica nuper infirmatus vectus venerat, mille marcas; et cuidam Pictavensi, qui consuevit ipsi regi in mensa cibum ejus scindendo ministrare, ducentas libras. Ipsi vero, non pensantes pericula regi imminentia, omnia patulis sinibus receperunt. Thomas autem refertis clitellis ilico ad partes, salutata regina (cujus munera, sicut nec [regis], repulit),[1] transmarinas, ut Taurinam confunderet civitatem, non curando de obsidibus, remeavit. Nomen Pictavensi memorato est Willelmus de Sancto Hermete; hic adhuc recedere recusans munera expectabat uberiora.

Consecratur Karleolensis.

Robert de Chause consecrated bishop of Carlisle, 14 April.

Consecratus est in episcopum Karleolensem magister Robertus de Chause, clericus reginæ, Londoniis apud Bermundeshei, die sanctorum Tyburtii et sociorum ejus, ab episcopis Saresberiensi et Bathoniensi.

Obiit archiepiscopus Armachanus Londoniis.

Death of the archbishop of [Tuam].

Eademque septimana, obiit archiepiscopus Armachanus[2] Londoniis, qui quandoque decanus ecclesiæ Sancti Pauli Londoniis extiterat.

Tribulationes Eboracensis multiplicantur.

The Pope's hand heavy against the archbishop of York.

Tempore quoque sub eodem, aggravavit manum suam dominus Papa super archiepiscopum Eboracensem, et deteriorata est ejusdem quoad[3] sæculum conditio, et quoad Dominum meliorata; multiplicibus enim persecutionibus patientia suscipit incrementum. Et sic est, secundum beati Edmundi Cantuariensis archiepi-

[1] MS. repeats *ad partes*.

[2] A mistake for the Archbishop of Tuam, Walter de Salern.

[3] *quoad*] coad, MS.

scopi vaticinium, martirio subarratus. Legimus utique multos sine sanguinis effusione martirio fuisse coronatos. Præter enim alia scandala[1] multa præcedentia, jam aufertur crux ab eo, quam consuevit clericus primus ante ipsum bajulare. Renuit tamen adhuc *genua* flectere *Baal*, indignis barbaris opima beneficia ecclesiæ suæ, quasi *margaritas porcis*, immo spurcis, distribuere. A.D. 1258. 3 Reg. xix. 18. S. Matt. vii. 6.

Episcopus Herefordensis polipo percutitur.

Episcopus Herefordensis turpissimo morbo, videlicet morphea, Deo percutient[e], merito deformatur, qui totum regnum Angliæ proditiose dampnificavit. Illness of the bishop of Hereford.

Ædwardus tradit maneria sua W[illelmo].

Edwardus domini regis primogenitus tradit terras et optima maneria sua quæ ex dono patris sui optinuit, videlicet Stanfordiam, Graham, et alia multa, quasi ad firmam vel custodiam Willelmo de Valentia, qui multo thesauro abundavit; ut sic patrui sui thesauris supere[f]fluentibus suæ subveniret egestati et satisfaceret aviditati. Quod in triste factum est ambobus præsagium futurorum; ut juvenis, videlicet cum ad plenam regni perveniret possessionem, vastator foret ejusdem et dissipator; et Willelmo, ut suis foret superfluitatibus spoliandus. Edward gives his manors in charge to William de Valence.

De adventu fratris Mansueti.

Tempore sub eodem, venit in Angliam quidam frater de ordine Minorum, nomine Mansuetus, a Papa, rege procurante, missus, sequens magistri Erloti vestigia, maxima roboratus potestate; in tantum ut votis mutatis absolveret, ut dicebant, regales quoscunque[2] pro libitu Mansuetus sent to England from the Pope.

[1] *scandala*] scandalia, MS.

[2] *quoscunque pro libitu*] Written over an erasure.

A.D. 1258. vellet excommunicatos, et falsidicos et perjuros justificaret, unde multi rei audaciam sumpserunt delinquendi. Nam facilitas veniæ peccandi parit occasionem, sed prudentibus sibilum et derisum, sicut sequens sermo plenius declarabit.

Responsum est regi in parlamento Londoniis.

Answer of the nobles in parliament to the king's demands for money for the affair of the kingdom of Apulia.

Eodemque tempore, cum instanter et constanter respondissent magnates regni communiter regi, qui cum magna instantia in memorato parlamento urgenter pecuniam infinitam sibi dari postulasset pro negotio Apuliæ expediendo et aliis arduis promovendis, quod nullo modo potuerunt sine corum irrestaurabili subversione totiens inaniter substantiolas suas usque ad exinanitionem[1] effundere. Et si inconsulto et indecenter regnum Apuliæ ad opus Edmundi filii sui a Papa comparasset, suæ imputet simplicitati, et quod incircumspecte et absque suorum consilio nobilium præsumpsit, tanquam spretor deliberationis et prudentiæ, quæ solet rerum exitus præmetiri, prout potest, ducat ad effectum qualem qualem. Debuitque profecto ex sapientia fratris sui regis Alemanniæ Ricardi exemplariter erudiri, qui ex dono Papæ oblatum regnum Apuliæ, nuntiante hoc
207 *b.* magistro Alberto, respuit memoratum; maxime cum tot incognita regna cum linguis variis, tot principatus, tot civitates, bellatoribus et armis communitæ, mare et montes et laboriosa locorum distantia, Angliam dividunt ab Apulia;[2] et quod plus formidat, et merito, Romanæ curiæ cavillationes et Apulorum proditiones multiformes, qui etiam affines et cognatos venenata suffocant potione; veruntamen ne domino Papæ, qui ratione officii sui supereminet principibus et prælatis universis et ipsum comitem ad tantam eminentiam præelegit amicabiliter,[3] protervire videretur, rescripsit significans,

[1] *exinanitionem*] exinnationem, MS.

[2] *Apulia*] Apuliam, MS.

[3] MS. repeats *ne*.

quod consilio suo libens inclinaret, si crucesignatos omnes sibi concederet in adjutorium, quod honeste fieri posset propter civitatem Nucheræ, quæ in Apulia infidelibus inhabitatur, et dimidium expensarum in illa guerra exponendarum, et quasdam civitates et castra, quæ dominus Papa tunc temporis habuit, cum bonis obsidibus; ut ibidem tutum, cum illuc veniret, habere valeret receptaculum, et prævii nuntii contra rebelles, si qui insurgerent, tutamen et refugium; præterea scriptorum bonorum patrocinia, bulla Papali consignata. A.D. 1258.

Qualiter Papa circumvenit regem.

Cum autem hæc omnia dominus Papa intellexisset, his postulationibus nullatenus voluit assentire. Missis igitur nuntiis tacitis et archanis, qui vulpinis sermocinationibus bene no[verint] animos audientium alienare, circumvenit supinam et credulam regis simplicitatem; offerendo ei ad opus filii sui junioris, scilicet[1] Edmundi, regnum Apuliæ, ad hoc effectui mancipandum, consilium et auxilium efficacissimum impendendo. Unde cor regis pro ista umbratili promissione adeo est elevatum et infatuatum, ut quicquid habuit vel habere potuit, Papæ et suis nuntiis prodigaliter dispersit, confidenter promittens ampliora. Unde certatim advenerunt in Angliam nuntii papales ultramontani, sterlingorum speciem olfacientes, ad regem, ut opima munera reportarent; utpote episcopus Bononiensis,[2] qui ex parte Papæ anulo quodam dictum Edmundulum de regno Apuliæ investivit, Messanensis[3] quoque archiepiscopus, qui non vacuus recedebat, nunc frater Johannes de Diva, nunc magister Bernardus, nunc magister Senisius,[4] nunc Rustandus,

The Pope's crafty policy in the affair.

Papal messengers.

[1] *scilicet . . . Apuliæ*] Written over an erasure.

[2] Ottaviano Ubaldini.

[3] John.

[4] *Senisius . . Erlotus*] Written over an erasure. *Senisius* is probably the same person as *Bernardus*, Bernard of Siena. See above, p. 582.

A.D. 1258. nunc Erlotus, et multi alii, quos longum esset enumerare; quosque omnes et singulos dominus rex cum summa reverentia suscepit et honore, in dampnum tamen totius regni sui et subversione[m]. Magnates igitur Angliæ, quia prælati meticulosi siluerunt, merito provocati, regis, si quomodolibet possent, vias dirigere conabantur.

Obiit archiepiscopus Treverensis.

Death of the archbishop of Treves.

Tempore sub eodem obiit archiepiscopus Treverensis,[1] qui duci Braibantiæ[2] confœderatus regi Alemanniæ adversabatur.[3]

Contradicitur regi auxilium pecuniare postulanti.

The king persuades the abbat of Westminster to become surety for a large sum for him.

Diebus quoque sub eisdem, cum constanter et præcise respondissent quasi uno ore magnates regni in parlamento regi, cum urgenter auxilium ab eis postulasset pecuniare, quod nec voluerunt nec potuerunt amplius sustinere tales extorsiones, rex iratus ad alia se convertit astutiæ argumenta, ut ab ecclesia pecuniam abraderet infinitam. Allocutus est igitur primo abbatem Westmonasteriensem, et ab ipso infatuato pollicitis fallacibus [obtinuit] ut sigillum suum et sui conventus apponeret tali cartæ, ut videlicet fidejuberet pro ipso rege in tanta pecunia, quæ ad duo milia marcarum et quingentas marcas ascenderet, ut sic daretur perniciosum exemplum ab aliis cœnobiis tantundem extorquendi.

De adventu Symonis Passelewe ad Sanctum Albanum.

Simon Passelew is sent to

Festinavit igitur dominus rex cum talibus literis ad alia cœnobia dictum Symonem transmittere, ut idem

[1] Arnold of Isemburg.
[2] Henry III.
[3] *adversabatur*] adversabantur, MS.

onus subirent eorum abbates; in quo facto rex suam non mediocriter famam denigravit. Patuit enim in ipso facto quam sitienter desideravit ecclesiam irrestaurabiliter prægravare. Ipse igitur Symon Passelewe, domini regis clericus et consiliarius, subdolus et mendax, cupiens regalia præcepta, licet indecentia, explere sed non expedire, venit Waltham festinanter; et ostendens regis literas deprecatorias, ut simile onus sibi susciperent abbas [1] et conventus de Waltham, quod abbas Westmonasterii sibi susceperat benigne bajulandum, videlicet ut fidejuberet per literas suas et conventus in duabus milibus et quingentis marcis pro rege persolvendis; ostenditque abbatis Westmonasterii literas super hoc et conventus patentes et consignatas. Quod cum intuitus [esset] abbas de Waltham, expavit vehementer, sciscitabaturque ab eo, si tales literas haberet ad alia cœnobia dirigendas; cui Simon; "Habeo utique ad Sanctum Albanum et Radingum "et alibi." Inito igitur consilio cum suo conventu in capitulo, respondit Symoni, quod nullo modo (quicquid super hoc fecissent abbas et conventus Westmonasterii, qui de necessitate domino regi favebant, et quos oportuit ipsi, utpote ecclesiæ suæ restauratori, etiam in difficilibus obedire) [vellet] pro rege de tantæ pecuniæ quantitate fidejubere vel se quomodolibet obligare; nec licet, sicut scriptum est in Decretalibus,[2] videlicet in tractatu de obligationibus, alicui prælato suam ecclesiam tanto supponere discrimini et periculo. Cui Symon; "Dominus rex vobis faciet securitatem, "qualem vultis literatorie de vestra vobis solvenda "indubitanter pecunia." Cui abbas; "Nolumus cum "domino rege habere occasionem placitandi vel decer-"tandi; non valemus a pari contendere, nec ipsum,

A.D. 1258. various abbats for the same purpose.

His interview with the abbat of Waltham. f. 208.

[1] Simon de Seham.

[2] "Firmiter inhibemus ne quis "præsumat ecclesiam sibi commis-"sam pro alienis gravare debitis aut "literas alicui seu sigilla concedere, "quibus possent ecclesiæ obligari." Decret. iii. tit. 23 *De Solutionibus* (p. 167, ed. Antv. 1648.)

A.D. 1258. " si malorum consilio enervaretur, destringere vel jus-
" tificare." Cui Symon; "Miseremini, miseremini pro
" Deo, domino vestro et patrono speciali. Interdice-
" tur enim in proximo, scilicet infra triduum vel qua-
" triduum, capella ejus, et postea sequentur duriora,
Cave. " nisi precibus ejus obsecundetis, et ut bene nostis,
" ipse regum Christianissimus et piissimus non sus-
" tineret abesse sollenniis, pro infinita auri obrizi
" quantitate."

Quam studiose conabatur Symon flectere abbatem et conventum Sancti Albani.

The abbat of Waltham communicates with the abbat of St. Alban's.

Cum autem nec sic, nec aliis ambagibus et mendaciis,[1] minis minas accumulans, [profecisset,] iratus recessit et iter versus Sanctum Albanum [fecit] una cum socio suo regis clerico quodam, ut et abbatem et conventum suis fraudulentis commentis voluntati regis per fas [aut] nefas quomodolibet inclinaret. Abbas autem de Wautham clam et festinanter significavit abbati de Sancto Albano, qualiter per omnia actum est de subdolis et perversis persuasionibus Simonis Passelewe, qualiter voluit, ut ad regis urgentem petitionem ecclesiam de Wautham ad solutionem duarum milium et quingentarum marcarum pro rege obligaret, et pro ipso per scriptum abbatis et conventus fidejuberet. Et ecce dictus Symon, (immo verus Synon,) ante horam capituli venit ad Sanctum Albanum, qui finxit se venisse ea die de Londoniis et fere tota nocte equitasse; unde inclinans caput suum sedili, quo sedit, dormitavit; cum tamen de Wautham venisset immediate. Et festinanter accedens ad abbatem, ingemiscens ait; " Domine, " maxima necessitas coegit in hac nocte dietam, quæ " est inter Londonias, me sociumque peragrare." Et ostendens literas regias, quæ aliam summam quam ipse

Simon Passelew at St. Alban's.

[1] *mendaciis*] mendacibus, MS.

S[ymon] ore expressit continebant, et similiter literas abbatis et conventus Westmonasterii, quod videlicet petitioni regis prompto favore consenserant, in propatulo monstravit, ut sic et abbatem et conventum Sancti Albani regiæ flecteret voluntati exemplariter. Promisit etiam ex parte regis, quod cartam qualem vellemus in promtu haberent de solutione pecuniæ, quam petiit ad horam sub obligatione literatoria præstari, quæ ad duo milia et quingentas marcas ascendit. Et si contradiceret abbas, regiam in perpetuum incurreret indignationem, quia imminebat suspensio capellæ, quod nullo modo sustineret. Obstupuit igitur abbas et conventus, immo quilibet auditor, de tanta regis tirannide et astutia; maxime cum scriptum super hoc abbatis et conventus instantissime simile scripto ab abbate et conventu Westmonasterii rex optinuerat. Inito igitur in capitulo consilio, responsum est præcise,[1] quod nullo modo regis petitioni poterant [assentire], quia contra prohibitionem Papæ et jus et honestatem hoc fieret manifeste. Et ostensa sunt ei instrumenta, et quoddam speciale abbati Garino, quondam abbati de Sancto Albano, et successoribus ejus directum,[2] in quo continetur, quod nullo modo ecclesiam suam sub pœna suspensionis et interdicti ac excommunicationis obligarent. Maluerunt igitur abbas et conventus Sancti Albani indignationem regis terreni injusta postulantis incurrere, quam Regis cælestis offensam transgrediendo papalem prohibitionem subire, et vinculis anathematis innodari. Quod cum audisset S[ymon], alacriter respondit, favorabilem et serenum vultum omnibus ostendendo; "Amici carissimi, ne super hoc aliqua- "tenus sollicitemini. Habet enim dominus rex noster "quendam fratrem sanctissimum, nomine Mansuetum, "de ordine Minorum, a Papa ad cautelam destinatum, "qui omnes juramentorum transgressores in hac regis "urgentissima necessitate, qui eidem suffragabuntur,

A.D. 1258.

Refusal of St. Alban's to the king's demands, as they would incur excommunication by complying.

Simon's rejoinder and threats.

[1] *præcise*] præcite, MS.

[2] *directum*] directo, MS., altered to *directa*.

A.D. 1258. " plenam habet potestatem et promtissimam voluntatem absolvendi. Si autem in hoc casu domino regi " non obsecundaveritis, ilico Londonias ad ipsum revertens,[1] eidem nuntiabo, quod et ipsius regis reverentiam et patrocinium et dicti fratris beneficium " contempnitis et potestatem." Responsumque est Symoni; "Non sanum videtur, velle excommunicari et " absolvi; sicut non deberemus consentire alicui incentori dicenti, 'Frange crus vel aliud membrum tuum " 'intrepidus, inveniam tibi optimum chirurgum,[2] qui f. 208 b. " 'confractum consolidabit.' Præterea si hoc faceremus, " multipliciter peccaremus. Primo, scienter mentiremur. " Item signa nostra, quæ sunt pignora testimonialia " fidei nostræ, si apponerentur, clamarent contra nos, " quod inique egimus; hoc nullo modo faceremus." Ad hæc Symon; " Quid sibi vult istud? Recedamne vacuus? " Credet dominus meus, quod aliqua convicia suscitaverim inter ipsum et vos; et sic in meum caput, " cum insons fuerim, omnis culpa redundabit. Ut " quid patitur dominus rex talem repulsam? Nihil " habetis, nisi quod dominus meus rex vel ejus progenitores reges vobis contulerunt. Unde tenemini " ex jure, ipsi in tam districto casu, cum omnia sint " principis, suffragari." Ad hæc responderunt abbas et conventus; "Omnia vere sunt principis tuitione, " non destructione. Hoc est quod juravit rex in sua " coronatione, et postea multotiens, et ideo his tuis " cavillatoriis suggestionibus nullatenus consentimus." Hæc cum audisset S[ymon], ad aliud genus deceptionis se convertens, ait; " Si non aliud pro rege facere " volueritis, saltem hoc faciatis; conficite literas super " postulatione regia favorabiles secundum postulationem " suam et desiderium, et confectas consignetis, et si- " gillatas in thesauro vestro penes vos reservetis, ut si " emollitis quandoque cordibus[3] vestris et humiliatis,

Subsequent arguments on both sides.

[1] *revertens*] revertentes, MS.
[2] *chirurgum*] cyrurgium, MS.
[3] MS. repeats *cordibus*.

" cum se tempus offeret oportunum, illas promtas rex A.D. 1258.
" vel ejus nuntius valeat invenire et habere. Et hoc
" facite, ne penitus contemptus et protervitas vestra
" videatur." Sed et ad hoc [1] abbas et conventus re-
sponderunt; "Non, Symon, non; quia sic diceres et
" dicere posses, quod consensimus et literas de consensu
" confecimus, sicut est modo de literis abbatis, quas
" ostendis, Westmonasterii. Et sic fieremus aliis, quos The abbey finally refuses.
" aggredi et flectere cupis, in exemplum perniciosum,
" quod nullatenus faceremus." Et sic confusus recessit
temptator suo infecto desiderio.

Quare tam plenarie hæc sunt præscripta.

Hæc iccirco plene scripserim, ut sciat hujus lector Simon goes to Reading, but fails there.
paginæ [2] quam graves sunt hostes domestici, et quan-
tum regno et ecclesiæ iste S[ymon] degener Anglicus
cupiebat novercari. Abbas igitur et conventus memo-
ratus, domino regi moderate et amicabiliter scribentes
et sese juste excusantes, imminentia pericula evaserunt.
Symon autem, qui se cum juramento affirmavit regem
Londonias ilico aditurum, non erubescens mendacii
iterum redargui, versis loris Radingum raptim adiit,
ut abbatem et conventum de Radingo consuetis falla-
ciis muscipularet. Sed ipsi edocti et præmuniti viri-
liter ei in faciem restiterunt. Et sic *iniquitas, quæ* Ps. xxvi. 12.
mentita est sibi, effectu caruit præoptato. Summam The amount tried to be got from the four abbeys.
autem totius pecuniæ ideo præscribens perstrinxi to-
taliter, quia hoc continebatur in regis petitione scripta,
ut quælibet istarum quatuor domorum, scilicet West-
monasterium, Sancti Albani, Radingum, et Waltham,
fidejuberet pro altera in solidum, ita quod quælibet
domus, ut pro se et qualibet trium, responderet in
quingentis marcis, id est, duobus milibus et quingentis
pro usuris; voluitque dominus rex habere hanc pecu-

[1] MS. ins. *respondit.* | [2] *paginæ*] peginc, MS.

A.D. 1258. niam sub omni festinatione, ita scilicet ut oporteret ipsam mutuare a mercatoribus Caursinis.

Quomodo fratres Minores sese ingesserunt et intruserunt ut haberent habitationem in civitate Sancti Edmundi regis et martiris.

The Franciscans force themselves into St. Edmundsbury against the will of the abbey.

Sub eorundem temporum voluminibus, fratres Minores auctoritate papali sese ingesserunt et intruserunt in civitate Sancti Edmundi regis et martiris, invitis et contradicentibus ejusdem loci abbate [1] et conventu. Et introducti sunt et instituti violenter per laicorum manum, videlicet comitis Gloverniæ, quem constat esse dictorum abbatis et conventus adversarium, et Gileberti de Prestona. Paucis autem præcedentibus diebus, venerat abbas a curia Romana, qui sibi præcavens in futurum contra impetum dictorum fratrum scripto papali præmunierat; sed ilico postea impetrarunt fratres in contrarium, per hanc adjectionem, *non obstante*. Unde hæc audientes universi, non poterant satis admirari,[2] quod tam sancti viri, qui spontaneam paupertatem elegerunt, contempto Dei timore et tam reverendi martiris et hominum oblocutione et privilegiorum ac conservatorum tuitione, violenter illius nobilis ecclesiæ statum perturbarunt, quam certum est esse magnæ dignitatis et antiquitatis. Ne[c] sic angebat abbatem totus labor transalpinus, vel debita quibus involvebatur inæstimabilia [3]; et ad cumulum angustiarum suarum artatus, placito comitis Gloverniæ langoris elegit dilationes.

De continuatione et dilatione inchoati parlamenti.

Parliament prolonged to 5 May.

Duravit adhuc prælibati parlamenti altercatio, videlicet inter regem et regni magnates, usque diem Do-

[1] Simon of Luton.

[2] *admirari*] admirati, MS.

[3] $\overline{\text{ii}}$. m., i.e. duo milia marcæ, in the margin.

minicam proximam post Ascensionem, et multiplicantur contra regem variæ diatim querimoniæ, eo quod promissa sua non observabat, contempnens claves ecclesiæ, et cartæ suæ magnæ totiens redemptæ tenore[m]; fratres quoque suos uterinos intolerabiliter contra jus regni et legem ut naturales terræ erexit, nec sinebat breve aliquod exire de cancellaria contra eos. Et si omnium eorundem regis fratrum et aliorum Pictavensium [protervitas] fuisset intolerabilis, Willelmus tamen de Walentia omnium et universorum protervitatem superabat. Unde comes præcipue Legrecestriæ non tamen regi sed universitati præcordialiter est conquestus, exigens instanter sibi justiciam exhiberi. Redargutus est insuper rex, quod omnes alienos promovet et locupletat, et suos in subversionem totius regni despicit et deprædatur. Et ipse tam egenus est, cum alii abundent, quod thesauri expers jura regni nequit revocar[e], immo nec Walensium, qui sunt hominum quisquiliæ, injurias propulsare. Et ut brevibus concludatur, excessus regis tractatus exigit speciales. Rex autem ad se reversus, cum veritatem redargutionis intellexisset, licet sero, humiliavit se; asserens se iniquo consilio sæpius fuisse fascinnatum, promisitque sub magni juramenti obtestatione super altare et feretrum Sancti Edwardi, quod pristinos errores plane et plene corrigens suis naturalibus benigne obsecundaret. Sed crebræ transgressiones præcedentes se penitus incredibilem reddiderunt. Et quia nesciebant adhuc magnates, quo nodo suum Prothea tenere voluissent, quia arduum fuerat negotium et difficile, dilatum est parlamentum, usque ad festum Sancti Barnabæ apud Oxoniam diligenter celebrandum. Interim optimates Angliæ, utpote Gloverniæ, Legrecestriæ, et Herefordiæ comites,[1] comesque Marescallus, et alii præclari viri, sibi præcaventes et providentes, confœderati sunt; quia pedicas et

A.D. 1258. f. 209.

Complaints of Simon de Montfort.

Hor. i. Epist. i. 90.

Confederation of the nobles.

[1] *comites*] Written with a style in the margin.

A.D. 1258. laqueos alienorum vehementer formidabant et regis retiacula suspecta nimis habuerant, veniebant cum armis et equis, et comitatu copioso communiti.

De temporis intempestiva qualitate.

Great mortality. Ipso quoque anno, Borea per plures menses continue flante, cum jam Aprilis et Maii et Junii pars potissima pertransierant, vix flosculi rari et parvi cum paucis germinibus pullulantibus apparuerunt, unde spes fructuum est suspensa. Defi[ci]ente insuper annona, pauperum multitudo innumerabilis mortua est. Et inventa sunt passim eorum corpora tumida præ fame et liventia, quina vel sena in porcariis, sterquiliniis, et lutosis plateis, in semetipsis morticina miserabiliter tabefacta. Nec ausi sunt, qui domos habebant, perituros propter tabem et contagia infirmorum in suam propriam inediam hospitari. Et cum plura corpora mortua invenirentur, factæ sunt in cimiteriis amplæ fossæ et capaces, in quibus reponebantur corpora plurimorum.

Mittuntur sollempnes nuntii ad regem Francorum.

Embassy from the barons to the king of France. Prolabentibus autem diebus ante parlamentum Oxoniale, missi sunt solempnes nuntii, videlicet de electis Angliæ comitibus et baronibus in Franciam ad regem Francorum, ut aliquam ab eodem accipientes consolationem saltem per ipsum in suo proposito non impedirentur, quia regnum Angliæ perturbatum ad commodum proprium et omnium regionum vicinarum ordinare et pacificare, quod multo tempore per regis supinam simplicitatem pervertebatur, satagebant.

Johannes Mansel fundat unam ecclesiam, et ibi ordinat canonicos.

Foundation of Bilsington priory Anno quoque sub eodem, dominus Johannes Mansel, Beverleiæ præpositus, domini regis clericus et consiliarius specialis, vir quidem prudens et circumspectus ac

dives, prudenter considerans quoniam regis gratia non est hæreditaria vel prosperitas mundi semper duratura, unam domum[1] religiosorum, scilicet canonicorum regularium, fundavit et gratanter locupletavit, juxta Romeniam, ad duo miliaria supra mare, et illam canonicis instauravit; exemplo Petri Chaceporc, qui quandam domum[2] ejusdem ordinis paucis retroactis diebus pie ac feliciter fundaverat, informatus, ut sic per bona tempora[lia] transeuntes non amitterent sempiterna. A.D. 1258. by John Mansel.

De morte archiepiscopi Eboracensis Sewali.

Et circa Ascensionem, archiepiscopus Eboracensis, ut cum Domino ascenderet et de carcere mundi ad cælum ascendens avolaret, dum constanter contra Romanæ curiæ tirannidem quoad poterat pro ecclesia sua viriliter dimicavit, multis tribulationibus lacessitus, pro ista vita mundiali regnum cælorum, ut veraciter creditur, suis laureatus meritis commutavit. Iste vero archiepiscopus Sewalus, beati Edmundi sequens vestigia pedetentim, utpote ipsius in scolis auditor, discipulus, et conscolaris, ipsi nitebatur prorsus feliciter assimilari et in moribus conformari. Nec censeo prætereundum, quod huic suo carissimo beatus Edmundus, lector in theologia Oxonialis, dicere consuevit discipulo speciali; "O Sewale, Sewale, martir, ab hoc sæculo "transmigrabis, ferro vel saltem gravibus et insupe- "rabilibus in mundo tribulationibus impetitus et tru- "cidatus. Veruntamen sit tibi consolator, Qui suo "Psalmigrapho inspiravit, dicens, *Multæ tribulationes* "*justorum, de* quibus *omnibus* quandoque *liberabit* "*eos Dominus.*" Constat autem profecto, multos a sæculo martires sine sanguinis effusione, ut beatum Johannem Evangelistam et multos alios, transmigrasse. Death of Sewal, archbishop of York, 2 May. f. 209 *b*. Ps. xxxiii. 19.

[1] Bilsington, near Romney.

[2] Ravenston priory, Bucks, founded by Henry III. out of the lands of Peter Chaceporc. See above, p. 484.

A.D. 1258. *Qualiter se habuit morte imminente.*

His prayer with death in prospect.

Hic quoque sanctus archiepiscopus, cum mortem suam indubitanter, ut transiret ab hoc mundo, præsensisset, erigens se junctis manibus et in cælum vultum intendens lacrimantem, ait; "Domine Jesu "Christe, judicum Justissime, novit infallibile examen "Tuum, quam Papa, quem supra ecclesiam Tuam "constitui permisisti gubernandam, meam multipli- "citer fatigavit innocentiam, pro eo, ut Deus scit et "mundus non ignorat, [quod] indignos prorsus et "ignotos nolui admittere ad regimen ecclesiarum, "mihi, licet indigno, a te commissarum. Veruntamen, "ne ex contemptu papalis sententia, quamvis injusta, "fiat justa, humiliter postulo absolvi talibus vinculis "irretitus. Sed ante summum et incorruptibilem "Judicem ipsum Papam appello, et erunt mihi testes "cælum et terra, quam injuste impetivit me et "lacessitum multipliciter scandalizavit." In amaritudine igitur animæ scripsit Papæ, exemplo Roberti Lincolniensis episcopi provocatus, dolens inconsolabiliter, quod tam multiformiter ipsum fatigarat, (eo quod inexpertos et linguæ Anglicanæ ignaros renuit, ut jam dictum est, acceptare,) nunc suspendendo, nunc ab ecclesia eliminando, nunc crucem auferendo, nunc palam per regnum horribiliter invitis excommunicantibus excommunicando, et diversimode famam suam, non sine magnis dampnis temporalibus, denigrando. Conquestus est insuper graviter, quod impetus quorundam clericorum, auctoritate papali protervientium, præcipue magistri Jordani, ad decanatum[1] hiantis, ægre sustinuerat sed patienter, ut probra patris, non ut Cham revelando deridere[t], sed ut Sem absconderet et velaret, hoc breviloquium ad memoriam sæpius revocando

His remonstrances with the Pope, following the example of Grosseteste.

"Et Cham pandendo patris es, Sem probra tegendo."

[1] i.e. of York. See above, pp. 586, 624.

Humiliter igitur in scripto suo et instanter, sicut memoratus episcopus Lincolniensis R[obertus] fecerat, petiit ut consuetas tirannides temperaret, humilitatem sanctorum prædecessorum suorum sequendo. Dixit enim Dominus Petro, *Pasce oves meas*, non tonde, non excoria, non eviscera, vel devorando consume. Sed dominus Papa, subsannans et contempnens, indignationem concepit non minimam; eo quod in tantam temeritatem et præsumptionem proruperunt, ut dominum Papam auderent quomodolibet sollicitare; et tam archiepiscopi Sewali quam dicti Roberti Lincolniensis salubribus monitis renuit inclinare. A.D. 1258. S. Joh. xxi. 17. Anger of the Pope.

Qualiter Dominus jam incepit pro ipso operari.

Contigit una dierum, morbo ingravescente quo tenebatur mortifero, sitiens aquam fontanam sibi petiit exhiberi, quam oblatam devote benedixit, quia, ut ei dicebatur, erat infirmitati ejus inutilis. Et cum gustasset, sensit vini non aquæ saporem, et reprehendens ministrum, quod ipsum decepisset, inquit; "Quare "me in potu decepisti? Ubinam hæc invenisti?" At ipse; "Domine mi, in fonte; nec ibidem solus fui;" et monstratis duobus ministris de circumstantibus, subdidit, "Ecce testes fide digni." Et gustantes, vini novi bonitatem approbabant. Quod cum comperit archiepiscopus, ne ministri illud disseminarent, ebibit quod erat in calice totum, et ministros, ne hoc dicerent, ut erat dulcis alloquio, suaviter flagitavit. Hæc ante mortem suam diebus ultimis evenerunt. Miracle in his last illness.

De immanitate famis tunc temporis ingrassantis.

Anno eodem, circa festum Trinitatis, immanis pestis et intolerabilis populum præcipue plebeium invasit et afflictum miserabiliter peremit, ita ut [si] de aliis taceam miseriis, hanc arbitror recitandam. In civitate Londoniarum, ubi jam quindecim milia pauperum perie- 19 May. Deaths in London from famine.

A.D. 1258. rant fame, contigit ut acclamaretur palam; "Ite, ite
" egentes ad partitionem panis illius nobilis;" et personam et locum designavit præco pauperibus, ubi et a quo benedictionem reciperent elemosinarem, pau[1] . . .

. . . . . .

f. 210. . . . . et[2] procaces, exhortabaturque minis adjunctis, ut regno suo Alemanniæ cederet et recederet festinanter. Respondit autem rex ilico alacriter et imperterritus; "Si me hostiliter impetiturus advenerit,
" inveniet me paratum in occursum ei extra limites
" regni mei, et in ore gladii ipsum recepturum." Rex autem Hispaniæ magis inde provocatus, additis sibi regum Arragonum et Nawariæ viribus, versus partes Ytaliæ dum lora dirigeret, Sarraceni Hispaniæ Corduham occupare conabantur. Quo audito, rex regrediens impetus eorum refrænabat. Veruntamen nuntios solempnes et præclaros ad dominum Papam destinavit, appellantes et allegantes pro jure ipsius regis Hispaniæ, ne curia Romana alium ad imperium admitteret gubernandum quam regem Hispaniæ excellentissimum, qui plus quam omnes reges Christiani Christianitatis fines potenter ampliaverat. Quibus Papa pro rege Alemanniæ respondit; "Filii carissimi, novit et nosse
" tenetur discretio vestra, quod hic processus et ordo
" competens et consuetudo ab antiquo approbata
" et usitata [sit], ut regnum Alemanniæ sit quasi
" arra imperii, dignitas præambula, et possessio primi-
" tiva. Elaboret igitur dominus vester rex illustris
" Hispaniæ prudenter et potenter primitus, ut a clero
" et nobilibus Alemanniæ, ad quos jus spectat elec-
" tionis, in regem Alemanniæ rite electus apud Aquis-
" granum, ut antiqua consuetudo est, consecretur, in

Demands of Alfonso X. from Richard of Cornwall.

The Saracens attack Cordova.

He appeals to the Pope against Richard.

Answer of the Pope.

[1] A leaf is lost from the MS. here. The passage inserted here in Parker's and Wats's editions is made up from "Matthew of
" Westminster," p. 365 (1601), but transposed, and some lines interpolated, one (the mention of the price of corn) from Hemingburgh, p. 303 (ed. Hamilton).

[2] This is nearly the same as has been given above, pp. 657, 658.

" regemque solempniter coronetur. Quo facto, nos A.D. 1258.
" secundum quod poterimus, Deum habentes præ ocu-
" lis, in promotione domini vestri præclari regis His-
" paniæ, multiplici honore condigni, favorabiles erimus
" et benigni." Nuntii igitur responsum tam Papæ quam regis in trutina rationis perpendentes, istum rigoris ordinem domino suo regi Hispaniæ nuntiabant, consulentes utiliter, ut regnum suum, cui Sarraceni insidiabantur, sapienter custodiret. Hæc cum magnatibus Ytalicis innotuissent, multi dextras regi Alemanniæ dantes ei fidelitatem spontaneam dederunt inclinantes. Rex autem eos benigne suscipiens, liberavit quasdam civitates Alemanniæ, quas prædecessores sui obligaverant, data maxima pecuniæ quantitate.[1] Unde Alemannorum potentum gratiam incomparabilem sibi rex lucrifecisset, si armipotens extitisset in viribus, sicut fuerat in consiliis prudens et circumspectus.

The ambassadors advise Alfonso to protect his own kingdom.

Many submit to Richard.

Abbas Sancti Edmundi rediit a curia Romana. Fratres Minores ædificaverunt in eadem villa.

Diebus[2] vero eisdem, abbas[3] Sancti Edmundi regis et martiris, morosa dilatione et sumptuosa in curia Romana protracta, rediit domum in debitis expensarum non minimis obligatus. Fratres insuper Minores, ut prætactum est, abbate et conventu reclamantibus, sibi mansionem ædificabant. Abbas tamen, cum extitit nuper Romæ, impetraverat privilegium ne fratres hoc aliquatenus attemptarent. Sed ipsi, adjecta hac clausula, *Non obstante*, etc., omnia impetrata infirmabant.

The Franciscans build their house at St. Edmundsbury in spite of the abbat.

De parlamento apud Oxoniam et de fratribus regis.

Instante vero festo Sancti Barnabæ Apostoli, magnates et nobiles terræ ad parlamentum, quod Oxoniæ

June 11. Parliament at Oxford.

[1] MS. repeats *liberavit*.

[2] From here to the end of the volume a different hand is used.

[3] Simon of Luton. See above, p. 688.

A.D. 1258. tenendum fuit, properabant, præceperuntque omnibus,
The nobles summon their followers to go there armed. qui eisdem servitium militare debuerant, quatinus cum ipsis venirent parati, veluti[1] corpora sua contra hostiles insultus defensuri. Quod et fecerunt, palliantes talem adventum, eo quod in Walliam contra hostes regis viderentur collatis viribus profecturi. Non mediocriter enim timebant, ne discordantibus partibus ab invicem guerra generetur intestina, et ne rex et ejus fratres Pictavenses alienos convocarent in auxilium
The ports guarded. They demand the observance of Magna Charta. contra suos naturales. Magnates igitur præmuniti caute fecerunt portus maris communire. Parlamento autem incipiente, solidabatur magnatum propositum et consilium immutabile, exigendo constantissime, ut dominus rex cartam libertatum Angliæ, quam Johannes rex pater suus Anglis confecit et confectam concessit, quamque idem Johannes tenere juravit, fideliter teneat et conservet; quamque idem rex H[enricus] tertius multotiens concesserat et tenere juraverat, ejusque infractores ab omnibus Angliæ episcopis in præsentia sua et totius barnagii horribiliter fecit excommunicari, et ipse unus fuerat excommunicantium.
They also demand a justiciary, and other things. Exigebant insuper sibi fieri justitiarium, qui justitiam faceret injuriam patientibus, æquanimiter divitibus et pauperibus. Quædam etiam alia regnum contingentia petebant, ad communem regis et regni utilitatem, pacem simul et honestatem. Quorum consiliis et provisionibus necessariis dominum regem frequenter et
Their oath to accomplish these. constantissime consulendo rogitabant optemperare, jurantes fide mediante et mutuo dextras exhibentes, quod non omitterent propositum prosequi pro pecuniæ vel terrarum amissione, vel etiam pro vita vel morte
The king and Edward swear to grant them, but his brothers oppose. sua vel suorum. Quod rex recognoscens, graviter juravit consiliis eorum obsecundare, et Edwardus filius ejus eodem est juramento astrictus. Recalcitrabant autem Johannes comes Warenniæ, et fratres regis

[1] MS. ins. *ad*.

uterini, scilicet dominus W[illelmus] de Walentia cum aliis. Jubentur insuper portus Angliæ districtius custodiri, et portæ Londoniarum de noctibus, melioratis repagulis, diligenter obserari. Unde quidam ait; A.D. 1258. f. 210 *b*.

" Per noctes portæ clauduntur Londoniarum, *Versus.*
" Mœnia ne forte fraus frangat Francigenarum."

Et cum per aliquot dies moram ibidem protelassent, quid in tam arduo negotio agerent deliberantes, ut videlicet dissipati regni statum resarcirent, in domo fratrum Prædicatorum convenerunt. Ubi iterum renovato redivivo fœdere et juramento, conceptum propositum suum firmaverunt, ut nec pro morte, vita, vel tenementis, odio vel amore, quomodolibet flecterentur aut enervarentur, quin regnum, in quo sunt nati homines geneales et eorum progenitores, ab ingenuis et alienigenis emundarent, et leges laudabiles reportarent. Et si quis hominum, quicunque sit, recalcitraret, etiam invitus eis cogeretur adjungi. Licet autem dominus rex et Edwardus filius ejus primogenitus juraverint, veruntamen prout potuit cœpit Edwardus renuere, simul et Johannes comes Warenniæ. Henricus vero filius Ricardi regis Alemanniæ fluctuando dicebat, se nullatenus tale juramentum sine licentia et consilio patris sui præstare; cui responsum est in propatulo, quod etiamsi pater suus adquiescere barnagio nollet, nec unum sulcum terræ in Anglia optineret. Juraverant insuper prædicti fratres nimis assertive, sub obtestatione mortis et vulnerum Christi, nunquam se castra vel redditus vel gardas, quæ frater eorum rex gratanter dederat, " dum vitales carperent auras," resignaturos, quamvis comes Legrecestriæ Symon sua castra, videlicet Kenelwrthe et Odiham, regi gratis concessisset, quæ etiam paucis ante diebus emendaverat. Sed hæc illis asserentibus, et juramenta irrecitabilia multiplicantibus, respondit comes Legrecestriæ, dicens Willelmo de Walentia plus aliis intumanti, " Certe et " indubitanter scias vel castra, quæ de rege habes,

They meet at the Dominicans' house in Oxford, and renew their oaths.

Proceedings of Edward, John E. of Warrenne, and Henry of Almaine.

The king's Poitevin brothers.

Virg. Æn. i., 387, 388.

Threats of Simon de Montfort to William deValence.

A.D. 1258. " reddes, vel caput amittes." Similiter et alii comites et barones dicebant, itidem constantissima assertione contestantes. Formidabant igitur non mediocriter Pictavenses, quid illis agendum sit ignorantes, quia si sese aliquo castro latitantes recepissent, omni munimine destituti, obsidione vallati, fame deficerent. Universitas enim regni popularis, etsi non nobiles, ipsos obsiderent, et castra eorum funditus dissiparent. Unde subito et clam, cum prandium pararetur, fugerunt, et ne putarentur velle fugere, simulabant se ad prandium velle residere. Qui fugientes ac sæpe respicientes, fecerunt aliquos de sua familia turres altissimas ascendere, ut specularentur si forte barones eos a tergo insequerentur; nec equinis parcebant lateribus, donec Wintoniæ, quasi ad alas electi Wintoniensis, in cujus sinu tota eorum spes reponebatur, trepidi pervenissent. Sperabant insuper in castris ejusdem electi tutissimum habere refugium. Interim nobiles firmius confœderati constituunt sibi justitiarium virum de terra Anglorum naturalem et ingenuum, militem illustrem et legum terræ peritum, Hugonem Bigot, fratrem comitis Marescalli, qui officium justitiariæ strenue peragens nullatenus permittat jus regni vacillare. Cumque ad notitiam magnatum prædicta fuga Pictavensium certius pervenisset, timebant ne alienigenas sic mari appropinquantes ad eorum subsidium advocassent, Pictavenses scilicet et alios transmarinos. Videntes igitur magnates moram trahere periculum, jusserunt districte toti familiæ suæ et omnibus suis imprisiis ad arma et equos celeriter avolare. Et ita terminatur parlamentum apud Oxoniam, fine terminato et certo non apposito.

Flight of the Poitevins to their brother Æthelmar, elect of Winchester.

The nobles make Hugh Bigod justiciary.

The nobles take up arms.

De Brancaleone Romano senatore et Memfredo.

Ipsis quoque diebus, rex Alemanniæ Ricardus quasdam civitates regni Alemannici, quas prædecessores sui reges Alemanniæ impignoraverant et inæstimabili pecu-

Richard frees from debt some German cities.

niæ quantitate obligaverant, prudenter liberavit. Treverensis vero archiepiscopus,[1] qui diu languerat, ita ut crederetur multis ante diebus mortuus, significavit dicto regi, quod nisi rex Hispaniæ in succursum ipsius archiepiscopi et ducis[2] Braibantiæ, qui eidem regi Hispaniæ confœderabantur, veniret, sicut certe promiserat, ipsi memorato regi Alemanniæ Ricardo fideliter et inseparabiliter adhærentes obedirent. Multi insuper cives civitatum Ytaliæ dextras ei dederunt, ipsius adventum et promotionem ad imperium sitienter desiderantes. Brancaleo interim senator Romanus turres nobilium Romanorum diruit, et earundem dominos incarceravit; insuper parentes et affines cardinalium quamplurimos suspendit vel mutilavit, et per omnia Romani populi consiliis nullatenus voluit discrepare. Senator autem fautor erat Memfredi principis, qui princeps ad imperium anhelabat; unde ambo odio habuerunt regem Alemanniæ et laqueos paraverunt et repagula contradictionis objecerunt; et eo ipso Papa, qui senatorem et principem Memfredum odio habuit, sæpedicto regi Alemanniæ favorem impendit.

A.D. 1258. The archbishop of Treves sends a message to him.

The cities of Italy.

Outrages of Brancaleone in Rome.

Opposition of Manfred to Richard.

De nundinis Sancti Yvonis readquisitis.

Eodemque anno, per industriam abbatis Radulphi de Rameseye readepta est ecclesia Rameseya[3] nundinas Sancti Yvonis plenarias, quas donatione regis Ædgari et aliorum antiquorum confirmatione optinuerat, quas etiam beatus Thomas archiepiscopus et martir scriptis suis autenticis roboraverat. Dedit autem idem abbas Robertus pro dictarum nundinarum recuperatione quingentas marcas argenti, ut dictum est. Has autem nundinas non proprio perdidit ecclesia delicto, sed cavillatione aliena, ut pluribus manifestum est, falsidica.

Recovery by the abbat of Ramsey of the fair of St. Ives.

[1] Arnold of Isemburg. He died 15 Nov. 1257. See above, p. 682.

[2] Henry III.

[3] See above, p. 296.

A.D. 1258. f. 211.

Obiit Ricardus abbas Westmonasterii.

Death of Richard of Croxley, abbat of Westminster, 18 July.

Eodem anno, videlicet decimo quinto kalendas Augusti, non procul a Wintonia, obiit[1] Ricardus abbas Westmonasterii. Vir quidem elegans, facundus, juris utriusque peritus, canonici scilicet et civilis, regi specialissimus, in cujus etiam obsequio magnos et multos tam in transmarinis quam cismarinis partibus labores libenter consumpserat sumptuosos. Iste vero Ricardus abbatiam suam prudentia vehementi, qua excellenter choruscavit, duodecim carucis terræ et libertatibus quamplurimis augmentavit. Sed quia virtutibus se solent vitia quædam adjungere, iste Ricardus sigillum suum et conventus sui scripto cuidam regis apposuit, ut videlicet alii abbates in eodem nominati audacius sigilla sua apponerent et libentius. Quod quidem[2] scriptum tunc temporis confectum fuit, ut quidam abbates superiores in Anglia sese obligarent pro rege mercatoribus transmarinis in pecunia non minima, promissa tamen eisdem abbatibus et successoribus suis securitate ejusdem pecuniæ a rege persolvendæ, ecclesiarumque suarum servanda indempnitate. Sed quia hujusmodi promissioni fides non videbatur adhiberi indubitata, ipso solo in vanum consentiente, cæteri omnes viriliter restiterunt et unanimiter contradixerunt, hoc divino superaddentes consilio, quia si per eos fieret hujusmodi obligationis introitus, aliorum etiam supponebatur per eorum exempla contractus. Hujus autem Ricardi defuncti corpus delatum est Westmonasterium, et in ecclesia sua conventuali honorifice sepultum.

He had failed in resisting the king's unlawful demands.

[1] He was said to have been poisoned at Winchester. See the Burton and Dunstable Annals; Annal. Monast., i. 460; iii. 211. He had been elected on the king's side at Oxford; Burton Annals, id. i. 447. His mitre and pastoral staff inverted are drawn in the margin.

[2] *quidem*] quidam, MS.

Successit ei Philippus, qui ante confirmationem expiravit. A.D. 1258.

Eligitur autem dominus Philippus, ejusdem monasterii prior, in ejusdem domus abbatem. Quod cum audisset, vix consensum attribuit, illam domini Papæ gravissimam vehementer formidans constitutionem, scilicet quod oportuit Romam personaliter adire, cum corporis et carnis oneraretur et ipse magnitudine. Maluit enim, et melius fuit domi residere more pristino vivendo, quam pro dignitate temporali tanto se exponere periculo. Attamen fratrum exhortatione et legitima omnium convictus electione, eisdem gratanter adquievit, ita tamen quod pro confirmatione sua alios ad curiam destinarent. Profecti autem quidam de eminentioribus, propositis coram domino Papa causis et excusationibus absentiæ electi sui urgentioribus, contradicentibus cardinalibus, vix tandem potuerunt gratiam adquirere, data non modica pecuniæ quantitate. Quibus post negotia difficilius expedita redeuntibus nuntiatum est, eorum electum jam defunctum aliumque[1] in locum ejus quam citius subrogatum; qui vehementer dolentes versus curiam iterum laborem festinanter resumunt præhabitum.

Philip, the prior, elected abbat. He avoids going to Rome for confirmation. His death.

De electo Eboracensi magistro G[odefrido].

Tempore eodem, convenientes canonici Eboracenses elegerunt decanum suum, magistrum scilicet Godefridum de Kimitone, in archiepiscopum, qui Romam corporaliter adiens, quamplurimis sumptibus et gravaminibus consumptis peractoque laudabiliter negotio, quam citius remeavit incolumis.

Godfrey de Kimeton elected archbishop of York.

De mortalitate hominum.

Circa idem tempus, tanta fames et mortalitas ingruebat in terra, ut, ascendente summa bladi usque

Famine and mortality.

[1] Richard de Ware.

A.D. 1258. ad pretium quindecim solidorum et ultra, et terra nummis esset vacuata, et per plateas innumerorum jacerent morticina.[1] Nec se meminit aliquis tantam miseriam et famem prævidisse, licet viderint quamplurimi pretium alias magis quam tunc superare. Et nisi de partibus ultramarinis venale bladum adduceretur, vix divites mors evadere pateretur. Jacuerunt insuper mortui super sterquilinia et in luto, et per plateas marcentes et tumescentes, ita ut vix erat qui mortuos sepeliret, nec audebant aut volebant cives vix aliqui mortuos propter tabem hospitari.[2] Nummorum autem tanta fuit carentia et raritas, quod si etiam summa frumenti levi pretio venundaretur, emptorem vix inveniret sufficientem. Sed Deus sua benigna miseratione festinum, ut prædictum est, adhibuit remedium.

Scarcity of money.

De recessu fratrum regis et mora in Francia.

Departure of the Poitevins, 18 July.

In octavis vero translationis Sancti Benedicti, scilicet decimo quinto kalendas Augusti, valedicturi Anglis prædicti fratres regis recesserunt, et quidam alii Pictavenses cum eis, videlicet, Willemus de Sancto Hermete, qui consuevit astare regi prandenti cum manutergio et ejus escam scindere, et multi alii, qui totum regnum oppresserant et suis bonis, præcipue in nummismate, spoliaverant. Quibus primo Wintoniæ et postea in domo electi Wintoniæ Londoniis, scilicet Suwerc, reficientibus, multi, ut dicitur, Angliæ nobiles ibi et alibi dolose potionabantur, ut postea verius rei probaverat exitus. Qui cum ad mare pervenissent, nobiles, qui eos conduxerant, Neptuno eos commendabant. Cum vero Boloniam pervenissent, scripserunt regi Francorum, ut pacificum haberent transitum vel moram facerent in terra sua, secundum antiquam Franciæ libertatem et consuetudinem, liceretque electo Win-

Many nobles poisoned.

Fruitless request by the Poitevins to Louis IX.

[1] MS. has *vel cadavera*, interlined. | [2] See above, p. 690.

toniæ Parisius morari ac ut scolari ad tempus ibi- A.D. 1258.
dem moram continuare. Sed rex Franciæ exasperatus noluit, quia regina Franciæ gravem de Pictavensibus illis reposuerat querimoniam, quod enormiter scandalizaverant et diffamaverant sororem suam reginam Angliæ; addens, quod propter facinora sua ejecti essent turpiter ab Anglia. Quod audiens Henricus filius comitis Legrecestriæ, vel ignaro patre vel invito vel forte connivente, subito transfretavit, hostiliter ipsos insequendo; qui ob amorem patris sui et reverentiam multos invenit obiter amicos ad injuriam comitis vindicandam accinctos ac voluntarie præparatos. Narraverat enim seriatim prædictus Henricus qualiter Willelmus de Valentia, de favore regis Angliæ et aliorum fratrum suorum ibidem præsentium ad parlamentum Londoniis se super se efferens et tumescens, ipsum comitem patrem suum palam dementiens, veterem proditorem appellasset, unde mirabantur ultramarini quod virum[1] tam nobilem generosoque sanguine natum, et inter omnes transmarinos et cismarinos præcommendatum, audebant seu volebant viri multo minus nobiles, etsi regis sint consanguinitati propinquiores, corde, dicto, seu facto, improperando deturpare, quippe cum non deceat, nec credi fas est, viros regios verba tam inhonesta proferre. Ipsi tamen, comprobata veritate, eisdem cum Henrico se præparabant nocere. Quod et ipsi videntes, sese in Boloniam secrete receperunt. Insequentes autem Boloniam tam per mare quam per terram undique observabant, ut, eisdem inclusis, omnimodum eis fugiendi subsidium auferrent, ac liberius eis molestias pro meritis eorum refunderent.

Henry de Montfort follows them, to avenge their insults to his father. f. 211 *b*

They are enclosed in Boulogne.

[1] *virum . . nocere*] Written over an erasure.

A.D. 1258. *Qualiter castellanus de Dovere perscrutabatur omnes transfretantes, et de thesauro Pictavensium invento.*

Their treasure captured, and applied to the uses of the kingdom.

Eodem tempore castellanus de Dovere, Ricardus de Gray, vir fidelis et strenuus, qui ex parte baronum ibidem constituebatur, omnes transeuntes et transituros diligenter considerabat, cuncta prudenter perscrutando; et invenit non modicum thesaurum paratum, dictis Pictavensibus clanculo deferendum, qui totus captus est, in castro reservandus. Similiter Londoniis apud Novum Templum thesaurus maximus, de cujus quantitate audientes mirabantur, quem reposuerant Pictavenses memorati, licet contradicentes reniterentur Hospitalarii, captus est, ad arbitrium regis et baronum in utiles regni usus utiliter exponendus.

Walenses voluerunt satisfacere regi Angliæ.

The Welsh offer terms of peace.

Circa eadem tempora Walenses, domino regi Angliæ discordes et diffamati, honorabilem eidem pacis formam optulerunt, parati se purgare judicialiter ab omni crimine sibi objecto tam de cædibus quam rapinis.

De civibus Londoniensibus si vellent consentire baronibus terræ, et de comite Gloverniæ infirmo.

The citizens of London agree to the statutes of the barons, 22 July.

In festo autem beatæ Mariæ Magdalenæ sollemnes nuntii ex parte universitatis regni Angliæ Londonias destinati convocaverunt totius civitatis cives, quos barones vocant, et in aula, quæ Gildehalle appellatur, sciscitabantur, si statutis baronum vellent fideliter obtemperare et immutabiliter adhærere, viriliter adversantibus resistendo, efficaciterque sibi subsidium impendendo. Quod cum gratanter omnes concessissent, confecerunt super hoc eis cartam suam de communi sigillo civitatis consignatam. Veruntamen non adhuc quæ statuta fuerant proposuerant publicare. Infirmitas enim comitis Gloverniæ, quam ex potione venenosa,

Illness of the earl of Gloucester

ut communiter dicitur, contraxerat, omnes non mediocriter perturbavit; sperabant tamen de ejus infirmitate remedium, quia sanies ex quamplurimis pustulis de corpore suo erumpentibus emanavit, et capilli ejus, ungues et dentes et cutis decidebant. Sicque tonsus et purgatus, traditus est tutelæ ac medicamini magistri J[ohannis] de Sancto Egidio, fratri de ordine Prædicatorum, qui episcopum Lincolniæ Robertum a simili peste quondam liberavit. A.D. 1258. from poison.

Multi per Angliam simili potionabantur veneno.

Multi insimul nobiles potionati per dictos, ut narratur, Pictavenses, incipiebant in semetipsis contabescere, ex quibus aliqui ab hoc sæculo migraverunt, aliqui vix vita palpitante semineces substiterunt, quorum alii fuerunt laici et potentes, alii litterati et nobiles. Non tamen adhuc pro vero constabat Anglicis, quod eisdem propinassent Pictavenses pocula toxicata. Putabant enim ex alio aliquo infortun[i]o pestem illam ita procedere in publico. Relicti insuper post eos fuerant alii potionatores malefici, qui magnatibus malitiose laqueos studebant fallaciarum componere; unde suspectos habebant et ipsi nobiles dapiferos suos, cocos, et pincernas, ne corrupti similia eisdem dominis suis perpetrarent facinora. Many English nobles poisoned. *Cave.*

Qualiter Fulco episcopus Londoniensis instabilis fuit et tepidus.

In hac autem ardua sollicitudine et totius regni felicissima innovatione et dispositione, episcopus Londoniensis Fulco plusquam decuit vel expedivit tepidus fuit et remissus; qui in hoc tanto plus famam suam denigravit, quanto aliis fuerat generosior. Et sic in sinu ejus reposita spe baronum, plures eorum ad iram provocavit in declinando, cum in eo crederent regem justificare cum populo. Lukewarmness of the bishop of London.

A.D. 1258. *De verbo immanissimo quod dixit rex comiti Legrecestriæ.*

The heats of July add to the barons' troubles.

Augebat insuper baronum pavorem et sollicitudinem tempus Julii, cum suo leone pestifero et rapida canicula, quæ latratu letifero temperiem consuevit aeris perturbare. Terrueruntque eos plus omnibus aliis regis mutabilitas et investigabilis duplicitas, quam in quodam verbo illius terribili perceperunt. Cum enim una dierum extra palatium suum prandere descendisset per navem in Tamisiam a Westmonasterio, obiter aere denigrato, tonitrus inhorruit cum choruscatione et imbrium inundatione. Rex autem hujusmodi tempestatem plus omnibus formidans, jussit ilico se poni ad terram. Erat autem navicula ante nobile palatium episcopi Dunelmensis, quod tunc erat hospitium comitis Legrecestriæ. Quod cum sciret comes, lætus occurrit et serenus, salutans eum reverenter, ut decuit; consolansque ait, "Quid est quod timetis? jam tempestas per-"transiit." Cui rex non jocose sed serio respondit, vultuque severo; "Supra modum tonitrum et fulgur "formido, sed per caput Dei, plus te quam totius "mundi tonitrum et fulgur contremisco." Cui comes benigne respondit; "Domine mi, injustum est et in-"credibile, ut me amicum vestrum stabilem, et semper "vobis et vestris et regno Angliæ fidelem, paveatis; "sed inimicos vestros, destructores et falsidicos, timere "debetis." Hæc autem verba stupenda suspicabantur omnes inde erupisse, quod scilicet comes Legrecestriæ virilius perstitit et ferventius in prosequenda provisione, ut scilicet regem et omnes adversantes suis astare consiliis cogerent, et ejus fratres totum regnum corrumpentes funditus exterminarent.

f. 212.

Interview between the king and Simon de Montfort during a thunderstorm.

Qualiter post magistrum Berardum de Nimpha inventæ sunt cedulæ bullatæ et non scriptæ. A.D. 1258.

Death of Berard de Nimpha, and discovery of blank documents with the bulla.

Diebus autem sub eisdem, cum obisset ex improviso magister Berardus de Nimpha, non procul ab urbe Roma oriundus, vir quidem vafer et nummosus, qui clericus extiterat Ricardi comitis Cornubiæ et extortor nummorum a crucesignatis argumentosus, inventum est unum scrinium plenum cedulis bullatis et non scriptis, ut pro voluntate sua talibus cartis cum scriberentur abutens, ab insontibus pecuniam, quasi auctoritate papali, fraudulenter extorqueret.

De convocatione prælatorum apud Oxonias ut scirent si vellent exempti stare cum aliis.

The prelates summoned to Oxford to discuss the state of the church.

Circa idem tempus convocati fuerunt prælati Angliæ universaliter, ut Oxoniis convenientes Anglicanæ ecclesiæ vacillantis et multipliciter impulsæ, ne penitus cadat, statum reformarent. Convenerant autem ibi quatuor episcopi ad hoc specialiter deputati, scilicet Norwicensis et Cicestrensis, aliique duo, quorum nomina non recolo; qui convocaverunt exemptos omnes abbates, et alios alterius ordinis vel eorum idoneos procuratores, scire volentes, si eorum statutis vellent adquiescere, et eorum defensioni et sustentationi uniformiter adhærere. Sed quia quidam sub excusatione absentes, quidam in assensu dubitantes, nullum tunc potuerunt dare responsum, recesserunt omnes, imperfectum relinquentes negotium. Statuta in libro[1] Additamentorum sunt scripta.

They depart without promising to assent to the proposed statutes.

Poison laid in various places for the nobles.

Transeunte[2] autem spatio non prolixo, divulgatum est in circuitu et conquestum, potionem quandam venenosam per Angliam et mortiferam maxime magnatibus propinari, ejusque rivos lacrimabiliter ubi-

[1] These are not in the Liber Additamentorum.

[2] The heading has been erased.

A.D. 1258. *Cave.*

que diffundi. Quod et rei exitus, ut prætactum est, comprobavit quamcitius. In locis insuper quibusdam secretissimis vasa quædam, quæ costrelli vocantur, veneno hujusmodi reperiuntur plena, serisque tutissimis munita, quibus, licet vi magna reseratis, inventus est, ut generaliter dicitur, liquor cæruleus, venenum videlicet letale; qui cum canibus oblatus esset esurientibus, eum noluerunt gustare; permixtus vero alteri cibo eisdem offertur, et confestim moriuntur. Hoc in Anglorum interitum ab alienis dicitur procuratum.

De sævissima insultatione electi Wintoniensis in Johannem filium Galfridi et clericum ejus.

Cruelty of Æthelmar, elect of Winchester, to a clerk of John Fitz-Geoffrey.

Contigit retroactis paucis temporibus, quod Johannes filius Gaufridi justitiarii Hyberniæ, vir quidem[1] præclarus genere, divitiis, et potentia, contulerat unam ecclesiam cuidam clerico suo. Electus autem Wintoniensis hoc audiens, vendicans in eadem patronatum, vehementer iratus, jussit eici eundem clericum, et si contradiceret, [ut] turpiter et violenter abstraheretur, viliterque in vilem locum præcipitaretur. Cum vero ministri ejusdem electi dictum clericum eicerent de ecclesia truculenter, eo quod ipse appellasset, occidere ipsum præsumpserunt, et quosdam de ministris ejusdem clerici baculando vulneraverunt, convitiis et injuriis affecerunt, et a domibus excludentes ecclesiamque spoliantes, aliquos eorum ita inhumane tractarunt, quod contabescentes infra paucos dies interierunt. Istud detestabile factum Romano erat pontifici per barones significatum. Hæc autem cum audisset dominus Johannes, iratus, nec mirum, conquestus est regi. Sed rex, sicut consueverat, ipsius electi reatum pallians excusavit, supplicans attentius, ne ipsum electum in tam gravi delicto accusaret aut scandalizaret, vel aliquam move-

[1] *quidem*] quidam, MS.

ret quæstionem. Supersedit igitur dictus dominus Johannes, expectans tempora ultioni commodiora. Cernens igitur in præsentiarum quod superbia Pictavensium declinaret, dictam querimoniam innovavit, appellans quosdam Pictavenses, ministros scilicet electi Wintoniensis, de tam enormi facto, et electum ipsum de præcepto. A.D. 1258.

De convalescentia comitis Glovernicæ apud Sunningum.

Comes autem Gloverniæ aliquantulum melioratus, apud Sunningum, quod non multum distat a Radingo, morabatur. Nec est ausus propter infirmitatis suæ vehementiam adhuc semetipsum inquietare, ne forte recidivaret. Erat enim interiori et exteriori dolore non mediocriter sauciatus; interius pro morte fratris sui W[illelmi] toti Angliæ deploranda; exterius, quia etsi erat in convalescendo, enormiter tamen extitit deturpatus, quia depilatus, decoloratus, ejusque dentes et ungues scabri et liventes, quasi decidui, casum minabantur. Richard de f. 212 *b*. Clare recovers at Sunning. His grief for the death of William de Clare. His own sufferings.

Brancaleo senator Romanus destruxit turres Romanorum.

Eodem quoque anno senator Romanus Brancaleo videns insolentiam et superbiam nobilium Romanorum non posse aliter reprimi, nisi castra eorum, quæ erant quasi spoliatorum carceres, prosternerentur, dirui fecit eorundem nobilium turres circiter centum et quadraginta et solo tenus complanari. Sicque facta est pax et tranquillitas liberrima, dispersis prædonibus, quos *bedeweros*[1] vocant, et Romanis maleficis, tam in Roma quam vicinis partibus Romanorum. Brancaleone destroys the castles of the Roman nobles.

[1] beroveri, or berverii, properly *light-armed troops*; here, *robbers*.

A.D. 1258.

Ut de Pictavensibus conquerentur læsi.

The formal complaints against the Poitevins postponed.

Significatum est litteratorie ad multos eorum quos prædicti Pictavenses impudenter offenderant, ut, querelam super hoc reponentes, ostenderent magnatibus regni dampna sibi a dictis regis fratribus illata, et suas querelas delucidantes constanter motas sequerentur, et ut sibi omnia, secundum quod jus dictaret, restituerentur. Sed quia instabat tempus messium, considerantes simultatem et instantes labores forte inutiles, sequi renuerunt, donec majorem cernerent oportunitatem.

Quod libere transierunt per medium Franciæ Pictavenses.

Louis IX. allows the Poitevins to pass through France to Poitou.

Cum vero prædicti fratres regis, ut prædictum est, apud Boloniam quasi obsessi viliter fuissent coangustati, miserunt iterum ad regem Francorum, humiliter deprecantes, ut ipsos, qui ad sinum protectionis suæ in tribulatione confugerant, non derelinqueret, immo potius secundum privilegium regni sui, quod est, omnes ad illud confugientes in pace receptos protegere, ipsos, missis nuntiis pacis et ductoribus, per regnum suum transmeare in Pictaviam permitteret; quod et a rege piissimo libenter concessum est. Miseris enim misericordiam facere, licet non ob meritum, caritatem esse perfectam, nulli veniat in ambiguum.

Autumpnus fuit tardus et periculosus, et messis multa periit.

Distress in England from the loss of the harvest through the constant wet.

Ipso autem tempore, scilicet in confinio Julii et Augusti, cum deessent fructus anni tam præsentis quam præteriti, tanta famis et caristiæ ingruebat miseria, ut qui aliis solebant subvenire, ipsimet cum miseris cogebantur interire. Et quod magis tam plebeios quam magnates perturbavit, continua imbrium

inundatio segetum ubertatem, quam Deus præmonstraverat, suffocare minabatur. Et ut plura paucis concludam, Anglia in semetipsa defecisset, nisi naves institorum ultramarinorum blado onustæ ipsam feliciter refocillasse[n]t, vendendo communiter bladum et panem, quem de partibus suis, Alemanniæ videlicet et Hollandiæ, asportaverint venalem. Sed qui nummismate privati fuerunt, famis inedia pallentes, interierunt. Videresque honorabiles, qui quandoque abundabant, cum sua penitus defecissent, alienis hostiatim mendicando inhiare, et verecundia comprimente vultuque pallente impransos et esurientes multiplicatis suspiriis noctes insompnes transigere. Nec adhuc in festo Assumptionis beatæ Virginis, quando annuatim consueverunt horrea messibus redundare, vix manipulus unicus stipulis inclinavit maturus. Sicque de die in diem crescente inundatione, conducti operarii cum suis bestiis multum cotidie consumpserunt, nec saltem domos egredientes quicquam boni facere in agris prævaluerunt. Unde, quod inauditum est adhuc, in festo Omnium Sanctorum stabant per circuitum messes resecandæ, sed inutiles et fere corruptæ. Quibusdam vero locis, licet tardæ et inutiles, tunc domum asportabantur; quibusdam vero et multis, foris omnino per plenos agros remanserunt, et terram tantummodo quasi sterquilinium impinguaverunt. Sciendumque est, quod tantam illo anno fertilitatem terra proferebat, quod si tota salvaretur, duobus fere annis sufficere videretur. A.D. 1258. Aug. 15.

Qualiter indicitur processio et jejunium in multis locis ob tempestatem pluviæ.

Deficiente igitur humano solatio, ad divinum denuo recurritur. Statutum enim fuit in capitulo Sancti Albani, ut per officium archidiaconi, indicto solempni jejunio et communi in populo, per omnes ecclesias ejusdem villæ, die Sancti Oswaldi, scilicet nonis Au- Solemn fast and procession at St. Alban's for the harvest. 5 Aug.

A.D. 1258. gusti, congregati cum summa devotione, conventum ad ecclesiam beatæ Mariæ de Pratis nudis pedibus processionaliter sequerentur, et ibidem Deum et Ejus Matrem humiliter deprecarentur, ut precibus martiris Sui et meritis tunc ibidem præsentis auræ et aeris, populo Suo miseratus, tribuere dignaretur commoditatem. Quod audientes Londonienses, suam moram redarguentes, exemplo tali constituerunt, ut itidem de suis religiosis, civibus et populo indicto generali jejunio utrique sexui, contritionis formam observantes et pœnitentiæ, processionaliter procederent alternatim ad ecclesiam, exorantes devotissime, ut Dominus fructum terræ, quem ostenderat, temperie serena concessa conservaret, et frugum ubertatem in horrea reponere, repressis imbribus, misericorditer concederet. "Æquanimius enim," inquiunt, "defectum occultum tolera-mus, quam si promittatur beneficium et retrahatur compromissum." Quod et libentius ac devotius peractum est, prout quamcitius rei probavit eventus. Nam infra tempus non longum, intercedentibus prædicta Advocata nostra potentissima et beato prothomartire Albano cum cæteris sanctis, cessavit, sive fit rarior, illa tempestatis lugubris continuatio, ita quod pretium bladi deinceps minorando, usque ad dimidium descendit. Devota enim populi deprecatio et proxima aeris et tempestatis subsecuta mutatio omnibus festinam messis et fructuum spoponderunt affluentiam.

The Londoners do the same. f. 213.

The weather improves.

Obiit episcopus Lincolniensis H[enricus] de Lexintona.

Death of Henry de Lexinton, bishop of Lincoln, 8 Aug.

Circa idem tempus, videlicet sexto idus Augusti, obiit[1] episcopus Lincolniensis, Henricus de Lexintone, apud Netlintone manerium suum, quod parum distat a Lincolnia; et sepultum est corpus defuncti venerabiliter in cathedrali ecclesia Lincolniæ.

[1] His mitre and pastoral staff inverted are drawn in the margin.

Erlotus, domini Papæ clericus, recedit ab Anglia. A.D. 1258.

Imminente quoque festo Assumptionis gloriosæ Virginis, Erlotus domini Papæ clericus, specialis consiliarius, et notarius, quem advenientem in Anglia ipse Papa maxima potestate armaverat, cum vidisset regni perturbationem, tacite et prudenter recessit ab Anglia, donec pacis aura et unitatis felicior aspiraret. Aug. 15. Herlot leaves England.

De denariis electi Wintoniensis qui inventi fuerunt apud Dovere, et cedulis missis Papæ.

Interim oppidanus[1] Doveræ, custos litoris diligentissimus et transeuntium indagator infallibilis, multos onustos invenit nummismate, qui alienigenis desideratos detulerunt, quos ut liberius transirent, illis quamcitius exoneravit. Et tunc temporis inventæ sunt mille marcæ de denariis electi Wintoniensis, quas ibidem deposuerat, et datæ sunt quatuor militibus ad stipendia et viatica, ut Romam adeuntes Papæ causam barnagii Angliæ, ex parte regis et magnatum, sine moræ dispendio et ambagibus disputationis, breviter et compendiose nuntiarent, monstrarentque per cedulas vacuas et bullatas, quas post mortem magistri Berardi de Nimpha in ejus cista invenerant, quam multis et multiformibus Romani student terram inquinare machinationibus. Quas vero cedulas, sicut inventæ sunt, secum portaverunt bullatas. Money intercepted on its way to the Poitevins. Some used for an embassy to the Pope from the barons.

De collectione pecuniæ a Francis pro pace firmanda inter reges.

Rex Franciæ piissimus procurat studiose ac diligenter qualiter pax firma inter duo regna, Francorum scilicet et Anglorum, firmari valeat sempiterna. Ait enim; "Summo opere procurandum est, ut inter filios "meos et filios regis Anglorum, qui consobrini sunt "et Deo dispensante regnaturi, pax firmetur duratura, Attempts of Louis IX. to secure peace with England.

[1] Richard de Gray; see above, p. 704.

A.D. 1258. " et ne amplius, procurante humani generis inimico, " sese regna corrodant, homines sese ad invicem de- " prædentur et occidant ac in infernum detrudentur." Fecit igitur colligi maximam pecuniam, ut hanc rem in mente feliciter præconceptam ad effectum valeat perducere desideratum, promittens Francis suis magna ex illa collectione commoda provenire, nec moleste ferrent breve gravamen, ex quo in posterum utilitatem habere potuerunt diuturnam.

De quatuor militibus constitutis in singulis comitatibus,

Writ sent to four knights in each county to inquire into grievances.

Mittitur ipsis diebus breve domini regis in quemlibet comitatum ad quatuor milites, in singulis eorum comitatuum constitutos, qui fideliter considerarent quot et quantis gravaminibus simpliciores a fortioribus opprimuntur, et inquirerent diligenter de singulis querelis et injuriis a quocunque factis vel quibuscunque illatis a multis retroactis temporibus, et omnia inquisita sub sigillis suis inclusa secum coram barnagio deferrent, ad tempus sibi per breve præfixum. Quod, ut legere volentibus tenor pateat literarum, in libro[1] Additamentorum poterit inveniri, ad tale signum.

De Philippo Luvel accusato ad regem de dampno forestæ.

Anger of the king with Philip Luvel, the treasurer, for his conduct as to the forests.

Eodemque anno, incipiente messium tempore, cum rex statum forestarum suarum, quæ non multum a Stanestradforde distant, considerasset, intimatum est illi quod Philippus Luvel, domini regis clericus et consiliarius specialis ac thesaurarius, dampna irrestaurabilia forestis regis irrogaverat. Cum enim ex mera et regali liberalitate rex illi ad instaurationem parcorum

[1] MS. Cotton. Nero D. 1, f. 119 *b.*, where the writ is gummed on to the foot of the page.

suorum et ad usum mensæ suæ benigne concederet ac sub certo numero bestias daret, ille abusus ipsa gratia in decuplo donum ampliavit, excedens, ut dicebatur, numerum sibi concessum impudenter. Unde rex, cum in magna ira investigasset forestæ diverticula bestiis vacuata, et diceretur ei quod hoc fecerat, ut prædictum est, Philippus memoratus, ipsum arripiens truculenter per brachium, ait; "Philippe, per caput Dei, " sicut meum nequissimum te capio." Philippus autem regem cupiens mitigare, respondit modeste, et ait palam et humiliter; "Domine mi rex, cui per aliquod " tempus fideliter ad scaccarium vestrum servivi, multi " forestarii sunt, præcipue in Witlewude, in compa- " triotas tirannizantes, quos facinora propria, teste " abbate de Becles et conventu, reddunt incredibiles. " Nolite ergo talium accusatorum sibilis fidem tam " propere, si placet, adhibere. Conantur enim famam " regiam obfuscare, ut dicatur ab æmulis; 'Ecce rex " 'eos, qui ei serviunt, etiam in excellentissimis mi- " 'nisteriis, more diabolico, in fine confundit.'" Unde rex, inde factus turbatior, ipsum Philippum marescallo custodiendum ilico clamosa voce et comminatoria liberavit, dicens; "Si te et alios quosdam exaltaverim et " in officiis magnis et fructuosis valde gratis consti- " tuerim, tanto strictius ad fidelitatem meam obliga- " mini, et gravius puniri debetis pro excessibus." Et hæc eadem verba Roberto Passelewe recalcitranti paucis annis elapsis crebrius replicavit. Sed Philippus, qui multis bona multa contulerat, amicis non carens, nobilibus plegiis ad tempus in pace sub spe plenæ deliberationis liberatur, donec suam plenius innocentiam valeat declarare.

A.D. 1258.

f. 213 *b*.

Vicecomes Norhamtoniæ capitur et carceri mancipatur.

8 Sept. The sheriff of Northampton imprisoned.

Instante vero festo Nativitatis beatæ Mariæ, cum vicecomes Norhamtoniæ vestigia prædecessoris sui Willelmi de Insula, quondam vicecomitis, injuriando plu-

A.D. 1258. ribus insontibus, stimulis agitatus avaritiæ, sequeretur, et super hoc ascenderet querimonia ad capitalem justitiarium Hugonem Bigod, convictus de injuriis complurimis, captus est, et vix a laqueo liberatus, duro ac diro est carceri mancipatus.

Obiit clericus regis Rogerus de Witcestria.[1]

Death of Roger of Whitchester.

Circa id vero tempus obiit domini regis clericus et consiliarius specialis, Rogerus scilicet de Witcestria,[1] qui justitiarii fretus officio toto nisu regiis placere præceptis satagebat.

Obiit frater Willelmus de Tarent de ordine Cisterciensi.

Death of William of Tarrant; his increase of the queen's property.

Eorundem quoque temporum curriculo obiit frater Willelmus de Tharent, de ordine Cisterciensi, dominæ reginæ procurator et quasi senescallus, qui, enormiter ab ordine Sancti Benedicti exorbitans, omnes terras et maneria vendenda vel impignoranda ad opus reginæ, avaritia tractus insatiabili, amplexabatur, unde ejusdem reginæ possessionem multiplicavit non mediocriter; sed augmentatis dampnis et periculis, famam denigravit irrestaurabiliter. Et cum obloquerentur viri religiosi, et maxime ordinis sui, quia peccatum dicti fratris W[illelmi] in universitatem redundans scandalum generavit, regina ejusdem fratris excusando facta callide palliavit, et errores ejusdem sortiri per multos annos incrementum permisit.

De nuntiis destinatis ad dominum Papæ et literis.

Embassy from the barons to the Pope.

Destinantur nuntii solempnes ad dominum Papam ex parte regis et totius Angliæ universitate, qui nuntia suo domino Papæ plenarie intimarent, et quam citius possent, non expectantes aliquam disputationem

[1] *Witcestria.*] Wit., MS.

vel disceptationem,[1] remearent. Unus autem eorum obiit Parisius, videlicet, vir facundissimus et peritissimus Petrus Branche; unde alii, quasi attoniti, obstupuerunt, dolentes et desolati, arreptum tamen iter continuaverunt, injuncta sibi constanter peracturi. Causam autem itineris eorum et scriptum a barnagio transcriptum audire qui cupit, in libro[2] Additamentorum invenire prævalebit, ad tale signum . A.D. 1258. Death of Peter Branche on the way.

De proditione facta contra Walenses.

Angli autem dum parlamentum pacificum habuissent cum Walensibus et vidissent quod plures et fortiores essent Walensibus, dixit unus miles de Anglis domino Patricio, qui inter omnes illos erat eminentissimus, "Domine Patrici,[3] tu es baro regis magnus, et "præclarus dux noster et patronus. Ecce Dominus "exercituum Deus ultro tradidit hostes nostros in "manus nostras; plures sumus Walensibus et forti-"ores. Occupemus eos immunitos repente, et captos "domino nostro regi reddamus, et erit acceptissima "hæc illi victoria. Quod si non mihi adquieveris, ap-"pello te sceleris in præsentia regis." Cum autem hæc audissent Angli, videlicet, contermini, quos Marchisios appellamus, irruerunt subito in Walenses impetu vehementi et repentino, et multos de ipsis hac proditione peremerunt. Tandem versum est pondus belli in ipsos Marchisios, et ceciderunt ex illis fraudulentis quam plurimi, ex quibus fuit unus baro, memoratus Patricius. Ipse autem formidolosus, qui consilium dederat de proditione perpetranda, fugit de prælio furtim elapsus, dum alii acrius dimicarent. Præfuit autem illi prælio tam cruento David junior

Treachery against the Welsh by the Marchers under Patrick.

Defeat of the Marchers by the Welsh under David.

[1] *disceptationem*] deceptationem, MS.

[2] MS. Cotton. Nero D. 1, ff. 80, 83.

[3] Patrick de Sayes. See Brut y Tywysogion, p. 346; Annales Cambriæ, p. 97.

A.D. 1258. trium fratrum, scilicet, trium filiorum[1] magni Leolini principis Norwalliæ, cujus triumphi innumerabiles tractatus exigerent speciales. Sed multa de ipso in hoc
f. 214. libro suo tempore præscribuntur. Alter fratrum, scilicet medius, dictus Leolinus, non fuit præsens in dicto certamine, sed satis strenue se habebat in ipsa guerra contra Anglos, per omnia patrissando, et ne degenerare laborando. Tertius[2] fratrum, scilicet primogenitus, in vinculis et carcere tenebatur strictissime.

Consecratur archiepiscopus Eboracensis

Consecration of Godfrey de Kimeton, archbishop of York.

Circa Nativitatem vero prædictam,[3] consecratus est Romæ archiepiscopus Eboracensis, magister Godefridus de Kimetona, qui a domino Papa et universis examinatoribus condignus repertus et commendabilis, expletis laudabiliter negotiis, ecclesiæ sanctæ gubernator remeavit oportunus.

Qualiter archiepiscopus Cantuariensis voluit facere ordines in ecclesia Sancti Albani.

Archbishop Boniface proposes to ordain at St. Alban's.

Tunc temporis vacante ecclesia Lincolniensi, significavit archiepiscopus Cantuariensis abbati Sancti Albani, quod ibidem proposuit venire, et in conventuali, si placeret, ecclesia ordines celebrare. Quod[4] audiens abbas, formidabat per hoc ecclesiam suam in aliquo libertate privari; unde communicato super hoc consilio, eisdem

The abbat objects, and the archbishop ordains at Dunstable.

restitit hoc modo. Cui remandatum est, quod nullatenus facturus hoc reciperetur, quia constat cœnobium Sancti Albani ab antiquo tempore fuisse exemptum; non hoc suam debuit latere discretionem; et quia ipse tunc ecclesiæ Lincolniensis vacantis præfuit domina-

[1] A mistake for *nepotum*, as they were the sons of Griffith, son of Llewellyn-ap-Jowerth.

[2] Owain, v. above, vol. iv. p. 296.

[3] *i.e.* 8 Sept.; he was consecrated on Sept. 22. His mitre and crosier are drawn in the margin.

[4] *Quod . . . . modo*] Written over an erasure.

tioni, quam omnino a libertate[1] Sancti Albani in perpetuum constabat excludi. Quod audiens archiepiscopus benigne adquievit, consideransque suam in hoc industriam nullatenus valere, apud Dunstapliam suos ordines peregit. Verumptamen, quia caritative hospitium apud Sanctum Albanum postulavit, eundo et redeundo benigne ac honorabiliter est receptus, et in xeniis nobilibus in mensa respectus; unde grates referens et gratias, hospitium et hospites vultu sereno benedixit, et ecclesiam suaque omnia quieta et indempnia reliquit. A.D. 1258. He is well received at St.Alban's.

Eligitur magister Ricardus de Gravesende in episcopum Lincolniæ.

Die vero Lunæ proximo ante festum Sancti Michaelis electus est in episcopum Lincolniæ magister Ricardus de Gravesende, decanus ejusdem ecclesiæ; qui, consentientibus cunctis vir digne laudabilis, nulli videbatur inutilis. Election of Richard de Gravesend, bishop of Lincoln. 23 Sept.

Dedicatur ecclesia nova de Saresberia.

Dedicata est etiam ecclesia Saresberiensis in crastino Sancti Michaelis ab archiepiscopo Cantuariensi Bonefacio, præsentibus rege et prælatorum copiosa multitudine, procurante episcopo egregie omnes quos potuit optinere. Dedication of the church of Salisbury, 30 Sept.

Philippus Luvel et multi alii amoventur ab officiis suis.

Anno vero sub eodem, circa festum Sancti Lucæ Evangelistæ, Philippus Luvel, domini regis thesaurarius, judicio barnagii a suo deponitur officio pro transgressione prænotata, et Johannes de Crachal, archidiaconus Bedefordiæ, loco ipsius substituitur. Philippus, non Deposition of P. Luvel, the treasurer, Oct. 18. John de Crachale succeeds.

[1] *vel potestate* is in the margin of the MS.

A.D. 1258. tantum de ipsa dolens depositione, sed de modo inconsolabilis depositionis et de tanti præcipitatione fastigii, optulit regi non minimam pecuniam pro famæ suæ reformatione, et ut amicus regis esset seu videretur existere. Sicque de consilio barnagii et maxime capitalis justitiarii amoti sunt cum eodem Philippo quamplures de officio scaccarii, et alii substituti; in-

Thomas of Wymondham at the exchequer. stitutusque est tunc dominus Thomas de Wymundham, præcentor Lichefeldiæ, thesaurarius ad scaccarium, ubi consignantur brevia de viridi cera.

Ut vicecomites et alii non accipiant munera.

Statute to repress the rapacity of the sheriffs. Rapacitas vicecomitum prudenter et necessario refrænata est. Nam conductitii supra modum per fas et nefas munera hactenus ab incolis extorserunt, et quilibet alium firmas suas ampliando supplantarunt. Equitantes cum multa familia, omnes comprovinciales suis exactionibus multipliciter opprimere et excogitatis causis et frivolis satagebant dampnificare. Statutum est igitur, ut si ex illo tempore et deinceps aliquis pro justitia facienda muneribus volas eorum aut aliquorum clam vel palam impinguaret, vel ut justitiam impendendam impediret, præterquam in esculentis et poculentis moderatis, tam corruptor quam corruptus graviter puniretur.

Mittuntur nuntii solempnes ad parlamentum apud Cambray.

Nov. 6. Ambassadors sent to the parliament at Cambray between the kingdoms of France, England, and Germany. Et circa festum Sancti Leonardi tale iniit consilium universitas barnagii, quod tunc Londoniis erat, ut ad magnum et secretum parlamentum, quod statutum fuerat habiturum apud Cambray inter regna Franciæ, Angliæ, et Alemanniæ, mitterentur nuntii solempnes, rege de consilio totius barnagii in Anglia remanente. Electique sunt ad hoc, ut pro rege et regno Angliæ ibidem destinarentur, episcopi Wigorniæ et Lincolniæ,

comites Rogerus Bigot marescallus et Legrecestriæ; qui transfretantes minime potuerunt negotia ad finem perducere, rege Francorum se sponte ob alterius regis absentiam absentante. A.D. 1258.

Consecratur episcopus Lincolniensis Ricardus de Gravesende.

Die vero Dominica post festum Omnium Sanctorum, consecratus[1] est episcopus Lincolniensis apud Cantuariam, statimque, ut prædictum est, in negotio regis transfretavit; qui de Lincolnia electus recedens, post multum tempus illam nullatenus, licet episcopus ejusdem efficeretur, visitavit. Consecration of Richard de Gravesend bishop of Lincoln, Nov. 3. f. 214 *b.*

Johanna uxor W[illelmi] de Valentia petit sibi dotem concedi.

Sub eisdem diebus, cum rex fuisset Londoniis, venit ad ipsum domina Johanna, uxor domini Willelmi de Valentia, coram capitali justitiario domino H[ugone] Bigot et baronibus, instanter postulans sibi justitiam exhiberi, ut saltem dos ipsam contingens sibi concederetur. Habito igitur super hoc tractatu diligentissimo, concessa est quædam pars terrarum suarum, quas possederat antequam prædicto W[illelmo] nupsisset, scilicet ad valentiam quingentarum marcarum, de hæreditate sua, licet memoratæ terræ ad plus quam mille marcarum valorem censerentur. Timebant enim, quod si plus ei concederetur, sponso suo, hosti regni publico, partem transmitteret potiorem. Nec penitus illi volebant omnia auferre, ne pro culpa aliena gravius puniretur innocua. Joanna de Valence asks for her dower. Part is granted to her.

[1] His mitre and pastoral staff are drawn in the margin.

A.D. 1258. *De coronatione Memfredi in regem, et aliis improperiis factis contra Papam et curiam Romanam.*

Manfred crowned king of Apulia.

Eodem insuper tempore cœpit curia Romana non mediocriter vilescere, eo quod Appuliæ prælati et magnates contra voluntatem Papæ elegerunt sibi in regem et coronari fecerunt Memfredum, filium imperatoris Fretherici; quia non solum ipsum Memfredum, sed et totum genus suum, Papa cum tota curia Romana contemptibilem habuit et exosum. Insuper creaverunt rex et Appuli archiepiscopos et episcopos sine assensu ipsius Papæ, immo potius eo invito, qui omnes communiter plus ipsi regi quam Papæ obediebant et, contempta Papali prohibitione, regi honorem et reverentiam exhibebant. Magnates etiam, nulla facta de Edmundo filio regis Angliæ mentione, cui Papa regnum Apuliæ contulerat et per episcopum Bononiensem[1] anulo quodam investiverat,[2] ligantiam fecerant et homagium eidem M[emfredo], et civitatum et castrorum saisinam fecerunt plenariam. Unde rex non immerito graviter conquestus est, quod Papa tam argumentose multum regni sui thesaurum ob illud regnum Apuliæ optinendum in vanum habuerat, et secus quam decuit cum suis multipliciter cardinalibus attraxerat. Attamen nuntios suos in Angliam destinatos, utpote fratrem Johannem de Diva, et magistrum [Bernardum][3] de Sene, episcopum Boloniensem, archiepiscopum Messanensem,[4] et alios complures, qui advenerant quasi procuratores negotii Edmundi filii regis expediendi super regno Apuliæ, rex memoratus honorifice suscepit, et procurationes a religiosis peroptimas extorqueri permisit. Insuper eodem tempore cives Florentiæ quoddam castrum, quod Octovianus cardinalis construxerat, quia illud ipsis erat suspectum, solo tenus complanarunt.

Consequent complaints of Henry III.

[1] Ottaviano Ubaldini.

[2] *investiverat*] investigaverat, MS.

[3] See above p. 582.

[4] John.

De creatione senatoris novi et morte Brancaleonis. A.D. 1258.

Præterea mortuo Brancaleone senatore, cives Romani, assensu Papæ contempto, (licet satis allegasset, quod si etiam esset simplex civis Romanus, vocari deberet ad electionem senatoris,) avunculum[1] ejusdem Brancaleonis communiter elegerunt in senatorem; quem Papa similiter exosum habuerat, eo quod consanguineus erât Brancaleonis. Caput vero ipsius B[rancaleonis], in vase pretioso super marmoream columpnam collocatum, in signum sui valoris et probitatis, quasi reliquias, superstitiose nimis et pompose sustulerunt. Fuerat etenim superborum potentum et malefactorum urbis malleus et extirpator, et populi protector et defensor, veritatis et justitiæ imitator et amator. Cujus consilium, quasi autenticum, nimis sequentes, quasi ex traduce, similiter novi senatoris, quem de consilio sæpedicti B[rancaleonis] elegerant, obedienter præceptis optemperabant; quæ omnia in improperium sui et curiæ Romanæ Papa indubitanter reputabat prosecuta. Miserat namque protinus post mortem prædicti B[rancaleonis] nuntios solempnes, prohibens Romanis ne quem in senatorem eligerent absque suo assensu. Ipsi vero cachinnantes, mandatumque Papale contempnentes, ilico elegerunt avunculum Brancaleonis, locoque illius in senatorem solempniter, ut prædictum est, substituerunt.

Election of the uncle of Brancaleone as senator of Rome.

Character of Brancaleone.

Obiit Philippus electus Westmonasteriensis et prior.

In fine vero Octobris, dominus Philippus prior Westmonasteriensis, electus in abbatem ejusdem ecclesiæ, dum diatim expectaret adventum nuntiorum suorum a curia Romana redeuntium, ad magnam ecclesiæ Westmonasteriensis et conventus perturbationem,[2] viam uni-

Death of Philip, abbat elect of Westminster.

[1] Castellano di Andalò.

[2] *perturbationem*] Written over an erasure.

A.D. 1258. versæ carnis est ingressus, et terrena carens, ut præoptavit, dignitate, cælesti est coadunatus militiæ.

De morte multorum nuntiata regi existenti apud Sanctum Albanum.

The king at St. Alban's, Nov. 22. f. 215.

Die[1] vero Sanctæ Ceciliæ virginis, venit dominus rex ad Sanctum Albanum, scilicet die Veneris, ubi tres dies subsequentes continuans, fecit portare martirem solempniter ad processionem per claustrum die Sanctæ

Nov. 25. Katerinæ, conventu revestito principaliter, ipso cum suis subsequente processionaliter oblationesque devo-

Various deaths. *Walterus Comyn.*

tas faciente reverenter. Et dum ibidem moraretur, affuerunt nuntii, asserentes quod Walterus Cumin, comes in Scotia potentissimus, in fata concessit, lapsus ab equo suo, ad quoddam offendiculum cespitante, et sic fractis cruribus exspiravit.[2] Iterum vero nun-

Johannes filius Galfridi.

tiatum est eidem regi, quod dominus J[ohannes] filius Galfridi non procul a Guldeforde viam universæ carnis ingressus est; pro quo antequam recesserat, dominus rex fecit missam in conventu celebrari sol-

Brancaleo senator.

lempnem. Nuntiatum est insuper regi, quod Brancaleo, de quo prætract[at]um est, senator Romanus, ad non modicum[3] detrimentum fuerat de medio sublatus, avunculusque ejus in loco suo substitutus.

De tonitru magno post mortem plurimorum præmortuorum.

Storm on 1 Dec.

Mense vero subsequenti, videlicet prima nocte Decembris, fuit tonitrus et choruscatio vehemens et horribilis, ventus nimbis inundantibus sociatus, in triste auspicium et gemebundum multis auditum, quod semper solet tonitrus significare hiemalis.

---

[1] This paragraph is after the next in the MS., but with A affixed to it, the other having B, showing that the above is the correct order.

[2] *exspiravit*] aspiravit, MS.

[3] *modicum*] modium, MS.

Venit archiepiscopus Eboracensis a Papa consecratus. A.D. 1258.

Return of the archbishop of York.

Cum vero recessisset rex a Sancto Albano, partes petiit Elyenses et Sancti Edmundi. Tunc autem venit in Angliam a partibus transmontanis Eboracensis archiepiscopus, a domino Papa consecratus. Et cum Londonias pervenisset, per medium urbis portari fecit crucem suam ante ipsum in propatulo elevatam, accedensque ad regem honorifice susceptus est, et inde ad partes tendens Angliæ boreales, in suo gaudenter archiepiscopatu[1] pastor et pater suscipitur[2] sublimatus. Qui magistrum Rogerum de Holdernes, clericum Sancti Albani, quoniam et ipse compatriota fuerat Sancti Albani, in decanatum Eboracensem, meritis suis exigentibus, in brevi et gratanter instituit, cunctis studens ob merita digna remunerare beneficia.

He makes Roger of Holderness dean of York.

Guido de Rochfordia in exilium juste proscribitur, privatus omnibus bonis.

Guy de Rochford banished.

Eisdem quoque diebus Guido de Rochforde, natione Pictavensis, cui dominus rex duobus retroactis annis castrum Colecestriæ cum honore conferens incartaverat, gravem offensam regis et barnagii incurrens, exilio condempnatus est, omnibus privatus bonis. Multiplicantur enim multæ querelæ contra eum, quod comprovinciales et maxime sibi subjectos oppresserat enormiter, et illatis injuriis dampnificaverat multipliciter. Sed idipsum quod Pictavensis extiterat, plus aliis culpis offensam generabat.

Walterus de Scoteny diffamatus se abscondit.

Walter de Scotinny, accused of

Interim Walterus de Scoteny, senescallus comitis Gloverniæ, se a visibus ejusdem comitis subtrahens, in

[1] *archiepiscopatu*] archidiaconatu, MS.

[2] *suscipitur*] suscipiter, MS.

A.D. 1258. poisoning, conceals himself.

locis secretis cum amicis tacitis latitavit. Diffamatus enim est graviter de periculo comitis domini sui et de morte Willelmi fratris ipsius comitis, quod eos ille nequiter et proditiose potionatus est. Et iccirco gravius accusabatur, quod dictus W[illelmus] moriturus affirmaverat, quod idem W[alterus] de Scotinny reus illius extitit proditionis; celeriusque post hujusmodi dictum constabat eum ex inopinato interemptum. Attamen idem Walterus multotiens in publicum de objecta sibi proditione rite se optulit purgaturum.

Willelmus de Bussey incarceratur.

William de Bussey imprisoned in the Tower.

Eisdem diebus captus est Willelmus de Bussey, senescallus domini Willelmi de Walentia nequissimus, qui, in turri Londoniarum meritis suis iniquissimis exigentibus inclusus, carceri est acerrimo juste mancipatus.

Johanna uxor W[illelmi] de Valentia transfretavit ad virum suum.

1 Dec. Johanna de Valence goes to her husband.

Ipso quoque Dominici Adventus tempore, Johanna uxor Willelmi de Valentia, ut cum exulante compatiens fieret et coexul, transfretavit; vel amore viri sui commonita, eum cupiens præsentialiter visitare, vel quia in distributione terrarum suarum quasi expers videretur, quamvis quadringentas[1] marcas annuas reciperet, indignatione exinde commota.

De discordia inter scolares Oxoniæ.

Quarrels between the Oxford scholars.

Ipso quoque tempore mota est gravissima discordia inter scolares Oxonienses de diversis nationibus oriundos, videlicet Scotos, Walenses, Aquilonares et Aus-

[1] *quadringentas*] "ad valentiam quingentarum marcarum;" above, p. 721.

trales, ita ut vexilla bellica in triste pronosticum ex- A.D. 1258.
plicantes sese hostiliter impeterent, et quibusdam interemptis, ab invicem dampnificarentur.

De consilio Walensium ad faciendum finem et concordiam cum rege Angliæ.

Anno quoque eodem Walenses, licet ad votum aliquotiens de rebellibus triumphassent, futuros tamen casus satis prudenter trutinantes et ad invicem colloquentes, dixerunt; "Innotuit nobis quoniam regnum "Angliæ non mediocriter perturbatur; sed cum paci- "ficetur, sicut magnates Angliæ facere salubriter pro- "posuerunt, non poterimus eisdem resistere in nos "communiter irruentibus, maxime cum frater[1] Leolini "in vinculis detineatur, primogenitus domini nostri "Griffini, qui Londoniis periit incarceratus. Et si "liberetur, intendet ultioni provocatus. Cæteri fratres, "videlicet David et Hedericus,[2] illuc etiam inclina- "bunt, et sic divisi desolabimur. In qua desolatione, "si hostiliter Angli nos impetant, conterent nos, re- "quirentes sanguinem fratrum suorum de manibus "nostris, et delebunt nos á facie terræ, quasi *vas* Ps. ii. 9.
"*figuli* nos irrestaurabiliter *confringentes*." De communi igitur consilio optulerunt domino regi Angliæ quatuor milia marcarum, et trecentas marcas Edwardo, ducentas vero reginæ, ita ut omnis discordia, offensa, et querela utrobique penitus remitteretur, et ipsi so- f. 215 *b*.
lita pace, tranquillitate, et libertate feliciter potirentur. Rex autem hoc audito, perverso[3] fretus consilio, cum indignatione respondit; "Quid est hoc? Unus homo "laudabilis pluris est, quam quod offerunt pro pace "postulata." Et sic quievit suspensa pacis postulatio adoptata; veruntamen ipsi cum pace pacem præstolabantur, semper asserentes, quod sese defendendo in-

The Welsh ask for peace.

Speech of the king refusing.

[1] Owain.
[2] *i.e.* Roderick.
[3] *perverso*] perverse, MS.

A.D. 1258. jurias hostium, sicut semper consueverant, usque ad mortem viriliter pro posse repellerent, et suam uniformiter partem sustinerent.

Annalis conclusio

Summary of the year. Transiit igitur annus ille omnibus retroactis annis dissimillimus, pestifer videlicet et mortifer, procellosus et maxime pluviosus; adeo ut licet æstivo tempore segetes uberrimæ et fructuum redundans pubertas præostensa fuisset, in autumpnali tamen tempore imbrium inundationes continuæ annonam, fructus, et legumina iterum suffocarunt, ut in Adventu Domini in aliquibus Angliæ partibus remanserint, ut prædictum est, vacantibus horreis, segetes colligendæ, sed corruptæ. Germinante namque grano arista computruit cum palea; ut sicut carentia grani homines, ita et farraginis[1] inedia pecudes, maceraret. Et licet Anglia multis de causis nummismate vacuaretur, cogebantur tamen populi, fame stimulante, summam bladi madentis et germinantis sexdecim solidis comparare; unde emarcuerunt pauperes inedia contabescentes. Diversis vero diverticulis morituri volutabantur, extremum spiritum miserabiliter exhalantes, quorum tanta fuit multitudo, ut fossores tædio affecti plura corpora defunctorum in una fossa glomeratim proicerent. Populi autem, mediocri annona deficiente, pecudes vendebant, familiam abbreviabant, terras incultas relinquentes; unde spes a profundo resurgendi, quæ solet desperatos consolari, est jam penitus exsufflata. Et nisi de ultramarinis partibus venalis annona asportaretur, quod Anglia in semetipsa deperisset, non dubitatur.

[1] *farraginis*] farragiis, MS.

Visio cujusdam sanctæ reclusæ apud Sanctum Petrum.

A.D. 1258.

Visio cujusdam reclusæ apud Sanctum Albanum.

Tunc verissima apparuit fuisse visio quædam terribilis cujusdam sanctæ mulieris reclusæ apud Sanctum Albanum, quæ non ut sompnium, sed cæleste oraculum et terribilis comminatio, sicut archidiacono loci veraciter intimatum fuerat, manifestatur. Vidit enim quandam personam venerandam, senilem et barba severam,[1] sibi astare in suo locutorio et recedere indignanter, turrimque ascendere versa facie torva et comminaci versus villam, intonantem et dicentem, "Væ, væ "omnibus terram inhabitantibus;" et aliquotiens illud iteravit et recessit.

Rex fuit Londoniis ad Natale.

Henry III. in London at Christmas.

Anno Domini MCCLIX., qui est annus regni domini regis Henrici tertii quadragesimus tertius, fuit idem rex ad Natale Domini Londoniis; ubi magna sollicitudine tractatum est inter nobiles regni quomodo, conservato suo salubri proposito, satisfacerent desiderio regis Ricardi de Alemannia, qui sitienter valde venire in Angliam, sicut eis innotuit, desideravit, ut consanguineos et amicos, suaque propria, terram etiam natalem, visitaret. Fuit autem adventus ejus nimis suspectus, ne videlicet indignationem et vindictam refunderet in barones, improperans eis, quod sicut patrem suum regem J[ohannem], sic et istum regem Henricum tertium fratrem suum, funesto odio persequerentur; et nuper fratres suos uterinos, tanquam de maximo crimine convictos, insontes tamen exilio condempnassent. Timebant insuper, quod eosdem communes regni inimicos faceret, aut secum clanculo reducendo, aut postea exhortationibus subdolis reconciliando, ad incolarum confusionem majorem erroremque novissimum pejorem,

Richard, king of Germany, proposes to revisit England.

Fears of him by the barons.

[1] *severam*] severum, MS.

A.D. 1259. Angliam subintrare reconculcandam; similiter, quod in salubri eorum proposito et regni felicissima ordinatione repagula supponeret contradictionis et impedimenti, et sigillatim omnes, revocato statu pristino, deceptos puniret et processu temporis exhæreditaret.

Judæus baptizatus de proditione convictus.

Elias Bishop, a Jew, converted.

Instante vero hoc tempore, natoque Domino in carne, renascitur quædam Ejus creatura in spiritu. Elyas enim Judæus Londoniensis, cognomento Episcopus, timens sibi de periculo et dampnatione multimoda, ad lavacrum defensionis confugit et salutis. Mundatus enim baptismo salutari, accomitatis sibi duobus aliis, ex diaboli sorte eripitur, et a nequissimi sceleris, quondam per eum facti, vindicta salvatur. Dicebatur enim, quod in domo sua factus fuit ille potus venenosus, qui pluribus Angliæ nobilibus extiterat mortifer seu periculosus; quod et ipse, ut dicitur, bene concedit. Sed tunc fuit diabolus, nunc autem permutatus et Christianus; et sicut conditio, sic mutatur operatio.

Qualiter uxor W[illelmi] de Valentia eidem denarios transmisit.

Johanna de Valence said to have carried f. 216. large sums into Poitou.

Disseminatum est insuper murmur per regnum, quod fratres regis, quos, ut prædictum, fama contraria denigraverat, per Joannam uxorem W[illelmi] de Valentia, cum multo thesauro recedentem ab Anglia, quasi virum præ dilectione secuturam, per femineam sunt industriam et forte Pictavensium documentum thesauro non modico ditati, in periculum regni nimium et detrimentum. Fecit etenim prædicta, ut dicitur, Joanna ingenio muliebri magnam sibi lanæ quantitatem comparari, inter quam in saccis ligatam non modicam abscondit pecuniam. Quod super bigas fecit fortissimas, quasi pura esset lana, sarcinari, et tempore oportuno in Pictaviam transmitti. Unde cum affirmatur a

multis, quod ubicunque repositi fuerunt denarii præ- A.D. 1259.
fati Willelmi, infiscabantur, per hoc factum patet dictis hujusmodi fidem certissimam non adhiberi.

Obiit Philippus Luvel.

Et dum gaudia Natalitia agerentur, ne lætitia hu- Death of Philip Luvel, 29 Dec.
jus mundi eveniat mortalibus impermixta, die Sancti Thomæ martiris, obiit Philippus Luvel, domini regis consiliarius specialissimus et quondam thesaurarius, apud Hamestable ecclesiam suam, præ dolore, ut dicitur, et mentis amaritudine, eo quod regi, cui tantum servierat, non reconciliabatur. Exigebat enim rex ab eo inæstimabilem pecuniam propter transgressionem sibi in foresta sua per eum, ut dicebatur, perpetratam. Rex autem certificatus de morte sua jussit omnia quæ ejusdem Philippi fuerant infiscari, donec suæ sentiat satisfactum voluntati.

Dominus Henricus de Wengham eligitur in episcopum Wintoniensem.

Eodemque tempore, monachi Wintonienses comperi- Henry de Wengham elected bishop of Winchester.
entes quod rex nullum quem eligerent in episcopum acceptasset nisi sibi carissimum, maxime post fratris sui Athelmari exilium, elegerunt sibi in episcopum et suarum pastorem animarum dominum Henricum de Wengham, domini regis cancellarium. Ipse autem, considerans rem fuisse litigiosam et incertam, noluit adhuc electioni de se factæ plene consentire, licet regem sibi invenire favorabilem non dubitaret. Asseruit enim se tantæ dignitati et custodiæ animarum insufficientem, nec theologia aliisque divinis scripturis edoctum, aut, ut decet, renitentem. Tandem tamen The king accepts him, if Æthelmar is not consecrated.
aliquantulum consentiens, libenter a domino rege, sed conditionaliter, suscipitur; videlicet, si frater suus Athelmarus præelectus posset a domino Papa gratiam impetrare consecrationis, ipsemet præ omnibus aliis

A.D. 1259. fieret in eadem ecclesia Wintoniæ institutus; si vero non, salvo jure fratris sui sustentationis, loco ipsius sit ille subrogatus.

De nuntiis missis contra regem Alemanniæ venientem in Angliam.

13 Jan. Messengers sent to meet Richard, king of Germany, before he lands in England.

Circa festum Sancti Hylarii, habito consilio communi et deliberatione diligenti super adventu regis Alemanniæ Ricardi in Angliam, nuntios solempnes in occursum suum destinarunt, videlicet episcopum Wigorniensem, abbatem[1] Sancti Edmundi, Petrum de Sabaudia, Johannem Mansel, ut idem rex ipsos certificaret de causa adventus tam subiti tamque inopinati, et de mora sua in Anglia. Comes autem Legrecestriæ S[imon], non sine multorum admiratione, in partibus adhuc transmarinis morabatur, unde in magna parte fuit consilium barnagii mutilatum, et laqueos non mediocriter formidabant absconditos. Verebantur enim ne rex, licet vultum ostendisset serenum, condoleret fratribus exulantibus, et conquestus fuisset graviter fratri suo regi prædicto Alemanniæ, quoniam Anglici, patrem suum Johannem regem usque ad mortem odio funesto persequentes, in filios et nepotes hostiliter ira traduce similiter insequebantur; et sicut rex Angliæ, ita rex Alemanniæ, similes tolerarunt injurias. Proposuerunt igitur Angliæ magnates accipere sacramentum ab ipso rege Alemanniæ, antequam applicuisset, ne regno Angliæ quomodolibet noceret vel provisionem communem impediret. Sed quid hoc prodesset? Diceret forte postea, quod invitus et coactus hoc jurasset. Sed quia ignoratur a multis an hoc perventum fuisset ad factum, in scripto non præsumo determinandum; dicitur tamen a multis, quod sicut prætactum est juravit, et exinde litteras suas patentes effecit.

He is required to swear to do no injury to the kingdom.

[1] Simon of Luton.

Rex venit in occursum ejus, et cum eo plures armis præmuniti eo nesciente. A.D. 1259.

Rex autem versus mare properavit, et cum ipso magnatum multitudo copiosa, ad cautelam equis et armis communita. Dictum enim erat quod idem rex Ricardus unum de fratribus vel plures, qui de communi consilio exulaverant, secum proposuit adducere, ut, cassato tali judicio, pristino statui, quod ægre barones sustinerent, eos posset reformare. The king goes to the sea to meet him.

Civitas Londoniarum jubetur incortinari.

Jussit autem rex, acclamante Londoniarum præcone, ut civitas mundata stipitibus, truncis, luto, et fimo, incortinaretur; et amotis omnibus quæ possent oculos intuentium offendere, multipliciter eam facerent novitatibus resplendere. Preparations in London for him.

De responsione regis Alemanniæ ad nuntios nostros contra suas objectiones.

Nuntiis igitur solempnibus a communitate Angliæ destinatis, ipse rex Alemanniæ, qui in confinio maris ulteriori morabatur, exercitum congregans fortem et numerosum, nimis torvo vultu et verbis minacibus respondit, jurans per guttur Dei; "Neque juramentum, "quod exigitis, præstabo, neque moræ meæ in Anglia "terminum vobis intimabo." Et addidit; "Non habeo "parem in Anglia, filius enim sum regis præteriti "et frater præsentis, comesque Cornubiæ. Si igitur "nobiles Angliæ reformare voluissent regnum defor- "matum, me deberent primitus accersire; et non ita "impetuose, absque mea conniventia vel præsentia, "tam arduum negotium aggredi præsumptuose." Ad quod verbum, cum quidam nuntiorum voluisset respondere, cohibuit eum secreto moderamine quidam sibi collateralis. Quæ responsio talis erat; "Sæpius con- He refuses the oath at first; f. 216 *b*.

A.D. 1259. " stituimus te superiorem in reformatione regni decli-
" nantis, sed avaritia cogente nos omnes, domini regis
" et regni statum meliorare studentes, astute et re-
" pentine studuistis, nil tale præmeditatos, illaqueare;
" unde rex, resiliens a salubri cogitatione, quos potuit
" in posterum dampnificavit." Sed ne talia improperia jurgia suscitarent, satis certificati nuntii de ipsius regis Alemanniæ commotione ilico redierunt quam cito poterant; quia expectabat eum populus numerosus, diversimode communitus. Quod cum nobilibus in citeriori maris litore Anglis nuntiaretur, congregari fecerunt naves et galeas tam Quinque Portuum quam aliorum quamplurimas. Et ad cautelam armis et armandis præmuniti, quorum omnium erat animus ardentissimus in hostes obvios hostiliter irruere, eisdem se præparaverant audacter obviare; animati ex eo, quod tempore Lodovici, filii regis Franciæ, in Anglia dudum existentis, paucissimæ naves Anglorum numerosam classem Francorum [et] copiosam citra spem omnium invaserunt[1] et contriverunt. Exercitum insuper equestrem et pedestrem ex parte citeriore congregarunt, ut hostes venientes, si in navali prælio prævaluissent, quod nullatenus formidabant, in ore gladii super litus et in arida alacriter exciperent et constanter. Quod cum fida relatione per diligentes exploratores rex Alemanniæ Ricardus cognosceret, consilio communium amicorum animum suum mitigavit, et juramentum, quale barones Angliæ reipublicæ zelatores exigebant, æquo se animo præstiturum per cartam promisit.

but the barons arming against him,

promises to take it.

Qualiter rex Alemanniæ venerat in Angliam promittens se sacramentum præstare quod volebant.

He lands at Dover, 27 Jan.

Rex igitur Alemanniæ Ricardus, comitante regina, in Angliam velificavit, et die Sancti Juliani apud

[1] *invaserunt et contriverunt*] invasit et contrivit, MS.

Doveram applicuit; et sic cum castigata familia et privata in Angliam intravit, videlicet, cum comitibus duobus de Alemannia, qui tantum tres milites secum habebant; et ipse rex[1] cum octo militibus et sua regina et filio Edmundo. Qui non fuerunt admissi, cum ad litus pervenissent, in castro de Dovera, nec etiam rex Angliæ, quia nobiles Angliæ adhuc timebant aliquem, nondum præstito sacramento, ipsum castrum permittere intrare, quia est Angliæ repagulum principale. Rex autem applicanti occurrit, applaudens eidem vehementer. Et convivantes cum archiepiscopo Cantuariensi, dies festivos congaudentes alacriter pergerunt. A.D. 1259. He is not admitted into the castle, but is received by the king and the archbishop of Canterbury.

Qualiter rex Alemanniæ juravit in capitulo Cantuariensi coram magnatibus.

In crastino autem intraverunt magnates Angliæ capitulum Cantuariense; ducentes reverenter reges Angliæ et Alemanniæ, fecerunt apponi textum super pulpitum. Astitit autem in medio comes Gloverniæ Ricardus, et vocavit palam et reverenter comitem Cornubiæ ad se, non regem Alemanniæ, sed nomine suo, Ricardus comes Cornubiæ, qui obedienter accessit et reverenter. Cui tale jusjurandum articulatim et aperte imposuit: At Canterbury the oath is administered to him by Richard de Clare.

Juramentum regis Alemanniæ.

" Hæc auditis universi, quod hic juro super sacro- The oath.
" sancta Evangelia, quod ego Ricardus, comes Cornubiæ,
" fidelis ero et diligens ad reformandum vobiscum regnum
" Angliæ, hactenus nimis malorum consilio deformatum.
" Eroque vester efficax adjutor ad expellendum omnes
" ejusdem regni rebelles et perturbatores. Hocque
" juramentum observabo inviolabiliter, sub pœna amis-

[1] *rex*] res, MS.

A.D. 1259. " sionis omnium terrarum quas habeo in Anglia." Et cum dixissent singuli, " Sufficit, satis obligatur ad " fidelitatem," respondit comes memoratus, " Quia " quandoque enormiter in tali casu lædebamur, et qui " excaturizatus [1] est semel, semper aquas fervidas ex- " pavescit; nequaquam adhuc tutus sum, quin satis " parum fecerimus, quod avertat omnipotens Dominus."

Qualiter susceptus est Londoniis, et de recessu magnatum Alemanniæ ab Anglia.

Entry of Henry and Richard with their queens into London, 2 Feb.

Die vero Purificationis beatæ Mariæ, venerunt reges et eorum reginæ et nobilium Angliæ multitudo pariter Londonias, quæ in adventu tantorum principum multipliciter, ut prædictum est, mundata, honoribus multis et ornatibus variis civitas resplenduit serenata; quibus occurrebat adventantibus civium applaudens multitudo numerosa. Erat utique adeo civitas populis repleta, quod densis turbarum oppressionibus glomeratim ruentium platearum operiebantur pavimenta. Et quia fratres ejus ipsum non sequentes, prout minatus est et ut suspicatum est, in partibus relinquebantur ultramarinis, gaudiis communiter exultare conabantur vehementioribus; mirantes tamen quamplurimum quod Alemanni ita permiserunt eum in Angliam solutis adire
f. 217. habenis, una cum regina et filio carissimis, quod non saltem alterum eorum quasi pro obside retinuissent, vel exinde quod post se eos reliquerat, libentius et citius ad eos dominus et princeps rediret. Sed in brevi cœpit ejusdem fama minui, potestasque regia inter Anglos mediocriter aut minime formidari. Unde nobiles Alemanniæ, qui regem suum hactenus in Angliam comitabantur, considerantes eum non tanti existere favoris et reverentiæ per Angliam quanta regiam decuit dignitatem, recesserunt ab eo cum indigna-

The Germans are not satisfied with Richard's reception in England.

---

excaturizatus] excōnizatus, MS. Parker and Wats read *excommunicatus*.

tione, repatriantes festinanter et dicentes; "Ex quo "compatriotæ sui ipsum non venerantur, nos ipsum "quomodo honoribus prosequemur? Habemus quod "elegimus, thesaurum magis quam thesaurizantem, "congregatum, non congregantem. Sed si de eo quod "adhuc superest nobis fieret plena collatio, nobis pe-"nitus de persona nulla remanebit adoptatio." Cupiebant enim, sicut in majori fecerunt parte, thesauri sui residuum sitienter exhaurire. A.D. 1259.

De parlamento Londoniensi et pace prælocuta inter reges.

In octavis vero Purificationis congregati sunt nobiles Angliæ Londoniis, prout inter se prius condixerant. Comes autem Legrecestriæ, de cujus absentia diuturna tota condoluerat Anglia, nescia quid ei in partibus contigisset transmarinis, ad concilium tunc venerat memoratum. Venit insuper ibidem quidam de secreto regis Franciæ consilio, decanus[1] videlicet Bituricensis. Ubi non modice tractatum est de negotio inter duos reges, scilicet Franciæ et Angliæ, agitato, et quid in partibus transmarinis actum fuerit exinde et probatum. Unde infra spatium temporis non prolixum, videlicet die Sancti Valentini, formata est pax et facta inter eos Londoniis; si utraque pars velit sine dissensione observare quod inter eorum nuntios speciales et solempnes, ut postea plenius in suo ordine dicetur, prælocutum fuerat et determinatum. The nobles meet in London, 9 Feb. Peace with France arranged, 14 Feb.

Capti sunt et incarcerati Walterus de Scotinny et Willelmus de Bussay senescallus.

Eodem anno, cum immineret introitus Martii, capti sunt Londoniis Walterus de Scotinni, principalissimus et specialissimus consiliarius comitis Gloverniæ atque Imprisonment of Walter de Scotinny

[1] John de Sully, afterwards archbishop of Bourges.

A.D. 1259. and William de Bussay.

senescallus, (suspectus enim habebatur de potione data eidem comiti et fratri suo W[illelmo], de qua infectus comes vix est a portis mortis ereptus; dictus vero W[illelmus] penitus est interemptus; et qui antea sub tuta fuerat custodia fidejussorum, jam captus, ductus est in turrim Londoniarum incarcerandus et vinculis strictissimis mancipandus,) similiter Willelmus de Bussay, senescallus et principalis consiliarius Willelmi de Valencia fratris regis uterini, cujus scelera, si plene describerentur, speciales exigerent tractatus, qui hactenus sub custodia fidejussorum tentus, captus est coram judicibus judicandus; et cum non posset objectis respondere, quia multis erat irretitus sceleribus, voluit ligamenta suæ coifæ solvere, ut palam monstraret tonsuram se habere clericalem, non est permissus, sed ex jussu judicum raptus est truculenter et impetuose illinc trudendus, in carcere viliori cruciandus. Satelles vero eum arripiens, non per coifæ ligamina sed per guttur eum apprehendens, traxit ad carcerem, subsannansque dixit, "Si ego injuriam tibi facio, quis tibi "faciet justitiam?" Consueverat enim dictus W[illelmus] sic dicere querulis et injuriam patientibus, qui ante eum justitiam petituri frequenter apparuerant. Consuevit insuper illis multipliciter dicere, "Dominus "rex vult quicquid vult dominus meus W[illelmus] de "Valencia; sed non e converso." Et sic nec regi nec alicui magnatum reverentiam, immo nec alicui de populo justitiam, dignabatur exhibere; asserens quod dominus suus talem a domino rege optinuerat libertatem, ut contra eum nec aliquid breve in cancellaria impetraretur, nec alicui, nisi ad libitum, læso de quacunque offensa responderet. Cum igitur ipse Willelmus ad carcerem raptim traheretur, insultabant omnes subsannantes in eum pro intollerabili ipsius superbia et tirannide inexorabili et rapinis injuriosis. Quas si longum esset dinumerare, unam tamen ad alias intelligendas huic duximus paginæ annotare.

Crimes of William de Bussay.

Quoddam detestabile factum W[illelmi] de Bussay. A.D. 1259.

Contigit quod juvenis quidam transitum faceret per quendam viculum in Trumpintone, et cum oblatraret eum canis, ut eum compesceret, lapidem incaute jactavit, qui lapis ex obliquo resiliens unam contrivit casu gallinam cujusdam mulierculæ. Quod ipsa exiens vidit, et clamore querulo elevato multos vicinorum congregavit. Juvenis autem hoc casu contigisse humiliter cum juramento obtestans, pro gallina ejus valorem et in duplo amplius pro offensa rationabiliter offerebat; mulier autem improba, hæc omnia recusans, ultioni incubuit uberiori. Quidam autem serviens Willelmi de Valencia procax, et ex tanto domino cornua sumens, insontem arripuit juvenem, et artissimis vinculis incarceravit constrictum, ubi infra paucos dies artatus supra modum expiravit. Sacerdos autem, advocatis vicinis, cum de innocentia ipsius juvenis certificaretur, ipsum corpusculum super sterquilinium projectum per biduum et fœtidum in cimiterio, factis utcunque exequiis, tumulavit. Contigit autem ut post triduum illac transiret Willelmus de Bussay; audiens vero quæ facta fuerunt, jussit extrahi corpus a tumulo fœtens quatriduanum et suspendi patibulo. Hæc vero omnia et his similia facta sunt sine judicio, sed non sine ultione a Domino. Uxor autem mortui super hoc conquesta prosequitur mortuum, et Judex justissimus nequissimo nunc judici facta rependit in interitum.

One specimen in the case of a young man at Trumpington.

f. 217 *b*.

Qualiter dominus Willelmus de Hortuna expedivit negotia regis in Scotia.

Eodem vero anno circa kalendas Martii, rediit dominus Willelmus de Hortune, monachus et camerarius ecclesiæ Sancti Albani, de remotissimis partibus Scotiæ; qui longe ante, scilicet circa festum Sanctæ Katerinæ, anno eodem, de præcepto domini regis et suorum provisione consiliariorum necnon et abbatis sui benivolentia,

1 March. Return of William de Horton from Scotland.

A.D. 1259. illac itinera arripuit laboriosa. Negotia enim ardua, sed secreta, regi et reginæ ac Scotiæ magnatibus sibi injuncta fuerant ex parte regis et reginæ et magnatibus Angliæ nuntianda. Qui cum illuc veniret, regem Scotiæ et reginam et regni magnates ibi ad parlamentum invenit, prout desideraverit, congregatos. Exposita autem viæ suæ causa, ex parte domini regis Anglorum et reginæ et baronum, rogavit obnoxius, ostendens litteras credentiæ et favoris, quatinus dominus rex Scotiæ et regina in Angliam venire non omitterent, audituri et tractaturi de his quæ negotium arduum urgenter expostulabant et archanum. Qui cum multas contradictiones ac impedimentorum opponerent objectiones, tandem post varias disceptationes,[1] diligenti insistens petitioni, eosdem ad hoc prudenter induxit, quod eorundem assensum pro desiderio impetravit. Facientes enim illi literas suas patentes communiter sigillatas tam sigillo regis quam omnium magnatum Scotiæ ad regem Angliæ et totam communitatem, libenter annuerunt se voluntatem eorum facturos, dummodo se facerent rex Angliæ et magnates de scripto suo, sibi prius fideliter promisso, securos; facientes insuper domino regi Angliæ et reginæ ac magnatibus terræ litteras suas valde commendatorias de dicti W[illelmi] diligentia circa negotium sibi injunctum discreta et indefessa, statim post ejus recessum miserunt in Angliam nuntios suos solempnes, videlicet comitem[2] de Bochan, magistrum Willelmum[3] cancellarium, et dominum Alanum hostiarium, super negotio præfato, plenius cum rege Angliæ et ejus tractaturos consilio. Qui venientes, ac cum dicto W[illelmo] qui prævenerat colloquentes, nullam in publico super expeditione negotii erga regem et regni communitatem reliquerunt redeuntes certificationem.

The earl of Buchan, William the chancellor, and Alan Dorwart sent from Scotland to Henry III.

[1] *disceptationes*] deceptationes, MS.

[2] Alexander Cumyn, second earl Buchan.

[3] William Wischart, afterwards bishop of Glasgow.

Obiit Thomas comes Flandriæ, dicitur potionatus. A.D. 1259.

Ipso quoque tempore, obiit[1] Thomas quandoque comes Flandriæ, qui tot milia marcarum a simplicitate regis et reginæ et eorum secretis extorserat; quæ quasi semina in litoribus proiciebantur, sicut et alia multa, in regni læsionem et dampnum, multotiens alienigenis dispergebantur rapienda. Hic etiam sine causa ecclesiam beati lædens Albani, enormiter dampnificavit, dum discordiam inter eam et regem impudenter seminavit. In partibus igitur ultramarinis, ut dicitur, potionatus, ab hac præsenti luce fructum viarum suarum migravit collecturus.

Death of Thomas of Savoy by poison.

His injury to St. Alban's.

De nuntiis destinatis ad parlamentum regis Francorum.

Circa vero kalendas Aprilis, ex præcepto et consilio domini regis Angliæ et totius barnagii, arripuerunt iter transmarinum ad parlamentum magnum regis Francorum tenendum in Francia pro pluribus arduis negotiis, regna Franciæ et Angliæ contingentibus, comites de Clare et de Legrecestria, Johannes Mansel, Petrus de Sabaudia, et Robertus Walerand; deferentes secum cartam domini regis Angliæ de resignatione Normanniæ, et litteras de credentia, ad componendum cum rege Franciæ et ejus consilio super negotiis inter eosdem reges et eorum regna jam diu agitatis, et ut pacta præcedentia, prout prælocutum fuerat, inter eorundem nuntios speciales et peritissimos solidata permaneant et inconcutienda. Sed quia ob eorundem nuntiorum dispersionem quid super hoc actum est in publico non profertur, nulla exinde certitudo scripturæ adhuc commendatur.

Embassy sent to France, April 1.

Henry III. resigns his claim to Normandy.

[1] In the outer margin is *Obiit comes Flandriæ Thomas*, with his shield and spear inverted.

A.D. 1259.

Qualiter fratres Prædicatores habitant in Dunstapelle.

Settlement of the Dominicans at Dunstable.

Temporeque eodem, collata domo quadam cum mansione pertinente eidem in Dunstapelle caritative fratribus Prædicatoribus, quidam se ex eis instanter ingesserunt in eandem secretius, in enorme nocumentum

Vacat.[3]

prioris[1] et conventus de Dunstapelle,[2] exemplo edocti fratrum Minorum, qui apud Sanctum Edmundum mansionem malo grato abbatis et conventus ejusdem loci adepti, in non minimam illius domus læsionem domicilia adeo sumptuosa construxerant, ut in oculis intuentium tot sumptus tam subito effusi a pauperibus fratribus, paupertatem voluntariam professis, admiratio-

f. 218.

nem suscitarent. Memorati igitur fratres repentino et clandestino impetu aram erexerunt, et solempniter, non expectata quacunque licentia, divina celebrarunt ibidem. Animabant enim ipsos quæcunque voluerant adepta privilegia, et protectio cardinalis fratris Hugonis[4]

Injury thus done to the priory.

non minima. Qui de die in diem ædificantes, collatis sibi a quamplurimis locis circumjacentibus, de quibus prior et conventus redditus debent percipere, in magnum ejusdem domus detrimentum, in brevi satagunt ampliare. Et quantum ipsi in ædificiis et spatiis latioribus augmentantur, tanto prior et conventus in bonis suis et juribus angustiantur; quia redditus, quos a mesuagiis fratribus collatis receperant, sibi nunc pereunt; et oblationes, quæ eis dari consueverant, fratres jam noviter venientes, prædicationibus suis urgentibus, funditus usurpant.

---

[1] Geoffrey de Barton.

[2] See the Dunstable Annals; Annal. Monast., iii., p. 213.

[3] This refers to the whole of this sentence, from "exemplo" to "suscitarent."

[4] *i.e.* Hugo de S. Caro, card. p. tit. S. Sabinæ.

A.D. 1259.

Obiit comitissa Bononiæ.

Ipso quoque anno, prima videlicet quindena Quadragesimæ, obiit comitissa Bononiæ,[1] per cujus tirannidem tot milia hominum paucis annis jam elapsis interfecti occubuerunt, fructus viarum suarum quos promeruit collectura. Death of the countess of Boulogne.

De duobus senatoribus Romæ contra tertium.

Tunc temporis, dissipatis et prostratis turribus urbis Romanæ, congregati sunt cum indignatione et furore [Romani], creantes sibi novos senatores duos,[2] qui conflantes copiosum exercitum de mediocribus Romanis insurrexerunt in senatorem nuper creatum, scilicet avunculum[3] Brancaleonis, et ipsum in quodam castro Romæ obsederunt, ut captum in frusta detruncarent. Ipse tamen confidens de juramento sibi facto fidelitatis, et de obsidibus, quos[4] ipse senator habuit in sua civitate unde erat oriundus, scilicet Bononiæ, se strenue defendit, ne a nobilitate sui nepotis et prædecessoris deviaret retrocedens. Et sic a semetipsa corrosa est Roma, et in se magna ex parte consumpta. Two new senators created at Rome, and the uncle of Brancaleone besieged. His hostages at Bologna.

De discordia apud Parisius, Oxoniam, et Cantebrigiam.

Eadem Quadragesima orta est Oxoniis et Cantabrugiæ discordia gravissima, eo quod unum reum mor- Disturbances at the Uni-

[1] This seems to be some confusion between Mahaut de Dammartin, wife of Philip Hurepel, countess of Boulogne, who died 14 Jan. 1258, and Margaret, countess of Flanders, who did not die till 1275. See above, pp. 382, 436, 453, 537, 561, and vol. iv., p. 548.

[2] These were Napoleone di Matteo Rosso (degli Orsini) and Riccardo di Pietro degli Annibaldi. See L. P. Olivieri's *Il Senato Romano* (Roma 1840), p. 217, from a bull of Alexander IV., dated Anagniæ, 15 kal. Jun. a. 5. This bull (which is not preserved in the Vatican Regesta), is given by Contatori, *De Historia Terracinensi*, Rom. 1706, p. 193, from the archives of Terracina. It is No. 17,579 in Potthast, p. 1432.

[3] Castellano di Andalò.

[4] *quos*] quas, MS.

A.D. 1259. versities of Oxford, Cambridge, and Paris.

tis et carceri addictum, vinculis ruptis et effracto carcere, clerici violenter rapuerunt et in ecclesiam traxerunt protegendum in eadem. Universitas insuper Parisiaca per Prædicatores et Minores non mediocriter est perturbata. Tot autem ordines exorti sunt, quod hi hos et e converso subplantant; nec sufficit, ut consuevit, populus eos plebeiis elemosinis sustentare.

De dissentione inter comites Gloverniæ et Legrecestriæ et recessu comitis Legrecestriæ ab Anglia.

Quarrel between Richard de Clare and Simon de Montfort.

Ipsis quoque temporibus, dum parlamento suspenso statuta salubria providerentur cum diligentia, orta sunt verba contumeliosa inter comites Gloverniæ et Legrecestriæ, ita quod comes Legrecestriæ commotus in iram ob alterum comitem in eorum proposito communi fluctuantem hujusmodi verba proferret; "Non "curo vivere vel conversari inter homines tam muta- "biles et fallaces. Hæc enim nos compromisimus et "conjuravimus, de quibus tractamus. Et vos, domine "comes Gloverniæ, quanto omnibus es eminentior, "tanto statutis salubribus es obligatior;" et sic in brevi recessit ab Anglia. Quod cum comes Herefordiæ et alii nobiles et sui compares audierunt, significaverunt comiti Gloverniæ, quod per eum elongatus comes Legrecestriæ quam citius revocaretur, et suis astaret consortibus mitigatus, nullatenus talibus injuriis lacessitus; ipse etiam comes Gloverniæ suis fideliter statutis et juramentis prosequendo ea adquiesceret, et juxta ea per terras suas emendanda corrigeret; sin autem, ipsum comitem Gloverniæ insimul omnes hostiliter impeterent. Quo audito, dictus comes sibi timens misit Herweum senescallum suum per totas terras suas, ut jus teneretur statutum et compromissum, et juxta formam promissionis novæ universa fiant sine dilatione; et sic pro parte maxima extitit tempestas mitigata. Et licet comes Legrecestriæ adhuc in parti-

Simon de Montfort leaves England.

The other nobles threaten Richard de Clare.

bus remanserit transmarinis, propter hujusmodi tamen mitigatam correctionem de ejusdem reditu jocundiori fiduciam conceperunt firmiorem. A.D. 1259.

Qualiter pax inter reges impedita est per comitissam Legrecestriæ non consentientem illis.

Pax autem prælocuta inter reges Franciæ et Angliæ, mediantibus, nuntiis solempnibus, magnis, et multis, quorum nomina prænotantur,[1] cum in promptu fuisse crederetur, impedimentum cepit inopinatum. Comitissa enim Legrecestriæ suam partem de Normannia, quam rex Angliæ debuit juxta pactum eorum regi Franciæ resignare, nequaquam quietam concessit; unde comes Gloverniæ comiti Legrecestriæ verba improperavit jaculando inhonesta. Sed et comes Legrecestriæ aculeatis verbis verba retundebat, unde fere cruentum initum fuerat certamen; sed ne Franci inde gauderent, communibus amicis refrænabantur. Et sic vacui, infecto negotio, cachinnantibus Francis redierunt.

The peace between France and England hindered.

The messengers return.

Qualiter Templarii et Hospitalarii se invicem interfecerunt.

Tempore quoque sub eodem, Templarii, fratres de Sancto Lazaro et Sancto Thoma, Acchonnenses, Hospitalarii, etiam sui comprovinciales, necnon et alii, veluti Januenses et Pisani, in Terra Sancta dissidentes, quos habere consuevit legitimos ecclesia defensores, pacis tunc et sui destructores, necnon cruentissimi ejusdem extiterunt exterminatores. Hospitalarii namque, dissensione quadam inter eos letaliter suscitata, unanimiter in Templarios insurgentes, quam maxima sui parte prostrata, eosdem, ut dicitur, funditus peremerunt; ita ut vix uno ex parte Templariorum, quamplurimis vero ex Hospitalariis, ut dicitur, super-

War between the Templars and Hospitallers in the Holy Land. f. 218 *b*.

[1] See above, p. 741.

A.D. 1259. stitibus, nunquam inter Christianos, maxime religiosos, talis aut tantus miserabilis fuisse dicebatur interitus. Unde omnes citra manentes Templarii, coadunato urgenter consilio, universis fratribus sui ordinis per domos suas ubique diffusas commorantibus significaverunt, ut dicebatur, festinanter, quatinus omni dilatione et excusatione remota, custodibus unicuique domui necessariis deputatis, omnes invicem ibidem concurrant; tum propter domorum suarum in partibus Acchonnensibus vacuatarum destructis fratribus infinitis aliquantulam restaurationem, tum propter ultionem horribilem hostiliter in Hospitalarios retribuendam. Unde vehementer per girum formidabatur, quod nisi Omnipotens mitigationem immisceat, Christianorum pax et stabilitas magna ex parte ob eorundem furorem intollerabilem deperisset.

Qualiter Papa procuravit imperium regi Alemanniæ existenti in Anglia.

Richard, king of Germany, remains in England.

Interim dum rex Alemanniæ in pace in Anglia moraretur, paratum est iter eidem ad imperium libere recipiendum. Dominus autem Papa hoc, sed sub silentio, callide procuravit, ne manifestus videretur fuisse regi Hispaniæ adversarius. Rex autem Alemanniæ, ut se thesauris præmuniret abundantius, adhuc in Anglia quasi latitando expectabat quietius. Magnates enim Angliæ statutis, quæ inceperant, salubriter intendebant, parum aut nihil de prædicti regis mora vel motione solliciti; sed ad malas consuetudines, injurias, et corruptelas amodo delendas omnino assidui et confœderati.

De mortalitate hominum et obitu Fulconis episcopi Londoniarum.

Pestilence.

Eodem tempore, ascendente sole cancrum, facta est hominum pestilentia et mortalitas inopinata; ita quod

ubique morientibus quamplurimis locis aliis omissis, tantummodo Parisius plus quam [1] milia hominum sepulcris commendabantur.[2] Oleum etenim, vinum, et annona corrumpebantur. Et quia mortis rumphea nulli parcens nunc hunc nunc illum consumit, æquanimiter egenum et divitem rapiendo, obiit[3] in illa peste mortifera dominus Fulco Londoniensis episcopus; vir quidem nobilis et magnæ generositatis, et nisi paulo ante in communi eorum provisione titubasset, totius regni anchora et clipeus stabilitatis et defensionis; qui tamen ut pastor ecclesiæ et pater egregius die Sancti Urbani in ecclesia Sancti Pauli Londoniensis solempniter est tumulatus.

A.D. 1259.

Death of Fulk, bishop of London.

His burial, 25 May.

De dampnatione Walteri de Scotinny.

Septimana vero eadem Walterus de Scotinni, quondam senescallus comitis Gloverniæ præcipuus, de potione mortifera, ut prædictum est, diffamatus, captus et carceri diro mancipatus, in comitatibus tribus, sed præcipue Wintoniæ, se posuit discutiendum. Sed, quod lacrimosum est et dicere et audire, a quo majorem liberationis sperabat fiduciam, ab eo celeriorem passus est veridicam dampnationem. Requisiti vero a judicibus qualiter hoc verius ita judicialiter proferendo cognoscerent, responderunt quoniam "nunquam scivi-" mus aut audivimus dominum W[illelmum] de Valen-" cia aut aliquem fratrum suorum eidem Waltero in " aliquo debitorem fuisse; sed bene et veraciter novi-" mus, eundem Walterum a prædicto W[illelmo] maxi-" mam nuper suscepisse pecuniæ quantitatem;" hoc melius arbitrantes remunerari eidem, ob potionem domino suo comiti et W[illelmo] de Clare fratri ejus multisque aliis per eum, ut prædictum est, porrectam,

Trial and execution of Walter de Scotinny.

[1] Sic, the number being omitted.

[2] *commendabantur*] commendebantur, MS.

[3] His mitre and pastoral staff are drawn inverted in the margin.

A.D. 1259. ad eorundem exulantium ultionem refundendam, quam ob aliquod aliud debitum inter eos præhabitum aut excogitatum. Et ob hoc verius, quod prædictus W[illelmus] de Clare, sentiens se intoxicatum et morti proximum, dixit in propatulo, quod scirent omnes sine dubio se per Walterum de Scotinni mortis traditum voracitati. Quibus auditis, de proditione hujusmodi ita convictus judicialiter est Wintoniam tractus, et in patibulo horribiliter suspensus.[1]

[1] Below is written in rubrick: "Sciendum est, quod hucusque "perscripsit venerabilis vir frater "Matheus Parisiensis; et licet "manus in stilo varietur, modo "tamen compositionis eodem ser-"vato, eidem totum asscribitur. "Quod* autem amodo appositum "est et prosecutum, cuidam alteri "fratri sit asscribendum, qui tanti "prædecessoris opera præsumens "aggredi, indigne prosecuturus, "cum non sit dignus ejusdem cor-"rigiam solvere calciamenti, pa-"ginæ non meruit nomine tenus "annotari."

Below this is a drawing of Matthew Paris dying, with "Hic obit "Matheus Parisiensis," above his head. He is saying, "In manus "tuas commendo spiritum meum; "redemisti me, Domine Deus ve-"ritatis." His elbow rests on "Liber Cronicorum Mathei Pari-"siensis."

The rest of the volume is occupied with the Continuation which is ascribed to Rishanger. See Riley's edition in the present series, p. xxi; Madden's Preface to the Historia Anglorum, i., p. lii.

* As to what this was, see Madden, Historia Anglorum, i., p. xxiii.

END OF VOL. V.

LONDON:
Printed by GEORGE E. EYRE and WILLIAM SPOTTISWOODE,
Printers to the Queen's most Excellent Majesty.
For Her Majesty's Stationery Office.
[4731.—750.—1/80.]

ENGLAND.

CATALOGUE

OF

RECORD PUBLICATIONS

ON SALE

BY

Messrs. Longman & Co., and Messrs. Trübner & Co., London;
Messrs. James Parker & Co., Oxford and London;
Messrs. Macmillan & Co., Cambridge and London;
Messrs. A. & C. Black, and Messrs. Douglas and Foulis, Edinburgh;
and Messrs. A. Thom & Co., Dublin.

CATALOGUE.

CONTENTS.

	Page
Calendars of State Papers, &c.	2
Chronicles and Memorials of Great Britain and Ireland during the Middle Ages	9
Publications of the Record Commissioners, &c.	28
Works Published in Photozincography	31
Scotch Record Publications	33
Irish Record Publications	34

CALENDARS OF STATE PAPERS, &c.

[Imperial 8vo., cloth. *Price* 15*s.* each Volume or Part.]

As far back as the year 1800, a Committee of the House of Commons recommended that Indexes and Calendars should be made to the Public Records, and thirty-six years afterwards another Committee of the House of Commons reiterated that recommendation in more forcible words; but it was not until the incorporation of the State Paper Office with the Public Record Office that the Master of the Rolls found himself in a position to take the necessary steps for carrying out the wishes of the House of Commons.

On 7 December 1855, he stated to the Lords of the Treasury that although "the Records, State Papers, and Documents in his charge constitute the most "complete and perfect series of their kind in the civilized world," and although "they are of the greatest value in a historical and constitutional "point of view, yet they are comparatively useless to the public, from the "want of proper Calendars and Indexes."

Acting upon the recommendations of the Committees of the House of Commons above referred to, he suggested to the Lords of the Treasury that to effect the object he had in view it would be necessary for him to employ a few Persons fully qualified to perform the work which he contemplated.

Their Lordships assented to the necessity of having Calendars prepared and printed, and empowered the Master of the Rolls to take such steps as might be necessary for this purpose.

The following Works have been already published under the direction of the Master of the Rolls :—

Calendarium Genealogicum; for the Reigns of Henry III. and Edward I. *Edited by* Charles Roberts, Esq., Secretary of the Public Record Office. 2 Vols. 1865.

This is a work of great value for elucidating the early history of our nobility and landed gentry.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGNS OF EDWARD VI., MARY, ELIZABETH, and JAMES I., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* ROBERT LEMON, Esq., F.S.A., (Vols. I. and II.), and MARY ANNE EVERETT GREEN, (Vols. III.–XII.). 1856–1872.

Vol. I.—1547–1580.
Vol. II.—1581–1590.
Vol. III.—1591–1594.
Vol. IV.—1595–1597.
Vol. V.—1598–1601.
Vol. VI.—1601–1603, with Addenda, 1547–1565.
Vol. VII.—Addenda, 1566–1579.
Vol. VIII.—1603–1610.
Vol. IX.—1611–1618.
Vol. X.—1619–1623.
Vol. XI.—1623–1625, with Addenda, 1603–1625.
Vol. XII.—Addenda, 1580–1625.

These Calendars render accessible to investigation a large and important mass of historical materials. The Northern Rebellion of 1566–67 ; the plots of the Catholic fugitives in the Low Countries ; the numerous designs against Queen Elizabeth and in favour of a Catholic succession ; the Gunpowder-plot ; the rise and fall of Somerset ; the Overbury murder ; the disgrace of Sir Edward Coke ; the rise of the Duke of Buckingham, &c. Numerous other subjects are illustrated by these Papers, few of which have been previously known.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF CHARLES I., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* JOHN BRUCE, Esq., F.S.A., (Vols. I.–XII.); *by* JOHN BRUCE, Esq., F.S.A., and WILLIAM DOUGLAS HAMILTON, Esq., F.S.A., (Vol. XIII.); and *by* WILLIAM DOUGLAS HAMILTON, Esq., F.S.A., (Vols. XIV.–XV.) 1858–1877.

Vol. I.—1625–1626.
Vol. II.—1627–1628.
Vol. III.—1628–1629.
Vol. IV.—1629–1631.
Vol. V.—1631–1633.
Vol. VI.—1633–1634.
Vol. VII.—1634–1635.
Vol. VIII.—1635.
Vol. IX.—1635–1636.
Vol. X.—1636–1637.
Vol. XI.—1637.
Vol. XII.—1637–1638.
Vol. XIII.—1638–1639.
Vol. XIV.—1639.
Vol. XV.—1639–1640.

This Calendar presents notices of a large number of original documents of great value to all inquirers relative to the history of the period to which it refers. Many of them have been hitherto unknown.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, DURING THE COMMONWEALTH, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* MARY ANNE EVERETT GREEN. 1875–1879.

Vol. I.—1649–1650.
Vol. II.—1650.
Vol. III.—1651.
Vol. IV.—1651–1652.
Vol. V.—1652–1653.
Vol. VI.—1653–1654.

This Calendar is in continuation of those during the reigns from Edward VI. to Charles I., and contains a mass of new information.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF CHARLES II., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* MARY ANNE EVERETT GREEN. 1860–1866.

Vol. I.—1660–1661.
Vol. II.—1661–1662.
Vol. III.—1663–1664.
Vol. IV.—1664–1665.
Vol. V.—1665–1666.
Vol. VI.—1666–1667.
Vol. VII.—1667.

Seven volumes of this Calendar, of the period between 1660 and 1667, have been published.

CALENDAR OF HOME OFFICE PAPERS OF THE REIGN OF GEORGE III., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* JOSEPH REDINGTON, Esq., 1878–1879.

Vol. I.—1760 (25 Oct.)–1765. | Vol. II.—1766–1769.

These are the first two volumes of the modern series of Domestic Papers, commencing with the accession of George III.

CALENDAR OF STATE PAPERS relating to SCOTLAND, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* MARKHAM JOHN THORPE, Esq., of St. Edmund Hall, Oxford. 1858.

Vol. I., the Scottish Series, of the Reigns of Henry VIII., Edward VI., Mary, and Elizabeth, 1509–1589.

Vol. II., the Scottish Series, of the Reign of Elizabeth, 1589–1603; an Appendix to the Scottish Series, 1543–1592; and the State Papers relating to Mary Queen of Scots during her Detention in England, 1568–1587.

These two volumes of State Papers relate to Scotland, and embrace the period between 1509 and 1603. In the second volume are notices of the State Papers relating to Mary Queen of Scots.

CALENDAR OF DOCUMENTS relating to IRELAND, preserved in Her Majesty's Public Record Office, London. *Edited by* HENRY SAVAGE SWEETMAN, Esq., B.A., Trinity College, Dublin, Barrister-at-Law (Ireland). 1875–1879.

Vol. I.—1171–1251. | Vol. III.—1285–1292.
Vol. II.—1252–1284. |

These volumes contain a Calendar of all documents relating to Ireland, preserved in the Public Record Office, London; the work is to be continued to the end of the reign of Henry VII.

CALENDAR OF STATE PAPERS relating to IRELAND, OF THE REIGNS OF HENRY VIII., EDWARD VI., MARY, AND ELIZABETH, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* HANS CLAUDE HAMILTON, Esq., F.S.A. 1860–1877.

Vol. I.—1509–1573. | Vol. III.—1586–1588.
Vol. II.—1574–1585. |

The above have been published under the editorship of Mr. Hans Claude Hamilton.

CALENDAR OF STATE PAPERS relating to IRELAND, OF THE REIGN OF JAMES I., preserved in Her Majesty's Public Record Office, and elsewhere. *Edited by* the Rev. C. W. RUSSELL, D.D., and JOHN P. PRENDERGAST, Esq., Barrister-at-Law. 1872–1877.

Vol. I.—1603–1606. | Vol. III.—1608–1610.
Vol. II.—1606–1608. | Vol. IV.—1611–1614.

This series is in continuation of the Irish State Papers commencing with the reign of Henry VIII.; but, for the reign of James I., the Papers are not confined to those in the Public Record Office, London.

CALENDAR OF STATE PAPERS, COLONIAL SERIES, preserved in Her Majesty's Public Record Office, and elsewhere. *Edited by* W. NOEL SAINSBURY, Esq. 1860–1878.

Vol. I.—America and West Indies, 1574–1660.
Vol. II.—East Indies, China, and Japan, 1513–1616.
Vol. III.—East Indies, China, and Japan, 1617–1621.
Vol. IV.—East Indies, China, and Japan, 1622–1624.

These volumes include an analysis of early Colonial Papers in the Public Record Office, the India Office, and the British Museum.

CALENDAR OF LETTERS AND PAPERS, FOREIGN AND DOMESTIC, OF THE REIGN OF HENRY VIII., preserved in Her Majesty's Public Record

Office, the British Museum, &c. *Edited by* J. S. Brewer, M.A., Professor of English Literature, King's College, London. 1862–1876.

Vol. I.—1509–1514.
Vol. II. (in Two Parts)—1515–1518.
Vol. III. (in Two Parts)—1519–1523.
Vol. IV.—Introduction.
Vol. IV., Part 1.—1524–1526.
Vol. IV., Part 2.—1526–1528.
Vol. IV., Part 3.—1529–1530.

These volumes contain summaries of all State Papers and Correspondence relating to the reign of Henry VIII., in the Public Record Office, of those formerly in the State Paper Office, in the British Museum, the Libraries of Oxford and Cambridge, and other Public Libraries; and of all letters that have appeared in print in the works of Burnet, Strype, and others. Whatever authentic original material exists in England relative to the religious, political, parliamentary, or social history of the country during the reign of Henry VIII., whether despatches of ambassadors, or proceedings of the army, navy, treasury, or ordnance, or records of Parliament, appointments of officers, grants from the Crown, &c., will be found calendared in these volumes.

Calendar of State Papers, Foreign Series, of the Reign of Edward VI., preserved in Her Majesty's Public Record Office. 1547–1553. *Edited by* W. B. Turnbull, Esq., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law, and Correspondant du Comité Impérial des Travaux Historiques et des Sociétés Savantes de France. 1861.

Calendar of State Papers, Foreign Series, of the Reign of Mary, preserved in Her Majesty's Public Record Office. 1553–1558. *Edited by* W. B. Turnbull, Esq., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law and Correspondant du Comité Impérial des Travaux Historiques et des Sociétés Savantes de France. 1861.

The two preceding volumes exhibit the negotiations of the English ambassadors with the courts of the Emperor Charles V. of Germany, of Henry II. of France, and of Philip II. of Spain. The affairs of several of the minor continental states also find various incidental illustrations of much interest.

A valuable series of Papers descriptive of the circumstances which attended the loss of Calais merits a special notice; while the progress of the wars in the north of France, into which England was dragged by her union with Spain, is narrated at some length. The domestic affairs of England are of course passed over in these volumes, which treat only of its relations with foreign powers.

Calendar of State Papers, Foreign Series, of the Reign of Elizabeth, preserved in Her Majesty's Public Record Office, &c. *Edited by* the Rev. Joseph Stevenson, M.A., of University College, Durham, (Vols. I.–VII.), and Allan James Crosby, Esq., M.A., Barrister-at-Law, (Vols. VIII.–X.) 1863–1876.

Vol. I.—1558–1559.
Vol. II.—1559–1560.
Vol. III.—1560–1561.
Vol. IV.—1561–1562.
Vol. V.—1562.
Vol. VI.—1563.
Vol. VII.—1564–1565.
Vol. VIII.—1566–1568.
Vol. IX.—1569–1571.
Vol. X.—1572–1574.

These volumes contain a Calendar of the Foreign Correspondence during the early portion of the reign of Queen Elizabeth, deposited in the Public Record Office, &c. They illustrate not only the external but also the domestic affairs of Foreign Countries during that period.

Calendar of Treasury Papers, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* Joseph Redington, Esq. 1868–1879.

Vol. I.—1557–1696.
Vol. II.—1697–1702.
Vol. III.—1702–1707.
Vol. IV.—1708–1714.

The above Papers connected with the affairs of the Treasury comprise petitions, reports, and other documents relating to services rendered to the State

grants of money and pensions, appointments to offices, remissions of fines and duties, &c. They illustrate civil and military events, finance, the administration in Ireland and the Colonies, &c., and afford information nowhere else recorded.

CALENDAR OF THE CAREW PAPERS, preserved in the Lambeth Library. *Edited by* J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London; and WILLIAM BULLEN, Esq. 1867–1873.

Vol. I.—1515–1574.
Vol. II.—1575–1588.
Vol. III.—1589–1600.
Vol. IV.—1601–1603.
Vol. V.—Book of Howth; Miscellaneous.
Vol. VI.—1603–1624.

The Carew Papers relating to Ireland, deposited in the Lambeth Library, are unique, and of great importance. The Calendar cannot fail to be welcome to all students of Irish history.

CALENDAR OF LETTERS, DESPATCHES, AND STATE PAPERS, relating to the Negotiations between England and Spain, preserved in the Archives at Simancas, and elsewhere. *Edited by* G. A. BERGENROTH. 1862–1868.

Vol. I.—Hen. VII.—1485–1509.
Vol. II.—Hen. VIII.—1509–1525.
Supplement to Vol. I. and Vol. II.

Mr. Bergenroth was engaged in compiling a Calendar of the Papers relating to England preserved in the archives of Simancas in Spain, and the corresponding portion removed from Simancas to Paris. Mr. Bergenroth also visited Madrid, and examined the Papers there, bearing on the reign of Henry VIII. The first volume contains the Spanish Papers of the reign of Henry VII.; the second volume, those of the first portion of the reign of Henry VIII. The Supplement contains new information relating to the private life of Queen Katharine of England; and to the projected marriage of Henry VII. with Queen Juana, widow of King Philip of Castile, and mother of the Emperor Charles V.

CALENDAR OF LETTERS, DESPATCHES, AND STATE PAPERS, relating to the Negotiations between England and Spain, preserved in the Archives at Simancas, and elsewhere. *Edited by* DON PASCUAL DE GAYANGOS. 1873–1879.

Vol. III., Part 1.—Hen. VIII.—1525–1526.
Vol. III., Part 2.—Hen. VIII.—1527–1529.
Vol. IV., Part 1.—Hen. VIII.—1529–1530.

Upon the death of Mr. Bergenroth, Don Pascual de Gayangos was appointed to continue the Calendar of the Spanish State Papers. He has pursued a similar plan to that of his predecessor, but has been able to add much valuable matter from Brussels and Vienna, with which Mr. Bergenroth was unacquainted.

CALENDAR OF STATE PAPERS AND MANUSCRIPTS, relating to ENGLISH AFFAIRS, preserved in the Archives of Venice, &c. *Edited by* RAWDON BROWN, Esq. 1864–1877.

Vol. I.—1202–1509.
Vol. II.—1509–1519.
Vol. III.—1520–1526.
Vol. IV.—1527–1533.
Vol. V.—1534–1554.
Vol. VI., Part I.—1555–1556.

Mr. Rawdon Brown's researches have brought to light a number of valuable documents relating to various periods of English history; his contributions to historical literature are of the most interesting and important character.

SYLLABUS, IN ENGLISH, OF RYMER'S FŒDERA. *By* Sir THOMAS DUFFUS HARDY, D.C.L., Deputy Keeper of the Public Records. Vol. I.—Will. I.–Edw. III.; 1066–1377. Vol. II.—Ric. II.–Chas. II.; 1377–1654. 1869–1873.

The "Fœdera," or "Rymer's Fœdera," is a collection of miscellaneous documents illustrative of the History of Great Britain and Ireland, from the Norman

Conquest to the reign of Charles II. Several editions of the "Fœdera" have been published, and the present Syllabus was undertaken to make the contents of this great National Work more generally known.

REPORT OF THE DEPUTY KEEPER OF THE PUBLIC RECORDS AND THE REV. J. S. BREWER TO THE MASTER OF THE ROLLS, upon the Carte and Carew Papers in the Bodleian and Lambeth Libraries. 1864. *Price* 2*s.* 6*d.*

REPORT OF THE DEPUTY KEEPER OF THE PUBLIC RECORDS TO THE MASTER OF THE ROLLS, upon the Documents in the Archives and Public Libraries of Venice. 1866. *Price* 2*s.* 6*d.*

In the Press.

SYLLABUS, IN ENGLISH, OF RYMER'S FŒDERA. *By* Sir THOMAS DUFFUS HARDY, D.C.L., Deputy Keeper of the Public Records. Vol. III.—Appendix and Index.

CALENDAR OF LETTERS AND PAPERS, FOREIGN AND DOMESTIC, OF THE REIGN OF HENRY VIII., preserved in Her Majesty's Public Record Office, the British Museum, &c. *Edited by* J. S. BREWER, M.A., Preacher at the Rolls, and Rector of Toppesfield. Vol. V.—1531–1532.

CALENDAR OF STATE PAPERS, COLONIAL SERIES, preserved in Her Majesty's Public Record Office, and elsewhere. *Edited by* W. NOEL SAINSBURY, Esq. Vol. V.—America and West Indies, 1661–1668.

CALENDAR OF STATE PAPERS relating to IRELAND, OF THE REIGN OF JAMES I., preserved in Her Majesty's Public Record Office, and elsewhere. *Edited by* the Rev. C. W. RUSSELL, D.D., and JOHN P. PRENDERGAST, Esq., Barrister-at-Law. Vol. V.—1615–1625.

CALENDAR OF STATE PAPERS AND MANUSCRIPTS, relating to ENGLISH AFFAIRS, preserved in the Archives of Venice, &c. *Edited by* RAWDON BROWN, Esq. Vol. VI., Part II.—1556–1558.

CALENDAR OF STATE PAPERS, FOREIGN SERIES, OF THE REIGN OF ELIZABETH, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* ALLAN JAMES CROSBY, Esq., M.A., Barrister-at-Law. Vol. XI.—1575–1577.

CALENDAR OF HOME OFFICE PAPERS OF THE REIGN OF GEORGE III., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* RICHARD ARTHUR ROBERTS, Esq., Barrister-at-Law. Vol. III.—1770–1772.

CALENDAR OF LETTERS, DESPATCHES, AND STATE PAPERS, relating to the Negotiations between England and Spain, preserved in the Archives at Simancas, and elsewhere. *Edited by* DON PASCUAL DE GAYANGOS. Vol. IV., Part 2.—Hen. VIII.

CALENDAR OF STATE PAPERS relating to IRELAND, OF THE REIGN OF ELIZABETH, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* HANS CLAUDE HAMILTON, Esq., F.S.A. Vol. IV.—1588–1590.

In Progress.

Calendar of State Papers, Colonial Series, preserved in Her Majesty's Public Record Office, and elsewhere. *Edited by* W Noel Sainsbury, Esq. Vol. VI.—East Indies, 1625, &c. Vol. VII.—America and West Indies, 1669, &c.

Calendar of State Papers, Domestic Series, of the Reign of Charles I., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* William Douglas Hamilton, Esq., F.S.A. Vol. XVI.—1640.

Calendar of Treasury Papers, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* Joseph Redington, Esq. Vol. V.—1714, &c.

Calendar of Documents relating to Ireland, preserved in Her Majesty's Public Record Office, London. *Edited by* Henry Savage Sweetman, Esq., B.A., Trinity College, Dublin, Barrister-at-Law (Ireland). Vol. IV. —1293, &c.

Calendar of State Papers, Domestic Series, during the Commonwealth, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* Mary Anne Everett Green. Vol. VII.—1654, &c.

Calendar of Home Office Papers of the Reign of George III., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* Richard Arthur Roberts, Esq., Barrister-at-Law. Vol. IV.—1773, &c.

THE CHRONICLES AND MEMORIALS OF GREAT BRITAIN AND IRELAND DURING THE MIDDLE AGES.

[Royal 8vo. half-bound. *Price* 10*s.* each Volume or Part.]

On 25 July 1822, the House of Commons presented an address to the Crown, stating that the editions of the works of our ancient historians were inconvenient and defective; that many of their writings still remained in manuscript, and, in some cases, in a single copy only. They added, "that an "uniform and convenient edition of the whole, published under His Majesty's "royal sanction, would be an undertaking honourable to His Majesty's reign, "and conducive to the advancement of historical and constitutional know-"ledge; that the House therefore humbly besought His Majesty, that He "would be graciously pleased to give such directions as His Majesty, in His "wisdom, might think fit, for the publication of a complete edition of the "ancient historians of this realm, and assured His Majesty that whatever "expense might be necessary for this purpose would be made good."

The Master of the Rolls, being very desirous that effect should be given to the resolution of the House of Commons, submitted to Her Majesty's Treasury in 1857 a plan for the publication of the ancient chronicles and memorials of the United Kingdom, and it was adopted accordingly. In selecting these works, it was considered right, in the first instance, to give preference to those of which the manuscripts were unique, or the materials of which would help to fill up blanks in English history for which no satisfactory and authentic information hitherto existed in any accessible form. One great object the Master of the Rolls had in view was to form a *corpus historicum* within reasonable limits, and which should be as complete as possible. In a subject of so vast a range, it was important that the historical student should be able to select such volumes as conformed with his own peculiar tastes and studies, and not be put to the expense of purchasing the whole collection; an inconvenience inseparable from any other plan than that which has been in this instance adopted.

Of the Chronicles and Memorials, the following volumes have been published. They embrace the period from the earliest time of British history down to the end of the reign of Henry VII.

1. The Chronicle of England, by John Capgrave. *Edited by* the Rev. F. C. Hingeston, M.A., of Exeter College, Oxford. 1858.

Capgrave was prior of Lynn, in Norfolk, and provincial of the order of the Friars Hermits of England shortly before the year 1464. His Chronicle extends from the creation of the world to the year 1417. As a record of the language spoken in Norfolk (being written in English), it is of considerable value.

2. Chronicon Monasterii de Abingdon. Vols. I. and II. *Edited by* the Rev. Joseph Stevenson, M.A., of University College, Durham, and Vicar of Leighton Buzzard. 1858.

This Chronicle traces the history of the great Benedictine monastery of Abingdon in Berkshire, from its foundation by King Ina of Wessex, to the reign of Richard I., shortly after which period the present narrative was drawn up by an inmate of the establishment. The author had access to the title-deeds of the house; and incorporates into his history various charters of the Saxon kings, of great importance as illustrating not only the history of the locality but that of the kingdom. The work is printed for the first time.

3. Lives of Edward the Confessor. I.—La Estoire de Seint Aedward le Rei. II.—Vita Beati Edvardi Regis et Confessoris. III.—Vita Æduuardi Regis qui apud Westmonasterium requiescit. *Edited by* Henry Richards Luard, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge. 1858.

The first is a poem in Norman French, containing 4,686 lines, addressed to Alianor, Queen of Henry III., and probably written in the year 1245, on the occasion of the restoration of the church of Westminster. Nothing is known of the author. The second is an anonymous poem, containing 536 lines, written between the years 1440 and 1450, by command of Henry VI., to whom it is dedicated. It does not throw any new light on the reign of Edward the Confessor, but is valuable as a specimen of the Latin poetry of the time. The third, also by an anonymous author, was apparently written for Queen Edith, between the years 1066 and 1074, during the pressure of the suffering brought on the Saxons by the Norman conquest. It notices many facts not found in other writers, and some which differ considerably from the usual accounts.

4 Monumenta Franciscana; scilicet, I.—Thomas de Eccleston de Adventu Fratrum Minorum in Angliam. II.—Adæ de Marisco Epistolæ. III.—Registrum Fratrum Minorum Londoniæ. *Edited by* J. S. Brewer, M.A., Professor of English Literature, King's College, London. 1858.

This volume contains original materials for the history of the settlement of the order of Saint Francis in England, the letters of Adam de Marisco, and other papers connected with the foundation and diffusion of this great body. It has been the aim of the editor to collect whatever historical information could be found in this country, towards illustrating a period of the national history for which only scanty materials exist. None of these have been before printed.

5. Fasciculi Zizaniorum Magistri Johannis Wyclif cum Tritico. Ascribed to Thomas Netter, of Walden, Provincial of the Carmelite Order in England, and Confessor to King Henry the Fifth. *Edited by* the Rev. W. W. Shirley, M.A., Tutor and late Fellow of Wadham College, Oxford. 1858.

This work derives its principal value from being the only contemporaneous account of the rise of the Lollards. When written the disputes of the school-

men had been extended to the field of theology, and they appear both in the writings of Wycliff and in those of his adversaries. Wycliff's little bundles of tares are not less metaphysical than theological, and the conflict between Nominalists and Realists rages side by side with the conflict between the different interpreters of Scripture. The work gives a good idea of the controversies at the end of the 14th and the beginning of the 15th centuries.

6. The Buik of the Croniclis of Scotland ; or, A Metrical Version of the History of Hector Boece ; by William Stewart. Vols. I., II., and III. *Edited by* W. B. Turnbull, Esq., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law. 1858.

This is a metrical translation of a Latin Prose Chronicle, and was written in the first half of the 16th century. The narrative begins with the earliest legends, and ends with the death of James I. of Scotland, and the "evil ending of the traitors that slew him." Strict accuracy of statement is not to be looked for in such a work as this ; but the stories of the colonization of Spain, Ireland, and Scotland are interesting if not true ; and the chronicle is valuable as a reflection of the manners, sentiments, and character of the age in which it was composed. The peculiarities of the Scottish dialect are well illustrated in this metrical version, and the student of language will find ample materials for comparison with the English dialects of the same period, and with modern lowland Scotch.

7. Johannis Capgrave Liber de Illustribus Henricis. *Edited by* the Rev. F. C. Hingeston, M.A., of Exeter College, Oxford. 1858.

This work is dedicated to Henry VI. of England, who appears to have been, in the author's estimation, the greatest of all the Henries. It is divided into three distinct parts, each having its own separate dedication. The first part relates only to the history of the Empire, and extends from the election of Henry I., the Fowler, to the end of the reign of the Emperor Henry VI. The second part is devoted to English history, and extends from the accession of Henry I. in the year 1100, to the year 1446, which was the twenty-fourth year of the reign of King Henry VI. The third part contains the lives of illustrious men who have borne the name of Henry in various parts of the world.

Capgrave was born in 1393, in the reign of Richard II., and lived during the Wars of the Roses, for the history of which period his work is of some value.

8. Historia Monasterii S. Augustini Cantuariensis, by Thomas of Elmham, formerly Monk and Treasurer of that Foundation. *Edited by* Charles Hardwick, M.A., Fellow of St. Catharine's Hall, and Christian Advocate in the University of Cambridge. 1858.

This history extends from the arrival of St. Augustine in Kent until 1191. Prefixed is a chronology as far as 1418, which shows in outline what was to have been the character of the work when completed. The only copy known is in the possession of Trinity Hall, Cambridge. The author was connected with Norfolk, and most probably with Elmham, whence he derived his name.

9. Eulogium (Historiarum sive Temporis) : Chronicon ab Orbe condito usque ad Annum Domini 1366 ; a Monacho quodam Malmesbiriensi exaratum. Vols. I., II., and III. *Edited by* F. S. Haydon, Esq., B.A. 1858–1863.

This is a Latin Chronicle extending from the Creation to the latter part of the reign of Edward III., and written by a monk of the Abbey of Malmesbury, in Wiltshire, about the year 1367. A continuation, carrying the history of England down to the year 1413, was added in the former half of the fifteenth century by an author whose name is not known. The original Chronicle is divided into five books, and contains a history of the world generally, but more especially

of England to the year 1366. The continuation extends the history down to the coronation of Henry V. The Eulogium itself is chiefly valuable as containing a history, by a contemporary, of the period between 1356 and 1366. The notices of events appear to have been written very soon after their occurrence. Among other interesting matter, the Chronicle contains a diary of the Poitiers campaign, evidently furnished by some person who accompanied the army of the Black Prince. The continuation of the Chronicle is also the work of a contemporary, and gives a very interesting account of the reigns of Richard II. and Henry IV. It is believed to be the earliest authority for the statement that the latter monarch died in the Jerusalem Chamber at Westminster.

10. Memorials of Henry the Seventh: Bernardi Andreæ Tholosatis Vita Regis Henrici Septimi; necnon alia quædam ad eundem Regem spectantia. *Edited by* James Gairdner, Esq. 1858.

The contents of this volume are—(1) a life of Henry VII., by his poet laureate and historiographer, Bernard André, of Toulouse, with some compositions in verse, of which he is supposed to have been the author; (2) the journals of Roger Machado during certain embassies on which he was sent by Henry VII. to Spain and Brittany, the first of which had reference to the marriage of the King's son, Arthur, with Catharine of Arragon; (3) two curious reports by envoys sent to Spain in the year 1505 touching the succession to the Crown of Castile, and a project of marriage between Henry VII. and the Queen of Naples; and (4) an account of Philip of Castile's reception in England in 1506. Other documents of interest in connexion with the period are given in an appendix.

11. Memorials of Henry the Fifth. I.—Vita Henrici Quinti, Roberto Redmanno auctore. II.—Versus Rhythmici in laudem Regis Henrici Quinti. III.—Elmhami Liber Metricus de Henrico V. *Edited by* Charles A. Cole, Esq. 1858.

This volume contains three treatises which more or less illustrate the history of the reign of Henry V., viz.: A Life by Robert Redman; a Metrical Chronicle by Thomas Elmham, prior of Lenton, a contemporary author; Versus Rhythmici written apparently by a monk of Westminster Abbey, who was also a contemporary of Henry V. These works are printed for the first time.

12. Munimenta Gildhallæ Londoniensis; Liber Albus, Liber Custumarum, et Liber Horn, in archivis Gildhallæ asservati. Vol. I., Liber Albus. Vol. II. (in Two Parts), Liber Custumarum. Vol. III. Translation of the Anglo-Norman Passages in Liber Albus, Glossaries, Appendices, and Index. *Edited by* Henry Thomas Riley, Esq., M.A., Barrister-at-Law. 1859–1862.

The manuscript of the *Liber Albus*, compiled by John Carpenter, Common Clerk of the City of London in the year 1419, a large folio volume, is preserved in the Record Room of the City of London. It gives an account of the laws, regulations, and institutions of that City in the twelfth, thirteenth, fourteenth, and early part of the fifteenth centuries.

The *Liber Custumarum* was compiled probably by various hands in the early part of the fourteenth century during the reign of Edward II. The manuscript, a folio volume, is also preserved in the Record Room of the City of London, though some portion in its original state, borrowed from the City in the reign of Queen Elizabeth and never returned, forms part of the Cottonian MS. Claudius D. II. in the British Museum. It also gives an account of the laws, regulations, and institutions of the City of London in the twelfth, thirteenth, and early part of the fourteenth centuries.

13. Chronica Johannis de Oxenedes. *Edited by* Sir Henry Ellis, K.H. 1859.

Although this Chronicle tells of the arrival of Hengist and Horsa in England in the year 449, yet it substantially begins with the reign of King Alfred, and

comes down to the year 1292, where it ends abruptly. The history is particularly valuable for notices of events in the eastern portions of the kingdom, which are not to be elsewhere obtained, and some curious facts are mentioned relative to the floods in that part of England, which are confirmed in the Friesland Chronicle of Anthony Heinrich, pastor of the Island of Mohr.

14. A Collection of Political Poems and Songs relating to English History, from the Accession of Edward III. to the Reign of Henry VIII. Vols. I. and II. *Edited by* Thomas Wright, Esq., M.A. 1859–1861.

These Poems are perhaps the most interesting of all the historical writings of the period, though they cannot be relied on for accuracy of statement. They are various in character; some are upon religious subjects, some may be called satires, and some give no more than a court scandal; but as a whole they present a very fair picture of society, and of the relations of the different classes to one another. The period comprised is in itself interesting, and brings us, through the decline of the feudal system, to the beginning of our modern history. The songs in old English are of considerable value to the philologist.

15. The "Opus Tertium," "Opus Minus," &c., of Roger Bacon. *Edited by* J. S. Brewer, M.A., Professor of English Literature, King's College, London. 1859.

This is the celebrated treatise—never before printed—so frequently referred to by the great philosopher in his works. It contains the fullest details we possess of the life and labours of Roger Bacon: also a fragment by the same author, supposed to be unique, the "*Compendium Studii Theologiæ.*"

16. Bartholomæi de Cotton, Monachi Norwicensis, Historia Anglicana; 449–1298: necnon ejusdem Liber de Archiepiscopis et Episcopis Angliæ. *Edited by* Henry Richards Luard, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge. 1859.

The author, a monk of Norwich, has here given us a Chronicle of England from the arrival of the Saxons in 449 to the year 1298, in or about which year it appears that he died. The latter portion of this history (the whole of the reign of Edward I. more especially) is of great value, as the writer was contemporary with the events which he records. An Appendix contains several illustrative documents connected with the previous narrative.

17. Brut y Tywysogion; or, The Chronicle of the Princes of Wales. *Edited by* the Rev. John Williams ab Ithel, M.A. 1860.

This work, also known as "The Chronicle of the Princes of Wales," has been attributed to Caradoc of Llancarvan, who flourished about the middle of the twelfth century. It is written in the ancient Welsh language, begins with the abdication and death of Caedwala at Rome, in the year 681, and continues the history down to the subjugation of Wales by Edward I., about the year 1282.

18. A Collection of Royal and Historical Letters during the Reign of Henry IV. 1399–1404. *Edited by* the Rev. F. C. Hingeston, M.A., of Exeter College, Oxford. 1860.

This volume, like all the others in the series containing a miscellaneous selection of letters, is valuable on account of the light it throws upon biographical history, and the familiar view it presents of characters, manners, and events. The period requires much elucidation; to which it will materially contribute.

19. The Repressor of over much Blaming of the Clergy. By Reginald Pecock, sometime Bishop of Chichester. Vols. I. and II. *Edited by* Churchill Babington, B.D., Fellow of St. John's College, Cambridge. 1860.

The "Repressor" may be considered the earliest piece of good theological disquisition of which our English prose literature can boast. The author was born

about the end of the fourteenth century, consecrated Bishop of St. Asaph in the year 1444, and translated to the see of Chichester in 1450. While Bishop of St. Asaph, he zealously defended his brother prelates from the attacks of those who censured the bishops for their neglect of duty. He maintained that it was no part of a bishop's functions to appear in the pulpit, and that his time might be more profitably spent, and his dignity better maintained, in the performance of works of a higher character. Among those who thought differently were the Lollards, and against their general doctrines the "Repressor" is directed. Pecock took up a position midway between that of the Roman Church and that of the modern Anglican Church; but his work is interesting chiefly because it gives a full account of the views of the Lollards and of the arguments by which they were supported, and because it assists us to ascertain the state of feeling which ultimately led to the Reformation. Apart from religious matters, the light thrown upon contemporaneous history is very small, but the "Repressor" has great value for the philologist, as it tells us what were the characteristics of the language in use among the cultivated Englishmen of the fifteenth century. Pecock, though an opponent of the Lollards, showed a certain spirit of toleration, for which he received, towards the end of his life, the usual mediæval reward—persecution.

20. Annales Cambriæ. *Edited by* the Rev. John Williams ab Ithel, M.A. 1860.

These annals, which are in Latin, commence in the year 447, and come down to the year 1288. The earlier portion appears to be taken from an Irish Chronicle, which was also used by Tigernach, and by the compiler of the Annals of Ulster. During its first century it contains scarcely anything relating to Britain, the earliest direct concurrence with English history is relative to the mission of Augustine. Its notices throughout, though brief, are valuable. The annals were probably written at St. Davids, by Blegewryd, Archdeacon of Llandaff, the most learned man in his day in all Cymru.

21. The Works of Giraldus Cambrensis. Vols. I., II., III., and IV. *Edited by* J. S. Brewer, M.A., Professor of English Literature, King's College, London. Vols. V., VI., and VII. *Edited by* the Rev. James F. Dimock, M.A., Rector of Barnburgh, Yorkshire. 1861–1877.

These volumes contain the historical works of Gerald du Barry, who lived in the reigns of Henry II., Richard I., and John, and attempted to re-establish the independence of Wales by restoring the see of St. Davids to its ancient primacy. His works are of a very miscellaneous nature, both in prose and verse, and are remarkable chiefly for the racy and original anecdotes which they contain relating to contemporaries. He is the only Welsh writer of any importance who has contributed so much to the mediæval literature of this country, or assumed, in consequence of his nationality, so free and independent a tone. His frequent travels in Italy, in France, in Ireland, and in Wales, gave him opportunities for observation which did not generally fall to the lot of mediæval writers in the twelfth and thirteenth centuries, and of these observations Giraldus has made due use. Only extracts from these treatises have been printed before, and almost all of them are taken from unique manuscripts.

The Topographia Hibernica (in Vol. V.) is the result of Giraldus' two visits to Ireland. The first in the year 1183, the second in 1185–6, when he accompanied Prince John into that country. Curious as this treatise is, Mr. Dimock is of opinion that it ought not to be accepted as sober truthful history, for Giraldus himself states that truth was not his main object, and that he compiled the work for the purpose of sounding the praises of Henry the Second. Elsewhere, however, he declares that he had stated nothing in the Topographia of the truth of which he was not well assured, either by his own eyesight or by the testimony, with all diligence elicited, of the most trustworthy and authentic men in the country; that though he did not put just the same full faith in their reports as in what he had himself seen, yet, as they only related what they had themselves seen, he could not but believe such credible witnesses. A very interesting portion of this treatise is devoted to the animals of Ireland. It shows that he was a very accurate and acute observer, and his descriptions are given in a way that a scientific naturalist of the present day could hardly improve upon. The Expugnatio Hibernica was written about the year 1188 and may be regarded rather

as a great epic than a sober relation of acts occurring in his own days. No one can peruse it without coming to the conclusion that it is rather a poetical fiction than a prosaic truthful history.

Vol. VI. contains the Itinerarium Kambriæ et Descriptio Kambriæ: and Vol. VII., the lives of S. Remigius and S. Hugh.

22. Letters and Papers illustrative of the Wars of the English in France during the Reign of Henry the Sixth, King of England. Vol. I., and Vol. II. (in Two Parts). *Edited by* the Rev. Joseph Stevenson, M.A., of University College, Durham, and Vicar of Leighton Buzzard. 1861–1864.

The letters and papers contained in these volumes are derived chiefly from originals or contemporary copies extant in the Bibliothèque Impériale, and the Depôt des Archives, in Paris. They illustrate the line of policy adopted by John Duke of Bedford and his successors during their government of Normandy, and such other provinces of France as had been acquired by Henry V. We may here trace, step by step, the gradual declension of the English power, until we are prepared to read of its final overthrow.

23. The Anglo-Saxon Chronicle, according to the several Original Authorities. Vol. I., Original Texts. Vol. II., Translation. *Edited and translated by* Benjamin Thorpe, Esq., Member of the Royal Academy of Sciences at Munich, and of the Society of Netherlandish Literature at Leyden. 1861.

This Chronicle, extending from the earliest history of Britain to the year 1154, is justly the boast of England; for no other nation can produce any history, written in its own vernacular, at all approaching it, either in antiquity, truthfulness, or extent, the historical books of the Bible alone excepted. There are at present six independent manuscripts of the Saxon Chronicle, ending in different years, and written in different parts of the country. In this edition, the text of each manuscript is printed in columns on the same page, so that the student may see at a glance the various changes which occur in orthography, whether arising from locality or age.

24. Letters and Papers illustrative of the Reigns of Richard III. and Henry VII. Vols. I. and II. *Edited by* James Gairdner, Esq. 1861–1863.

The Papers are derived from MSS. in the Public Record Office, the British Museum, and other repositories. The period to which they refer is unusually destitute of chronicles and other sources of historical information, so that the light obtained from these documents is of special importance. The principal contents of the volumes are some diplomatic Papers of Richard III.; correspondence between Henry VII. and Ferdinand and Isabella of Spain; documents relating to Edmund de la Pole, Earl of Suffolk; and a portion of the correspondence of James IV. of Scotland.

25. Letters of Bishop Grosseteste, illustrative of the Social Condition of his Time. *Edited by* Henry Richards Luard, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge. 1861.

The Letters of Robert Grosseteste (131 in number) are here collected from various sources, and a large portion of them is printed for the first time. They range in date from about 1210 to 1253, and relate to various matters connected not only with the political history of England during the reign of Henry III., but with its ecclesiastical condition. They refer especially to the diocese of Lincoln, of which Grosseteste was bishop.

26. Descriptive Catalogue of Manuscripts relating to the History of Great Britain and Ireland. Vol. I. (in Two Parts); Anterior to the Norman Invasion. Vol. II.; 1066–1200. Vol. III.; 1200–1327. *By* Sir Thomas Duffus Hardy, D.C.L., Deputy Keeper of the Public Records. 1862–1871.

The object of this work is to publish notices of all known sources of British history, both printed and unprinted, in one continued sequence. The materials, when historical (as distinguished from biographical), are arranged under the year in which the latest event is recorded in the chronicle or history, and not

under the period in which its author, real or supposed, flourished. Biographies are enumerated under the year in which the person commemorated died, and not under the year in which the life was written. This arrangement has two advantages; the materials for any given period may be seen at a glance; and if the reader knows the time when an author wrote, and the number of years that had elapsed between the date of the events and the time the writer flourished, he will generally be enabled to form a fair estimate of the comparative value of the narrative itself. A brief analysis of each work has been added when deserving it, in which the original portions are distinguished from those which are mere compilations. When possible, the sources are indicated from which such compilations have been derived. A biographical sketch of the author of each piece has been added, and a brief notice has also been given of such British authors as have written on historical subjects.

27. Royal and other Historical Letters illustrative of the Reign of Henry III. Vol. I., 1216–1235. Vol. II., 1236–1272. *Selected and edited by* the Rev. W. W. Shirley, D.D., Regius Professor in Ecclesiastical History, and Canon of Christ Church, Oxford. 1862–1866.

The letters contained in these volumes are derived chiefly from the ancient correspondence formerly in the Tower of London, and now in the Public Record Office. They illustrate the political history of England during the growth of its liberties, and throw considerable light upon the personal history of Simon de Montfort. The affairs of France form the subject of many of them, especially in regard to the province of Gascony. The entire collection consists of nearly 700 documents, the greater portion of which is printed for the first time.

28. Chronica Monasterii S. Albani.—1. Thomæ Walsingham Historia Anglicana; Vol. I., 1272–1381: Vol. II., 1381–1422. 2. Willelmi Rishanger Chronica et Annales, 1259–1307. 3. Johannis de Trokelowe et Henrici de Blaneforde Chronica et Annales, 1259–1296; 1307–1324; 1392–1406. 4. Gesta Abbatum Monasterii S. Albani, a Thoma Walsingham, regnante Ricardo Secundo, ejusdem Ecclesiæ Præcentore, compilata; Vol. I., 793–1290: Vol. II., 1290–1349: Vol. III., 1349–1411. 5. Johannis Amundesham, Monachi Monasterii S. Albani, ut videtur, Annales; Vols. I. and II. 6. Registra quorundam Abbatum Monasterii S. Albani, qui sæculo xv^mo^ floruere; Vol. I., Registrum Abbatiæ Johannis Whethamstede, Abbatis Monasterii Sancti Albani, iterum susceptæ; Roberto Blakeney, Capellano, quondam adscriptum: Vol. II., Registra Johannis Whethamstede, Willelmi Albon, et Willelmi Walingforde, Abbatum Monasterii Sancti Albani, cum Appendice, continente quasdam Epistolas, a Johanne Whethamstede Conscriptas. 7. Ypodigma Neustriæ, a Thoma Walsingham, quondam Monacho Monasterii S. Albani, conscriptum. *Edited by* Henry Thomas Riley, Esq., M.A., Cambridge and Oxford; and of the Inner Temple, Barrister-at-Law. 1863–1876.

In the first two volumes is a History of England, from the death of Henry III. to the death of Henry V., by Thomas Walsingham, Precentor of St. Albans, from MS. VII. in the Arundel Collection in the College of Arms, London, a manuscript of the fifteenth century, collated with MS. 13 E. IX. in the King's Library in the British Museum, and MS. VII. in the Parker Collection of Manuscripts at Corpus Christi College, Cambridge.

In the third volume is a Chronicle of English History, attributed to William Rishanger, who lived in the reign of Edward I., from the Cotton. MS. Faustina B. IX. in the British Museum, collated with MS. 14 C. VII. (fols. 219–231) in the King's Library, British Museum, and the Cotton MS. Claudius E. III., fols. 306–331: an account of transactions attending the award of the kingdom of Scotland to John Balliol, 1291–1292, from MS. Cotton. Claudius D. VI., also attributed to William Rishanger, but on no sufficient ground: a short Chronicle of English History, 1292 to 1300,

by an unknown hand, from MS. Cotton. Claudius D. VI.: a short Chronicle, Willelmi Rishanger Gesta Edwardi Primi, Regis Angliæ, from MS. 14 C. I. in the Royal Library, and MS. Cotton. Claudius D. VI., with Annales Regum Angliæ, probably by the same hand: and fragments of three Chronicles of English History, 1285 to 1307.

In the fourth volume is a Chronicle of English History, 1259 to 1296, from MS. Cotton. Claudius D. VI.: Annals of Edward II., 1307 to 1323, by John de Trokelowe, a monk of St. Albans, and a continuation of Trokelowe's Annals, 1323, 1324, by Henry de Blaneforde, both from MS. Cotton. Claudius D. VI.: a full Chronicle of English History, 1392 to 1406, from MS. VII. in the Library of Corpus Christi College, Cambridge; and an account of the Benefactors of St. Albans, written in the early part of the fifteenth century, from MS. VI. in the same Library.

The fifth, sixth, and seventh volumes contain a history of the Abbots of St. Albans, 793 to 1411, mainly compiled by Thomas Walsingham, from MS. Cotton. Claudius E. IV., in the British Museum: with a Continuation, from the closing pages of Parker MS. VII., in the Library of Corpus Christi College, Cambridge.

The eighth and ninth volumes, in continuation of the Annals, contain a Chronicle, probably by John Amundesham, a monk of St. Albans.

The tenth and eleventh volumes relate especially to the acts and proceedings of Abbots Whethamstede, Albon, and Wallingford, and may be considered as a memorial of the chief historical and domestic events during those periods.

The twelfth volume contains a compendious History of England to the reign of Henry V., and of Normandy in early times, also by Thomas Walsingham, and dedicated to Henry V. The compiler has often substituted other authorities in place of those consulted in the preparation of his larger work.

29. Chronicon Abbatiæ Eveshamensis, Auctoribus Dominico Priore Eveshamiæ et Thoma de Marleberge Abbate, a Fundatione ad Annum 1213, una cum Continuatione ad Annum 1418. *Edited by* the Rev. W. D. Macray, M.A., Bodleian Library, Oxford. 1863.

The Chronicle of Evesham illustrates the history of that important monastery from its foundation by Egwin, about 690, to the year 1418. Its chief feature is an autobiography, which makes us acquainted with the inner daily life of a great abbey, such as but rarely has been recorded. Interspersed are many notices of general, personal, and local history which will be read with much interest. This work exists in a single MS., and is for the first time printed.

30. Ricardi de Cirencestria Speculum Historiale de Gestis Regum Angliæ. Vol. I., 447–871. Vol. II., 872–1066. *Edited by* John E. B. Mayor, M.A., Fellow of St. John's College, Cambridge. 1863–1869.

The compiler, Richard of Cirencester, was a monk of Westminster, 1355–1400. In 1391 he obtained a licence to make a pilgrimage to Rome. His history, in four books, extends from 447 to 1066. He announces his intention of continuing it, but there is no evidence that he completed any more. This chronicle gives many charters in favour of Westminster Abbey, and a very full account of the lives and miracles of the saints, especially of Edward the Confessor, whose reign occupies the fourth book. A treatise on the Coronation, by William of Sudbury, a monk of Westminster, fills book iii. c. 3. It was on this author that C. J. Bertram fathered his forgery, *De Situ Brittaniæ*, in 1747.

31. Year Books of the Reign of Edward the First. Years 20–21, 21–22, 30–31, 32–33, and 33–35. *Edited and translated by* Alfred John Horwood, Esq., of the Middle Temple, Barrister-at-Law. 1863–1879.

The volumes known as the "Year Books" contain reports in Norman-French of cases argued and decided in the Courts of Common Law. They may be considered to a great extent as the "lex non scripta" of England, and have been held in the highest veneration by the ancient sages of the law, and were received by them as the repositories of the first recorded judgments and dicta of the great legal luminaries of past ages. They are also worthy of the attention of the general reader on account of the historical information and the notices of public and private persons which they contain, as well as the light which they throw on ancient manners and customs.

32. Narratives of the Expulsion of the English from Normandy, 1449–1450.—Robertus Blondelli de Reductione Normanniæ: Le Recouvrement de Normendie, par Berry, Hérault du Roy: Conferences between the Ambassadors of France and England. *Edited, from MSS. in the Imperial Library at Paris, by* the Rev. Joseph Stevenson, M.A., of University College, Durham. 1863.

This volume contains the narrative of an eye-witness who details with considerable power and minuteness the circumstances which attended the final expulsion of the English from Normandy in the year 1450. The history commences with the infringement of the truce by the capture of Fougères, and ends with the battle of Formigny and the embarkation of the Duke of Somerset. The whole period embraced is less than two years.

33. Historia et Cartularium Monasterii S. Petri Gloucestriæ. Vols. I., II., and III. *Edited by* W. H. Hart, Esq., F.S.A., Membre correspondant de la Société des Antiquaires de Normandie. 1863–1867.

This work consists of two parts, the History and the Cartulary of the Monastery of St. Peter, Gloucester. The history furnishes an account of the monastery from its foundation, in the year 681, to the early part of the reign of Richard II., together with a calendar of donations and benefactions. It treats principally of the affairs of the monastery, but occasionally matters of general history are introduced. Its authorship has generally been assigned to Walter Froucester, the twentieth abbot, but without any foundation.

34. Alexandri Neckam de Naturis Rerum libri duo; with Neckam's Poem, De Laudibus Divinæ Sapientiæ. *Edited by* Thomas Wright, Esq., M.A. 1863.

Neckam was a man who devoted himself to science, such as it was in the twelfth century. In the "De Naturis Rerum" are to be found what may be called the rudiments of many sciences mixed up with much error and ignorance. Neckam was not thought infallible, even by his contemporaries, for Roger Bacon remarks of him, "this Alexander in many things wrote what was true and useful; "but he neither can nor ought by just title to be reckoned among authorities." Neckam, however, had sufficient independence of thought to differ from some of the schoolmen who in his time considered themselves the only judges of literature. He had his own views in morals, and in giving us a glimpse of them, as well as of his other opinions, he throws much light upon the manners, customs, and general tone of thought prevalent in the twelfth century. The poem entitled "De Laudibus Divinæ Sapientiæ" appears to be a metrical paraphrase or abridgment of the "De Naturis Rerum." It is written in the elegiac metre; and though there are many lines which violate classical rules, it is, as a whole above the ordinary standard of mediæval Latin.

35. Leechdoms, Wortcunning, and Starcraft of Early England; being a Collection of Documents illustrating the History of Science in this Country before the Norman Conquest. Vols. I., II., and III. *Collected and edited by* the Rev. T. Oswald Cockayne, M.A., of St. John's College, Cambridge. 1864–1866.

This work illustrates not only the history of science, but the history of superstition. In addition to the information bearing directly upon the medical skill and medical faith of the times, there are many passages which incidentally throw light upon the general mode of life and ordinary diet. The volumes are interesting not only in their scientific, but also in their social aspect. The manuscripts from which they have been printed are valuable to the Anglo-Saxon scholar for the illustrations they afford of Anglo-Saxon orthography.

36. Annales Monastici. Vol. I.:—Annales de Margan, 1066–1232; Annales de Theokesberia, 1066–1263; Annales de Burton, 1004–1263 Vol. II.:—Annales Monasterii de Wintonia, 519–1277; Annales Monasterii de Waverleia, 1–1291. Vol. III.:—Annales Prioratus de Dunstaplia, 1–1297 Annales Monasterii de Bermundeseia 1042–

1432. Vol. IV. :—Annales Monasterii de Oseneia, 1016–1347; Chronicon vulgo dictum Chronicon Thomæ Wykes, 1066–1289; Annales Prioratus de Wigornia, 1–1377. Vol. V. :—Index and Glossary. *Edited by* Henry Richards Luard, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, and Registrary of the University, Cambridge. 1864–1869.

The present collection of Monastic Annals embraces all the more important chronicles compiled in religious houses in England during the thirteenth century. These distinct works are ten in number. The extreme period which they embrace ranges from the year 1 to 1432, although they refer more especially to the reigns of John, Henry III., and Edward I. Some of these narratives have already appeared in print, but others are printed for the first time.

37. Magna Vita S. Hugonis Episcopi Lincolniensis. From Manuscripts in the Bodleian Library, Oxford, and the Imperial Library, Paris. *Edited by* the Rev. James F. Dimock, M.A., Rector of Barnburgh, Yorkshire. 1864.

This work contains a number of very curious and interesting incidents, and being the work of a contemporary, is very valuable, not only as a truthful biography of a celebrated ecclesiastic, but as the work of a man, who, from personal knowledge, gives notices of passing events, as well as of individuals who were then taking active part in public affairs. The author, in all probability, was Adam Abbot of Evesham. He was domestic chaplain and private confessor of Bishop Hugh, and in these capacities was admitted to the closest intimacy. Bishop Hugh was Prior of Witham for 11 years before he became Bishop of Lincoln. His consecration took place on the 21st September 1186; he died on the 16th of November 1200; and was canonized in 1220.

38. Chronicles and Memorials of the Reign of Richard the First. Vol. I. :—Itinerarium Peregrinorum et Gesta Regis Ricardi. Vol. II. :—Epistolæ Cantuarienses; the Letters of the Prior and Convent of Christ Church, Canterbury; 1187 to 1199. *Edited by* William Stubbs, M.A., Vicar of Navestock, Essex, and Lambeth Librarian. 1864–1865.

The authorship of the Chronicle in Vol. I., hitherto ascribed to Geoffrey Vinesauf, is now more correctly ascribed to Richard, Canon of the Holy Trinity of London. The narrative extends from 1187 to 1199; but its chief interest consists in the minute and authentic narrative which it furnishes of the exploits of Richard I., from his departure from England in December 1189 to his death in 1199. The author states in his prologue that he was an eye-witness of much that he records; and various incidental circumstances which occur in the course of the narrative confirm this assertion.

The letters in Vol. II., written between 1187 and 1199, are of value as furnishing authentic materials for the history of the ecclesiastical condition of England during the reign of Richard I. They had their origin in a dispute which arose from the attempts of Baldwin and Hubert, archbishops of Canterbury, to found a college of secular canons, a project which gave great umbrage to the monks of Canterbury, who saw in it a design to supplant them in their function of metropolitan chapter. These letters are printed, for the first time, from a MS. belonging to the archiepiscopal library at Lambeth.

39. Recueil des Croniques et anchiennes Istories de la Grant Bretaigne a present nomme Engleterre, par Jehan de Waurin. Vol. I. Albina to 688. Vol. II., 1399–1422. Vol. III., 1422–1431. *Edited by* William Hardy, Esq., F.S.A. 1864–1879.

40. A Collection of the Chronicles and ancient Histories of Great Britain, now called England, by John de Wavrin. Albina to 688. (Translation of the preceding Vol. I.) *Edited and translated by* William Hardy, Esq., F.S.A. 1864.

This curious chronicle extends from the fabulous period of history down to the return of Edward IV. to England in the year 1471, after the second deposition of

Henry VI. The manuscript from which the text of the work is taken is preserved in the Imperial Library at Paris, and is believed to be the only complete and nearly contemporary copy in existence. The work, as originally bound was comprised in six volumes, since rebound in morocco in 12 volumes, folio maximo, vellum, and is illustrated with exquisite miniatures, vignettes, and initial letters. It was written towards the end of the fifteenth century, having been expressly executed for Louis de Bruges, Seigneur de la Gruthuyse and Earl of Winchester, from whose cabinet it passed into the library of Louis XII. at Blois.

41. Polychronicon Ranulphi Higden, with Trevisa's Translation. Vols. I. and II. *Edited by* Churchill Babington, B.D., Senior Fellow of St. John's College, Cambridge. Vols. III., IV., V., VI., and VII. *Edited by* the Rev. Joseph Rawson Lumby, D.D., Norrisian Professor of Divinity, Vicar of St. Edward's, Fellow of St. Catharine's College, and late Fellow of Magdalene College, Cambridge. 1865–1879.

This is one of the many mediæval chronicles which assume the character of a history of the world. It begins with the creation, and is brought down to the author's own time, the reign of Edward III. Prefixed to the historical portion, is a chapter devoted to geography, in which is given a description of every known land. To say that the Polychronicon was written in the fourteenth century is to say that it is not free from inaccuracies. It has, however, a value apart from its intrinsic merits. It enables us to form a very fair estimate of the knowledge of history and geography which well-informed readers of the fourteenth and fifteenth centuries possessed, for it was then the standard work on general history.

The two English translations, which are printed with the original Latin, afford interesting illustrations of the gradual change of our language, for one was made in the fourteenth century, the other in the fifteenth. The differences between Trevisa's version and that of the unknown writer are often considerable.

42. Le Livere de Reis de Brittanie e Le Livere de Reis de Engletere. *Edited by* John Glover, M.A., Vicar of Brading, Isle of Wight, formerly Librarian of Trinity College, Cambridge. 1865.

These two treatises, though they cannot rank as independent narratives, are nevertheless valuable as careful abstracts of previous historians, especially "Le Livere de Reis de Engletere." Some various readings are given which are interesting to the philologist as instances of semi-Saxonized French.

It is supposed that Peter of Ickham must have been the author, but no certain conclusion on that point has been arrived at.

43. Chronica Monasterii de Melsa, ab Anno 1150 usque ad Annum 1406. Vols. I., II., and III. *Edited by* Edward Augustus Bond, Esq., Assistant Keeper of the Manuscripts, and Egerton Librarian, British Museum. 1866–1868.

The Abbey of Meaux was a Cistercian house, and the work of its abbot is both curious and valuable. It is a faithful and often minute record of the establishment of a religious community, of its progress in forming an ample revenue, of its struggles to maintain its acquisitions, and of its relations to the governing institutions of the country. In addition to the private affairs of the monastery, some light is thrown upon the public events of the time, which are however kept distinct, and appear at the end of the history of each abbot's administration. The text has been printed from what is said to be the autograph of the original compiler, Thomas de Burton, the nineteenth abbot.

44. Matthæi Parisiensis Historia Anglorum, sive, ut vulgo dicitur, Historia Minor. Vols. I., II., and III. 1067–1253. *Edited by* Sir Frederic Madden, K.H., Keeper of the Department of Manuscripts, British Museum. 1866–1869.

The exact date at which this work was written is, according to the chronicler, 1250. The history is of considerable value as an illustration of the period during which the author lived, and contains a good summary of the events which followed the Conquest. This minor chronicle is, however, based on another work (also

written by Matthew Paris) giving fuller details, which has been called the "Historia Major." The chronicle here published, nevertheless, gives some information not to be found in the greater history.

45. Liber Monasterii de Hyda: a Chronicle and Chartulary of Hyde Abbey, Winchester, 455–1023. *Edited, from a Manuscript in the Library of the Earl of Macclesfield, by* Edward Edwards, Esq. 1866.

The "Book of Hyde" is a compilation from much earlier sources which are usually indicated with considerable care and precision. In many cases, however, the Hyde chronicler appears to correct, to qualify, or to amplify—either from tradition or from sources of information not now discoverable—the statements, which, in substance, he adopts. He also mentions, and frequently quotes from writers whose works are either entirely lost or at present known only by fragments. There is to be found, in the "Book of Hyde," much information relating to the reign of King Alfred which is not known to exist elsewhere. The volume contains some curious specimens of Anglo-Saxon and Mediæval English.

46. Chronicon Scotorum: a Chronicle of Irish Affairs, from the Earliest Times to 1135; with a Supplement, containing the Events from 1141 to 1150. *Edited, with a Translation, by* William Maunsell Hennessy, Esq., M.R.I.A. 1866.

There is, in this volume, a legendary account of the peopling of Ireland and of the adventures which befell the various heroes who are said to have been connected with Irish history. The details are, however, very meagre both for this period and for the time when history becomes more authentic. The plan adopted in the chronicle gives the appearance of an accuracy to which the earlier portions of the work cannot have any claim. The succession of events is marked, year by year, from A.M. 1599 to A.D. 1150. The principal events narrated in the later portion of the work are, the invasions of foreigners, and the wars of the Irish among themselves. The text has been printed from a MS. preserved in the library of Trinity College, Dublin, written partly in Latin, partly in Irish.

47. The Chronicle of Pierre de Langtoft, in French Verse, from the earliest Period to the Death of Edward I. Vols. I. and II. *Edited by* Thomas Wright, Esq., M.A. 1866–1868.

It is probable that Pierre de Langtoft was a canon of Bridlington, in Yorkshire, and that he lived in the reign of Edward I., and during a portion of the reign of Edward II. This chronicle is divided into three parts; in the first is an abridgment of Geoffrey of Monmouth's "Historia Britonum," in the second, a history of the Anglo-Saxon and Norman kings, down to the death of Henry III., and in the third a history of the reign of Edward I. The principal object of the work was apparently to show the justice of Edward's Scottish wars. The language is singularly corrupt, and a curious specimen of the French of Yorkshire.

48. The War of the Gaedhil with the Gaill, or, The Invasions of Ireland by the Danes and other Norsemen. *Edited, with a Translation, by* James Henthorn Todd, D.D., Senior Fellow of Trinity College, and Regius Professor of Hebrew in the University, Dublin. 1867.

The work in its present form, in the editor's opinion, is a comparatively modern version of an undoubtedly ancient original. That it was compiled from contemporary materials has been proved by curious incidental evidence. It is stated in the account given of the battle of Clontarf that the full tide in Dublin Bay on the day of the battle (23 April 1014) coincided with sunrise; and that the returning tide in the evening aided considerably in the defeat of the Danes. The fact has been verified by astronomical calculations, and the inference is that the author of the chronicle, if not himself an eye-witness, must have derived his information from those who were eye-witnesses. The contents of the work are sufficiently described in its title. The story is told after the manner of the Scandinavian Sagas, with poems and fragments of poems introduced into the prose narrative.

49. Gesta Regis Henrici Secundi Benedicti Abbatis. The Chronicle of the Reigns of Henry II. and Richard I., 1169–1192; known

61. Historical Papers and Letters from the Northern Registers. *Edited by* James Raine, M.A., Canon of York, and Secretary of the Surtees Society. 1873.

The documents in this volume illustrate, for the most part, the general history of the north of England, particularly in its relation to Scotland.

62. Registrum Palatinum Dunelmense. The Register of Richard de Kellawe, Lord Palatine and Bishop of Durham; 1311–1316. Vols. I., II., III., and IV. *Edited by* Sir Thomas Duffus Hardy, D.C.L., Deputy Keeper of the Public Records. 1873–1878.

Bishop Kellawe's Register contains the proceedings of his prelacy, both lay and ecclesiastical, and is the earliest Register of the Palatinate of Durham.

63. Memorials of Saint Dunstan Archbishop of Canterbury. *Edited, from various MSS., by* William Stubbs, M.A., Regius Professor of Modern History, and Fellow of Oriel College, Oxford. 1874.

This volume contains several lives of Archbishop Dunstan, one of the most celebrated Primates of Canterbury. They open various points of Historical and Literary interest, without which our knowledge of the period would be more incomplete than it is at present.

64. Chronicon Angliæ, ab Anno Domini 1328 usque ad Annum 1388, auctore Monacho, quodam Sancti Albani. *Edited by* Edward Maunde Thompson, Esq., Barrister-at-Law, and Assistant-Keeper of the Manuscripts in the British Museum. 1874.

This chronicle gives a circumstantial history of the close of the reign of Edward III. which has hitherto been considered lost.

65. Thómas Saga Erkibyskups. A Life of Archbishop Thomas Becket, in Icelandic. Vol. I. *Edited, with English Translation, Notes, and Glossary, by* M. Eiríkr Magnússon, Sub-Librarian of the University Library, Cambridge. 1875.

This work is derived from the Life of Becket written by Benedict of Peterborough, and apparently supplies the missing portions in Benedict's biography.

66. Radulphi de Coggeshall Chronicon Anglicanum. *Edited by* the Rev. Joseph Stevenson, M.A. 1875.

This volume contains the "Chronicon Anglicanum," by Ralph of Coggeshall, the "Libellus de Expugnatione Terræ Sanctæ per Saladinum," usually ascribed to the same author, and other pieces of an interesting character.

67. Materials for the History of Thomas Becket, Archbishop of Canterbury. Vols. I., II., III., and IV. *Edited by* the Rev. James Craigie Robertson, M.A., Canon of Canterbury. 1875–1879.

This Publication will comprise all contemporary materials for the history of Archbishop Thomas Becket. The first volume contains the life of that celebrated man, and the miracles after his death, by William, a monk of Canterbury. The second, the life by Benedict of Peterborough; John of Salisbury; Alan of Tewkesbury; and Edward Grim. The third, the life by William Fitzstephen; and Herbert of Bosham. The fourth, Anonymous lives, Quadrilogus, &c.

68. Radulfi de Diceto Decani Lundoniensis Opera Historica. The Historical Works of Master Ralph de Diceto, Dean of London. Vols. I. and II. *Edited, from the Original Manuscripts, by* William Stubbs, M.A., Regius Professor of Modern History, and Fellow of Oriel College, Oxford. 1876.

The Historical Works of Ralph de Diceto are some of the most valuable materials for British History. The Abbreviationes Chronicorum extend from the Creation to 1147, and the Ymagines Historiarum to 1201.

69. Roll of the Proceedings of the King's Council in Ireland, for a Portion of the 16th Year of the Reign of Richard II. 1392–93. *Edited by* the Rev. James Graves, A.B. 1877.

This Roll throws considerable light on the History of Ireland at a period little known. It seems the only document of the kind extant.

70. Henrici de Bracton de Legibus et Consuetudinibus Angliæ. Libri Quinque in Varios Tractatus Distincti. Ad Diversorum et Vetustissimorum Codicum Collationem Typis Vulgati. Vols. I. and II. *Edited by* Sir Travers Twiss, Q.C., D.C.L. 1878–1879.

This is a new edition of Bracton's celebrated work, collated with MSS. in the British Museum; the Libraries of Lincoln's Inn, Middle Temple, and Gray's Inn; Bodleian Library, Oxford; the Bibliothèque Nationale, Paris; &c.

71. The Historians of the Church of York, and its Archbishops. Vol. I. *Edited by* James Raine, M.A., Canon of York, and Secretary of the Surtees Society. 1879.

This will form a complete "Corpus Historicum Eboracense," a work very much needed, and of great value to the Historical Inquirer.

72. Registrum Malmesburiense. The Register of Malmesbury Abbey; preserved in the Public Record Office. Vol. I. *Edited by* J. S. Brewer, M.A., Preacher at the Rolls, and Rector of Toppesfield. 1879.

This work throws light upon many curious points of history, and illustrates the growth of society, the distribution and cultivation of land, the relations of landlord and tenant, and national history and customs.

73. Historical Works of Gervase of Canterbury. Vol. I. The Chronicle of the Reigns of Stephen, Henry II., and Richard I., by Gervase, the Monk of Canterbury. *Edited by* William Stubbs, D.D.; Canon Residentiary of St. Paul's, London; Regius Professor of Modern History, and Fellow of Oriel College, Oxford; &c. 1879.

The Historical Works of Gervase of Canterbury are of great importance, as regards the questions of Church and State, during the period in which he wrote. This work was printed by Twysden, in the "Historiæ Anglicanæ Scriptores X.," more than two centuries ago. The present edition has received critical examination and illustration.

74. Henrici Archidiaconi Huntendunensis Historia Anglorum. The History of the English, by Henry, Archdeacon of Huntingdon, from A.C. 55 to A.D. 1154, in Eight Books. *Edited by* Thomas Arnold, M.A., of University College, Oxford. 1879.

Henry of Huntingdon's work was first printed by Sir Henry Savile, in 1596, in his "Scriptores post Bedam," and reprinted at Frankfort in 1601. Both editions are very rare and inaccurate. The first five books of the History were published in 1848 in the "Monumenta Historica Britannica," which is out of print. The present volume contains the whole of the manuscript of Huntingdon's History in eight books, collated with a manuscript lately discovered at Paris.

In the Press.

CHRONICLE OF ROBERT OF BRUNNE. *Edited by* FREDERICK JAMES FURNIVALL, Esq., M.A., of Trinity Hall, Cambridge, Barrister-at-Law.

THE METRICAL CHRONICLE OF ROBERT OF GLOUCESTER. *Edited by* WILLIAM ALDIS WRIGHT, Esq., M.A.

A COLLECTION OF SAGAS AND OTHER HISTORICAL DOCUMENTS relating to the Settlements and Descents of the Northmen on the British Isles. *Edited by* Sir GEORGE WEBBE DASENT, D.C.L., Oxon., and M. GUDBRAND VIGFUSSON, M.A.

THÓMAS SAGA ERKIBYSKUPS. A LIFE OF ARCHBISHOP THOMAS BECKET, IN ICELANDIC. Vol. II. *Edited, with English Translation, Notes, and Glossary, by* M. EIRÍKR MAGNÚSSON, M.A., Sub-Librarian of the University Library, Cambridge.

RECUEIL DES CRONIQUES ET ANCHIENNES ISTORIES DE LA GRANT BRETAIGNE A PRESENT NOMME ENGLETERRE, par JEHAN DE WAURIN. Vol. IV., 1431–1443. *Edited by* WILLIAM HARDY, Esq., F.S.A.

LESTORIE DES ENGLES SOLUM GEFFREI GAIMAR. *Edited by* Sir THOMAS DUFFUS HARDY, D.C.L., Deputy Keeper of the Public Records.

HENRICI DE BRACTON DE LEGIBUS ET CONSUETUDINIBUS ANGLIÆ. LIBRI QUINQUE IN VARIOS TRACTATUS DISTINCTI. AD DIVERSORUM ET VETUSTISSIMORUM CODICUM COLLATIONEM TYPIS VULGATI. Vol. III. *Edited by* Sir TRAVERS TWISS, Q.C., D.C.L.

REGISTRUM MALMESBURIENSE. THE REGISTER OF MALMESBURY ABBEY; PRESERVED IN THE PUBLIC RECORD OFFICE. Vol. II. *Edited by* J. S. BREWER, M.A., Preacher at the Rolls, and Rector of Toppesfield.

HISTORICAL WORKS OF GERVASE OF CANTERBURY. Vol. II. THE CHRONICLE OF THE REIGNS OF STEPHEN, HENRY II., AND RICHARD I., BY GERVASE, THE MONK OF CANTERBURY. *Edited by* WILLIAM STUBBS, D.D.; Canon Residentiary of St. Paul's, London; Regius Professor of Modern History, and Fellow of Oriel College, Oxford; &c.

THE HISTORIANS OF THE CHURCH OF YORK, AND ITS ARCHBISHOPS. Vol. II. *Edited by* JAMES RAINE, M.A., Canon of York, and Secretary of the Surtees Society.

In Progress.

DESCRIPTIVE CATALOGUE OF MANUSCRIPTS RELATING TO THE HISTORY OF GREAT BRITAIN AND IRELAND. Vol. IV.; 1327, &c. *By* Sir THOMAS DUFFUS HARDY, D.C.L., Deputy Keeper of the Public Records.

REGISTRUM EPISTOLARUM FRATRIS JOHANNIS PECKHAM, ARCHIEPISCOPI CANTUARIENSIS. *Edited, from MS. in All Souls' College, Oxford, by* CHARLES TRICE MARTIN, Esq., B.A.

YEAR BOOKS, 11—16 Edward III. *Edited and translated by* ALFRED JOHN HORWOOD, Esq., of the Middle Temple, Barrister-at-Law.

MATERIALS FOR THE HISTORY OF THOMAS BECKET, ARCHBISHOP OF CANTERBURY. Vol. V. *Edited by* the Rev. JAMES CRAIGIE ROBERTSON, M.A., Canon of Canterbury.

POLYCHRONICON RANULPHI HIGDEN, with Trevisa's Translation. Vol. VIII *Edited by* the Rev. JOSEPH RAWSON LUMBY, D.D., Norrisian Professor of Divinity, Vicar of St. Edward's, Fellow of St. Catharine's College, and late Fellow of Magdalene College, Cambridge.

MATTHÆI PARISIENSIS, MONACHI SANCTI ALBANI, CHRONICA MAJORA. Vol. VI. *Edited by* HENRY RICHARDS LUARD, D.D., Fellow of Trinity College, Registrary of the University, and Vicar of Great St. Mary's, Cambridge.

PUBLICATIONS OF THE RECORD COMMISSIONERS, &c.

[In boards or cloth.]

Rotulorum Originalium in Curiâ Scaccarii Abbreviatio. Henry III. —Edward III. *Edited by* Henry Playford, Esq. 2 Vols. folio (1805—1810). 25*s.*, or 12*s.* 6*d.* each.

Calendarium Inquisitionum post Mortem sive Escaetarum. Henry III. —Richard III. *Edited by* John Caley and John Bayley, Esqrs. Vols. 3 and 4, folio (1821—1828): Vol. 3, 21*s.*; Vol. 4, 24*s.*

Librorum Manuscriptorum Bibliothecæ Harleianæ Catalogus. Vol. 4. *Edited by* the Rev. T. Hartwell Horne. Folio (1812), 18*s.*

Abbreviatio Placitorum. Richard I.—Edward II. *Edited by* the Right Hon. George Rose and W. Illingworth, Esq. 1 Vol. folio (1811), 18*s.*

Libri Censualis vocati Domesday-Book, Indices. *Edited by* Sir Henry Ellis. Folio (1816), (Domesday-Book, Vol. 3). 21*s.*

Libri Censualis vocati Domesday-Book, Additamenta ex Codic. Antiquiss. *Edited by* Sir Henry Ellis. Folio (1816), (Domesday-Book, Vol. 4). 21*s.*

Statutes of the Realm. *Edited by* Sir T. E. Tomlins, John Raithby, John Caley, and Wm. Elliott, Esqrs. Vols. 7, 8, 9, 10, and 11, including 2 Vols. of Indices, large folio (1819—1828). 31*s.* 6*d.* each; except the Indices, 30*s.* each.

Valor Ecclesiasticus, temp. Hen. VIII., Auctoritate Regia institutus. *Edited by* John Caley, Esq., and the Rev. Joseph Hunter. Vols. 3 to 6, folio (1817-1834). 25*s.* each.

*** The Introduction, separately, 8vo. 2*s.* 6*d.*

Rotuli Scotiæ in Turri Londinensi et in Domo Capitulari Westmonasteriensi Asservati. 19 Edward I.—Henry VIII. *Edited by* David Macpherson, John Caley, and W. Illingworth, Esqrs., and the Rev. T. Hartwell Horne. Vol. 2, folio (1819). 21*s.*

Fœdera, Conventiones, Litteræ, &c.; or, Rymer's Fœdera, New Edition, folio. Vol. 3, Part 2, 1361—1377 (1830): Vol. 4, 1377—1383 (1869). *Edited by* John Caley and Fred. Holbrooke, Esqrs. Vol. 3, Part 2, 21*s.*; Vol. 4, 6*s.*

Ducatus Lancastriæ Calendarium Inquisitionum post Mortem, &c. Part 3, Calendar to the Pleadings, &c., Henry VII.—13 Elizabeth. Part 4, Calendar to the Pleadings, to end of Elizabeth. (1827—1834. *Edited by* R. J. Harper, John Caley, and Wm. Minchin, Esqrs. Folio. Part 3 (or Vol. 2), 31*s.* 6*d.*; Part 4 (or Vol. 3), 21*s.*

Calendars of the Proceedings in Chancery, Elizabeth; with Examples of earlier Proceedings from Richard II. *Edited by* John Bayley, Esq. Vols. 2 and 3 (1830—1832), folio, 21*s.* each.

Parliamentary Writs and Writs of Military Summons, with Records and Muniments relating to Suit and Service due and performed to the King's High Court of Parliament and the Councils of the Realm. *Edited by* Sir Francis Palgrave. (1830—1834.) Folio. Vol. 2, Division 1, Edward II., 21*s.*; Vol. 2, Division 2, 21*s.*; Vol. 2, Division 3, 42*s.*

ROTULI LITTERARUM CLAUSARUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI. 2 Vols. folio (1833, 1844). Vol. 1, 1204—1224. Vol. 2, 1224—1227. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 81*s.*; or separately, Vol. 1, 63*s.*; Vol. 2, 18*s.*

PROCEEDINGS AND ORDINANCES OF THE PRIVY COUNCIL OF ENGLAND. 10 Richard II.—33 Henry VIII. *Edited by* Sir NICHOLAS HARRIS NICOLAS. 7 Vols. royal 8vo. (1834—1837). 98*s.*; or separately, 14*s.* each.

ROTULI LITTERARUM PATENTIUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI. 1201—1216. *Edited by* T. DUFFUS HARDY, Esq. 1 Vol. folio (1835). 31*s.* 6*d.*

*** The Introduction, separately, 8vo. 9*s.*

ROTULI CURIÆ REGIS. Rolls and Records of the Court held before the King's Justiciars or Justices. 6 Richard I.—1 John. *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. 2 Vols. royal 8vo. (1835). 28*s.*

ROTULI NORMANNIÆ IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI. 1200—1205; also, 1417 to 1418. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 Vol. royal 8vo. (1835). 12*s.* 6*d.*

ROTULI DE OBLATIS ET FINIBUS IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI, tempore Regis Johannis. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 Vol. royal 8vo. (1835). 18*s.*

EXCERPTA E ROTULIS FINIUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATIS. Henry III., 1216—1272. *Edited by* CHARLES ROBERTS, Esq. 2 Vols. royal 8vo. (1835, 1836), 32*s.*; or separately, Vol. 1, 14*s.*; Vol. 2, 18*s.*

FINES, SIVE PEDES FINIUM; SIVE FINALES CONCORDIÆ IN CURIÂ DOMINI REGIS. 7 Richard I.—16 John, 1195—1214. *Edited by* the Rev. JOSEPH HUNTER. In Counties. 2 Vols. royal 8vo. (1835—1844), 11*s.*; or separately, Vol. 1, 8*s.* 6*d.*; Vol. 2, 2*s.* 6*d.*

ANCIENT KALENDARS AND INVENTORIES OF THE TREASURY OF HIS MAJESTY'S EXCHEQUER; together with Documents illustrating the History of that Repository. *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. 3 Vols. royal 8vo. (1836). 42*s.*

DOCUMENTS AND RECORDS illustrating the History of Scotland, and the Transactions between the Crowns of Scotland and England; preserved in the Treasury of Her Majesty's Exchequer. *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. 1 Vol. royal 8vo. (1837). 18*s.*

ROTULI CHARTARUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI. 1199—1216 *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 Vol. folio (1837). 30*s.*

REPORT OF THE PROCEEDINGS OF THE RECORD COMMISSIONERS, 1831—1837. 1 Vol. folio (1837). 8*s.*

REGISTRUM vulgariter nuncupatum "The Record of Caernarvon," e codice MS. Harleiano, 696, descriptum. *Edited by* Sir HENRY ELLIS. 1 Vol. folio (1838). 31*s.* 6*d.*

ANCIENT LAWS AND INSTITUTES OF ENGLAND; comprising Laws enacted under the Anglo-Saxon Kings, from Æthelbirht to Cnut, with a Translation of the Saxon; the Laws called Edward the Confessor's; the Laws of William the Conqueror, and those ascribed to Henry the First; Monumenta Ecclesiastica Anglicana, from 7th to 10th century; and Ancient Latin Version of the Anglo-Saxon Laws. Glossary, &c. *Edited by* BENJAMIN THORPE, Esq. 1 Vol. folio (1840), 40*s.* Or, 2 Vols. royal 8vo., 30*s.*

ANCIENT LAWS AND INSTITUTES OF WALES; comprising Laws supposed to be enacted by Howel the Good, modified by subsequent Regulations prior to the Conquest by Edward the First; and anomalous Laws, consisting principally of Institutions which continued in force. With Translation.

Also, Latin Transcripts, containing Digests of the Welsh Laws, principally of the Dimetian Code. Glossary, &c. *Edited by* ANEURIN OWEN, Esq. 1 Vol. folio (1841), 44*s*. Or, 2 Vols. royal 8vo., 36*s*.

ROTULI DE LIBERATE AC DE MISIS ET PRÆSTITIS, Regnante Johanne. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 Vol. royal 8vo. (1844). 6*s*.

THE GREAT ROLLS OF THE PIPE, 2, 3, 4 HEN. II., 1155—1158. *Edited by* the Rev. JOSEPH HUNTER. 1 Vol. royal 8vo. (1844). 4*s*. 6*d*.

THE GREAT ROLL OF THE PIPE, 1 RIC. I., 1189—1190. *Edited by* the Rev. JOSEPH HUNTER. 1 Vol. royal 8vo. (1844). 6*s*.

DOCUMENTS ILLUSTRATIVE OF ENGLISH HISTORY in the 13th and 14th centuries, from the Records of the Queen's Remembrancer in the Exchequer. *Edited by* HENRY COLE, Esq. 1 Vol. fcp. folio (1844). 45*s*. 6*d*.

MODUS TENENDI PARLIAMENTUM. An Ancient Treatise on the Mode of holding the Parliament in England. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 Vol. 8vo. (1846). 2*s*. 6*d*.

REGISTRUM MAGNI SIGILLI REGUM SCOTORUM in Archivis Publicis asservatum. 1306—1424. *Edited by* THOMAS THOMSON, Esq. Folio (1814). 10*s*. 6*d*.

THE ACTS OF THE PARLIAMENTS OF SCOTLAND. Folio (1814—1875). *Edited by* THOMAS THOMSON and COSMO INNES, Esqrs. Vol. 1, 42*s*. Vols. 5 and 6 (in three Parts), 21*s*. each Part; Vols. 4, 7, 8, 9, 10, and 11, 10*s*. 6*d*. each; Vol. 12 (Index), 63*s*. Or, complete, 12 Volumes in 13, 12*l*. 12*s*.

THE ACTS OF THE LORDS AUDITORS OF CAUSES AND COMPLAINTS (ACTA DOMINORUM AUDITORUM). 1466—1494. *Edited by* THOMAS THOMSON, Esq. Folio (1839). 10*s*. 6*d*.

THE ACTS OF THE LORDS OF COUNCIL IN CIVIL CAUSES (ACTA DOMINORUM CONCILII). 1478—1495. *Edited by* THOMAS THOMSON, Esq. Folio (1839). 10*s*. 6*d*.

ISSUE ROLL OF THOMAS DE BRANTINGHAM, Bishop of Exeter, Lord High Treasurer of England, containing Payments out of His Majesty's Revenue, 44 Edward III., 1370. *Edited by* FREDERICK DEVON, Esq. 1 Vol. 4to. (1835), 35*s*. Or, royal 8vo., 25*s*.

ISSUES OF THE EXCHEQUER, James I.; extracted from the Pell Records. *Edited by* FREDERICK DEVON, Esq. 1 Vol. 4to. (1836), 30*s*. Or, royal 8vo., 21*s*.

ISSUES OF THE EXCHEQUER, Henry III.—Henry VI.; extracted from the Pell Records. *Edited by* FREDERICK DEVON, Esq. 1 Vol. 4to. (1837), 40*s*. Or, royal 8vo., 30*s*.

HANDBOOK TO THE PUBLIC RECORDS. *By* F. S. THOMAS, Esq., Secretary of the Public Record Office. 1 Vol. royal 8vo. (1853). 12*s*.

HISTORICAL NOTES RELATIVE TO THE HISTORY OF ENGLAND. Henry VIII. —Anne (1509—1714). Designed as a Book of Reference for ascertaining the Dates of Events. *By* F. S. THOMAS, Esq. 3 Vols. 8vo. (1856). 40*s*.

STATE PAPERS, DURING THE REIGN OF HENRY THE EIGHTH: with Indices of Persons and Places. 11 Vols., 4to. (1830—1852), 5*l*. 15*s*. 6*d*.; or separately, 10*s*. 6*d*. each.

Vol. I.—Domestic Correspondence.
Vols. II. & III.—Correspondence relating to Ireland.
Vols. IV. & V.—Correspondence relating to Scotland.
Vols. VI. to XI.—Correspondence between England and Foreign Courts.

WORKS PUBLISHED IN PHOTOZINCOGRAPHY.

DOMESDAY BOOK, or the GREAT SURVEY OF ENGLAND OF WILLIAM THE CONQUEROR, 1086; fac-simile of the Part relating to each county, separately (with a few exceptions of double counties). Photozincographed, by Her Majesty's Command, at the Ordnance Survey Office, Southampton, Colonel SIR HENRY JAMES, R.E., F.R.S., &c., Director. 35 Parts, imperial quarto and demy quarto (1861–1863) boards. *Price* 4*s.* 6*d.* to 1*l.* 1*s.* each Part, according to size; or, bound in 2 Vols., 18*l.* (*The edition in two volumes is out of print.*)

This important and unique survey of the greater portion of England* is the oldest and most valuable record in the national archives. It was commenced about the year 1084 and finished in 1086. Its compilation was determined upon at Gloucester by William the Conqueror, in council, in order that he might know what was due to him, in the way of tax, from his subjects, and that each at the same time might know what he had to pay. It was compiled as much for their protection as for the benefit of the sovereign. The nobility and people had been grievously distressed at the time by the king bringing over large numbers of French and Bretons, and quartering them on his subjects, "each accord-" ing to the measure of his land," for the purpose of resisting the invasion of Cnut, King of Denmark, which was apprehended. The commissioners appointed to make the survey were to inquire the name of each place; who held it in the time of King Edward the Confessor; the present possessor; how many hides were in the manor; how many ploughs were in demesne; how many homagers; how many villeins; how many cottars; how many serving men; how many free tenants; how many tenants in soccage; how much wood, meadow, and pasture; the number of mills and fish-ponds; what had been added or taken away from the place; what was the gross value in the time of Edward the Confessor; the present value; and how much each free man or soc-man had, and whether any advance could be made in the value. Thus could be ascertained who held the estate in the time of King Edward; who then held it; its value in the time of the late king; and its value as it stood at the formation of the survey. So minute was the survey, that the writer of the contemporary portion of the Saxon Chronicle records, with some asperity—"So very narrowly he caused it to be " traced out, that there was not a single hide, nor one virgate of land, nor even, " it is shame to tell, though it seemed to him no shame to do, an ox, nor a cow, " nor a swine was left, that was not set down."

Domesday Survey is in two parts or volumes. The first, in folio, contains the counties of Bedford, Berks, Bucks, Cambridge, Chester and Lancaster, Cornwall, Derby, Devon, Dorset, Gloucester, Hants, Hereford, Herts, Huntingdon, Kent, Leicester and Rutland, Lincoln, Middlesex, Northampton, Nottingham, Oxford, Salop, Somerset, Stafford, Surrey, Sussex, Warwick, Wilts, Worcester, and York. The second volume, in quarto, contains the counties of Essex, Norfolk, and Suffolk.

Domesday Book was printed *verbatim et literatim* during the last century, in consequence of an address of the House of Lords to King George III. in 1767. It was not, however, commenced until 1773, and was completed early in 1783. In 1860, Her Majesty's Government, with the concurrence of the Master of the Rolls, determined to apply the art of photozincography to the production of a fac-simile of Domesday Book, under the superintendence of Colonel Sir Henry James, R.E., Director of the Ordnance Survey, Southampton. The fac-simile was completed in 1863.

---

*For some reason left unexplained, many parts were left unsurveyed; Northumberland, Cumberland, Westmoreland, and Durham, are not described in the survey; nor does Lancashire appear under its proper name; but Furness, and the northern part of Lancashire, as well as the south of Westmoreland, with a part of Cumberland, are included within the West Riding of Yorkshire. That part of Lancashire which lies between the Ribble and Mersey, and which at the time of the survey comprehended 68S manors, is joined to Cheshire. Part of Rutland is described in the counties of Northampton and Lincoln.

FAC-SIMILES of NATIONAL MANUSCRIPTS, from WILLIAM THE CONQUEROR to QUEEN ANNE, selected under the direction of the Master of the Rolls, and Photozincographed, by Command of Her Majesty, by Colonel SIR HENRY JAMES, R.E., Director of the Ordnance Survey. *Price*, each Part, with translations and notes, double foolscap folio, 16*s*.

Part I. (William the Conqueror to Henry VII.). 1865.
Part II. (Henry VIII. and Edward VI.). 1866.
Part III. (Mary and Elizabeth). 1867.
Part IV. (James I. to Anne). 1868.

The first Part extends from William the Conqueror to Henry VII., and contains autographs of the kings of England, as well as of many other illustrious personages famous in history, and some interesting charters, letters patent, and state papers. The second Part, for the reigns of Henry VIII. and Edward VI., consists principally of holograph letters and autographs of kings, princes, statesmen, and other persons of great historical interest, who lived during those reigns. The third Part contains similar documents for the reigns of Mary and Elizabeth, including a signed bill of Lady Jane Grey. The fourth Part concludes the series, and comprises a number of documents taken from the originals belonging to the Constable of the Tower of London; also several records illustrative of the Gunpowder Plot, and a woodcut containing portraits of Mary Queen of Scots and James VI., circulated by their adherents in England, 1580–3.

FAC-SIMILES OF ANGLO-SAXON MANUSCRIPTS. Photozincographed by the DIRECTOR-GENERAL of the ORDNANCE SURVEY, with translations by W. BASEVI SANDERS, Assistant Keeper of H.M. Records. Part I. *Price* 2*l*. 10*s*.

The Anglo-Saxon MSS. represented in this volume form the earlier portion of the collection of archives belonging to the Dean and Chapter of Canterbury, and consist of a series of 25 charters, deeds, and wills, commencing with a record of proceedings at the first Synodal Council of Clovesto in 742, and terminating with the first part of a tripartite cheirograph, whereby Thurstan conveyed to the Church of Canterbury land at Wimbish, in Essex, in 1049, the sixth year of the reign of Edward the Confessor.

Public Record Office,
January 1880.

SCOTLAND.

CATALOGUE OF SCOTCH RECORD PUBLICATIONS

PUBLISHED UNDER THE DIRECTION OF

THE LORD CLERK REGISTER OF SCOTLAND.

On Sale by—

MESSRS. LONGMAN & Co., AND MESSRS. TRÜBNER & Co., LONDON;
MESSRS. JAMES PARKER & Co., OXFORD AND LONDON;
MESSRS. MACMILLAN & Co., CAMBRIDGE AND LONDON;
MESSRS. A. & C. BLACK, AND MESSRS. DOUGLAS & FOULIS, EDINBURGH;
AND MESSRS. A. THOM & Co., DUBLIN.

CHRONICLES OF THE PICTS AND SCOTS, AND OTHER EARLY MEMORIALS OF SCOTTISH HISTORY. Royal 8vo., half bound (1867). *Edited by* WILLIAM F. SKENE, LL.D. *Price* 10*s.*

LEDGER OF ANDREW HALYBURTON, CONSERVATOR OF THE PRIVILEGES OF THE SCOTCH NATION IN THE NETHERLANDS (1492–1503); TOGETHER WITH THE BOOKS OF CUSTOMS AND VALUATION OF MERCHANDISES IN SCOTLAND. *Edited by* COSMO INNES. Royal 8vo., half bound (1867). *Price* 10*s.*

DOCUMENTS ILLUSTRATIVE OF THE HISTORY OF SCOTLAND FROM THE DEATH OF KING ALEXANDER THE THIRD TO THE ACCESSION OF ROBERT BRUCE, from original and authentic copies in London, Paris, Brussels, Lille, and Ghent. In 2 Vols, royal 8vo., half bound (1870). *Edited by* Rev. JOSEPH STEVENSON. *Price* 10*s. each.*

ACCOUNTS OF THE LORD HIGH TREASURER OF SCOTLAND. Vol. 1, A.D. 1473–1498. *Edited by* THOMAS DICKSON. 1877. *Price* 10*s.*

REGISTER OF THE PRIVY COUNCIL OF SCOTLAND. *Edited and arranged by* J. H. BURTON, LL.D. Vol. 1, 1545–1569. Vol. 2, 1569–1578. 1877. *Price* 15*s. each.* Vol. 3 in the press.

ROTULI SCACCARII REGUM SCOTORUM. THE EXCHEQUER ROLLS OF SCOTLAND. Vol. 1, A.D. 1264–1359. Vol. 2, A.D. 1359–1379. *Edited by* JOHN STUART, LL.D., and GEORGE BURNETT, Lyon King of Arms. 1878. *Price* 10*s. each.* Vols. 3 and 4 in the press.

FAC-SIMILES OF THE NATIONAL MSS. OF SCOTLAND. (*Out of print.*) Parts I., II., and III. *Price* 21*s. each.*

Stationery Office,
January 1880.

IRELAND.

CATALOGUE OF IRISH RECORD PUBLICATIONS.

On Sale by—

MESSRS. LONGMAN & CO., AND MESSRS. TRÜBNER & CO., LONDON;
MESSRS. JAMES PARKER & CO., OXFORD AND LONDON;
MESSRS. MACMILLAN & CO., CAMBRIDGE AND LONDON;
MESSRS. A. & C. BLACK, AND MESSRS. DOUGLAS & FOULIS, EDINBURGH;
AND MESSRS. A. THOM & CO., DUBLIN.

CALENDAR OF THE PATENT AND CLOSE ROLLS OF CHANCERY IN IRELAND. HENRY VIII., EDWARD VI., MARY, AND ELIZABETH. *Edited by* JAMES MORRIN. Royal 8vo. (1861-3). Vols. 1, 2, and 3. *Price* 11*s.* each.

ANCIENT LAWS AND INSTITUTES OF IRELAND.
Senchus Mor. (1865–1880.) Vols. 1, 2, 3, and 4. *Price* 10*s.* each.

FAC-SIMILES of NATIONAL MANUSCRIPTS of IRELAND. *Edited by* JOHN T. GILBERT, F.S.A., M.R.I.A. Parts I., II., III., IV. (in the press), *Price* 42*s.* each.

This work is intended to form a comprehensive Palæographic Series for Ireland. It will furnish characteristic specimens of the documents which have come down from each of the classes which, in past ages, formed principal elements in the population of Ireland, or exercised an influence in her affairs. With these reproductions will be combined fac-similes of writings connected with eminent personages or transactions of importance in the annals of the country to the end of the reign of Queen Anne.

The specimens are reproduced as nearly as possible in accordance with the originals, in dimensions, colouring, and general appearance. Characteristic examples of styles of writing and caligraphic ornamentation are, so far as practicable, associated with subjects of historic and linguistic interest. Descriptions of the various manuscripts are given by the Editor in the Introduction. The contents of the specimens are fully elucidated and printed in the original languages, opposite to the Fac-similes—line for line—without contractions—thus facilitating reference and aiding effectively those interested in palæographic studies.

Part I. contains upwards of seventy coloured specimens, commencing with the earliest Irish MSS. extant.

Part II. extends from the Twelfth Century to A.D. 1299, and contains ninety specimens in colours.

Part III., from A.D. 1300 to end of reign of Henry VIII., contains upwards of one hundred specimens.

In Part IV.—now in the Press—the Work will be carried down to the eighteenth century.

(*This work is sold also by Letts, Son, & Co.*, 33, *King William Street; E. Stanford, Charing Cross; J. Wyld, Charing Cross; B. Quaritch*, 15, *Piccadilly; W. & A. K. Johnston, Edinburgh; and Hodges, Foster & Co., Dublin.*)

ACCOUNT OF FAC-SIMILES OF NATIONAL MANUSCRIPTS OF IRELAND. Parts I. and II. together. *Price* 2*s.* 6*d.* Part II. *Price* 1*s.* 6*d.* Part III. *Price* 1*s.*

Stationery Office,
January 1880.